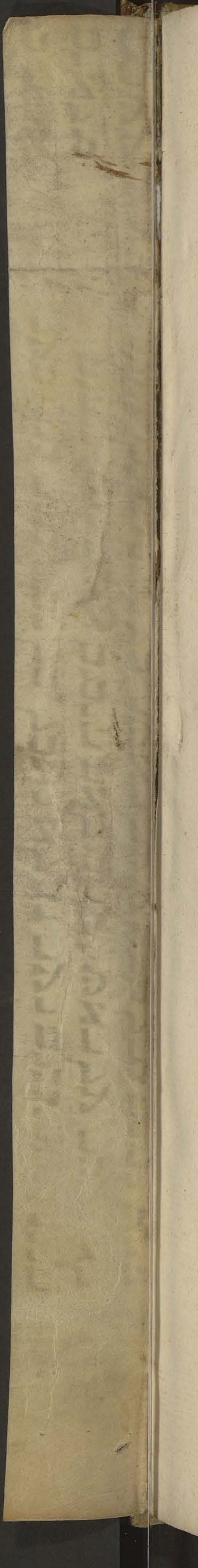

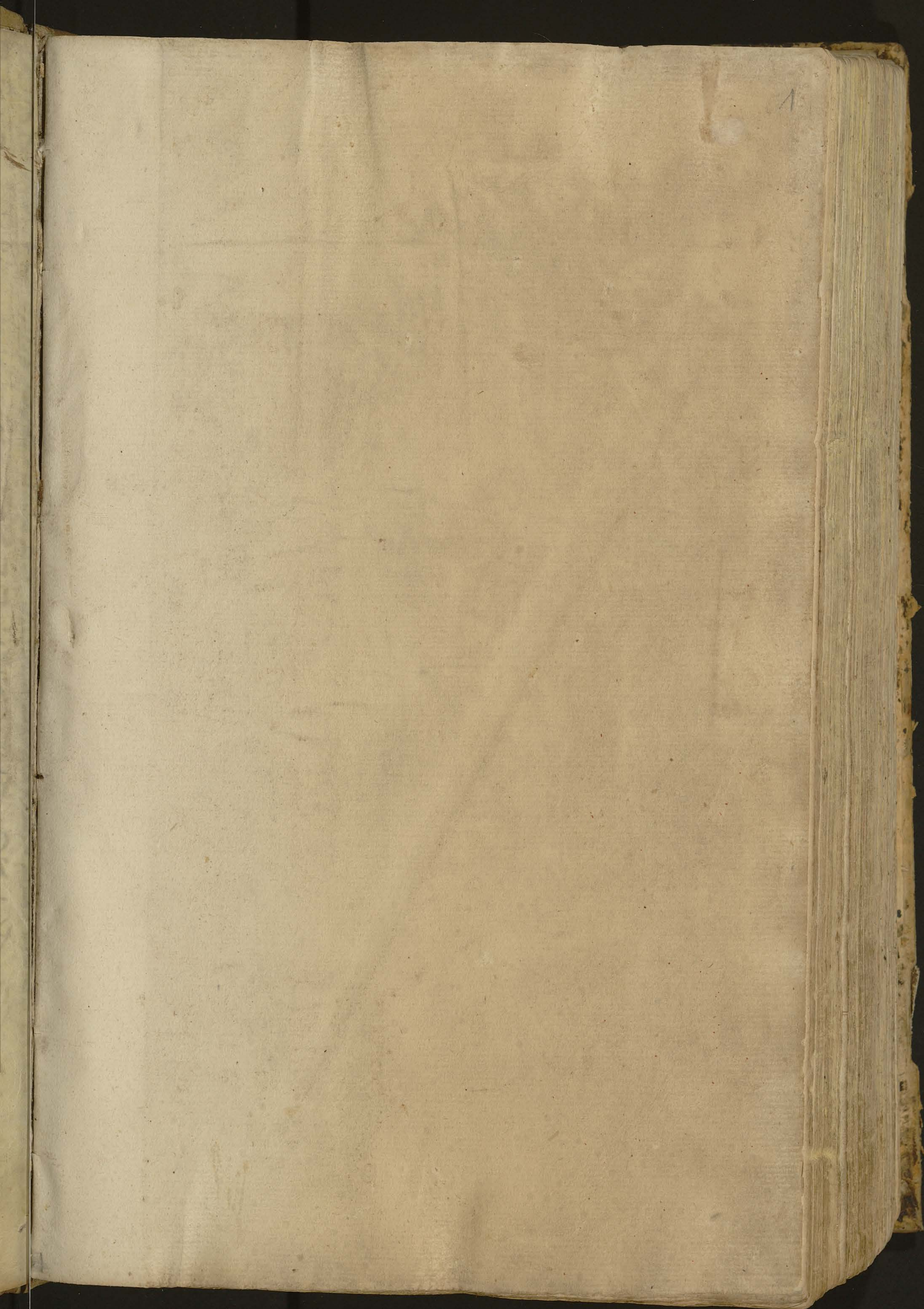
הייו מחרצנים ועד זג לא יאכל כל ימי נדר נזרו תער
לא יעבר על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר ליהוה

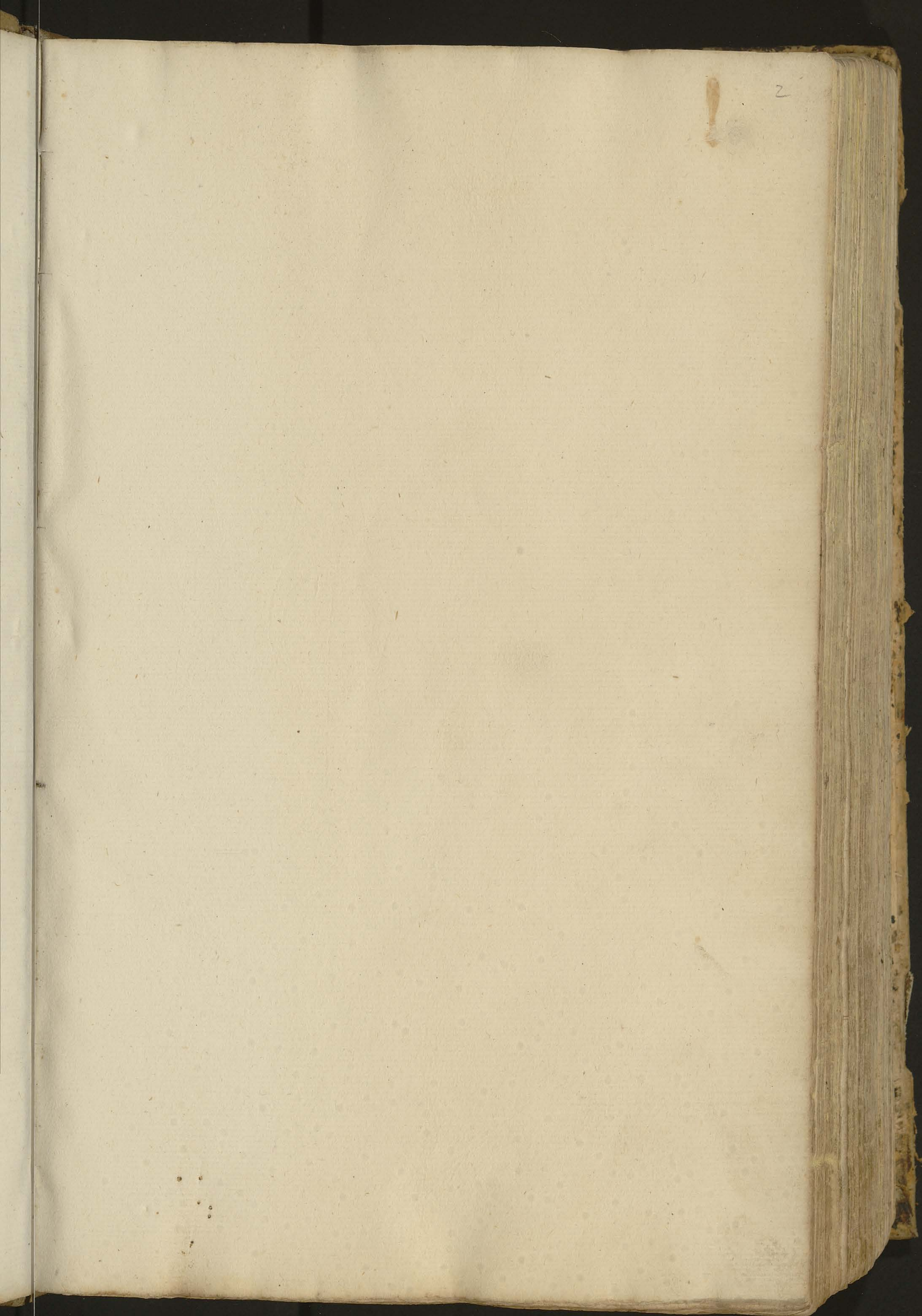
יטמא להם במתם כי נזר אלהיו על ראשו כל ימי נזרו
קדש הוא ליהוה וכי ימות מת עליו בפתע פתאם
וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי
יגלחנו וביום השמיני יבא שתי תרים או שני בני יונה
אל הכהן אל פתח אהל מועד ועשה הכהן אחד
לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש
וקדש את ראשו ביום ההוא והזיר ליהוה את ימי נזרו
והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשנים יפלו
כי טמא נזרו וזאת תורת הנזיר
ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד
והקריב את קרבנו ליהוה כבש בן שנתו תמים אחד
לעלה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל
אחד תמים לשלמים וסל מצות סלת חלת בלולת
בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונסכיהם
והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את חטאתו ואת
עלתו ואת האיל יעשה זבח שלמים ליהוה על סל
המצות ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו וגלח
הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער
ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים

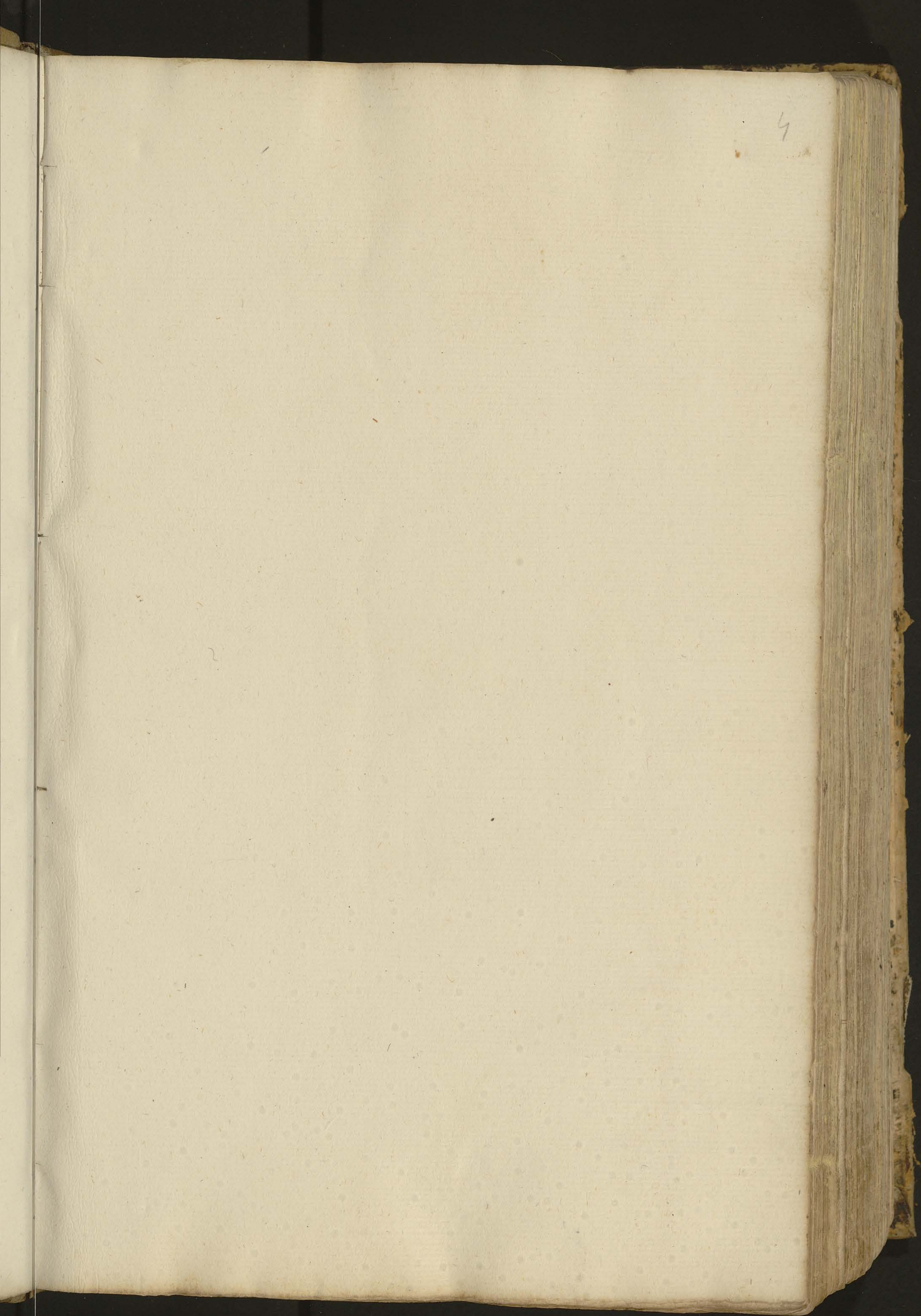
היין מחרצנים ועד זג לא יאכל כל ימי נדר נזרו תער
לא יעבר על ראשו עד מלאת הימם אשר יזיר ליהוה
קדש יהיה גדל פרע שער ראשו כל ימי הזירו ליהוה
[illegible]
יטמא להם במתם כי נזר אלהיו על ראשו כל ימי נזרו
קדש הוא ליהוה וכי ימות מת עליו בפתע פתאם

אחר כ
מלאים
עשרה

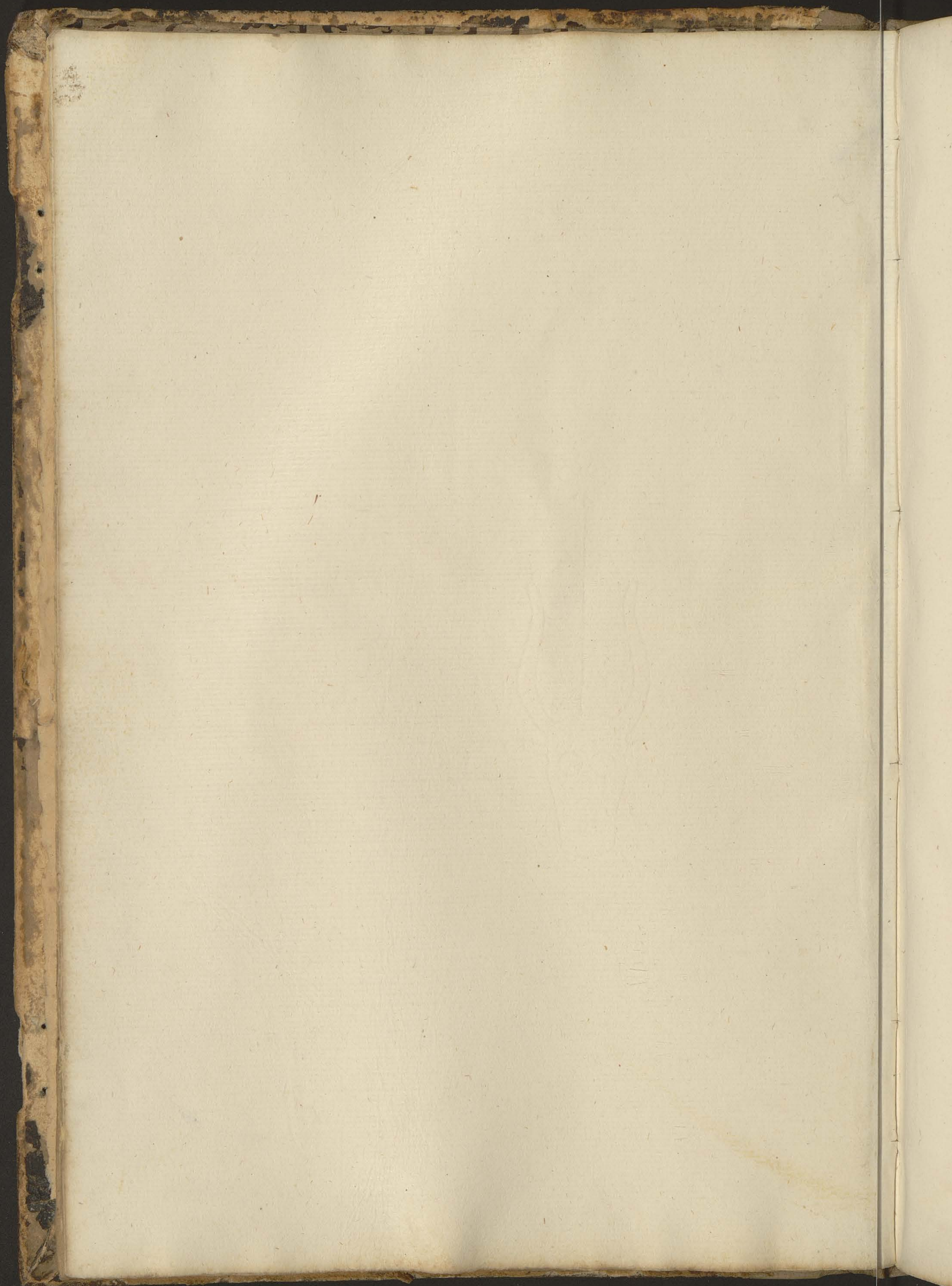

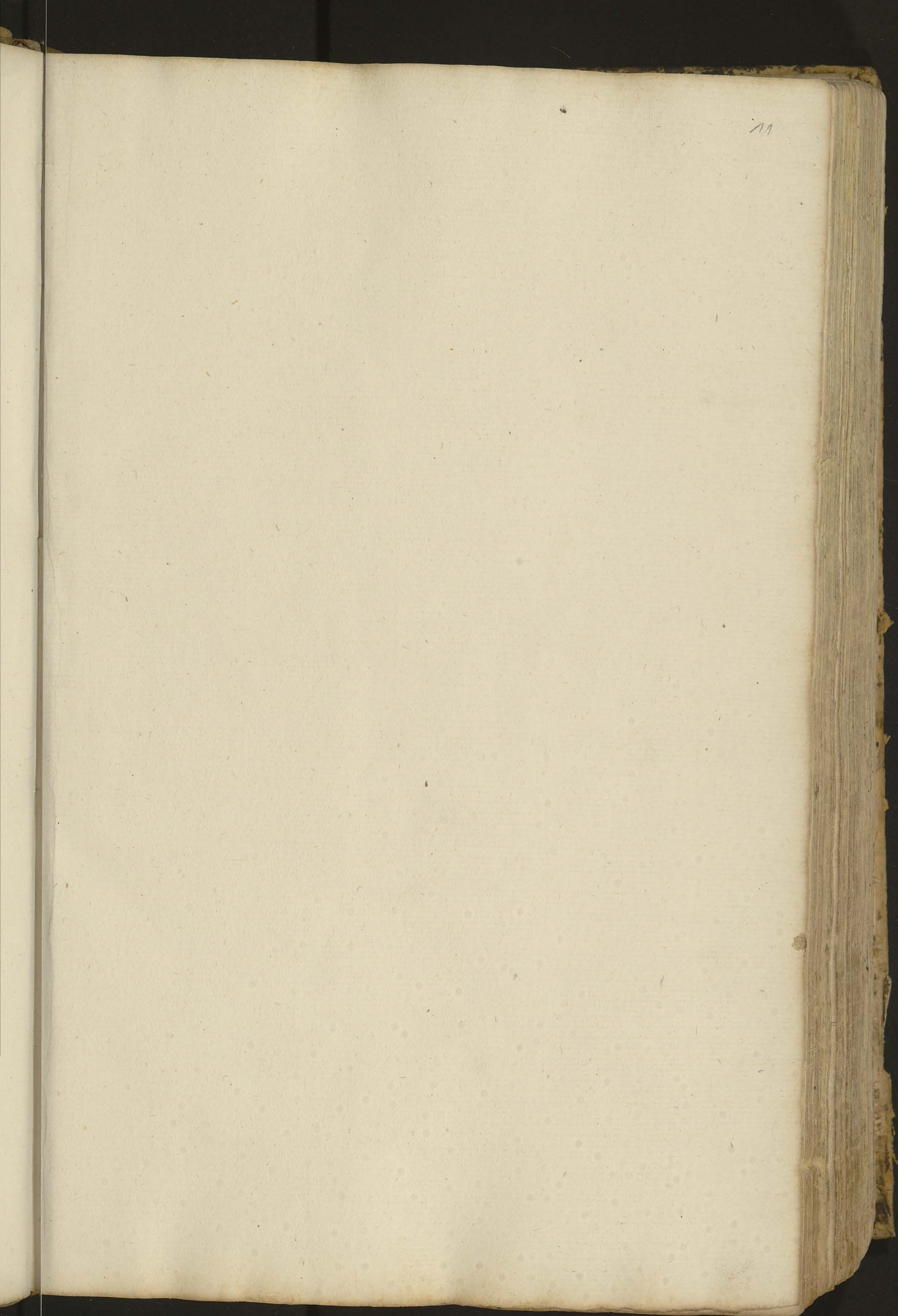

[illegible]

[illegible]

Sententiarum P. Lombardi

De licencia et permissione ven^lium patrum et dominorum ac magistrorum sacre theologie facultatis
matris mee inclite, professorum eximiorum. Ob laudem benedicte trinitatis et totius
curie celestis laude aliorumque et mei profectum, volens ingredi deam
super calefactum, in quo tamquam in centro speculi grauis, congregati sunt radii
sacratissimi solis diualis scripture, videlicet summe altissime, egregii doctoris petri
lombardi, antonomastice nuncupati magistri, non immerito formido et pertur-
bacionis abulas, eciam si ingenii acumine preditus essem, quia si cherubice scientie plenitudinem
radiis resplendentibus fulgoribus non formidaret. Et si humeri mei, eciam si for-
titudinem imitarentur giganteam, tanti ponderis onerosam sarcinam non sustinerent.
Et si labia mea, eciam si calculo ignito quem tulerat seraphin de altari
expurgata essent, sufficiant ad explicandum profunditatem summarum et misteriorum
contentorum in quadripertito volumine summarum. Hec enim misteria beatus paulus mex-
plicabilia senciens, clamat ad Ro. xi. O altitudo sapientie et scientie dei, quam in
comprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius. Ter enim non congruit sensui
divinitatis. Quasi diceret, nemo nisi ille, ut dicit Salomon
sapiam et miseris spiritum tuum de altissimis. Et rursum me solando refovet, cum tu dederis
quod sapiencia legitur precibus impetrata. Scriptum est enim Sapientie vii. Optaui et datus est
michi sensus, invocaui et venit in me spiritus sapientie. Ex illo fiducia prandi
acciperes voce cordis et oris, duxi solempniter inuocandum. Et nunc intimis precibus
precibus et precibus, cum sinceris suspiriis et omni qua possum deuocione, ad
dei patris potenciam, ad dei filii sapienciam, ad spiritus sancti clemenciam, humiliter
petens, et cum beato augustino xi libro confessionum dicens: Uide pater aspice
approba, et placeat in conspectu misericordie tue, inueniri me graciam ante te. Et
aperiantur michi pulsanti interiora sermonum tuorum, illuminentur radiis tuis igno-
rancia et tenebre interiorum meorum, et mentis arcte fecunda unda salutari,
ut sit mens mea compluta ymbre, illuminata sole celestibus, te nosteundo ger-
minet, te diligendo floreat, te laudando fructificet. Et sic tuo adiutorio
opus incipiendum perficiat laudabiliter. Beatissime trinitatis auxilio sit inchoato.
Iuxta consuetudinem et statuta laudabilia facultatis theologice, quatuor pro ordine habeo
in presenti facere actu: primo quidem habeo diuinam sapienciam sacratissimam, scilicet scripturam omni laude
digniam, racionem elucidatam in quatuor libris, quos lectioni assumpsi, breui collacione reco-
mendare. Secundo protestacione laudabili non minus digna, quam nonnulla premissa, habebo
uniusque predictis libris intra manus quattuor librorum summarum mouere, unum articulum decidendo
atque determinare. Tercio habebo cum venerabilibus dominis et preceptoribus meis, magistris
Stephano de Egenburga et Iudoco Kauffman de Hailpruna, Baccalariis
in theologia et sententiariis, cum quibus licet insufficiens in legendo summas contra
duos gradus scolastice conferre. Et ad ultimum acciones gratiarum singulis doctoribus
magistris dominis, ac aliis scolaribus in persona mea honoratam presentiam ualebo theologie referre

Auctu ad primu iux doctrina apli ad hebr 13 dicentis Nolite doctrinis varijs et peregrinis
abduci resumo verba in principijs meis in curs[u] s[up]lo[c]o thematis assupta et
in meo primo tractatu s[cilicet] i[n] mathe[o] ca[pitu]lo v[o] scripta Solem suu facit oriri sup bonos
et malos Secu[n]di preces doctores agrientq[ue] singuli i[n] sole iusticie dilecto hec
vba theat[ri] mei a xpo dno redeptore meo exutos virginali tpe plenitudinis
gre ortos dicta ad lrãz de sole [illegible] celesti corpore int planetas z stellas astro
lucidissio intelligant quia deus pr oibus hoibus oriri facit se de inimicis suis no
ulciscendo sz ta dilectis q[uam] inimicis quia bnficia eq[ua]lr impedendo Michilo[min]us tu sol sepius
transfert [illegible] i[n] scriptura et h[oc] alij ad sole materiale b[e]n[e]dicta sz tm[lite]r que oes
btos i[n] patria illuiat et nunq[uam] eis occidit sz s[e]c[un]d[u]m se eius obitati clare repntat
et malis nunq[uam] oit sz z p[er]petue occultatos eis quo ad illuiacoz ut[er] lich radijs
manutenencie eos in esse p[ro]servet z suis caturis mediatibus i[n] ipsis operat
Ulr sol alij transfert ad filiu patris i[n] diuinis qui de se pducit filiu su[u]
sol radiu dicit alanus in 2o libro anticlaudiani hic sol radiu fundit
que sol mundanus adorat cui celu stelleq[ue] fauent z supplicat oibus occasu
nunq[uam] patitur sol iste nec ulla sustinet eclipsim nec imbris nubila sentit
a quo procedens radius splendoris adequat luce patris loquitur suo sple
dore pntis Sic sol semper eade lux una totius splendor nequaq[uam] ipso
declinis abortu sol alius sz no aliud sol unus et ide cu gingniente manens
lux luci cosona fulgor fulgori splendor q[uam] sui no imeior ignis De
se pducit radius tu sole calore qui mulces vert procedo mulcebo ardes
mitigat frendes demulcet tpat urens Iste calor sicat viciorum flumina
sordes purgat z a vicio virtutis decoquit aurum Iste calor primit p[er]ditu
frigora flamas ure torporis hyemes veneris calore Sic calor ex
tinguit igne Sic flama repellit flama Sic estus estu splendor q[ue] ca
minu h[ic] alanus ex quibus p[ate]z q[uod] sicut s[ecun]da p[er]sona i[n] diuinis sepius sol nuncupa[tur]
ipsa etia de bta virgie carnem ex te ortus e[st] sol iusticie xpus deus ut qui illuiat
oem hoiez venicte i[n] hunc mundu ioh p[rim]o Sic eciaz figurate sol ponit p[ro]
theo[logi]ca sapia q[uia] veri sapientes h[abe]nt dicit bts gregorius 3o moraliu sup i[llo] vbo
iob 41 scriptum Sub ipo erunt radij solis ad p[ro]positu nu[nc] In scriptura sac[ra]
cu figurate sol ponit[ur] alij dnus alij p[er]secucio alij de re qualibet manifeste visionis
ensis alij intelligentia sapientu designat[ur] Per sole q[ui]ppe dnus figurat[ur]
45 sic i[n] libro Sapiencie vbi dicit[ur] q[uod] pcc[at]ores ipij i[n] extremo die iudicij cogitata sua
dapnatores dicturi sunt erravimus a via veritatis z lum[en] iusticie no luxit
nobis z sol no z ortus nobis at si apte dicant Interim lucis radius
nobis no refulsit dicit z iohes apok 12 ait mulier amicta sole z luna
sub pedibus eius In sole vo illustrio veritatis In luna aut q[ue] mestruis suppletionibus

desiit mutabilitas temporalis accipit Sancta aut ecclesia quia super minus splendore
protegit qui sole vestit quia cuncta temporalia despicit Luna sub pedibus premit
Hinc sunt quod sole presentiarum designat sic in ewangelio Luce 8 vitas dicit quod nata sunt
radicibus semina orto sole aruerunt quia verbum verba vite in corde tercorum hominum
temporali momento viventia supveniente persecutorum ardore siccantur. Hinc sunt sole
manifeste visionis ostensio designat sic propheta dominum tuctorum oculis apparentem
denunciat dicens In sole posuit tabernaculum suum at si diceret humanitatis
assumpte saccum in luce manifeste visionis Et sic eidem propheta divina voce
per nathan dicitur 2o regum 12 Tu fecisti in abscondito ego faciam verbum istud
in conspectu omnis israel et conspectu solis hoc est hoc non per conspectum solis nisi congruenter
insinuat manifeste visionis Hinc sunt solis nomine sapientum intellectus
exprimitur unde apocalipsis 16o scriptum est Et quartus angelus effudit fialam suam
in solem et datum est illi estu affligere homines et igni fialam verum in sole effundere
est persecutorum supplicia vicio sapientum irrogare Et datum est illi ut affligeret homines
estu et igni quia cum sapientes viri cruciatibus victi male agendi errore
tanguntur illorum exemplo persuasi infirmi quique temporalibus desideriis inardescunt
Hinc vos fortum et angusta prestant providebus infirmorum Luna sole enim
sapientem designat per comparationem quod a salomone dicitur Sapiens ut sol permanet stultus
ut luna mutatur. hoc quo loco ecclesiastici 11o Ecce solis radio nisi acumina sapi-
enciam demonstrat. Ex hiis verbis gregorii elicitur quod sol significat quemque ponitur
idem habetur per beatum ambrosium super primo genesis ibidem Nunc quarto die iubet deus fieri
luminaria solem et lunam et stellas matutinas Ergo solis ortum si quis spectare
desiderat emundet oculos suos ne qua pulveris ne que purgamentorum oculis eius
insideat quo tuenti obstet intuitus aut aliqua caligo nebulosa visum
spectantis abducat ne qua vestura peccati aciem tui prestringat ingenii
et puri cordis turbet affectum munda et avice ut nasce sincero
hic scripture divine documenta sillustipias et latitia intelligas misteria Item
solis iste materialis quis est ut dicit ambrosius rotunditas decei celi pulchritudo ne
gradi et prestancia tantum magnitudinis gerit solis etiam in solis insidie immense
claritatis Et quia quando hunc solem scilicet materialem videbis autorem eius considera
qui hunc miratur lauda ipsius creatorem Et si tam vehementis claritatis est sol
iste ut oculos exteret corporeos intuenti et unde in se fixos Tanc
o homo dicit ambrosius solis inaccessibiles clarites magnitudinis temere aspicere ne
forte nimius fulgor eius visum tuum mentis excecet Cave ne tuum radiis
eius exoriens confundat aspectum Et cum postea fundamentum celi aspice gemina

ei9 aspicit / z sole z luna et stellas Et p hec q̄i p media q umbracula
seu specula / visu tuu in luce dige meata / a qua ista oia q̄i radij
diffusa sut Et pensa q si ta grat9 e sol iste / si fores recreat q bon9 e
sol iste iusticie / Si ta velox e iste / ut rapidis cursibus die ac nocte lustret
oia / q̄to9 e ille / qui imobil manes / ubiqz e / et maiestate sua iplet
vniusa. Istud e id vm lume z vla / qd illumiat oez hoiez venientem in
hunc mundu Si g° tato dapnu e h9 solis graz n vide / q̄to pctori
dampnu erit / si h9 veri lum̄s munē defraudatu / ppetue noctis
tebras sustine / hec ambr. Tantu deniqz dapnu e hoim radijs di-
nalis sapie / z solis n illustri / q ut dt Basilius sup apl. z ingra
spualis exercitij / in qua mens huana creatoris sui ymaginez vr stamcat
/ tu ad sue redit origis puritate Ubi sensus obtusi ad sue subtilitatis
acumine redeunt [illegible] / ipa dat / ut ho mundo corde deu gspiciat / qui
suis obvolutus tenebris deu z seipm antea ignorabat / ipa homines
assuefacit redire ad pncipiu / et de exilij deiectos / ad antiqu dignitatis
celsitudinez renouat / ipa facit ut ho palpetas i tebris deu i mysterijs
arcte / p eu gstitutu / cuncta sub sole videat terrena diffluere / seipm vo
i ipa rerum labentium conspiciat decursione transire. Et cassiodorus i libro
institucionu dt Sacra scriptura / oes regulas moralis vite gtinet / et
q lex naturalis menti roali a deo ipressa / z q dictamen rectu indicat
sup ps° 18° / p loco z tpe agendu / totu gtinet i sac scripta Unde ut idē dt. est ffns
dictum / hoim datu ex lege eterna / z io ... qcunqz agitur / ita qd gtingit
recte z no recte age hoiez dige z illustre Et sic quoda mo vivi-
ficat / Sicut sic naturalis sol / eo oriente z adveniente / vivificat plantas
q eo recedente moriunt. Sic p duo caritatis prepta / sac scripture
reuiuiscimus / qui mortui i culpa iacebamus Ideo sac scripta / volens
redde vivacitatez / ad q ipa hoibus fuit diuinitus inspirata / z orta / dt
iohis 10° / veni i mundu / ut vitā habeātis Unde psta gsiderans dixit
/ eloquiu tuu vivificauit me Sup quo vbo btus aug9 dt Nichil ...
e a / qd aliqz vivificet roale / q diuinu eloqu Unde et q° ppha i eode
ps° dt Justicias no obliviscar in eternu / quia i ipis vivificasti
me Unde vba tractans btus gregorius sup ezechiele pte i omelia 6a
sic dt Justificaciones precepta dicunt / in quibus nos corrigendo iustificat
/ in eis itaqz nos vivificat / qz p hec spuale vita nobis ministrat / ea
qz p afflatu spus / mentis intibus infundit / Qd cottidie in electorum mentibus
agit / cu omps deus scriptorum testamentorum dicta tamit z aperit z tabulis
hoim / ad vita dedit / Ideo petrus blesensis i epla 14 ait / ad q libz

hoc, Audi vi^te sacre scripture efficaciam ubi dei Si n tepidus es / sacram
scripturam lege attencius et inflamabit te / na igitur eloquium eius vehe-
menter Si ambulas in tenebris audi quod loquatur dns in prophetis / et ewangelio
/ et est lucerna pedibus tuis verbum eius / et lumen semitis tuis Si aliqua
inmundicie macula traxisti / mundabit te sermo xpi / sed vos iam mundi
estis / propter sermonem quem locutus sum vobis Et ad propositum subdit Si es in
morte in peccato / quod est mors anime / sacra lectio vivificabit te Sicut sol
malis / alia viuencia vivificat / sic non sol non solum prodest bonis / sed etiam malis / quare
Deus pater faciet sacram scripturam Solem suum facit oriri super bonos et
malos / que fuerunt verba loco thematis assumpta / et ut audistis introducta / In
quibus quidem verbis / sol splendidissimus / divinalis scriptura / in hoc conscriptito volumine
summatim / quasi summarie contenta / iuxta 4^or principalium librorum materias / pulchre ordine / condi-
nate innuitur commendanda / Primo namque [illegible] in verbis pretactis ostenditur / divine
summa bonitas / et claritas ac pulchritudo ineffabilis [illegible] sapientie
electi fruuntur. tum dicitur Solem suum / Et hoc quo ad primum summas Est n candor
lucis eterne / et speculum sine macula dei maiestatis / et ymago bonitatis ipsius / sapientie
oia — 1° Secundo ostenditur eius plasmatoris omnium creaturarum admirabilis / qua decentissime de nichilo
regiones produxit / tum dicitur / facit / et hoc quo ad 2^m summas / Ille n solis illuminans per omnia
respexit / et gloria dni / plenum est opus eius / Eccli 42 / 3° ostenditur pacientie sapientie
admiranda pietas / qua lapsis hominibus / vitam gracie / per eius ortum et passionem in carne
reparavit / tum subditur / oriri / et hoc quo ad 3^m librum summas / Ipsa n propter nos
homines / et propter nostram salutem descendit de celis / et incarnata est ut habetur in symbolo
niceno / Eius equitatis iusticia / qua bonos premiabit finaliter / et malos puniet ut 4° ostendit
eternaliter / tum dicitur super bonos et malos [illegible] et hoc quo
ad 4^m summas / quia hii ibunt in supplicium eternum hii in vitam eternam / Mt. 24 In primo
commendatur divina sapientia / seu sacra scriptura / ex obiecti sui intrinseca bonitate et claritate et pulchritudine
tum dicit / solem suum / 2° ex obiecti sui fecundissima ad extra diffusione / pro creatorum omnium creaturas
tum dicit / facit / 3° ex obiecti sui misericordissima clemencia / qua specialiter naturam
humanam per peccatum lapsam [illegible] per ortum et passionem in carne humana reparavit. cum dicitur / oriri
/ 4° ex obiecti sui iustissima equitate sententia / quam proferet in finali iudicio / super bonos
et malos. Divisio subdivisionibus et pluribus concordanciis / ac reservatis 2° 3° ac
4° membris / ad sua loca / Et alia principia in summas / Dixi primo / quod sacra scriptura
commendatur nobis / ex obiecti sui intrinseca bonitate pulchritudine ac claritate Ex bonitate
quia ymago bonitatis dei / ad hebr p° / et splendor [illegible] ex eius
pulchritudine ac claritate / quia candor lucis eterne sapientie 1° Sed creata eum
humana mente / ad cognoscendum eum / qui lucem inhabitat inaccessibilem / pro modulo sue
capacitatis illuminat / quia ea lux eterna / inmutabilis / ineffabilis / et inmensa

divisio thematis

sacratissima trinitas et simplicissima unitas in mortalibus innotuit. Si namque
lux illa eterna trinitas non esset, unigenitus dei patris discipulis non preciperet: Do-
cete omnes gentes baptisantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. Augustinus ultra
Et si deus pater ipse esset et filius et spiritus sanctus, in hac sacra scriptura nunquam inve-
nirentur eos sermones, et nichil in eis pravum et perversum. Non legeremus misit deus
filium suum. Hec unigenitus patris. Ut illa sacra docet scriptura. Didicimus
de spiritu sancto dicit: quem mittet pater in nomine meo, et quem ego mittam vobis
a patre spiritum veritatis. Et econtra si hec trinitas clarissima non esset unus deus
non diceret scriptura: Audi Israel dominus deus tuus deus unus est. Est igitur deus pater
ingenitus, inenarrabilis. Filius patris unigenitus ante omnia secula, et equalis,
deus de deo, lumen de lumine, sapientia de sapientia. Et spiritus sanctus a patre et filio
procedens eis equalis et per omnia secula unus et verus deus, non plures dii. De
qua trinitate, bonitate, pulchritudine et claritate ineffabili, de eiusdem
trinitatis personarum equalitate, origine, distinctione, potentia, voluntate atque
sermonum, vir mire ingenii in hoc suo primo sententiarum libro diserte, diffuse et
catholice ex sacre scripture auctoritatibus et expositoribus illustrium virorum sanctorum
doctorum nobis notitiam tradidit, quantum hoc possibile fuit. Immensa est enim
benedicta illa unitatis trinitas et incomprehensibilis, ex significantia sermonis est, ex
sensus intentorum non enuntiatur, vix attingitur, non tenetur. Verborum significantiam
rerum ipsius natura constituit. Sensus contemplatorum improbabile lumen obtectat
intelligentie capacitatem, quo sine nullo contentus excedit. Ex quo claret
sacram scripturam omnium scientiarum esse dignissimam et eminentissimam, cum sit de rebus
dignissimis, nobilissimis et excellentissimis. Tanto quidem divina scriptura ex-
cellentior omnibus scripturis esse creditur, quanto dignior et sublimior est materia
in qua eius consideratio tractatur. Unde sequitur. Constat autem sacram scripturam tractare altissimas
dignissimas nobilissimas quam universis quibus fieri deum est, que sunt pater et filius et spiritus
sanctus, tres persone in una essentia, quam ineffabilem trinitatem humana natura mortalitate
gravata aspicere non valet, donec mortalitate devicta in regnum felicitatis
eterne dei misericordia fuerit translata, felicitatis immense, in qua nullum erit malum,
nullum latebit bonum, in qua vacabit dei laudibus, in qua nulla desideria
a dei laude cessabunt, sic scriptum est: Beati qui habitant in domo tua domine, in
secula seculorum laudabunt te. Ubi omnia membra et viscera incorruptibilis corporis
que nunc videmus per varios usus necessitatis distributa, proficient in laudibus dei. Ubi
vera gloria erit laudantis, ubi verus erit honor, vera pax, premium virtutis,
omnia bona. Ubi erit solus desideratus cunctis finis desideriorum nostrorum, qui sine
fastidio amabitur, sine fastigatione laudabitur, sine fine videbitur, deus in
secula benedictus. Amen

2m pn̄m

Solis iusticie xp̄i dm̄ dei mei auxilio adiutus et radijs illumi-
tibus ac directib⁹ clemencie et consolacionis eiusdē illustratus.
Completis principio et lectura primi libri sententiarum nunc
cum fiducia aggredior per p̄nti principium meum secundum in secundum snīarum eius
lecture insisto. Ad cuius complementum quia quorumdam per ordinem occurrit in facultate
prout consuetudo scolarum theologicarum in huiusmodi actib⁹ laudabiliter
hactenus obseruauit. Primum quippe collacione breue et recommenda-
toria diuinalis [illegible] sapie. Et specialiter scie libri secundi sniarum
in medium producere. Secundum gomis mee p̄n̄lio in tote sniarum librum
mote. Tertium secundum per posse meo dictare. Tertium cum venerabilib⁹ magistris
meis Stephano de Eysenburga baccalario formato in theologia et
Judoco de Hailpeuna baccalario in theologia cum quib⁹ indignus concurro
in sniarum lectura more solito conferre. Quartum et ultimum gracias actiones
possetenus referre. Patrib⁹ magistris dnīs ac singulis alijs scolaribus has
hodie honoratum. Prosequendo primum premissorum resumo thema
in priorib⁹ principijs meis in cursu sniarum assumptum Mt. 5o c. scriptum
scilicet: Solem suum facit oriri sup bonos et malos. Preclarissimi
patres magistri dnī ac singuli in sole iusticie dilecti secundum btm̄ Dyon.
in 4o c. de diuinis noib⁹. Sic lucidissimus planeta Sol: radios suos emittit
ad corpus illuminandum et lumine solare ad corpus visibilium generacionem
et vitam confert et mouet. Ita eciam diuinalis solis bonitas incitata
radios suos i. participaciones sui diffundit ad rerum creacionem quia bonus
e sumus ut dicit btus Aug. i lib. de doctrina xpiana. Et sic secundum Aristotelem
in libro de anima. secundo q soli tria e vita scilicet vegetatiua sensitiua et
intellectiua. Et sol materialis est causa vegetatiue vite q e in arborib⁹
et e causa quodammodo vite intellectiue q est i homib⁹ scilicet quantum ad sui conseruacionem
nō qđe ut prīn̄le efficiens sed tamen instrumentale disponens et habilitans
[illegible] ad esse et causa. 2m 2o phisicorum homo generat hominem et sol. Scriptum
ad conseruacionem quia multum valet ad conseruandum vitam hominis q consistit in
inspiracione et expiracione homo si medium sit nimis densum ut homo
expirare et inspirare non possit homo moriretur. ut quod e sub aqua. Sic
etiam e de alijs viuentib⁹ scilicet plantis ac multis animalib⁹ q per solis presenciam
viuificantur et absenciam moriuntur. Sic eciam sol diuinus quia voluit
per eius voluntatem in esse oia produxit et conseruat [illegible] et gubernat. Et specialiter
racionales creaturas viuificat. Sic sol materialis nutrit mundat et renouat.

et aliorum viuencium

scilicet sol purificat serenat et rarefacit aerem

ꝑ caritate ꝯtusacere | hac pductoꝛ rerum in esse | a diuinali sole | Moyses
dei spu afflatus | In vno principio | a deo creatoꝛe | mundum ſtm ēsset | in pri°
gen dicens | In principio creauit deus celum et terram | ꝑ hec v̾ba exclo:
re ꝯfunda ꝑhoꝛ elidens | opinacionem pla sine principio fuisse principia |
oppiabat ut plato | sta | deus exemplar ꝛ materiam | Arist° vo duo | scz materiam
et speciem Et trium opatorum ꝯtrie ondit in pdicts v̾bis | deum esse [illegible]
verissimum ꝯplem | Ꝺiu non ex pcedenti materia fecit quod vniuſitas
ꝯtinuando ē dando | in principio | scz celum et terram | In principio creauit
i. ex nichilo pduxit | no ex aliqua materia pcedente | Hec creauit
sol dinus creator omn celestium et terrestrium | visibilium et inuisibilium deus |
| qui cum sume bonus esset | sola bonitate in a ncitate | ꝯtitucōis sue |
qua eternaliter btus est | alios voluit ee ꝑticipes | quod vidit creari posse
| et minui oio no posse ꝯmunicauit ea creatis | et fecit creaturas rōles |
q summum bonum intelligerent | et intelligendo amarent | et amando possi
derent | & possidendo fruerent | Et eas hoc mo distinxit | ut ps in
sua puritate remanet | ꝑ nec corpori vniret | ut ps angelicoꝝ spuum |
& ps scz aīas intellectuales corpori iungeret | Et vtrisqꝫ creaturis
rōalibus | deus sume bonus | in ꝑmaria coꝝ institucōe | multiplicia bn=
ficia exhibuit | radijs donoꝝ ꝯtuitoꝝ | gratiaꝝ ac virtutum | eos multifarie
illuminando | Vn bto aug9 xi de ci te dei | non tm ita creati sꝰ angeli | ut
quotidie essꝫ et quotidie viuerent | sꝫ etiam illuminati sꝰ | ut sapienter | btꝫ
viuerent | [illegible] | homē vo constituit ex duplici na | corporali scilꝫ
& intellectuali | Ideo duo bona creator sume bonus | sibi oriri fecit
i principio | ut bificaret totus | scz celeste paradisum | in quo sanctus an̄lis
ꝯsciandus fuit | et terrestre quod custodire et opari habuit | Pꝰm
inuisibile aīe pmisit | alium ꝯsibile corpori dedit | Et eis eade co
ꝯsibile aīe pmisit | alium sensibile corpori dedit | Et eis eade co
tulit | cognitoꝝ ꝯfunte faciendoꝝ et omittendoꝝ | cognitoꝝ virium nalium
omn rerum | cognitoꝝ ordis dispoicois et codicōis totius mundi | et
omn creaturaꝝ | ac dei | ut late deducit venlis hugo de sacramentis lib°
p° ꝑte [illegible] 6 A c 12 | tꝫ vn tusco Et az. 23. doc 2 ondit | scz hic homo
[illegible] qui originale iusticia | fuando | ee debuit posti
sue principium | celestium et subcelestium doctinaꝝ | peccando factus ē
eisdē | principium ignorancie | palpitancium tenebraꝝ Et si caligo pcti
no ex toto eclipsauit | accepta a deo gratiaꝝ claritate | In filijs
tn . ipi9 hi9 claritate | tolli extinxit | Et fecit | ut aīe filioꝝ omn
ade crearent | ut tabule rase | in quibus nichil sit a virtutis
pictum ē . Et ipi ut ceci in tenebris palpitātes | multiplicib9 erroib9

miserabiliter abducti fuerunt / et impediti a plena cognitione veritatis / quousque
illucescebat mundo illa sancta et vera xpiane religionis doctrina / et nunc usque
2m q — deus per iniqui mitores est / qui se de inimicis suis in presenti vita modo ulcisci
/ omni modo quo posset et ipsi dementes. Et perfectus vite / sole iusticie — male solem suum facit oriri sup bonos et malos
filium eius unigenitum oriri facit sup bonos et malos / ut redime-
ret humanum genus ex toto perditum / ut doceret nos omnem veritatem / apperiens
nobis intellectum sacrarum scripturarum / ut facit / oriri sup bonos et malos
solem suum / id est malem sciam / que ut dicit b. gg. 20 moral. / dum sciam
atque doctrina sub aliqua comparacione transcendit / quia veritatem predicat / ad celestem
patriam vocat / a terrenis desideriis ad supna amplectenda cor
[illegible] / immutat legentis / animum humilibus verbis adiuvat / cum legentibus
aliquo modo crescit / quia a rudibus lectoribus quasi cognoscitur / et cum doctis semper nova reperitur.
b. gregorius / ipsa docet / que veritatis / que operandum / que meditandum / que diligendum
/ que omittendum / et sciat quo bona vita debeat sit corrigendum / Ideo
ipsa est magistra et domina omnium aliarum sciarum / directiva et gubernativa / nam
quamtumque alia signata / que sacratissime theologie non fuerit innixa / tantum recedit
ab illa / quia limpidissima theologia suos discipulos facit humiles et devotos / ista suos vanos et elatos / illa facit suos paupes spiritu
/ ista suos insatiabiles appetitu / illa facit contemptores mundi / ista
facit amatores seculi / illa carnem confugit et spiritum erigit / ista nutrit
carnem / et spiritum despicit / illa reddit suos macilentos et pallidos / ista reddit suos crassos et nitidos / illa ad interiora tendit / ista
ad exteriora se ad extendit / illa tendit sursum / ista tendit deorsum / ista bonos
in omni opere bono confirmat / et malos stimulat / ac pungit passionibus
et comminationibus / ut a peccatis eorum resipiscant / et de tenebris ac umbra
mortis ad solem iusticie se convertant / ut illuminentur facies eorum / et non
confundantur / Illa clementissima immaculata immutabilis veritas hanc clarissimam theologicam
sapienciam Solem suum facit oriri sup bonos et malos / que fuerunt verba
loco thematis assumpta / et cetera / ut audistis introducta / In quibus sequendo
verbis ut in primo principio in summas divisiones et concordancias
in hac loco legatis / deinde expedito primo in verbo / in primo meo principio
in summas / et reservatis 3° et 4° ad sua loca / dixi secundo / quod in verbis
thematis innuitur / plasmator omnium creaturarum admirabilis / qua decentissime
dei michi excelsi regionis omnia perduxit / bonitas divina / et dixi theologicam sapienciam / esse virginem
ex obiectu sui fecundissimam adeo / diffusione ac admiranda / Et non fecundius

conditore qui oriri fecit ex nichilo hunc mundum Sed magis mirandum
quam opera huius opificis magna mirabilis est celi curia in aere letabundo
in luminosis celis solis et lune in corruscationibus planetarum lampadibus
in rutilantium globis astrorum in variisque stellarum cursibus Mirabilis
est terra in nemorum frondibus in camporum floribus in fructuum

in multiformis germinum virtutibus in innumeris herbarum viribus in multiplicibus metallorum et mineralium generibus

dulcoribus in animalium diversis figuris et coloribus Mirabiles denique sunt ela-
tiones maris et depressiones in tumultuosis tempestatibus et procellis in
aquarum exitibus subitaneis et redditibus in multitudine piscium et
navibus Etiam mirabiles sunt impressiones aeris in tonitruis et fulminibus
ventis et nubibus in nive et grandinibus rore et pruina et in pluviis Sed quis
enarrare sufficit mirabilia opera huius factoris certe ille solus qui fecit mirabilia
magna solus cuius sapientie non est numerus cuius invisibilia eius per ea que
facta sunt intellecta conspiciuntur Quanto igitur purioris intelligentie quis
vigeat acumine tanto sollertia diligentiori miretur prefata mirabilia
et specialiter ea que tractantur in hoc 2o sermone Contemplatur primo

ta quo ad earum in fusitam beatitudinem et quo ad earum exortam beatitudinem et conformitatem quo ad se et quo ad alia

emanationem omnium creaturarum a deo prout ab ipso initiantur Secundum quod emanatio pro aliis de-
clarat Et deinde specialiter scilicet puras spirituales creaturas per inequalia gaudia
scilicet et penalia disproportionatur ut angelorum aliqui aversi sunt a deo
una cum lucifero superbientes qui obstinati ruerunt ad inferiora Et
quod alii angeli ad deum conversi in beatitudine confirmati sunt in magna turba
qui fulgent ut splendor firmamenti ut lapides vivi in superne civitatis
altitudine Post hoc contemplatur opera pure corporalia que dei providentia
gubernantur et per temporum intervalla mirifice sunt specifice distincta de quibus
maxime agit in hoc tractatu usque ad ibi explicit Deinde contemplatur creaturam partim
spiritualem partim corporalem scilicet hominem et eius primum statum scilicet homines qui per peccatum
lapsi sunt scilicet per culpam maledictionem et penam meruerunt Et ideo omnia tractat
incipit scilicet et de peccato originali ac eius in posteros transfusione de peccato
actuali et multiplici eius differentia ac divisione quorum singula puerilis est si
delibus et necessaria Et ideo cupienti hec documenta scire expedit huius 2m
sermonis plegere diligenter audire attente studio eius insistere ferventer
et eius doctrinas iugi memorie commendare ut virtutibus christiana religio
illuminetur et oculis puritatis cerni possit perpetue deum ihesum christum
solem iustitie ortum in carne super bonos et malos qui cum deo patre et
spiritu sancto hoc prestare nobis digneretur per infinita secula seculorum Amen

3m pnm

Sole suum facit oriri sup bonos et malos Ber lcs · ptcos dm
at mgri / et teti in sole iustie xo dno dilecti / Studiose pst:
tatibus passus diuinalium sptuars oriret / qz postqz inuidia
dyaboli / parens ille pmg / ipse seductus mani recidit / qfestim ex
ul et pditus / in omi gnē suo radice malicie et pti tradupit /
reestebatqz in malum vehemetius / ome genus mortlium / diffusis ubiqz
sceleribus / et quod ē nequius · oim cultibus ydolorum / volens iē deus
tminare pctm / tosuluit / vbo / lege / pphis / signis / plagis / et pdigijs /
Sz tm nec sic / qdē errore suos admonitus qgstet mundus / tm veit
plenitudo tpis / deus pater / sole tm iustie / filium suum oriri fecit
et misit / factu · ex muliere / fctm sub lege / ut eos q sub lege
erat rdimet / misit / ut carne induet / et hominibus apparet / et
pctores sanaret / qui ideo in hoie venit / qz psc ipm ab hoibus
qgsti no potuit / ut aut videtur / tpali ortus est / vbu caro fctm
est / assumendo carne / no mutatum i carne / assupsit n huaite /
no amisit diuinite / Ita idē deus / et hō idē / in natā dei eqlis
patri / in nā hois factus ē mortlis p nobis / p nobis n · de nob ·
/ manens qd erat / assupsit / qd no erat / ut liberaret qd fecerat
/ oia n p ipm facta sut iohis po / et qd fctm ē in ipo / vita erat /
et vita erat lux hoim / sup quo vo dt beda i omelia natitatis dm
lux quippe hoim ē ppe / tenbre aut stulti st / et iniqui / quorum
tcta pcordia / lux etne sapie / manifeste qgstit / q̃uis ipi eande
lucē · nequaqz capere p intelligentia possint / veluti / si quilibz cecus
iubare solis pfundit / nec / tm ipe solem cuius luce pfundit aspiciat
Sz tm supna pietas / tales omnino no depexit / verum / medelam
salutis / qua ad videndum lucē puenire possent / eis adhibuit / ipa
dei sapia / carne in qua videri poss induta ē / q in hitu homis
apparens / hoies ad qgtoz sue visiois pucheret / missus ē ante illum
homo magni meriti / p cuius testioniu parent oes · ad videndū
ipm sole iusticie / nube iā corporis tectum / multum aut distat
inter illū lucē / que illūiat / inter eos stultos / qui pticipatōe veri
solis accipiunt / ut luceant / z ipaz lucē pcetua / que quoslibz attin
gere illustre sufficit / Illū cuius pparatōem non tm minores qlibz electi

vm etia / ipe iohes / quo maior int natos mlierum n fuerexpit
/ lux no esse / asserat / vt videlicz xpc / no esse qd putabat mistic
Erat enim h9 solis pectoribg infidele / solig e eig de quo dicit erat
lux vera / que illumīat oēs hoiez / videlz / qui illuminat sapia diuina
/ nemo quippe a se ipo / sapiens esse pot / nisi coillumante deo
quo sciptu est Oīs sapia / a dno deo e / hic sol illumat omez hoiez
veniente in hunc mundu iohis p° qz deg pr hunc suu sole facit oriri
sup bonos et malos ex vgie illibata / sole qui e splendor paterne
glie / et figa sbe eig ad hebreos p° Qui solg hz imortlitē et lucē
hitat inaccessibile p^a ad thy. scepto Et e candor lucis etne z specłm
sn macła dei maiestatis z ymago boītl 19 sapie 8°. hunc sole deg pr
pr mia3 fecit nobis oriri / ad tollendu a nobis singulas tenebras
ignorancie z culpar / et pnaccos glie hic sol p bndicta sua itares
ortg z hitantibg i tenebris et i vmbra mortis / ortg e bonis / eos rectos
faciendo. / ortg z malis ignorancias z vicia a cordibg eor expellendo //
Et videri clare a nob in hac mortli vita n pt n p speculu et i eig
mate / qd ipe sol iusticie xpc / facit nob oriri suu solem / diuinale scz
sapiaz / theologicam scz / hec nāma / expus sol qde eatg / necia e / vt pandat
nobis mortlibg via / ad mentum sole veniendi / vt tenebras expellat / rectos
fado gressg meos / hac sol iusticie nob oriri fecit / pmo p pphas / deīn p se ip
deīn p aplos suos / sicptu satis e indicaiunt / locutg z p sciptura / qua
odidit / q canonica vocat. / cuidenme auctes / cui fide adhibeg / qd ipe
nob apperuit / vbis z factis / cepit n facere z docere / poste eclie factos
et doctores ut aplos / deīn sancti doctores ambr ieron augg z gg ori
ipig radijs illuiati sut et edocti / p qs scipta et alios eclie doctores
tota die illumant / docem / redarguim / corripim / z ergo / sole suu
facit cottidie oriri sup bonos z malos sup malos ut eos bonos fa:
ciat Et specialr mlti radij h9 solis / in libros sniar agri petri lubardi
pysiens epi pfundissimi theologi / olut z tam radij solis i centro
speculi cocaui congregant. / ut hic alig eti ex mlti her / cu incendem
affige et oformare valet / hij radij oiginalr diffundut a sole iusticie
xpo / p doctores eclie orthodoxe / q bn a pmo dixi / q xpc sol iusticie
diuinale sapiaz / sole suu oriri facit sup bonos et malos / q fuere
verba loco thematis assupta / et ut audistis intducta sunt in qbg quidem
verbis hic pticit diuisio tu gcarda ys ut i pmo pncipio

Expeditus primo duobus membris in duobus partibus principijs meis in primo et
secundo sermonis. Et refutato quo ad suum lectionem / Dixi 3o / quod in verbis thematis
innuitur reparatio sapientie admiranda pietas / qua lapsis hominibus vitam
gratie / per eius ortum et passionem incarnate reparavit. Et dixi theologicam sapientiam
seu solem esse recommendandam / ex ubi sui misericordissima clementia / qua
specialiter naturam humanam / per peccatum lapsam / per ortum et passionem in carne humana
reparavit // Sol namque materialis ut dicunt philosophi vivificat plantas / que
eo recedente moriuntur. / Unde aristoteles 2o phisicorum / generat hominem homo et sol. Sic hic
per solem mentem vivificavit / scilicet per mortem et christi passionem / Deus non qui dives
est in misericordia propter nimiam caritatem / qua dilexit nos / cum essemus
mortui peccatis / convivificavit nos christo / cuius gratia estis salvati ad ephesios
2o / dicit apostolus at / et convivificavit nos christo. / Et hoc iis secundum bonaventuram / quia
deus convivificavit nos in christo / et cum christo / et per christum / secundum christum / primo
non deus vivificavit nos in christo / et in eius persona mortalitatem meam
/ sue vite quam habuit ipsemet christo sibi primo sociavit. Convivificavit nos
etiam cum christo / cum nos vivere fecit / cum christo in terris / cum ipse hominibus in terris
conversatus et cum eis conversatus. Convivificavit nos etiam per christum / dum nos
de morte / per ipsius mortem eripuit / et vitam suam pro nobis posuit //
postremo nos secundum christum vivificavit / dum nos ad eius exemplum per
viam vite direxit / unde psalmista id est ps notas mihi fecisti vias vite / notas
non nobis fecit vias vite / dum nobis fidem spem et caritatem et dona
gratias distribuit / et mandata adimplevit / in quibus etiam ipse christus ambulavit
/ et in quibus vere consistit vita / cuius id est ideo ... speculativa spiritualia in quibus putat /
~~... in eis~~ hic vita / Secunda vero in hoc libro sermonis 3o / de
tractatur de 1a vivificatione / scilicet de eius incarnati solis incarnatione / qua deus
primo vivificavit nos in christo / id est in persona christi / in quantum mortale cesta
nostre humanitatis vite christi eterne / christo sociavit / et vivit / et non primo de iste
// Secundo tractatur etiam de illius incarnati solis nobis orti / in terris nobiscum conversatione /
qua nos deus primo vivit cum christo / dum nos vivere fecit spiritualiter cum christo
hic in terris nobiscum conversato / Tractat non agitur de nature humane assumpte multi
conditione / de anime christi sapientia potentia / gratia / et varia cognitione / quibus perfecit
coram nobis / et in nobis / dum conversabatur nobis in terris. Tractatur etiam de vivificatione
seu illuminatione mea per gratiam / quam nobis in sue corporis christi / et per hoc sua
passione et morte meruit / quibus dicitur deus nos vivificasse per christum. In hoc
non 3o libro determinat magister de dotibus a christo assumptis et eius meritoria actione

de xpi amarissimis dolore passione et morte | ac eius ad inferos
descensione declarat est in 10 tractatu | de fide | spe et caritate | ac aliis virtutibus
| quibus xpus autem plenus fuit et fideles replet animas | de ipsarum con-
nexione | de donis spiritus sancti | ac ipsorum dictis et distinctione | de preceptis
decalogi et ipsorum impletione | quia per eum nobis per xpm interdicitur tollata
nos per xpm vivificat et viam veniendi a vero sole iusticie
patefacimus | hiis in scripturis 3 summarum | diligenter Et si volumus ingredi vitam
precepta in hoc libro contenta observemus et tandem sancta scriptura facit et
faciet suum solem | scilicet xpm solem iusticie oriri nobis | ut eum videamus
facie ad faciem | et intueamur xpm solem iusticie sicuti est Quod nobis
ipse prestare dignetur | qui vivit et regnat | in gloria benedictus domine
cum patre et spiritu sancto

istamus

Quartum principium ad quartum summarum ptiens

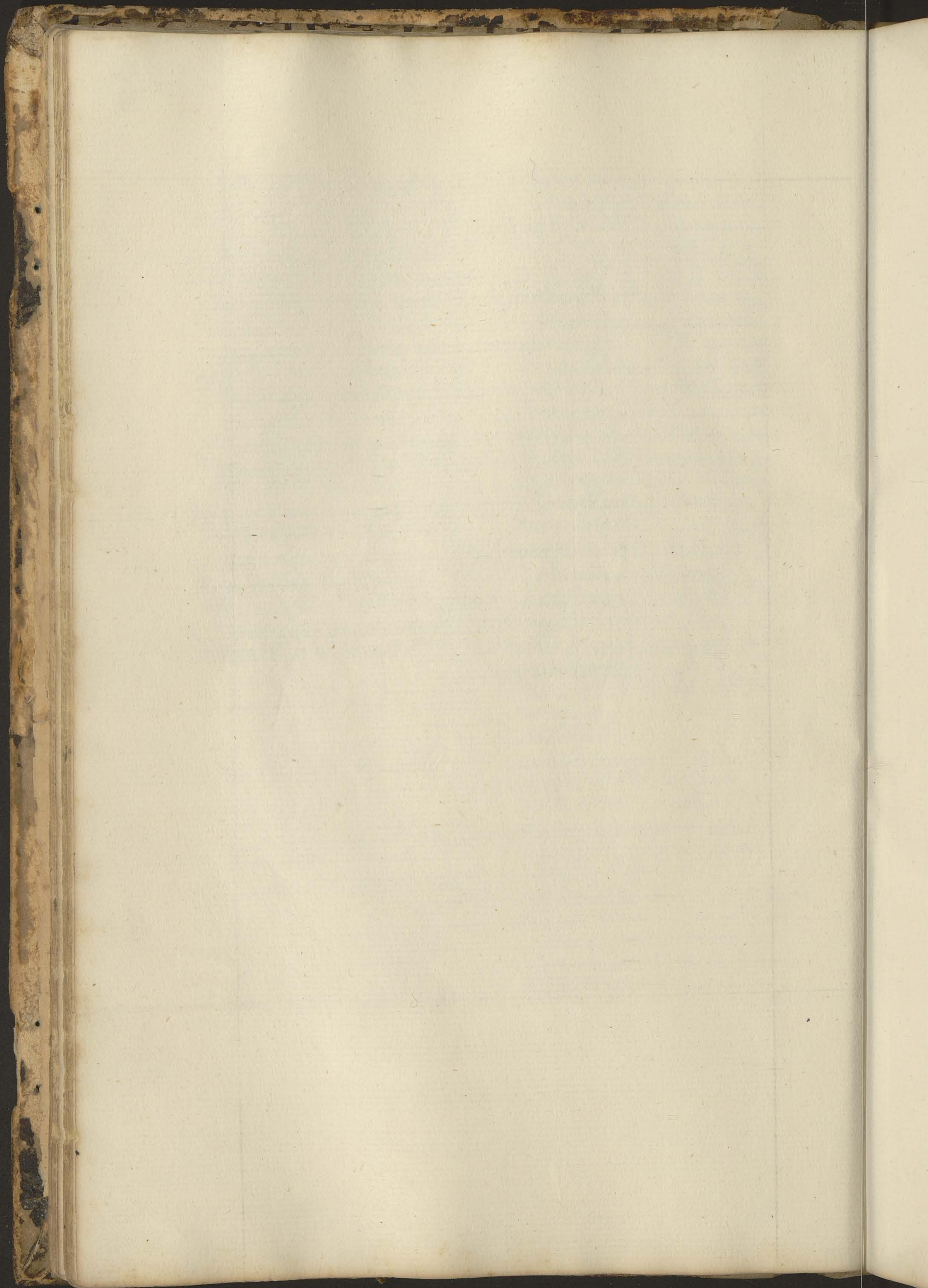
Complet | adiutorio xpi domini | solis iusticie | principiis et lecturis
trium librorum summarum | principiaturus pro prima in quartum librum summarum
hec quatuor ordine facere | primo sanctam scripturam recommendare | et signanter
librorum summarum | et specialiter quarti libri | cuius lecture insistam pro nunc | 2o debeo
quartum articulum | quem in principio | in primo meo principio | in quos libros summarum movere | declarare
| et sic visum est | ad totum questionem principii | 3o debeo conferre cum devenerabili viro
magistro Iudoco de hailprunna Kauffman | sacre theologie baccalario formato cum quo
4o debeo referre gratias actiones | omnibus honoraturis | hodie facultatem
theologicam | in persona mea | in hoc actu | Pro complemento primum | resumo
verba | in principiis meis in cursus | ac summas pro omnibus | scripta | introducta | sunt
ex originali scriptura | habet | scilicet | Solem suum facit oriri super bonos et malos
recipiendi preces | actiones | at venandi | ceterique singuli | in xpo | sole iustitie
dilecti | licet | verba thematis mei | a xpo domino prolata | ad literam | sint dicta de
materiali sole | planeta lucidissimo | non tamen in gene | ut in aliis principiis meis
sepius deduxi | nomen solis ad sacram transfert scripturam | quod deus oriri facit
et fecit | super bonos et malos | quia iste sol suus | dicitur | quia a deo creatus
venit in mundo | Deinde nomen solis ad xpm solem iusticie | dominum deum meum
transfert | quadruplex sancta mater ecclesia katholica | ad laudem virginis gloriose | cuius
rex te ortus est sol iusticie | xpus deus noster | Multiplex autem ortus huius solis
occurreret | plus sacrati canonis biblie | ac sanctorum doctorum ecclesie scripta
| qui ortus adventus domini dicitur | Et signanter quatuor ortus | sive adventus
domini reperiuntur | quorum primus et ultimus frequenter in scripturis commemorat | et sepius
| qui non sunt ita manifesti | omnibus hominibus | primus ortus domini | fuit
ex. 29 | et 3 | in carne humana | ad nostram redemptionem | et tempore huius adventus preteriit | an 1430

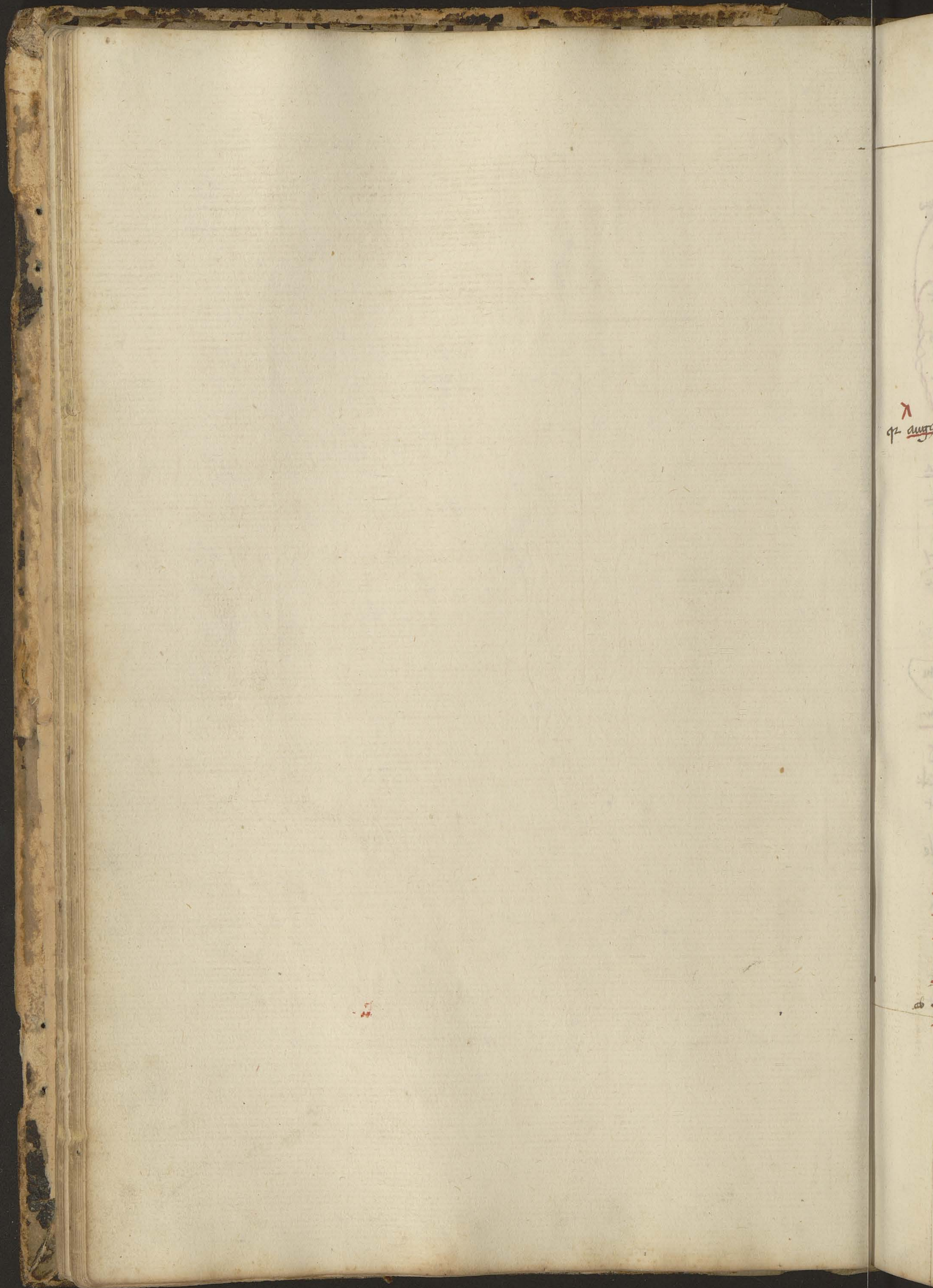
licet indignus quarto in lectura summarum

dimos. Secundus ortus domini est cottidianus quo oritur omni die in animabus deuotis
vocaliter menti illabendo per sanctificacionem unionis per spiritum vocalem sola vivificat
sicut in alio sol plantas. Inter istum ortum et precedentem beatus Augustinus distinguit
in 4o libro de trinitate ait Aliter mittitur sapientia ut sit cum homine
aliter missa est ut sit homo. In animas enim sanctas se transfert et
amicos dei et prophetas constituit sicut et implet sanctos angelos
Sed cum venit plenitudo temporis missa est non ut impleret angelos
nec ut esset angelus sed ut ipsum verbum fieret caro i. homo. Tercius
ortus eius est ad preiudicare iudicium in uniuscuiusque hominis morte
ut merita discuciat et animam ad dampnacionem aut vitam iudicet statim
enim post mortem hominis anima eius iudicatur iuxta merita aut demerita ad vitam
eternam aut ad dampnacionem [illegible] Cum in presenti tempore fiat retribucio penarum
et premiorum penarum iuxta illud Luce 16o Sepultus mortuus est dives et se-
pultus in inferno premiorum vero iuxta illud Hodie eris mecum in paradiso Luce
23. De illo domini adventu loquitur Beatus Augustinus ad Esicium in hec verba Vigi-
lare debet omnis christianus ne imparatum eum inveniat domini adventus. Illum
enim imparatum inveniet domini dies quem imparatum invenerit sue vite ultimus dies
quia in tali statu gracie aut mortalis culpe in quo homo invenietur in morte
que nobis occulta est in tali statu presentabitur in iudicio finali. Quartus
ortus christi domini solis iusticie bonis et malis communis erit adventus eius
ad generale iudicium in fine mundi ad universalem omnium retribucionem. Primus christi
ortus fuit in humilitate paupertate in passionibus contemptibus et morte iuxta
illud Zacharie 9o Ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator et ipse pauper
et ascendens super asinam et super pullum filium asine. Et Ysaye 53 Non est
species ei neque decor vidimus eum et non erat aspectus desideravimus eum despectum
et novissimum virorum etc. Vere languores nostros ipse tulit et infirmitates nostras
ipse portavit ipse autem vulneratus propter iniquitates nostras attritus propter scelera
nostra. Sic ergo ad occisionem ductus est. Quartus autem adventus (ortus) domini erit in maiestate
magna virtutes enim celorum movebuntur Mt 24 et Luc 21. Omnes enim gentes
ante eum congregabuntur ante tribunal christi ut unusquisque pro se racionem reddat
deo ad Ro 14. Et qui bona egerunt ibunt in vitam eternam qui male in ignem
eternum. Primis dicet rex Venite benedicti patris mei possidete paratum
vobis regnum a constitucione mundi. Secundis vero dicet rex Discedite a me
maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius. O quam
asperum verbum Discedite a me id est a sole iusticie a bono vite indeficientis
lumine glorie beatificantis torrente voluptatis immunditatis. Sed pater noster

deus omipotes / ipe por dilexit ^nos^ p° iohis .3° / ut filiu suu vnigenitu dare
/ ut ois qui credit in ipm / no peat / s3 hëat vita etna / et ut saluet
Ioh 3. mundus p ipm / deus n ad hoc nos fecit / vt intelligeremus summu bonu et
intelligedo amaremus et amado possideremus / et possidedo fruerememur
2° saluaremur eo / et vt hoc fiez gsequerem̃ / bona in enumabilia nob gtulit / et pter
bona creatois / gubernatois / gseruatois / nobis oriri fecit bonis et malis
sacra dinalem sapiam / p suos sctos pphetas / ut a malis rethrerem̃ / et ad
bona irritarem̃ / 2° fiez obtinere / ad q̃ fcu sumus / no tpe plenitudinis
gra oriri fecit bois z malis / sole iusticie filiu suu vigenitu / ut ille
p sua passioe / ^nos^ a ptate dyaboli redimeret / et ^nobis^ ianuam vite ondet / factis
/ exemplis / vbis / ac doct'nis salubris / Nec post filij missiõe [illegible]
radios dinalis solis / theo^ce^ stie / nobis subtraxit / a' subtraxit / s3 per
suos sctos aplos / doctores sctos / ac eorz successores / platos ectie / ac doctores
seu magros theo^ce^ / lectoibus suis z sptis / Cottidie sole suu oriri facit sup
bonos et malos / In qua sacratissima theologia / sufficient repiunt / oia que
fuge debem9 / a' psequi / ibi indicant boa et mala / q̃ sit faciendu / q̃ oittendu
/ ut vita etna possideamus / qs ipa a malis cohibe vult / p gminatoe peã
/ malorz futurorz / q̃ pdicit no facientibus volute dei / hoc ad bona solicitat
prosperitatem / malorz futurorz / q̃ pdicit no facientibus volute dei / hoc ad bona solicitat
/ pmittendo bona / no qualia / s3 etna boa pmittit / q̃ n° vidit oclo / nec auris
audiuit / nec i cor hois ascedit / q̃ deus pparauit / diligentibus se ysaye 64.
Demu3 ne sptue / et radij solis dinalis / ppt eius multes / ac pfundite / nos
retraherent ab eius studio / dina boitas / bois et malis fecit oriri magrm
petrum lubardi pysiensis ectie epm / excellentissimu theologie doctore
/ qui subtilissimas sacratissie sptue vitates / et snias [illegible]
i canoe biblie / z dcts sactorz ab ectia applatorz latius ẽditas / maxio
cu laboe / in vnu volume quadripartitu / simul et sumatu collegit
/ et i° d volume / ad intellctu mem illuandu gceauit / Et Solem suu
facit oriri / sup bonos et malos / q̃ fuerunt vba' recomedatoe sac^e^
sptue / sepius lacius / et iam breuius itroducta / Et ut audistis / In qbus
quide vbis / p recomedatoe libri sniaz / q^or innuit / ut sepius prius dixi
q̃ dicz theats / cu gcordantijs suis solo hic breue p repetit / Dixi i°
expedit i ays tbus meis p n ys i snias / 4° / q̃ i vbis theats innut
gmedanda / sacra sptã / ex obi^e^ sui iustissia sna / q̃ pferet i finali iudicio
sup bonos at malos / Iusticia n eius / manz i etnu et i sclm sch / boni
ibunt i vita etna / malos igne i extiguibili gburet / ut eius caneat
sibi quilibz ho / ab hoc fletu et stridore dencium / q̃ erit i tenebris extioribus
/ xpc dns nob instituit sacra pla / noue legis / q̃ efficatia hz ex meritis

suis / et passione eius / et gratiam gesserunt / sed non quod homo non sit dignus locari / a dextris christi
in finali iudicio / dominus sol iustitie oriet / ut quod homo ex suis naturalibus agere non potest
/ cum immane tam divino id possit / Et de hijs sacris excellenti modo
agit p. lombardus tractat in hoc 4° libro / qualiter homo se debet habere / ut dignus
mereatur suscipere sacramenta / et se ad ea disponere / Et primo dicitur de ianua sacramentorum
novae legis / scilicet de baptismo / qui est innovatio mentis / ut homo / qui per peccatum
vetus erat / per gratiam baptismi renovetur / depositione vitiorum / et collatione
virtutum / sic non fit quasi novus homo / cum abolitis peccatis / virtutibus orna[tur]
Secundo dicitur de confirmatione / in qua spiritus sanctus ad robur datur / qui ad remissionem
datus est in baptismo / unde / rabanus dicit in quodam / spiritus septiformis gratiae spiritus sancti
cum omni plenitudine // sanctitatis et virtutis / venire in hominem / Tertio dicitur agitur
de sancta eucharistia / que est augmentum virtutis et gratiae / quia ille sunt / que est fons
et origo totius gratiae / Quarto dicitur de penitentia / per quam homo vestem innocentiae in baptismo
receptam / et per peccatum corruptam / reparare potest / Quinto dicitur sufficienter de singulis
aliis sacris / de extrema unctione / de sacris ordinibus / et matrimonio / docens a quibus et quomodo
illa digne debent suscipi a nobis / ut vigiles / et non dormientes / virgines
ut prudentes / et non fatui / ut tandem in finali iudicio / cuius / post resurrectionem
generalem fiendo / intremus cum christo ihesu ad nuptias / et non claudatur ianua
et dicatur nobis / nescio vos / sed intremus in regnum quod huius divinae solis / sacre scripture
et precipue quarti sententiarum / et distamus de peccatis surgere / ut possimus tandem
cum christo sedere / a dextris eius / quod nobis prestare dignetur / sol iustitie christus
/ cum patre et spiritu sancto / in secula benedictus //

Iuxta materiam collacionis moveo questiones

Utrum ~~deus~~ sol iusticie deus / clare visibilis ab hominibus / factor omnium sit pro redempcione gencium / in humana carne temporaliter ortus / et in eadem in fine seculi bonos et malos iudicaturus / In primo habet duo supposita et duo quesita / primum suppositum quod deus sit visibilis ab hominibus / 2m suppositum quod deus sit omnium factor / et primo querit an deus pro reparandis hominibus sit temporaliter in carne ortus / 2o querit an in fine seculi deus / sit in humana carne bonos et malos iudicaturus / quod sit falsa / quo ad primum suppositum arguo / deus non est visibilis ab hominibus in primum ... patet per illud [illegible] deum nemo vidit umquam / et [illegible] habetur Iohannis primo / et addit / nisi unigenitus filius / qui est in sinu patris / Contra secundum suppositum arguitur / si deus esset omnium factor / vel quod fecisset omnia simul vel non / non primum / quia Genesis primo describuntur opera dei sunt facta per dierum intervalla / et quod septima est ... sit facta post dei opera / sed ea esse facta septima dicitur / Nec secundum / quia qui vivit in eternum / creavit omnia simul / Contra primum quesitum arguitur / primo dicitur ... 12. dicitur de Christo / quod secundum formam servi est caput ecclesie / sed si natura humana remansisset in statu innocencie / nichilominus ecclesia non remansisset acephala / quia adhuc divina sapiencia / ut esset caput ecclesie fuisset incarnata / Contra secundum quesitum arguitur primo per psalmum primum / non resurgent impii in iudicio / quod ideo dictum est secundum Augustinum / Cassiodorum et glosam / quia impii non iudicabuntur in iudicio futuro / sed iam iudicati sunt / Pro veritate primi suppositi facit pro dictum / quod Iacob patriarcha dixit / Genesis 32. Vidi dominum facie ad faciem / et salva facta est anima mea / Veritas 2i suppositi patet / per primum simboli factorem celi et terre / visibilium omnium et invisibilium / Pro veritate primi quesiti / arguitur per glosam super primum ad Thimotheum 1o / Ihesus venit in hunc mundum / peccatores salvos facere / dicitur / quod nulla causa veniendi fuit Christo domino / nisi peccatores salvos facere / Veritas 2i quesiti / patet per apostolum 2e ad Corinthios 5 dicitur / Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi / ut recipiat unusquisque propria corporis / prout gessit / sive bonum sive malum / Et ipse in forma humana apparebit / ut patet per primum Iohannis 19. videbunt in quem transfixerunt / et primo Actuum primo / hic Ihesus qui assumptus est in celum a vobis / sic veniet quemadmodum vidistis eum / euntem in celum / sed in forma humana ascendit in celum / Ex quibus patet veritas ad supposita et quesita quoius quo / Consurgunt ad questiones propositas dividendo eas in quatuor articulos / iuxta quatuor materias principales quatuor librorum sentenciarum / in argumentis tactas / Et secundum hoc quatuor speciales / iuxta exigentiam materiarum formo articulos / sive questiones sentenciarum prima respiciens materiam primi libri sit illa / Utrum / sol fulgentissimus / divina sed essencia / sit a nobis visibilis in hac mortali vita / eo modo quo videtur a sanctis in patria / et hoc quo ad materiam primi articuli / Secunda sub qua respicies materiam secundi libri / iuxta 2m articulum contra oppositum / erit illa / Utrum prima creatoris opera / sint facta per temporum intervalla / Tercia que erit de materia tercii articuli sit / Utrum reparacio humani generis fuerit causa ultimata et precipua propter quam Christus / sol iusticie fuit in carne temporaliter ortus et hominibus visus / et hoc quo ad 3m sentenciarum / Quarta sub qua respicies quartum librum

q2 augustinus

1 ecclesiastici 18

mix mar^z q^a ar^ti et t'ius utrum in humana forma xpc dns / sit bonos et
malos in fine s'li iudicaturus / Reservatur 2 3 et q^a q'ib3 / ad p'pria
alioru tercium septimu librorum / quibus correndet / Rudebo nunc ad q'oem [illegible] p'mo
facta / z p'mu libru q p'mo dno innate / lega grernete / Et anq3 ad eius
decisioe p'ceda / hec p'tracte p'testato' / laudabili et p'vide / in theologis
scolis / et in eiusmodi actib9 p'mitti solita / P'testor igit^r q n^c in hoc r
Et s'q'o p^a p's q diuina e'ncia sit visibil' a nob' i hac morli vita / et q'nt
an eod mo q'uo i p'ria / q p'm^m ar^r p'3 i^d exodi 33 no videbit me homo
z viuet / Et s'litas q'stiti pat3 p' i^d apli p^a ad cor 13 / videm9 nunc p' speculu
i enigmate / tunc aut facie ad faciem / Sz p' v'tate utriusq3 / ar^r i p'ria vi^r
diuina e^a facie ad faciem ut argutu 3 / z ita ysaias d^t se vidisse / ut dixit
ysaie 6°. vidi dnm sedente sup soliu excelsu z eleuatu / Et Jacob
dixit vidi dnm facie ad faciem / Ibi fiat p'testacio ut supra
P'o dico q^oo diuina essencia sit visibilis in hac morli vita / 2° q^oo in p'ria
q'ntu ad p'mu / sit hec p'po p'ma z v'is ad q'stiu / Sol fulgentissimus diuina
s3 e'ncia / de qua loq'r / no est visibilis a nobis / in hac morli vita / eo modo
quo videt^r a sanctis i p'ria / p3 aptm p^o ad cor 13 / videm9 nunc p' speculu
[illegible] i enigmate / tunc aut facie ad faciem / Ibi d^t glosa / p' speculu t p' yma-
gine3 obscura / Videm9 n aliquas creatas / in quibus aliq' similitudo dei reluceat /
et hec satis obscure et i enigmate n p' obscuras allegorias / Et subdit / sic noie
speculi / ymagine3 sig'ficauit / ita noie enigmatis similitudine3 / q'uis obscuram
et ad p'spiciendu difficile / utroq3 g^o noie / similitudines sig'ficate sut / que
valent ad intelligendu deu / lic3 obscure / Nunc n ymagines vitat' p' fidem
videntur / tunc res ipa sicut speculu3 / aia / vi eq aliq^oo deu q'gsti9 / s3 i enigmate
z obscure / tunc aut videbim9 facie ad facie i. / a sic / recto vultu se ituetu
P'po 2^a / q Sol fulgentissimus diuina s3 e'ncia / no videt^r clare a nob in hac mor-
tali vita / no est ex hoc / q ipa / no sit obiu / intellectui p'porcionatu / du est
in morli corpe / sic quida volut dicere / Unde dicut / q nra potu^a intellectiua
du e in morli corpe / h3 tale obiectu sibi p'porcionatu / q'd lic3 2^m voz / sit i mate
se tn i ma / Et dicut deu no esse obiu p'porcionatu intell'u / itero q' regit
corpus morle / Sz hoc dctm no pt stare / q' si obiectu potu^e intellectiue
nre / esset q'ntas malis ut i ma / tunc i^a potu^a cui correndz obiu imateriale
p'se / esset alia potu^a ab intell'u nro / cu potu^e distinguat^r p' obita / Et obiu
p'mu et p'fectissimu potu^e nre intell'ue / du e i corpe / esset eno male / ut i ma
/ et obiu i male p' se q'gstit^r ab alia potu^a / Sed^r q no q'gstire p'se a potu^a
nra intellectiua / et i quocumq3 casu / q'lm / q' videbim9 eu sicuti e / Et si dicit^r
intellect9 in p'ria eleuabit^r p' h'itu / z ita pt deu videre / Contra / talis h'itus
si esset / no tenet se ex pte obiecti / s3 potius [illegible] ex pte potu^e / et p' quo
non facit [illegible] obiectu plus p'porcionatu / q esset

i. manifeste

aliude sine tali habitu / Item talis habitus non facit intellectum plus capacem quam nunc
e capax cum tali habitu / et sic eo e capax / Item tunc intellectus per talem habitum exce-
deret obiectum adequatum / potentie sue et obiectum sibi adequatum non esset sibi adequatum
Pro ampliori declaratione / istius propositionis / pono propositionem tertiam / et est haec / Ad hoc
quod intellectus humanus recipiat in se claram visionem divine essentie / non requiritur
necessario habitus vel lumine glorie / probatur quia per talem habitum vel lumen / non aliud e divina essentia
prius intellectum / quod pt esse prius sine eo / sed obiectum eodem modo presente intellectui
pt intellectus eodem modo recipere visionem obiecti / quod erat probandum / Quia posito tali habitu vel
lumine / tunc e divina essentia prius intellectui / nisi quia absolute voluntate se sibi re-
presentat / quia talis habitus non e necessario eo / quod divina essentia sit prius intellectui tamquam visa
/ quia si vult videtur / si non vult / non videtur / sed non posito tali habitu vel lumine / divina essentia
pt se voluntate representare intellectui / causando in eo visionem / Et patet etiam ex alio /
quia si necessario requiretur talis habitus vel lumen / vel se haberet ad visionem in ratione cause efficientis
/ vel in ratione cause materialis / sic propter id receptivum / quemadmodum se habet superficies ad colorem /
quae e propria ratio susceptiva coloris / Sed primo / quia sic tali habitu vel lumine pt visio in ratione
intellectum / quia deus pt deus per causas efficientes medias / pt immediate / et hoc
in quocumque quod est receptivum illius / Sed secundum non pt / quia tunc intellectus esset beatus / in
tali habitu vel lumine / sine visione / quod patet / quia solum receptivum intellectus forcius immediate
generatur / cum habet perfectissimam / eo quod capax / sed huius esset talis habitus vel lumen / Alia
intellectus non posset ex se recipere visionem / nisi per talem habitum vel lumen / sic solum esset
beata per superficiem / sic non posset alia forma per se recipere / et intellectus naturaliter generatur
propinquius sibi esset visio divine essentie / Quarta propositio / quod homo de lege communi
in hac mortali vita / non pt habere claram visionem divine essentie / non est ex
defectu intellectiue potentie / patet quia intellectus manens eadem potentia / pt talem
visionem habere / et quibus eam habebit / sed in patria / et nullo addito / vel remoto ex parte
potentie / ergo quod eam non clare videt / non est ex impotentia sua / Quinta propositio / philosophus
non [struck] veram causam assignavit / quare primam causam et intelligentias separatas / non
cognoscimus ab intellectu distincte et clare / patet / quia solum assignavit causam ex parte potentie
unde dicit philosophus 2° metaphysice / quod quemadmodum se habet oculus noctiorax ad lumen solis
/ sic intellectus noster ad manifestissima nature / sed ista non est vera causa ex premissa propositione
Sexta propositio / vera istius causa / quod divina essentia non videtur clare / in hac mortali
vita / non est alia / quam voluntas divina / patet / quia quando divina essentia / clare secundum
potentiam eius capaci / tunc clare videtur / et quando non / tunc non / et sic tantum ad hoc
est divina essentia agens mere voluntarium / et ergo se sic representat potentie vel
non representat / meretur in eius voluntate / claram autem visionem sui reservat
electis suis ad statum premii / et non exhibet eam de lege communi in statu
meriti / et hic est [struck] quod de communi lege [struck] non videtur clare
in statu vie / sed solum in statu patrie / 1ª propositio vera

Septia ppo q rcpio potie intellectiue ad potias inferiores no ē tal' q sol sid=
ptissim9 diua sz ecītia no vide' clare ab intellectu p statu morlis vite
pz q2 qd nte9 hēat obiū sibi pūs sz deū q non opat' eta ipius sc
potia inferior ēta obiū sibi pūs no ē alia cāmisi q2 obiū sibi pūs est
volutariū z sic volutariū q statuit q n9 viator videns ad obiū sit
senacs passioes corporis sc patz d' paulo i raptu sā nescuit se esse viato:
re q2 vidit dei essenciā Octaua

ppo octa clara visio diue facie no repugnat statui morlis vite
pz q2 xc fuit morlis sm hugonitē sm q tu clare vidit diuā essēias
pz etia de paulo qui i raptu clare vidit diuā faciā sm d' augg
ad orosiū qōe ultiā q paulus vidit deū i raptu eo mō quo btī
nunc i pria q2 raptus fuit i 3m celū i vlt' visioz sensitiaz et ya:
ginaria Quamis quidā dixerit q h9 visio fuit media int' visioem
vie z patrie volentes q no vidit deū p essenciā sz emmentissiā co:
templatoe vie Sz h9 qrūu videt' sonare v'ba sctoz doctoz pt tū
dici fuisse media inter utrīqz cogitōz Quia in hoc q vidit deū per
essenciaz fuit sup cogitōz vie In hoc vō q ex ia cogitoe no fuit simpl'
btē fuit īfra cogitōz prie Patz etiā de moyse qui i hac morli vita
vidit deū p essenciā sc d' augg z sup gen ad litz z i libro de
videndo deū Et pt colligi ex illo numeri z ubi dixit dns ad aaron
z maria sorore moysi de ipo moyse ore ad os loquor ei z palam
et no p enigmata dnm videt vl quaz dm sm ao ubi dicit ipleta
fuisse ei9 petiō qua petiuerat i exo 33 ostende m' faciē tua

ppo nona ultia z pfectissiā cogitō q nos i hac morli vita de lege
cōi possumus de deo capē ē cognit9 eius assimiti pz q2 talis cogitō soli
deo cōuenit Alie aut sz veri boi ēs quo sit deo z catur sic talis
cogitō z deo magis ppa q2 ēitas dei no hz se ad alia q i deo sit
sc attributu for'le distinctū ab eis q2 ēitas no d' pfectioz distinctam
ab eis sic sapia a boitate Sapia n diua no icludit for'li boitatē dei
sz ēitas for'lr includit' i quolibz attbuto q2 bonitas dei for'lr ē ēita.
z sapia dei 2'o sic talis cogitō ē pfectior q2 v'tualr cōtinet alias ditas
de deo q2 sc eius cōtinet vtualr vnu z bonū sc eius ēitā cōtinet vnū
ēitā 2'o sic talis cogitio ē p motor a cāturis q alij alia q de dō
cōcipimus Et ē ultia q demonstratur ex cāturis ~~[illegible]~~ de deo dem'
q2 est et p quo zultia z pfectissia

29 ar9 p'e seqos Nunc videndū ē quo diua essēcia videat' a btīs i pria Et sic ppo pa
hec Btī i pria no videbūt diuā essēciā corpalibus oculis tamqz
visibile p se pz p btm ambr sup luca dicetē nec corpalibus oculis

deus quaeritur nec conspicitur visu nec tactu tangitur. Patet etiam per Jo(hannem) [?] dicentem: non solum deitatem
patris sed nec filii nec spiritus sancti oculi carnis possunt aspicere, sed oculi mentis, de
quibus dicitur: beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Et patet etiam ratione, quia visibile
per se est coloratum, capiendo large coloratum prout extendit se etiam ad lucidum. Sed divina
essentia non est huiusmodi, ergo non est visibilis oculo corporali tamquam visibile per se. ¶ Secunda propositio:
Beati in patria videbunt solem lucidissimum, divinam scilicet essentiam, oculo corporali tamquam visibile
per accidens. Patet per beatum Augustinum 22 de civitate dei capitulo penultimo dicentem: Quamobrem fieri
potest valdeque credibile est sic nos esse visuros mundana tunc corpora caeli novi et
terrae novae, ut deum ubique praesentem et universa etiam corporalia gubernantem per corpora
quae gestabimus et quae conspiciemus, quaqua versum oculos duxerimus, clarissima perspicui-
tate videamus, non sicut nunc invisibilia dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur
per speculum et in aenigmate ex parte, ubi in nobis plus valet fides qua credimus
quam rerum corporalium species quam per oculos cernimus corporales. Sed sicut homines inter
quos viventes motusque vitales exercentes vivimus, mox ut aspicimus, non credimus
vivere sed videmus, ita quoque spiritualia illa lumina corporum nostrorum circumferemus, incorpo-
reum deum omnia regentem etiam per corpora contuebimur. In quibus verbis Augustinus satis
innuit beatos etiam corporalibus oculis deum visuros tamquam visibile per accidens, quia
tunc visis corporibus in magna gloria et claritate videbunt in corporibus gloriosis
et maxime in corpore Christi [illegible] dominum. Et ex alia parte intellectus ita clare deum
videbunt, quod in rebus corporalibus visis deum percipient, sicut in locutione humana
percipitur vita, quamvis non tunc intellectus [?] ne videat deum ex creaturis sicut nunc,
videbit tamen eum in creaturis corporaliter visis. Unde dicit Augustinus ubi supra: ita deus erit
nobis notus atque conspicuus, ut videatur spiritu a singulis nobis, in singulis nobis
videatur, in se ipso videatur, in caelo novo et in terra nova atque in omni quae tunc fuerit
creatura, videatur etiam per corpora in omni corpore, quocumque fuerint spiritualis corporis
oculi acie pervenientes directi. ¶ Tertia propositio: Deus sol lucidissimus videbitur
a beatis in patria oculis intellectus clare et distincte sicut in se est. Patet primo apostoli
prima ad Corinthios 13: tunc autem facie ad faciem. Et per primam epistolam Joh. 3: cum apparuerit,
similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.

¶ Quarta propositio: claram visionem seu cognitionem dei esse intellectum possibile probari potest ratione
naturali. Patet quia omnis potentia habens obiectum primum et adaequatum per se potest in quolibet contento
sub illo primo per se obiecto. Prima consequentia patet, quia si potentia non posset in quodlibet contentum sub tali
obiecto, tunc illud obiectum non esset primum et adaequatum. Sed primum obiectum et adaequatum intellectus humani
est ens, ergo intellectus potest in quodlibet per se contentum sub ente, cum sit summum et supremum ens,
ergo intellectus potest ipsum apprehendere. Secundo perfectibile nunquam quietatur nisi in optimo ad quod est
in potentia, et intellectus est in potentia ad omnem conceptum entis. Cognitio autem ulterior [?] et confusa
dei non est optimum, ergo in tali non quietatur, sed [?] quietatur, ergo oportet quod hoc sit in summo
ente in se clare viso. Hoc autem tertium probatur in entibus sine deo [?], ergo [?] in lumine
naturali notum est.

4 Propositio quinta. Quamvis intellectus noster simpliciter quietetur in clara dei visione sive comprehensione, perfecta
tamen dilectio dei que in patria habebitur est eligibilior et melior clara dei visione.
Prima pars patet, quia clara dei visio est suprema perfectio ad quam intellectus humanus potest pertingere;
igitur ea habita simpliciter quietatur. Secunda pars patet, quia id est melius et eligibilius cuius oppositum
est peius et odibilius; sed nulla ignorantia dei est ita mala et odibilis sicut perfectum odium
dei, ut est ipsum bonum infinitum, si posset inesse voluntati. Tertia: id est melius et eligi-
bilius ~~cuius oppositum est peius et odibilius~~ quod habentem est simpliciter bonus, quam quod habentem non est simpliciter
bonus; sed secundum beatum Augustinum 11 de civitate dei capitulo 28, nec vir dicitur bonus merito
qui scit quod bonum est, sed qui diligit; igitur dilectio est simpliciter eligibilior cognitione. Ex quo patet
tamen dici clara visio tota merces, intellectum dico est de mercede intellectus nostri.
Ex quo non potest concludi quod sit tota et suprema merces totius hominis.
5 Sexta propositio. Beati in patria inequaliter videbunt divinam essentiam, unus scilicet clarius quam alter.
Patet quia erunt inequaliter beati secundum illud salvatoris: In domo patris mei mansiones multe
sunt, Iohannis 14; sed beatiores clarius videbunt et perfectius diligent.
6 Propositio septima. Talis diversitas non proveniet ex lumine glorie intellectum elevante plus vel minus,
sed ex mera dei voluntate; patet quia posito quocumque lumine deus potest se ostendere clarius
vel minus clare. Unde ergo unus clarius videt quam alter, est ex hoc quod deus
uni clarius se ostendit quam alteri, sicut potest colligi ex illo salvatoris Iohannis 14: Qui dili-
git me diligetur a patre meo, et ego diligam eum et manifestabo meipsum ei;
ille igitur clarius videt cui se plus manifestat.
7 Octava propositio. Visio beatifica qua intellectus beati simpliciter quietatur est essentie divine ut est
in se bonum infinitum; patet quia vel nisi sub ratione infiniti formaliter potest simpliciter intellectum
quietare, quia si non in ipsum infinitum formaliter apprehenderetur, non plus quietaret potentiam
apprehensivam quam aliud intelligibile finitum ea quietaret. Et sicut omni visibili ~~...~~ non
sub ratione infiniti viso potest aliud perfectius videri, ita aliud perfectius visum plus quietaret
potentiam apprehensivam quam clara visio dei. Licet sit visionibus creata et causata esse
equales sive eiusdem speciei, quamvis sint de eodem obiecto, et quibus sub ratione infiniti,
quia unitas obiecti specifice non concludit unitatem actuum, quia idem obiectum
est obiectum intellectus beati et voluntatis, et tamen volitio non est eiusdem speciei cum intellectione.
8 Nona propositio. Nullus creatus intellectus potest deum ita clare et perfecte intelligere sicut ipse
seipsum cognoscit et intelligit; patet quia deus intelligendo se seipsum comprehendit,
sed nulla creatura potest intelligendo deum comprehendere, ita quod tamen solus ille intellectus
comprehendit aliquod intelligibile cuius tanta est perfectio in intellectualitate et in eodem
quanta est perfectio vel intelligibilitas intelligibilis ut possit intelligi, et ideo est
ibi commensuratio et adequatio, et propter hoc neuter est in virtute alterius excedens, et ita neuter
est alteri quam finitus et quam simpliciter adequatus, sicut propter equalitatem divinarum personarum possunt
dici una persona finita alteri, quia non excedens, quamvis nulla sit finita, quia etc.

nullus intellectus creatus / potest habere tantam intellectualitatem nec in actu primo nec in actu
secundo / quanta est intelligibilitas dei / ideo oportet quod in infinitum esset intellectualitas perfectior
/ et deinde commensurari huic intelligibili / ex parte intelligentis / ideo nullus intellectus creatus comprehensive
clare videat deum / potest ipsum comprehendere / Ex quo patet quod divina essentia / et simplex
et infinita / in quantum est simplex / tota videtur / et quoties videtur. Et inquantum est in-
finita / aliquid de eius profunditate latet omnem creatum intellectum / id est quod a nullo intellectu
creato / totaliter videtur / scilicet tantum quantum in se visibilis est / vel tantum quantum se videt / Et
ad talem sensum aliqua profunditas / thesauri divine plenitudinis / nota est intellectui
divino / que latet omnem creaturam Ex quibus patet / quod quo ad suppositum tertium et quartum / et quo ad quintam
sextam / intelligendo salvi de quinta lege / Illud Iohannis primo capitulo / Deum autem nemo vidit
unquam / illa auctoritas potest triplicitur exponi / ut patet per beatum Augustinum in libro de videndo
deum / Primo ut excludatur visio corporalis / qua nemo vidit / vel videre potest deum /
in essentia sua / et hoc tamquam visibile per se / Secundo ut etiam excludatur intellectualis
visio dei per essentiam / ab hiis qui in illa mortali carne vivunt / et hoc de lege
quinta / Tertio ut excludatur visio comprehensionis / ab intellectu creato / et sic intelligit
Crisostomus / unde subdit notanter / Hoc dicit evangelista certissimam consideratonem et comprehensionem Et
hic est evangelista intellectus / unde subdit nisi unigenitus / scilicet per comprehensivam visionem /
/ volens probare filium esse deum Illud Exodi autem non videbit me homo et vivet
ad tertium / quod ibi excluditur clara visio divine essentie pro statu vie / et hoc de
lege quinta / unde glosa Gregorii dicit ibidem / quod dum hic mortaliter vivitur / videri
per quasdam ymagines deus potest / sed per ipsam nature sue speciem / non potest Illud Genesis pro primo · quod quartum sextum seu per quintam
questionem / de visione Iacob / quod ipsa fuit ymaginaria / vel corporalis / dicitur
tamen vidisse facie ad faciem / quia illa figura in qua ei apparuit deus / facie ad
faciem est ab eo visa / unde dicit glosa ibidem Vidi dominum / non quia deus videri possit
sed formam vidit / in qua dominus locutus est eo / Similiter hoc tamen / quod dicit facie ad faciem
notatur quedam eminentia visionis / quia ut dicit rabi moyses / gradus prophetie
distinguens / eminens est gradus prophetie / quando propheta apparet aliquid in visione vigilie
/ quam sibi appareat in dormiendo / et utroque modo / ita fiat revelatio / eminentior
gradus est / quando aliquis videt eum qui loquitur in aliqua figura visibili / quam quando audit locutionem
eius tantum / sine hoc quod aliquid videat / Et eminentior quando videt eum qui loquitur
ac in figura angeli / quam in figura hominis / et hanc eminentiam habuit Iacob
quia non fuit in dormiendo sed in vigilando / nec tantum audivit vocem secundum litteram
sed et figuram inspexit hominis / quia dicitur quod apparuit ei vir / per quod scriptura angelum
intelligit / Et ad hanc eminentiam designandam dicit scriptura / quod vidit dominum
facie ad faciem · angelum / dominum vocans propter causam supradictam / De ysaia
sexto / secundum dyonisium capitulo quarto celestis ierarchie / pro hoc quod scriptura dicit / Ego vidi dominum sanctus vidit
deum ut ysaias vel quilibet alius non est intelligendum quod essentia dei que

Illud Iohannis

pro primo · quod quartum sextum seu per quintam

ē viatoib9 occulta videt͛ Et q͛ ousē sut ei alia fore, ut corpales ul ymagīarie, p quas manducebat͛ in dei ɡɡtōz, ƀ hoc fiebat mīstio angeloꝝ quoꝝ illuiatoē ɡfortabat͛ intellect9 pphe ad ꝑueniendū ī aliqlem diuioꝝ ɡɡtoꝝ ex appitib9 forīs Et quia angel9 nō intēdebat ducē in ɡɡtoꝝ sui p͛n͛ce ƀ in ɡɡtoꝝ dei, so in h9 visiō nō dicebat͛ angel9 appare ƀ de9 ex c9 ꝑsona appebat angel9 et ex c9 ͧtute efficacia hebat ad illuiandū mēte pphe et hec vocat͛ theophaia .i. dei appicio in scptura. quiꝫ tn̄ angel9 dicebat͛ iͦ qui appebat pp͛ misteriū qd exhibebat Vn̄ dt͛ gregoꝛi9 angel9 qui moisi apparuisse d͛scribit͛ mō angel9 mō dn̄s memorat͛ Angel9 q͛ ext͛i9 loq̄do des͛uiunt Do9 q͛ interi9 ꝑsidēs loq̄ndi efficaciā tribuit ⁊ hꝫ sūia aug̃ ī libro de trinitate Et tn̄ d͛ p͛o p͛n͛li sb arlo sen qō

Arg͡tu ad 3m p͛n͛le | hec ɡferre | cū r͛ndis magris meis | Bartalayo ī theoa magro [illegible] Stephano de Eyenbiga | actu legenti s͛nias | ⁊ magro Jodoco de Hailprunna | cū quib9 | in lectura sniaꝝ gr͛a ⁊ phīs īdign9 | ɡcurrendo p͛o [illegible] cū magro stephano | pono ppoꝫ p͛ma talem Quilibꝫ an͛ gl9 tam lapsu et alioꝝ ɡfirmatoꝝ vide͛ potuit ex naīlib9 suis | diuia frucia clare ⁊ intuitiue hec ppō ɡducit | 2e ptr͛ 2e ppōl | 2i arli positum | 2i p͛n͛li magri mei | i 2m s͛nia [illegible] ⁊ 2a ppō 3a hec ī forma | licꝫ qlibꝫ angel9 tam lapsus ⁊ alioꝝ ɡfirmatoꝝ Cognoverit deū nali cognita ɡgtōe | non tn̄ ex nalib9 suis vide potuit diuia frucia clare ⁊ intuitiue | p͛ ppō mea | q͛ diuia frucia 3 spcialiu volūtaiu | et qm̄ vult | se putare | tn̄ se putat | tuc vide͛ | ⁊ qn̄ nō vult | tuc nō videt͛ Et sic ptt ex 4a 6a pa ⁊ octa ppōib9 ar͛li pͥmi positum | q intellect9 in ī hac vita mortali | nō videt diuia fruciaꝫ | nō ē ex d͛fectu seu ī potēcia intellect9 | ƀ solū ex volūtate diuia | q nō vult se putare | ita ect vide͛ esse ā fuisse d͛ angelis | tam lapsis ⁊ ɡfirmatis | q ꝑfectoꝝ fuit intellect9 eoꝝ q mens ƀ dū iuerit mē | et de9 potuit se eis putasse | ī tuc clare vidissꝫ diuia fruc9 tm̄ nō fuissꝫ d͛fect9 ex pte intellect9 coꝝ | ī Cōra potita p͛ ɡ͛s ꝫ falsa | salua rev͛encia magri mei | Nec pbatoē sua pte pbat͛ | ar n. p͛o sic | alias an͛li tam ɡfirmatoꝝ ⁊ tam lapsū fuissꝫ btūs | nō vꝫ ī a q͛ia | q͛ ex dict͛ ī p͛o arlo meo posito | qlibꝫ hō possꝫ vide diuia ecenciā | si ipam putareꝫ se cuilꝫ ad videndū | ⁊ tn̄ nō sit͛ | q n̄m qlibꝫ hō sit btūs Cōr nō sit͛ | Cōre pt vide diuia fruciā q͛ 3 btūs | aō n ꝫ vm | ī facili raīo | ⁊ q͛ flug | sic lȝ [illegible] potuit nega͛ ī ppoē sua | ⁊ ipt͛at potuaꝫ ab tam dei | Cōr ⁊ pbaō vꝫ [illegible] quia ar͛uit | s͛ q demōes ad huc vident diuia fruciā | tam adhuc hēant sua nalia salua | a n p͛o ut vꝫ | nō n sit demon an lapsus vide potuit | ut ia pot ex nalib9 suis diuia fruciā | q͛ 3 btūs | aō n d͛ facto 3 vm [illegible] q͛ d͛ absta dei potēcia tuc fieri potuit | ⁊ mō fieri pot | sic p aō pt͛. fieri posse | absꝫ hō q ita sit sic

d͛ qd lege hōmi in hac vita mortali

— a3 8

prius primo patet ex hoc patet quod processu argumenti mei quod adducit non probant secundo patet
quod assignando causam quod potest in tertia propositione eiusdem articuli non videlicet ubi dicit quod angelus
ex naturalibus non potuit attingere ad claram dei visionem propter dei infinitam excellentiam
patet hoc non fuit ideo quod divina essentia non sit obiectum proportionatum
intellectui angelico ut patet ex superius dictis meis sed ideo quia noluit se ei preparare
neque magister meus probat eandem partem solum quod hoc non fuerit propter obstaculum in intellectu
angelico in quo ad lapsum non fuit peritum
propositio secunda sicut quilibet angelorum sic etiam primus parens in primo statu sui habuit gratum facientem gratie donum ista propositio in sua contradicit undecime propositioni eiusdem
articuli quod est contra suam propositionem illam sicut nec de angelorum sic nec de primorum
parentum in primo statu sui esse habuit gratum facientem gratie donum propositio mea probatur primo
quod angeli sunt creati cum gratia gratum faciente secundum beatum Augustinum secundo de civitate dei
bona voluntate quod fit in angelis per ipsum quod eadem est sua voluntate id est
cum amore casto quo illi adherent creavit simul in eis condens naturam et largiens
gratiam dicit quod non sit ex natura sed ipsi sit superioris esse in superius supernaturali
sed fit in sua natura quod utraque processu temporis producta sunt in creatura
a principio fuerunt producta secundum rationes seminales ut dicit Augustinus super opera de litera
sic quod natura et sua supernaturali quod gratia in processu temporis rationalibus creaturis
est data sunt a principio secundum suas primas seminarium producta quod gratia gratum faciente
hoc modo comparatur ad virtutes sed seminalis in natura ad effectum naturalem primo
secundo gratia semine dei dicit ubi angelice nature indita fuit ideo
fuit creatus in iustitia originali et virtus unde dicit creati primo sicut deus homines
rectitudo perfectitudo autem consistit in perfecta obedientia corporis ad animam et
anime inferioris ad superiores et sicut perfectio hominis ad deum sed prima duo non
videntur esse sine gratia gratis data vel nec tertium videtur esse sine gratia gratum faciente tertium
non fuit causa primorum duorum quod dum non ratio manebat subiecta deo
inferiora ei subdebantur ut dicit beatus Augustinus sed quod prima duo non fuerunt naturalia autem sed
dona gratuita quia si fuissent naturalia mansissent in demonibus in quibus naturalia salva
permanserunt corruptionem quod predicta propositio contrariatur in sua videlicet sicut salva
correctione patet ex propositione et eius probatione sicut sic probationes probat quoniam unde
8 et dicta ratio primo adducit beatum Augustinum secundo super genesim ad literam cum secundo quod spiritualis natura facta
est primitus informis et post creatam formata et lux appellata quod ad creationem
et quasi secundum dico et in hac opinione sanctus Thome in prima parte summe questione sexaginta duo articulo et
Bonaventure in quarto sententiarum dicit quarta ratio 21 quod in eadem informitas angeli intelligitur per comparationem
ad formam glorie ita quod in creatione sua non statim fuit beatus sed postea processit tempore
in informitas glorie formatorum sicut oportet necesse sit idem allegat magister meus pro sua
questione quarti dicit primo quod sunt angelos creatos bonos
extitisse sine vitio et innocentes sed virtutum expertium non quidem
perditi erant virtutibus que stantibus apposite erant in confirmatione ubi dico quod
illa auctoritas non est magistri mei verba sua sed magister veritatem opponit ibi ut statim patet

z tc solū pc vā q ipe allegat

cuncti hñtz / vnde n. ponit vba mgri thet ollij aut vide² / scz angelos creatos fc bonos et negz mgr pgriq ī lra vide² obviare ad ista oppioz / et esto q essz vba mgri / adc n hnt q oppoem mea / q nō nego / qn ī gfirmacōe vtu-

in sūa

tes ylie sint eis apposite tu cas expi° / scd roz / ar aygr meus / si huissent graz an / tn adhesissz tm hitati / q nuq lapsi essz / nego ī ꝯ graz / ut ipe ea pbat / sz bn ultīs arguit sic ī sūa / si lucifer n hnt / ng hnt / sz n vi² aliq° pbabile / q lucifer n habueit / etia gressa · arc [illegible] ne° bre / sz q n sit pbabile / q lucifer habuit graz / nec ipe [illegible] pbat / qn sit ple / vn dico q pbile z / q habueit ī hītu seu mune graz / sz n habueit ī usu / sz q deo adhesissz p aliq actu mitor un / ultīs pbat aj. meꝰ cuendꝰ / q hō n sit catꝰ ī gra / a q n habueit pn p° ꝯti sui fc graz / z p° adducit psc aug° ddte ī d correp° z gra cdiꝰ z gsitem² ef / dem sic ordinasse hom z angelos vita / ut ī ea pus ondet q possz [illegible] eos liberu arbitiu / dem q possz sue gre bnficiu / sbi dico / q ep° ī a aucte n hz m° meꝰ ītētu sūu / sz solu btos augꝰ ondt / q ī eis possz liberu arbitiu / au gfirmacoz / z q postmodu gsecuti st / p amplu gre gfirmacōs / dem adducit aj² meꝰ p p° oe / aucte aj ii dd° dc · 24 c 1 · potat hō [illegible] p amplu gre creatos / vsisse malo / sz n pfice bonu / dico z addo z² btu thom / q mgr loqt² ibi z² oppioz po tu hōes fc catu sm gra / z ī pūs na bꝰ / vel alr dico / q ī a aucto° vlt tm / q hō n hnt ex catte ne / q possz pfice pmittū / sz ex sup addicoe gre

Dem gfendo cu aj meo vel aj° iudoco kauffman de hailpruna pono ppoes pma / Ille tres vtutes theo°. fides spes et caitas ī pria sc nullo gmopc. et hō z² ordiata dei potu az / sic ipe capit illa ppo gdicit sede g° z aliq sui parti / p p / ī qua d° / q² macant pbo ppez / q si nō / hō sc nō / q actꝰ ... nt hitꝰ spei a fidei manet ī pria [illegible] ut ipe vide² velle ī p te eiꝰ sue g° / sz pbo / q illi hitꝰ maneat [illegible]nia nō vide² a quo corpa / cu aia exiz corpꝰ / sz n alie morales vtutes [illegible] hit acqte manet nō pria / ut ipe d°. ī goe q qrti z vltimi ar li potiu / sic ei videt² ee · de ill vtutib9 theol / a filii / cu faciat ad ortu.

hitꝰ

z dcoē aie / q sic vicios / p dfort na vtuos / p orat / z g° manz p dcoē aie / z nō secust / sic aj meꝰ arguit ī sūa p̄ ....

inet i^c hit^s expugnat / statum glie / qz solu^d expugnat for^{tis} desp^{ar}ac^o / a icluti desp^{ar}ac^{oz} / q^d ultim^u z i p^{ri}ma ... Cor^{us} z^o 9° ar^{ti} mei z^a ar^{ti} poitur z ^{fla} p^z ex pp^{oe} z pp^{oe}

Secu^{da} pp^o virtutes morales p^{fec}te / ad i^{n}vicem sunt connexe / i^a pp^o ad^{dicit} p^c gor ... ar^{ti} z^o ponit / p^{ri}m^{am} p^{ri}us in mei / i qua dixit / q^{uod} ille v^{ir}tutes mo^{ra}les p^{fec}te ad i^{n}vicem s^{un}t connexe / p^{ro}bo p^{ro}p^{ositi}o^{nem} mea^{m} sic / z sit q^{uod} sor^{tes} p^{er} adv^{er}sarium h^{ab}eat p^{fec}ta^{m} t^{em}p^{er}anciam z nulla^m aliam v^{ir}tute^m morale^m / volo q^{uod} sibi inmineat maxim^{us} t^{er}ribile / vi^{deli}c^{et} crudelissima mors / nisi mechet^{ur} / ut salte^m modicum turpitudinis ope^{ret}^r c^{on}t^{ra} mulierem / tunc app^{ar}et ei^{us} obstinatio fortitudinis / horresc^{it} enim morte^m refugiens / inclinabi^r ad op^{us} intemp^{er}ancie / q^{ui}a si no^{n} c^{on}tenderet c^{on}t^{ra} obiectu^m fortitudinis / tunc h^{ab}eret p^{fec}ta^m for^{titudine}^m / q^{uod} est c^{on}t^{ra} y^{po}thesim / ex q^{uo} ... fortitudi^{ne} non se bu^{..} c^{on}t^{ra} ... obiectum fortitudinis / i^z Cor^{us} p^{re}dicta sua pp^o z ^{fla} n^{on} sunt p^{ro}bac^{io}nes ea^m p^{ro}bat ... arguit p^o / q^{uo}d h^{ab}e^{re}t t^{em}p^{er}anciam p^{fec}ta^m z nulla^m fortitudine^m / p^{otes}t s^{ibi} c^{on}t^{ra} ... obiectum t^{em}p^{er}ancie / z no^{n} fortitudinis / et declarat hoc de religiosis / ubi credo sibi q^{uo}d c^{on}tinuat^{ur} in eo t^{em}p^{er}ancia sine fortitudine / s^{ed} non p^{ro}bat / q^{uod} c^{on}tinet^{ur} p^{fec}ta t^{em}p^{er}ancia / no^{n} ... i^a no^{n} p^{ro}bat c^{on}t^{ra} sua^m / n^{on} p^{ro}cedit c^{on}t^{ra} p^{ro}p^{ositi}o^{nem} mea^m ... q^{ui}a i t^{an}tu^m in^{cipien}tes religiosi no^{n} h^{ab}ent p^{fec}te t^{em}p^{er}anciam / donec sit p^{fec}te c^{on}sumat^{us} in amore honesti / in quo no^{n} c^{on}sumabit^{ur} / nisi cu^m acq^{ui}sic^{io}ne aliaru^m virtutu^m / ... z^{am} ro^{ne}^m tu^m ar^{gui}t sic / s^{cilicet} q^{uod} fortitudo p^{fec}ta esse^{t} c^{on}t^{ra} c^{on}suetudi^{nem} t^{em}p^{er}ancia p^{fec}ta^m z e^{con}v^{er}so / credo q^{uod} z^{am} sic qua no^{n} ess^{et} p^{fec}ta ... ulti^{us} credo sibi / q^{uod} o^{mn}es ... p^o / quo ad temp^{us} erunt p^{fec}te ... ulti^{us} arguit tunc p^{er} unicu^m actum ... v^{ir}tutis / o^{mn}es v^{ir}tutes mo^{ra}les fierent p^{fec}te / credo sibi saltem i suo ... / i quo ... p^{er} unicu^m actum / possi^t p^{fec}i / et ... ulti^{us} ... q^{uod} hoc sit ... / ... q^{ui}a q^{ui}libet v^{ir}t^{us} p^{fec}it^{ur} fu^{..} et intendit^{ur} solu^m ex p^{ro}p^{ri}is actib^{us} z op^{er}ac^{io}nib^{us} c^{on}t^{ra} p^{ro}p^{ri}a obi^{ect}a / dico q^{uod} hoc ve^{ru}m z i ... actus z pp^{ri}us / tu^m ... / in q^{ui}libet actu cui^{us}li^{bet} v^{ir}tutis c^{on}currit ... actus / puta amor honesti / quelibet v^{ir}t^{us} / p^{er} actum cui^{us}lib^{et} alti^{us} v^{ir}tutis c^{on}tinuat^{ur} aliq^{uo}modo / z intendi^{tur} z firmat^{ur} ac p^{fec}it^{ur} / Cor^{us} p^{ro}cess^{us} ... mei salua sua ... ^{con}t^{ra} 2^m z^a ... 9° ... ar^{ti} i qua d^{ixit} / q^{uod} possi^{bi}le z c^{on}sone c^{on}t^{ra} v^{ir}tutem moralem p^{fec}te / no^{n} habundo p^{ru}dencia p^{fec}ta^m / ut respiciat ma^{teri}a^m o^{mn}ium agibilium humanaru^m / p^{ate}t q^{ui}a q^{ui}lib^{et} una mo^{ra}lis p^{fec}te / i^c lib^{et} o^{mn}es / z^e p^{ru}dencia p^{fec}ta^m ... respicit ma^{teri}a^m o^{mn}ium agibilium / n^{on} ip^{s}e ea^m p^{ro}bat / s^{ed} reliquit eam p^{ro}bata^m ex p^{ri}ori z p^{ri}or 9° ... z p^{ro}bata^{m} / n^{on} ia

Tercia pp^o p^{ro}ponendo sunt v^{ir}tutes mo^{ra}les ... infuse h^{ab}it^{ua}li^{ter} ... cau^{sa}^{te} z i p^{ri}ma et i caritate connexe / ... / q^{uod} si de^{us} infundendo gra^{ci}am / no^{n} infunderet sit v^{ir}tutes morales / s^{ed} differret pot^{en}t^{i}as / quo ad has inclinac^{io}nes / tunc c^{on}stituer^{et} ho^{min}e^m

d^{ixit} ad min^{us} h^{ab}it^{us} disponens ad p^{fec}ta^m fortitudine^m

in eo gratie minus proportionatum / ad quod dicit illa / que requirit caritas existere in adulto
/ quod constituat in esse naturale ad exequendum ea que ratio naturalis dictat / contra / quia ipsa que
quod agit secundum ipsum caritas sunt sibi magis necessaria / quia necessaria saluti / quia ea
que agit ex inspiratione naturalis rationis / probatur consequentia quia potentia appetitiva nata est
moveri ad actus suos per imperium caritatis / et etiam per dictamen naturalis rationis
/ et ergo quod fit unica quodammodo infusio / non fit sic proportionata motui et imperio
caritatis / sicut est proportionata motui et imperio rationis naturalis / ergo minus proportionata. Et
Contra iam infertur / quia secunda conclusio contra primam particulam positionis magistri mei / que dicit virtutes mo-
rales infusas licet in via non necessarias in caritate sunt quamquam est falsa / Una contra
illos / qui dicunt quod non sunt precedere et fructus ponentur / patet quia licet dicta repugnant
positioni mee tanc articuli collati / nec probatio sua valet / Item contra arguit quod ad con-
sequendum finem supernaturalem sufficienter sufficiunt tres virtutes theologice infuse / scilicet fides
spes et caritas / ego nego sibi hoc / nec hoc probavit / et ergo non oportet me ulterius
videre / Et quod consequenter suam contra arguit / quod etiam finis supernaturalis non possunt
virtutes acquisite per se / licet tamen possunt cum directione fidei et inclinatione caritatis
dicto negando ex antecedens / quia acquisite morales virtutes faciunt appetitum obedien-
tialem rationi inferiori regulate secundum leges temporales sive naturales / infuse autem fa-
ciunt eum obedientialem secundum legem eternam / Illa ideo cum sint oportunum applicando
plura dicta licet igitur pauca et exilia offero omnium cum humilitate caritate et reve-
rentia quod decet dominis et fautoribus meis magistris Steffano et Judoco provocat
ad emendandum et corrigendum prout eis videbitur expedire / Veniendo ad ultimum

Correlarium infero 2o quod tertia conclusio et subalterni prime magistri mei est falsa salva sua reverentia
n. est n. quod hec / si in gratia decedentes sine virtutibus moralibus acquisitis habebunt aliquod
in patria / aut propriis actibus ibidem acquirent / vel deus in conti beatificationis ipsis infundit.
quia prima propositio sit falsa probatio / quia est una conditionalis mala quia / [illegible] ad [illegible] est verum / et quod est vera
[illegible] cum aliis [illegible] falsa / quod ipsa / quia autem ad [illegible] sit verum patet ex dictis meis / quia cum caritate eis
infunduntur virtutes morales de illa materia

Utrum p[ri]maria creatoris opa sint facta p[er] t[em]p[or]um interualla / Ar[guitu]r
q[uod] gen[esis] p[ri]mo / desc[ri]bunt[ur] opa dei / fuisse facta p[er] dierum itualla / et
q[uod] v[er]a est sc[ri]pt[ur]a / no[n] sic fi[er]et / s[ed] dei opa / sic ea e[ss]e facta sc[ri]ptura
refert Opp[osit]u[m] / p[ate]z / p[er] i[n]d[e] eccl[esiasti]ci 18 / Qui uiuit in et[er]nu[m] creauit o[mn]ia sim[u]l // // — p[ro]testor q[uod] n[on] i[ntendo]
Rondu[m] q[uod] de materia p[ri]mitus q[ua]n[do] o[mn]ia fuerunt et sunt / diu[er]sorum doctorum sa[n]ctoru[m]
oppi[ni]o[n]es diu[er]se s[un]t / aug[ustinus] / posuit o[mn]ia sim[u]l e[ss]e producta / et quasda[m] res in p[ri]n[cipi]o
creatoris / p[er] sp[eci]es suas distinctas in na[tur]a p[ro]pria fuisse / ut elementa corpa celestia
et s[ubstanti]as sp[irit]uales / Alia v[er]o i[n] ro[ti]bus seminalibus t[antu]m / ut plantas et a[n]i[m]alia
Alia aut[em] e[st] positio multoru[m] doctorum / q[uo]r[um] aliqui pr[e]fferunt / aug[ustinu]m / et alij
sequuntur s[anctu]m / q[uod] distinctis sex diebus / ordinate res producte sint / sic v[er]ba sacre
sc[ri]pture gen[esis] p[ri]mo / vident[ur] sonare / hanc sed[e]m poste[rio]r[e]m intendo sequi // //
Positio p[ri]ma / p[ri]maria creatoris opa / facta sunt p[er] dierum interualla / p[ate]z p[ro]p[ositi]o
p[er] ro[n]em an[te] opp[osit]u[m] / s[ecundu]m / gen[esis] p[ri]mo / h[abe]t[ur] / auctas sacre sc[ri]pture ad hoc / que maior
est q[ua]m o[mn]is humani ingenij p[er]spicacitas / ut d[icit] / aug[ustinus] / et[iam] potius z stand[um]
ei[us] s[ente]n[ti]e / q[ua]m o[mn]i p[er]suasioni humane Et si ab dicat / q[uod] legislator rudibus loq[ue]-
bat[ur] / nec potuit sim[u]l dicere / q[uod] sim[u]l hec deus fecisset / q[uia] dico sibi / q[uod] n[on] illos vide[re]
sufficie[n]tes / sp[iritu]m en[im] no[n] / q[uia] p[ro]pt[er] ruditate[m] auditorum / legislator n[u]l[lu]m al[iu]d / no[n] d[e]b[e]t
auditoribus dare occasio[ne]m decep[ti]o[n]is / moyses aut[em] b[e]n[e] nouat / q[uod] ipsi v[er]ba ei[us]
ad l[itte]ram intelligerent / g[ener]o sicut eos n[on] debuit docere / vnde possent decipi
a[nte] exitu[m] / nec 2[u]m s[ecundu]m s[an]ct[u]m. q[uod] q[ui]nius no[n] sim[u]l potuit o[mn]ia dicere / et opa illa
exp[ri]mere / t[ame]n potuit exp[ri]mere sim[u]l o[mn]ia facta e[ss]e //
P[ro]p[ositi]o s[ecund]a / p[ri]maria re[rum] distinctio[ne]m et ornatio[ne]m creator r[ati]onabilit[er] fecit successiue /
p[ate]z q[uia] h[uius] fuisse ra[ti]o[n]es s[ecundu]m q[uod] forte q[ua]druplex z ro / s[cilicet] l[itte]ralis / moralis
allegorica / et anago[gi]ca / l[itte]ralis ro / q[uia] deus q[uod] no[n] t[ame]n facit / q[ua]ntu[m] p[otes]t / t[ame]n t[ame]n
posset dare b[ea]titudine[m] absq[ue] m[er]itis / vult t[ame]n q[uod] mereamur ea[m] / sic t[ame]n potuisset
ma[teria]m formata[m] et ornata[m] fecisse / maluit t[ame]n ea[m] sub q[ua]da[m] informitate et
imp[er]fectione creare / q[uod] m[ateri]a clamaret ad deu[m] / q[uo]d eius ipa[m] p[er]ficeret / et h[oc] voluit
p[er] senarium dierum differre / ut i[n] p[er]fectione m[un]di / sim[u]l ondet[ur] p[er]fectio vniu[er]si
q[uia] senari[us] e[st] i[n]t[er] p[er]fectus 2[u]m arismetru[m] / co[n]stat n[am] ex o[mn]ib[us] suis p[ar]tibus
aliq[u]otis / ita q[uod] n[on] excrescit n[ec] deficit / Ro moralis e[st] / ut erudiat[ur] ho[mo]
q[uod] sic na[tur]a corporea / p[ri]ncipa[liter] i[n] f[ormat]io[n]e consistit / t[ame]n aut[em] format[ur] / c[um] diuina
bo[n]itas ei[us] i[n]formitati tribuit form[a]m / sic a[n]i[m]a form[a]n[do] no[n] p[otes]t p[ar]ticipa[re] / n[is]i de[us]
gr[ati]am sua[m] i[n]fundat / Cui et m[ister]io senari[us] attestat[ur] / q[uia] t[em]p[or]e e[st] mundi p[er]
vniu[er]so t[em]p[or]e vite p[er]ficit / ut postmodu[m] homi[ni] det[ur] quies / q[ui]a no[n] p[er]ueni[ri]t[ur]
ad p[er]fectio[ne]m initi / vsq[ue] ad co[n]suma[tionem] g[rati]e sp[irit]ualis / post q[ua]m n[on] seq[ui]t[ur] vespa
et io septim[us] dies / no[n] h[abe]t sibi assignatum vesp[er]e in sc[ri]ptura / Ro allegorica
est / q[uia] sic manifeste ondit aug[ustinus] in i[n] p[ri]ma mundi co[n]ditione distincta

psenāiu totū spaciū decursꝰ mūdi ꝑ sex etates psignatā ut ꝑ
dies p̄me etati correspondeat 2ꝰ 2ᵉ 2ᵉ deinceps 2ᵐ qꝛ plane adaptat
augꝰ sup gen̄ ad l̄raz qꝛ hic longū eēt repete Scd̄o anagoīca ē ut in
illa dierꝫ distinctōe intelligā pfectio cognitionis in angelica nā btificata
ut plane ondit augꝰ sup genesi ad l̄raz
Secunda ppō In pꝛīs īnicio creauit deus celū et t̄ram pꝫ qꝛ gen̄ pᵒ dr̄ In
pn̄ creauit deꝰ celū et t̄ra et p celū ut d̄t beda intelligit celū e-
pireū qd̄ ē angeloꝝ h̄itaculū qd̄ mox ut catū ē angelis ꝑpletū est
p t̄ram aūt intē mā oīm corporū int̄ spm̄ contētoꝝ siue celestiū siue
t̄restriū pꝫ hoc expsse gen̄ pᵒ ubi textꝰ exp̄mit de tali mā facta esse
corpa celestia elēaria et mixta Ex isto pꝫ qꝛ illa piarēte mariaz
scptura sacra t̄bus noībꝰ appllat noīat n̄ eā terrā ut ex ppōe 2ᵃ p̄oe
et hoc ro q̄a suppoīt̄ forīs et eas q̄ portat īmitentes ei ul d̄r terra
qꝛ t̄usentibꝰ teri Et ea noīat abissū cū dt̄ Et tenebre erāt sup
faciē abissi et hᵒ ro qꝛ mā recipit a forā speciositatē ꝫ cōpletoꝫ
et p se ꝫ q̄ tenebra p̄t. d̄t noīe abissi siue tebrosi ul dr̄ abyssꝰ
ppt̄ obscura ꝓꝰ pfundite qꝛ ēat extensa a cetro usqꝫ ad celū
empireī ul dr̄ abyssꝰ ppt̄ infinitatē forꝫ in eā pducibiliū Tertia
noīat eā aq̄ cū d̄t et spūs dn̄i ferebat sup aq̄s et hᵒ ro qꝛ mā
hꝫ ad forꝫ cōpdā aptiᵉ et relatoꝫ 2ꝛ ita quēdā fluxibilitē sicut aq̄
ul dr̄ aq̄ ppt̄ facilem eiꝰ īpssibilitē ul t̄usmutabilitatē Et hec mā
ad forꝫ reꝫ ex ea n̄ō fiūt diuisis forīs fuit forata pꝫ qꝛ aliud de
n̄ fuisse tamē ꝫ natura ut dr̄ gen̄ pᵒ Et s̄m alia t̄nslatoꝫ n̄ fuisse
inuisibilis ꝫ incōposita Et n̄o volo dīce qꝛ hec mā t̄ra vocata fuerit
oīo nuda oīa forma puata qꝛ visile ꝫ 2ꝛ cōsonas reī nāli qꝛ illa
mā habuerit forma īpsfctaꝫ siue īcōpleta q̄ fuit taliꝰ dispositio ad
ꝯt dici forꝰ ultiores mer hꝰ opp̄ᵐ expsse ex sāc̄ scptā h̄et.
Tertia ppō De hac informi mateia pᵒ die facta ē corpalis lux q̄
suo motu diurno fecit diem ꝫ nocte pꝫ ex l̄ra gen̄ pᵒ ubi ē die dstbuit̄
celi luīaria pᵒ facta sꝫ sol et luna Et an destribuit̄ t̄res dies et noctes
facti p tale lucē p̄mo facta dr̄ beda Cadente luce paulatim et post
paruū inferiores ptes subeunte sc̄tm ē mane ꝫ vespe sicut nūc usitato cursu
solis fieri solet Ex 1ᵒ se qꝛ lux iᵃ nocte ꝫ diem faciebat suo motu
sicut sol nūc facit sua allatōe Ex quo pꝫ qꝛ illa forta fuit sup eā pte
sup q̄ ē nūc emisperiū qꝛ illūīando fecit diē et pgrediens peruenit
ad occasū et fecit vespe 2ꝛ post deinde regrediens ad ortū fecit
mane Ex quo ultiꝰ pꝫ qꝛ rᵛ vnīꝰ et eiusdē emisperij nocte et diem
faciebat successiue sc̄ vō emisperiorū nrī et altiꝰ faciebat die ex una pte

et nocte ex alia / Ex quo vlt9 sc. / q materia tn̄s informis / in sua pte inferi
ora fuit densa / ut poss̄ pīcē umbram Et in supiori sit subtilis et rara
ut poss̄ recipē luc̄ influencia Et h̄ dicta gen̄ p° / scripta insinuat d̄t diui
sit deus luce a tenebris / qr̄tu ad existenciā luc̄ in uno emisperio / et
tenebrarū in alio Et fcm̄ ē vesp̄e / q̄tu ad recessu luc̄ a uno emisperio /
et mane / q̄tu ad regressu
Quinta ppo / De hac luce q° die formatus ē sol et alia luminaria celi / p3 q gen̄
p° / hec fiant luminaria et° q° die Et qr ad h̄9 formatoē lux illa fuit magis
apta z disposita q̄ reliqua ps matie informis / no r̄ōle ē / q ex ea luiaria
celi sint formata / nec sc. / q ipa ex hoc sit corrupta / qr ut h̄r gen̄ p° deus
vidit lucem ·i· placuit voluntati dei / ut d̄t aug9 / ut p mō sui generis
maneret / p° taliū luiariū formacōē ex illa luce / solū fuit illi9 luc̄ aor pfeccio
et distinccio Ex illa ppōe cū sua ppōe p3 / q visibil3 / t l3 lucem
p° formata fuisse / in eo loco / in quo nunc ē sol / qr ex ea formatus ē sol.
et ante solis formacōē / suo motu fecit die et nocte / sic nunc facit sol.
p3 ggruū et roale vide / ea p° i tli loco fuisse formata Ex quo p3 / q
una p̄s illi9 luc̄ mota ē sursū / et alia deorsū / qr luiaria celi ex ea
formata / sit sc l3 / q aliq sut sursū supra solem / alia aut deorsū infra solem / n̄ ibi
fuit aliq violencia / quia unaqueq3 creatura cū locū accipiebat / q sibi
d̄ns deputabat
Sexta ppo / De residua pte informis matie / scd̄a die fcm̄ ē firmamentū / p3
q gen̄ p° / vbi dixit q° deus fiat firmamentū in medio aquarū et
diuidat aquas ab aquis Et p firmamentū intelligit / octava spera / q mō qui
noie / dicit celū stellatū / et ~~et p firmam~~ ex septē celis spe͡ris planetarū
sc3 saturni / iouis / martis / solis / veneris / mercurij / lune / hec octo spere noie
firmamenti / s̄m expositoes significate / s̄t 2a die pducte / s̄m formā spale et
ppas speras / s3 s̄m formas speritua celi sydereī Et stelle postea pducte s̄t
Septima ppo / Quod 2° die formatū ē celū cristallinū siue aqueū sup firma
mentū / p3 q gen̄ p° d̄t scriptura fiat firmamentū in medio aquarū / et diui
dat aquas ab aquis / ubi 2m expositoes celū cristallinū / p aquas / q sunt
sup firmamentū ppt similitudinē cū aqua adm9 ggelata / cū qua gnit in
dyaphanitate soliditate Et / forte qr ē dyaphanū / et densi9 inferioribus
celis / tians quamō visū / et faciens / recepto emisso stellarū lumine / celū
apparere blaueū Ex pdictis sc. / q in primaria rerū distinccoe / no aq̄ tpli
accipit / alr p materia informi / ut ibi spus dn̄i ferebat sup aquas Alr
p materia transparenti / et lumine receptiua ut ibi fiat firmamentū i meo
aquarū s3 celū cristallinū / 3° p elemento aque ut ibi ggregentur
aque in locū unū etc

aggatiō ex

intelligit

Octava ppo | Die tercia ex inferiori pte ais me q remasit fcto firmamto
ex pte supiori ipi9 | formata st quatuor elta in suis formis sbalibꝫ ab
i distincta et collocata i suis locis | pꝫ q gen p° dt scpta ggregent aq
in locu unu et appeat aida cf | i notꝫ n ad situ ino c insi rei cplete
et huius form | int ad fuit aquas cgregai i unu | ꝓ elto aq dae spez
una | et incliatoz ad locu sci dcitu | p sil 2m exiguitia fore et incli-
natois dae locu ggrueu et | q locꝫ aque | ꝫ imediate ita tra sdu
aqua ab eltis supioribꝫ | stꝫ aere ꝛ igne sepat / distr° alioꝶ duoꝶ
habet eltoꝶ | qꝫ d° ꝛ situa° n ꝫ ta sensibil | et huano usui euidnt ntia |
io scpta exppssa n fer hmoz de eis et aq ggate st i unu locu |
q sisit ex na sua habent | ex cu pte reliquent traz | ad hitandu
nobis et aialibꝫ apta n essꝫ | sed de9 sic distinxit | ut appareret aida
met aq ois a tre cauis separauit | ut ad gminandu essꝫ apta | et
ex radice tre | aq p fluuios detsu irrigarꝫ tra et ppt hec nout
sptua dt ta | p° ppt eltoꝶ dcꝫ | ggregent aq i locu unu | ppt sci 2°
tre denudatoꝫ dt | et appeat arida | 3° ppt irrigatoꝫ | q ab aqs sustpt tra
dt | ut gminare possit | vocauit arida traz | cggtaoes aqꝶ | appllau maia
Et ex dicis pꝫ | q i pmaia reꝶ dto oc | ino tre acapi du alu p elto
tre | ut ia dtt ꝫ imedie dtoo p ma iformi | sic i i pn° creauit de9 celu et tra
Nona ppo | eode die pducta sut tre nascencia | pꝫ scptuaꝫ gen p°
dte et ptulit tra herba virente | et afferente semen iuxta genus
suu | lignumqꝫ faciens fructu | et hns unuqdqꝫ semte sm spez sua et
rdle ꝫ | q ita fctu ꝫ ut ex scpti ppoe
Decima ppo | Stabilit tre nascencia pducta st ad ortu tra an
pductoꝫ celi stellas | stꝫ solis ꝛ lua et alios stellas fixas q atꝫ platas
pꝫ ppo | q ut dt basilius ꝓhot de9 r mouit errore | q credut phi | q sol
sit causa pn̄lis tre nascencium | dt n phi q sol ꝫ pr platas tra nu
2° pꝫ ppo | q plate ꝛ tre st q gnales tre | q ei isut radicitꝫ
assipe trahendo ex ipa funictu ꝛ origiez |
Undecima ppo | Et mincalia eode die cu tra fcta sut | pꝫ q licꝫ scpta
ca n specialr exppmat visile ꝫ tn | q tuc oia st pducta | q faciunt ad or-
pt uni tia
natu tre | h n sptua cphndt st qda gualitate | p incelua specali
n exppmit | q parcu recedut a natua tre | et st ea latent igit
Duodecima ppo | Quinto die pducta st aialia natatilia et volatilia
et septa die pducta st sil cu hoie aialia gssibilia | pꝫ ppo ad alias
ptes p scptura gen p°
13ma ppo | Id deo pducte st aue brutales gruente atre sciaris
principio | pꝫ aug° | qui diffuse h° dedutit sup genesi ad lraz | ubi
scpta sacra pductoꝫ h9 aiaꝶ attribuit aque ꝛ tre | dicens pducat aq reptile
aie uiuetis | p pducat
terra aiaꝫ uiuetez | ex q° pꝫ | q pmaia creatos opa fuerut ppa

dine potuit . q2 tra et aq p9 n habuerut ilez unu z p9ea hebat ex ipio dino
Ppo 14a Die septio queuit . dr de9 ab omi ope qd patrat
requiesse . pz i d gen . et requieuit ab od ope qd patrat . requieuit
in q2 . q2 in sex diebg totu uniusu pduxit . qptu ad qpleta pn
cipiorz epntia et qptu ad qpletu num spez . Ubi aduertendu
q coz q sucessiue pducut quedā fueruit i pma rez dsticoe pducta
i sili . sz no i roe seiali utpote aie rolco . q sz pducut p tatoz
io no hz roz seiale . et sut i sili pducte . qu pducta erat
aia ade . p9 eg pductoz no z pducta noua spes . lz pducat
noua idiua . Queda vo pducta sut i pmis diebg . qptu ad roz
semiale . sz no i sili . sic ea q generant p putfactoz . et p dusas
spez aialiu quptioz . Alie vo sut q pducta sut z i roe semiali
z i sibi sili . sic plate et bruta aialia . et bruta aialia que
pducut p ppagatoz . Et ad hec ta rez gnā pnt rduci oia
que sut . io no dicit de9 pduce aliq d nouo . sm id eccl p.
n e nouu sub sole . z e dr ab od ope r quieuisse . q n e pducit
q p9 n fuerit . ul i spe sili . ul i roe seiali . q tu ex al de
pmaria qstitucoe uniusi . Cor m rn nd qd ut ppo e va . pz ex p a
ppo et p oe . p hec tu ad roz p9 om dico . q auctas 2 m ggoii
et b thom sic itq da e . q creauit oia sil p sbaz mcte z n p spem
forme . oia n crauit sil i scripis n i suo mali pn o ut dt Gro gg or
i glosa sup pdcto vo .

Continuando ad 3m principale / scilicet articulum collationis in qua concurrebam cum magistro meo reverendo
magistro Stephano de Egenburga baccalario formato in sacra theologia / et magistro
Iudoco Kauffmann de Hailprunna / baccalario in eadem / cum quibus licet in meliori
legendo sententias concurro. Et conferendo primo cum magistro meo Stephano de Egenburga / pono hanc
propositionem / Perfecta dilectio dei que in patria habebitur est eligibilior et melior
clara dei visione / hanc propositionem posui in principio meo primo in sententias / in 2o articulo
posito / pro 2a parte propositionis que ibidem posita. Et primi causa primo sit / illud est melius
et eligibilius cuius oppositum est peius et odibilius. Sed perfectum odium dei ut est in se
bonum / est peius omni ignorantia dei / 2o primi causa sit / illud est melius et eligibilius
quod habens propter simpliciter bonus est quam quod habens non est simpliciter bonus / sed secundum beatum augustinum
11 de civitate dei c. 28 / Nec vir dicitur bonus merito qui scit quod bonum est /
sed qui diligit / igitur dilectio est simpliciter eligibilior cognitione. Et quia iste meus [illegible]
oppositum huius propositionis infert [illegible] in correlario 3o / ex sua fla. conclusione in ordine / secundum alii
positionis 3a principii sui / secundo ad rationem meam respondit / quod ex quo cognitio non est vltra
vera sed illa / ordo illud est melius cuius oppositum est peius / tunc ex ea non sequitur propositio mea
et ipse dicit / quod [illegible] non habeat vltra [illegible] in loco / inter bona quorum unum
post alterum qualiter est de diligere / quod dispositio consistit. Sed illud nego sibi / ymo ibi non datur
instantia / si ipse dilatat quia non habeat locum / secundo ad 2am rationem dicit concedendo antecedens / sed
attitude augustinus [illegible] dicit non esse ad propositum / quia ipsa loquitur de bono merito seu
actitude / et non de dilectione patrie / de qua loquitur propositio. Sed hoc cum non relevat isto est
huius vie / 2o non de dilectione patrie / de qua loquitur propositio sed hoc cum relevat isto est
gressu / si non actus dilectionis [illegible] beate patrie / sed merito cognitionis in via / a simili vel similiter
gressu / si non actus dilectionis [illegible] vite patrie / sed meritorie cognitionis in via / a simili vel simile
de perfecto amore in patria vel cognitionis in patria. Et si dicit / quod augustinus loquitur de
notitia adhesiva / quia dicit sit / sed ipse dixit ut beatitudo consistit in appetitiva. Et si isto
notitia adhesiva / quia dicitur sit / sed ipse dixit ut beatitudo consistit in appetitiva. Et si isto
gressu adhuc augustinus esse ad propositum cum actualis notitia adhesiva presupponit
assensiva / in quo fecerat dicit quod vltimus arguens / Correlarium / 3m correlarium prefati magistri
plus beatitudinis / 9o [illegible] / ex quo ipsum infert / scilicet 1a / beatitudo perfecta gaudiosa sive
consistit in operatione utriusque intellectus principalis / propositio probatur / quia propositio mea 3 ia / cum
pugnat correlarium suum / secunda probatur / quia in bona generatione plus / in secunda ex vo ad
propositum logicorum. Et racio 2 antecedens quod adducit / probat causa propositio adducit non antecedente
augustinus primo de trinitate / c. vltimo / directe visio est tota merces / illam non intelligi
de mercede meritoriis / ut. Et 3 intellectus dicunt non solum / sed quia visio est merces
mercedis beatifice / Sed dico intellectus duas esse alias consequentias antecedentes / quod adducit
Et ad rationem in qua similiter vult arguere / quod actus intellectus sit meritorie quam voluntatis /
actus non operatio intellectus / est propter scilicet non propter alia operatio / et operatio voluntatis
[illegible] 3 propter operationem [illegible] meritorius / hoc sibi nego. Et tunc [illegible] actus
et declarat quomodo quilibet actus appetitus perfectius sit propter a [illegible] est actus appetitus
voluntatis 3 propter ad hoc concedo sibi / sed vltimus male infert / 3 propter actum intellectus

n° vz qua d[icitu]r i^a z qua sua i for q[uod] p[ro]ducit[ur] n° vz opa[tio] voluntat[is]
c[uius] p[ro]pt[er] aliq[ui]d ad seu p[ro]pt[er] alia[m] opatio[n]e[m] et ulla opa[tio] i[n] nobis seu p[er]fect[i]o
erit melior i[n] nobis actu voluntat[is] q[uia] act[us] i[n]tellect[us] act[us] voluntat[is] z p[ro]pt[er]
for[tior] ret opa[ti]o voluntat[is] z p[ro]pt[er] alia[m] opatio[n]e[m] i[n]tell[ectus] tu[n]c gredem[us] qua[m]
z negare maiore[m]

z p[ro]po[sitio] q[uod] vnus b[ea]tor[um] clari[us] videt deu[m] q[uam] alter ho[min]i no[n] rep[ug]nit ex l[umi]ne
g[lori]e intellectu[m] pl[us] ut m[a]g[is] eleuante ista p[ro]po[siti]o pou[n]d[itur] i[n] p[ri]mo p[ri]n[cipi]o meo i[n]
s[er]mo[ne] in 2° ar[ticu]lo posito p[ro] 6^a p[ro]p[ositi]o et p[ro]p[ositi]o posito q[ui]bus b[ea]tu[s] g[ra]tu[s] q[ui] 2^m
a[ctu]s vo[lun]t[ati]s l[umi]ne g[lori]e adhuc voluntas di[vi]na ex q[uo] z voluntat[is] p[er]tin[et]
p[ro]pt[er] s[ic] n° p[ar]ticipa[ti]o[n]e a b[ea]ti l[umi]ne a[d] z intellectu[m] pl[us] eleuatu[m] n[on] ta[n]ta
p[ar]ticipa[ti]o sic b[ea]ti h[uius] l[umi]ne z i[n]tel[lectu]m p[ro] m[agis] eleuatu[m] n[on] vide[tur] vnde
h[oc] r[e]pugnet faciat igi[tur] di[vi]na voluntas sic tu[n]c i[n]fera[tur] p[ro]p[ositi]o mea
et erit bona qua[m] ista q[uan]n[do] volo ex i^a de possibili i[n]fere p[ro]p[ositio] au[tem] e[t] opposite
in esse[n]tia ex c[uiu]s de mea q[uia] p[ro]z q[uia] ip[s]e n[on] soluit ar[gumentu]m p[ro]p[ositio]nes fact[as]
q[uia] d[icitu]r qua[m] bo[n]a n[on] vale[t] ex eo q[uod] a[rgumentu]m z d[ic]t[u]r posse 2^a d[ic]t[u]m p[ro]p[ositio] e[st] ex p[ar]te — cu[m] cor[pore] a[n]i[m]o
a[d] p[ro] ci[us] eo[rum] e de messe f[or]ti[us] q[uo]d p[ri]mi ar[ticu]li positi z p[ri]ncipia mei
r[e]p[er]i z ista salua sua r[e]uerencia vero sua p[ro]bat ea[m] arguit n[on] sit — p[ro]z q[uia] opp[osi]t[u]m mee p[ro]p[ositionis]
i[n] b[ea]to mea z pone[re] caritate[m] p[ro]pt[er] opatio[n]e[m] dilecto[rum] a sit po[n]end[us] z b[ea]t[us]
i[n] intellectu[m] p[ro]pt[er] opatio[n]e[m] visio[n]is q[uia] b[ea]t[us] vota[t] l[umi]ne g[lori]e me[ts] ista qua[m]
n° c[ir]ca ille int[er] n[on] s[un]t aucto[r]es biblie et decretalis p[er] ad h[oc] q[uia] i[n] vnione
s[an]ctificatio s[ic] s[ecundu]m admitti e[st] r[e]alit[er] p[ro]pt[er] s[ic] s[ecundu]m d[icitu]r caritas creata s[ecundu]m q[ue] h[omi]ni
n[on] z salus s[ecundu]m q[uod] ho[mo] n° fac[it] actu[m] m[eri]toriu[m] s[ecundu]m q[uod] ho[mo] d[ebe]t g[ra]tu[m] lege[m] n°
valz deu[m] z p[ro]ximu[m] p[ro]pt[er] deu[m] dilig[er]e realis m[eri]t[us] vz
m[er]ces di[vi]na gr[a]cia du[m] s[ibi] vult ei dare o[mn]i[bu]s s[ecundu]m q[ua]nd[o] b[ea]tu[m] c[re]ato m[eri]t[us]
de m[agist]r[i] mei allegavit p[ro] s[e] dilator[um] er[ror]i q[uia] h[abe]t i[n] eleuat[us]
d[e] b[ea]tis ad me[n]s ibi d[icitu]r q[uia] q[ui]lib[et] intellectualis na[tura] in s[e] ip[s]a
nat[ur]a z b[ea]ta q[uia] q[uia] a[n]i[m]a n° i[n]dig[et] l[umi]ne g[lori]e ip[s]a[m] eleuante ad deu[m]
videndu[m] et eo b[ea]te fruendu[m] z recor[dor] s[ecundu]m ibi dico q[uia] i^a decretalis n[on]
p[ro]cedit de l[umi]ne c[re]ato s[ecundu]m b[ea]tu[m] i[n]tell[ectu]s sic m[eu]s m[ih]i opp[on]it[ur] p[ro]z p[ro]cip[ue]
p[ro]cedit d[e] di[vi]na voluntate q[uia] z l[umi]n[e] g[lori]e q[uia] a[n]i[m]a indiget ad videndu[m]
ill[u]m q[uia] s[ic] i[d] l[umi]n[e] ou[n]dat a[n]i[m]e sit p[ro] sua co[n]sil[iu]m ea[m] eleuet ad
videndu[m] ea[m] f[or]ti[us] q[uia] r[ati]o a[uctorita]tis n° co[n]cludit p[ro]z ex p[re]dictis

z p[ro]p[ositi]o q[ui]libet angel[us] ex na[tura]lib[us] suis a[n]te lapsu[m] z co[n]firma[ti]o[n]e eo[rum] vide[re] potuit
di[vi]na[m] gr[aci]a[m] clare et i[n]tuitive ista p[ro]p[ositi]o pou[n]d[itur] i[n] p[ri]mo meo p[ri]n[cipi]o p[ro] p[ri]ma p[ro]p[ositi]o[n]e
ar[ticu]li collat[i] ista p[ro]p[ositi]o sufficie[n]t p[ro]b[at]ur p[ro]bavi i[n] p[ri]n[cipi]o meo p[ri]mo et deduxi ex
tert[ia] p[ro]p[ositi]o[n]ib[us] ar[ticu]li positi q[uia] p[ro]p[ositio] volo h[abe]re p[ro] repetita arguit[ur] n[on] sit di[vi]na

cēncia ꝫ speculū voluntariū | et qui vult se putare potius capaci ipsius | sz vo-
lūtatue | tuc vide' | et qui no vult n vide' | s ꝙ intellctꝰ m' i hac morli vita
no vidz diuina eēncia | no ꝫ ex defectu seu i pou^a itꝑꝰ | s solu ex volu-
tate diuina | q no vult se putare | ita ets vi' ẜ a' fuisse de angel ante
gfos z lapsu | Sz ct meꝰ ad 1^d ar^tm rndit i suo 3° pu^i | ric^dꝰ B'ec | et
dixit | ꝙ ꝫ ex impotu^a itꝑꝰ acta nali itꝑꝰ ang^li | Sz ꝙ 1^a rno n possit
stare ar^o | nā si ipotu^a itꝑꝰ eēt i ta h^o maiore ess ex eo ꝙ angelꝰ
idiguiss lūie glie | itellm elevate | sz hitu tāto | sic in^r meꝰ yma i y ppoc
2^i ar^li 3^i pu^y sui | s ad lum no reddet actiuitē nale | et itu^a an^lo | maiore
s forte facet potētia habiliore | sic mo p i nob | ꝙ possimꝰ i ētas
opatões faciliꝰ ꝙ p hitꝰ ꝙ sū eis | Sz tūs hitꝰ | io n^c spondeo | ꝙ diuina
eēn^a | oz supplet actiuitē ig hitꝰ | sic z spei supplz | p ꝙ vide' | sp^m grore
doctoru poitoz | cu n^a sit difficultas angelo i opando | sic i nob est
ex pte imsiop itellctꝰ nri | Cor^m ꝙ 6^a ... 9° 2^i arti 3^y pu^y mgri mei
ꝫ fla salua sua 2fa | q p^o ets ꝫ 2 p^o 2^e ppos 2^i ar^li poitu | sui p'mi
pu^y | sz cor^m | qz 1^a g^o gtd^t ppoi mee | puet ro sua | ꝙ adducit i 3° pu^o
ad ea ~~pbat ea~~ ar^lt n sit ppior ꝫ ad bti^es | aia huo gcaz | ꝙ aulꝰ huo
sola nalia | s aia eputa a corpe ex no i gcā z i pgatoio | cu pt ex
natibꝰ suis vide deu | 1^2 | nego sibi bec | z dico ꝙ post gpleta satf^one ꝫ z ets an-
bidet | si sibi deꝰ putare z se ſrões i p^o pu^o snot | sp ead g^oe stas | sibi solui
i p^o meo pu^o | Sz i suo 2° ipugnādas easdē solutões | dicit ꝙ i^a gita n^t
valcat | sor pt vide diuina eēn^a et no ꝫ ipedimentu | ꝙ^n vidz l^2 ꝫ bto | et desidare
ab eo cludie taz qr i^a g^a n valet ... state oppioc | ꝙ^r ipe tz | ꝙ btitudo
pfecta | gsistat i opaoe itꝑꝰ ptise
Adhuc here ēplicare z sserere de ista mā^a mdyꝰ meo | ut^m aes an^li et p'mi pntes
creati sunt i gcā gcatufaciete | Sz ne dnis z prebgꝰoit actui putibꝰ
genen tediu h sufficiat p mgeo spplno | q^o ad pno clivia ~~ut~~ d^t ajmeꝰ
i suo 2° pncipio tenuit | ꝙ^n sit cāti i gcā | et c^o i p^o meo pu^o sibi gdixi
et ut d^t B T i spto 2 tta 3^a z gfoz | Cu^c illaꝫ oppionu sit vior | non
pt efficati roe depbndi | eo ꝙ cātāꝫ pncipiu | ex simp^ci cāto^r voluntate
depndz | ꝙ^r roe investigare iposle ꝫ bet B T no tā bntat^e i^c auttibꝰ
huamis ꝫ messitatibꝰ roibꝰ | setiu gstre ꝑ puti tto tiis | s i scptibꝰ meis
pu^yo | si oportunitas | ss^c tpis se obtulerit

Deinde ostendo tu ag(g)reo meo r(everen)do Judoco de hailprunna bacc(alaureo) in theo(logi)a
tu quo g(ra)tuli i p(rimo) meo p(ri)n(cipio) et c(etera) p(un)ct(is) ponendo g(e)n(er)es g(ra)d(u)ates suis
q(ui)b(us) s(u)i q(uarto) p(ri)n(cipio) c(etera) Summa 19o Ille tres v(ir)tutes theo(logica)e fides spes et
c(ari)tas in p(at)ria sunt vitio quo(que) p(rim)a 9o gedicit fide q(uaestio) 2 arti po:
siti p(ri)mi p(rincipi)i n(ost)ri ... q(uod) 9o mea p(ri)n(cipio) p(ro)baui i p(rimo) meo p(rincipio)
quo vocis volo h(abe)re p(er) petit(ione) vnde tenui p(ri)mo sit si h(ab)it(us) fidei et spei
corp(or)is i vita alia p(ro)p(ter) hac vita tu ab ali(qu)o et in vi(ta) a q(ua) fid(e) s(u)nt sole
cor(pus) maneat et c(etera) gnuas s(ed) a(ni)ma et de(us) Et ad hac voce dixit m(agister)
meus q(uod) deus tu cessat eos gnuare s(ed) q(uia) in d(icto) ... q(uia) cesset eos
gnuare et vnde heat(ur) seu sciat(ur) i(tem) an ex sc(ri)ptura sa(cra) a alia p(er)suasio(n)e
sufficienti Et si sic tu adducat ea p(ro)p(ter) ... p(ro)baui dictu(m) mea q(uod)
v(ir)tutes morales h(abi)t(a)e in via acq(ui)site manebunt i p(at)ria et c(etera) alio a(uten)t(ice) ipse
gredit ista q(uaestio)e q(uaestio) q(uarta) et vlt(im)o arti posita sui p(ri)mi p(rincipi)i q(uod) p(ro)baui
a fili(o) et m(agister) meus i 2o p(rincipi)o suo dixit ...
q(uia) fides et spes ... ponuntur seu(?) i p(at)ria s(ed) n(on) morales Et h(aec)
p(ro)baui sibi ... ad ... ponunt(ur) ad ornatu(m) a(n)i(m)e ... morales
ponu(n)t(ur) p(er) decore Et ad hac vnd(e) dixit q(uod) p(ro) statu vie ponu(n)t(ur) p(ro)
decore et in p(at)ria Et q(uod) hoc ... ca(usa) et dia(?) gnuas et nu(m)q(uam)
ponitur ... q(uod) i(n) vi(ta) manet p(ro) decore sic p(ro) i p(at)ria a dicat
ipse in ... h(ab)it(us) fidei ... ... i via q(ui) h(abe)nt ... sic p(ro)p(ter)
et p(ro)fert ... i p(at)ria si ... i ... ... pos(sibi)le et de osse
i 2o p(rincipi)o suo p(ro)baui m(agister) q(uod) sua sortis sit illud seu(?) dicat(ur)
... ad ali(qu)o actu q(uod) nu(n)q(uam) attiget s(ed) sit c(etera)
illis ... si sunt i p(at)ria et si vlt ... p(er)fe(cti)o(n)e ...
... h(ab)it(us) solu ordinat(us) ad actu s(ed) ex p(ri)ncipis
p(ar)tib(us) ut p(ate)t Et si ... ad ... nego ea q(uia) ex ea seq(ui)t(ur) q(uod) ... *q(uod) q(ui)e lig(nu)m ... ad i(de)m(?) ... ad ... p(rinci)pi(o) 20.*
vtuose a bona ... h(ab)it(us) om(n)i(u)m v(ir)tutu(m) theologicalium et moraliu(m) t(em)p(or)e
so(m)pnij ... ... ad
... ali(qu)ib(us) ut ... ... q(uia) illi h(ab)it(us) ordinati sunt
et ... ad ... actu(s) t(em)p(or)e so(m)pnij quos ... facit(ur) sunt
h(ab)it(us) in solu sunt ... actus s(ed) ... ... sua sub(iect)a ...
... dixit m(agister) meus q(uod) spes et fides ... ... statu(m) glorie
sit q(uia) p(ri)n(cipi)o statu(m) sit ... i(n) ... ut ... q(uia) ... ... i ... p(ri)n(cipi)o
... ... actu ... h(abi)tu sunt m(agister) meus suo q(uaestio) ... dualib(us)
actib(us) m(agist)ri ... p(rim)a 26 ... 37 sit sonat ... in i doctri(na)
fide v(ir)tute et spem in (Christ)o ... ...
sunt Et 31 ... 37 fides et spes ... euacuabu(n)t(ur) dico q(uod) i(ll)e autem
p(ro)cedu(n)t de actib(us) v(ir)tutu(m) fidei et spei et in h(abi)tib(us) Con(tr)a ... 2 arti
positi p(ri)mi p(rincipi)i ... 27 ... sua ... n(ost)ri ... sue et solu(m) ...
p(ro)cedu(n)t p(ate)t ex dict(is) ... q(uod) 9o sua ... meo ... sua ...

Utrum quaelibet virtutes morales perfecte ad invicem necessario sint connexae | Hanc questionem pono in
primo meo principio sit | Et posui casum quod sor [illegible] per adversarium habeat perfectam
temperantiam et nullam aliam virtutem moralem | posui deinde quod sorti imminet
maxime terribile videlicet crudelissima mors | nisi mechetur vel saltem modicam turpi-
tudinem contra mulierem operetur | isto casu stante arguitur sic | appetitus sortis ob
defectum fortitudinis honesta morte refugiens | inclinabitur ad opus intemperantie |
[illegible] 2o non habet perfectam temperantiam | quia non inclinabitur ad opus intemperantie | et non
trepidat contra mortem | quia obviat fortitudinis | tunc haberet perfectam fortitudinem | ex
eo quod in quibuslibet casu possibili bene se haberet contra obiecta eius | Quod habet rem evidentem cum me
etc. in 2o suo principio | non admittendo casum | loquendo de quo modo et naturali habendi virtutes
et [illegible] dicit | quod sor bene habet alias virtutes connexas perfecte | Et quod casus non sit
ad propositum | et post quod fuerit ad propositum | velit reverendus magister volo sibi
casum ponere ad propositum addendo ly perfectam | scilicet quod 2m eum sor habeat
perfectam temperantiam | et nullam aliam virtutem moralem perfectam | tunc stabit
contra arguens — vox sic probatur | Et tunc [illegible] habebit eum admittere | aut [illegible] suam questionem probans
articuli 3ii positi principii primi sui negare et questionem meam concedere | Et quod casus
primus fuerit positus ad illam intentionem satis patet ex processu eius | sorti | questionem primo articuli 3i positi
primi principii sui | et sola quod etc. ponit in 2o suo principio in articulo [illegible] collatio similiter predo
patet quod mea 3 vera | Et revera quando primus per casus adduxit solum sibi in meo
principio pro quo de quibus solutionibus non contentus | quod casus replicavit in 2o suo principio | suas
rationes fortificando [illegible] sic | non posuit casum quod perfecta fortitudo consistat
in 10 gradibus similiter et perfecta temperantia | Et quod religiosus in monasterio eliciat
quoque actus temperantie | donec temperantia fiat ut 10 | et interim non occurrat
obiectum fortitudinis | seu ad talem adeo | vel saltem non tot talia | sic obiectum temperantie
| tunc dicit magister meus quod pateat intentum | quia generabitur virtus temperantie | ut 10 | et nulla fortitudo
| quia ut 6 vel septem etc. | sibi dico | quod iste religiosus sicut potest se exercitare in operibus
temperantie | quoniam exercitet se etiam in operibus fortitudinis | si materia occurrat | et si non occurrit
tunc exercitat se 2m actum interiorem | aliter non caret honestum | Si autem arguit magister meus
vel | quod iste religiosus exercitet se in opere temperantie | propter timorem prelati | quia infirmus
velit | quod iste religiosus exercitet se in opere temperantie | propter timorem prelati | quia infirmus
sue | quia propter aliam causam | et non propter amorem honesti | tunc dico | quod numquam acquirit
temperantiam perfectam [illegible] que in 10 consistit | licet disponet se ad eam | Et
dicam in quadam solutione promisi sibi | quod in quolibet actu cuiuslibet virtutis [generat]
generet actus unius generis puta perfecto amore honesti et tamen solutorum accepit
et solum conabatur inferre quod virtute in quolibet actu cuiuslibet virtutis [illegible]
generet unius actus generis | Et [illegible] articulus | in quolibet actus | cuiuslibet virtutis etc. et in actus
3 | licet in 1o actu cuiuslibet virtutis generet unius actus generis | contra sibi generaliter et quos
et tamen dicit questionem contra similiter | quia unius 3 actus cuiuslibet virtutis | nemo quod unius sit actus cuiuslibet

Margin notes: ^a q^a gt̄dit metu | vos bonetis videas etc. si platz | si habet p[...]

vtutis / vo dico q amor pfectus ē honesti i sorte / 3 qo actus cg vtutis
/ et si hoc az sibi ichro q ide actus ē 3 actus tpantie i ploe / z tpantia
i ploe / ets ē vtus sup i° vi° ipe tuise / videat ipe / q sig 2 dud
spig dicit ꝑ singul ptbus seu quibus utz ex logica / si ipe ꝑpos
arte pbit ad eude ptm / ad q ea posuit / z ut ly tyz dicit ꝑ sulis
indeduis / ipa cit va / qdictoria / ig q ipe dt vz / ipe n dixit
q nus 3 actus cglibz vtutis / z c° dico q az 3 actus cglbz vtutis / ut
ꝑm d amore pfecto hoesti i sorte q pono ꝑ pfecte vtuosu ꝓbus
n cessat ipugnare eius q dixit / q sit vnus qo actus cg vtutis / z arit
indica ꝓdicialia dicut ptc i° / z actus qui n vz / n assuet ubi z tuc
no a vnd dicto sibi q id ꝓdo indiciu pcedes quez actu cglibz
vtutis / amore sz hoesti / e ide judiciu quē ultap vtutu ex hijs
Tercia q° / ponede sut vtutes morales ifuse huic i via et i pcia cu
caritate z i cai quecu / illa qz poni in p° meo p° i aulo collatio
et ꝑm ea sit / qz si deus i fudendo graz no ifūdet sil vtutes morales /
tuc istitueret hoiez in ee gre mius pporconatu / ad expediēdu ia q vget
caritas cō recte i adultis / q istituet i ꝑ ne ad expediēdu casq ro nalis
dictat / q° m / qz i a q ho agit z m i ꝑpiu caritatis / sut sibi magis necia / qz
ncia saluti / q illa q agit ex ꝑpio nalis rois / cyr meus i suo 2° ꝑm negau
quaz / q pbaui sit / qz ꝑon appetitiua nata e moui ad actus suos ꝑ
impiu caritatis / et cc ꝑ dictame rois nalis / et q eu ess nuda hs
infusis / n ꝑ sit pportoata motui z ꝑpio caritatis / sic e pportoata
motui et ꝑpio rois nalis / z° mius pporcoata / cy m. r. iteru negaui
quaz / et dixit / q sufficiet ꝑ disposita z pporconata / ꝑ actitas vtu-
tes cu cari / z fide i dicute leges etnas ad pdita et ulti dixit
mr meus i ꝑce sue q° q ad gnodu fiez supnalem sufficiet pfirint
vtutes theolo / qz ad itnduu / fiez supnalem / sufficiet pfirit fides / et
ad diligendu eu in se z ꝑpe se et alia ꝑpe ipm / sufficiet ꝑficit caritas
ēt eca ipm ut ospdabit z appetibit z conuderet viatori / sufficiēter
pfirit spes / et q ꝑps vtutes morales eca fiez supnale n pnt se solis
ho° pnt tñ cu caritatis inuamie z iclia cius / q het n possint
stare pbo / qz sic caritas n pl actu fidei aut spei sit hs vtutibus
exequentibus ifusis / ita n actus aliaz vtutu eca fiez supnale / sine
vtutibus moralibus ifusis / a reddat ipe rez dsītatis / et pbo q° 3 mea
expalis / aliqui d nouo quasi a mala / ā valde pua vita / ad bona vita
/ ꝑ magnu conatū et forte quersioz ad deū / mox sut pmpti ad
oia / que pcipit caritas / neqz aliq difficultate patiunt / ex pte appetitus

d q° qtedit maru

pz q salua ep° ad ma-
rtes sue z ipugnare
volud z plures ind m-
d pcedut

ros bonetis videas ecl s plurz

~~...~~ z q p° no ~~adutat~~ qsida adutat

spiriti a aliude / utz de b. m. magdalena / tu q° sit hitz i reputs / sit opa i
delicta. / z absqz difficultate / 2m ipm / s2 / qp tales heant virtutes morales
et n acqsitas / eo qp an extiterunt sit i malis actibus / si i fusas / qd
fuit pndu / Cor. 2 q° qrti subsequenti posit. m. in 2° / q dt virtutes
morales i fuse hit i ma n nctis i kaitate sut gnexe 3 ffla salua
sua reuerencia / pz qz gdit mec q° / q z va net roes sue / ccludut / utz
se rudes date ad roem mea ffmat / utz ex dictis / Hec pauca
z exilia / omni cu qua decz reuerencia z humilitate / offero honorabilibus viris
et magistris meis Reuerendis Stephano de Egniberga bacc° forto i sacr.
theologia et Judoco kauffman de heilprunna bacc° in eadem
/ ad emendandu corrigendu / addendu / deponendu / put eis videbitur
expedire / Finitu ad ultimu

Cantu ad 2m pn^le. Quia in p^o meo pn^o in snias mgri va the^l
moni hat qoz Oriens sol iusticie deus clare visibilis ab hoibus
factor oim sit pro redemptione gentium in humana carne temporaliter
ortus et in eadem in fine seculi bonos et malos iudicaturus qui tunc
diuisi in quatuor articulos correspondenter materijs 4or librorum sniarum quorum primos duos
correspondentes primis duobus libris in prin^is meis in eosdem pertractaui nunc ergo
restat expedire articulum 3m iuxta materiam 3ij libri sniarum quem actu lego. qui
quidem articulus pro modo quoad a subquos reductus fuit ad titulum thematis Oriens.
reparatio humani generis fuerit causa ultima et principalis propter quam Xpus sol iusticie
fuit in carne temporaliter ortus Ad dictum quoad partes utrasque ceterum tunc argutum
fuit quod quod principalis mouebat quare rationes easdem breuitatis gratia nunc non
resumo Et antequam ad decisionem quos procedam protestatione premitto
primo pa Xpum solem iusticie in carne temporaliter esse ortum et tempore aduentus
eius esse preteritum sufficienter potest ostendi ex scripturis canonicis veteris testamenti prout
patet primo per magistrum Nicolaum de lira qui ad hoc in quadam questione plures adducit
scripturas veteris testamenti Et primo prophetiam patriarche iacob gen 49 Non auferetur
sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est
et ipse erit expectatio gentium Sed modo ablatum est regnum et dominatio a iudeis
a tempore herodis ascholonite sub quo natus est ihesus ergo ab illo tempore venit
ihesus xpus sol iusticie Et si dicet iudeus quod hec auctoritas intelligitur de nabuchodonosor
et non de Xpo ad literam qui missus est ex ordinatione diuina quia rebellium propter
peccata populi ut habetur 4o regum 24 c. et tunc defecit regnum iudeorum quia
nabuchodonosor cepit sedechiam regem et excecauit eum et filios eius occidit
ut habetur ibidem capitulo 25o Iter postea aliquis de eius stirpe regnauit hoc
ipsorum dictum est falsum quia post captiuitatem babilonicam habuerunt duces et
principes sicut patet de zorobabel esdra neemia et machabeis fuerunt
etiam reges quia iohannes hyrcanus symonis machabei filius imposuit
sibi dyadema regni Et tunc regnauerunt filij ysrael usque ad herodem qui
fuit alienigena a gente iudeorum Ad flitas pdite ~~tinslac~~ translatores secundum filium patet
per translationem caldaicam quia habet donec veniat messias ex quo patet quod tantum
intelligitur de Xpo Et ideo sequitur et ei congregabuntur gentes id est gentiles fidem
Xpi suscipientes quia iudei fuerunt obstinati pro maiori parte in malicia
Ro xi sua Secundum ceteritas ex parte contigit in ysrael donec plenitudo gentium intraret
quod autem tempore herodis ablatum fuerit sceptrum patet quia ipse fuit primus alienigena
qui regnauit in iudea pater enim eius fuit ydumeus Iste autem herodes
fretus auxilio romanorum debellauit antigonum regem iudeorum qui descendebat

a machabeis / et omnem prolem regiam occidit / et libros de genealogia regum
combussit / ne postea ipse et filii eius deprehenderentur esse alieni a regno
Iuda. hoc patet per effectum / quia ab illo tempore fluxerunt usque nunc 1400 et fere 31 anni
et adhuc iudei videntur / a predicto sceptro magis longinqui quam a principio
// 2° adducit predictus doctor per quoddam illud aggei 2°. / hec dicit dominus exercituum
adhuc modicum est / et ego commovebo celum et terram / mare et aridam / et mo-
vebo omnes gentes / et veniet desideratus cunctis gentibus / et sequitur magna erit gloria
domus illius novissime / magis quam prime / secundum omnes expositores hebreorum / ille
desideratus gentibus cunctis est messias / quo supposito sic / quod illud tempus sit preteritum
patet primo per illud quod dicit / modicum adhuc veniet desideratus cunctis. et patet per illud magna
erit gloria domus istius novissime / et loquitur propheta de domo domini edificata post
captivitatem babilonicam / qua domo stante xpc venit / que destructa fuit per
Titum et vespasianum / anno 42 post passionem domini / quam domum dicit
propheta implendam gloria domini / per adventum desiderati cunctis gentibus // Et ma-
ioritas glorie domus illius / quam prime non intelligitur quo ad divitias / honores edificii
vel / quia in istis domus prima secundam / quasi nullius momenti erat / ut domus edificate
sub salomone / et quod dicitur 2° esdre 3 / quod sacerdotes qui viderant priorem domum
lacrimabantur / aliis exultantibus ~~aliis exultantibus~~ in dedicatione eius 2e domus /
intelligitur quod maior gloria domus eius / per adventum desiderati cunctis gentibus / scilicet xpi qui
eam glorificavit / presentia sua / quando in ea / fuit a matre oblatus / et quando in ea
predicavit / et frequenter docuit. Et patet propositum ex aliis / quia sacra scriptura denuntiat
ad futurum / et declarat tempus locum et modum / et si omnia illa concurrant in unum
manifeste patet / quod illud est impletum / sed sic fecit scriptura de xpi adventu / ut patet / quia declarat
tempus / scilicet quando fieret translatio regni / gen 49 Non auferetur sceptrum de iuda. Et locum
nascendi michee 5°. Et tu bethleem effrata parvula es in milibus iuda
ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel / et modum veniendi / quia in paupertate
zach 9°. Ecce rex tuus venit tibi iustus et salvator et ipse pauper. Et
modum moriendi ysay 53 Sicut ovis ad occisionem ductus est. Et hec omnia
manifeste concurrerunt in xpo ihesu sole iusticie igitur
/// Propositio 2a / incarnatio solis iusticie fuit deifica operatio / ex eterno divine voluntatis
proposito / ad finem aliquem ordinata /// Ista propositio est contra ymaginationem francisci de
maronis / que est / quod omnium operationum dei / incarnatio sit finis / eo quod inter omnia opera
dei / incarnationis opus sit excellentius / et non ad aliud ordinata / sed omnia ad ipsam
propter quod dicit / quod dato / quod primus parens non peccasset / nichilominus sol iusticie xpc incarnatus
fuisset / quia tamquam lapidis / a quo cuncta alia causantur / ordinabantur ad ipsam incarnationem

Quarto propter hoc si opus incarnationis non ordinaretur ad aliquem finem / vel hoc esset propter operis imperfectionem
/ aut propter agentis imperfectionem / aut propter operis excellentiam / et perfectionem seu dignitatem //
summam non potest dari // quia opus incarnationis imperfectum non fuit // nec secundum / cum deus
sit incarnationis effector // Si tertium ut videtur dicere opinio contraria / super veritatem
Contra in voce incarnationis includuntur divinitas et humanitas / a quibus incarnationem
esse opus excellentissimum / provenit ex vocabulo deitatis precise / aut ex vocabulo humanitatis
precise / aut ex vocabulo amborum simul / non primum / cum ipsa deitas non sit quid factum
vel operatum // nec secundum sufficit / quia angeli et dei opera perfectiora / quam sit talis
humanitas secundum perfectionem fuerunt // nec tertium potest dici / quia ut incarnatio dicitur opus dei /
non crescit dignitas divina formaliter / sed tantum effective / et non videtur quod formaliter
incarnatio / ut est opus dei / sit excellentissimum opus / ymo nec essentialiter
excellentius / quam productio angeli / et ideo dato quod incarnatio sit opus dei
inter alia excellentissimum / non tamen sequitur quod sit ad aliquem finem ordinata
quia in voluntate agentibus stat perfectius ordinari in minus perfectum / et ideo exemplum de:
claratur in bonum quod melius est bono particulari / sed iuste aliud et secundum dictamen
recte rationis / civitas se exponit magno periculo / pro liberatione unius individui de
sua civitate / et ideo stat in eam maius bonum ordinari / ad minus bonum conservandum / etc.
Quinto quod universitatis rerum completa perfectio / non fuit ultimata et precipua
causa / propter quam Christus solum inste fuit in carne temporali contra illa quinto est contra
ymaginationes alexandri de halis / et aliquorum aliorum / qui putant / dato quod homo non peccasset / adhuc filius dei carnem assumpsisset / pro eo quod universo perfectum fuisset
/ cum perfectio non fuisset / nisi quelibet natura in sua perfectione rexisset / vel secundum essentiam
aut saltem secundum equivalentiam / nulla aut creatura / ut dicunt recipit. cum omnibus
creaturis / communicans / sit humana natura. / quod dato quod homo non peccasset / adhuc pro universi
perfectione / deus humanitatem assumpsisset / et incarnationem non sit formaliter propter humani generis
reparationem ultimate / sed concomitanter // Contra quod illos per media quoque arguo sic Si propter
perfectionem universi humana natura fuisset assumpta / propter participationem / quod habet cum aliis
creaturis / sic quod creatura quam perfectius continet / cum omnibus aliis creaturis / fuisset potius
assumenda / quam alia non talis / cum igitur natura angelica sit huiusmodi / sequitur quod potius
fuisset assumpta quam humana / quam bona / et antecedens patet / ex fundamento ponentium
hoc. quia omne contentum perfectio inclusa in specie inferiori / eminentius et perfectius
includitur in superiori / sed ex hoc natura humana continet cum aliis creaturis / quia
participat cum eis / secundum eos vocatur contentum / cum igitur hoc perfectius continet natura angelica /
quam continet perfectio humana / sequitur quod perfectius contineat natura angelica / cum omnibus
creaturis / quam faciat humana / et ideo etc. Et tunc cum incarnationis universi / non fuisset perfectum

Ppo 4 / felit pfiguatia gdico / no existit spalis ca / ppt q diuis sol iustic
xpi / e i carne tpali ortq / p tq intellectu nondu / q quorunda ymaginatio
fuit / q qz canta rolis viuienda erat deo p graz et gliaz / no nccm erat
aliq expssio idiom / hq vnios pfigatiu / qd fuit incarnatio / q qo 31a ppo
q pbo sit / quitus 3 ad idens ad duo / w magis dsignat vnu q ad
alias .n. no esse idend / et que ad vtruq / s pfigare felicte / w 3 magis
q sc idicatur felicit angelica / q huiae / tq ex ista pfigatione / w poss
gtudi / q gtgentig 2 porig assupsiss naturaz huaz / q augta / a egi?
Jt felit pfigatio stat siue nce / aliq assupta / vr w ppt ho optunt fieri
nce assupcoz / ao p3 qz felicite ffne pfiguat nalis apptq / 2 inclinatio vnicuiqz
rei ad sum fiez / ut puta tendetia / 2 iclinatio grauis ad cetm / 2 leuis sursu
2e silr hois i deu / tn ro sis magis pfiget btine / q ro sustdificadi
naz / i2 ics / Corm / si pfigatio btiis fuiss finalis ca icarnationis / eq gcue
a gtgentig assupta fuiss a vo naa inrolis / q hua / p2 qz qlz vnio
ypoca eq pfigat felites vl vnioz btifica cate rolis ad deu / i2 ics
ymo vi2 q vnio inabil btifica / magis pfigare2 et credibilior reddere
p inabiliore a inestiatore vnioz ypoca sz vnio ypoca ir rol cate
ad deu / vide2 magis inabil / et iestialis / q hue nce i2 ef
Ppo / ginta pfecta sensuu gctatio in pria / no fuit ca spalis 2 ppua
ppt q xpe sol iustic fuit huanatq / p quo aduertedu / q qda ymaba?
dicetes / q ad hoc / q ho sit pfcte bto / reqrit2 q eis potia tn sfitia q
mullita gcte2 / 2 tn w videat / ad obm pfectig / p utqz pota q huaitas
aliq / q int oia sit mtplia 2 ssibilia e pfectig / et ppt hoc ymagiantur naz
illa assupta / q qo e ista ppo / q sit pbo / oio gctatio pote visiue in statu
btiis / et btifico / regula e ex btiis redudant / s talis w e ab aliq colorato vl
lucido forlr / ge ur ab huaite xpi / p ut mouz potiaz visiua / ga boa / bor2
qz si talis quietatio i potia visiua pueniz ab obito visuli corpali / sc q
quiuiqz bto clauderet oclos / ut diuerterz se ab obito lucido / a colorato / pderet
quietatoz potie visiue / qd u vi2 vin / Et gfr2 oio pota visiua e gctata
i statu btitudis / 2 gstat qu ab obito corpali siue ppo / qz gustatiua no
quietabr p sapore / nec p tactu tactiua / ymo sic sentie esse sarracenu
sarracenj .n. putat tales voluptes esse i btifico statu i2 ics / Corm / sesuu
quietatio in pria no fit p naz assuptaz / s magis p assumete / p3 ex dictis
qz ibi ex redudatia tanq p aliqd pfectig / supplens vice ppoz obiectoz / excit
gtia siue intrisice / 2 sempitna ssuu gctato i2 ics /
Ppo 6a Etiic vlis / capitis sz et mbroz conexio et cofortas in na / no est

finalis causa / propter quam christus sol iustitie fuit in carne temporaliter ortus / Ubi considerandum quod quidam dix-
erunt quod si adam non peccasset / adhuc ecclesia caput habuisset / quia acephala seu sine
capite non fuisset / sed per naturam naturam fuisset caput ecclesie totius / nisi per naturam humanam /
quia secundum naturam humanam convenit precellere (?) / preesse caput angelorum / et convenit eorum esse
caput hominum // Contra quod est prima propositio quod sicut probo non ante incarnationem christus / ecclesia nullum
habuit caput secundum naturam assumptam / et si sic fuit pro aliquo tempore / non videtur inconveniens / quod
simpliciter nullum haberet caput / secundum naturam assumptam / dico quod ante incarnationem christus non erat
caput ecclesie / secundum humanam naturam / et tunc erat ecclesia / secundum hoc acephala. Nisi forte
diceretur quod ideo tunc non fuerit acephala / quia christus erat futurum caput ecclesie / sed hoc
non valeat / quia si ante incarnationem dicenti proposita fuisset ista / christus est caput ecclesie
negasset eam / sic eciam negasset illam / christus est / quia propter dicta quarum subiecta non supponunt
pro dato quod christus assumpsisset humanam naturam propter esse caput ecclesie / tamen propter illam
non esset caput angelorum / secundum quod habent naturam angelicam / quia natura angelica ex quo
est species superior / aliquas dignitatem perfectionis simpliciter nature humane superaddit
et propter quod christus / secundum illam naturam / non esset caput angelorum / per naturam humanam / quia illa
perfectionem non continet // licet secundum primam naturam non fuisset caput ullo ecclesie

Propositio septima licet predicte 4or conclusiones non fuerint finales cause / propter quas sol iustitie
christus fuit in carne temporaliter ortus / ipse tamen fuerunt et sunt sequele / incarnationis
benefice / ita quod volo dicere / quod ex hoc quod christus est incarnatus / secuta est in universo
perfectio / felix purgatio / secundum conclusionem / et ecclesie membrorum et capitis conformitas connexio /
prima pars patet ex predictis 4or propositionibus // secunda pars patet ex se / tamen quelibet predictorum pro-
venit ex illa incarnatione / nec indiget ista propositio aliqua ulteriori deductione /

Propositio 8va et ultima ad conclusionem / sola generis humani reparatio / fuit causa ultimata et
precipua propter quam christus sol iustitie / fuit in carne temporaliter ortus / patet prima propositio ex precedentibus
inductione per abnegationem aliorum / nam incarnatio verbi dei fuit opus dei ad finem
aliquem ordinatum / ex prima conclusione sed finis ad quem finalis eius / non fuit perfectio universi
ex tercia propositione / nec felix purgatio ex quarta propositione / non secundum conclusione ex quinta propositione
/ nec capitis et membrorum ecclesie conformitas connexio ex sexta propositione / igitur humani generis
reparatio / fuit adventus solis iustitie in carne finalis causa / cum non assignatur aliqua alia
causa / igitur conclusio vera // Ista conclusio ponitur a sancto thoma parte ultima questione prima articulo 3° / quia ea
que de sola dei voluntate proveniunt / super omne debitum creature / nobis innotescere non possunt
/ nisi inquantum in sacra scriptura traduntur / per quam divina voluntas / nobis innotescit / sed
cum in sacra scriptura / ubique incarnationis ratio / ex peccato primi hominis assignetur // quicquid
dicitur incarnationis opus ordinatum esse a deo in remedium peccati / ita quod peccato
non existente / incarnatio non fuisset / quamvis potentia dei adhuc non limitetur / quia po-
tuisset eciam peccato non existente incarnari / et est ista propositio conformior scripture quam opposita

r^a a^m / na dr / ad gal. 4° // Cu i venit plenitudo t[em]p[or]is misit deus filium suum
/ natum ex muliere / factum sub lege / ut eos q[ui] sub lege erant redimeret et
ecce finis 2 s[e]c[un]d[u]m ut adoptionem filiorum dei reciperemus Et b[ea]t[u]s aug[ustinus] s[upe]r i^a Joh[annis]
xi° ecce q[uem] amas infirmatur / d[icit] si deus peccatores n[on] amaret ad t[er]ram
de celo n[on] descendisset // Et id[em] i lib[r]o in lib[r]o de ver[bis] d[omi]ni s[er]mone 5° tractans
id m[atthei] 18 / venit filius ho[min]is salvare q[uo]d perierat / d[icit] expresse si ho[mo] n[on]
perisset / filius ho[min]is n[on] venisset Et sup[er] id p[ri]ma thy[mothei] p[rim]o. ihc x[pc] venit i hu[n]c
mundum peccatores salvos facere / d[icit] glosa nulla causa veniendi fuit x[pc] d[omi]no
nisi peccatores salvos facere / tolle morbos / tolle vulnera / et nulla causa
est medicine Et si ho[mo] n[on] peccasset / x[pc] incarnatus fuisset p[ro]pt[er] consummanda opera
inchoata // videt[ur] q[uod] carne visibiliter supplesset / statu p[ost]q[uam] omnium rerum creatarum
/ q[uia] tunc erat forta / et erat tunc consumanda / q[uo]d n[on] est secundum / i[n] est /
// Nona p[ro]p[osi]tio // Sol iusticie x[pc] / ad reparandum humanum genus / in carne t[em]p[or]e magis
congruo et bonis et malis / i hu[n]c mundum ortus / cuius q[ue] doctores assignant
congruencias multas / p[rim]a / q[uia] n[on] decuit sole[m] iustic[ie] i carne oriri / an[te] lapsum
g[e]n[er]is humani / ut est p[ro]bat[um] sup[er]i[us] / q[uia] n[on] est op[us] valentibus medicus / s[e]d male habentibus s[ed]
n[on] veni vocare iustos s[e]d peccatores / m[atthei] 9° Et n[on] decuit / ut statim p[ost] lapsum
incarnatus fuisset / q[uia] expediebat / ut ho[mo] q[ui] p[er] sup[er]biam peccavit ~~humiliatus~~
// humiliatus t[em]p[or]e longiore et s[e]p[ti]e / cognosceret se habere liberatore indige[n]s / Et ex ho[c]
causa et nob[is] d[ic]it / ulterior s[eq]uitas / q[uia] tantos clamores luctus ac suspiria
ho[m]i[n]is / tanto t[em]p[or]e sustinuit / anth[ropos] velle desiderare / q[uo]d n[on] i ultimum distulit Et ho[c]
dig[nissi]m[u]m fuit / et congruum / p[ro]pt[er] dig[ni]tatem venientis / et incarnandi vi / ut q[uan]to maior
iudex veniebat / tanto p[re]conum series longior p[re]cedere debebat / Et ho[c] t[em]p[or]e
congruebat ad commendandum amplius beneficium incarnationis / q[uo]d n[on] amplius differt[ur]
et diuti[us] desideratur / preciosius reputatur / q[uo]d debuit diu esse desideratum et
expectatum / q[uam] exhibitum Et i[n]c ortus solis iustic[ie] i carne / n[on] debuit
s[e]mp[er] ad fi[nem] mundi differri / ne fervor fidei / t[em]p[or]is p[ro]lixitate tepesceret
et homines h[uius] s[e]c[u]li desperarent // longe plures assignant doctores congruencias q[ue]
ta[men] b[re]vit[er] omitto Cor[relariu]m q[uo]d ut p[ro]posit[io] e[st] vera // Sed eorum i congruum i p[rim]o meo principio
adducta / cum ar[gumentum] x[pc] 2^m forem s[ecundu]m i capud ecclesie / ut d[icit] aug[ustinus] 3° de t[ri]n[i]t[at]e
ca[pitu]lo 12 / Et si na[tur]a hu[m]ana mansisset i statu innocencie / ecclesia n[on] mansisset accephala
/ dico concedendo hoc / sic nec an[te] incar[nacione]m fuit accephala / s[e]d n[on] habuisset caput
conforme in na[tur]a create.

Cautu ad 3m pn 7le scilicet collatum ar. lud theo que tu magro meo reuerendo
m. Iudoco kauffman de hailprunna baccalaformato in theo. tu q.
lic imeritus gerrero legendo sina pono i hac pro Tres virtutes
theo. in patria sunt simul compossibiles illam proposicionem p9 i alijs pn meis
i ar. collatio posui primi et roes contrariantes ei dissolui et p inn pbo
cum ex alio quia si non essent compossibiles in patria hoc est ut dicit m. meus quod habitus fidei
et spei non manerent ~~itu p~~ s. ~~p~~ p. primi quod maneant et adhuc sit pbo.
quia habitus non solum sunt propter actus scilicet etiam propter perficere potentias suas tu igitur
isti habitus hic in via perficiunt et reddunt potencias perfectiores ita perfectiores admi9
cuilibet mo in carent potencie in patria nec loco ig aliqua alia obtinere habitus
correntes quia si aliqua maioris visionis beatifica scilicet in non correndo habitum spei
s. potius actum i. vi quod illi habitus maneat in patria propter perficere suas
potencias 2 non frustra Et tu ar. co hoc m. meus B i suo 3o pn. contra
pone ~~[illegible]~~ habitus cum nunquam est in relatio ad actum et postim in patria ubi
nullus potencie relatio manet impleta Ibi dico si lo de relatione habituali
actuali nego consequentiam quia sicut quod m. meus dixit relatio ad actum 3 actualis
reductia ad actum quod non scilicet habitus atque virtutes affectiue n. prece indicio
vos mo si hoc verum tunc ipse proponit multos habitus frustra q. s. i dormientibus
illi non ad actualiter inclinant scilicet solum habitualiter igitur aliqua cos sunt sepe per aliquo tempore a tempibus
frustra alia per perpetuo et si dicis sicut dixit i 3o suo pn. quod omnio
non sunt frustra scilicet ad decorant potencias virtuosas et perficiunt eas et si hoc
dicit m. m. de illis habitibus eam in ma. quod non vult hoc concedere de alijs habitibus ut
fidei et spei quod maneat per decore aie et propter perficere potencias sicut m. m. i suo
pn. p. i quodam propositione ar. li. positiui dixit remanere habitus virtutum moralium
hic acquisitarum ~~[illegible]~~ tam a. statum infusarum p9 exitum aie a miseria ad beatitudinem
si igitur ponendi sunt habitus et permanent p9 hanc vitam si tunc statim
ymmo magis m. tunc sepe ad tempus frustra sunt tu non sunt actuales relatiue
potencias tu potencia non sunt habere obiectum ~~virtutis~~ omnium virtutum sicut hoc esse multas
virtutes ponere toto die frustra quia expressa sentencia doctorum quando oes sunt actua ad
opera relatiant i tertio Et dicit m. meus sicut probasse intentum auctore m. 26 dici
3 4 dicitur fide et spe in Christo non fuisse sic i beatis beatificatis et i angelis
non sunt Et dixi sibi p9 i pn 4o meis si procedit auctoritas tunc procedit de
actibus fidei et spei nam m. meus i 3o suo pn. dixit quod magister manifeste
dicit fide virtute et spe non fuisse i Christo n. hoc 3 contra me tu multi philosophi ut scientia et
nomine virtutis intelligat actum et virtute dicunt per actum Et alij sepe nomine
virtutis intelligunt actum et sepe ponit non actus p habitu et econverso ut possem ~~pro~~ declarari
in multis scilicet tamen breuitatis causa pertranseo

Secunda propositio / virtutes morales perfecte ad invicem connexe sunt / hanc propositionem probat
post probavi in primo 3º ex eis prioribus i articulo collatis et arguitur sic ad eam
propositionem primo casum / quod sortes habeat temperantiam perfectam / et non fortitudinem perfectam / et quod forti
inmineat periculum mortis / nisi mitteret vel saltem modicum temperantie
contra mulierem operetur / stante hoc casu arguitur sic / appetitus sortis ob defectum
fortitudinis / honestam mortem refugiens inclinabitur ad opus intemperantie et non
habet perfectam temperantiam / quia utrus perfectum est cum deffecta sunt / in prologo suo primo
et utrus perfectum quod / huius casu / contra materiam eius quantumque occurrerit / natus est agere
delectabiliter propter et immobiliter ut oportet / quod autem appetitus sortis inclinetur ad
actus intemperantie probavi / quia si non temperaret tunc haberet esse perfectam
fortitudinem / concedit magister meus in suo proprio primo quod in tali casu sortes haberet
in tali casu perfectam ad honesti / ut et finis temperantie vel quantum sufficit
ad perfectionem temperantie / et ut ageret quando vite vel delectamine nisi esset
ex ignorantia invinti / et subdit magister meus sub hiis verbis et si esset
sic per temperatam agendum / ipse propter et delectabiliter agens / quia ex tamen perfecte
temperatus / et in casu potius eligeret mori / licet tunc magis contristaretur / et sic quod
non sit perfecte virtuosus nec virtuosus / quia virtuosus in omni opere suo delectatur et
non contristatur tunc per hoc distat a continente / et propter quod non habebit perfectam temperantiam
patet consequentia / supra dicta magistri mei quod in casu arguenti sortes non habebit defectum
fortitudinis sed vos habet sed una sua / vos habebit perfectam fortitudinem licet non
perfectissimam / ut una perfectam sit temperantia / ex hiis verbis patet quod propositio vera et
vera tamen in propositione dicitur virtutes morales perfecte ad invicem sunt connexe
et non fiat mentio de perfectissimis virtutibus moralibus / cum forte nullus habeat puram
hic habeat ita perfectam moralem virtutem / quin possit intendi et fieri
perfectior / et hoc quantum modo sic arguo ex alio per propositionem / 1a / quoniam ad casum
in positum / deficiente fortitudine in sorte / perfecta deficit prudentia
contra obiectum fortitudinis / qua deficiente / deficit esse prudentia contra obiectum
temperantie / cum sit eadem prudentia contra obiecta omnium virtutum / in deficiente
fortitudine perfecta / deficit prudentia perfecta de aliis suis rationibus per sua quoque
et mentio per propositionem mea post satis dixi in me tamen breviter supersedeo concludere
verbalibus replicationibus

Tercia ppo/po. sunt virtutes morales infuse hic in via et in patria tu
tali et in tanci. quepe / pa. q[uia] virtute gracia/ nec [illegible] / [illegible] virtute mo-
rale et q n [illegible] omnes acquisitas / ut notum est de multis nouimus [illegible] qui
antea ff mali erant / [illegible] q eas infusas habeant / a[illegible] p. ex parte me
virtutum / et sibi [illegible] / q[uia] anima et potentia eius / sm qd ipsa anima pt dirigi ubi obli-
quari potentie n. anime / n[illegible] oes p unum habitum virtutis rectificari / io nte
vide ad hoc / q anima pficiat in esse gratuito / et fiat deo placita et iusta
/ q ipsa sm diversos virtutum habitus rectificetur in se / et in quolibet eius potentiis / et hoc
n pot esse nisi p infusas / tu in multis [illegible] gradu n pt acquisite / 2o
p a[illegible] ex parte [illegible] eff[illegible] / q[uia] diuina liberalitas [illegible] n. nob defice in
necessarijs / sed oia administrare affluenter et habunde / unde sicut diuina liberalitas
pficiens res in esse [illegible] / sed naturali dat ei totum p qd possit conservari in
esse [illegible] pficiens eam in esse 2o / sed gratuito dat ei integrum pfectorum / p q
esse in 1o esse / pmanere possit / et singulis vicijs obuiare [illegible] diuine
liberalitatis / tu gratificat hominem / dexteritate virtutum in quibus consistit rectitudo vite
[illegible] tribuere / 3o ex parte [illegible] virtutum / quod est ipsa gloria / q[uia] in veniens animam
undique et plene [illegible] / pficit eam / io nte videtur / p virtutes undique
predisponat / nisi n precedat [illegible] dispo / n in dum. pfectio / et [illegible] nte
videtur oes anime potentias virtutibus pfici / ut ydonee sint et disposite ad
susceptionem glorie / tunc [illegible] in [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] posuit in [illegible] suis principijs in suijs [illegible] restat solue
[illegible] in [illegible] suo pn[illegible] adductas / ex q a in a[illegible] pu[illegible] meis sunt
solute. Et in suo 3o pn[illegible]. arguit sicut infuse morales virtutes n sunt ponende
/ q[uia] n 3 autoritas ad hoc [illegible] [illegible] [illegible] p utrumque parte [illegible] multi doctores
et autores [illegible] ad hoc [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] ut eas porta
[illegible] et [illegible] [illegible] in alijs pn[illegible] meis / sed ad [illegible] portas dicit m[illegible] ag[illegible].
in suo 3o pn[illegible] / q totum id saluari pt p caritatem infusam / q. si [illegible] sola
oes alie virtutes tam infuse q acquisite morales fieri ponentur / et [illegible] fides et spes theo.
[illegible] [illegible] alijs a[illegible] tur [illegible] [illegible] / pficit et ornare [illegible]. qd [illegible] negat
de fide et spe / ut sup [illegible] [illegible] p n [illegible] ho dicere de a[illegible] / Ex [illegible]
[illegible] [illegible] q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sepe [illegible] sunt
[illegible] et [illegible] ponere [illegible] suis pu[illegible] / [illegible] [illegible] sic [illegible] n. mee
[illegible] ut [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] q m. mei [illegible] / n. 3 liberalis
sed illiberalis ponendo virtutes in [illegible] / hic in via iustificat / Et [illegible]
tu omnia q[illegible] deo [illegible] offero [illegible] meo [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
baccalario [illegible] in theologia ad emendandum et corrigendum addendum et deponendum
[illegible] q ei videtur expedire [illegible] ad [illegible] [illegible]

Quantum ad 2m principale restat nos expedire questum articuli scilicet determinare
quarta subquestione quam movi circa principium quorum in omnes sententiarum
libros motam. Ubi ergo primo quero utrum liber est ista ¶
Sicut in humana forma sol iustitie Christus deus sit bonos et malos
in fine seculi iudicaturus; quod quo sit sic arguitur primo psalmus: Non resurgent impii
in iudicio; quod ideo dictum est secundum Augustinum, Cassiodorum et glosam, quia impii
non iudicabuntur in iudicio futuro, sed iam iudicati sunt. Oppositum patet: apostolus 2e
Cor 5o dicit: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque
quisque propria corporis prout gessit, sive bonum sive malum. Et ipse in forma
humana apparebit, unde patet Iohannis 19: videbunt in quem transfixerunt. Et in actibus
primo: hic Jesus qui assumptus est in celum a vobis, sic veniet quemadmodum vidistis
eum euntem in celum, sed in forma humana ascendit in celum, igitur. Pro responsione
Respondendo ad hanc questionem ponam breviter tres [redacted] conclusiones circa
attendendo tres propositiones, quarum prima erit cum suis probationibus de iudicio
finali in se; 2a conclusio cum suis probationibus erit de iudice huius iudicii; et 3a conclusio cum
suis probationibus de iudicandis ibidem; et an aliqui de iudicandis erunt assessores
iudicantes cum principali iudice; plura possent hic tractari de circumstantiis finalis pretacti iudicii
finalis, et de premiatione [redacted] sive de remuneratione bonorum et punitione malorum,
sed hic reservabo ad lectores Bonum, cum breviter tractaveris premium, dictat pater dispensa [redacted]
tia quorum mota in se.
¶ Conclusio prima: iudicium generale [redacted] est futurum [redacted] conclusio ista nota est ex fide
et ex simbolis apostolorum, Athanasii et niceno. Et hanc conclusionem beatus Augustinus
21 de civitate dei deducit ex utriusque testamenti scripturis, adducens ibidem
illud: Cum salvator obiurgaret civitatibus in quibus multas virtutes magnas
fecerat, et non crediderunt, et eis alienigenas anteponeret, dicens: Verumtamen
dico vobis, Tyro et Sydoni remissius erit quam vobis in die iudicii. Mt. 11. Et paulo
post alteri civitati inquit: Verumtamen dico vobis quia terre Sodomorum remissius erit
in die iudicii quam tibi. Hic ut subdit Augustinus evidentissime predicit diem iudicii
esse futurum. Et alio loco inquit: Viri Ninivite surgent cum generatione illa et
regina austri surget in iudicio cum generatione ista et condempnabunt eam. Subdit
Augustinus: duas res hoc loco discimus, scilicet iudicium esse futurum cum resurrectione mortuorum
ventura. De Ninivitis enim et regina austri quando illa dicebat de mortuis
sine dubio loquebatur, quos tamen in die iudicii resurrecturos esse predixit. Et
licet conclusio ista non possit probari ratione naturali, tamen convenit ad eam plures persuasiones. Prima est
secundum Scotum, quia conveniens est finaliter omnes malos ab omnibus bonis separari, quia cum nunc
commixti sunt, hoc est iussi vel ut mali corrigantur vel ut boni per eos exerceantur secundum Augustinum
super psalmos. Veniet autem finaliter separatio, ut nec ultra mali corrigantur nec boni exer-
cebuntur, igitur conveniens est fieri finaliter generalem separationem, igitur et generale iudicium

ut illa generalis separacio appareat iusta / 2a convenientia est / In particularibus iudicijs
que fiunt de ~~particularibus~~ personis singularibus / licet sit iusticia / illa tamen non
est omnibus manifesta / igitur racionabile est / quod deus habeat aliquod iudicium generale
/ in quo manifestetur sententia / et iusticia / quod expedit in iudicando / Tercia convenien-
tia est / quia sicut fuit ultimus exitus omnium rerum a deo in racione generali / preter
exitus speciales / per rerum producciones / et operaciones dei gratie / de qua dicit
salvator / Iohannis 5 / pater meus usque modo operatur / et ego operor / sic a simili
preter ~~generales~~ reducciones singulares / convenit esse unam finalem et genera-
lem reduccionem / in finem suum / et per quos ad hoc una finale sentenciam
/ 4a convenientia / quia post hoc / quod unusquisque adstabat regno vel carceri / tota
multitudo premissa ad regnum / debet aliis declarari / ad id possidendum / et tota
alia multitudo / relinqui carceri / ut sic sit segregatio duarum familiarum / sive
duarum civitatum / ut patet / augustinus per totum librum de civitate dei / licet autem
singulariter / nunc ille / nunc ille / adstabat regno / / nunc ille / nunc ille / carceri
/ tamen conveniens est esse aliquod iudicium generale / per quod tota multitudo premissa
ad regnum / in possessionem regni admittatur / et tota alia relinquatur carceri
Sed hoc post dictum considerari videtur / ut sicut persona habet debetur ei iudicium particulare
statim post mortem / quo ad animam tamen secundo consideratur / ut per totius humanum
genus habet debetur ei iudicium ultimum / / sed tamen iudicatur quantas certe per vicem
de iudicium / qualibet que est post eius
Conclusio prima / Tempus iudicij finalis et generalis / est hominibus incertum
probatur per christo per ipse dicit / matthei 24 de die autem illa / et hora nemo scit / neque angeli
celorum / nisi solus pater · idem habetur marci 13 / Item beatus augustinus in libro 83 questionum
dicit / Etas ultima humani generis / que incepit a primo domini adventu / et durabit
usque ad finem seculi / quibus generacionibus computetur incertum est / ideo quia per naturalem racionem
sciri non potest / sed per solam revelacionem divinam / Post hoc dominus / apostolis de illo tempore
querentibus respondit / actuum primo / non est vestrum nosse tempora / et momenta / que pater po-
suit in sua potestate / / In quo ut dicit / augustinus 18 de civitate dei / Omnium de hac
re calculancium / digitos resolvit / et quiescere iubet / quod enim apostolis quere-
ntibus noluit indicare / nec aliis revelabit / Ideo non perfecte / quod dictum tempus
numerare voluerunt / hactenus false locuti sunt in dictis / Quidam enim dixerunt
ab ascensione domini / usque ad ultimum eius adventum / 400 annos complendos / alii quoque
ad mille / quorum omnium falsitas patet / et similiter patebit eorum / qui adhuc computare non
cessant / Et quod dominus dicit matthei 24 media nocte / recturus / beatus augustinus refert / quod hoc non sit intendum
per hora temporis / sed tunc veniet tamen non sperantur / quod dicens dominus sicut fur in nocte / ita
veniet

Secunda propositio probabile est iudicium generale fieri in valle iosaphat et in loco
propinquo tanto quantus sufficit capere multitudinem corporum. Vallis iosaphat
est posita inter montem syon et montem oliveti de quo ascendit dominus
patet prima propositio quia Iohel tercio dicit Congregabo omnes gentes in vallem iosaphat
et disceptabo ibi cum eis. Et actuum primo dicit sic veniet quemadmodum vidistis
eum euntem in celum. Sed ipse ascendit de monte oliveti qui preeminet valli
iosaphat ut idem esse ondatur. Qui descendit et ascendit. Iter est itinera
per terram sed descendet usque ad locum ubi apostoli amiserunt aspectum eius qui
ascendit in celum et nubes suscepit eum. Erit enim in illo loco eminenti ubi ab omnibus poterit
videri. Et mali erunt congregati in valle et circuitu vallis in tanto spacio quantum
poterit eos capere. Sed electi rapientur obviam christo in aera ut vult
apostolus prima thessa. 4°.
Tercia propositio verisimile est quod disceptacio et sentencie iudicii finalis expeditio
fiet quo ad aliqua mentaliter et quo ad aliqua vocaliter. Prima pars patet quia augustinus 20 de
civitate dei dicit quod liber vite de quo dicitur apok 20 vis quedam divina intelligenda
est qua fiet ut cuique sua opera vel bona vel mala in memoria revocentur.
et mentis intuitu mira celeritate cernantur ut accuset vel excuset scientia
consciencias atque ita simul omnes et singuli iudicentur. Sed si vocaliter discuterentur merita
singulorum non possent omnes et singuli iudicari simul. Consequens sententia debet proferri coram testibus
convincendis. Sed testimonium excusacionis et accusacionis mentaliter erit. Romanos 2. et hebreorum 3 quia ad ro
2° dicit testimonium illis reddente consciencia ipsorum et inter se invicem cogitacionum accu-
santium aut eciam defendencium in die cum iudicabit deus occulta hominum.
Secunda pars patet quia sententia iudicis malorum increpacio bonorum commendacio. De quibus habetur
mathei 24. venite benedicti patris mei etc. esurivi et dedistis mihi manducare etc.
ite maledicti etc. quia esurivi et non dedistis mihi manducare etc. fiet vocaliter
quia christus non iudicabit ut deus solum sed ut homo est et eius iudicium fiet
aliquo modo humano. Sed per vocem plurium peccatorum quia dicit tunc dicet rex super
quo dicit Rabanus christus per auctoritate regia qua ipse solus exaltabitur in die
illa proferet iudicii sententiam. Consequens christus iudicabit in forma in qua corporaliter
videri poterit quia in forma humana ut dictum est. igitur per vocem voce corpali loquetur
ut ab omnibus audiatur. Sed tota propositio patet. Sententia debet coaptari hiis contra quos
fertur. Ergo sicut nunc in iudicio particulari fertur sententia mentalis spiritualiter quia anime exutas
ita debet in futuro de suppositis corporibus fieri pro parte spirituali et pro parte corporali quod fiet si
discussio meritorum sit mentalis et sententie prolacio vocalis
Pro Conclusione secunda 2 notandum quod ad eciam dicendum christus in humana natura iudicabit et christus secundum humanam
naturam iudicabit. Sicut ad 3 dicendum christus in humana natura erat anima et ad christus secundum humanam
naturam erat anima propter secundam principii nota causalitas nature humane racionis atque non ante
per sententiam. Consequens secunda licet christus in humana natura ~~iudicabit~~ non tamen ~~pro~~ secundum humanam
naturam iudicabit. prima pars patet quia Iohannis 19 dicitur videbunt in quem transfixerunt quia non
primum

esse nisi appareret in forma humana in qua iudicium est ... secunda ratio probatur quia iudicium
patre acceptum et completa condicio ... reddendi cuique secundum merita sua ... completa
dictio includit perfectum condicionem intellectus quod hoc sit illi secundum merita
reddendum et includit perfectum velle voluntatis et efficax quod possit et
sicut voluit producere ad effectum sed hoc velle principaliter et efficax ... primum
reddendi secundum augustinum in de videndo deum convenit christo secundum divinam naturam solum secundum
quod equalem cum patre et spiritu sancto propter efficaciam per meritis personaliter ut puto
quia in filius dei potestate ... videri ipsius divine essencie ab ipsius creato
Propositio prima reprobi non videbunt divinitatem christi domini solis iusticie sic clarum sed eam congnoscent
per effectus et signa evidentissima prima probatur per ysaie 26 tollatur impius
ne videat gloriam dei secunda probatur quia videbunt totam naturam sibi subici et parere
voluntati eius etc.

Propositio secunda in humana forma ac gloriosa sol iusticie christus dominus bonis et malis apparebit et tamquam iudex subde-
legatus principaliter excellentissimus eosdem iudicabit prima probatur quia in ista forma veniet ad iudicium
in qua ascendit in celum sed in humana ac gloriosa forma ascendit etc. ante probatur actuum
primo ubi angeli dixerunt apostolis hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum
sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Consequentia iudex debet esse non congnoscibilior
congnitorum quam iudicandus sed multi iudicandi habebunt corpora gloriosa et hanc
partem ut allegat magister 48 distinctione quarta ponit augustinus super iohannem non tantum ... ex
parte apparens sed ex parte videntium quia gloriosam formam boni propter eum gaudium
et gloria sed mali eum confusionem et pena confundet non in aspectu eius et non po-
terunt aspectum eius sustinere propter conscientie remorsum et propter exprobatorem apparere sine
ab ipso mox quod eos confundet secunda probatur quia talis congnus principaliter excellens
delegatus et iudex qui est debitus qui est mediator inter partes sed christus homo est me-
diator dei et hominum et habet rectissimam congnicionem et iudicium et conformem voluntate
ac rectissimam vero iudicii etc. principaliter etc.

Propositio tercia perfecti sancti assessoria dignitate prediti iudicabunt cum christo sole iusticie in sic
sedem prima quia matthei 19 dicitur sedebitis et vos super 12 sedes iudicantes 12 tribus
israel per 12 autem sedes perfecto tribunal id est universitas iudicancium intelligitur
scilicet omnes perfecti qui relictis omnibus secuti sunt christum ... per 12 tribus universitas iudicandorum
intelligitur et isti sancti iudicabunt auctoritate et potestate eminencius residentes cum christo
iudice tamquam melius scientes leges et consuetudines regni dei ducentes ... maxime
altius auctoritate lata in aliorum noticiam quia viri perfecti alios ducent in congnicionem
divine iusticie ut sciant quid eos iuste per meritis debeatur ut sic ipsa
revelatio iusticie iudicium dicatur. Et sic est alius modus quo sancti cum christo iu-
dicabunt iste ut scitur in presenti vita a nobis non divinitus alicui revelatur
ut dicit ... distinctione ... 4

Tertia q° Omnes homines boni et mali comparebunt in iudicio finali / probatur auctoritate
apostoli ad Ro. 14 et 2° Cor. 4°. Omnes astabimus ante tribunal Christi. Et actuum
10 dicitur quod Christus est a deo constitutus iudex vivorum et mortuorum / ubi per vivos intelliguntur
illi qui in adventu iudicis vivi reperientur / et per mortuos iam mortui vel per vivos
iusti et mortuos iniusti / Et apoc. p° dicitur Ecce venit cum nubibus et vi
debit eum omnis oculus / quod non esset nisi omnes homines comparerent in iudicio Et hoc
congruum quia Christo homini potestas iudiciaria collata est in premium humilitatis
quam in passione sua / pro omnibus quantum ad sufficientiam exhibuit / ideo omnes homines congregandi
sunt in iudicio / ad videndum eius exaltationem in humana natura / secundum quam constitutus est
a deo iudex vivorum et mortuorum

Propositio p^a / Omnes homines boni et mali iudicabuntur in fine seculi iudicio retributionis
quia omnes sive boni sive mali tunc ex iusta divina sententia recipient premium aut
penam / secundum exigentiam meritorum aut demeritorum suorum / aut secundum exigentiam dispositionis
suarum / quod dico propter parvulos / qui non habuerunt merita propria / patet per apostolum Ro. 2°
dicentem In die revelationis iusti iudicii dei / reddet deus unicuique secundum opera
sua / hiis quidem secundum patientiam boni operis / gloriam honorem / et incorruptionem quaerentibus / vitam
eternam / hiis autem qui ex contentione / et qui non acquiescunt veritati / credunt
autem iniquitati / ira et indignatio / tribulatio / et angustia / in omnem animam hominis operantis
malum

Propositio 2ª / Non omnes boni iudicabuntur in fine seculi iudicio discussionis / probatur quia discussio
meritorum non fiet nisi ubi est / quia notabilis permixtio meritorum bonorum cum malis. Sunt
autem duplices boni / primi sunt qui super fundamentum fidei edificant / aurum ar-
gentum et lapides preciosos / quia sic sunt divinis obsequiis totaliter consistentes / quod
nullam admixtionem notabilem alicuius mali meriti habent / et in istis non habet locum discussio
meritorum / Sunt autem tales hii / qui rebus mundi penitus abiectis / cogitant solum ea
que dei sunt / et isti tales salvabuntur / et non iudicabuntur iudicio discussionis Alii sunt
boni / qui super fundamentum fidei edificant / lignum fenum et stipulam / qui adhuc
amant terrena / et studia / ac terrenis negociis implicantur / peccata tamen quando sepius ut
proponunt / sed student peccata elemosinis expiare / Hii habent notabilem permixtionem bonorum cum
malis / et ideo discussio meritorum in eis locum habet / unde tales iudicabuntur iudicio
discussionis et salvabuntur.

Propositio 3ª / Non omnes mali iudicabuntur in fine seculi iudicio discussionis / probatur quia duplices sunt
mali quidam infideles / qui non habent fidei fundamentum / quo sublato / omnia opera sequentia
carent perfecta rectitudine intentionis / propter quod in eis non est aliqua permixtio bonorum meritorum
ad mala / que discussionem requirat / isti non iudicabuntur iudicio discussionis / et dampnabuntur
quia / qui non credit iam iudicatus est Joh. 3° Alii sunt mali / in quibus fidei fundamentum
manet / ut sunt mali christiani / omnes consistentes deum facta negantes / tales habent actum
fidei laudabilem / quamvis non meritorium / sine caritate / tamen quantum est de se / ordinatur ad meritum
quare habent permixtionem [illegible] illorum actuum fidei / cum malis meritis suis / Et
ideo in eis habet locum iudicium discussionis / et illi iudicabuntur / et dampnabuntur

Et ita fideles qui saltem non fuerint de amicis dei iudicabunt ut timeo
in quos sua discussione iudiciorum non ferret sententia mortis Sed infideles
condempnabuntur ut hostes qui apud homines consuevit absque iudiciorum
iudicia extimari Ideo rationem reddo quod est una de iudicio vel tribunis
loquendo et secunda de iudicio discussionis loquendo Illa ratio autem oppinionum dicens
quod iam auctoritas tamen vult quod ipsi resurgent ad vitam glorie

Rñtu ad 3m pu^le theo gserre cu mgro meo r^do mgro Judoco kauffman
de hailpruna baccalario formato in theologia cu quo gcurro in lectura
sniarum pono 1e ppoem primam Tres virtutes theologice in patria sunt neccio
gnexe. Cuius ppois oppm ag m. sepius posuit in suis principijs in sniaabus et
in oibus volens quod sola caritas maneat in patria et non fides et spes.
Istam ppoem sepius plibus rationibus in tribus principijs meis precedentibus suffiacis pbam et
rones adductas pro ppoe sua sibi solui Sed m. m. n. gcetus de solucoibus meis
m^e certa caritate dixit in suo 4o pio quod [illegible] non pficiunt in patria pom am
actili pfcione sed bene in via Sed quod hoc arguo et pmo quod deus deus eade quatitate
in mo reteret Sed fide aut spe beti petri quas hic in via huit que annichilata
3 fidem ag m. Et post in pdita quatitate ihe^uc in aiam beti petri sic pus
qui ea pmo reaccauit Ista oia videntur possibilia cum non videa^r. vnde hoc n
posse facere diuina potentia. Quo posito aia actuabit ia quatitate et erit pfcioe acti^li
et eadem pfcioe in mo actu et passiua qua pficiebatur hic in via et hoc habitus
ex sui essencia sibi fit p detrocc et pfcioe Sic habitu detum suum n stabit
... dilando id detum suum quod habitus fidei et spei habz oppositos ad gliam
Et n vi quis in oppo sit cum glia oppoatur miserie sicut Caritate n tam
im^te posito [illegible] quod deus veret et ethesime poat in aiam petri habitum fidei
a actus n az quod glia compat in habitu ut quod sibi oppoda^r tam ex 1o btus
petrus fieret miser aut infelicior quod nequaquam dici posse ... visio a dilecto
quod 3 beatitudo forlis manet eius intensa [illegible] Et p3 quod fundamentum solucionum
suarum appunctu nullum e Et ag^r meus allegat pro se mgrem ddte 26.
suam appunctu nullum e fidem
doc 37 virtute et spe in xpo no fuisse sic in sanctis ia btificatis et in
angelis n sunt Illa autem sibi glosam p3 ex pona in 3o meo pio Sed ad eadem
intentionem mgrm n dixisse illa volunt ag^r m. [illegible] ex dctis mgri doc
3137 quite [illegible] et ex hijs verbis fides et spes petrus euacuabuntur
littera vo fimi actu et mo suum quam nunc e no fim sui essencia tolletur
ipa n vtq stet macebit Sed aliud tebit usu et modum Ibi dico sibi ad aute
mgrm sic pus ad alia quod loqtur de actu fidei et spei qui euacuabuntur petrus
sed actus sic aliquo macebit licz alio quam no Et esto quod ista fuerit mens
ag^ri quam ag m pretendit Tunc dico quod m^r loqbatur scolastice Scl loqtur tm
alios oppiones recitando ut manifeste appuisse si m^r m pmisisse va quam m
pdicte ubio pmittit dr n Quibusda no indecte vide^r et terre ia
va m^r meus n assumpsit Ex hijs [illegible] solucoibus sumunt roces gm.m.n.
et pmea ppoe quod bene ca n rsidmo Cor. 29o 2 arti posui pus pio m
m rpdi 3 stat salua sua essencia p3 quod gd^t mee ppoi igi

Questio 2 Virtutes morales perfecte ad invicem connexe sunt queque / Ista questio contradicit
p^e q^o arti 3^y porti p^i pri^y ingr^d mei / ubi ponit contradictorium / Propterea mea
scripta post sufficienter sunt / 2 roes m^i mei dissolui / s^z mo 1 q^o pri^o m
m^ yre de nono ergo sua q^o ar^{cut} / sit / q^a at natura e perfici pluribus perfectionibus / tunc potest esse perfectum simpliciter / 2^m una illarum / 2 imperfectum 2^m
aliam / et sic e de hoie / r^v virtutum / 1^z Nego si a^{re} ulr loquendo / ad q^d ff^m
ipe composuit / dico n^ q^d e verum / dummodo una illarum perfectionum / non dependet
i fieri ab alia / q^{lr} e in proposito de virtutibus perfectis / quarum una n^ est perfecta
nisi qlibz est perfecta / ut i pri^{yo} meis p^9 probavi / Ad oppositum sunt in meus
[illegible] perfecte [illegible] sic i naturalibus / hoc hinc multas perfectiones organicas / potest
esse summe dispositus quantum ad visum / nichil habendo de auditu / 2 sic talis
ho n^ e simpliciter perfecte senciens / tn e perfecte videns / sic qui haberet perfectam
temperanciam / 2 non fortitudinem / diceretur perfecte temperatus / 2 sim^r / 2 non simpliciter et
perfecte bonus a^d virtuosus / hic nego sibi similitudinem / differentia n^ e / q^r licet diversitas
quod disposicio visus organica 2 perfecta / non dependet i fieri a disposicione auditus / q^{lr}
3 i proposito / ubi quando perfecte temperancia dependet a quolibet perfecta aliarum virtutum
ut p^{3}9 i pri^{yo} meis dixi / Et sup hac roe ea soluta / fundat a^s in solutione
ar^{tor} meorum omnium / et c^c quod destructo fundamento in 3 nunc q^{9} soluciones alias
replicare / Ad oppositum predicta q^o^z ffla 2 mea verum / quod probo sic ex a^d / quod nullus
quilibet perfectus virtute hinc perfecte / et i statu consumato / habet prudenciam
ut respicit materiam omnium agibilium humanorum / quod quia illa prudencia
non habens / sed solum prudenciam circa materiam illius virtutis moralis / quam habz
s^z temperancie / i tamen male ageret / vel non puniret a dilectabilibus / circa obiectum
temperancie / sic n^ habet eam perfecte / ar^m p^z / Et ponatur quod occurrat obiectum tale
/ quod ro prescripta ad materiam temperancie respiciens / dictaret esse quaerendum / et re-
maneat hostes / quos ratio prescripta ad materiam fortitudinis respiciens / dictaret re-
pellere / Simili contingat plures omnium de iustificatione super mente / quod / ro
prescripta ad materiam iusticie considerans / dictaret iustificacionem / Et tunc constat aut
quod tunc habens solum prudenciam / ut dicte respicit materiam temperancie / deficeret i modo consili-
andi / quod corpus primo esset expediendum / Et per quem non poterit convenienter
operari / vel operabitur male circa materiam temperancie / i^z cz / quod quod habet una prudencia per
qua singula illa cognoscet ad invicem /

Tercia propositio ponende sunt virtutes morales infuse habitu in via et in patria cum caritate et in caritate non cumpe. Circa hanc propositionem posuit magister sententiarum i sue primo primo i quarto articulo posito et in ceteris alijs suis primo in articulis collatus. Ista quarta 3us contra in et pluribus rationibus probari quas rationes cum eis in forte solutas ut facile possit deducit sed ea omnia ponere et plures capere virtutes esset nimis prolixum et tediosum. probo propositionem per ea que ... esse in suis causis ... primo ... propositiones. Dico autem virtutes acquisite, de quibus dignum ad eque sive naturalem comparacione naturalibus i nobis propriis rebus ... sed equali i ... i intellectu ad verum quo ad intellectuales, sed voluntas ad bonum quo ad morales. et ulterius naturalia principia comparantur nobis a deo virtutes theologicales quibus ordinamur ad vitam supernaturalem. Ideo oportet quod habitibus virtutibus theologicis correspondeant alij habitus, similiter causati in nobis. Et sicut se habent ad virtutes theologicas sic se habent virtutes morales et intellectuales ad principia naturalia virtutum. Et consequenter quod sciencia virtutum, i naturalia principia ex quibus oriuntur in nobis virtutes acquisite sunt ordinatio voluntatis et rationis ad bonum nobis connaturale, cum autem hoc sit ex divina liberalitate ordinatus ad quoddam bonum supernaturale, scilicet ad eternam gloriam, non potest ex predictis virtutum sciencijs proveniens et naturalibus tam virtutes predicte supernaturali fini proportionari. Secundum omnes virtutes que vitam nostram ordinant ad predictum supernaturalem finem, ex i caritate, ex quo nobis 3 ... in quibus fiet hoc autem 3 gratia dei sive caritas. Secundum omnes nos alias virtutes morales infusas habere i... Contra istam 3 propositionem quod magister sententiarum ponit supra i suis articulis collatis et etiam in primo primo in articulo quarto ponita 3 fla. Nec rationes sue probant, quia i primo meis alijs sibi solui supra, nec aliquid de novo adduxit i ultimis suis primo. Preterea i... autem, si quis consideret 3 baptisatus fuerit parvulus etiam deberet ut non sit sibi non addit et habuerit virtutes morales infusas i non infundit. Nego ... quia in ... non... ibi non addit. Et si et caritate 3 spem habuerit, igitur spes 3 caritas non infundit. Et si dicit ... quod ex alijs auctoribus sacre scripture elicitur quod spes 3 caritas infundunt, sic dico et quod ex alijs auctoribus scripture elici potest quod morales infundant ut ex i Jacobi primo, omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, et Sapientie 8o ut scivi quoniam possum esse continens nisi deus det. Et ibidem dicitur de sapientia increata: sobrietatem 3 prudentiam docet iustitiam 3 virtutem i fortitudinem, sed i ... morales et hijs omnibus 3 alijs articulis meis collatis sufficienter patet quod insufficientes ponite sunt rationes propositiones sue i quibus sibi contradixit. Nec rationes sue aliquid concludunt 3 quasi invalide. Haec pauca 3 exilia vel ... ultimum ... contra

Capientes aliqui de penuria et hunc toli libro / premittit prologum in
quo tangit causas suscepti operis / et primo facit / primo reddit au-
ditores benivolos / 2° dociles ibi / hoc igitur deo odibilem / 3° at-
tentos ibi / non igitur dixi hic labor / primo igitur reddit auditores
benivolos in hoc quod assignat causas moventes ipsum ad compila-
tionem huius libri / et similiter causas retrahentes / et ostendit quod tres moventes vincunt
retrahentes / Sunt autem 3° cause moventes / Prima desiderium proficiendi / 2ª promisso
mercedis / et confidencia divini auxilij / 3ª profectus simplicium et socio(rum) / Econtra sunt tres
cause retrahentes / Prima ex parte sui scilicet defectus sciencie et tenuitas ingenij / 2ª
ex parte operis / altitudo materie et magnitudo laboris / 3ª ex parte proximi / invidorum et detracto(rum)
Sic ergo in prima parte ubi reddit auditores benivolos / ordine preposterato facit /
Primo ponit unam causam moventem / cui annectit contrariam retrahentem / 2° ponit
aliam retrahentem / et ei adiungit aliam moventem ibi / vidua scandere / 3° has causas
per simul colligit / per modum oppositionis ibi / velat nos vitas pollicentis
Pretato ostendit victoriam causarum moventium / ad retrahentes ibi / Qua vincat zelus
domus dei / 4° ponit 3am causam moventem ibi / Non valentes studiosorum fratrum
votis resistere / 5° ponit 3am causam retrahentem ibi / Quamvis non ambigamus / primo
dicit / nos cupientes in gazophilacium domini admittere de nostra penuria / quo ad
defectum sciencie / ac tenuitate propter ingenij / et hoc cum paupercula / presumpsimus scandere ar-
dua / et presumpsimus agere opus / ultra vires nostras / statuentes fiduciam consummatoris
mercedemque laboris / in samaritano / qui prolatis duobus denarijs in curam sau-
ciati supererogati cuncta reddere professus est / Nota prima causa retrahens est

penuria / seu defectus / et tenuitas seu imbecillitas intellectus / primo nota quod de paup-
percula vidua habetur marci 12 et luce 21 / ubi dicitur quod iactabat in gazophilacium duo
minuta / Et gazophilacium significat hic sacram scripturam / in qua thesauri sapiencie et
sciencie sunt absconditi / et in hoc tangitur prima causa movens / primo nota quod ibi vidua tangitur
paritas operis difficultas / et materie sublimitas / que est 2ª causa retrahens / Et queritur
de hoc quod dicit presumpsimus / cum presumpsit peccatum / ergo peccavit / Videtur quod quedam est
presumptio superbie / de proprio ingenio / et illa est peccatum / Alia est presumptio confidencie
de divino adiutorio / et illa est virtus / et talem habuit magister / et non primam / Vel aliter
quedam est presumptio secundum rei veritatem / que est mala / alia secundum primam estimatorem
que est humilitas / Vir enim humilis in omnibus operibus suis se reputat indignum
et quasi presumptuosum / primo nota quod de samaritano habetur luce 10 / Unde per duos de-
narios intelligimus duo testamenta / per samaritanum xpc / per spoliatum vulneratum se-
minivum relictum homo spoliatus gratuitis / et vulneratus in naturalibus / per supererogatam
intelligitur doctorum expositores / Et queritur que sit ista supererogatio / et si dicis quod est doctorum
superadditio ad sacram scripturam / Contra que tradita sunt nobis per legem et
prophetas venientem / post hoc in quinque / Unde deuteronomium non addetis ad verbum quod
vobis loquor / neque auferetis ab eo / Item apocalypsis ultimo siquis apposuit

Notanda
Nota

sciencie

dei

scilicet desiderium proficiendi in ecclesia
Questio seu dubium

Questio

79 sexterni

sup hec apponet ei deus plagas / Videtur quod quedam est additio distrahens / per quam
corrumpitur sacra scriptura / et est heretica / alia est per quam additur opinio omnino diversa /
et quedam complet / Prima est erronea / 2a superstitiosa / 3a complutat id quod inpletum est /
ista est fidelis informatio / Delectat nos hic dicas sororitas simul colligit / et po
tangit per tum dicat / delectat nos vitas polliceri / Unde Iac primo / Si quis in
diget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat et dabitur
ei / postulet autem in fide nichil hesitans / Deinde tangit 2a cum dicit / Si crevit in mes
tas laboris / Unde ad Ro. XI / noli altum sapere sed time / Item Ecc. 3 / qui scrutator ma
iestatis est opprimetur a gloria / Deinde tangit 3am cum dicit / desiderium honorum perficiendi
Deinde primam cum subiungit / sed dehonestas infirmitas deficiendi / Prima vincat / vo
ostendit victoria causarum movetur / quod super causa retrahente / vo cum aliis
vincat zelus i. amor domus dei i. sacre scripture / vel ecclesie ipsius ecclesie / quo
super zelo inardescentes i. inflammati et / ubi circa ostendit suam intentionem pri
cipaliter versari / primo circa fidei defensionem / et quo ad hoc dicit / Nos studuimus fi
dem vestram munire / vel potius munitam ostendere / clipeis davitice turris adver
sus errores carnalium atque animalium hominum / 2o ostendit intentionem suam versari
circa theologice veritatis explanationem / et quo ad hoc dicit / Nos studuimus apicem abdita
i. abscondita / theologicarum inquisitionum / 3o ostendit intentionem suam versari circa
sacrorum manifestationem / quo ad hoc dicit / Nec non studuimus etiam de notitia sacramentorum ecclesiasticorum
pro modulo intelligentie nostre / Dicens / tunc videtur zelatus quam carnales / quod contra superbos

dubitatur

Unde quod Apostolus in etiam zelabat fidem / que dicitur corrumpi / vel corrupte voluntatis
et affectionibus / et hoc est in homine carnali / carnis enim dicitur hic carnalis affectio / Unde
ad Gal. 4o / manifesta autem sunt opera carnis / que sunt fornicatio et / Alio aliquis cor
rumpit fidem ex prave iudicii / et hic dicitur animalis qui fantasticus / Unde prima Cor
2o / animalis homo / non percipit ea / que spiritus dei sunt / Prima / non Cant. 4. dicitur / Sicut turris
David collum tuum / que edificata est cum propugnaculis / mille clipei pendent ex
ea / et omnis armatura fortium / ubi per turrim intelligi potest sacra scriptura / per collum doc
tores / quia iungunt homines capiti suo / per propugnacula exempla sanctorum / per clipeos sine

sanctorum / per — armaturas fortium / virtutes sanctorum / Primo non / hoc quod dicitur de explanatione veritatis
theologice tractat in 3bus primis libris / hoc autem quod dicit de sacris tractat in 4o / Non
valentes studiosorum / hic potest 2a causa moventem dicit / Nos studuimus tradere
notitiam et ut prius dictum est / Non valentes resistere iure i. exprimere / votis id est
desideriis studiosorum fratrum flagitantium / nos servire studiis eorum in Christo laudabilibus
i. ad honorem Christi / lingua ac stilo / et dicit lingua / quo ad presentes / stilo quo ad
absentes / lingua i. doctrina / stilo i. scriptura / Quas bigas i. linguam et stilum
agitat / in nobis Christi caritas / Unde ista vocat quas bigas et sunt Augustinus 4 de

dubitatur

trinitate c. 3o / et dicuntur bige quia per eas vehitur doctrina / Dicens etiam cum dicit / Nescit
homo utrum amore vel odio dignus sit / Videtur quod caritas tam dimittitur / Primo pro
virtute gratuita / et maxime pro illa que est predestinatio / De illa loquitur sapiens

54

Et iterum subdit idem; sed omnia in futurum seruat. Et de illa licet hic non habeat certitudinem,
sit tamen ex quadam experimento dulcedinis diuine misericordie. Quinto est thema tractatus hic
uel propriam motiuum uel saltem specie. 1o tractatus causa motiua large pro amore quo
quis ualde afficiat amatum. Et sic accipitur hic. Primo sic dicit quod magister loquitur spi-
do uel conuincendo, sed 2o bene loqui potest afficiendo. Unde et apostolus 2e ad Cor. 5: Caritas
Christi urget nos. Quamuis non ambigamus. Hic ponit tertiam rethenentem que est con- tercia
dicio et mordacitatis inuidorum. Et diuiditur in 2. Primo ponit condicionis euidenciam,
2o causam ibi: Quia dissensionibus. 1o contradicentium nequitiam ibi: Cui non recte uo-
luntati subiaceant. Primo dicit sequens nos studuisse tradere noticiam et ut dictum est. Qua-
uis nos ambigamus omnem sermonem humani eloquii calumpnie atque detrac-
tionis emulorum semper fuisse obnoxium. Et dicit calumpnie propter occultas impug-
nationes, detractioni propter manifestas. Quia dissensionibus. Ostendit causam contradictionis,
primo mentem causam que est inordinatio uoluntatis. Et hic dissensionibus uoluntatum est
referri potest ad diuersos homines. 2o dicit dissensionibus uoluntatum motibus; sed rationis et affec-
dissensiones quod fit animorum sensus i. sententia. Et statim exponit se dicens: Ut tibi placitus
omne dictum sit ratione ueri i. pro ratione ueri consistit, sit tibi aliis aliud uidetur quo
ad intellectum aut quod placeat quo ad affectum. Tunc tamen sensus animorum fit dissensi-
ent, ut obuiantem error impietatis uitii uel non intellecte uel offendenti, ac ex omni
resultet inuidia uoluntatum quod deus huius seculi operatur in illis diffidencie filiis.
Et non quod obuianti uitii non intellecte temeritatis et impietatis est, obuiati autem uitii
intellecte et offendenti obstinacio est. Sed contra uitas 3 supra que omnibus prius est ut dubium
per Augustinum de uera religione et per Dyonisium de ecclesiastica ierarchia et per Uercellensem. Unde
secundum Augustinum in libro de magistro quod illa uita omnis uoluntas creata consulit, sed tamen cui
se pandit quantum capere potest per propriam siue bonam siue malam uoluntatem, dat
luce exteriori et oculis corporeis. Non etiam dicit: quia deus huius seculi. Hic
tangit causam exteriorem huius contradictionis. Unde 2e ad Cor. 4: quod si et opertum est
in quibus deus huius seculi; euangelium nostrum in hiis que pereunt opertum est in quibus
deus huius seculi excecauit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminacio
euangelii glorie Christi qui est ymago dei inuisibilis. Unde deus quandoque dicitur natura ut
Exodi 20 et Deuteronomio 4: Ego sum deus tuus, qui eduxi te de terra Egipti. Et
Deuteronomio 6: Audi Israel dominus deus tuus unus est. Quandoque dicitur deus ad opinione
ut in psalmo: Ego dixi dii estis. Quandoque nuncupacione seu diuini cultus usurpa-
tione. Ieremie 10: Dii qui celum et terram non fecerunt pereant de terra. Et de hiis que
sub celo sunt. Quandoque miraculorum operacione. Exodi 7: Constitui te deum Pharaonis. Et
quandoque ratione potestatis auctoritate. Exodi 22: Diis tuis non detrahes et principatis. Cui non
recte uoluntati. Ostendit nequitiam contradicentium. Et primo ex inordinata professione, 2o
ex simulata religione ibi: Habent rationem, 3o ex obstinata contentione ibi: Qui contentioni
studentes. Primo intendit quod illi filii diffidencie non subiciunt uoluntatem
rationi, sic quod uelint sequi iudicium rationis. Hic etiam impendunt studium doctrine
sic quod uelint doceri ab aliis et sacram scripturam perlegere, sed potius uerba

sapie nitut(ur) toaptie hnt q(ui) sspinat ul fantasiando in veniut et ita no
sciut vom veri s vom placentiu z tles in vi voluntas incitat ad defen
dendu ea q(ue) ipis placent et no ad intelligend(um) vitatem et isti no desiderit
doceri vitate s poiut audita qutiut ad fablas Unde apl(u)s thio 2 a vi
tate auditu auertet ad fablas qutiut et istor(um) pfessio i pua voluntas e
ingl quere placita q(uam) ve docenda n(on) desiderant docenda s desiderantes
doctrina toaptie et ht fit typlici medacio s trissione subtractioe et additoe
Unde isti sensu suu no aplicat sac(re) scripture s potius tra vol q(uam) auct(ori)s scrip
ture sui sensu ppomut et facietes violencia lre suo sspi i intelt appli
tare Ideo bn dixit s hnt q(ui) sspinatut certes y ubi plima st sspina
plime sut vanitates Habent vom sapie Ondit malicia gtradicentiu
ex simulata religioe d(icens) tles hnt vom sapie in quada supstitoe id est
apparecia z supflua religione qua destitui fidei sequit(ur) v potius medup
ta ita opanda q(uam) credenda Ita ut ul i salte in verbis eor(um) sit queda
pietatis simulata q(uam) no hnt in conscia ɔ tlem simulata pietate plin men
dacio vborum depnant quibusda institutis sue sle doct(ri)ne [illegible] corrupe molientes
fidei sanctitate Ait q(uo)d p quasda nouas adinventones docmatu que sin
gut sm desideriu eor(um) ingerut prurigine auribg audientiu Deq(ua) 2
thimo 4 Erit em tpt cu sana doctrina no sustinebut s ad sua desideria
coacervabut sibi magros prurientes auribg Et in gtencioni hic ondit
malicia eor(um) ex optinaci cotentoe d(icens) q(uod) isti r(esi)stentes cotentoni bellant q(uia)
vitate sine fede supp paras z fidelit et reddit vom q(uia) int veri assertoz
z placiti defensoru ptinax e pugna du s vitas tenet z s volutas
erroris tuet Unde ambros(ius) sup p(ri)m adro Contenco z rpugnac vitatis
Rc cu cosidenra clamoris Dices tu q(uia) 2e esdre 5o mag e vitas et fortior
Solu° omnibg omis tra vitate in vocat z omis timut ea Unde lic vitas in
se sit invicta et i expugnilis tn p vos apparentes put homines obumbrau
ip no ita clare ea cognoscut Horu igl deo odibile Hic reddit auditoes
doales causas opis assignido p(ri)mo finale que z dupp s destructo
erroris et quo ad ht dt Nos volentes etiam deo odibilem curie Unde
ps odiui etiam malignatium Alia tn finalis est manifestatio vitatis et
quo ad ht dt Et lucerna vitatis in candelabro exaltare volentes de quo
mt 4 z luce 8 Dein tangit cam efficiete que dupp est s primaria pri
deus z sedaria s ipe magro et quo ad ht dt Nos cooperimg deo pstante re
lume ex ex testimonijs vitis in etnu fundatis et in ht tangit causa male
s auctes canonis z scor(um) vn ps mito agnovi de testimonijs tuis q(uia)
Ldr in etnu fundasti ea Dices tu istia destruet ut dr ps tors 13 i 3t Unde
aplo loquit de mo sciendi ipsito Ideo subiungit ibidem nunc cognosco ex

parte tunc aliter cognosceret sicut et cognitus sum / Subdit magister / Nos compegimus hoc
volumen deductum in quatuor libros in quo reperies exempla maiorum / scilicet quo ad sancti-
tudinem / et doctrinam quo ad veritatem / In quo et libro nos complexi sumus complectentes
additum demonstrande veritatis et non insiti periculo impie professionis / prodi-
dimus viperee doctrine fraudulentiam prodentes fidei sinceram professionem
ponentes in hoc libro moderamine temperato inter utrumque i. inter diffi-cilia
et levia / scilicet plurima et brevia / et ardua et prima / Sicubi vero parum vox
mea insonuit / scilicet quod de meo aliquid posuimus non discessit a paternis / doctrinis
maiorum / Unde nimium xx / non transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt
patres tui / Et in ista particula tangit causam formalem / scilicet primo tractatus tui de / In por-
libros distinctum / 2o formam tractandi / tum scilicet dicat positurum exempla et doctri-
nas doctorum / et destructurum fraudulentias doctrine serpentine / in hoc non / sina-
tinum moderamine inter utrumque / expono hic utrumque ut prius / Non igitur
dz hic reddit auditores attentos / et primo ex operis utilitate / quia que
alibi sunt diffusa / hic breviter et utiliter compilantur / Unde dicit labor non debet
cuiquam pigro vel multum docto videri superfluus / ex eo quia multis impigris
id est benivolis ad studendum / et in indoctis / qui non viderent omnes sententias scripto-
rum doctorum / est iste liber necessarius / primo et in / quia brevi volumine complicat
sententias patrum / appono corporis testimonio / quo adaucteb ut non sit necessarium querenti
aliquam difficultatem evolvere libros multorum / Unde secundum augustinum iij de trinitate
c. 2 / Fama dicitur a sensu et secundum avicennam 3o naturalium / fama est conceptio diffinita
Tercio reddit auditores attentos ex commendatione presumpte tum dicit / In hoc tractatu non
solum desidero pium lectorem sed liberum correctorem / Ubi non / scilicet plurimum pro me te
liber est quia in sui ipsius gratia est / sicut corrector dicitur liber / qui corrigit tamen / gratia boni
[redacted] non tamen invidie / vel subsannationis / Talem autem correctorem de-
siderat magister exemplo augustini de trinitate 3 libro c. primo ubi dicit / magis amabo inspici-
entes quam timebo mordere cupientes / Tractant enim suscipit osculum columbinum
pulcherrima et modestissima caritatis / Dente tamen vel evitat callidis-
sima humilitas / vel intendit solidissima veritas / Magis autem optabo a quolibet
reprehendi / quam sive aberrante sive ab adulante laudari / 4o reddit auditores
attentos ex commendatione procedendi ordinabiliter / quia singulis libris premittit capitula / ad
faciliorem questionum inventionem / In hoc terminatur sententia prologi Distinctio prima

Veteris ac nove legis etc. / Hic magister tractatus qui dividitur in quatuor
libros partiales / Quorum primus dividitur in partes 2 / In prima parte
magister breviter materiam omnium librorum / In 2a consequenter distincte sin-
gula tractanda includit ibi / Hoc itaque verum ac pia fide / Prima in duas / primo
ponit divisionem in res et signa / 2o qua 3 primi libri distinctio a 2o / 4o post
primum membri subdivisionem / per quam distinguitur primus liber ab aliis / que est perfrui
et uti i. / Illud ergo in rebus considerandum est / Prima in tres / primo premittit distinctionem

confirmat cum auctoritate augustini / 2o membra diuisionis explanat / i / Ipse autem
sic res appellat / 3o diuisionem applicat ad propositum / i / Cuius huius intendit
Primo dicit quod secundum doctrinam augustini / primo de doctrina christiana / considerantibus diligenter
patet sacram paginam circa res et signa versari / Et declarat membra diuisionis
quod res dicitur / que non adhibetur ad aliquid significandum / Signa vero quorum est usus
in significando / Subdiuidit signa / quia signorum quedam significant solum sicut / ut quedam
sacramenta veteris legis / Et dicit notanter quedam propter circumcisionem / Quedam vero sunt signa
et res / scilicet sacramenta noue legis / Comparat etiam signum ad rem / quia omne signum
res / non enim potest stare quod nichil est / sed non omnis res est signum / quia non omnis
res ad significandum adhibetur / Concludit etiam ordinem agendi / quia prius est
agendum de rebus / quod fit in 3bus primis libris / et postea de signis quod fit
in 4o / Id ergo in rebus considerandum est / Hic ponit subdiuisionem vnius partis
scilicet rerum / scilicet frui et uti / primo facit hoc / 2o epilogat i / Omnium igitur que dicta sunt
forma in 3 / primo ponit diuisionem / 2o diffinit frui et uti i / Frui autem / 3o
determinat quasdam dubitationes i / Cum autem homines / Illa autem prima pars Frui
autem / diuiditur in partes / primo ponit notificationes frui et uti / 2o applicat
ad res quibus est fruendum et utendum i / Res igitur quibus fruendum est / 3o comparat eas
ad alias assignationes seu diffinitiones i / Nondum vero / 4o quia assignationes
tales videntur sibi contrarie mouet dubitationem quam soluit ibi / Et attende
Intendit autem secundum augustinum in eodem libro / scilicet primo de doctrina christiana / alie sunt res
quibus fruendum est / scilicet ille que nos beatos faciunt ut trinitas / Alie sunt
quibus utendum est / ille scilicet quibus ad beatitudinem adiuuamur / ut creature per
quas uidentur manu ducimur / Alie sunt res que utuntur et fruuntur ut tante
volet in medio fruendorum et utendorum constitute / Item et declarat / quid
sit frui / et quid est uti / quia frui est alicui rei amore inherere propter se
ipsam / Uti vero est illud / quod in usum venit referre ad optinendum illud / quo fruendum
est / alias non est uti sed abuti / Unde augustinus 10 de trinitate / fruimur cognitis in
quibus ipsis propter se voluntas delectata conquiescit / Utimur vero eis que ad aliud
referimus / quo fruendum est / Item vero i / Nondum vero / ponit alias assignationes
augustini in 10 de trinitate / scilicet quod frui est cum gaudio uti / Et uti est assumere ali-
quid in facultate voluntatis / Unde concludit quod omnis fruitio sub usu includitur /
Item consequenter opponit contra predicta / quod soli beati fruantur / quia soli habent gaudium rei
Postea respondet / quod soli beati fruuntur in re et in spe / Iusti vero in via in spe / Aliter
et soluit scilicet / quod iusti / in via tale habent gaudium in spe et concludit / quod large lo-
quendo / quemcumque cum delectatione alicui rei adheret / fruitur / Et si ista adhesio
alibi quam in deo fit / est abusiua fruitio / Postea querit / vtrum homines vtantur
se / et respondet quod sic / quia propter aliud se diligere debent / et non spem in se ponere / Unde
maledictus homo / qui confidit in homine / Ieremie 17 / Postea querit vtrum deus
nobis vtatur uel fruatur / et respondet / quod non fruitur / quia nobis non indiget / sed vtitur / aliter

tn vtit nos qz nos alijs rebus / quia ipse nos vtit pp sua bonitate & nram
vtilitatem / Nos vo vtim alijs pp dei bonitate & nram vtilitate / Postea quia
ptra / virtutibus sit vtendum & videtur quibusdam qz sic / qr ad btitudinem ordinantur
Alijs videtur contrarium / quia virtutes amantur pp se ipsas tn dicit qz virtutibus
sit vtendum & pp se amari dicuntur / quia hnt ad in se / vnde amentur tn earum
amor ad aliud ordinatur / si virtus est per quos fruimur / sed & voluntate / vltimo
recapitulat ea q dca sunt & dicit sed de rebus actum prius qz de signis & inter
res prius de rebus quibus fruendum est & in hoc terminatur summa huius distinctionis
a Dubitatur circa litteram / primo de forma diuisionis / res est superius ad signum Dubita
et cum superius non distinguatur contra suum inferius / videtur qz diuisio non sit bona
Dicendum qz res conuenit hic ad standum pro re / non significante / vel aliter res sub ea
ratione qua est res distinguitur contra signum sub ea ratione qua est signum / Item sacra 2o ar
scriptura est de peto / quando nunc e res nec signum / Item / Dicendum qz peccatum & ptr hic large
intelligi rei priuacio / vel dicitur qz de peto & priuationibus sit illa scientia
solum ex consequenti / Tertio dubitatur de hoc qz dicit / non omnis res est signum / sed omnis res Dub
ducit in cognitionem alicuius sicut sui vel alterius / sicut omnis creatura ducit in cognitionem
prime cause / Dicendum qz duplex quod est signum sic naturale & institutum / de primo
procedit instancia de quo non loquimur hic / sed de 2o hic loquitur / quia sacramenta sunt
b signa instituta / Quarto dubitatur contra / qz dicit qz aliqua sacramenta legalia non iustificant Dubita
/ quia omnia sacramenta omni tempore fuerunt medicine / vt patet per plures de sco victore
Dicendum qz sacramenta veteris legis considerata ratione operis operati sicut sui non habebant
aliquam vim ad iustificandum / excepta circumcisione / que vt dicit beda habuit illam vim
quam nunc habet baptismus / sed considerantur ratione operantis / quoque iustificabant sicut ratione
fidei & caritatis / quia sunt in veteri testamento sacramento vel applicante / Sed sacramenta legis
noue vtroque modo iustificant / secundo eukaristia vel baptismus / licet in se virtute iustificandi
d sit / qz deus saltem in & in alijs sacramentis noue legis specialem graciam infundit / de te
venti / aliter autem est in sacramentis veteris legis / Quinto dicit prius de rebus determinandum Dubita
esse quam prius determinandum de signis / eo qz ducunt in cognitionem rerum / Dicendum qz sig
ista sine sacra non ducunt in cognitionem rerum / eo modo quo de eis prius determina
tur vt sit sicut eorum signa / sed sit sicut signa earum quae nos iustificant / Sexto contra secundam di ar
uisionem illius / 3m membrum superfluit / eo qz homo est res qua vtendum est / ergo
comprehendi sub 2o membro diuisionis / Dicendum qz 3m membrum distinguitur contra res
quibus tantum vtendum est & que nec vtuntur nec fruuntur / Item diceres sicut sunt 3 res quibus Dubu
est fruendum / ergo dicit esse 3 fruitiones distinctas / Dicendum negando consequentiam / quia fruitio
respicit dei bonitatem & essentiam / eo 3bus personis vna fruitione fruendum est / quia
forte obiectum fruitionis est vnum / fruimur enim eo quia bonum / Item dicitur cum deus
non proprie dicitur res vel causa / Dicendum qz res dicitur a reor reris / qz non proprie conuenit
deo / Item causa refertur ad causatum / sed hoc & non ab eterno conuenit deo / Vnde 2o
proprie de causis dicitur / causa prima est super omne nomen / qz nominatur / Septimo Dubita

Dubitat contra hoc quod dicitur quod in homine non est spes ponenda. Contra debita confidentia
tantum spes mea. Item super illo Ione primo accessit ad eum gubernator dicit
glossa naturale est homini magis de aliis quam de se ipso curam confidere. Unde quod quis
potest ponere spem in homine tamquam in adiutore et mediatore sed non tamquam in
No salvatore et primo finali. Item tu dicis. Ego te fruar in domino. potest sic solvi
quod sit composita. Ego fruar domino in te. et est figurativa locutio sive per ypallagen
ar ul anastropham. Secundo obicitur contra idem. ecclesiastici dicit fruere magnalibus. Item deus
ad filios generabis et non fruere eis expositio expletur quod si non proficiet fruetur
eis. Videtur quod in frui capit large sive aut stricte. Ubi large capiendo capit pro in
rem possitionem pro mi adhesione aliquam ad obiectum delectationem et sic possit dici quod
ar homo possit frui virtutibus et donis sic et dicimus quod bruta fruuntur. Secundo dicens
ul deus utitur se ipso vel fruitur non primum utique ubi secundum sequitur quod sit indiget
contra enim arguit augustinus primo de doctrina christiana. si deus fruitur nobis ergo
eget bono nostro. Videtur quod fruitur se ipso non tamen aliqua indigentia quia ubi ad fruitur
alio aliquis sibi fruito bene includit dependentiam ad alterum et indigentiam alicuius sed ubi
ar idem fruitur se ipso opposite habet non erit. Ideo contra hoc quod dicitur quod bonus est summum quia
ab eterno bonus et ab eterno summum. Unde nec deo congruit quod hic quia non dicitur tamen
natura agente sed voluntariam. Item dicit in quarto summum boni summum quod omnia natura
rei bona secundo theologo secundo in quarto autem mali summum in tamen nisi summum inspicie
quo ad esse spirituale quod de tanto perinam vita spirituali secundum quanto mali summus

Queritur quid sit frui. sive an actus voluntatis an aliarum potentiarum. Et
an deo solo sit fruendum. Arguitur primo quod sit solum actus voluntatis.
Quia frui ut dicitur prima diffinitione est alicui amore inherere propter se. Item
alia. fruimur cognitis in quibus voluntas delectata requiescit. ut dicit augustinus 10 de trinitate
Item frui est cum gaudio uti sed omnia ista spectant ad voluntatem in suo proposito frui
est omnium virium primo arguitur quia omnes vires appetunt unumquodque suo obiecto quo habito
delectantur igitur cum habeant quod volunt se quod omnes vires fruuntur suo obiecto
in quo habito quiescunt cum delectatione. Item augustinus de doctrina christiana hoc est summa mercedis
ut ipso fruamur sed super 1 pe. Unde alla salute et dicit glossa quod visio
est tota merces et visio est fruitio. visio autem consistit in virtute cognitiva. Secundo
q° pma Item fide et spe tendimus in deum sed non videndo sed fruendo. Quarto ad tercium frui principaliter
et principalissime tunc est actus voluntatis patet de duabus diffinitionibus beati augustini
Probatur quod summum actus creature rationalis tribuitur summe potencie. voluntas
est huiusmodi ut tradit expositio dionisii secundo celestis ierarchie capitulo quinto. Item ro dicit
hugo super secundum angelice ierarchie. voluntas subintrat ubi intellectus foris
stat. Item hoc dicit vercellensis super secundum angelice ierarchie. deus plus amatur quam
intelligitur. Tercia maior patet hoc per apostolum prima ad corinthios 13 ubi caritatem que est virtus
voluntatis super omnia alia extollit. Secunda conclusio frui aliquo modo pertinet ad alias anime po
ˇ2 q° tencias quia omnes alie potencie nostre prima parte obiecti primo beatifice sic quod in eis resul
tat quietatio cum delectatione. secundo arguitur patet ex obiectis quia omnes remunerabunt. Tercia conclusio
3 q° fruitio cum delectatione in principio convenit aliis potentiis nisi istis tribus. patet quod solum

quenit eis in optu volutas adheret deo p amore | et i optu fruit deo | quia
vt dr augus | volutas amat sibi et alijs ut (?) / Ephe appz / quia pa volu la
borat p q de prima | s prima soppe solunt ep 2a / et 2a q oibz | ad qndi
to q viso bn e to intes | no tn in q in viso s in quatu delectabilissima
p amore adhesio / ul in optu et in tli visoe | volutas delectata i viso
quiescit | ita q visioni in mete ad hec pa est to mercedes | s dultedo que
est indilatoe / ad 2a pz solucio ep dtis qclusioibz | nc oz / q s fide et spe te
dimq in deu | q go fruitio sit cer in fide ul spe | s suffitit q ea qseqm
fide et spe / Ad 2a no aut solo deo fruend e | pz ep solucoe ottaui dubij
et d voluntas ma e capacit finite | n no pt frui bono infinito / et n
q lig inturite et quo admod capdi sit capacit finite | tn roe obi est
capacit infinite / Eodem mo moue q de vti | an sit actus solius vo
luntat | vide q n | quia oms potna vti suis orgs animis | et opatoibz
quibz dirigit in suu fine i / Opposim pz p aug / vti est assume alicq
in facultate volunt / Unde q quinqz modis tal vti | sine vsus | pro quo sciendum
put disting qtra ociu ul ociositate | p nali opatoe debita cuiq rei
sine ad q vnaqz res ordina et hc dt phs cuiq vsus bonus etc / 1o dicat
qmit et sic vsus disting qtra dissuetudinem et hc mo diffinit a victorino
vsus est actus frequent elicitus a potna et hc mo pt dici q e actus oms
potne nc supposita nisi frequentia / 3o accipi vti ppe et sic disting qtra
habitus medie et intelle s qtra ingeniu et doctrinam et sic diffinit ab aug
o de trinite / vti est assume aliquid in facultate volunt / ppt aliud / et
sic dt actu volunt ppe / 4o accu magis ppe et sic disting q actu quie
tatiui s q frui et sic diffinit ab augno / vti est assume alicq in facult
volunt ppt aliud et sic est actus volunt ut ad aliud relate / 5o acci
ppissime et sic dr q actu inordinatu s q ab vti et sic diffinit ab aug
de doctrina xpiana / vti e id q in vsu venit referre ad id quo fruend est
et sic vti dt actu volunt relatu et ordinatu infine et ephc put solui
omes obiectoes que possunt fieri **Distinctio secunda primi libri**

Hec itaqz vera ac pia fide ten / hic est 2a ps | in qua | primi li
bri matia indagata | mat intro psequi / Diuidi aut hec ps
in duas ptes | sm duplex e qsideratoe res | quibz fruend | s in se et i
capacitoe ad creaturas | in se roe trinit et vnit / in qpatoe ad creaturas
roe | scie | potne | et volunt | primo go agit de scta trinite et vnite | 4o de scia
et potencia et volunte | inf d 34 / Hiis sup disserimus de qua aut sa
cratissima trinite | triplicat qtingit tractatoe | quia p mo qtingit ipam cre
de / 2o credita intellige / 3o intellectam dicere sue enunciatoe / Crede aut
e pauctes | intellige p rom | dice p catholica et ronale locutom | Ideo p o
de ipa trinite et vnite agit sm q credit / 4o de ipa | sm q credita p rom
intellit / in distinctoe 3a / aplos namqz aut / 3o 2m q credita et intellta | ronal
et katholice expmit / diuis ronibz ul autoribz | quibusda apte | quibusda reltie

nisi credideritis non intelligetis. Post predicta vobis descendit etc. et patet ordo premissorum et est ea credere
quod intelligere. Multi enim credunt qui non intelligunt saltem perfectionem. Unde ysaye
1 nisi credideritis non intelligetis. Et patet similiter est et intelligere quod similiter
exprimere. Prima pars secundum quod creditur continet per istam distinctionem. Et quia materia est
difficilima primo ponit modum procedendi. 2o exsequitur ibi. Proponamus
ergo in medium. Et prima pars secundum 3a capitula habet 3 partes. In prima tangit modum
agendi quem dicit esse cum modestia timore et diligencia. Promittens materiam
circa quam intendit. 2o subiungit intencionem scribencium determinate. 3o ibi. Omnes
autem katholici tractatores. 3o tangit ordinem ibi. Ceterum ut in libro. Intendit
ergo quod beatissima trinitas est unus deus. Et summum bonum. Et tercia tangit condicionem inquirentis
et modum inquirendi. Inquirentes debent esse mundi. Et iustificati per fidem et 2o dilatati
in caritate. Modus inquirendi debet esse modestia et diligencia et timore. Deinde tangit
quod intencio scribencium est quod pater et filius et spiritus sanctus sit unus deus. Et 3 pars
3o tangit quod ordo scribendi est primo per auctoritates ostendere veritatem. Deinde per rationes
et congruas similitudines. Proponamus ergo. Prima pars in qua ingreditur auctoribus sacre scrip-
ture intendit ostendere trinitatem et unitatem. Et quia sacra scriptura habet duas partes
scilicet novum testamentum et vetus. Ideo primo ostendit hoc per auctoritates veteris testamenti.
Deinde per auctoritates novi ibi. Nunc per testimonia. Et quia vetus testamentum habet duas
partes scilicet legem et prophetas in quibus fides explicatur. 1o ostendit. Primo per testimonia
legis. 2o per testimonia prophetarum ibi. Hic etiam maxima prophetarum. Prima iterum pars
in qua probat per testimonia legis habet duas partes. Primo probat essencie unitatem
2o unitatem et trinitatem simul ibi. Personarum quoque pluralitatem. Similiter illa de testimonio
vero prophetarum habet duas partes. In prima probat essencie unitatem et personarum pluralitatem in
generali. In 2a vero in speciali ostendit filii generacionem et spiritus sancti processionem ibi. David
quoque. Similiter illa pars in qua probat per auctoritates novi testamenti duas habet partes.
Primo enim probat per auctoritates summe testimonia christi. 2o per auctoritates apostolorum ibi. Iohannes
quoque in epistola canonica. Et patent et exposicione et declaracione et diversitate.
In littera Dubitatur primo de hoc quod dicit purgatissimis mentibus. Quia mens non est
purgatissima nisi in patria. Unde quod sufficiat eam esse purgatissimam id est
puram quantum possibile est in via. Probatur enim quod ingredi
quod justicia immutat iudicia affectus. Et probatur quod dicat fidei. Iudicia
et immutat intellectum. Unde intellectus debet esse purgatus a sensibilibus speciebus
a fantasticis ymaginacionibus a vanis racionibus. Affectus autem debet esse purgatus
a culpa et a sequela culpe et ab occasione culpe. 2o dubitatur quia
dicit augustinus primo retractacionum capitulo 1. Ubi dicit Non induos multa sacre veri-
tati contrarios quod dicit quod purgatissimis mentibus etc. Videtur quod non erit cum fide
quod est per adhesionem amoris nisi a mundis. Unde considerandum quod ab immundis
non figitur in ea nisi mentis iudicia. Nullo autem modo comprehendi nisi a se. Ubi
2o ideo quia immundus est. Licet vere aliquid consideret de summo bono non tamen comprehe-
ndit. Ipsum in ipso sistendo. Ephesios enim quod per glutinum amoris sibi non

colliga statim recedit et no p ymag i contuitu visibil tn in mensi ho
Dubitat de h⁰ dt q deus sit no natie q dt dam ht ponit q g q impo 3° ar
nit abopacoe quia d ad ethym q e arde ul athei q est sone ul a
theasphe q e vide Unde q e nome ne put e puriu atie et purg
actus et sit dtm dam et ambros sent simil dns aut e nome ptatis et
ht quo adcaturs q quit debat tralocutoe ergo su qui su vox sit nom 4° ar
nate ul persone Videt q persone quia veltm q sigt persona simile
hi ergo Videt q to locuto in se e ppe nome eene et nate sus enti te
in oracla absolutoe et pssione licet tn alig ptes dte locucois i unat
persona sine ssptu et sic posst dici q tota locuto simil i muit unitatem
eene et quo adeius ptes imuit plitem pssnar ita q hi ergo q sigt ori
gine sat q pssna patris hi su q denot actu eendi egrediente a pre stat
q pssona filij et hi qui utrumqz nectes q pssna spus sancti Ulto quer de 5° ar
q pssona filij et hi qui utrumqz nectes q pssna spus sancti ulto quer de
auicte faciamq hominez ad q vtram ymago stet p eena ul p pssona Si
p eena tunc no est plus dice ymaginem mea q eena meam Si p pss
no dz dici meam sz mea eo q pssna loques vmca e Si forte dr q stet
p ymagie tata no est ad ppositu quia tuc no ondi vnitas ne q
est q augus in libro de fide ad pe tc quato sili do est pstior tato ma
gis qveiut similia sz indiuis ops esse pssissima sili ne eo q ul pt i
esse diminutu similia i sume qveiut ncio q ibi no sit diuisitas sz illius
i quo qveiut inalis vnitas q quemetia sm spem no est suma Eo
dem mo intelligi illud de gsortio q pssissimu gsortiu requit pssis
sima vnione gsortiu Unde q lz sm augus in libro de fide ad pe
i pdto loco hi ymago sigssicz natam sic em ait augus tn dt ad ymagine
ondit natam vna ee ad tunq ymagine ho fiet tn hilarius 3° de trinite
dt q ista noia ymago et filius vtrumqz sigsficet s vnite eene et trinite
pssonar Dicit em q ymago sola no e et similido no sbi e Cuius sit ergo
ymago et similido sigt vna eenatam que e ymago et quot pla sspta
quoru e ymago tn ymago denot relacoz adint similido no adeptra
Item dt hilarius q similido no pmitt diuisite gtra similido e veru den 6° ar
tiu ead quali y mete Unde queda e similido accidentlis et queda sbalis
et illa est duplex s pcialis et totalis accidentlis et pcialis bn admittut diuisite
sz sbalis totalis no Ulto dt mgr noie gsortij inalis poni sz reomouit Con 7° ar
tuc noia inalia indiuis no ponent realem plitate pssonar Videt
q in hc mgr no tene qui tuc poss tn dtm mgra sit saluai q nomen
gsortij et noia inalia no ponut ad diuisum eo q hi ad denot
eenciam Sic et indiuis no e ppe nisi tunq vnites eene et speciee sint
distincte Ulto obica gtra ht q dt Ille et maxpimg pphetar q sup illud 8° ar
anima appuerit illi amoyses et helias dt glo helias fuit maxpimg pphetar

q etia postea 29 dt q noia inalia dicta de deo solu tenant pluralie 2 i hoc etia
no tene qui

t no david / Unde ꝙ spūs ꝓphie in maiori habundan^a datus ꝓpham
dm facit excellenciore, pt ꝗ° dupl̄r dari in maiori habundancia / l ꝙ
ad plura / l qua ad altiora / Helie dat^s est ad plura / ꝙ ad futuro
ꝓvisiom ꝓvisiom / t mirac̄ꝫ opatiom / ſꝫ david ad altiora qua ſcꝫ
Sol' p eius ꝓphiam plura vidit t clarius / Et ubi ꝯtra hoc / ꝙ dicat dn̄s possedit
me / qua possessio est rei inferioris / Dicēd vō posterius / Concep° t ptus sonat
in servus fragilitē / ꝙ nō ꝯvenit dīvis / Unde ꝙ h' posse° nō est alicuius
a se distincti eē n' / t ita t de ordinatōe ꝯcepcōe t ꝑturicōe / Sic eni verbū
ꝙ ꝑfimus est ipsm / ꝙ nō possum̄ omīa ꝯcepta expmē uno verbo
Verbū aut dei ꝑfectissimū est / ꝙ uno solo verbo exprimit totū / ꝙ ꝑfem
est abꝗo / Unde augˢ iv de t'nitē / Si aliqd min' eēt / ꝙ indicentis scia
ꝯtine / verbū ipsum eēt / ſꝫ qua ꝑfectissimū ē / ꝗo tm̄ unū est / Unde
Job xx Semel loquit' / t 2° idipm nō repetit / Et subdit augˢ ibidem
Non eni ipsum eē / intelligē ꝑfite ꝗ dixissꝫ ad min' aut amplius
eēt melius verbo / ꝙ in scienciā / Sic t lic in reb possessionib t ordinat̄ib
reb possessa sit inferior / t ordinata posterior / nō tn̄ sit indiviniis / Unde glo
ordinaria sup illo pū . D̄ / dn̄s possedit / id est hunt me filium / i ūo viarū
suarū id est creaturarum / que dicit ad eius noticiā / Ab eterno ordinata t fordite tra·r·
nē su natiuitas / t tn̄ vz ꝙ in genita / ~~[illegible]~~ / erga abissi aquarū / ul duarū
testatorū ꝯcepta / id est genita / ul ꝯcipi ꝑuisa in utō virginis / t
tunc ꝑfontes aquarū / pnt intellexi doctrine / t ꝑmates / maiores / t colles mi-
nores / t ꝑfluvia eruācet / ꝑ e rudimēt sor indi ptet / ul sor eiūa t / Et ꝯtra
Ar. hoc ꝙ dt puula et / Alia translacio ht / nō eē in ima / Unde ꝙ nō eē inima
quo ad dignitatem / qua ppt in ea natus est / ꝑuula aut / quo ad ꝯmetia
ul quo ad inhitantes / ul etiā quo ad reputacōm / t dicit in millibus
iuda / id ē inltis ciuibus / Et nō dt ꝑ ea in medio duū aīaliū / id est
No veteris t novi testamenti / t sortupe / id est ꝯgnicōe utriusꝑ testati / De al
tari i. sit sepultā / que de altari / qua sit hostia magis est accepta deo / q
offerebat sup altare / sit ꝓbacō fundā sup aucte sacre scripture / Calculus i.
sima ul esseitas aucto / Et mit' utrū in ista aucte / Unde dicat / nos dē
dubium deus hic t ly deus positū ter significet trinitatem / t ly eu denotet uni
tatem / Et ꝙ ni / hoc pnomē eu refert' ad hec nomē deus / ꝯtra rela
tōe / ul sat 2am noticiā illig / tuuq sor noticiā pcessit / p hoc nomē deus / ſꝫ
p hoc nomē deus / tm̄ fiebat noticiā ꝑsone / ul ly eu refert ꝑsonā / t nō
eēnciā / Sꝫ eadē arg' ꝯtra hoc / ꝙ dicat / ꝙ in ista trinitas sanctus sanctus dn̄s t
dē ꝙ hic nomē sanctus / ter positū significet trinitatem / t ly dn̄s deus eēnciā
qua hēt duo noīa / sancti dn̄s ~~[illegible]~~ / in trinitate ingulit / ſꝫ sanctus refert
ad ꝑsonā ꝗo t dn̄s / Sꝫ 3° ꝑsonā / ꝙ iste dicat / pr est / t iste dicat filius
est / tuc hēt est vā / Uterꝫ istorū loquit' de deo / ꝙ nit' ꝙ nō inhiat ultia
ꝯposicōe accipiat ly deo / utrū significet ul ꝑsonā ul essenciā / nō eēnciā

quia neutr loquit de eenc/ no psna/ quia nlla e psna/ deq vtiq
loquit/ Oppoitu pz hit pmgem/ Ubi sciendu/ q hoc nome deus alu
[...] sigt dina natu/ cu de deo dicit/ qnq tn sigt ea/ et supponit p
ea/ ut cu d deus est psne/ qnq sigt ea et no sppt pea/ s p psna
vna/ ut deus gnat/ ul p duabg/ ut deus spirat/ qnq p zbg/ ut in vi
sli soli deo honor et gla/ Ad pma go ro dico/ q in ista bndicat
nos deus et/ lij deus sigt dina essencia/ et sppt p zbg psonis/ et hoc p
nome eu simlr/ et io ponit/ in singri/ no gra suppositoribs/ s
sngsitois/ Eodem mo rndet adzm/ Adzm dico/ q lij deo sigt ibi
eenca/ et supponit ibi psna gfuc tn/ Ule poss dici/ adsmu no faciedo
tlem distincoz/ int sngsitate et suppone/ medo qnaz/ q go lij eu reffeat
psona/ s bn gte sequi/ q lij eu referat id q est psna/ et eodem mo pos
s dici adzm/ et simlr adzm/ q lij deo supponit q est psna et sic e ista
pt gcedi deus est de quo vtiq loquit/ Be dz

Distinctio tercia

Apostulus namq ait/ Supius egit mgr de sca trinte et unitate
inquatu credit/ In ista pte agt de ipa inqntu intelli. Et ht
ps duas/ In z inquarum pma ad intelligend trin te adducit gnruas
simlitudes et rones/ 2o soluit emergentes dubitatoes/ ind s in pn hic
orit qsio/ In 3a illis questiombg solutis detimat trinitatis et unitatis
condicoes et pprietates ibi s dz 8o Nunc de veri te et ppte/ Ite pma ps
hz duas/ In pma adducit simlitudes longinqs/ In 2o simlitudes expssas
sci pinqas que attendunt in ymagie Nunc vo/ ad eam puemang
Ite pma ps hz duas/ In pa pbat auctte apli ad ro 1/ q deus est gnss
ibil p creaturas/ In 2o ro adducit varios mos ognoscendi/ et voes ibi
Vera sic ait ambrosius/ Fadt illos mos in auctte apli i plicari s/ Erat
tot mois/ In s/ quid p pdtas rones poss demari s essencie unitas
et no trinitas i Hec aut omia ad unite/ pmo intendit/ q sm auctem
apli ad ro pmo/ Invisibilia dei/ a creatura mundi/ pea que fca st intellcta
gspiciunt et exponit/ q creatura mdi vocat hominem/ pp ne dignitate/ et
gnemcia/ q hz cu om creatura/ Item ponit/ q hs a uipilio nalis ronis
a creaturar inspectione/ in dei gtoem aduenit/ Item adducit qtuor ros
quibg ptr mois deuenit in gtoem dei/ quar pma capi ex via causalis
Et e ista/ Ide opus sctm e quale i polr est fieri ul destrui ab homine/
ul ab aliq alia creatura/ io opz q illius opifex st deus/ atq pz de celo et
terra/ et ista e ro ambrosij sup pdta auctte apli ad ro po/ 2a ro que
ca a mubi te/ et est augn 8 de trinite co 6 d. aliqd e mutle s corpg
et aia et alij spus/ s tn no st in infinitu pcedend/ s potius deuenied
ad simpr [...] in qmutle/ a qo ista mutibilia mutet/ opz/ q hoc st deg
3a ro q sunt abeminencia in entibg/ videmg ordine tlem/ q ad est
bonu corpus et adhuc spus est melior corpe/ qua vltr eminencia

" quia pmo [...] ondit unitate / 2o trinitate ibi Nunc restat ondere/ pma adhuc in
quatuor quia /

nō procedit in infinitum in creaturis / secundo quia devenitur ad aliquid optimum / a quo
omnia alia sunt bona / sed hoc est creator scilicet deus / tertio / ~~Deinde ondit pdtos mos~~
~~[illegible]~~ / primo vero que sunt ex eminentia pulchritudinis
in creaturis est Aliquid est pulchrum / et aliquid pulchrius / et in natura creata
est pulchritudo a se / secundo quia aliquid esse pulcherrimum / a quo omnia alia sunt pulchra
et hoc est deus / tertio / Deinde ostendit predictos modos cognoscendi / explicat in
auctoritate apostoli / sub modo dubitationis [querit] scilicet Et unde apostolus dicat invisibilia dei
in plurali / cum tamen sit una summa simplicitas in divinis / Unde et / et dicit / quod hec
fiat per plures modos / quibus a creatura in deum devenitur / et plura deo attri
ex magnitudine buuntur / scilicet ex perpetuitate creaturarum ■ eternitas / ex earum omnipotentia / et ex dispositione sapi
entia / et ex pulchritudine bonitas deo attribuuntur / Deinde i / Hic vestigat / ondit
trinitatem personarum per similitudinem vestigii / que aliquando est longinqua / et divi
in 3 / primo ponit similitudinem trinitatis esse in creaturis / secundo ex ipsa similitudine vestigii
concludit personarum distinctionem / tertio ondit hanc similitudinem vel representationem
vestigii esse insufficientem / Prima pars i / per considerationem itaque creaturarum / 3a i / Circa
primum est primo intendit invenire similitudinem trinitatis philosophice / quod quia creatura habet in
se quandam unitatem et speciem et ordinem / unitas enim quod primum est hnū prem
representat / qui est principium originis sine principio in personis in divinis / Species vero re
presentat filium / qui est perfectissima pulchritudo et ad quem sicut ad exemplar omnis
creatura formatur / Ordo vero representat spiritum sanctum / qui est bonitas / in bonum
aut omnia ordinantur / et causa perfectissima delectationis / cum sit amor patris et filii
a quo omnes gratie et partes effectus / nobis provenit / propterea ex hac similitudine
distinctionem personarum concludit / et patet in textu / Ultimo dicit / quod per huiusmodi similitudine
non potest haberi sufficiens notitia trinitatis / sine doctrina / vel inspiratione divina
ar 2 1o po quod probat philosophus quod magni philosophi in 3o signo defecerunt / Contra rationes
videtur / quod prima non concludit / quia supponit dubium scilicet celum esse factum / primo
et totum mundum / secundo supponit [deum] ad esse / quia alias non potest convinci / quod opi
factor sit deus / Similiter quia tertio alias certa sunt efficacia / Ad primum dicitur
quod id suppositum non est dubium apud fideles / et ideo dicit per visa ꝛ nisi crediderit
non intelliget / potest tamen hoc philosophice ondi / cum a deo dependeat celum et to
tum / Sed alia certa sunt ex hoc efficacia / quod non est in infinitum procedere
ar 2 2o sicut patet ex 2o metaphysice et septimo physicorum / 4o dubitatur de hoc / quod dicit per
rationes / quod ex perpetuitate creaturarum intelligitur conditor eternus / non enim sequitur
effectus est perpetuus / ergo efficiens est eternum / Similiter ex magnitudine crea
turarum non videtur sequi omnipotentia creatoris / Unde / quod utrumque sit
sequitur positio / quod oportuit conditorem esse antequam faceret creaturas / et cum
per nullum agens adiuvaretur / potuisset plures creaturas fecisse / et sic in in
ar 2 3o finitum / et ex hoc arguitur tam eternitas quam omnipotentia / 3o dubitat de hoc

q dicit quod omnia condita habeant in se unitatem et ordinem. Et hic sequitur quod cum ista
tria scilicet unitas species et ordo habeant in se tria ista et sint in infinitum. Et sequitur quod
anima nostra sit vestigium. Et primo non distinguitur vestigium contra ymaginem. Sed
quod distinguitur solum secundum rationem quia vestigium pedis ducit in notitiam animalis con
fuse scilicet secundum genus vel speciem. Et ita vestigium in creaturis ducit in notitiam
creatoris licet debiliter. Ymago autem subducit spiritualiori et distincta representat id
cuius est ymago. Sed quia ut unum pervenimus diversitas nostre pro invenimus in libro
Abrahe nec quoniam eo quod est deveniens ad unitatem que est essentie unitas non par
ticipatione. Talis autem est innata. Et eodem modo dicitur de specie et ordine eo quod cum
anima in aliquo delectatur cum illi quiescit tenens locum proprium locum et ordinem.
Item dicitur quod eminat hic diversas vel tres trinitatis ad maiorem declarationem. Isto
dubitatur de eo quod dicit in 3° signo etc. Non impressat quippe manus sanie in
lepras. Et rubee in spineam. Et aque in sanguinem. Et educo ranas
etc. Unde quod loquitur hic de signis quod fuit signum et plaga. Et non signum tantum
etc. Sequitur textus Sicut vero ad eam iam pervenimus. Hic est 2a pars distinctionis
in qua probat trinitatem et unitatem pro similitudine ymaginis in anima que magis est
propinqua et expressa. Et dividitur in duas. Primo ostendit hic in potentiis anime
Sed in inditibus in parte et alios prima in duas. Primo ostendit ubi sit quedam
ymago in anima quia in parte superiori. Et in tribus potentiis eius scilicet in essentia
intelligentia et voluntate. 2° tangit conditiones ymaginis que sunt unitas
et equalitas personarum ibi Hec vero tria ut ait Augustinus. 3° movet dubitationem que
oritur ex predictis scilicet utrum anima sit sue potentie et ea solvit ibi Hic attendendum est
diligenter. Ubi ostendit esse tenendum absque causa quia possit causa ex hoc quod deus credat
omnia esse similitudine ymaginis create admirationem. Veruntamen caveat
primo intendit quod ymago dei est in nobiliori parte hominis scilicet in mente. Non
solum pro ut mens est forma in se mortalis sed secundum suam naturam quia secundum suam naturam est
capax dei. Et eius particeps esse potest. Et secundum hoc dicitur esse ymago dei. Et hec
est intentio Augustini libro de trinitate capitulo ii. Et statim subdit assignando quo in mente sit ymago
trinitatis secundum suas potentias dicens quod secundum quod mens meminit intelligit et diligit
se videmus in ea ymaginem trinitatis in memoria intelligentia et voluntate. Hec vero tri
a ut ait Augustinus. Hic ostendit illarum personarum unitatem et equalitatem ad declarandum
expressam dei ymaginem. Et primo unitatem quia ut dicit Augustinus libro de trinitate
hec tria scilicet memoria intelligentia et voluntas sunt una mens una vita una essentia.
Deinde ibi Equalia ostendit equalitatem quod probat ex hoc quod se invicem capiunt et
includunt sic quod una non solum capit se sed quamlibet aliarum singulariter sed omnes
simul. Deinde ibi Totamque meam probat hoc primo de memoria et hic sic quicquid est
prius memorie et in memoria hoc capit memoria scilicet ipsamet et sibi maiorem prius.
Sed quicquid scio me intelligere et velle hoc est in memoria mea sed quidquid intel
ligo et volo hoc scio me intelligere et velle. Deinde ibi Similiter probat quod
intelligentia singula capiat. Et hoc sic omne intellectum quod non ignoro est in

Hoc quicquid vide(licet) absolute ponitur de ceteris. Hoc convenit cuilibet et omnibus simul non pluraliter sed singulariter
est de textu sit consequens Et singula iam dicta scilicet vita mens essencia. Quicquid aliud
dicitur secundum esse ad se ipsa. Id est absolute essentia dicitur. Sed propter id esse non pluraliter sed singulariter
ut dicitur esse substantia non substantie anima non anime. Notandum quod in qualibet re sunt tria
substantia vita et operatio. Sic hic anima volicio ut est in se dicitur essencia ut ordinata ad actum
dicitur mens ut actus egreditur per potencias dicitur vita. Vita non est actus primus vivencium
qui est esse quia vivere est viventis esse. 2° de anima. Sic quibus actus secundus scilicet vegetative
sensitive et intelligere sunt quedam vivere. Potentie igitur anime in dicta trinitate due collocantur
que est essencia mens vita et dicuntur una essentia una mens et una vita

Querit[2]

2° ar[2]

intellectu meo / s quidquid est volitu / intellectu vel memoratu / est intelli le
quod non ignoro / 1ª / Deinde / Voluntas et probat hoc idem de voluntate omne
id quo utor est in voluntate mea ut ab ... / s omni illo quod volo intelligo
memoror utor / 2ª / Deinde subdit duo notabilia / primum quod secundum augustinum iiij de
trinitate / mens non tantum habet potencia anima / s potencius parte excellenciori / secundum est quod
secundum augustinum iiij de trinitate / memoria non solum est absencium et preteritorum
s etiam presencium / aliorum enim non se caperent / Deinde / Hic / aut attendendum est
hic movet dubitacionem / que oritur ex predictis / s quo tamen predicta / possunt esse una
essencia vel una mens / tamen solum sunt naturales proprietates / et tamen et ad se refferantur
ut ait augustinus q de trinitate ~~...~~ / Illa aut mens que est
mutua relacio sunt distincta / Unde quod hoc est io secundum augustinum q de trinitate
quia substancia sunt in anima sicut in essencia anime / et non accidentalia / Ex hoc patet / quod
potencie anime non sunt eius accidencia / mens se distincta / s solum differunt secundum racionem / De
inde / Verumtamen / hic concludit errorem / qui posset fieri ex hoc quod aliquis crederet
omnia esse similia / inter mentis ad trinitatem buudtam / et ponit 3 dissimilitudines
Prima unus homo meminit intelligit et diligit / per dictas 3 potencias / et sunt potencie
unius hominis / non tamen sunt unus homo / s pater et filius et spiritus sanctus sunt unus deus
2ª / Secunda dissimilitudo est / quod unus homo habet dictas 3 potencias / est una per
sona / s trinitas buudta non una persona / s 3 persone / Tercia dissimilitudo / ille 3 per
sone sunt unus deus / non unus dei / s iste tres potencie sunt unius hominis non
unus homo 1ª / Et subiungit notabile / quod secundum augustinum 10 de trinitate / non solum mens nostra
est ymago dei / prout meminit / intelligit et diligit / s et prout potest meminisse
intelligere et amare / illum a quo facta est / Dubitatur de hoc quod dicit quod mens
deforma permanet ymago dei / Contra hoc est predicta ymagine ipsorum
ad nichilum redigeres / Unde quod mens quo ad esse naturale / et quo ad hoc quod est
ymago dei / semper permanet / s quo ad honores et apprecians indanotu ... /
... et dixit homo tamen in honore esset non intellexit ... / quia homo superbus
sit ymagine excellencie racione aliorum / et quo ad hoc redigetur in nichilum
Secundo queritur quo mens intelligencia et voluntas inter se refferantur / et etiam quo
ad relacionem originis actuum / quia actus intelligere oritur ab actu mentis
et actus voluntatis ab utroque / Unde quod hoc est secundum quendam / quia habent
inter se / in racione ad operaciones et obiecta / aliunde non bene potest considerari / Tercio
dubitatur / quare non tantum bene dicatur / quod iste 3 persone sunt unius dei / s dicatur
quod sunt unus essencie / Unde quod hoc est propter diversitatem modi significandi / abstracti et
concreti / abstractum enim non tantum in ... diversitatem invenit / sicut concretum / Et licet
secundum aliquem modum loquendi / possit ista concedi 3 persone unius dei sunt / s dicitur de
creatura similiter / tamen ad vitandum errores / qui posset ex hoc sequi / ideo quod
ab eccl... / quod deus esset factor illarum potenciarum vel possessor distinctus ab eis /
sed tamen dicimus deus abraham / ... ille magis loquendi non admitti / sicut etiam

Hic ex[?]bitibus anime in vestigat ymaginem trinitatis sed dimittit in primo tangit
illa in quibus attenditur ymago trinitatis cuiusmodi sunt mens notitia et amor
2o ondit quod in hijs attenditur ymago trinitatis conformitate ordinem
et equalitate (pter) hec aut tamen 3o ondit quo in contemplatione creature trinitatis
profitat ad cognoscendum trinitatem in creatura mens itaque rationalis pro recolligit
brevius supius demonstrata in oratione prima primo intendit quod in istis 3bus mens
notitia et amor attenditur ymago trinitatis hoc declarat primo quod sanctitas sunt unum
Ho pz hic ex origine quia ex mente procedit notitia et ab utroque amor sed
nullumquam una procedit ab alia 3o pz hic ex equalitate quia quantum mens
est tantum se novit et diligit et unum istorum includit in alto Deinde ibi
Crens itaque Ex ista ymagine que apparet in mente creata rationalis anima
concludit unum esse deum essentialiter et trinitatem personarum expressis quod deus qui est primum
principium omnium sapientiam et amorem quo diligit sapientiam Deinde in Secunda parte
recolligit breviter universa predicta et pz de se et in hoc apparet summa distinctionis
Dubitatur de hoc quod dicit Si duo essent vel vel essent insufficientes vel alter superfluus
Eadem ratione videtur posse arguere de personis Dicendum quod non sit consimile
arguere de personis eo quod illarum est una essentia una sufficientia et potentia
aut non essent si esset plures dij 2o dubitatur quo mens notitia et amor
mentis sit distinguitur inquantum sunt ymago quia si mens tamen per substantiam anime et notitia
et amor potentiis vel habitibus eius non videntur esse sufficientes ymago trinitatis
eo quod actus et habitus de novo adveniunt sed ymago trinitatis semper est in anima
Etiam non sunt potentie quia dualitas personarum non sufficit ad ymaginem trinitatis
Unde quod notitia et amor accipiuntur hic non per habitibus acquisitis sed innatis hoc
est accipiuntur potentia prout est apta nata ad cognoscendum se et diligendum se Et si
accipiuntur pro actibus intelligitur eodem modo quod sunt anima prout est apta ad
tales actus Etiam capiendo pro potentijs tunc mens capitur pro potentia mentis cognoscitiva
trinitatis eo quod actus non est semper sunt in mente et quod habitus habentur per acquisitionem
statim aut tamen est anima ymago dei est in ipsa Hic videtur quod sunt una
essentia anime substantialiter sed differt secundum rationem quia mens videtur habere rationem essentie cognoscitive
Notitia aut et amor dicunt eadem essentia prout natura est habituata
vel naturalem habitudinem ad cognoscendum et ad amandum etc Quiritur utrum
possible sit aliquis ductu naturalis rationis in vestigio trinitatis personarum in divinis
et essentie unitate et videtur quod sic per dictum apostoli allegatum in littera ad Romanos primo
et per ambrosium ibidem et per augustinum 8 de civitate dei prout pz ex rationibus fortis in
littera 2o Richardus primo de trinitate co[...] quod que cumque eterna sunt eterna ratione non carent
prout [...] 3o per creaturas possumus devenire in cognitionem appropriatorum cuiusmodi sunt
potentia sapientia et bonitas sed etiam et personarum quibus ista appropriantur Item in anima
nostra est ymago dei sed omnes res cognoscitur in sua ymagine etc Contra
deum esse trinum et unum est articulus fidei fides aut est articulum non apprehendi habere
pr Expositio in Catuibus nusquam invenitur una essentia que sit tamen supra

Ipter

P'sona

dubitatur

dubitatur

Sed contra articulum tamen est quod in anima non semper esse

dubium

li[r] p[ro] creaturas no[n] potuit cognosce[re] trinitate[m] p[er]sonar[um] [et] unitate[m] esse[n]cie / li[cet] no[n] videat
modus / quo ra[ti]o[n]is ductu / h[oc] possit investigare / S[ecund]o forma ductu ra[ti]o[n]is est i[n]
vestigabile / re deu[m] motore[m] / s[ecun]d[u]m p[ro]cessu[m] modo deducendi arg[umen]t[um] in 8 ph[ysicorum] / li[cet] me
li[us] / no[n] supponendo c[on]cept[um] de a[n]t[ea] c[ausa] / s[ed] q[uod] deus sit illud quo maius cogitari
no[n] p[otes]t / ut d[icit] ansel[mus] p[ro]sl[ogion] c[apitul]o 2[o] / A[rgumentum] ergo q[uod] ductu ra[ti]o[n]is ponibile est / ec pluritem
individuis / ut p[atet] ex p[ro]p[ri]o agere vel ex p[ro]p[ri]o actu / A[d] 3[m] / q[uod] trinitas p[er]sonar[um] no[n]
est sic sensibilis / ergo d[icit] mag[iste]r / q[uod] ph[ilosoph]i defecerunt in 3[o] signo / Et io si aliqui ph[ilosoph]i
devenerunt ad ista[m] cognic[i]o[n]em / h[oc] fuit ex gr[ati]a sp[eci]ali / Ad 4[m] tam[en] concessa au[ctorita]te
Ric[hardi] / no[n] sequit[ur] / q[uod] illa ro[n] e[st] n[ecess]a[ri]a / solo n[atur]alis ra[ti]o[n]is ductu posset h[ab]eri / Ad 5[m] a[uctori]ta
rit[atis] / no[n] sequit[ur] / q[uod] possimus h[ab]ere cognic[i]o[n]em acq[ui]sitam / no[n] t[ame]n sub ea ra[ti]o[n]e / qua acq[ui]sita s[un]t
dico q[uod] possumus h[ab]ere cognic[i]o[n]em acq[ui]sitam / no[n] t[ame]n sub ea ra[ti]o[n]e / qua acquisita s[un]t
3[bus] p[er]so[n]is / Ad 6[m] eam dico / q[uod] res b[e]n[e] cognosci[tur] in ymagine / q[ua]n[do] scit[ur] ymago
3[bus] p[er]sonis / Ad 7[m] eam dico / q[uod] res b[e]n[e] cognosci[tur] in ymagine / q[ua]n[do] scit[ur] ymago
sub ea ro[n]e qua e[st] illius rei ymago / Ad p[ri]ma[m] que fundat[ur] sup[er] d[ic]to ap[osto]li
ambrosii [et] aug[ustini] in d[ic]to / q[uod] ex eo h[abe]t no[n] sequit[ur] sive p[ro] de articulata cog[niti]o[n]e
trinitas lig b[e]n[e] c[on]cordat cognic[i]o[n]e dei qui est trinitas **Distinctio quarta**

Hic oritur q[uesti]o / s[ecun]d[u]m p[ro]bat trinitate[m] p[er]sonar[um] [et] unitate[m] essencie au[ctorita]tib[us] [et] si[mi]li
tudinib[us] / hic determinat q[uo]d[am] quasda[m] incidentes / circa p[re]determinata
in quib[us] d[i]c[tu]m est p[er]sonas ab invice[m] distingui / [et] p[ro]cessio[n]em
unius ab alia / [et] p[ro]p[ri]etates distinguentes / cu[m] modis / s[ci]l[icet] generare [et] generari / [et] divi
in 2[o] p[ri]mo movet dubitac[i]o[n]em / p[ro]p[ri]etatem distinguente[m] / ad p[ri]mam
vel essencia / Et [primo] ad p[ri]ma[m] in distinc[ti]o[n]e 6[a] / i[bi] s[ci]l[icet] qui / p[ri]ma in 2[a] p[ri]mo monet
dubitac[i]o[n]em / q[ua]n[do] p[ro]pando generac[i]o[n]e[m] ad h[oc] nome[n] deus / q[uo]d sit essencia in c[on]c[re]to / s[ed] p[er]
hunc t[ame]n deus possit signi[fica]ri p[er] rem vel trinitas generac[i]o[n]is / Et 2[o] ad h[oc] nome[n] essencia
respecta[n]d[o] sic in abstracto / d[istinctione] 5 / Post h[oc] quer[itur] / p[ri]ma in 2[o] p[ri]mo monet
q[uesti]o[n]em ad qua[m] opponit [et] solvit / Et opponit p[ro] alia via / [et] iterum solvit / si
q[uesti]o[n]em adhuc opponit / Et 2[o] excludit quorunda[m] opinio[n]es / i[bi] Quida[m] t[ame]n vi[dentur] ad
usq[ue] / Et 3[o] venit ad p[ri]mi questio[n]em / addendo aliq[ui]d p[ro] au[ctorita]te / qua solvit / ibi
Redit ad p[re]missa / P[ri]mo querit / an h[oc] sit c[on]cedendu[m] / deus genuit deum / Et arg[uit]
q[uod] no[n] / vel se deu[m] / vel aliu[m] deu[m] / no[n] se / quia tu[n]c idem generaret se ip[su]m / q[uod] est c[ontra]
aug[ustinum] p[ri]mo de trinitate c[apitul]o p[ri]mo / n[on] aliu[m] / q[uia] tu[n]c essent plures dii / Et v[idetur] c[on]cedere / q[uod] deus
genuit deu[m] / Et no[n] se / q[uod] ergo genuit se ip[su]m / vel aliu[m] deu[m] / 2[o] sic opponit / deus
genuit deu[m] / aut genuit deu[m] / qui e[st] deus p[ate]r / Et sic genuit se / aut genuit
p[ate]r genuit deu[m] / aut 1[o] genuit deu[m] / qui e[st] deus p[ate]r / Et sic genuit se / aut genuit
deu[m] / qui no[n] e[st] deus p[ate]r / Et sic sequit[ur] / q[uod] aliq[ui]s e[st] deus / qui no[n] est deus p[ate]r
Et sic erunt plures dii / Unde ista simpl[ici]ter negando / deus p[ate]r genuit deu[m] qui e[st]
deus p[ate]r / Distinguendo t[ame]n ista / genuit deu[m] qui n[on] e[st] deus p[ate]r / quia unus
sensus e[st] / q[uod] genuit deu[m] qui no[n] est deus qui est p[ate]r / vel qui no[n] e[st] ide[m]
deus cu[m] p[at]re / Et ille sensus falsus est / Alius si r[espic]it capit[ulum] / c[on]cede[n]d[u]s est / q[uod] genuit deu[m]
qui no[n] e[st] deus p[ate]r / Et no[n] s[equitur] ergo deus e[st] / qui no[n] e[st] deus p[ate]r / Item ibi
queda[m] t[ame]n / excludit quorunda[m] opinio[n]es / s[ci]l[icet] gilberti porretani [et] suoru[m] seq[ua]
ciu[m] / qui dixerunt / q[uod] om[n]e nome[n] substantivu[m] r[ati]o[n]e s[ignifica]c[i]o[n]is / supponit p[ro] determinata p[er]
sona / Et io negabat ista[m] / deus est 3 p[er]sone / vel una essencia e[st] 3 p[er]sone
Ideo q[uod] s[ecundu]m eos li deus vel essencia / stat i[bi] p[ro] una p[er]sona determinate / Concedit

Nota q[uod] vestigiu[m] capit[ur] metha[phori]ce / ad si[mi]litudine[m] vestigii corporalis q[uo]d e[st] i[m]pressio
ab aliquo agente derelicta / ducens in noti[ci]a[m] illius cuius est / no[n] distincte s[ed] c[on]fuse
Sic vestigiu[m] trinitatis e[st] ubi s[unt] tria r[e]p[re]s[en]ta[n]t[ia] / no[n] distincte s[ed] c[on]fusa / Ymago et[ia]m
capit[ur] tr[an]ssumptive / q[uia] e[st] si[mi]litudo p[ro]ducens in cognic[i]o[n]em illius cuius e[st] ymago distincte
[et] distincte s[ecundu]m suas p[ro]p[ri]etates [et] disposic[i]o[n]es

tri ystarz psone st vnus deus / ro q hi deus a pte p̄ti / solu sigt form
p̄ti / vt st sensus / z psone st vnq deus / id est vniq deus / ul vniq essen
que deus est / tz mgr ondit p pluges auctes q sd hec est qteda / z psone st
vnus deus / ul vna ee diuina / st z hec est qteda / vnq deus et vna
essena est z psone / Item ibi / Rat ad pmissa / obiicit q solutom qtonis
ponis pautte augun in epla ad maxim vbi dt / q deus pr genuit dem
altm se / ex qua videt sequi / q genuit se deu / t altm deu / Vnde dt q dez
intelligi / q pr genuit dem / altm se / id est altm a se / no q altm deu / s
alterum psona / vel st intelligi q genuit altm se / id est altm / qui e
hoc ipse est / Dubita dehi q dt lume de lumine / si eni deno t tusto dubiu
vnq ab alio / t z distinctio / t sequit st lume e aliud aliud / sequit q dis
tinxit adeo / Vnde hi qte q ibi st distinctio psonar / s ex hoc no seq
lume esse aliud a lume / t deu a deo / s hi qte / q alius / no aut aliud
Queo post vnbs dubiis qonis / Vtru hec st qtedenda / deus genuit deu / pro
t ar q no / deus est gnalis i sd no qte / ista ee genuit ee st nc qd ar.2
sto oime gnans disting a genito / st deus genuit deu deus disting 2o
adeo / t sequens erit plus dij / sto st q hec st qteda / deus genuit aliu deu 3o
qs tn magr negat / p / qt qna tung inptans alicte sigt p mn qonse a
tum / tm adiugit / s tung tm adiugit [illegible] stat q supposito / t hi aliud
sigt alicte suppti / t sequens hec est qteda / deus genuit aliu deu / sto sequ 4o
q hec st qteda / deus genuit deu / qui no est deus pr / ut satis pz p magrm
t expli se / q deus no st pr / q est f m / qto hec est fa / deus genitus est 5o
deus gnans / go hec est va / deus genitus no est deus gnans / go aliqs
deus no est deus gnans / t st plus dij / go deus pr genuit aliu / ul ygi 6o
genuit aliu deu / ul aliu no deu / no scdm go pmu / Io deus gnat / t 7o
ipe no est filius / go deus est pr / t ipe no est filius / go deus no filig
t eade roe deus no est pr / t deus no est sps scus / t p qns deus n
est z psone / tung oppitu magr detiniat in Itu / oppitu pz in fine lo / deu de Opp.m
deo q / s qua est res simlis in na / go sd homo gnat hominem / ita
deus gnat deu / Vnde qte qonis / Ad rom pma / ne qua / ro q hi deus Ad ar.m
st tung gnalis / tn sigt qtrete / id q sigt / t stat ta p na / q p suppto / s pre / v
lute hung vbi genuit sibi adiuncti / t tu hoc sigt naim diuina / s tung ab
stractus / tungmoi est hi ee / solu supponit p na diuina / Ad 2am dico ad 2m
t maior stat loco illius / oine supptu gnans disting a supplo genito / go
ca / t nego distinsu / Si aut stat loco illius / oine q est aliq / q est ul
na ul suppitu gnans / disting a genito / tuc ne maior / vel vnde pm
qcedo ans seu a ote / t ne qnam / t lz in sylo ma poss qcludi q pr dis
ting a genito / t q genitu st deus / no tn sequit q / pr disting a deo /
Ad 3m ne qua ad pbatom / qcedo q hi alius sigt inq epigencia tui Ad 3m
adiugit / no tn solu / quo ad qd q quo supponit / s z qd sigt / nunc aut hi

deus lic supponat pro quo persona tn etia signt essentia / Ad 2m qdo istam deus genuit deu qui no est pr qui ul hic qui solu reffert hic deu pro quo supponit ul pillo pquo supponit et signt / Si primu qdo qp deus genuit deu qui no est pr sed et mgre qcedit in lra quia hic qui solum refferet pro hac persona filii et sic etia ista gre deus genuit deu qui no e deus pr / et no sed ergo deus no est pr quia hic deus abte positu suppot ta pra q pro persona / aliooh qui refert ta signtu q applatu sz tam id pquo supponit et cu hoc nam qua appellando signt / et sic nec ista pr ul deus genuit deu qui no est pr put dt prepositiuq / Est enim sen sus qp pr genuit deu et filius no est pr et deitas no est pr / Ad 4m unde si hic genitus capit aditiue qre totu ans et nec ultima qua si vo capit sbstie nec ans quia valz tm deus qui est filius no est deus generans et hoc est fm / Ad 6m neodo quam qp i genuit aliu deu ul aliu no deu sed bn qcedo qp genuit qui est deus / Ad 7m dico si hic ipse solu re fert pquo supponit hic deus et qdo ans primu et prima qnaz sed nec 2am sed si hic ipse refert ta signtu q appellatu put dt prepositiuq tuc nec ans quia signt tm qp deus gnat et ipse s deus generans et essentia que e illud qd est deus generans no est filius et hic est fm / Sz dicetis accipiedo 2o hic ipse hec est vera deus gnat et ipse no gnat i deus gnat et ipse no est filius / unde nec do qnaz sed in simili no sequit essentia diuina non gnat / ergo essentia diuina no filius / ltd pr no est genitus i no est deus qui est genitus et pr est deus i pr no est deus qui no est genitus i pr est deus qui no est filius / unde si hic genitus acci sbtiue nec pri qnaz / Si vo aditiue nec ultima si pona qre do et sic patz qo / Gnaliter dubita dehz qp dt augus in libro de fide ad petru / Satis est xpiano rex creaturarum tam siue visibilium siue in visibilium no nisi bonitate crede creatoris et hoc sed qp no opteat eu crede incarnationem passione etc / unde nec do qnam quia dcitur augus in enc de qqde pducti ois creaturarum a creatore de qua sufficit xpiano crede / tam om creaturarum esse bonitate creatoris sz no oz qp ad ultim rimet creatoris modu ul et sufficienter trinitatis secretu Iuxta i d apli ro xi Noli altu sapere sz time / Ite quid / quid hec loiuto sit sustinenda / deus pr genuit altm sz eo qp altm inuit dicenda / sz se oio da idemptitate / sz opposita mutuo qbinant / unde qp hic quemetissime sit indiuis ad designandu distinctionem psonale / sz idemptitate sbalem Distinctio ij

Post hoc quit / inspiciendi distinctione / mgr monit qone de to pacte gnationis / ad 4m cenciale qcretu / an scilz ctiis possit in prone suppone pro pria ul termo [illegible] gnationis / sz similis difficultas est de spiratione / hic monet hoc idem ad 4m cencialem abstractu / tunqmoi est essentia / sz diuiditur in 2 / primo monet qonem / xpo ppa de

et cum hoc soluit ea / 2° adducit rationes tres primam partem probantes scilicet quod divina essencia non generetur / ibi ideo non est c[etera]

generationis ad essenciam in ratione termini / videlicet an essencia generetur / 3° in ratione
principii / scilicet an essencia generet ibi / Ita etiam non est dicendum / Prima in 2 / primo proponit
questionem pro utraque parte / scilicet an divina essencia generet vel generetur / 2° ideo non est dicendum
[...] obicit in contrarium ibi / Hunc autem videtur contrarium / 3° solvit obiectionem ibi
Ad quod dicimus / primo querit utrum concedendum sit quod pater genuit divinam essenciam
vel quod divina essencia genuit filium / vel essencia genuit essenciam / et statim videtur quod
nec pater genuit essenciam / nec divina essencia genuit filium / nec divina essencia genuit divinam
essenciam / Deinde ibi / Ideo non est dicendum / probat quod pater non genuit essenciam / et hoc
sit ratione quod generat dicitur relative vel ponitur pro relatione / saltem in quantum tale
[...] sicut sic ista verba vel divina essencia non dicitur relative / nec ponitur pro relatione ut
patet per augustinum in 7 de trinitate capitulo 2 / Item cum deus pater / 1° si pater genuit divinam
essenciam et cum ipse sit divina essencia / sequitur quod ipse genuit illa rem / que est ipse met
ipse quod augustinus primo de trinitate capitulo primo improbat / Item si pater / 2° pater per divinam essenciam habet esse
ipse si pater genuit divinam essenciam / tunc pater haberet esse per genitum ab ipso
[...] est / cum genitum a generante habet esse / et non generans per genitum / Similiter
in ratione augustini primo de trinitate capitulo 8 / probat quod pater non est sapiens sapiencia quam
genuit / quod si sic tunc idem sit ei esse et sapere / ergo haberet esse per genitum ab illo / quod ge[ni]t
[...] est falsum / Deinde ibi / Hunc autem videtur / probat in contrarium / quia dicit augustinus in de
fide ad petrum qui est in libro de simbolo / pater quoque principium / quod pater genuit / quod
ipse est / Illud autem quod est ipse est essencia / ergo pater genuit essenciam / videtur michi
exponendo / quod pater genuit id / quod est ipse id est filium / qui est id / quod est pater / Deinde
ibi / Ita etiam / hic est 2a pars distinctionis / in qua determinat aliam partem questionis et
dividitur in 6 / primo eam determinat probando rationes intentum suum / 2° adducit
auctoritates augustini in oppositum ibi / Predictis autem / 3° exponit eas ibi / Sed hec ita de
terminans / 4° quia exposicionem obicit per auctoritates hylarii / Hunc vero videtur esse contrarium / 4°
solvit contrarietatem dictis auctoritatibus declarando ibi / Et quia hec verba / 6° iterum
adducit auctoritates / ex quibus potest eliciti oppositum sue solutionis ibi / Dicitur quoque et
secundum / Intendit ergo primo istam questionem / quod divina essencia non genuit filium / quia
tunc idem generaret se ipsum / cum propterea filius sit divina essencia / 2° ergo quod divina
essencia non genuit divinam essenciam et probat eadem ratione / eo quod divina essencia sit
una res summa et simplicissima / Deinde ibi / Predictis autem / hic obicit auctoritatibus
augustini / in 1 de trinitate capitulo 2 / et in libro de fide ad petrum capitulo 2 / et iterum in libro 15 de trinitate
in quibus locis diversis auctoritatibus innuit / quod essencia filii est de essencia patris / et
sapiencia de sapiencia / et substancia de substancia / Deinde solvit / quod sit intelligendum sunt auctoritates
quod filius sapiencia est de patre sapiencia / et ita exponende sunt alie auctoritates / et istam
solutionem confirmat dictis augustini 1 de trinitate / ubi dicit / quod pater est sapiencia / et filius
est sapiencia patris / Deinde / Hunc vero obicit quod solutionem per auctoritates hylarii / qui
dicit in libro de trinitate / vel habet filius in natum et geniti honoris admiracionem / in honore
generantis est / qui honorat filium honorat et patrem / Iohannis 5 / admirabilis
honor filii / est in honore generantis / Cum ergo filius habet essenciam / sequitur quod divina

essen^a sit nã / Item idem in v^o libro / ait Natiuitas dei / idest deus natus / nõ
pt nõ tene nãm / ex qua pfta est / id est ex qua genita est / et cõsequenter sequitur nãz
ee genita / et nãm genuisse / Et q de trinitate dicit / nos vnigenitu i forma
sui manentem / in nã dei mansisse psitem / per quod hilarius cõcludit
errorem dicentium / quod filius dei assumendo humanam nãm dereliquit
diuinã / Non quod sicut dicit aplus ad philip 2° / 2ª cum in forma dei esset etc
Subdit hilarius / nc vnite forme fuit / in nãm diuine vnitatis refundit
id est nos dicimus / quod humana nã / nõ est muta i diuina / vel absorbta ab
ea / et per hoc cõcludunt duo errores / quia alii dicebant quod humana nã esset
versa in diuina / Alii vero / quod esset absorbta ab ea / Subdit hilarius / nc (vniusque) totius insi Filio
nuatõe / id est dimacõe / vel terminis assumptõe / prem cum predicamus sit
quod pater sit in virtute cum filio / et per hoc cõcluditur error dicentium / prem esse in
virtute cum filio / Subdit hilarius / sed nos confitemur nãm genita / nãm suppositi
et nõ aliam / ex specie prem / eiusdem generis / nec suppositum cum pre / habuisse in se nãz
generantem / prius nãm / que suppositum nã / genita / manens in forma nec se
generantis / accepit forma nec / et in similitudinis ~~corporalis~~ / nõ enim defecerat dei corporalio
generantis / sed in assumptõe humanitatis / sed dei nã manens humilitem
nãm ne esset / suppositum in assumptõe humanitatis / sed dei nã manens humili tem
trene natiuitatis superaddit sibi / in se / extendens ptatem sui generis / id est prius / cum
quo est eiusdem generis et nec / in habitu assumpte humilitatis / in humana nã per
assumptum habita / vnde ad phil 2 / Et habitu inuentus est ut homo / Et humana nã
dicitur habitus / quo ad hoc / quia sicut habitus nõ sustentatur a se / sed a subiecto / sic humana
nã a verbo / Ex quibus verbis hilarii apte patet / nãm genuisse / nãm geni
ta esse / et nãm assumpsisse etc. / Duo prima negant / sic et 3^m aplerisque
negatur / Item hilarius in eodem / Cuique vnigenito deo cõtumelia est / deum innasci
bilem ee prem sibi / q. d. / In per hoc minor est filius / quod generatur a pre / nc
est per hoc sibi cõtumelia / sed gloria / Subdit hilarius / cum ex innascibili deo natus
vnigenita subsistat / in nãm vnigenitam / Ecce hic manifeste dicit
nãm vnigenitam / Idem i ibidem / qua hec verba / Soluit quicunque / ex pla
nando in intellectum / auctoritatis hilarii / cum enim primo dicit / nc hic filius nisi natu
re id est / nc habet sim quod deus / nisi quod nascendo accepit / Et hanc solu
tionem confirmat / ex dictis hilarii ii de trinitate / vbi dicit eandem nãm / hic genitus
/ qua ille qui genuit / ita tamen vt natus nõ sit / ille qui genuit / nã quo ipius
ipse sit qui genuit erit natus / cum sit ingenitus / Et in hiis / id est in eadem
subsistentia / ponitur plurale pro singulari / subsistit ille / qui genitus est / et qua qui
genitus est / nõ est aliunde / quod subsistat in vno id est / qui (filius) subsistit in
vna essentia / et ex vno sed pre / de sit in generatõe / Volens vnde / quo filius
sit a pre / et ergo quod pater per generationem dat nãm sua filio / cum pater sit immu[ta]bilis
nõ amittit nãm suam / sed retinet eam / sed vbi est nã sua / et ipse / sed nã sua
est in filio etc et ipse est in eo / Similiter ergo filius accepit nãm / quod hic pre /
et cum sit immutabilis / nõ dimittit eam / sed vbi est nã sua / ibi et ipse / cum i nã

suppositum quod dicitur substantia prius et id nõ refertur ad aliud

sua sit in patre / se quod ipse sit in patre / Ex quo infert quod cum dicat pater est in filio
vitas naturae dei patris in deo filio esse designat / ut sit in filii generatione indemini
deus / id est valde in minutis / genuit indemnitatem domini / sequitur naturam suam
id est se ipso non deserit / ut ita dicam / quia non ipse sequitur / natura et perfecta
natiuitas indemnitatis dei / id est filius perfecte natus / ex indemnitate deo / sed
patre non deserit etiam naturam suam / Subdit intelligamus in eo / scilicet filio / naturam
dei / id est patris / subsistente cum in deo sit deus / sed pater in filio / et ecouerso / non est
cum / id est filium / qui deus est / quasi alius deus / sed quia ipse est deus / et in eo est deus
et ipse est / sed pater / Subdit vitas ergo / naturae dei patris / docet esse in deo filio
cum in eo qui deus est / non esse deus / est enim unus in uno et unus ab uno
Idem ibi / Dicit quoque frequenter / Item adducit auctoritates que videntur contrariari
solutioni sue / Et sunt auctoritates augustini / ex quibus manifeste innuitur quod diuina substantia genuit
filium / et quod filius sit genitus de substantia patris / et quod de deo patre est natura sibi
coeterna / Et in auctoritatibus augustini / destruuntur duo errores / quorum primus est
quod filius dei primo erat purus homo / et postea factus est filius dei / non a natura
sed ex gratia / et sic quantum non esset filius dei naturalis / sed adoptiuus / Secundus fuit error
manicheorum / qui dixerunt filium dei non fuisse verum hominem / sed assumpsisse corpus
fantasticum / postea mutatum in filium dei / primus error fuit maximini
quod tangit augustinus cum dicit / carnalibus cogitationibus plenis / etc. et tangit ibi
Non enim iam filius erat / etc. / primum tangit ibi / An forte / et sic non hominis filius et
postea reprobat cum dicit / sed vel hoc est / etc. reprobat / Idem in eodem / vtique legimus
et vos et ego legimus / ut simus in vero filio eius / i Joh. vltimo / Idem ibi / vehementer
mouet nos / ponit expositionem auctoritatis / et primo illam / unde habetur / quod natura
coeterna / de deo est / id est filius coeternus patri / de patre est / ita quod est eadem cum
eo natura / vel eiusdem naturae / et illam solutionem confirmat per dictum augustini libro
2o contra maximinum et patet in littera / Idem exponit illam / qua dicitur quod filius
est genitus de substantia patris / quia est genitus de patre / ita quod est eiusdem substantiae cum eo
secundum eundem intellectum / id est quod spiritus sanctus est de substantia patris et filii / quia procedit ab
vtroque / ita quod est eiusdem substantiae / Idem ibi / Ostendit quoque destruit 3m
errorem dicentium / filium esse genitum ex nichilo / et similiter spiritum sanctum esse
ex nichilo / et primo per auctoritatem augustini / primus / postea contra maximinum / Idem
per auctoritatem hilarii in 12 de trinitate / Idem ibi / Ex quo sequitur / exponit illam
pater genuit illud / quod est ipse / id est filium / qui est hoc quod est pater / et hoc confirmat auctoritate
augustini primo libro contra maximinum / Idem ibi / Item substantia dei / exponit illam / substantia
substantia genuit filium / id est / pater substantia genuit filium / qui est eadem substantia / et eiusdem
substantiae / quam exposicionem / confirmat per dictum augustini ad maximinum / Idem ibi / Similiter
filius / exponit illam filius natus est de substantia patris / vel pater genuit filium de
sue essentia / id est de se natura et essentia / genuit filium eiusdem essentiae et naturae / qui est
eadem essentia et natura / Idem exponit illam filius substantiae patris / id est filius patris
qui est substantia / cum quo et filius est eadem substantia / quia consubstantialis est patri filius / et

sic qui omnes iste filius est de essentia patris de sapientia patris et consimiles debent
exponi filius est de patre essentia de patre substantia de patre sapientia de patre scientia ut
innuit augustinus de trinitate Item infine concludit quod filius dei est filius naturalis
Dubium non adoptivus ut dicit hylarius 1 de trinitate Dubitatur primo de prima ratione
magistri ubi relinquit propositum quod essentia ponatur pro relativo expresso quod tunc non
praedicaretur essentia seu substantia quia prima ratione sequitur quod hoc deus non significet
essentiam eo quod quandoque ponitur pro relativo sicut pro supposito ut cum dicitur deus generat deum
Dicendum intelligendum est sicut essentia poneretur pro relativo quod quandoque non indicaret essentiam tantum
sed et quandoque supponeret pro persona quod est contra naturam eius quia solum significat
sed et quandoque supponit sumptum abstractum sed hoc nomen deus significat concretive essentiam et ideo quandoque supponit
pro persona primo quod plus est cum hoc essentia abstractissime significet sicut ista
quod pater genuit essentiam sic quod hoc essentia ponitur in praedicato relativo sequitur quod pater non sit
essentia non enim est id quod genuit ex quo sequitur quod essentia non sit id quod est pater
essentia non est essentia et quandoque non indicat essentiam et non potest similiter argui
2o arz de hoc nomine deus propter sue significationis concretionem Tertio obicitur contra secundam
rationem quia sicut valet sicut et valet hoc argumentum petrus generat hominem et ipse est
homo sed generat se quia sed hoc nomen homo est quoddam sit et hoc nomen essentia
Dicendum quod triplex aliquid est quoddam homo quantum ad formam et quantum ad supposita
ut hoc nomen homo Secundo aliquid est quod quod plurificatur quantum ad supposita
non quantum ad formam sed hoc nomen deus et hoc bene admittit distinctionem suppositorum
sed non forme vel essentie Tertio dicitur aliquid quod sumitur nomen eo quod est in universali
vel significat multa pro quibus tamen non potest supponere sub voce distinctionis unius ab
alio nec est pro aliquo eorum potest supponere distincte sic quod non pro omnibus sed hoc non
3o obi mo essentia divina et sic patet solutio Tertio obicitur contra 3a rationem in qua tangitur
quod si pater genuit divinam essentiam tunc genitum est tamen gignenti ut sit ut deus
quod si pater genuit divina essentia sic et deus sit et quod divina essentia
sit et ista quia hic expositio quod pater divina essentia sit et deus sit et quod divina essentia
sit tamen ipsi patri ut sit et deus sit sed hoc est falsum quia non causa non tradit
sit tamen ipsi patri ut sit et deus sit sed hoc est falsum quia non cause non tradit
individuus et maxime pater nobis causam sui esse propter quam sit et deus sit
Dicendum quod individuus non est proprie causa sic quod ad eius esse sequatur aliud
vel effectus essentia alius sed ibi potest si expositio proprium habentem aliquo rationem for
malem seu cause formalis eo modo quo dicimus quod eius hoc esse a sua essentia
formaliter sic et hic dicimus quod pater est et deus est sua essentia ita quod aliquo
hoc essentia innuit causam formalem qua pater est et deus est Bene dico
aliquo quia non innuit causam formalem prout respicit effectum a se
distinctum Et et ut non denotetur quod pater habeat causam efficientem vel origi
nalem aliqua non dicitur cum proponitur quod pater ab aliquo sit et ab aliquo deus
sit sed dicitur quod aliquo sit vel quod divina essentia sit et deus sit ita quod hoc essentia
4o ar ponatur in ablativo sine propositione Item contra hoc quod magister dicit in 2a particula hec
ibi ita et non est eadem ubi ioachim primo contra rationem quia expositione
magistri sequitur quod sit una summa res que nec generat nec generatur nec spirat

nec spirat

65

n^c spirat' / et p q'ns indivis est quaterni^s / [Item] obiat' gtra vim instia sit
quia similiter sequit' / deus gnat deu / tn aut deus sit una summa res /
go eadem res gnat seipam / Ad primu unde' / nego q ex hoc sequat' Ru^2
quaternit^s / quia lic essen^a diva / nec gnet nec gnet / nec spiret / nec spire'
tur est eadem res / cu gnante genito et spirato / Ad 2^m dicit' / q no est
simile / quia essen^a nusq supponit dicte pro psona / sz semp supponit
pro re que e tot supposita / et quodlibz illoru tm / Betius autem de hoc tio
deus / utz exposdit / Dubitat' de hoc q dt augus li de trinite / consiliu Lar^2 y^o
de consilio / quia dt dam li^o 2 c^o 21 consiliu no dicimus in deo / igno
rantis em ne est consiliare / Unde' / q consiliu no est in deo / scdm q
dt q'rem / quia inquit' / quid sit agendu / sz scdm q dt [illegible]
[illegible] etiam agendoru cognitionem / Itm dubita' de Lor^2 y^o
hoc q dt nil hz filius / pri q nascedo accept / quia ul li accept denot
sbam / ul relacom / si sbam / illam etia accep' pre / si relacom tunc cu
een^a sit accep / sequit' q een^a dicat' relative / Unde' q denot sbam
prim / quo ad id quo acceptu est / et denot relacom quo ad mod accipiedi
Item obiat' gtra illud / q dt hilarius li 4° de trinite / Non refert ad aliud
q in uno subsistit / et exponens / quia si sit tnt filius solum referet' ad
prem / et no ad spm sctm / Unde' nego gnaq / quia no refert ad aliud
altius ne / sz bn refert' ad aliu eiusdem ne / Etia no refert' nisi ad
prem in q'tu filius / bn tn refert' ad spm sctm / in q'tu spirans / Itm
dt aplus ad col primo / Transtulit nos in regnum filii caritatis
sue / put allegat hic mgr in lra / quit' quo capit' i' caritatis
ul een^e ul notionat' / si primu tnt proprius est filius een^e / Si 2^m tc
proprius est filius spus sancti / Unde' qscdm aug^m li^o de trinite / li
caritatis ta' sbat / et no se' q go proprius sit filius sbe ul essen^e / sz est
filius gsbalis / et gnalis pri / Etia exponit' filii caritatis / id est tnt
filii / et sit ille gtis gsterni in designative een^e / Questio utru een^a dina gnet ul gn^r
Arguit' p^mo / q gnet / een^a est pr filii / go gnat filiu / Atu p^z pr filii e go
een^a / li' een^a est pr filii / Item essen^a est pr / et no nisi filii / li' / Item een^a
e pr / li' een^a est psona gnans filiu / li' essen^a gnat / Item iste pr gnat
iste pr est een^a divina / li' een^a divina gnat / Item quidq pt de aliquo
hoc pt suppone' p ipo / sz een^a dina pt de pre / Itm / et p q'ns sc ista gte'
deus gnat rem sppti / sic et ista een^a gnat / Item de quocuq pt sbm / de
illo pt' ppa passio / sz gnare est ppetas pris / li' cu pr pdicet' de essen^a
sequit' q gnare pdicet' de een^a / Item in ad aliq no est motus / nec et
simile gnao / sc p^z li^o phi^ce / sz indivis / no est ni sba et rela / ut p^z p boe
p^o li^o de trinite c^o ultio / li' gnao tmia' i ad eem / et p q'ns essen^a gna'
go gnao simpr dta tmat' ad sbam / ut p^z primo de gnatoe / sz indivis
est gnao simpr dta i' / Oppositu determinatu est / ex^o de summa trinitate Opp^m ar^2
et fide katholica / Dampnamus / ubi dampna' opio Joachim / et approba'

summa magistri / qui dicit / quod essentia diuina est vna summa res / quia nec est generans /
nec genita / nec procedens / Videtur tenendo contra magistrum et sufficiunt rationes eius
tunc rationibus et auctoritatibus adductis in littera / Ad primam instantiam / negatur consequentia / concesso
antecedente / et sic quod argumentum 2m / Ad 2m / negatur ultima consequentia / Cum dicitur essentia est pater
filij / ergo filius est filius essentie / Vnde negatur consequentia / quia non sequitur in simili
essentia est filius virginis / ergo virgo est mater essentie / Adhuc dicitur / essentia
est persona generans filium / ergo filius est persona genita ab essentia
Vnde negatur consequentiam / sed bene sequitur / quod filius sit genitus a persona que est essentia
Ad 3m / negatur distinctionem / sed bene valet sic inferendo contrarium / ergo essentia diuina est que
qui generat / et similiter est de aliis syllogismis videndum qui fiunt in diuinis / quod
ergo debite inferatur conclusio ex premissis / Ad 4m / negatur antecedens / non tamen tale predicatum predicatur
de subiecto per modum concretionis ad suppositum / Vnde in ratione suppositionis terminj
non solum respiciendum est ad rem significatam / sed et ad modum significandi / Ad
5m / quando dicitur de quocumque predicatur subiectum etc. / dico quod hoc verum est ... / quando subiectum
predicatur per illum modum sic quod predicatur illa ratione de aliquo secundum quod ipsa passio conuenit
illi subiecto / sic non est in proposito quia secundum rationem receptibilis pater predicatur de essentia
secundum quod generare non dicitur de patre sed potius secundum rationem producendi sibi
similem / Ad 1m dico quod aristoteles ibi vult / quod ad hoc quod aliquid terminatur re
latio de nouo non oportet ipsum mutari / Et tamen generatio in diuinis terminatur
ad personam filij non inquantum est relatiua sed inquantum suppositum in se subsistens
Ad ultimum concedo quod generatio terminatur ad substantiam seu ypostasim que est suppositum /
q̄o non tamen ipse ad essentiam / Secunda questio / Vtrum filius generetur de substantia patris
et arguitur quod non / quod vel hoc esset propter originem / vel propter consubstantialitatem / non primum / quia
filius non oritur a substantia patris / non 2m / quia pari ratione posset dici quod pater est
de substantia filij / Item anselmus in libro de processione spiritus sancti dicit / nec natura per
mittit / nec intellectus capit consistentem de aliquo esse quod consistit / sed filius est
substantia patris / In oppositum dicit anselmus monologion capitulo verbum summi patris spiritus est
omnino consimilis sola essentia / Item augustinus in de trinitate capitulo 19 / filius creatura eius
nullus est alius quam qui de substantia eius est genitus / Item damascenus libro primo capitulo 8
generatio est ex substantia generantis / Item ut arguit augustinus contra maximinum filius non est
ex nichilo / ergo de aliquo / et non nisi de substantia patris / Vnde concedo quod pater genuit
filium de substantia sua sed totam substantiam communicando / Sic et concedo quod filius
generatur de substantia patris / ad illum intellectum quem ponit magister / scilicet quod filius generatur
de patre substantia seu essentia / tamquam quo est eiusdem essentie / non tamen quo adiecti in
tellectum / quod essentia vel substantia genuit filium / Ad primam rationem dico / quod propter consubstantialitatem
et originem simul / tunc enim dicitur filius est de substantia patris / denotatur origo filij
a patre / et ipsum accepisse eandem naturam a patre quam habuit pater / Ad 2m dico quod
auctoritas anselmi bene concludit / quod ad illum intellectum filius non est de substantia patris / quod
ipsum substantia generet / vel det sibi esse filij / sed ad intellectum iam dictum quem ponit
q̄o magister in textu / Questio 3 / Vtrum substantia vel essentia per generationem communicetur / Et
arguitur quod non / quia generatio est principium distinguendi / sed non est ratio communicandi

et per quos essentia per generationem communicatur non quietat. Tertio quod per hoc rationem appropriandi et individuandi non habet rationem communicandi, sed generatio est huiusmodi ut patet de affirmatione et individuatione filii. Tertio si essentia communicatur per generationem, ergo circumscripta generatione non erit quibus sed contra illud quod primum est de sui natura per generationem communicari non potest. In oppositum illud quod per generationem communicatur hoc per generationem datur et recipitur, quod patet aut esse generatio, sed essentia divina non generatur. Ad oppositum arguitur essentia sic sua est quibus et quod producitur et non nisi per generationem et processionem et tam per generationem quam processionem communicatur. Sed essentia sic datur filio a patre per generationem quod non desinit habere a patre, ergo per generationem communicatur pluribus. Respondetur quod secundo quia essentia de se est communicabilis et tamen actu communicatur per generationem et processionem. Ad primum actu dicto quod generatio est principium distinguendi simpliciter et communicandi essentiam. Ad secundum dicto non est de ratione ut tunc arguitur sic quod generatio habet rationem appropriandi essentiam filio hoc non quia essentia non est appropriabilis sed communicabilis. Ad tertium dicto quod impossibile est generationem circumscribi in divinis. Si tamen circumscribatur per ymaginationem dicitur quod impossibile posito non est inconveniens sequi impossibile, prima ut sic dicetur quod circumscripta generatione essentia esset communicabilis et non actu communicata. Ad cum non est quod quidquid per generationem datur quod hoc generatur quia generari dicitur producendo sed dato dicitur acceptare et communicatione. Distinctio Sexta primi

Praeterea quaeri solet etc. Distinctio VI ubi magister ponit dubitationem emergentem ex comparatione generationis ad potentiam. Et primo ponit dubitationem quando actu generandi ad potentiam scilicet an fiat a potentia vel voluntate aut necessitate actiua. Tertio ponit dubitationem quae provenit ex comparatione potentiae generandi ad personam infra distinctio VII. Sic solet quaeri. Prima in duas. Primo ponit generationem quod determinat et errorem circa excludit. Secundo ponit rationem ad quaestionem, ut per quaestionem quod determinat et errorem circa excludit. Tertio opponit contra solutionem ibi cessatur arcus ut hereticus. Dicimusque ergo. Quarto opponit contra hoc opponit et redit ad explanandum primam solutionem. Potest tamen contra hoc opponit. Primo intendit ista quaestionem an pater genuit filium voluntate an necessitate. Verba: Primo intendit ista quaestionem an pater genuit filium voluntate an necessitate. Secundo ut dicit Augustinus ad Orosium distinguit. Sic quod neutro modo quia necessitas non est ad quod tendet Augustinus ad Orosium dicit filium quod nec necessitas in deo est et voluntas praecedens sapientiam quae est dei filius. Et hoc dicit Augustinus IX de trinitate credendum esse locum. Eunomii quia deceptus non potest credere, vel intelligere filium dei esse filium necessitate vel potentia volens quod sed nos aliquando volumus quod ante non volebamus sic et voluntate patris praecessisse vel post factum accessisse denovo adesse quod filius generaretur. Item ibi. Dicimus ergo. Ostendit quomodo haereticus exprimit errorem praecedentem per hoc rationem ad quaestionem quia ut dicit Augustinus XV de trinitate haereticus arguebat sic vel pater volens genuit filium vel nolens. Si nolens tunc est miser. Si volens tunc non est filius nisi sed voluntatis. Item unum enim a sic etiam utrum pater est deus volens vel nolens. Si nolens tunc est miser. Si volens ergo non est deus nisi sed voluntatis. Et hoc magister concludit quod non sit catholice deum esse deum necessitate vel voluntate, nec et volente nec nolente sic similiter quod nec necessitate nec voluntate genuit filium. Et quod intendit est de necessitate coactionis et voluntate antecedente vel post factum accedente. Item ibi. Sed contra hoc ponit obiectionem quia in divinis idem est natura et voluntas. Si pater genuit filium natura, et quod

voluntate / Respondet q lig sint idem na et voluntas realit / tn dicit sm
rom q dedat de sua et voluntate / que idem sunt in deo / tn deus sit na
et no vult mala / Item ibi / pt̄a tn verba / Reutit ad explanandu
magis pma solucōm / et intendit / lz deus no genuit filium volens
sit q prius esset volens generare filiu q̄ generaret / tn hec est simpr g̃teda
pr volens genuit filiu / et ista concedit / pr genuit filiu / potens / bo9
Ar. et sapiens / Dubitat de hoc / q dt / Dicimus verbu / dei / esse filiu natu
Contra / sic pr est deus / dei te / et pr / primitas / sic filius / est deus / na dei et
et filius filiacōe / et pqns no est filius na / s filiacōe / Videt q formar
filius / est deus na / et filius filiacōe / tn originar est filius na / eo q habz
ortu a pre / Ito dubitat de hoc / q dicit Gra dei et pscia est de bonis et
malis / qua glo / dt sup illud ps / que ignorabam / interrogabant me / ars
nescit vicium / s in deo est ars arcium / et sic dicit / q sciat no mala per
modu practicu / s speculatiuu / Contra solu id sit speculative / q in eo
reluceret / s mala no reluceret / in ipso / et / Videt q dicat no scire malu
quia no approbat / Itia no oz cupiendo malu priuative / q in ipso re
luceat / quia nl est / nc opz ea que ut priuacoes cognoscunt / in deo
reluce / in adspectu intellectum / q deus ipse tamq in luce clarissima cognoscit
entia / et et defectus eorum vel noscit / quar defectuose agunt / aut obmittunt
q° Queritur utru pr genuit filiu volunte vel nate vel na vel sm rom exe
mplaris et / Et arg pmo q no ntate quia aug 2° lo c deus homo
c° [illegible] dt q in ppe dicat ntitas ubi nulla est coactio vel prohibita igi
2o ntitas opponit voluntati vel libtati eo q p libertate ptates voles
pnt ad opposita ut pz 2o psias et / 3o pba q no volunte p aug ad
orosiu q [illegible] ubi dt q pr nc volens nc de ntate genuit filiu / Ito p
q no na quia filius gnat a pre ut vbu ergo p modu intellectus et
pqns no p modu ne eo q na et intellectus dicunt roe / Io na e pncipium
motus 2o phicor s gnao filij no e cu motu et / Ito p q sm rom exem
plaris quia dt seneca ad luciliu epla 49 paru an mediu q idea
est eorum que na fiunt exemplarit etm s filius est natur a pre ergo hz
a pre exemplar etnu / Ito sm aug 4° de trinite c° [illegible] filius est ars ple
om ronu viuencu ergo procedit sm rom artis et pqns sm rom exem
plaris / Ito filius procedit a pre ut intelligentia a mente s mente hz ipse
sm pqua pit actu intelligencie et / In oppositu arg pmo q pr
genuit filiu ntate quia ipole est p rem no gnare filiu ergo ntate
Itm aug lo c deus homo c° [illegible] qlibz in creaturis deo est ipole s in q
veniens e deo no gnare filiu et / Item pbo q volunte quia ut dt
hilarius 3 de trinite pr an omne tempus filiu p creauit ome q deus e
p caritate natiuitati eius ipiaret s si p caritate ergo p volunte / Itm origenes
loquens de mente diuina dt generare profens volutas sit ubi pr
Item pba q na p magistrum hit in lra et p dam lo sm c° 8° ubi

dt q creatio est res opus volunt(ati)s s(ed) g(e)n(er)atio est opus na(tur)e / Item p(ro)ba q(uod) no(n)
p(er) ro(n)em exemplaris quia filius est imago s(ecundu)m n(atu)ram na(tur)e et et p(ro)cedit
a p(at)re s(ecundu)m n(atu)ram na(tur)e ergo no(n) s(ecundu)m ro(n)em exemplaris / Primo videndu(m) est d(e)
primo arg(ument)o ubi sciendum q(uod) s(ecundu)m ph(ilosoph)i(a)m 3o meth(aphysice) q(ua)edam e(st) n(ecess)itas indige(nti)e et sic
dicimus q(uod) cibus et n(ecess)itas homi(ni) et similit(er) vestitu(s) / Alia est n(ecess)itas vio-
lencie et coactionis ut cu(m) lapis p(ro)iiciat(ur) sursu(m) vel cu(m) homo trahit(ur) q(u)o
no(n) vult / 3a n(ecess)itas est simpl(ici)t(er) que est n(ecess)itas im(m)utabilit(atis) / Modo
ergo q(uod) p(ri)mis duob(us) modis no(n) est n(ecess)itas in divinis s(ed) 3o mo(do) et h(ec) p(ro)
ergo q(uod) p(ri)mis ... De 2o arg(ument)o dico q(uod) volu(n)tate co(n)comi-
ta(n)te p(ate)r no(n) genuit filiu(m) n(ec) volu(n)tate p(re)cede(n)te p(ro)p(ter) quia incipit placere opus
post q(uod) f(ac)tum est n(ec) volu(n)tate actu denovo eliciente s(ed) genuit filiu(m)
volu(n)tate co(n)s(eque)nte s(ive) co(n)comitante s(ive) a(n)nexa quia sic genuit sic voluit
gignere sic t(ame)n q(uod) t(a)lis g(e)n(er)ationis r(ati)o plus t(ra)h(itu)r a na(tur)a q(ua)m a volu(n)tate r(ati)o(n)e
sic r(ati)o p(ro)cessionis sp(iritu)s sancti capit(ur) a volu(n)tate co(n)comitante na(tur)am
s(ive) a(n)nexa s(ive) co(n)s(eque)nte na(tur)e p(ro)p(ter) h(oc) ite(m) p(ate)z solutio ad tertiu(m) illius arg(ument)i
Ad 2m arg(ument)u(m) dico q(uod) p(ate)r genuit filiu(m) p(er) na(tura)m quia sic d(icit) rich(ardus) 6 de
trinitate c(apitul)o 16 g(e)n(er)atio est p(ro)ductio co(n)sim(ilis) de co(n)s(ubstanti)te s(ecundu)m operatio(n)em / Ad p(rimu)m
ro(n)em dico q(uod) in q(ua)ntum filius p(ro)cedit per modu(m) na(tur)e s(ed) in q(uantu)m verbu(m) p(er)
modu(m) intellectus / Ad 2m dico q(uod) ar(gumentum) i(n) loquit(ur) de na(tur)a nata / De
3o arg(ument)o dico q(uod) filiu(m) gigni p(er) ro(n)em exemplaris dupl(icite)r intelli(gitur)
Uno mo(do) tamq(uam) exemplati et sic sole creature p(ro)cedu(n)t a deo
Alio mo(do) tamq(uam) r(ati)o exemplandi et sic p(ro)cedit filius qui dicit(ur) verbu(m)
p(at)ris quo no(n) t(antu)m p(ate)r loquit(ur) se s(ed) et alia p(ro)ducit et disponit ad illa(m)
intencio(n)em d(icit) aug(ustinus) 6o de trinitate q(uod) filius est ars plena om(n)ium vivent(iu)m
et exp(ri)mat ite(m) p(ate)z solutio q(uar)ta arg(ument)i q(ui)a au(ctorita)s senece qua si loq(uitu)r
de creaturis ydea est exemplar et(er)nu(m) r(e)b(us) eorum s(ed) et de filio et(er)no ve(ni)t
esse(nti)a divina que est exemplar in p(at)re et est exemplar in filio
n(ec) o(porte)t q(uod) distincta sint ibi exemplaria eo q(uod) sit una esse(nti)a et unu(m)
exemplar / Ad 2m p(ate)z p(ate)z r(espon)sio eodem mo(do) et de 3o simil(ite)r quia pat(er)
genuit filiu(m) p(er) exemplar q(uod) est in se et per na(tur)am **Septima d(istincti)o**

Hic solet qu(er)i etc. Distinctio septima / in qua monet dubitat(ionem)
que p(ro)venit ex co(m)paratione / pote(n)tie generandi ad p(er)sona(m) / Et primo
querit / utru(m) p(ate)r potuit vel voluit generare filiu(m) / 2o utrum
pote(nt)ia generandi sit in filio ibi / Ita(m) querit(ur) a quibusda(m) / Prima in
2 / primo movet q(uesti)o(n)em / cu(m) suo motivo / et eam solvit / 2o obicit per
au(ctorita)te(m) augu(sti)ni i(bi) / Et vehement(er) / 3o ar(gumentum) co(n)tra illa(m) au(ctorita)te(m) / hoc aut(em) n(on) vide(tu)r
quibusda(m) / 4o revertit(ur) ad exponendu(m) au(ctorita)te(m) ibi / hic querit(ur) q(uo)mo(do) accipie(n)d(um)
Primo querit magister / utru(m) p(ate)r potuit vel voluit generare filiu(m) / et ar(guit)
q(uod) no(n) / q(ui)a (cu)m potuit / aut voluit aliquid / q(uod) no(n) potuit / n(ec) voluit filius / Unde magister ne(ga)t / q(uia) posse vel velle generare
filiu(m) / no(n) est aliquid / q(uod) sit p(ro)p(ri)u(m) divine volu(n)ti / vel pote(nti)e / n(ec) et

est aliquid m'e omia que dñe volun^ti ul potere sit sbu' / ymo 7 velle ul
posse gn'are filiu / pro dt' simpr aliq' sub rone ecui lis / potius ad aliq'
/ io sed no sequit' / qr pr pt esse pr / et wlt ee pr / g° pr pt ul volt aliq' / q
no filius / sic n^c valz argumtac° in p'posito / Item ibi / Sz vehemet'
Insstat p' auctem augni p'mo libr° gtra maximinu dicente prez
esse potiore filio / eo q' genuit filiu / filius aut no / Sed q' aug'
dt / q' no est ita / q' filius no potuit gigne / s' no optuit et / Item
ibi / Sz autem / dict gtra dcm augni / quia si filius potuit gigne
/ tuc potuit esse pr / ul g° potuit esse pr pris ul filij ul spus sci
/ ul alicuig / alius / no alius / quia nullq alius ee sinit / n^c pris / q
ille in nasci^b est / n^c sui quia nulla res seipam gigne pt / n^c
spus sancti / quia nasci no pt / n^c potuit / si em nasci potuit
potuit esse filius / et ita mutabil esse potuit / Item ibi / [illegible]
Circa quod attipie exponit dcm augni tu em dt / no em no potuit / s' no optuit
/ id est / no exsui impotn^a fuit / q' filius no genuit / s' ei no gviebat
sed deus filius / no est deus pr / n^c tu h^c exsui ipoten^a est / na 7
pr similr filius no est / hoc aut no est ex aliqua ipoten^a / s' ex
distinctoe p'prietatu quia pr ex p'prie^te gnatonis est pr 7 filius
ex p'prie^te nativitis est filius / et de illis p'prebg [illegible] d' 26 / Item ibi
Itm querit / Sz uit / pr potru pro posse gn'are filiu na / et an hoc
sit aliq' potn^a que sit in filio / Videz qe do / q' pr sit potns na
quia eius potn^a est eius na 7 essen^a / Item ibi / Et inquint
opponit / si pr hnt poten^a gignendi / et tu filius no possit gigne
i^e pr hz aliq' potn^a / q' no hz filius / Videt ne^do gnam / quia
eadem est poten^a in filio / qua pt gigni / et in pre qua pt gigne /
Item ibi / Sz contra / ... opponit aliud est posse gigne / et aliud posse
gigni i^e / Videt si pants designa^e distinco potn^a / s'm est / si aut
p'prietatu vm est / Item ibi / Ita etia / magis explanat d / q' tu dicat filius
no hz potn^am gnandi / qua habet pr / si sit mte / q' no hz potn^am
qua sit potns / ut ipe gnet / s' pr / vm est / Sz si mte / q' no hz ead
pom qua pr est potens ut gnet / ... s'm est / quia p' illam poten^a
qua pr est potns ut gnet / filius est potens ut gnet / s' eadem e
poten^a / qua pr wlt ee pr / et filius wlt esse filius / et eadem mo
q° de volunte et / Sz uit' potru omq q' pt pr pt filius / et eq° / et ar^e
q' no quidq' pt pr pt filius gn'are pt pr g° gn'are pt filius
Et posse gn'are vert sb'i pri g° p' posse gn'are disting' pr a filio
s' posse gn'are est potn^a gnandi g° p' pom gnandi disting'
pr a filio g° aliq' est potn in pre que no est in filio / Sz pr
habet pom gnandi 7 illam no habet filius g° pr hz aliq'

poten^a q̄ nō h̄z filius / Ꝯo potiā ḡnandi vt videt^r m̄gr̄ in m̄ie nō est
aliq̄ ſʒ ad aliq̄ i^e tū m̄diuis ſit distinctio relatiua ſequit^r qꝫ ꝑ potēm ḡnandi
pr̄ ſit distinctꝫ a filio i^e aliq̄ est potēn̄ in pr̄e que nō est in filio / Conf^r
dꝫ quia actus ḡnandi nō d^r niſi ad aliq̄ i^e ꝫ potēn^a ḡnandi / Ꝯo
confirma^r idem actus ḡnandi est ꝓprius pr̄i i^e et poten^a ḡnandi erit
ꝓpā pr̄i qua t͂ tū ꝓprius actus egrediendi ac^r a ꝓpā potēn^a / Confir^r
ꝑ ẓo abſtractis ꝑ intellcm̄ relatōibꝫ m̄diuis nō remanet potencia
ḡnandi ꝫ t͂n adhuc remanet om̄ia attributa eēnlia ḡo poten^a ḡnādi
nō dicat aliq̄ eēnle ſʒ potius ad aliq̄ / Ꝗ^o ſi ſic maxime eēt ex hoc
qꝫ eadē eſſet potēn̄ qua pr̄ pt̄ ḡnare ꝫ qua filius pt̄ ḡnari ex hoc ſ^r
qꝫ tū poſſe ḡnari ſit potēn^a paſſiua qꝫ in filio ſit potēn^a paſſiua
ꝫ ꝑ q̄ns nō eēt / ~~[struck]~~ tate actualit^r quāte est pr̄ i^e nō om̄e qꝫ
pt̄ pr̄ pt̄ filius / Confirma^r quia tūc eadē eēt potēn^a ḡnandi filiū ꝫ
creandi creatās ſlītās ꝓba^r quia poſſe ḡnare filiū maius est qꝫ poſ
ſe creare creatūas / Jt^e poſſe ḡnare filiū ſolum est in pr̄e ſʒ poſſe
creare creatās est in ẓbꝫ ſuppt̄ i^e / Ꝯo pō ḡnandi actiē est in pr̄e
ꝫ illa ꝫ n̄ est in filio i^e nō om̄e qꝫ pt̄ pr̄ pt̄ filius / Jn ꝯtrariū est
augꝰ li^o ꝓmo ꝯtra maxi^m dicentem pr̄em eſſe potenciore filio ꝫ p^r
rōne quia ſi nō tūc filius nō eēt eque omīps tū pr̄e qꝫ est ꝯtra
illud ſimili omīps pr̄ omīps filius ꝫc / Vnde^r q̄cedo q̄om / Ꝫ pro
ſolucōibꝫ arcto^m nōnd est qꝫ m̄dēnis hī poſſe ḡnare ul potēn
ḡnandi nō d^r quid eēnia ſbā^e ſignificando n^c ꝫ ſolū d^r ad aliq̄
ſʒ ſimul d^r quid ꝫ ad aliq̄ formalius t͂n ad aliq̄ d^r em̄ nām dīna
ſʒ m̄o ḡndi eā nō ab alio ꝫ prout determinat^r ad actū qui est ḡnare
Ad p^mū ḡo actū videt^r ſm̄ intencōm m̄gri qꝫ ait^r quidq̄ pt̄ pr̄ ꝫc
hic est ſenſus quidq̄ est ſbm̄ po^e pr̄is ꝫ est ſbm̄ potēn^e filij ꝫ
ḡo nō bn̄ ſubſuit^r cū dē ḡnare pt̄ pr̄ quia ḡnare nō est ſbm̄
potēn^e pr̄is tū ſit pr̄ met / Et alia ſolō elicit^r ex hoc qꝫ d^r pr̄ qꝫ n̄
ſequit^r pr̄ pt̄ ꝫ volt eē pr̄ ꝫ filius n^c pt̄ n^c volt eſſe pr̄e ḡo pr̄
pt̄ ul volt eſſe aliq̄ qꝫ nō pt̄ n^c volt eſſe filius eo qꝫ eſſe pr̄ẽ
nō est aliq̄ ſʒ ad aliq̄ ſic in ꝓpoſito n͂e^r distincꝫ illius rōnis eo
qꝫ hī quidq̄ ſolū diſtribuit ſbā^e in maiore / ſʒ in minore ſb ſunt ḡnare
ul poſſe ḡnare qꝫ nō ſolū ſignificat quid ſʒ ꝫ ad aliq̄ ꝫ iō iſte diſtꝫ
eēt bonꝫ quidq̄ pt̄ pr̄ pt̄ filius ḡnare est aliq̄ qꝫ pt̄ pr̄ i^e ḡnare
est aliq̄ qꝫ pt̄ filius / Alit^r videt^r m̄ eē dicend q̄cedo illā q̄ōꝫ ḡnare
pt̄ filius ꝫ ſimilr̄ iſtā filius pt̄ ḡnare filiū quia illud qꝫ est pr̄ẽ
ḡnare ul poſſe ḡnare filiū hoc pt̄ filius ꝫ pt̄ illud qꝫ est pr̄ẽ
ḡnare filiū eo qꝫ n̄l est pr̄ n^c aliq̄ agit pr̄ niſi h^c ſit ī potēn^a
filij / Vnde Joh x^o / Ego in pr̄e ꝫ pr̄ in me ē ꝫ illud ꝫ bn̄ īmit
m̄gr̄ in fine illius distinctōis ꝫ iſtud ſatiſ expreſſe d^r augꝰ libro

s'mo gtra maxi'm/ Non tn aliq's intelligat q augg velit ista qcede
possibile est filiu gnare filiu nc illa sequit' ex dictis suis/ Cu ista solu
toe z qcordat hilariq q de trin' te vbi dt filius hz nisi nar nam gignete
Ad 2m sequedo in tiom ingri z ppositi z alioru qte' q posse gnare qvet
soli pri eo q includt psonalem ppetate pris/ z q z p pom gnandi
actie pr disting' a filio s3 no se' go aliq po est in pre que no est
in filio nc z sequit' q p aliq pom vl p aliq posse pr disting' a
filio sd no se' p prnite pr dr a filio z prnitas est essen'a z per
essem pr disting' a filio/ Alit tn dr neg'o ans quia posse gnare
qvet filio no tn se' q het sit possibil' filius gnat s3 s'm intellectu dcm
in solutoe/ Ad 3m ne' ans eo q filius habet eande pom gnandi
q pr lic pillam no gnet s3 gnet' z si dicas pr hz pom p quam
gnat z filius no hz pom p qua ipe filius gnat v' pr hz pom
qua no hz filius/ Dico neg'o distinctiu quia se debet accipi pr
hz pom p qua ipe gnat z filius no hz pom p q idem pr gnat
v' z tuc ne'o bore/ Sic z pt solui actu q fat mgr in lra qn dicat Si
pr potuit z voluit gnare filiu go pr potuit z voluit aliq q nc
potuit nc voluit filius ne' qua z qn pr filius nc potuit nc voluit
gnare filiu ne' simpr quia filius potuit ab eterno z voluit prem
gnare filiu/ Et si forte dicas filius nc potuit nc voluit q ipe s3 filius
gnaret filiu tuc no est ad ppositu nc valz ad pbandu quam nisi fiet
distinctio in eor tmis/ Ad em dicat s'c p3 in nosli q potn'a gnandi simul
dt aliq z ad aliq z io possit negari q p pom gnandi q p pom gnadi
pr sit distinctus a filio si no qcc' ro'ne relatoms quia no se' q igit'
aliqua poti sit in pre que no est in filio/ Ad confirm q3 probat
q potn'a gnandi sola dt ad aliq ne' qua z eodem'o pt negari
qua 2e qfirmato z simile 3e/ Ad 4m pu'le ne' q posse gnari in
diuinis sit po passiua tn sit idem actu pruq qui est posse gnare
Ad confirmato qte' q eade est potn'a gnandi filiu z creandi creat'as
z qndo dr q maius sit posse gnare filiu tc ne' lic bn qnote' ibi maius
s' filius genitus qui maior est qua creatu creata/ Ad 2am qfirmaz
nego distinctiu quia no sequit' in simili prnitas est in solo pre z
diuina eenn'a in 3bz sppibz s' prnitas est diuina essen'a qvirc/ Alit z pt
dici neg'o simpr ans z pur pr'a pte eo q hz illa refert ta nam
que potn'a gnandi q z actu gnandi/ Dubita' de hoc/ q dt mgr
q gna'o filij no sit de omibz/ Dt em rich de sco victor/ q3 deus
omps qcoiscai no pt/ qn gnerat filiu/ g'o gna'o filij qtine' sub
omps/ z q omps/ z filius/ Unde' neg'o qn am/ s3 q gna'o filij con
tinea' sub omps/ qut hz sub se qnmit inferioritate/ z sic z mgr ibi
loquit'/ Dubita' de ista illacoe mgri/ spus sancti potuit

ee filius / ergo potuit nasci quia non sequitur in simili / filius potuit nasci
et potuit esse filius / ergo est mutabilis / Unde dicitur quod non est simile quia spiritus sanctus
non est filius / si autem potuit esse filius / vel potest esse filius / ergo de non filio potuit
fieri filius / et hoc esset proprium mutationis / sed potest non ~~de filio~~ est de filio / quia est
et fuit ab eterno filius / Secundo dubitatur de hoc quod dicit / quod potentia prius est eius essentia
/ ex quo sequitur / quod cum generare non attribuitur essentie / quod nec attribuitur potentie / Videtur
necessario quod non eo quod potentia potest trahi ad personam / ut cum dico potentiam generandi / sed
cum significet essentiam / tamen quod notat proprietatem persone / Tertio dubitatur de hoc quod dicit magister
si significet eandem potentiam et ... generare et generari sunt actus distincti / ergo sunt a
potentiis distinctis eo quod potentie distinguuntur per actus / Videtur necessario quod non / nec
oportet quod distinctis actibus correspondeat distinctio potentie / sicut patet in homine
semper ... ubi ab eadem anima progrediuntur diversi actus / Sequitur distinctio viii. distinctio 8va

N[unc] de veritate sive proprietate etc. / Exemplis magister per auctoritates et rationes
et similitudines ostendebat in divinis esse personarum trinitatem et essentie uni-
tatem / et dissolvit emergentes dubitationes / hic determinat trinitatis
et unitatis conditiones / et proprietates / et dividitur in tres / primo determinat de proprietatibus essentie /
secundo de personis / infra distinctio 9 / Nunc ad distinctionem personarum / tertio de proprietatibus quadam modo
essentialibus / et quodam modo personalibus / ut est equalitas personarum in magnitudine / et virtute
infra distinctio 19 / Nunc postquam coeternitatem trium personarum / Prima pars continet partes
quot dividitur in tres proprietates / prima est de nature divine veritate / secunda de immu-
tabilitate / tertio ibi / Eadem quoque sola / Prima in
duo / primo ibi / Dei et solus / tertia de simplicitate ibi / ... quarto removet dubitationes incidentes
secundo / primo ostendit / in natura divina esse proprietatem veritatis / Secundo removet dubitationes inci-
dentem ibi / Hic diligenter advertendum / primo proponit magister hanc quod / quod secundum augustinum
in v de trinitate / Deus est substantia / vel si melius hoc appellatur essentia / sic quod ei verissime
convenit esse / quod probat per illud Exodi 3 / Ego sum qui sum etc. / hoc et confirmat auctoritate
Jeronimi / qui scribens / ad Marcellam dicit / Deus solus / qui eo quod non habet ...
essentie nomen tenuit / et hoc probat quia eius comparatione qui non sunt omnia que sunt
mutabilia / sed et eius esse non novit preteritum neque futurum / Deinde ibi / Hic diligenter
movet dubitationem incidentem ex dictis / quia dictum est auctoritate Jeronimi deus
non novit fuisse vel futurum esse / tamen tamen contrarium sepe invenitur in scriptura
/ scilicet deus fuit ab eterno / deus fuit semper / deus erit in seculum / Et ita augustinus
in glossa super Johannem / dicit quod de deo bene dicitur fuit et erit / Videtur secundum augustinum in eadem
quod licet esse proprie dicatur de deo / tamen secundum nos bene dicitur / deus fuit / quod nunquam desiit
nec desinit / et erit / quia nunquam deerit vel desinet / Ideo dicit magister cum Jeronimo / quod
deus non novit fuisse vel futurum esse / intelligendum est / non quod preterierit / vel futurus
sit / ita quod modo non consistat / sed consistit / sed quod consistat semper sine aliquo temporali
motu / et ideo tamen verba significantia diversitatem temporum dicuntur de deo / non distinguunt
temporales motus in deo / sed continuam divinitatem semper insinuant / et ideo dicit magister
quod de deo non solum est dicendum / fuit est vel erit / sed quinta / fuit / est / et erit /
ut intelligatur / quod nec incepit esse / nec desiit esse / nec desinet esse / Deinde
concludit quod intenta / quod solus deus proprie dicitur esse vel essentia / quod confirmat
per hilarium in de trinitate / ubi dicit / quod esse non est accidens deo / sed subsistens veritas

quod sic intelligendum est / quod in sua essentia non cadit mutatio / preteritionis vel futuritionis

et manet ita et nullis cuius peccatis. Deinde ibi: Dei et solius essencia
hic determinat de essencie divine immutabilitate, et intendit istam conclusionem quod solus deus
vere est et ipse est immutabilis. Probatur deus nullo modo potest convenire motus
neque localis neque accidentalis, sed omnia alia a deo convenit est de sui natura mutabilia sicut
patet contra aut. Probatur per augustinum 4 de trinitate capitulo 2 et per philosophum 1 ad thimoteum ultimo
ubi loquens de deo dicit qui solus habet immortalitatem, et per augustinum 5 de
iacobi de trinitate, et per iacobi primo apud quem non est transmutacio et cetera, et per ma-
lachie 3°: Ego deus et non mutor, et sic de aliis pluribus auctoribus. Creatura tamen
natura mutabilis quadam mortalitate, quia si iuste vivit moritur peccato, et si
peccat moritur iusticie. Unde ad romanos 6 capitulo: Quod enim mortuus est peccato mortuus
est semel. Et ibidem: Ita et vos existimate mortuos peccato viventes
autem, et sic et angeli. Deinde ibi: Eademque sola proprie, hic ostendit divine essencie
simplicitatem, et primo ostendit quod est proprie simplex, 2° quod vere ibi: Deus vero et si multa
dicatur, 3° quod summe ibi: Huius autem essencie simplicitas. Prima in 3 primo ponit
quod deus est proprie simplex, 2° quod hoc non convenit alicui nec corporali ibi: Ut autem
patet, 3° quod non convenit nec spirituali ibi: Creatura quoque spiritualis. Primo intendit
istam conclusionem quod essencia divina proprissime simplex est. Probatur quia in eo nullo modo
invenitur diversitas neque partium neque accidencium neque formarum neque aliquo modo re-
peritur in ea variacio vel multitudo et cetera. Secunda conclusio quod nulla natura corporalis est simplex.
Probatur in omni creatura corporali est diversitas et multiplicitas partium accidencium
et formarum et cetera. Tercia conclusio quod nulla creatura spiritualis est simpliciter simplex. Probatur cum hic
est creature accidit diversitas multiplicitas et mutabilitas, tamen certum est quod anima
in corpore patet detestatur de tristicia et leticia, et sic de aliis, et similiter in suis naturalibus
mutabilis est, et eodem modo est de angelis et omnibus spiritibus, sed deus tamen nullo modo
est vere simplex. Deinde ibi: Deus vero, ponit istam conclusionem: deus est
vere simplex non obstante multitudine nominum que de ipso dicuntur. Dicitur enim magnus
bonus, sapiens, beatus et cetera, sed ista non denotant in deo diversitatem accidencium
neque partium, eo quod omnia accipiuntur ab una simplicissima essencia, quia idem
est deo esse et fortem esse et sapientem esse et cetera, sed sic non est de creatura, quia
in animo humano non est idem esse quod est forte vel sapiente esse, possunt enim
esse aliquis quo ad suam naturam cuius nullam dotum virtutum haberet, ut patet per
augustinum 6 de trinitate capitulo 2°. Deinde ibi: Quod autem, probat dictam conclusionem sicut
in deo nulla est accidencium diversitas neque aliquorum multiplicat mutabilitas et cetera, ut patet
per augustinum in 5 libro de trinitate, ubi hoc ostendit distinguendo per singula predi-
camenta. Est enim bonus sine qualitate, magnus sine quantitate, creator sine in-
digencia et cetera, sed patet in littera. Unde per hoc innuit relacionem, quia non nullo modo conferunt
a deo et hoc a deo removet et cetera. Philosophus infert iuste quod predicamenta non proprie di-
cuntur de divina natura quia nullis accidentibus est subiecta. Deinde ibi: Unde nec
proprie, concludit istam conclusionem quod et substancia non dicitur proprie de deo, quia ut dicit
augustinus 7° de trinitate capitulo 8: sed essencia denotat ab esse, sic substancia a subsistere, sed deus
nulli subsistit, eo quod tunc aliquid esset in eo, tamquam in subiecto, quia tunc non esset
omnis simplex, et et maxime subsistet sue bonitati. Kephas autem est dictio

q sua bonitas non sit sua essentia sed in solo tamen in se / Item ibi / huius aut
essentie / ostendit q deus est summe simplex et diuersimode in 3 / primo facit hoc / 2o ondit
q cum hac simplicitate stat personarum pluralitas / ibi / Et tu tante simplicitatis / 3o explo
ratur dicta ibi / Et tante quantitatis / primo intendit istam conclusionem q deus est summe
simplex / quia tanta est simplicitas essentie diuine / q nulla est in ea diuersitas
simpliciter / aliter probatur per philosophos / 1 de trinitate / ubi
dicit q nichil est in ea / q non sit ipsa / aliter probatur
dicit deus qui est vita / ut habetur Joh 14 / non subsistit ex compositis id est ex
partibus componentibus / eo enim q est ipse vita / non potest habere partes componentes
quia si sit / tunc ex talibus partibus contrahet esse / Unde dicit hylarius / neque qui
vivus est ex inanimis continet / Unde summe corporis primo habetur quod corpus
vivus est ex inanimis continet / id est ellementis non habet
sed virtus dei patris / et ideo non continetur ex infimis id est ellementis nec hiis
vel ex inanimis i formis inhitentibus / Nec qui lux est / sicut habetur
tymi 8 / corpis obscuris i affectionibus / que obscurant animam / vel obscuris
i corporibus in e tenebris forma que quod foret super et materia tenebra
n c qui spiritus est est fortis i fortius ex dispositionibus i corpore et anima / vel ex
contrariis / Unde Joh 4 / Spiritus est deus / et eos qui adorant eum in spiritu
et veritate adorare oportet / Et tamen in 8 de trinitate dixit hylarius / q in deo non
est aliud / q ipse habet / et hec idem dicit boecius primo de trinitate ubi vult q hec
vere unum est / in quo nullus numerus est / Item ibi / Et tu tante / intendit
ista conclusio / q cum ista summa simplicitate / stat personarum realis pluralitas / ut probatur
per augustinum 15 de trinitate / et ideo habet quo ad essentiam idem sit hoc / et q habet
tamen relative ad personas habet dicimus / q pater habet filium / et tamen est filius
Dubitatur primo / cum multe sint conditiones diuine essentie / quare solum
determinat de istis 3 bonis / scilicet de vitate / immutabilitate / et simplicitate / Unde q philosophus
sufficienter distinguit a creatura / que habet esse / post non esse / et ita contra est in se
non est vitas / sed varietas / nec stabilitas nec simplicitas / cum habeat esse principium
cum passibilitate / Item videtur / q sapientia non dicitur a sapere / sed potius econverso / sicud
albedo non dicitur ab albo / sed ab albedine dicitur album / Unde dicitur / q via com
positionis sapere dicitur a sapientia / sed via relationis econverso / Item dubitatur
quomodo intelligi debeat / q solus deus / non novit preteritum nec futurum / Dicendum
q hoc est notandum competenter sic / q in sua essentia / non cadit mutatio preteritionis
vel futuritionis / Et tamen cum dicitur / nulla est comparatio mea esse / ad diuinum esse / sic intelligitur
tamen est intimum esse / contra intimatur diuino esse / et contrarium recipimus a diuino
esse / Item dubitatur / quomodo fuisse et futurum esse / dicitur de deo / eo q in
deum / non cadit diuersitas temporum / Unde / q verba diuersorum temporum dicta de
temporali re / important mutabilitatem / successionem / et durationem / Sed dicta de eternis
important successionem et durationem / ut volunt leo et augustinus et anselmus / sed dicta
de eternis sicut de deo / important solum durationem / et ideo dicimus deus fuit est
et erit / quia eius duratio non incepit nec intercipit nec desinit / Item
dubitatur de hoc / q dicit hylarius esse non est accidens dei / videtur enim q

Dubium

2o ar

3o du

4o du

5o ar

nec sit actus creature / videtur quod iste tangit tantum esse / dicitur aliquo modo actus
98 quia oritur ab alio efficiente / et dependet ab alio sustinente / et tamen hoc est
amissibile / sic non est de esse divino / secundum hilarium / est vita in se subsistens
Dubitatur que non dependet ab alio / sed in se immutabiliter perseverans causat alia / et et
est naturalis generis perfectas / eo quod non dimittit suum esse / Item dubitatur
de hoc quod dicit in 2a particula conclusionis / quod secundum apostolum deus solus habet immortalitatem
quia et creature non habentes vitam / sunt immortales / videtur quod ibi tantum immor-
talitas / prout opponitur omni mutabilitati vel passibilitati ad non esse / quantum etiam
ad habet de mutabilitate vel passibilitate ad non esse / tamen habet de passibilitate privationis
1o dubitatur vere vite / Item dubitatur de illo dicto Jacobi / nec vicissitudinis obumbratio
que sit differentia inter vicissitudinem / et umbrationem / videtur quod vicissitudo im-
portat numerum vicis vel successionis temporum / tamen interruptive / interrupto a
8uo ar dicitur privationem obumbratio autem est privatio lucis id est / Item circa 3am partem
distinctionis dubitatur / et primo de hoc quod dicit / quod divina natura est simplex / quia
non habet compositionem partium / et secundum videtur superflue dicere / quia simplex est cuius pars non
est / id est / videtur quod innuit excludit a divina essentia compositionem quantitatis [illegible]
intrinsece / et ideo quod ad primum dicit / quod non habeat intrinsece partium / et quantum ad exclu-
sionem intrinsecam conveniens dicit / quod non habeat varietatem accidentium / et quantum
9o ar ad exclusionem intrinsecam intrinsece / dicit quod non habet varietatem formarum / Item
queritur quomodo hoc intelligitur deus est bonus sine qualitate et cetera / videtur quod ibi ex-
10 ar cluditur omnis qualitas inherens / que non est deus / et eodem modo de quantitate et sic
de aliis / Item dubitatur cur deus non dicatur substantia / tamen cum in se sit subsistens
videtur / quod substantia uno modo dicitur a substando / eo quod aliis substat / et sic non convenit
deo / alio modo dicitur a subsistendo / et in se subsistendo / et sic maxime convenit deo
Qo Questio / utrum solus deus vere sit et sit immutabilis et summe simplex
et arguitur primo / quod non solus vere sit / quia non est solus veritas / dicit enim
quo merito / quod bonum et malum sit in rebus / verum et falsum sit in anima id est / Item
primo posteriorum / circa compositionem et divisionem consistit veritas et falsitas / sed compositio et
divisio fit in divinis / Item augustinus de vera religione / veritas est similitudo
principii / sed dei non est aliquid principium / Item plures sunt veritates testante propheta
diminute sunt veritates a filiis hominum / id est non soli deo attribuitur veritas / Item
in 2o quod non sit simplex et immutabilis / quia dicit augustinus super genesim ad litteram 8 deus
movet spiritum sine loco et sine tempore / Item scriptura dicit de sapientia in-
creata / quod omnibus mobilibus mobilior sit / Item 3o quod non solus deus sit
immutabilis / quia augustinus 12 confessionum dicit / quod materia et forma est immutabilis
Item in omni eo quod movetur et mutatur est materia / sed angeli et alie creature
spirituales non habent materiam / id est / Item 4o / quod deus non sit summe
simplex / quia id simplicius est quod cogitatur et est simpliciter abstractum a pluralitate
quam illud quod includit pluralitatem / sed in deo est pluralitas personarum id est / Item maior
est simplicitas ubi nulla compositio est diversitas / sed in deo est diversitas
compositionum personalium id est / Item 5o quod non solum deus sit summe simplex

/quia purus et est sume simplex/ Item principia composita sunt sume simplicia/
alias iret in infinitum in componentibus/ Item anima intellectiua et substantie separate
sunt sume simplices/ ergo/ Item deus componitur cum aliis/ quia dicit augustinus in
libro de trinitate dicitur quod unum dei quod est deus est forma non formata sed forma
est prima composita/ Ad oppositum arguitur primo probando quod solus deus sit/ quia dicit augustinus
in libro de veritate quod omnia sunt vera prima veritate/ Item ieronimus ad marcellam
prout allegatur in littera/ solus deus vere est cuius essentie comparatum esse comparatum
non est/ Item nihil est pure veritas nisi quod est per essentiam veritas/ hoc autem convenit
soli deo/ quia quelibet creatura non plus habet veritatem quam participat de prima
veritate/ eo quod nihil est in creatura nisi bonitas prima veritate contraposita/ Item
probatur quod sit solus immutabilis/ quia solus habet immortalitatem ut dicit apostolus prime
ad thimotheum ultimo/ Sed dicit augustinus 2o libro contra maximinum non nulla mors
est ipsa mutatio/ et ut dicit primo libro de trinitate talis immortalitas est in
commutabilitas quam nulla creatura habere potest/ Item probatur quod sit vere solus et
sume simplex/ quia ipse solus est quod habet quod sit quod idem est habens et id quod
habet/ sed non est in ceteris rebus ubi distinguitur habens ab illo quod habet/
prout bene patet per hilarium in de trinitate 8/ et similiter substantia dei non est aliquid
quod non sit substantia ipsa/ ut patet per augustinum in libro de fide/ Item/ quod deus est
primum et quanto aliquid est prius tanto simplicius est/ ergo/ Item deus est
actus purus ergo/ Sed nulla creatura est actus purus ergo/ Item deus habet simpliciter
esse in se et a se/ hoc autem nulla convenit creature ergo/ Unde ad primum articulum
quod licet sint multa vera participative/ tamen est una sola veritas que ecenad
est veritas non per participationem/ probatur/ quia sicut se habet res ad esse sic
ad veritatem ut patet 2o metaphysice/ sed solum est unum primum quod in se et per se est
essentialiter sine participatione alterius vel dependentie ad alterum/ ergo/ Et illam
eandem conclusionem ponit augustinus in libro de trinitate contra fe/ 2o dico de 2o articulo/ quod
solus deus est vere et de se immutabilis quia deus non est mutabilis loco/ cum sit
ubique/ nec tempore cum sit eternus/ nec forma quia purus actus/ sed hoc non convenit
alicui alteri adeo/ eo quod omne quod sibi ipsi relictum in nichilum tendit
De 3o articulo dico/ quod solus deus est sume simplex ipse enim est ita
simplex/ quod non componitur nec ex aliis/ nec cum aliis/ hoc autem nulli convenit
creature/ eo quod quelibet talis habet esse finitum et limitatum distinctum et
distinctionale per actum et potentiam tamquam substantia et accidentibus/ ergo/ Ad primam rationem
dico quod omnium et cetera incipiunt ibi convenientie et eodem modo dicatur ad 2am/ Ad 3am
dico/ quod per veritatem ibi potest intelligi filius qui est similitudo patris et cetera sed prius
Ad 4am dico/ quod loquitur ibi de veritatibus per participationem/ Ad quintum dico/ quod
incipit ibi motum secundum actionem qua deus agit intra se/ puta qua
intelligit et amat se/ Ad 6m dico/ quod ibi mobilitas capitur active/ eo quod
velocissime influit aliis et movet alia/ Ad 7m dico/ quod hoc intelligitur
quod mens informis non habet in se principium a quo transmutetur/ Ad 8m dico
quod omne quod transmutatur vel habet in se receptivam materiam/ vel per suam potentialitatem

Ad oppositum

Ro

assimulat᷑ matie / Ad q^a dico ne^o do a^o ore quia licz exhoc q vnu inte᷑ i plibus mltiplicatu derogtet᷑ aliquo simplici tn exhoc q vnu inte᷑ i plibus nllo^o mltiplicatu ꝫ vno simplicissimo mo se hns gcipit᷑ sua simplicitas exceo q intellcus videz ul aliquo mo gcipit q vna essen sit est in 3bq psonis q est quelibz illaꝝ / Intellcus eni eo q videt q vle est vnu i plibq mltiplitu ponit ipm sim pliq singlari q est vnu in vno i᷑ videt vnu i plibq no mlti tu ponit ipm simplicissim / Ad 9m videt᷑ eodem mo c z videt᷑ phot q plitas ppetatu no sup addit ad eo q qtu exnae ul ꝯtas ponit oms tn ponit queliz eaꝝ c z oms sit vniq simplicissime ecne z vna simplicima ecn / Ad 11m z eius gfirmatom pt dici q licz pnoꝝ z forma pha^a gpona no gponit expalis gponit tn tu aliqs z oia tha gponit epatu et potna z exoqduali bq essen / Credo tn veriq q oms creata sit gpoita ecnt z intrite gpsuis ptibq quia alias aliq creata hret sim totu ee ita simul ꝯ creator z tuc hret infinite ee / Ad vltim dico q deus bn est forma exemplaris ꝫ no forma que sit alta pt gposti / Ꝺe ꝺ^o q

d° qna

Nunc ad distinctoz psonaꝝ attedamq / hic est distinctio qu que sit gtinua᷑ ad precedentem / Pus determinat ppetes quo respiciut essem / hic determinat ppetes respicietes psonas z qua distinctio psonaꝝ attendit᷑ penes duplice / emanatom sꝫ gnacomis z pcessionis / Pimo agit de gnatoe / 2° de pcessione ibi ꝺ 10 ibi / Veniamus post filii eternitate / Pma in 2 / Pimo ondit quid de gnatoe filij sit sentiendu / 2° quo smoe sit exponeda / ibi / hic queri potest / Pma in 3 / pimo ppomit sua qoz / 2° opponit gtra ca ꝓone heretoꝝ / ibi / ꝫ gtra hoc / 3° determinat gtra ea ardo p vocs doctoꝝ katholicoꝝ / ibi / Cui hoc dt / 2° videz respestedo suppliuam i quisitoz heretoꝝ / ibi / ꝫ queras / Pimo intendit ista qoz q pr z filq z sps santq sit vnu in natura / z distincti in psonis / licz alius sit pr / alius filius z sps no tn aliud est pr a filio ul spu sto / et dicit 3 psone sit eterne / Item ibi / ꝫ contra hoc / opponit p voz cuiusdam heretici / vt dt ambrosiq in libro de tnitate / qui sic arguebat / si filius est natus / tuc hz pncipium / z p qns no fuit ab eterno / Item ibi / Cui hoc dt / determinat magis plane sua qoz gtra hereticu dicedo / z intendit hac qoz / q natu ee / est deo eternu esse / z sempiternu / z qo filius est eternus pri / sicut splendor eternq igni / sicut dt augq i 60 de tnitate / Item ibi / Item ꝫ deus / 2° arguit p augm ibidem quia pr dt apls pe ad cor / pimo / xpus est virtus z sapia dei / si i᷑ deus aliq fuit / qn no fuit filius / tuc fuit sine sapia z virtute / Item ibi / Eidē quoq / 3° pbat hc ide p ambrom pimo de tnitate / qui sic arguit / quia scriptu e vsa^e ꝫ / Ante me no fuit alius deus / z post me no erit alius deus / quit quis hc dicat / an pr aut filius / si filius sequit᷑

q an filiu no fuit alius deus / p prima pte dicte auctis / Si pr sequit
q p9 prem no erit alius deus / p 2am pte dicte auctis / filius no hz
potem / nt pt posteriore / Deinde 3o / Item dit michi / 4o pbat hoc idem mgr
ambrosius rone que funda sup hoc / q nemo pt esse pr sine filio / Et ego
Et si dixerit heretic / q pr no abeterno fuit pr / lig abeterno fuit deus
Cont hoc art ambo / quia tunc esset mutabilis p gnatonis successiom
q est scdm / Deinde ibi / Et queris alme / hic innuit topestendo hereticor
i quastiom / Et intendit q gnatio filij i diuinis excellit omem intellcm creat
tertio ambo anglor archan logr 3 / quia dicit ad phil 4 / pax que est super
omem sensum / Et loquit i depate in tractu 3o no mirum / si tanta gnatio
est sup omem sensum / Item ysa 53 / Gnatom eius quis enarrabit / Et
sedt / Et uida tri psumunt de suo ingenio dicere illa gnatom
posse intelligi / insistentes aucte Jeronimi sup illo eccles 2o quis no
adam i ipsius filio ... a scendit sensu / ibi dicit q sepissime in sacris
scriptuis lit quis no p impoli s3 p difficili ponit / ut ibi gnatom
eius quis enarrabit / Et Jeronimus no dt hec io / q aliqs miraculu plene possit
etna filij gnatom intelligere / vl explicare / Et bn dica pt aliquid in
telligi / vl dicit dca auctas ysaie scdm quosda inte de tpali xpi gnatione
q 2 pstite intelligi et explicari / no pt ab homine / Deinde ibi / hic qui
pt / hic est 2a pt distinctionis / in qua determinat quo sermone gnatom
etnitatis / congruentius explicari possit / Et diuidit in 2 / primo ppnit
doctoru apponte qtrusia / Nam quida dicunt ea debere exprimi p verbu
ptiti tpis / alij p vbu pntis tpis / 2o doctores concordat ibi / Et ne
tanti doctores / 3o sua rnsiom qfirmat p verba hilarij ne videa
dictis origenis inniti / ibi / hilarius quoque dt / 4o qcludit summati
q dicendu et loquendu / Et quo de etna gnatione sentiendu / ibi / Sentias
ergo / primo intendit / q scdm gregoriu sup Job lio mor 29 / no debz
dici filius semp nascit / ne imperfectus videa / s3 potius dz dici filius
semp est natus / pta q lij natu exprimat pfectom / Et lij semp etnitate
Ut augus in glo sup illud hebr primo / Cui n dixit angelorum
et et sup illu locu ps in que ibide allet aplus / Ego hodie ge te / in
mit / q ad expmend gnatiom etna filij bn dixit genui / ne nouu
putaret / Et bn addit hodie / ne gnatio pterita vide / Et similiter ...
in glo ad hebr primo dt nihil aliud manifestat expobis pphe / s aut dt
Ego hoc ge te / ti qma expa essent pntis / semp genita est filius
hoc idem qfirma p augm li o 83 q q 29 / vbi volt q no dz dici filius
semp nascit / eo q qui nascit / no du est natus / s3 dz dici filius semp
est natus / Deinde ibi / origenes vero / adducit ad oppitu aucte orige
nis / in qua innuit dicendu esse filius semp nascit / Deinde ibi / s3
ne tanti / concordat doctores volens / q vtrumq possit dici / s filius semp
nascit / Et filius semp est natus / lig magis plane et qgrue fiat expssio / cu dicit filius semp est natus / hoc intendit gregorius / lig eni hec

sit vn filius semper nascitur et similiter ista filius de patre ante tempora natus
est tamen magis comparatur est expressio et plana cum dicitur filius semper et
ab eterno natus est. Item ibi hilarius quod confirmat positionem suam ex verbis
hilarii in quibus manifeste dicit quod filius nascitur ex patre. Unde primo dicit
hilarius quod deus est vivens et est potestas nature eterne vivens sed est est
natura eterna ex se et sua potestate vivens sed verum vita potens causa esse vita
et quod ex eo nascitur tamen sacro sancte sunt quia filius qui ex eo nascitur qui est
sacrum sine sacra et secreta sunt patris seu habent eandem sacram et secre-
tam suam quod habet pater non potuit esse aliud quam vivens et sacrum secre-
tum sue dicitur secreta et sacra generacio filii quia nos ea non comprehendimus
etiam dicit hilarius omnia vivunt sua id est perfectam vitam suam et ponit
ibi pluralem pro singulari. Item cum dicit quod autem vivunt quod id est quod qui et cum dicit
sine novitate nature inuit quod filius habet eandem naturam quam pater. Etiam dicit
quod nativitas filii non est ex diminutione id est ex decisione seminis sed ex patre
qui virtus est. Etiam non est de mutatione id est quod de non filio mutatus sit in
filium. Etiam dicit quod pater impartit filio ut sit ymago in nascibilitatis id est patris
innascibilitas et hoc facit sacro nativitatis scilicet sacra et secreta nativitate. Item in
dicimus ergo filium natum concluditur summatim quid dicendum quo loquendo
et quis sentiendum sit de eterna filii generatione et intendit quod dicendum
est filium esse natum ante tempora et semper nasci de patre. Cogitaverunt tamen
dicimus eundem semper et ab eterno natum esse et patri coeternum esse. Secundo
innuit quod quod pater est eternus sit et filius tamen pater est sine auctore et non
natus filius autem ab eterno auctore est et si non esset eternus non eius pater
non esset auctor eternus et ista est summa hilarii. Tertio ponitur responsio hilarii
ad arcum hereticorum ex quo exposuit omne quod natum est non semper fuit. Unde
quod hoc est verum in rebus humanis non autem in divinis aut eternis. Ibi enim
semper pater est et semper filius est quia filius non habet ante esse quam sit natus
quia si diceremus aliquem nasci quod tamen prius erat hoc non est iam nasci
sed est seipsum nascendo transmutare ex hoc sequitur quod cum filius sit deus
et sit totus sua patris quod non potuit esse sicut deus qui est pater quod deus qui
est filius et quia deus qui est filius non potuit ante esse deus et
postea filius ideo quod tunc seipsum transmutasset in esse filii sequitur quod non
potuit esse deus qui est pater ante quam esset filius. Dubitat hoc autem sed
qualiter fiat ista nativitas excedit humana intellectum et ideo sufficit fidelis confessio

du^ 2^ p^o
Dubitatur primo de hoc quod dicitur in littera filius non est aliud quam pater et
tamen est alius quam pater. Videtur enim sequi est alius ergo aliud sed non sequitur
est alius homo ergo aliud animal. Unde quod non sequitur de forma sed in creaturis
tamen materie tenet ex eo quod in illis nunquam reperitur distinctio personarum

2° dubium
sine distinctione essentie sive essentiarum. Secundo dubitatur de hoc quod dicit tres
persone sunt coeterne. Ex hoc videtur sequi quod sunt tres eterni quod est contra symbolum. Respondetur
quod in divinis quedam nomina sunt substantiva per modum substantie et illud talium dicitur dicitur
pluraliter sive est substantivum sed hoc nomen deus sive adiectivum ut hoc nomen
eternum. Quedam sunt per modum adiacentie sed adiectiva adiective tamen

quialia sunt verba / et proprie et ista pertinent divi plat / quia contrahunt mum
a suppositis / alia signant [?] in adiacente notando mt relationem mu
tua / ad hoc nomen eternus / et tria pertinent divi plat / ex hoc patet quod prima
quam non valet / 3o dubitatur de prima rone / contra arrium / que est de sple 3o dubitatur
dore / quia per rone videtur / cum creature progrediantur a creatore / quod
ab eterno fuit talis progressio / unde nego conseq.ᵃᵐ / eo quod egressio filii a pre
est omnino naturalis / et filius egrediens est eiusdem nature seu eadem natura cum patre //
Similiter egressus splendoris ab igne est naturalis / et est secundum similitudinem nature //
egressus autem creature a creatore / voluntarius est / Dices ex hoc dico
quod si ignis est eternus / splendor eius est eternus / sequitur diffusio splen
doris vel lucis fiat in instanti / Item contradictionis non videtur vera / eo quod posse
fore esse ignem / a quo non egrederetur splendor / eo quod primus motor posset non
concurrere igni ad splendoris productionem / Ad primum potest dici / quod intelligatur
de splendore prout est in sua radice / scilicet intrinsecus igni / qui semper est
coevus igni / sed diffusio eius fiat in instanti secundum non / Etiam aliqui
dicunt / quod per splendorem seu ignis productionem / intelligi debeat in uni
dicit / quod per splendorem seu ignis productionem intelligi debeat ... [?] / eo quod sple
diffusionis ignis / Et si dicatur primum non videtur contra ad propositum / eo quod sple
dor in sua radice non videtur genitus ab igne / Et 2a solo deficit / quia
tunc quamprimum saltem productio splendoris posterior igne producto / Ideo satis
videtur / quod augustinus et alii doctores ad hoc vadat / quod diffusio splendoris fiat in instanti
[?] in medium / et similiter commentator super 2 physicorum commento 22 / ubi dicit / quod illumina
tio non est motus sed finis motus / Ad 2m dicitur / quod aliqui concedunt / quod possibile esset
et non implicaret contradictionem / ignem fuisse ab eterno / et tunc ad hoc quod valeat
quia aliter [?] addi in ante / si igni daret vel data fuisset talis productio / quia
iam produceret splendorem / Sed si ponitur / quod impossibile sit aliquid creatum fuisse
ab eterno / ut credo tunc dicta contradictionis tenet ex hoc quod ex impossibili sequitur
quodlibet / 2o dubitatur de hoc / quod dicitur in 2a rone / quod quia filius est sa 2o dubitatur
pientia et virtutis / tunc non esset coeternus patri / tunc fuisset quandoque pater sine sapientia
et virtute / ex hoc enim sequitur / quod pater sit sapiens sapientia genita / quod est
contra augustinum 6 de trinitate / unde nego consequentiam / quia ratio non ex hoc habet
efficaciam / sed ex hoc quod eadem simplicissima res et essentia / est sapientia genita
et ingenita / ideo si sapientia genita non esset patri coeterna / tunc et ingenita
et sequitur pater fuisset sine sapientia ingenita / 4o dubitatur de 3a rone qua 4o dubitatur
dicitur / In me non est alius deus / etc. Contra in divinis est ordo / eo quod pater
est prior in divinis / et ideo ibi est prioritas et posterioritas / unde nego consequentiam
quia licet ibi sit ordo originis / non tamen est ibi aliquo modo prioritas temporis
vel successionis / 5o dubitatur de 4a rone / in qua dicitur / quod si prius fuit
deus / et postea pater / quod tunc sit mutatus pari rone sequitur / cum ab eterno fuit
deus / et non ab eterno dominus vel creator / quod ipse sit mutatus / unde nego consequentiam
quia dominus respicit creationem / sed pater generationem / que non potuit fieri nisi pater
generaret filium de substantia sua / vel generaret alium a se deinde generatorem tunc
quod forte diceret hereticus / et neutrum posset fieri sine mutatione / Septimo
dubitatur de hoc / quod dicitur in 2a parte dist. secundum intentionem gregorii et augustini

q congruencius dicat filius dei semper est natus q dicat filius dei semper
nascit quia verbum prius a tempore sed quemadmodum in eternitate q verba alterius temporis
igitur congruencius dicat q filius semper nascit q q semper sit natus. Contra probatur
quia propter hoc congruencius de deo dicitur est q fuit vel erit quia est proprie
dicitur de deo sed fuit vel erit solum secundum nos ut patet per augustinum in glosa super
Johannem 16 Unde et boecius 5o de trinitate Eternitas est interminabilis vite possessio
tota simul. Unde q congruencius dicat filius est natus et non propter expressionem
eternitatis generationis que est tota simul et tota presens sed propter hoc errores hereticorum
quia nulli vel pauci erraverunt circa tempus vel circa intervallum sed multi
erraverunt circa initium generationis/ et ideo sancti doctores ad excludendum er-
rorem circa initium dixerunt q deus dicitur semper genitus/ Tamen non est simile
de hiis verbis est et fuit sed de hiis nascit et est natus quia hoc
verbum est sit presentem esse sed nasci vel generari in quibusdam per modum suc-
cessionis ut dicit 4o physicorum q generatur non est/ Octavo dubitatur de hoc q dicat
augustinus q in psalmo/ Ego hodie genui te possit exponi de generatione qua
generabatur a matre/ Contra secundum hanc generationem non habuit patrem sed solum matrem
Videtur q secundum illam expositionem genui accipit ibi causative sic q pater vo-
luntate trinitas effecit hoc q filius generaretur de matre sed in glosa super illud
Matthei 3 potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe in
huius testimonium dicit deus de sacra genuit filium id est fecit generari/ Nono
dubitatur de hoc q dicit q de vivo natus est sed natus perfectionem sine no-
vitate nature/ Contra quia puer nascitur de patre vivo cum perfectione
et nativitate nature/ Videtur q hilarius loquitur de illo q est vivum per essentiam
in quo nihil est nisi vita sed creature non sunt vivae nisi per participationem
Decimo dubitatur de hoc q dicit q non ex decimatione sed ex virtute nativitatis
est/ Contra secundum dyonisium et ambrosium pater se habet ut fons filius autem et spiritus sanctus
ut rivi sed rivi sunt a fonte per decimationem igitur/ Videtur q ibi non est decima-
tio que sit per decimationem vel diminutionem ideo locutio de fonte et rivo
methaphorica est. Undecimo dubitatur de hoc q dicit q pater sit auctor
ex hoc sequitur q pater sit causa/ Videtur q auctor non dicit causa sed principium
Ultimo dubitatur de hoc q dicit in fine commentis si autem esset et natus tunc
sequeretur de mutatione nascendo si valet argumentum sequitur q cum filius
dei esset et postea nascitur de virgine q ergo sit mutatus/ Videtur ne-
gando ideo q in generatione ex virgine natus est per assumptionem alterius
nature/ hilarius autem loquitur de generatione q fiet secundum eandem naturam scilicet divina
et ideo tunc non incepit esse filius nisi sic nascebatur q prius non esset natus
sicut accipitur in auctoritate hilarii sed bene incepit esse filius virginis et
etiam incepit nasci de virgine non per sui mutationem sed alterius scilicet virginis

Questio utrum pater ab eterno genuit filium et semper generet secundum
a se rerum distinctum/ Et arguitur q non in divinis non est generatio secundum
rationem perfectam generationis igitur etc. antecedens probatur quia de ratione perfecte

gnacionis est transmutacio deum esse talis aut non est in diuinis ut patet Jac primo
vbi dicitur apud quem non est transmutacio etc. et patet et compluribus dictis doctorum
precedentibus/ 2o illud quod est perfeccionis in creaturis non debet attribui deo sed gene
de generacione perfeccionis est enim creaturis spiritualibus que sunt nobiliores corporalibus non con
uenit generacio/ 3o diuinum esse sine generacione intelligitur summe perfectum eo quod in spiritu
sancto est esse summe perfectum in quo tamen non est generacio etc./ 4o probatur quod generacio non
sit distinctiua personarum quia ut dicit anselmus in libro de concordancia prescie et
liberi arbitrij vbi est instrumentum semper mouens quo aliquid idem potest generare
semper et per quod non oportet per generacionem personas distingwi/ 4o generare est a patre
et tamen est idem cum patre licet genitum sit a genitore non tamen oportet ab hoc quod
distinguatur ab ipso/ 6o pater et filius se habet sicut intelligens et intellectum sed in
separatis a materia idem est intelligens et intellectum eo quod in methaphisice/ 7o queritur
quare potius relaciones faciunt differenciam personalem quam essenciale cum tamen eque
bene possint esse plures eciam in vna persona sed ego/ 8o probatur quod non ab
eterno fuit ista generacio sed enim id quod incipit se habet ad non esse ita id quod
generatur se habet ad esse sed omne quod incipit desinit vel desinet esse igitur omne
quod generatur incipit vel incepit esse etc./ 9o non illud accepit esse ab alio non
ab eterno habuit esse sed filius habuit esse a patre etc. antecedens patet quia vel accepit
illud quod iam habet/ 10o omne principiatum est cum principiatum sed pater est principium filij
etc. Racio cum in diuinis idem sit principium essendi et principium duracionis
sed pater est principium essendi filij etc./ 11o pater creat principio et inicio igitur sic communicat
filio carere inicio et communicat ei carere principio quia ei cum communicet sibi totum
quod ipse est/ 12o probatur quod pater non semper generat filium quia dicit augustinus 83 q. q.
31 qui semper nascitur non dicitur est natus sed filius est natus etc./ 13o ecquid
fit non est eo quod 4o phisicorum etc./ 14o generari terminatur ad genitum esse sed filius
dei est genitus igitur generacio eius terminatur et per consequens non semper generatur/ 15o nobi
lius est genitum esse quam generari eo quod generari est via ad genitum est sed id
quod perfectius est est attribuendum deo etc./ 16o quia diuina est generacio naturalis ad
restat de nouo producendum vel reiteratur illud quod productum est sed neutrum
horum est in generacione diuina etc./ Oppositum patet per determinacionem magistri in
de q. et per auctoritates doctorum ibidem adductas/ Et ipsa dicitur bi ego
qui ceteris generacionem filius eo dicit dominus q. d. non/ Item trismegistus de cur[a]
ad asclepium fecunditas maiestatis est/ vbi est perfecta generacio ergo generacionem
filij conuenit perfecte generacionis eo/ Item per 20 articulo de distinccione personarum
per generacionem dicit augustinus primo de trinitate nulla res est que seipsam generat
ut sit/ Item in omni generacione est emanacio vnius ab alio etc./ Item per 20
articulo quia si non tunc filius esset deus recens quod est contra predicta/ Item
probatur quod pater semper generat alias generare esset infinitum et generare
esset actus ipsi patri/ Vndecimo dico primo de generacione speciali quod quedam

e per quam generans generat totam substantiam suam genito / Alia est per quam generans
producat genitum sibi communicando esse per totam substantiam suam sibi transmittendo / prima est
simpliciter perfecta 2a vero non et ideo dicitur quod illud quod generatur 2o transeat a non esse in esse
quia ex eo quod per decisionem non dum habet actu totum sed debet acquirere quod actu
totius quod habet fiat per transmutationem / Sic autem non est in generatione divina quia secundum
damascenum libro primo capitulo 8 ratio generationis est ista generatio est ex substantia generantis pro-
ducta quod generatur secundum substantiam et paucis interpositis / Subdit generatio est sine principio
operis nec et operis et interius sine principio id est eterna / Ex hiis colligitur ratio
perfecte generationis ista generatio est productio eterna alicuius secundum substantiam primo dum non
de tota substantia generantis / Ex hoc patet quod transmutatio de non esse ad esse non est de ratione
perfecte generationis et non convenit generationi inquantum generatio sed inquantum corrupte
est et imperfecte / 1o dico quod generatio facit distinctionem realem inter generans et genitum
tum et non solum intellectualem ut dixit sabellius realem inquantum ad personam
non quantum ad essentiam sed dixit arrius / 2o dico quod pater genuit filium ab eterno
et hoc patet ex coparatione summa secunditate et filii equalitate et summa utrorumque
actualitate / 3o dico quod pater semper generat filium unde nunc non est idem generari
et genitum est et nasci et natum est / Secus autem est in hiis que generantur
et sunt per motum ubi fieri precedit factum esse eo quod motus est actus entis
in potentia / Etiam si aliquis sit in instanti licet sit idem fieri et factum tamen statim
transit fieri post factum esse eo quod tale fieri importat rationem tunc primo accipere
esse ab alio sed in generatione divina non est motus nec aliqua imperfectio talis
ratione cuius distinguatur fieri contra factum esse etc. / Ad prima ratio patet solutionem
ex dictis in primo articulo / Ad 2m dico quod generatio non est imperfectionis in crea-
turis prout generatio sed prout per decisionem alicuius partis et transmutationem et corruptionem
sit / Ad 3m dico nego antecedens / Ad probationem dico quod non sequitur esse divinum est
perfectum in spiritu sancto cui non convenit generatio ergo esse divinum est perfectum in
spiritu sancto sine generatione immo nec est nec intelligitur esse divinum perfectum in spiritu
sancto sine generatione patris et nativitate filii / Ad 4m dico quod voluntas
movet se in virtute moventis primi / Ad 5m dico quod hec non est propria
secunda generare est a patre eo quod non est principiatum a patre sed dici debet quod
generare sit actus patris et non est in patre prout actu generat filium / Ad 6m
dico quod pater et filius sunt idem tamen idem natura quia sunt eadem essentia
non tamen sequitur quod pater sit filius / Etiam dicta auctoritas non habet veritatem sic quod
quidquid oritur ab aliquo separato a materia quod hoc sit unum sed sic quod ibi idem
intelligatur separatum / Ad 7m dico / nego antecedens / quod esse plures essentias in
divinis repugnat simplicitati quod non est de personis / Ad 8m dico nego antecedentem
quia solum habet veritatem in generatione que est motus / Ad 9m dico nego antecedens
quia filius ab eterno habuit esse et simul accepit / Ad confirmationem nego quod
principium sit ante principiatum in divinis sed natura sine duratione vel et relatione
sed simul se habent utraque cuius ratio patet ex hoc quod principium dat principiato totam
naturam suam / Ad 10m quando dico quod filius habet principium tam essendi quam durandi
eo quod totaliter est a patre principio non tamen habet principium essendi vel durandi in

iuale s; originale sine originis / Ad ium dico uedo q pr quig filio care
pn̄o lic; s'quitat totu q ipe est eo q care pria° respiat psona et no
ab te cem / Ad 2m dico q in hiis que sunt ptrinsecutatoz illud q sit
ul nasci no du gplete est sic sic no est indiuinis / et io ne aliqs virgina
ret filiu sit nasci indiuinis sed nasci creata que no du pfite nata e
io dt augs q magis est queniens diu nata sit q nasci / Eodem ad 3m
Ad 4m q generare tmnat ad genitu esse vm est si tmnat dt pfitom
si aut coclud duratom etnitas ne lic; bu heat veritate i creaturis
Ad ultima duo dico q sm gcludunt de generatoe creaturaru   Decima d°

Dnt post filij etnite de spu s / Cuius est intencio / de generatoe
filij / intr de pcessione / spus sancti / Et pmo de etna / 2°
de tpali inf d x / prima in 3 / pmo de tmnat de pcessione
spus sancti i gpatoe ad psona pcedentem / 2° i gpatoe ad tem a q
pcedit 2a d 11 ibi / hic dicendu est / 3° i gpatoe ad generatom d x / pq
hoc considerandu est / prima in 3 / pmo ondit / q spus sctus pro
cedit ut amor siu caritas ul dilcco / 2° p modu remotonis dubij
magis coplanat / ibi / Iohes aut in ep / 3° hoc gfirmat similitudibus
et auctte sanctis et sctoꝝ i / pluribus exemplis / 4° assignat ronm
siue solutonis / ondens quod spus sanctus ppe dici possit caritas / i
hic hondu est / Conclusio q intendit / est ista / q spus sanctus est
amor siue caritas siu dilco pris et filij / hec p augm in de trinite / ubi
dt / q spus sctus insinuat nob quem caritate / qua pr et filius se in
uicem diligunt / Item ibi / Iohannes aut / Apllo / q dr / pe Ioh
e / deus caritas est / Quid / utru deus pr sit caritas / an filius / an
spus sanctus / Unde augs in de trinite 15 q° / q lic; pr dicat caritas
et filius et spus sanctus et omes 3 sint una caritas / tn ppe spus scus
pt vocari caritas / ut pbat / qua lic; pater sit sapia / et filius / et spus s.
et omes 3 una sapia / tn filius ppe vocat° dicat sapia / sic eodem°
dicendu est de trinite / sicut dt / Item i / pluribus exemplis / Con
firmat dcm suu / et pmo pfimile / quia / ut dt augs in de trinite
nomie legis / q est que / tota testam veti / appat legi moysi / sic ca
ritas ul amor / lic; gueniat omibus 3bus psonis / et tamen carum / tn
ppe gret spui sancto / Item i / Quid ergo vmai / Confirmat idem
p auctem sanctis / quia pe Ioh e / legit deus est dilco / et q dilco
est ex deo / sed deus qui est ex deo non est pr / i. n° oz q sit filius ul
spus sanctus / sed ut manifestius ondat / q sit spus sanctus subdit
ibidem / In hoc cognoscimus quia in ipo manemus / et ipe in nobis
/ quia de spu suo dedit nobis / et tota deductio est augni ubi sup
in quo ondit / q spus sanctus est caritas pris et filij / no solu q
se inuice diligunt / sed et nos / et qua nos deu diligimus / pxa
ibi / Nunc vero / Confirmat hoc p aucts sanctoꝝ sz Ieroni et aug
inquibus mte pz / q spus sanctus est amor pris et filij et

vnitas sine quo sit donu amborum / quod est vnius eterne / et equalis eternitatis ter cum
ipsis / ¶ Item ibi / hec nondum est / assignat rationem dictorum suorum / ostendens quo spiritus
sanctus proprie possit dici caritas / ¶ per augustinum in 14 de trinitate qui sunt vel
cuiusque / caritas denotat connexionem patris et filii / eo quod ipsa est qua pater diligit
filium et econverso / et connectit apparet pertinere illi / qui procedit ab ambobus / et ille est spiritus
sanctus / et / Vnde quia spiritus sanctus est communis ambobus / sicut apparet pertinere nomen
quod est commune ambobus / sed caritas est huiusmodi / eo quod et pater et potest dici caritas et
similiter filius / ergo / ¶ Dubitatur de hoc quod dicit / quod pater et filius diligunt se spiritu
sancto / ¶ Contra hoc verbum diligunt tenetur ibi essentialiter / et si diligunt nos spiritu
sancto / tunc sunt spiritus sanctus / ergo enim augustinus dicit / quod pater non diligit se spiritu
sancto / quia diligere / ibi tenetur essentialiter / ¶ Vndetur quod diligere quandoque tenetur pure essentialiter / ut
tunc dicatur pater diligit se / quandoque pure notionaliter / ut tunc dicatur pater et filius
diligunt se spiritu sancto / quandoque partim essentialiter et partim notionaliter / ut tunc dicatur
diligunt nos spiritu sancto / quod patet quia idem est patrem et filium nos diligere
spiritu sancto / et nos mittere / spiritum sanctum / sed aut dicitur / tantum spiritus sancti
productionem / quod spectat ad actum eternalem notionalem quod gratie collationem quod
spectat ad actum essentialem / ¶ Item dubitatur de hoc / quod dicit quod sit vnitas am-
borum / contra ibi vnitas / non enim dicitur vnitate essentialem / quia tunc non esset
amborum sed trium / nec notionalem / quia spiritus sanctus non est communis spiratione / nec
etiam personalem / quia pater et filius non sunt vnius persona / ¶ Vndetur quod vnio
capitur personaliter / non sit quod pater et filius sunt vna persona / in illa vnitate
sed quod sunt inter se vniti / ¶ Vnde magister / et dicit vnitas sanctitas et caritas
quia vnitas dicit conditionem omnis amoris / eo quod omnis amor est vis vnitiva
sed sanctitas dicit conditionem amoris casti / contra libidinosum / sed caritas dicit conditionem
amoris proprie / ideo enim dicitur caritas quia est amor inestimabile
habens carum amatum / ¶ Item dubitatur de hoc / quod dicit quod pater et filius sunt sua
tes vnite / non participatione / sed sua essentia / et non dono alicuius superioris / sed
suo proprio / Contra sanare vnite spiritus / est spirare spiritum sanctum / et si pater
et filius sanat vnite / et spiritus est essentia sua / ille spirat spiritum sanctum
essentia sua / contra tamen quia patrem et filium sanare vnite spiritus est spirare
spiritum sanctum / et per consequens essentia spirat / Item pater et filius sanat vnite partici-
patione spirationis / sed verum secundum / quod dicitur quod non participatione / Vndetur ne de
vltima contra contra / quod pater et filius potest dici spirare spiritum sanctum / vel
sanare vnite spiritus sua essentia / eo quod pater et filius qui sunt vna essentia
spirant spiritum sanctum / et sanat vnite in ipso / qui est eadem essentia / sed
ex hoc non sequitur / quod essentia spirat / ¶ Ad 2m patet solo ex hoc quod dicit
in littera quod non participatione alicuius doni superioris / vel sicut diuisi sanat
vnite pacis / sed in dono quod est eadem essentia / que ipsi sunt / sed membra ipsi
sanat vnitate in dono superiori / quod participat non tamen sunt hoc donum / ¶ Item
dubitatur de hoc / quod dicit augustinus 14 de trinitate / quod spiritus sanctus sit communis am-
bobus / sicut patri et filio / Contra tunc vna persona predicaretur de alia assumere
indistinctis / contra alterum / et quia per hoc quod essentia est communis tribus personis potest
de qualibet illarum assumere / ¶ Vndetur / ne de contra / ad placitum dico / quod essentia

Dubitatur quare in littera dicitur quod spiritus sanctus amor est caritas siue dilectio patris
et filii videtur enim quod superflue duo ponantur nomina aut altum Vndetur licet ista
idem sint amor dilectio et caritas differunt tamen ratione / quia amor extendit se ad
affectionem tam naturalem quam rationalem dilectio proprie ad rationalem quia dicitur ab electio caritas
vero est affectio rationalis spiritualis et quia omnia illa sunt in deo ideo diuersis nominibus
appellat spiritum sanctum Egidius dicit quod dilectio super amorem addit electionem et
caritas super dilectionem addit finalem complacentiam

est ita quibus/ quod est in duabus personis/ et est quedam caritas spiritus sanctus qui tamen proprie pro
persona in divinis non sit est quibus ambobus/ ut communis sit quod est absens/ et dicit communis
potius quam communitatem/ Et non quod caritas quedam comparatur ad alias virtutes
ut vinculum/ et sit appellatur perfectionis/ quia ut vinculum prout dicit apostolus col. 3 caritas
est vinculum perfectionis/ et sit appellatur spiritum sanctum/ Esse tamen est nomine que
duabus personis/ Etiam qui accipitur pro vinculo/ non solum est appropriatum est proprium
spiritus sancti/ prout dicit Jeronimus super illud psalmi/ Diligam te etc. Spiritus est
dilectio qua pater diligit in filium et filius in patrem

Queritur utrum spiritus sanctus procedat per modum voluntatis et per
modum mutue caritatis/ Arguitur primo quod non per modum voluntatis
quia tunc esset similis modus procedendi persone divine adeo sicut
est creature adeo sed hoc est falsum quia tamen creature procedat per modum
voluntatis/ 2o tunc spiritus sanctus non procederet naturaliter et de essentia patris
et filii quod est falsum cum sit idem deus cum eis/ 3o sequitur quod posset producere
personam aliam quia probatur quia eo quo pater et filius producunt spiritum sanctum per modum
voluntatis communicando ei amorem sua essentia ergo per modum liberalitatis sed liberalitatis
est communicare pluribus quam paucis/ 4o qua ratione una persona procedit per
modum nature et alia per modum voluntatis pari ratione debet poni persona que per
modum rationis eo quod ratio est una de superioribus potentiis sed ille procedit
per modum rationis non ponitur igitur nec iste/ 5o probatur quod non per modum amoris seu caritatis
quia tunc spiritus sanctus esset productus per amorem quod falsum est cum sit met
amor/ 6o quia non potest aliud in divinis poni emanatio per modum amoris
nisi quia pater amat filium cum ergo filius amet spiritum pari ratione erit ponere
ulteriorem personam per modum amoris emanantem et sic in infinitum/ 7o
cum dona spiritus sancti sint septem quare plus procedit per modum amoris
quam per modum alicuius alterius doni/ 8o persone divine sunt ypostases perfecte
amor autem non est ypostasis sed proprietas/ 9o in natura intellectuali concupiscibile
potentie motive est ita bene irascibile que respicit honorem sed
concupiscibile que respicit amorem ergo qua ratione procedit persona per modum
amoris pari ratione per modum honoris et pari ratione per modum gaudii vel
spei/ 10o si sit maxime procedet per modum amoris mutui quod probatur falsum
quia tunc esset patris in filium et econverso et per consequens pater acciperet aliud a filio
consequens falsum amor mutuus non est unicus sed duplex in divinis et amor mutuus
importat quandam obligationem mutuam que non est in divinis/ Item consequens falsum
quia tunc non spiritus amoris posset esse primo et non esse tamen propter mutuum
Item consequens falsum quia ut dicit Richardus iste amor prout est patris ad filium est
gratuitus et prout est filii ad patrem est debitus vel est mixtus/ Item amor
non est proprium spiritus sancti consequens antecedens probatur per augustinum in de trinitate c. 3 vel 5
dicit quod non solum spiritus sanctus est caritas/ Etiam si esset proprium spiritus sancti
tunc repugnaret rationem/ 11o si sit tunc spiritus sanctus esset nexus patris et filii
quod probatur falsum consequentia quod tunc pater et filius convenirent in ipso et per consequens converni-
ret in persona/ Consequens falsum quia pater et filius non sunt separatim etc./ Consequentia
quia tunc necteret simul patrem et filium quod est falsum quia in se sunt conce[pti]

Etia e[x]p[ress]io qua tut sp[irit]us sanct[us] h[ab]ret relatio[n]e[m] persone medie eo
q[uod] nexus est mediu[m] int[er] ea que nectu[n]t[ur] / 3o esse sp[irit]us sancti no[n] [com]pe
tit 3e p[er]sone m[edi]a[n]tis eo q[uod] sp[ira]t[io] est actus nat[ur]alis i[n] mapie
quem[i]t p[er]sone que p[er]modu[m] na[tur]e procedit / Oppo[siti]o[n]em ar[guitur] sp[irit]us sanct[us]
p[ro]cedit p[er]modu[m] amoris ut determinat magi[ste]r in l[itte]ra / Amor aut[em] res
p[ic]it voluntate[m] [et]c[etera] / Et ut d[icit] Jero[nimus] sup[er] p[salmo]s [et]c[etera] / Sp[iritu]s est amor
quo h[ab]et p[at]re[m] in filiu[m] et e[contr]a i[n] p[ro]cedit permodu[m] caritatis mutue / Dico
ergo p[ri]mo q[uod] sp[irit]us sanct[us] procedit p[er]modu[m] volu[n]t[at]is [et] liberalitis
p[ri]mo sicut filius procedit permod[um] na[tur]e ad ostendend[um] summa[m] fecundi[tatem]
ita o[portet] aliq[ua]m personam procede[re] permod[um] voluntatis [et] lib[er]alitatis
ad ostendend[um] in divinis summa[m] lib[er]tate[m] [et] liberalitate[m] / Et etia[m] sicut in
divinis est intellectus sic et voluntas [er]go filius ut verbu[m] proce
dat permodu[m] intellectus o[portet] q[uod] aliqua persona procedat p[er]mod[um]
voluntatis / 2o dico q[uod] sp[irit]us sanct[us] procedit permod[um] amoris
p[ri]mo quia procedit p[er]modu[m] volu[n]t[at]is cuius p[ri]ncipalissimus actus
est amor de quo tota scriptura est plena Joh[annis] [et] [ad] Ro[manos] [et]
[et] p[er] Aug[ustinum] in plur[i]bus locis [et] maxime [et]c[etera] de trinitate / Attendu[m]
t[ame]n q[uod] dupl[icite]r int[elli]g[itu]r aliq[ui]s procede[re] permod[um] amoris / p[ri]mo q[uod] procedit ut
amor sic a m[e]a volu[n]tate procedit amor me[us] / 2o q[uod] p[ro]ducit[ur] ex amore
[et] sic lib[er]tatis vel aliq[uid] [con]similis ex amore p[ro]ducit[ur] [et] utroq[ue] mo[do] sp[iritu]s s[anctu]s
procedit p[er]modu[m] amoris / 3o dico q[uod] procedit p[er]modu[m] amoris mutui
p[ro]ba[tu]r quia p[er]modu[m] amoris qui est p[at]ris in filiu[m] tamq[uam] in obiectu[m] [et]
e[contr]a [et]c[etera] / 4o dico q[uod] amor seu caritas est p[ro]p[riu]m sive p[ro]p[ri]etas sp[irit]us sancti
Pro q[u]o sciend[um] q[uod] amor aliq[uan]do capit[ur] essentiale [et] sic [con]venit 3bus p[er]sonis eo
q[uod] quel[ibet] diligit se [et] sic [est] app[ro]p[ri]atum [con]venit sp[iritu]i sancto / 2o capi[tur] notionali[ter]
[et] sic est sp[ira]t[io] activa [con]munis p[at]ri [et] filio qua se amant [et] concordant
inspirando sp[irit]um sanctu[m] / 3o ca[pitur] p[er]sonali[ter] p[ro] amore spirato [et] sic est
p[ro]p[riu]m sp[iritu]s sancti qui p[ro]cedit ex amore et concordia / Ex hoc p[at]z q[uod] sp[iritu]s
sanctus est nexus p[at]ris [et] filij eo q[uod] est amor spirat[us] [et] mutuus
in quo concordant [et] uniunt[ur] spirantes / 5o notandu[m] est t[ame]n sp[irit]us reperia[tur]
ta in corporib[us] q[uam] [et] in [...] in corporeis q[uod] sp[iritu]s s[an]c[tu]s in corporib[us] q[uando]q[ue]
dicit[ur] a sp[iritu]ali[ta]te [et] t[un]c disting[uitu]r [contr]a corpulentia[m] vel grossitie[m] [et]
est corpus subtile quo a[n]i[m]a fac[it] op[er]ationes [natur]ales [et] a[n]i[m]ales in
corpore ut p[at]z in libro de dif[ferentia] sp[iritu]s [et] a[n]i[m]e / 2o dic[itu]r a spiratione [et]
sic est flatus sic accip[it] Crisost[omus] o[mel]i[a] 26 sup[er] Joh[annem] exponens id Joh[annis] 3
Sp[iritu]s ubi vult spirat / Sic in creatura r[ati]onali sp[iritu]s dic[itu]r p[ri]mo a
sp[iritu]ali[ta]te p[ro]ut disting[uitu]r [contr]a corpus [et] sic a[n]i[m]a vel intell[ectus] dic[itu]r sp[iritu]s
[et] sic capit[ur] Ecc[lesiast]es 3 / Quis scit si sp[iritu]s filior[um] ad[a]e ascendat sursu[m]
2o dic[itu]r a spiratione [et] sic amor vel affectus dic[itu]r amor ex eo q[uod] sic
flatus cordis a b[e]n[e]mag[is] procedit [et] sic amor / Amor e[ni]m vita a[n]i[m]e
unde Hugo in soliloquio de arra sponse / Dic o a[n]i[m]a mea q[ue] [est] tua

vita tua dilcti est / Sic i indiuinis capiendo spm a spualit tur dicat abte
et quenit toti trinit / Sz tu dicat a spiratione tur provenit ze perso
spirate que procedit ut sps et amor / Ad rones in oppositu / Ad pa
dico licz creatura procedat a volunte pmodu volunt sz hoc tn solu
est prout creatura est volita / Sz sps sanctus procedit prout
volitu et tu hoc mo volendi tn sit eiusdem sbe tn pre et filio
Ad sedm dico nego qnaz eo q tu volu tie actie in diuinis stet summa
in mutabilitas / Ad zm dico nego q liberalis sit quitare plibs papue
qn tale quitare sit infinite et in mese unde sic quitao mutue
dilcionis pris et filij requirit zam persona Sic et quitare infinite
tollit plures personas zbus / Ad 4m dico q omis modus agen
di reducit ad age nalit ul p volunte / Unde ro et intellcs sm
hoc reducit ad nam / Ad 5m dico q procede permodu amoris
no est procede tm ut ex amore productu sz est procede ut amor
et et sic q ro sue processionis est amor essencialis / Et ita qcedit
q procedit a pre et filio tamq ab amore sz de amore nocionalit
Ad 6m dico q no oz filiu et spm sanctu ultra procede amorez
in sexta persona eo q procensio sit in za persona i mese et
et infinite et perfectissime qualit no fiet si infinitu procedet
io filius et spus sanctus no pnt produce qrta persona / Etiaz
quia filius et spus sanctus amat se illo q est amor perfecte
et asssate io no oz ultra procede / Et et quia pr et filius hnt
voluntas fecundite q no sit hz spus sanctus ut ipe per illam
fecundite ultra fecundet ul ploriptet sz sic ea hz q pr et filius
spm tli fecundite spirant / Ad 7m dicendu q amor radicalit
qtinet in se oia illa dona ita q ipe est papius et nobilissimus
int omia / Ad 8m dico nego q amor no sit ypostasis ut bn
pz exp datis / Ad 9m dico q indiuinis no oz natabilem qua no
ponit ibi ro quare debeat attende ad ardua / Etia amor no
bilior in se bz q spes ul gaudiu i potius per modu amo
ris et / Ad 10m dico q no oz si aliqs pcedit amore in aliu
q det aliq sibi aliās nos dareg deo i no sequit q pr reci
pit a filio / Ad qfirmatoz dico q ibi no est amor diuisus eo
q est una voluntas / Ad alia qfirmatoz dico q ille amor bn
est debitus quia rectus et quia debet du tn no attendit de
bitu tur ro libertas no minuit ro rectitudinis ondit / Ad aliaz
qfirmatoz dico q pr ro illius amoris est principiu et hmoi
rtc est i qns ut pz de amante serpem / Ad alia qfirmatoz dico
q licz ille amor sit debitus et gratuitus no tn est inpotus et et
ille qdicionos no dicut primar modu amadi tm amorem in
diuinis sz modu emanadi tm amorem i diuinis sz modu

emanadi circa personas. Ad 3m dicendum quod augustinus capit ibi amorem
prout capitur essencialiter. Ad confirmationem credo quod dicitur relatiue ad amantes
et spirantes. Ad 4m dico quod conueniat in persona non formaliter sed originaliter quia
vna persona oritur ex alia. Ad primam confirmationem dico quod sufficiat quod sint dis
tincte personaliter. Ad 2am confirmationem dico quod non oportet quod spiritus sanctus
nectat sed sufficiat quod pater et filius nectant se in spiritu sancto. Ad aliam
confirmationem dico quod non oportet sed debet esse necesse quod sit persona media
sed sufficiat quod a patre et filio simul se diligentibus procedat. Ad vltimum dico
quod licet spiratio sit actus naturalis in corporibus que spirant propter indigenciam
nature non tamen in substanciis spiritualibus que spirant ex liberali voluntate. **Videtur 2°**

Hic dicendum est spiritum sanctum etc. Hic est distinctio vndecima
prius determinauit de spiritus sancti processione in comparatione ad personas
procedentem et modum procedendi. Hic determinat de eadem in
comparatione ad principium a quo. Et primo ostendit quod spiritus sanctus procedit
a patre et filio. 2° ostendit qualiter procedit ab eis infra d. 12 ibi Sciendum quod licet
etc. Primo spiritus sanctus procedit a patre et filio. 2° ostendit rationes grecorum
1 prima in 2 partes 1° ostendit per multas auctoritates quod quod a solo patre ibi Greci tamen. 3° soluit ibi Nos autem illa verba. 4° osten
dit confirmationem fidei grecorum racionem replicatione continet ibi Sciendum tamen.
Conclusio quod intendit est ista quod spiritus sanctus non solum procedit a patre
sed et a filio nominatur enim spiritus filii et mittitur a filio prout multas
auctoritates confirmat. Deinde cum dicit Greci tamen etc. quod greci dicunt spiritum sanctum
solum a patre procedere et non a filio quod probant primo ex hoc quia in
completa exprimens fidem in euangelio cum fecit mencionem de proces
sione spiritus sancti solum commemorat patrem. Johannis 15 Spiritus qui
a patre procedit. 2° probat hoc per simbola confirmata in principalibus
conciliis scilicet niceno ephesino et calcidonensi et constantinopolitano in
quibus simbolis dicitur spiritus sanctus procedere a patre et non a filio et quod
ista simbola sunt confirmata subiectis anathematibus non dicunt quod dicentes
spiritum sanctum procedere a filio sunt excommunicati. 3° probat hoc de
simbolo Leonis 3ii in quo ponitur spiritum sanctum a patre procedentem
et cum patre et filio coadorandum in cuius fine subiungitur qui aliud
docuerit vel aliud predicauerit anathema sit. Deinde ibi Nos
autem nescimus etc. soluit et determinat dicens quod predicare aliud vel docere
aliud anathema sit quod per docere aliud debet intelligi docere oppositum
vel contrarium sicut et loquitur apostolus ad Galatas primo Si quis aliud euan
gelizauerit id est contrarium anathema sit. Sed in euangelio autem solum fit
mencio de patre quia filius ad patrem refert se quidquid habet
quia ab illo habet. Deinde ibi Sciendum tamen dicit quod licet greci
different a nobis in verbis tamen quia credunt spiritum sanctum esse filii
sicud et patris eo quod apostolus dicit ad Galatas 4 Spiritum filii sui et Johannis 16
Spiritum veritatis ideo in replicatione concordat nobiscum in eadem summa fidei
eo quod non est aliud spiritum sanctum esse patris et filii quam spiritum

a Contra illam allegationem que ego mitto arguitur allegatio 3 rationes quod ibi loquitur de missione temporali
etiam quod in temporali intelligitur eterna quod si mittit temporaliter ab eterno potuit mittere et eternaliter 2 c
ad propositum b Nondum quod 4or concilia que fecerunt adiuncta 4or conciliis que fecerunt apostoli secundum
glosam primum fuit in electione mathie actuum 1. 2m fuit de electione dyaconorum. 3m de
circumcisione non imponenda gentibus credentibus. 4m de iudeis ne illo tempore prohibentur
a legalibus et hoc propter eorum scandalum ne scilicet viderentur legem moysi in toto dampnasse. Grecorum concilia fuerunt 4or nicenum constantinopolitanum ephesinum
et calcedonense

esse a pre et filio Dubitat de hoc quod dicit mgr et opponit aliud .i. con
rium | ipse enim non videt querens ex hoc quod contradicens articulo fidei | ipse immo
est ex quantitate | si non opposuit hoc sicut in speciali concilio | Contra dicere non dixerit
plane quis ipse contradixerit | et tamen non opposuerit processionem a filio | Contra quere
sine quo causa concilij | additum est filioque | Ad primum dicit quod specialis sententia
expressa est de isto articulo propter errorem hereticorum | et doctores maluerunt dicere
aliud | quod dicat contradicentur | ad compescendum ora presumptuorum | ne adhuc
vocet novitatem in fide | quos tamen deus plus aliis illuminat | pro ut ea que
sunt fidei magis explanare | Ad 2m dico | quod satis clare constabat
ex intellectu verborum evangelij spiritum sanctum procedere a filio | non doctores
katholici hoc videntes | et considerantes errorem hereticorum insurgere | qui prius apud
antiquos doctores non fuit | illud exprimere poterant | sine convocatione con
cilij | 3o dubitatur de hoc | quod dicit | quod non est aliud spiritum sanctum esse filij | quod ipsum
esse a filio | quia aliud est esse tunicam sortis | et aliud est eam esse a
sorte | Item sic videtur esse impossibile | et si non queritur respondetur | Videtur | quod ista quamvis
denotant habitudinem possessionis | vel aliquo modo diversi | quamvis denotant habitudinem
principij originis possunt esse indivisibiles | 2o | Et non ut dicit | non sine meo et
patris arbitrio | arbitrium non importat dominium vel auxilium | sed solum auctoritatem
in patre et filio | respectu spiritus sancti | et similiter respectu operationis eius
| quia spiritus sanctus communis est patri et filio | et esse a patre et filio | et
similiter operari | Et ideo dixit Joh 16 | Quecumque audiet loquetur quo [illegible]

Questio utrum spiritus sanctus procedat a patre et filio in quantum sunt unum
vel in quantum sunt duo supposita | Et arguitur primo quod non procedit a patre
et filio quia dicit Damascenus libro primo capitulo 8 | Spiritum ex patre dicimus et spiritum
patris nominamus | Ex filio vero spiritum non dicimus sed spiritum filij nominamus | Item
eodem libro et capitulo longe ante predictam auctoritatem | Credimus in unum spiritum sanctum
deum vivificantem ex patre procedentem et in filio requiescit videtur ergo quod
non procedat a filio | 2o probatur hoc specialiter ratione omne procedens pre
dicit de uno in aliud | Si igitur spiritus sanctus procedit a filio tunc procedit
in aliud vel igitur in patrem vel in aliam personam non in patrem quia pater
nichil recipit a filio non in aliam personam quia non est dare personam quartam
| 3o spiritus sanctus procedit a patre aut sufficienter aut non si non ergo pater est insufficiens
inspirando | Si sufficienter ergo superfluum est sic per duos quod potest sic per unum
| 4o Dionisius de divinis nominibus dicit quod ex immateriali et impartibili bono
cordialia exorta sunt lumina sed illorum luminum unum non est ab alio ergo
| 5o queritur cum deus velit omnes homines salvos fieri tunc iste processus
a filio potius est revelatus latinis quam grecis et fortasse cum habue
runt eandem scripturam et eundem predicatorem scilicet Paulum apostolum
| Et tamen secundum Dionysium et Damascenum non sit cogitandum vel dicendum de ista summa
trinitate nisi illud quod nobis patrum eloquia docuerunt | Item probatur quod
procedit ab eis in quantum duo quia procedit ab eis ut nexus duorum
igitur | 8o spiritus sanctus principalius procedit a patre quam a filio ut habetur
in distinctione sequenti igitur | 9o sic procedit ab eis in quantum sunt unum vel in quantum in

Nota anathema vero cum genus masculini .i. declinabile Et est idem quod suspensus
| anathema cum genus neutri declinabile Et est idem quod suspensio vero Non declinatur
quotiens capit hoc anathema secundum declinat anathema per hoc variatur
Sed tunc anathema a na et thera litteras grecas que frontibus imprimebantur suspensorum
et dicitur quasi superna maledictio

Dubium bonum

2o Dubium

quatu Insba aut unu in notoe aut in psona/ Si pmu pi rone
spus sanctus procedt a pe cu et sit cu eis unu in sba/ Si sm tuc
io spiraret quia sit spiratoes q potius est equus/ Si 3m tuc esset
unu in perso q est sm/ 3o Si spus sanctus no procedet a filio
eque bn distinguneret ab ipo l3 cu opteat illa processios pone
nisi ppt personale distincto3 gs/ Item quia filiu procede a pre
per modu nature et spm sanctu pmodu volunts ess ssns vo
distinctionis realis int filiu et spm sanctu/ Confirmat p aug
u de trinitate co se/ Ubi assignt rom qre spus sanctus no est
filius quia procedt no quo nat3/ 3z quo datus s no pmodu
he s voluntas/ Item ans in lo de press spus sancti deus pnam
dat q spus sanctus no est filius quia filius nascendo h3 ee
a pre/ Spus sanctus no nascendo s procedendo/ Undecimo quit
an potia spiratia dicat q ul ad aliq no pmu quia tuc ess
quus zbq psonis q proba sm quia ut dica in de sopno et vigi
eius est potia tuq e actus s actus spirandi no est quus zbq psos
gs no e dt ad aliquid quia dt volunte que potius est quid
qua ad aliq/ Item potia gniativa dt q s dina nam i e spira
tiua/ 12o quit an pr et filius debeant dici unq spirator ul
spiratores/ no pmu quia spirator dt aliquo actu spirandi qui
dz numari sm supta i3 no sm quia pr et filius dicut unu pnam
spus sancti gs/ Oppoitu ar pmo quia dt aug 14 de trin
amor in ymagine trinitas procedt a gignete mete et gemita no
tme s notio repntat filiu l procedt a filio/ Item ans in lo de
processu spus sancti nllus intellectus capit spm sanctu esse
pris et filii sm q alt est pr alt filius s sm q utq est idem
deus/ Item q a duobq est inquatu duo aut est ssst a quo a
ab alto supflue gs/ Respondet pmo dico q spus sanctus pro
cedit simul a pre et filio hoc sufficiet declaratu est in ista qone
2o dico q spus sanctus procede a pre et filio in qtu sunt unu
in fecundite volunts Una est n eorp voluntas et volunts fecundi
tas sm q ab eis procedt spus sanctus/ 3o dico ppt difficultem
q alia vo tangit q spm sanctu no procede a filio est simpr
i pole/ eo q filius no ess sume psus n assimilaret pri in
omibq que no repugnat distinctioni ipius a pre s filiu spirare
illi distinctioi no repugnt/ et pns si no spirar3 no ess psus
Et ex isto sequit q ista qdicolis est nea/ Si spus sanctus no
procedet a filio no distinguret ab ipo in psona/ Similr ista
est nea/ Si spus sanctus no procedet a filio distinguret ab
ipo in persona/ 4o dico ppt ar m 11 m q potia spiratia dicit
voluntate dinam tn no hndi ea no ab alio pspiratom

et ita includit unum in spirationem et sic dicit quid et et ad aliquid sortius tamen ad
aliquid. Ad primum dico quod secundum actum quod pater et filius debent dici unus spirator
licet bene possint dici duo spirantes quia spirator capitur substantive et spirantes
adiective sed non dicimus pater et filius et spiritus sanctus sunt tres creatores sed
unus creator propter unitatem actus et potentie creative sic et dicimus quod pater et
filius sunt unus spirator propter unitatem spirationis et potentie spirative.
Ad primum vero in oppositum dico quod damascenus in ista parte non recipitur quia
fuit grecus licet tamen caute loquatur non enim dicit negamus spiritum sanctum
esse a filio sed dicit non dicimus eum esse a filio. Posteriores autem greci simpliciter
negant et ideo dampnavit eos ecclesia. Vel potest dici quod damascenus non ne-
gat spiritum sanctum esse a filio sed negat hoc dici quia greci hoc non con-
fitentur. Ad secundum dico quod ex ista auctoritate non sequitur spiritum sanctum non esse
a filio. Ad tertium dico quod in processione tali procedens est medius terminus. Ad
quartum dico quod bene procedit arguendo de hiis qui aliquid producunt tanquam
principia diversa sicut autem non est hic ut patet in corpore questionis. Ad quintum
dico negando quod illorum luminum unum non sit ab alio et si dicatur quod in creatis
non invenitur quod illorum luminum unum sit ab alio quod ambo sint a tertio dico
quod nunquam est omnimoda similitudo inter creata et creatorem. Ad sextum dicendum
quod licet scripturas habeant et doctores non tamen sensum debitum eliciunt. Etiam
quomodo hoc intelligendum sit deus vult omnes homines salvos fieri prout ea latius
dicetur ubi agetur de voluntate divina. Etiam malicia sepius obnu-
bilat intellectum et impedit a veritatis cognitione. Ad septimum dicendum quod quamvis
licet nepos incipiat a distinctione tendit tamen ad unitatem. Ad octavum dicendum
quod bene principalius procedit a patre prout hic principaliter dicit auctoritatem non
autem prout dicit prius aut posterius et ex hoc non sequitur quod non procedat
ab eis in quantum unum sicut creatura producitur a patre et filio non tamen
in quantum duo principia sunt. Ad nonum dicendum quod spirant in quantum sunt una
in fecunditate voluntatis et illa unitas quo ad suppositum refertur ad uni-
tatem substantie vel nature sed quo ad modum refertur ad unitatem notionis. Ad
decimum patet solutio ex dictis in corpore questionis. Et ad confirmationem patet solutio similiter
quia licet filius et spiritus sanctus distinguantur inter se eo quod diversimo-
de procedant a patre tamen et cetera ex hoc quod spiritus sanctus procedit a
filio. Ad undecimum patet solutio ex dictis in questione quia sunt quid et quod ad aliquid.
Et ad confirmationem dicitur similiter. Ad ultimum dico quod licet sint duo spiran-
tes adiective tamen sunt unus spirator. Et nota quod actus debent multiplicari vel
sive potentie quo ad supposita maxime quando termini exprimuntur potentia
capiuntur substantive ut declaratum est de actu creandi. Distinctio xii^ma

1 Item quia tamen spiritus sanctus procedat. Distinctio xii in
qua determinat quare spiritus sanctus procedit a patre et filio
et an sit aliquis ordo scilicet in processione inter patrem et fi-
lium. Et primo excludit ordinem temporis. Secundo ordinem dignitatis et potestatis
in Rursus tentandum. Tertio astruit ordinem nature in Augustinus tamen
~~Deinde ibi Augustinus tamen astruit ordinem nature et hoc ex eo quod ordinant~~

Augustinus tamen hic magister distinxit ordinem naturae et hoc ex quatuor que ondunt auctoritates spirationis esse in patre. Primo quod filius et spiritus sanctus dicitur principaliter procedere a patre. Secundo quod ipse ibi eodem sensu. Tertio quod spiritus sanctus dicitur esse a patre per filium ibi porro et iuxta hanc. Quarto quod in processione spiritus sancti aliquid plus pater nominatur ibi unde est et quod veritas. Primo intendit quod secundum augustinum in de trinitate spiritus sanctus est principaliter a patre. Et primo quid vocatur spiritus sanctus procedat a patre et a filio et ad hoc sic arguit aut spiritus sanctus procedit a patre iam nato filio aut non nato. Si iam nato ergo nativitas filii precedit spiritus sancti processione. Si non nato ergo prius processit a patre quam filius nasceretur. Item ibi salva secundum intentionem augustini in de trinitate quod nullus est ibi ordo temporis ubi omnia sunt eterna nec et ibi habet locum que quaestio utrum spiritus sanctus processit iam nato filio vel non nato filio. Item ibi sicut tractandum est. Post ista quaestio quod spiritus sanctus non magis vel plenius procedit a patre quam a filio

[illegible] sicut ibidem dicit augustinus quod hoc ideo dictum est quia licet spiritus sanctus procedit a filio tamen pater hoc illi dedit non quidem de novo sicut quod ante non habet sed ab eterno generando ab eterno dedit. Et sic spiritus sanctus ab eterno et eque plene processit ab utroque. Item ibi eodem sensu ostendit quod dicat Ieronimus quod spiritus sanctus proprie procedit a patre quod non est ita intelligendum sicut spiritus vel plenius procedat a patre quam a filio sed quia pater hoc habet a se et non ab alio quod ab ipso procedat spiritus sanctus, filius autem non a se sed a patre hoc habet ut ab ipso procedat spiritus sanctus. Item ibi forte etiam ostendit quod spiritus sanctus procedit a patre per filium et hoc per auctoritatem hylarii in de trinitate quod intendit est modo predicto eo quod filius habet a patre quod spiritus sanctus mittitur et procedit ab ipso et in hoc non ondit quod in patre sit maior dignitas sed quod in ipso sit auctoritas. Item ibi unde etiam dicit quod propter predictam causam quia nominatur plus pater in processione spiritus sancti et ideo et augustinus in de trinitate quaerit quomodo spiritus sanctus procedit a patre et filio cur filius dixit spiritus qui a patre procedit et videtur quod hoc est sicut quia filius hoc habet referendo ad patrem illud quod ipse est et ideo et dixit Ioh. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me etc. Dubitatur primo de hoc quod augustinus videtur hereticos arguere sic spiritus sanctus et iam nato filio aut non nato filio intimit utramque partem que tamen non videtur bona eo quod divisio fit per contradictoria et eo quod neutra non proponitur toti nec partiali. Secundo sicut licet possit concedi quod spiritus sanctus procedat a patre nato filio tamen augustinus hoc negat respiciendo ad intentionem heretici qui per hoc volebat innuere quod filio iam nato spiritus sanctus postea processisset a patre et non ab eterno. Secundo dubitatur de hoc quod dicit quicquid unigenito dedit generando dedit. Cum enim dedit ei spirationem sequitur quod dedit ei spirationem generando et per consequens spiratio est genita. Ex quo sequitur quod spiratio sit generatio. Videtur nec dicendum illam quamvis sicut pater dedit filio spirationem generando ergo spiratio est genita, sed

Et rationem huius conclusionis assignat sanctus Thomas etiam prius dictum quia pater et filius sunt unum principium spiritus sancti et una et eadem tota potentia spirativa est in patre et filio. Et ubi est unitas non potest esse distinctio plenitudinis. Sequitur superius augustinus tamen

Circa hoc verbis absoluta. Sciendum quod magister videndo utrum pater concedit iam nato filio procedat an non nato etiam utramque est verum quia tamen dicitur nato filio nato et perfecti perfecti temporis. Si dicitur participium essent incualla temporis et tunc et falsa et ergo dicimus et verum. Si tamen nato. Si nato dicitur non participium sed perfectum tunc quaeritur est vera sed quod nato quia a perfecto filio secundum naturalitatem procedit spiritus sanctus

Dubitatur

Videtur quod divisio non datur per contradictoria

Dubium

no sequitur de essentia. Et pro dubitatione de hoc quod dicit Seruus spiritum sanctum proprie procedere Lar. 3o
a patre. Dicendum vel hic proprie distinguitur contra quesitum vel contra proprietatem. Si primo
tunc spiritus sanctus procedit a solo patre, eo quod proprium ut sic convenit soli. Si
2m tunc improprie procedit a filio. Videtur quod nemo hic accipit. Sed contra
hic proprie pro appropriatione prout dicit auctoritate aut prout distinguitur contra spirare
filii, quod per auctoritatem est ab alio. Spiritus enim spirare eque proprie. Capiendo hic
proprie primo convenit patri et filio. Tamen filius a patre ea patri, quod auctoritate Lar. 4o
Ad dubitationem de hoc quod dicit Hilarius loquens ad patrem ex te per eum spiritus tuus
est. Dicendum hic per tamen verbis transitivis sicut sub auctoritate sed tamen absolutis sicut
auctoritate et quia ponit hic cum hoc verbo est sequitur quod denotet auctoritatem
in filio quod factum est. Videtur quod licet hoc verbum est in se non sit transitivum tamen
hic construitur cum obliquis sicut transitionem ut cum dico creata est a patre
per filium, id est procedit in esse a patre per filium.

Questio utrum spiritus sanctus prius vel magis vel plenius procedat a
patre quam a filio. Et arguitur quod sic: Pater est causa prima principii et filius
causa causa 2a sed omnis causa primaria plus influit super
causatum quam secundaria ut patet in libro de causis. Igitur. 2o Spiritus sanctus non
habet aliquid quod non habeat a patre et tamen habet aliquid quod non habet a filio hoc scilicet quod procedit
a patre. Igitur. 3o Filius habet a patre hoc quod est principium spiritus sancti. Igitur pater magis
est principium spiritus sancti quia tale quia propter quod unumquodque tale et ipsum magis.
4o Spiritus sanctus procedit a patre per filium, id est mediante filio, id est filius est
medium illius processionis. Et ponitur prius a patre procedere quam a filio.
Confirmatur: Spiritus sanctus est 3a persona, id est non convenit a primo nisi per medium
et primus filius est medium. 5o Confirmatur hoc idem quia in ymagine
creata amor representat spiritum sanctum et notitia filium, sed amor non procedit
a mente nisi mediante notitia. Igitur. Ideo sic ergo non est vera ymaginacione esset quod hoc
quod in divinis non esset prioritas sed solitas probatur quia generatio prior est Opp.m
processione quod probatur quia filius est principium spiritus sancti, sed tamen principium
sit prius eo cuius est principium sequitur quod filius sit prior processione spiritus
sancti. Ergo et generatio cuius filius est terminus et erit prior. Confirmatur actus
intellectus precedit actum voluntatis sed generatio est per modum intellectus processio vero per modum
voluntatis. Igitur. Ex alio processus notitie a mente magis precedit processum
amoris. Igitur. Oppositum patet in littera et patet ratione quia in divinis est summa
equalitas et coeternitas. Dicendum ergo primo quod spiritus sanctus nec prius
nec magis nec plenius procedit a patre quam a filio, cuius ratio est quia pater
et filius sunt unum principium spiritus sancti sed est prius determinatum. 2o dico
quod primum actum quod secundum dicit Richardus quia in divinis est a patre in mente sed processio
spiritus sancti est quedam mente et quedam in mente feminei
quantum ad virtutem spirativam que est una patris et filii et quantum ad suppositum
patris quod in mente est principium processionis quia ipse simul et filius
spirant. Sed mente in quantum filius qui spirat est a patre et tamen exemplum
de Abel qui in mente exivit ab Adam et in mente quia exivit ab
Eva que fuit ab Adam. 3o dico quod primum actum quod in divinis nulla

Respondeo per quesitum quod plenius dicitur aliquid procedere ab a quam a b quia plura accipit
ab a quam a b sed magis quia a maiori virtute procedit. Sed quia spiritus sanctus non accipit
plura a patre quam a filio ideo non procedit ab eo plenius nec a maiori virtute
procedit cum procedit a patre quam a filio cum eadem sit virtus utriusque

est prioritas vel posterioritas / quia indiuiis vel consideratur in abstracto vel concreto / sed in
abstracto non reperitur prioritas / cum sit semper unum et indiuisibile / nec etiam in concreto / eo quod concreta
sunt simul intellectu tempore et natura / Ideo dicit Augustinus quod in diuinis non est aliquis
ordo / si ordo nature / ordo autem nature est / quo aliquis est ex alio / non quo aliquis
est prior alio / Ad rationes / Ad primum dicendum quod generans in diuinis non est prior processione / Ad secundum
concedo quod filius sit causa secunda / quia pater et filius sunt unum principium spiritus
sancti / et sunt una causa omnium absentes creatorum / Et licet pater dicatur principium
non tamen potest dici principium principiatum / eo quod in diuinis nil est prius nec posterius / Et
et licet pater dicatur principium in diuinis / propter auctoritatem et ordinem nature / quo ab ipso
est filius et spiritus sanctus / non tamen proprie potest dici causa filii vel spiritus
sancti / eo quod causa ponit diuersitatem essencie sui causati / Ad tertium dico quod spiritus
sanctus non habet / quod non habeat a filio / immo habet quod procedit a patre / et habet a filio
Ad quartum dico nec dico generationis / ad probationem dico / quod illa auctoritas Augustini quod Ymnus uniquoque
etc. loquitur de diuisis in natura / licet enim filius habeat a patre / quod spirat
vel quod est principium spiritus sancti / hoc tamen non est diuisum in patre et filio /
eo quod eandem virtutem spiratiuam / quam habet pater / communicat filio / Ad quintum et con
firmationes / patet in eo quod secundo dico in corpore questionis / eo quod aliquid procedit
in mediate / et aliquid mediate / non tamen sit mediate secundum dictum / quod effectus pro
ductus non contingua tamen causa quod agit per medium / nec etiam sic sed quod causa
prima agit mediate secunda / esse distinctam / sed sit quod filius habet hoc a patre / quod
spirat spiritum sanctum / Ad sextum dico quod non sequitur / filius est principium
processionis / ergo est prior / sed sufficit quod processio sit a filio / Ad confirmationem dico
quod non omnis actionum / que sit per modum nature in diuinis precedit illa / que sit
per modum voluntatis / licet hoc fiat in creaturis propter imperfectionem / Ad aliam
confirmationem dico / quod licet ymago trinitatis / in creatura / in anima nostra
reliquatur tamen complete Distinctio tredecima

Post hoc considerandum est quantum ad tertiam Distinctionem scilicet / et continuatur
prius determinat de processione spiritus sancti eterna quantum ad
principium et modum / hic determinat de ipsa in comparatione ad generationem
Et primo inquirit / utrum spiritus sanctus possit dici genitus / secundo an debeat
dici ingenitus ibi / Nunc considerandum / Primo ostendit quod spiritus sanctus non
possit dici filius vel genitus / secundo inquirit quare filius dicatur procedens
et non genitus ibi / Cum autem spiritus sanctus / tertio assignat differentiam inter generationem
et processionem ibi / inter generationem vero / quarto ostendit quod humana intelligentia non
sufficiat ad indagandam talem differentiam ibi / Quid autem inter nasci
Primo quarit / quare spiritus sanctus / non dicatur natus vel genitus / cum
tamen procedit de patre / et sit de substantia patris / Et videtur secundum Augustinum in determinatione
quod cum a duobus procedat / si diceretur natus vel filius / esset filius amborum
et ita unus se haberet / ut pater / alter ut mater / quod absurdum est in diuinis
Deinde ibi / Cum autem / Et inter cetera filius / non solum dicatur genitus sed
simul genitus et procedens / cum tamen spiritus sanctus solum dicatur proce
dens / et non genitus / Videtur secundum Augustinum ut determinatio / quod spiritus sanctus sanctus
procedit a patre / non quo natus / sed quo datus vel donum / filius autem pro
cessit nascendo / non sibi conuenit / quod sit genitus / et procedit / et ex hoc tamen

nondum quod sex possunt assignari differentie inter processionem filii et processionem spiritus sancti quarum tres
accipiuntur per eos principium a quo procedunt / prima quod filius procedit ab uno / spiritus sanctus a duobus
secunda quod filius procedit per potentiam generandi spiritus / sed per potentiam spirandi tertia quod filius per modum
nature spiritus sanctus per modum amoris / Alie tres differentie accipiuntur per eos ipsos procedentes
prima est quod ponitur in litera quod omne quod nascitur procedit et non econuerso / secunda quod filius procedit
per modum accipientis naturam tamen spiritus sanctus ut accipiens et nectens eos a quibus
procedit tertia quod filius non procedit ut donum spiritus sanctus ut donum

pz / quod spiritus sanctus / nec est filius naturalis patris / quia non est natus sicut a patre
nec est filius adoptiuus / quia non est factus / ut per adoptionem nasceretur / quasi
acquireret filius solum procedit a patre per generationem / sed spiritus sanctus procedit ab
ambobus / quod non potest esse per generationem / eo quod tunc esset filius amborum / igitur / De
inde ibi / Inter generationem vero filii / assignat aliqualem differentiam / inter generationem fi
lii et processionem spiritus sancti volens / quod licet nullus sufficiat in hac vita posset
distinguere / inter istam ineffabilem generationem et processionem / tamen augustinus libro 15°
contra maximinum quendam / tunc spiritus sanctus non dicitur filius / cum tamen sit de
substantia patris / videtur eadem sit / quia filius genitus est de patre / spiritus sanctus
procedit de utroque / et ex hoc / quod xpc Joh 15 dixit / spiritus qui a patre procedit
innuebat / quod pater esset auctor processionis / non tamen excludit spiritum sanctum
procedere a filio / et hoc declarat per Joh 20 / ubi xpc in sufflando dedit spiritum
sanctum discipulis / dicens accipite spiritum sanctum / Ex hoc tunc incipit arguere / quod est
pus tacitum / tunc spiritus sanctus procedat ab utroque / si esset filius utriusque
esset filius amborum / sed quia hoc est inconveniens / ergo sequitur / quod non posset di
ci genitus nec filius / Deinde ibi / Quid autem inter nasci / intendit istam
questionem / quod nulla creatura sufficit ad assignandum differentiam completam / inter generationem
et processionem / quia utraque ineffabilis est / licet hoc bene sit satis / quod non
omne quod procedit nascitur / sed omne quod nascitur procedat / Ideo dicit
augustinus / distinguere autem inter illam generationem et hanc processionem
nescio non valeo non sufficio / et hoc ideo / quia utraque est ineffabilis sed
allegat auctorem in littera / Deinde ibi / Nunc considerandum est / inquirit utrum
spiritus sanctus posset dici ingenitus / et ostendit primo quod non / per augustinum ad
orosium et similiter 15 de trinitate / qui probat hoc ex eo / ne minime videatur
esse duo patres / vel duo / qui non sunt de alio / pater enim ex eo dicitur ingenitus
quod non sit ex alio / Et per auctoritatem Jeronimi probat quod spiritus sanctus potest dici
ingenitus / Deinde ibi / Et ut ista / videndum / quod ingenitus dicitur uno modo
qui non est ab alio / et sic convenit soli patri / prout dicit augustinus / secundo dicitur
qui non genitus / et sic convenit spiritui sancto / prout dicit Jeronimus / et hoc probat
auctoritate Jeronimi / qui facit tres divisiones / dicens omne quod est / vel est inge
nitum / aut genitum / aut factum / ubi per ingenitum intelligit patrem / et
spiritum sanctum / et postea prosequendo membra predicte divisionis / ubique loco
ingeniti ponit non natum / ergo patet quod secundum intentionem Jeronimi / ingenitum et
non genitum / et non natum valet idem / Primo dubitatur de hoc / quod dicit augustinus — dubitatio
spiritus sanctus procedit a patre / non quomodo natus / sed quomodo datus / videtur
quod ista non sit sufficiens ratio distinguendi / inter spiritum sanctum et filium / quia
spiritus sanctus non est datus nisi ex tempore / ab eterno tamen distinctus est
a filio / Videtur quod hoc datus significat actum donandi / tunc spiritus sanctus
solum dicitur datus ex tempore / sed in proposito hoc datus dicit aptitudinem do
nandi / quia ab eterno spiritus sanctus fuit donum / et fuit donabilis
2° dubitatur / quia videtur quod dictum maximini contra augustinum sit bona — 2° dubitatio
arguitur enim sic / spiritus sanctus est deus / et non est deus nascendo
ergo non est deus natura / sed solum adoptiue / quia probatur / quia illud quod inest
alicui natura / illud inest ei a nativitate / igitur illud quod non inest a
nativitate / non inest natura / Videtur quod hec non est vel verum / dicendum quod ...

nec aliquid in est ei a natiuitate / quia adam nec fuit hoc / non tamen a natiuitate
3º dubi. 3º dubita de hoc / quod dicit / per protessionis eius est autor / aut enim au-
tor dicit essenciam / aut notionem / non essenciam / quia tunc diceret de spiritu sancto
/ eo quod spiritus sanctus est essencia / si notionem quero quam / non innascibilitatem
/ quia ista non dicit respectum ad processionem / nec et generatoris / vel spiratorem
/ ut de se videtur manifestum / Tercia si sit / tunc per rationem filius posset dici
auctor spirationis / vel spiritus sancti / quod est falsum / ex hoc / quod auctor simpliciter
est ille / qui non est ab ab alio / Videtur quod auctor dicat notionem eandem /
quam innascibilitas / sed differunt / quia innascibilitas dicit eam prout spiratorem patris / sed auctor
dicit secunditatem / et plenitudinem / sed predictum ab ipso / quia non habet ab alio
et ex hoc patet / quod licet filius spiret spiritum sanctum / non tamen dicatur auctor
spirationis / Unde auctor proprie dicit principium altius / non existens ab
4º dubi. alio / nec habens hoc ab alio / quod est principium altius / 4º dubitatur de hoc / quod
dicit distinguere inter istam generationem / et istam processionem nescio / etc. / quia de
processione est de necessitate fidei et salutis / sed qui ignorant ea / que sunt de
necessitate fidei et salutis dampnabiliter ignorat / etc. / Unde / quod esse distinctas
processiones est bene de necessitate salutis / et ergo nullus debet hoc ignorare / sed scire
vel credere / sed qualiter / et per quem modum habet esse talis distinctio / non potest
aliquis perfecte scire / in hac via / et ergo augustinus dicit nescio / quantum ad
habitum / scire utrumque non valeo / quantum ad ingenium / non sufficio quantum
5º du. ad utrumque / 5º dubitat de hoc / quod dicit augustinus sic debuit pater appel-
lari plus ingenitus / non quidem in scriptura / sed in consuetudine dis-
putantium / Contra dyonisius co primo de divinis nominibus dicit non est
audendum quidquam dicere / de ista superessentiali et occulta divinitate / preter
ea que divinitus nobis ex sacris eloquiis claruerit / Videtur / quod licet
expresse non ponatur in scriptura / tamen intellectus eius bene trahitur ex scrip-
6º du. tura / 6º dubita de hoc / quod dicit magister / quam augustinus solum patrem dicit in
genitum / tunc ingenitum est / quod non est ab alio / Contra quia ut
sic eciam essencia est ingenita / tamen non sit ab ab alio / et per consequens ingenitum
/ non convenit soli patri / Unde / quod magister non ponit totum intellectum augustini
sed partem / innuens alia parte esse manifestam / Est ergo intellectus
augustini / ingenitum dicitur / quod non est ab alio / sit tamen / quod alius sit ab ipso
1º du. / et sic non convenit essencie / 1º contra hoc quod dicit Jeronimus / est quod natum est / et
non factum est / proponit arrius assignans 7 modos generationis / quorum
quilibet / quidquid genitum est / et factum est / primus modus est / per defluxum
linee a puncto / 2us est penes emissionem radii a sole / vel ab alio
corpore lucido / 3us penes sigillorum caracteris / secundum figura sit in cera
a sigillo / 4us penes immissionem / ut quam adeo datur bona voluntas
/ 5us penes exitum proprietatis vel accidentis a principiis subiecti / que sunt materia
et forma / 6us penes intentiones seu species abstractionis / secundum species rei
generatur in anima / 7us penes exitum secundum liberum arbitrium voluntatis

a tsu procedit in bona opa / 8us penes insufficientiam sed quere sit scientia
ut sed in signum mansionis / 9us per productorem sed a primo movente immobili
producatur motus / 10us penes exitum speciei de genere per differentias dividentes genus
et constituentes speciem / 11us penes ideatum sed artificiata exterior ab artificiata que
est in mente artificis / 12us penes nascentiam ut homo nascitur ex phe
quolibet aut dicto modo filius non tamen est eternitus sed et sanctus / Videtur quod
arrius non sufficienter dividit generationem in plures modos / quia non tangit de
generatione que fit de tota substantia generantis / qualis est generatio filii in divinis ut
patuit super quest / et ideo deceptus est in hoc / sed et multi heretici credentes
omnino sic esse in deo / sed videbat in creatura quod non est unum / Avicenna in
creatura sit deo similis / tamen plus est dissimilis quam similis / sed dicit augustinus
in de trinitate / Et similiter in glossa super ad hebreos / dicit non possunt corpora
lia comparari eternis intellectualibus collatione / sed aliqua tenui similitudine / et ideo divi
se generationes representant generationem in divinis / secundum diversas conditiones eius /
quia ratione conformitatis representat generationem verbi a mente / per rationem ide
ntitatis per generationem unientis cum mente et ideo. Sequitur questio

Utrum spiritus sanctus non eternitus sed procedens possit dici in
eternitus / Et videtur primo quod non sit procedens / quia processus
dicit motum processivum / qui non est in deo / Confirmatur processio
dicit exitum unius ab alio / omnis exitus est per distantiam exeuntis
de eo a quo exit / ergo / 2o omnis processio aut est localis / aut causalis
sed neutra est in divinis ergo / 3o si in divinis esset processio vel est tantum una vel plures
non primum / eo quod generatio filii est processio / non plures / quia in omnibus
similibus una naturam in specie / non est nisi unus modus quo tota talis natura communi
cat / sed persone habent unam naturam non solum in specie sed et in numero / ergo
uno modo communicant / et per consequens solum erit una processio / Ad oppositum / quia sicut
dicit glossator 8o physicorum / sicut unicuius eternitas expositione / et eternitas
essentie non est eiusdem speciei / Confirmatur hoc idem / si sint due pro
cessiones / vel dicunt ex parte essentie / vel ex parte relationis / non primum cum
in essentia non inveniatur diversitas / nisi rationis / secundum pluralitatem attributorum / sed
diversitas rationis / non facit pluralitatem realem / qualem oportet esse pluralitatem
processionum / secundum quas procedunt due persone realiter distincte / nec ex
parte relationum / eo quod relationes secundum rationem intelligendi / consequuntur processionem
et non econverso / eum dicatur filius / quia genitus a patre / Item principaliter pro
cessio spiritus sancti / non differt a generatione / Item sed spiritus sanctus est
procedens / sic et est eternitus / Arguitur quia sicut dicit damascenus libro primo capitulo 8 generatio
est sibi simile in natura producere de sua substantia / sed hoc fit in spiratione
spiritus sancti ergo / Confirmatur generatio et spiratio conveniunt in substantia / quod
sunt per emanationem / ergo conveniunt in emanatione / et per consequens eadem est
emanatio / que est generatio / et que est spiratio / Item alias generatio et spiratio
non dicunt ergo cum probatur / quia vel dicunt se ipsis / vel aliis / non se ipsis
quia non sunt a se ipsis / nec ad se ipsa / nec et aliis / quia non essentia / eo

quod ipsum non distinguit vel distinguitur / non persona / quia illa non disting
uit sed distinguitur / non notione / quia tunc notionis esset notio / et sic in in
finitum / Spiritualis vel dicunt dicta spiritualiter vel actualiter sed neutrum illorum est verum quod
Ideo primo videtur quod spiritus sanctus dicatur ingenitus / quia non est genitus / ideo
ingenitus / quia tamen persona ingenitus dicitur / qui non genitus / et hoc etiam videtur
dicere Ieronimus / ut patet in littera / Confirmatur ingenitum vel dicitur relative vel
absolute / non primum / quia tunc essentia / non posset dici / ingenita / si secundum / tunc
et conveniret spiritui sancto / Oppositum patet per determinationem magistri / in littera
Dico ergo primo / quod in divinis est vera processio / non quidem localis / neque
causalis / sed magis per modum eductionis alicuius a suo principio / videmus
enim in creaturis / quod processio dicit respectum ad principium a quo / ut radius
dicitur procedere a sole / et flos ab arbore / Similiter et dicit respectum ad terminum
ad quem / et utrumque in processio est in divinis / quia persona proce
dens habet respectum ad eum a quo / et similiter procedens per modum amoris
habet respectum ad amatum / tamquam ad eum ad quem / et sic patet / quod filius dicitur Con^m
procedere / eo quod est ab alio / sed spiritus sanctus dicitur procedere / eo quod est
ab alio tamquam in obiectum / procedit enim ut amor / amor autem est ab
alio scilicet amante in aliud scilicet amatum / Unde patet quod de ratione processionis 2
in communi est processio / non est quod procedens / et a quo procedit / sunt unum
in essentia / sed contingit in divinis / eo quod processio / et reperitur in creaturis / ubi
procedens / et a quo procedit / non sunt unum / sed et quod non est de ratione pro 3
cessionis / quod procedens elongetur ab illo / a quo procedit / vel quod fiat aut
motus / vel aliqua mutatio / nec et est de ratione processionis / quod sit causalis
vel localis / licet habeat similitudinem cum causali / cum sit ab alio tamquam a principio
et ex hoc patet solutio duarum primarum rationum / Secundo dico quod generatio filii / et pro
cessio spiritus sancti / sunt plures processiones / realiter distincte / et cognitive do
hic / quod generatio est processio secundum quod una persona / procedit ab una
sed processio spiritus sancti / secundum quod una persona / procedit a duabus / et ista
est distinctio secundum originem realiter / Alii tamen dicunt quod ex hoc distinguitur
quod una est per modum nature / et alia per modum voluntatis / sed hoc non sufficit
quia natura et voluntas in divinis / non distinguuntur realiter / sed solum secundum
nō rationem / iste autem processiones realiter differunt / Tertio dico quod ingenitum capitur
capitur privative / et quia ad rationem privationis exigitur / quod aliquid sit aptum
natum habere / quod non habet / ideo ingenitum privative captum / nullo modo convenit
deo / Secundo capitur negative / et hoc dupliciter / vel ut et sic significat omne illud
quod non est genitum / et ita convenit patri et spiritui sancto / et essentie divine
et etiam celo / et aliis primis creaturis / Secundo dicitur ingenitum / quod non est ab
alio per generationem / et a quo sunt alii / et omnia alia / et sic convenit soli
patri / ut sic enim habet rationem principii / Ad primam rationem et eius confirmationem
et similiter ad secundam / patet solutio ex dictis in primo articulo / in corpore questionis
Ad secundam rationem dico quod sunt plures processiones / et necesse quod in omnibus
generabilibus una naturam / non sit nisi unus modus / quo ipsa communicatur quia

na diuina quia tamen per modum nature quam per modum amoris / licet in creaturis hoc non possit fieri propter imperfectionem / ibi enim non quiuit na per modum amoris eo quod amor non est ibi ypostasis per se subsistens / secundum indiuiduum / Ad confirmationem dico quod dicunt copie relationum / et quando dicitur quod relatio secundum rationem intelligendi (circuit) precedit processiones dico hoc verum est secundum rationem relationum / tamen capiendo causas ut sunt rationem formalem propriam ipsarum personarum / tunc secundum eas dicunt processiones admodum intelligendi / prout dictum in 2o articulo / Ad 2m dico quod dictum Damasceni intelligitur de productione que fit per modum nature / Ad confirmationem nature quia sicut conuenit in eterna spiritus conuenit in essentia quod sunt per emanationem quod ergo conuenit in eterna ... / Ad aliam confirmationem dico quod dicunt semper et tamen ratione originis eo quod una est vnius ab alio et alia vnius a duobus / Ad aliam confirmationem dico quod secundum augustinum vo de trinitate dicuntur relationum indiuiduum non est specialis quod ut attendentes sic originalis / Ad 4m patet in responso in 2o articulo et similiter ad eius confirmationem quia ingenitus prout conuenit tamen patri dicit notionem prout sic prout conuenit essentie et spiritui sancto non dicit aliquam notionem et sic simpliciter dicitur ab eo quia sic conuenit filio sic sicut essentie et quod non est remotionem cuiusdam notionis scilicet generationis passiue

Distinctio xma

Preterea diligenter adnotandum est / Hic est distinctio x et qui primat sic spiritus magister determinat de eterna processione spiritus sancti / hic determinat de temporali in quo est tamen considerare / scilicet primum a quo procedit spiritus sanctus / et modus secundum quem fit / spectat ad quem est aptitudo natus procedere / Ideo hic est pars haec habet in quatuor prima agit de processione spiritus sancti in creatione ad primam a quo sit (consida) in creatione ad modum / secundum seu modus secundum quos [in textu] (ibi) / Videtur de spiritu sancto in 3a in creatione ad aptitudinem secundum quem natus est temporale procedere / et hic est domini seu donabilitas / [in textu] (ibi) hic quiuit tamen spiritus sanctus / Pars in 2 primo ondit spiritum sanctum procedere [redacted] temporaliter a patre et filio / 2o ondit quod et temporaliter procedit a se ipso / [in] hic considerandum primo sit hoc / 2o quiuit utrum spiritus sanctus det / a sanctis ibi / sed quia prima in 3 / primo ondit quod eterna est processio spiritus sancti et quod utraque est a patre et filio / ibi / De temporali autem / 2o ondit quod spiritus sanctus det in ipsa persona remoueus errorem illorum qui dixerunt ipsum tamen dari in effectu / ibi / Sunt autem aliqui / primo intendit quod duplex et eterna est processio spiritus sancti / vna qua procedit eternaliter a patre et filio / alia qua procedit a patre et filio temporaliter / ad sanctificandum creaturas / sed sicut abeterno simul procedit a patre et filio sic et temporaliter procedit simul a patre et filio ad creature sanctificationem / et non diuisim sic quod procedat a patre et in filium / et postea a filio ad creaturas / sicut iuris pater hic dedit filio ut sit de se ita et de illo procedit / sicut patet per augustinum in de trinitate c. 24 / Item ibi de temporali autem / intendit istam 2m quod spiritus sanctus temporaliter procedit a patre et filio / quia quia gratia spiritus sancti datur hominibus dicitur spiritus sanctus mitti a patre et filio / sed talis missio est eius processio / sed totum aliud patet per bedam in omelia prime dominice post ascensionem libro 2 omelia

2o

Et spiritus oritur per augustinum super de trinitate 15 capitulo 26 quod procedit a filio probat ubi
christus insufflando dixit discipulis Accipite spiritum sanctum ut patet in libro
3 9o Item ibi Sunt autem aliqui intendit istam questionem quod in missione spiritus
sancti non tantum datur donum eius quod non est ipse sed veniret spiritus sanctus
qui deus est hoc probat multis auctoritatibus primo per augustinum super de trinitate
ubi vult quod idem spiritus sit datus discipulis tunc xpi insufflavit in eos
ut patet Johannis 20 de quo spiritu dicit matthei ultimo Ite baptizate omnes
gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti et qui et datus est in
die penthecostes ut patet actuum 2o Et ideo subdit augustinus quo modo ergo non est deus
qui dat spiritum sanctum quod de illo nos non est deus ideo subdit quantus est
deus qui dat deum et auctoritatibus aliis patet in libro quibus innuit quod spiritus
sanctus qui illabitur mentibus hominum non sit aliqua creatura et quod
semper in substantia incircumscriptus et infinitus dividet singulis de suo pro
ut vult et quod talis qui mittit non est minor mittente sed patre et filio
3 9o Item ibi Hic quidam ponit istam questionem quod sancti viri non dant nec umquam
in primitiva ecclesia dederunt spiritum sanctum probatur de donato spiritus
sancti sit eius processio si aliqua creatura daret spiritum sanctum
tunc spiritus sanctus daretur et mitteretur a creatura ideo in primitiva ecclesia
discipuli christi non dederunt spiritum sanctum sed orabat ut veniret in eos
quibus imponebat manus ut habetur act 8 et ut dicit augustinus super de trinitate
capitulo 21 et ibidem et dicit quod christus non effudit spiritum sanctum in discipulos
secundum quod homo sed secundum quod deus Item concludit obiectum quia apostolus
ad galatas 3 dixit et predicatores sua loquens dicit qui tribuit spiritum vobis
et operatur virtutes in vobis Unde hoc est intelligendum sit quod apostolus vobis
Dubita 1o ministrum in quo dabat spiritus sanctus Dubitatur primo quare hic
agat de processione temporali et non de generatione temporali filii Unde quod
generatio temporalis filii respicit aliud per viam sed unionem et virtutis humane
nature cum divina sed processio temporalis solum est ab eodem principio a quo
2o du. est natura et 2o dubitatur de hoc quod dicit spiritum sanctum mitti ad sanctificandam
creaturam Contra spiritus sanctus est missus in columba et in linguis igneis
quas non sanctificat et si dicatur quod non est missus ad linguas
sed in linguis ad apostolos quos sanctificat Contra missus est in
columba super christum et non sanctificat columbam nec christum Unde quod sanctificare
capitur 3 modis primo est de non sancto facere sanctum 2o est iam
sanctum in sanctitate confirmare 3o est iam sanctum et confirmatum manifestare
3o du. prout fuit in christo 3o dubitatur de hoc quod dicit de spiritu sancto quod ipse est
virtus que de illo exibat Contra filius est virtus quia 1 ad corinthios 1o
dicimus christum dei virtutem Unde quod sicut essentia appropriatur patri sic virtus
appropriatur alicui a quo est tunc habet rationem principii et appropriatur patri et secundum quod principium
appropriatur filio sic virtus prout habet rationem medii per quod omnia facta appropriatur
filio Et secundum quod in ipso appropriatur spiritui sancto sic virtus prout habet rationem
4o du. complectionis et bonitatis appropriatur spiritui sancto 4o dubitatur quare
augustinus solum recitat binam dationem spiritus sancti quare una fuit post

resurrectionem Joh 20 Accipite spiritum sanctum. Alia post ascensionem Act 2o.
et dimittit etc. Tamquam ante passionem dedit eis potestatem eiciendi de-
monia et curare languores Act 10. Et hoc non potuit esse nisi dare de
spiritus sanctus. Videtur quod duplex sit missio dantes spiritus sancti.
Primus quantum ad effectum et sic sunt 3. Prima ad miraculorum operationem. 2a
ad peccatorum absolutionem. 3a ad infidelium conversionem. Alio modo potest missio
quantum ad locum et significationem et sic dedit bis scilicet in celo et in terra. Missio in terra
est ad commendandum preceptum dilectionis ad proximum. In celo ad commendandum
affectum dilectionis ad deum. Ideo potest dici quod bis dedit signis visibilibus
et semel in visibilibus. 4o dubitatur de illo verbo apostoli: Spiritum potavimus. — 4o dubitatur
Hoc enim magis videtur convenire filio quia ecclesiastici 15 dicitur: Aqua sa-
pientie salutaris etc. Item proverbiorum 9 Venite bibite vinum etc. Hoc autem
loquitur sapientia scilicet filius etc. Respondetur quod spiritus sanctus dicitur potus
in quantum restinguit ardorem sitis mundanorum. Et ideo dicit Gregorius quod gus- [fit]
tato spiritu desipit omnis caro. Sed potus appropriatur filio prout per ipsum de-
lectatio nutrimenti ad singula membra quia filius est sapientia sive
vim regitivam et ordinativam pastus in omnibus viribus anime. 5o du- — 5o dubitatur
bitatur quomodo caritas sit diffusa in cordibus nostris. Eo quod virtus dis-
persa minoratur. Respondetur quod diffundit in quantum dilatat affectum
mentis ad dilectionem superiorum. Et movet omnes anime vires ad bonas
operationes. Probat enim magna si est. Si vero operari renuit amor non
est. Quod dicit Gregorius. Et ideo dixit dominus Joh 7 Flumina de ventre eius
fluent aque vive. **Questio sequitur**

Quarta circa illam distinctionem queritur utrum sit aliqua processio sive missio spiritus
sanctus procedit temporaliter. Et arguitur quod non quia tunc conveniret aliquid
temporaliter hoc est mutabile. Spiritus sanctus non est mutabilis etc. In
oppositum est determinatio magistri. Conclusio prima: Spiritus sanctus procedit — 1a conclusio
temporaliter ad sanctificandum creaturas. Probatur quia sicut generatio filii est ratio totius
productionis totius creature secundum quod pater dicitur omnia produxisse in
filio. Ita et amor patris tendens in filium ut in obiectum est ratio quare
deus creaturis largitur effectum amoris. Quibus sua bona conferendo. Sed prout
per talem amorem qui spiritus sanctus est datur creaturis effectus amo-
ris spiritus sanctus procedit vel mittitur ad sanctificandum creaturas. Sed
non eternaliter sed temporaliter. Secunda conclusio quod processio temporalis spiritus sancti non — 2a conclusio
ponit in numerum cum processione sua eterna sic quod una sit essentialiter distincta
ab alia. Probatur una est essentialiter processio spiritus sancti qua eternaliter
procedit a patre et filio et qua temporaliter mittitur ad creaturas etc. Tertia conclusio — 3a conclusio
quod non solum donum spiritus sancti datur viris sanctis sed ipse met spiritus
sanctus. Patet per illud ad Ro 5 Caritas dei diffusa est in cordibus nostris
per spiritum sanctum qui datus est nobis. 4a conclusio quod nulla creatura potest dare — 4a conclusio
spiritum sanctum. Probatur quia nulla creatura potest mittere spiritum sanctum. Igitur
nec dare. De quo satis patet in littera. Contra primam conclusionem non est possibile — Argumentum
quod processio spiritus sancti sit temporalis etc. Antecedens probatur quia talis processio

2o ar2 q 80 est met spus sanctus qui est etnus / tpalis / quia sm Ans / oma in
dinis sunt idem ubi no obviat relationis oppo / sed int essentiam et proces-
sionem no est oppo relativa / Et essentia est processio / et pons no tpalis
3o ar2 pn Item processio se h(abe)t ad spm sanctum / sicut gnatio ad filium / sed filius no dr
gnari tpalit(er) / nisi roe assumpte humanitatis / et cu spus sanctus
3o ar2 nulla assumpsit humanitatem / sibi no cpetit processio tpalis / Item illud
no debet dici tpale / p(er) quod creatura elevat(ur) sup(er) tempus / sed hoc est
Rn2 p(er) processionem spus sancti in homine / ergo / Ad pm et ad eius cfirma
tionem dico / q(uod) bn probavit / q(uod) nulla processio spus sancti / est tpalis
essentialiter vel subtaliter / sic q(uod) sit subta tpis / licet possit dici tpalis effective
ad 2m / eo q(uod) fat aliquem effectum de novo in tpe / Ad 2m dico concessa a(uctorita)te nescio
here / eo q(uod) filius gnat(ur) et spuat(ur) in mente boni hois / et io dt
bn / bta virgo prius concepit dei filium mente / q(uam) ventre / iuxta illud
ysae 26 / A timore tuo domine concepimus et parturimus spm salutis
Si tn gnatio plus capit(ur) nal(ite)r / tunc pt dici ad a(uctorita)tem q(uod) ro gnationis
plus est in reb(us) ad illud a quo aliquis gnat(ur) / sed ro processionis ult(ra)
hoc includit id / ad quod procedit / cu igit(ur) procedit vel mitti(tur) ad crea
ad 3m turam / tunc processio dr tpalis / eo q(uod) tpalit(er) fit ad creaturam / Ad 3m
dico / q(uod) aliquid dicit(ur) esse tpale eo / quia subicit(ur) actioni tpis / Alio
mo ratione effectus / quem agit in tpe / 1o mo processio dicit(ur) tpalis
et no primo mo / Et no est inconveniens q(uod) tpale 2o mo elevet hominem
Ulr2 sup(er) tempus / Contra scdam conem vel in tpale / pt esse essentialiter idem
2o cu etno ergo / Item processio tpalis / est signum processionis etne / ut pz
p(er) aug(ustinu)m in de trinitate lo 26 / sed idem no est signum sui ipsius / ergo
3o Item si sit eadem essentialit(er) / et tn una dicit(ur) tpalis / et alia etna / oz
q(uod) illa distinctio denominationum et terminorum fiat p(er) additionem unius super
aliam / sed etna no pt dare sup(er) tpalem / quia tunc esset nalr posterior
4o ea / Item ergo / cu etno nl sit addibile / Item sicud se h(abe)t filius ad gna
tionem passivam / sic spus sanctus ad processionem passivam / sed filius
pp gnationem etnam et tpalem / dicit(ur) hre duas nativitates / Et bis
Rp2 natus / ergo spus sanctus dicit(ur) hre duas processiones / Ad pmm dico
/ q(uod) bn probat / q(uod) nulla processio spus sancti / est essentialiter tpalis
licet dicat(ur) tpalis effective / Et in ro ca adque est creature adq(ui)
ad 2m sit / Ad 2m dico / q(uod) processio tpalis / quo ad essentiam sui / no est signum
etne tamq(uam) signum a se distincta / sed bn est eius signum tamq(uam) ad effectum
ad 3m quem opat(ur) in tpe / Ad 3m dico / q(uod) licet etno nichil est addibile es-
sentialit(er) tn habitudinalit(er) vel reputative / quia etnum reputari pt simplicit(er)
ut etnum / pt et reputari in habitudine ad effectum / q(uod) facit in tpe
ad 4m Et sic dicimus / q(uod) ista reputatio fiat cu additamento / Ad 4m dico / q(uod) no
est consequentia similitudo / quia gnatio filij etna / et tpalis distingu(untur) / no
solum ex hoc / q(uod) tpalis respicit effectum suum in tpe / sed et distinguunt(ur)

in re adpriam / eo quod eterna est a patre / temporalis a matre / et secundum diversitates nativitatis
et io generationes temporalis / quo ad naturam humanam creaturae disting ab eterna / sed sic ar.
non est de processione spiritus sancti / ut dictum est / Contra 2am quod
deus secundum se est ubique / et in omni creatura / et non est aliter in una crea
tura quam in alia / quantum est in se / igitur si est aliter in creatura quam prius fuit hoc
erit propter aliquem effectum quem ibi de novo producat / et per quod dato vel do
natio spiritus sancti quod de novo dat aliquam creaturam / non ad ipsum spiritum
sanctum sed ad sua dona refertur / 2o processio temporalis / quo ad rem 2o ar.
et essentiam suam / nichil addit super eternam / sed spiritus sanctus / non procedit 3o ar.
in creaturam processione eterna / ergo nec temporali / 3o habitus quod acquisitus
sufficit dirigere hominem in omnibus casualibus / ergo habitus infusus
in omnibus meritoriis / 4o / non oportet cum habitu infuso / spiritum sanctum mitti / 4o ar.
4o quod datur est in potestate accipientis / sed spiritus sanctus est in nullius Contra
potestate ergo etc. / Ad primum dico quod non sequitur de forma / deus non est aliter in
creatura quam prius fuit / quantum est in se / ergo si est aliter in creaturis / est
propter productionem novi effectus / quia saltem per imaginationem est / quod eo
eo quod spiritus sanctus plus trahit hominem / ipse homo / plus sibi
coniungitur / Ideo dicitur spiritus sanctus aliter se habere ad illum hominem / quia
aliquid novi in eo producat / Concesso tamen isto / quod ibi semper produ
catur novus effectus eo quod producat ibi novam gratiam vel intendit
fervorem gratiae / non sequitur quod donatio solum debet referri ad dona spiritus sancti
et non ad spiritum sanctum / Ad 2um patet responsio ex praedictis / quia licet temporalis ad 2m
non addit super eternam quantum ad essentiam sic spiritus / addit tamen quantum ad
habitudinem quae est ad creaturam / Ad 3m dico quod nec habitus acquisitus ad 3m
nec infusus sufficit dirigere hominem in aliquo opere / nisi spiritu sancto
principaliter operante / Ad 4m cum dicitur quod datur etc. / neque illam valet / quia
assessor datur equo / qui non in potestate equi / sed eques / Unde ista datio
recipientes transformat in benignitatem donantis vel doni largitatem
Unde Dionysius 4 de divinis nominibus amor si fortis fuerit extasim
faciens transfert amantem in amatum / Possum et ad bonum in
tellectum concedi / quod istud donum sit in potestate recipientis / isto modo quo
dicitur Joh. primo / dedit eis potestatem filios dei fieri / et sicut dicitur Mt. 17
Ca. / Si habueritis fidem sicut granum sinapis / dicetis monti
huic etc. / et ita et talis homo vocatus dicitur deus aliquo obedire
Contra ea quae 2 / Ita vir potest remittere peccata / ut patet per illud Joh. Ar. 2e q. 4e
20 / quorum remiseritis peccata etc. / sed in omni remissione peccatorum datur spiritus sanctus conclusionis
ergo etc. / 2o sicut unum corpus illuminatum potest illuminare aliud / sic homo
gratiam spiritus sancti / potest alteri conferre eam / 3o supra dubitatur / an secundum
omnia dona det homini spiritus sanctus vel secundum aliqua / primum non quia
illud Sap. primo / spiritus sanctus disciplinae effugiet fictum / sed
habentes alia dona praeter caritatem / sunt ficti ergo etc. / non est secundum / quia

sm donu q dat homi spus sanctus alit opat in homie q an illus
Contra arg. doni donatoz et pqns illud se hz ad illum homiez Et hoc est spm
sanctu tpar mitti ad aliqua Ergo Et p alio p oe donu datu
Resp. homi deus cohibz sibi et ondit vnu spale sgnm dilcois Ergo
Ad pmu dico q ministri ecclie ul viri sancti no remittut pcta
auctoritate Et p modum ministri ul p modu denociatois remis
ad 2m sionis sic Ad 2m dico q corpus illuiatu no illuiat aliud
nisi illud prius agat sic et hns gram spus sancti ea dare no pt
ad 3m Et spus sanctus ea dare pt Ad 3m dico q in egitu creaturarii
a pmo pncipio attendit queda circulacio ul regiracio eo q oia re
uertut in illud a quo prodierit sed a pncipio tamq in fine Dupx ergo
processio diuinaz personaz in creatis considerari pt ul sm rom
egrediendi sed sm rom exitus creature a pmo pncipio et sic sm oia
dona et nalia quibus subsistimus dat et procedit spus sanctus
in creaturas Alio mo sedm redeundi ad suu pncipium sed in fine et sic
no dat nec mittit homibus spus sanctus ni sm illa dona q coniungut
nos sm pront sunt gratuita Et p hoc pz solo rois quo ad vtramq
ad rones in opp ptem Ad rom an oppositu dico q illud bn est noue cui esse
conuenit ul aduenit tpar aliquid no aut oz si hoc sibi conueniat
essentie no possunt mutatoz ul nouitate Et effectus pductiuu 14 d°
Hic considerandu est an spus sanctus Distinctio xvi Ubi
inquirit vtru spus sanctus et det a se ipso ul mittat
Et pmo ondit q spus sanctus mitti a se Et 2o induat sili
tudine in missione filij ibi Hic aut mirum Secundu quia intendit
est ista q spus sanctus dat et mitti a se ipso ad sanctificandu
creaturas probatur quia datio ul missio est opacio dei ad extra Et
opa trinitatis ad extra sunt indiuisa Ergo Confirmat hoc p augm
14 de trinitate ibi datum qm ponit manifeste 2o probat si spus
sanctus no pt se ipm dare et pr et filius pnt ipm dare
Ergo pr et filius pnt aliqd qd no pt spus sanctus 3o si no ergo
aliquid opatur pr et filius ad extra qd no spus sanctus et ista co
concludit cu pma Et ut ibi Hic aut mirum Hic induat missioz
filij ad notificandu missionem spus sancti Et pmo determinat de
filij missione in genere 2o in spali ibi Hic querit pmo ondit
filiu missu a se et a pre et a spu sancto Et cu hoc mouet
qonem quid mittat 2o illa soluit in sensu et q mittat a spu sancto
ibi quo circa 3o hoc specialr probat ibi Qz aut a spu sancto
4o ondit q filius sit datus a se et missus ibi Qz aut a se ipso
mittat pmo intendit no est mirum spm sanctu a se mitti et
procedere cum filius sed est missus a pre sit et est missus
a spu sancto et a se ut pz p augm 2o de trinitate co 4 et 8
Subdit statim augs ibidem queritis quo filius ul spus
sanctus sit missus cu vterqz sit vbiqz tamq deus dicat

deinde ondit esse datu 4o sr probat q a se missus sit ibi Qz aut

Jerem. 23
cum Je / celu & terram ego impleo / Item ibi / Quo circa / Solvit quan-
dam de missione filij / quia ut vult aug. 2 de trinite co [?] / filius dicitur
eo ipso missus / quo est factus ex muliere / prout dicit apostolus ad gal. 4 / misit
deus filium suum factum ex muliere / Ex hoc infert / quod pater mittens misisse fi-
lium / ac fecit eum ex femina / quod utique non fecit sine spiritu sancto / & hoc
probat ibi / Et quod a spiritu sancto / auctoritatibus augustini & ambrosij / qui hoc
deducunt ex scripturis / postea ibi / Deinde ostendit / Declarat filium
esse datum a se ipso / auctoritate ambrosij in 2o libro de trinitate / qui sic
arguit / ex quo ysa. 9. ubi dicitur filius datus est nobis / non diffinitur
a quo sit datus / ostenditur quod sit datus a tota trinitate / & per consequens a se / & ex hoc
sequitur / quod & sit missus a se / hoc autem specialiter probat / ibi / Sed autem
hic mittatur / per augustinum 2 de trinitate / quia conceptus & partus marie
virginis est operatio trinitatis / Subdit augustinus / si aliquis querit / quo pater
eum misit / si ipse se misit / Videtur quod hoc est totum / quia una est vo-
luntas patris & filij / & inseparabilis operatio / & similiter spiritus sancti / quod
aut sic sit videndum / Declarat quia aliter non possumus solvere eo querens /
quo pater sanctificat filium / cum ipse sanctificet se ipsum / quia Joh. 10o
scribitur quem pater sanctificavit / & Joh. 17 ego pro eis sanctifico meipsum / Et
sic eo querens quo pater eum tradidit / cum ipse tradidit seipsum de /
hoc credo videbit si bene sapit / & sicut patet in littera / Item ibi / Et ad hoc
opponitur / Innuit / si filius est a se missus / cur ergo dicit Joh. 8 / a me
ipso non veni / Videtur augustinus 2 de trinitate quod hoc est dictum secundum formam
servilem / Item ibi / Hic queritur / hic determinat de missione filij / secundum
spiritales modos / Et primo movet de hoc questionem / 2o solvit distinguendo
modos missionis ibi / Ad quod dicimus / 3o assignat unam differentiam isto- / 4o ponit aliam differentiam istorum ibi Preterea nondum est / Quinto
rum ibi / Licet distincti sint / 6o movet seu ponit dubitationem / que
oritur ex dictis ibi / Hic queritur cur pater / 6o ex pluribus reprobat quorundam
errorem ibi / Deosque putaverunt / Primo querit / an alia sit missio
filij / quam eius incarnatio / & an filius tamen semel sit missus / an sepe
Videtur quod preter eternam filij generationem duplex est eius missio / una
visibilis / qua assumpsit carnem / Alia invisibilis / qua ipsis animabus se
transfert / ut ab eis cognoscatur / & hos duos modos / a parte distinguit
augustinus 4o de trinitate dicens / non eo ipso / quo de patre natus est / missus
est filius / sed vel eo quod apparuit huic mundo / Verbum caro factum est / Unde
dicit a patre exivi & veni in mundum vel eo quod & corporaliter cuiusquam
mente percipitur & ut patet in littera / Item ibi / Licet distincti sint pot-
issima differentia istorum modorum / scilicet quod secundum primum modum filius dei / tamen semel
missus est / scilicet cum incarnatus est / sed secundum alterum modum cottidie mittitur
ad sanctos / & missus est ante incarnationem ad sanctos / qui ante fuerunt
& ad angelos / & hanc differentiam confirmat per augustinum 4 de trinitate d.
aliter mittitur & ut patet in littera / Item ibi / Preterea nondum / ponit aliam
differentiam talem / quod secundum alterum istorum modorum dicitur missus in mundum

cu mdo visibil appuit / s3 sm altm no / qua sm aug e de trite / cum
ex tempe aug3 mete papit mitti dicat / s3 no in huc mdu / quia
spus visioni ⁊ in carne vnccon in ipi dina sapuit / no sunt
in hoc mdo / Deim ibi / hec querit / ꝙ Querit / aut pr / no dicat
missus / cu ex tpe ab aliquo cognoscat sicud filius / vidit ꝙ pr
est pncipiu diuinit / ut dicat augustinus e de trite / ⁊ io / ut dicat
ibidem / si pr voluisset apparuisse in creatura visx / adhuc tn no
dicet missus a filio / que genuit / vl a spu sancto / qui ab ipo
procedit / Et subdit / qr dicet aut ille missus dicat / qui in carne
apparuit / ⁊ misisse ille / qui in ea no appuit / Deim ibi / Sedeag
putauerut / remouet errorem quorunda dicenciu / ꝙ quia pr
no mittit / filius aut ⁊ spus sanctus mittunt / pr est maior
/ ⁊ filius ⁊ spus sanctus minores / ꝙ improbat aug3 e libro
de trite / d3 hoc dcm esse in scripturis / quia pr nuqꝫ appuit
in creatura visibil / sicud filius ⁊ spus sanctus / vl potius hoc
dcm est / ad cmedanda auctez pncipij / que est in pre / et
no ꝓp in equalitate magnitudinis / vl ptatis / vl īparite in
ruo vl dignite / vl dyffine in equalite / vl sbali ꝑpetuitate
Dubi^3 Dubitat de hoc ꝙ dt aug3 iii de trite / ꝙ sicut corpus carnis /
no aliud est / nisi caro / sic donu spus sancti / nil aliud est / ꝙ
ꝙ spus sanctus / ex hoc eni sequit / ꝙ omne donu spus sancti
sit spus sanctus / ꝙ pz sm determinac / ⁊ plibus alijs / vidit ꝙ
aug3 loquit de vno pncipali / in aug virtute dat creature qꝫ
Du^m 2° dat ⁊ꝑ / Dubitar de temporaliq missa / quia no vident ex hoc
vale / quia lic3 pr gnet ⁊ no filius / no tn ex hoc sequitur
prem esse maioris ptatis / ꝙ filius / vidit ꝙ instancia procedit / de
gnatione etna / que est ab int / rones aut missi procedunt de proces
3° dubita^r sione / que est ad creatura / 3° dubitat de hoc ꝙ dt / ne aut mireris
te / missio eni dt subauctte in misso / s3 plus est sb aucte in spu
sancto / ꝙ in filio / g^o plus de roe missionis / g^o no videt^r quis
spus sancti missione probare / p missione filij quia potius de
debet procede equip / tn missio dt manifestacoin / s3 missio filij
manifesta est / p missionem spus sancti / ut pz act^c 3 ⁊ Joh p^mo
g^o videt / ꝙ probet notu p ignotu / vidit ꝙ missio filij magis
videt^r p auctes cognita / Etia pt dici / ꝙ in missione est considerare
emanacoin / rone aug est subauctas in misso / ⁊ qntu adhoc
magis competit spu sancto mitti / ⁊ qntu adhoc misse arguit p
locu a maiori / Est ⁊ considerare manifestacoin / in ipa missione
⁊ rone huius magis conuenit filio / qui magis euident appuit
mdo / ⁊ qntu adhoc misse arguit possit eiusq s ꝙ aliqs mitta
asse / Et qn dicat ꝙ missio spus sancti manifestat missionem
filij / Dicis ꝙ hoc no est ꝓp defectu euidencie / ex pte missionis

filii / sed per caritate corporate videmur / quia removet tertia spiritus sancti /
et sic patet quod ... primo non missio magis proprie convenit spiritui sancto / sed 2o modo
magis proprie filio / 4o dubitatur de hoc quod dicit augustinus 2 de trinitate / eo ipso 4° dubi.
filius missus quo factus est exterior / ex hoc videtur sequi spiritum sanctum
non esse missum / cum non sit factus exterior / quia si filius est factus exterior
ergo est factus / ad primum dicendum quod nomen quia esse secundum exteriore non est
quibus ratio missionis / sed solum ratio missionis visibilis filii / ad 2m dicendum quod
quam quia est facta a secundum quod ad semper / 5o dubita certa 2a parte 5° dubita
quoniam quando loquitur de duplici missione et hic quibus / missio enim filii est
quoniam eius incarnatio / de qua determinatum est in 3o / et non hic
in 2o et non hic / Videtur quod hic primarie determinat de missione filii invisibili / incidentaliter
aut de missione visibili / 6o dubitatur de hoc quod dicit augustinus 4 de trinitate 6° dubi.
filium mitti / cum ex tempore cuiusque mente percipitur / ex hoc videtur sequi / quod
ad quemlibet hominem cognitionem de deo filius sit missus / dicendum quod sicut sic patet
de missione spiritus sancti / quod considerando missionem filii ad creaturam
secundum exitum a suo principio / quando quibus illatum / sed considerando dictam missionem
secundum reditum creature gratuite reconiungit suo principio / tunc nomen quia / quod
dicit enim augustinus subdit cum a quoque cognoscitur atque percipitur / quantum capaci
et percipi licet vel pro capacitate proficientis in deum / vel perfecte in deo
anime rationalis / et ergo non solum loquitur de cognitione speculativa / sed et ex
permixta qua cognoscens concipit similitudinem et spiritualem dulcedinem
dei / et dicit augustinus proficientis quantum ad statum vie / et perfecte quantum
ad statum patrie / 7o dubitatur de hoc quod dicit quod ante incarnationem missus 7° dubi.
est ad omnes sanctos / qui ante fuerunt / ex quo videtur totum filius plenius sit da-
tus post incarnationem vel ante / et videtur quod post quia lex neminem ad perfectum
deduxit / sed per incarnationem venit plenitudo temporis ad galatas / Videtur quod
ex tunc plenius est datus post incarnationem / quia pluribus / quia in
omnem exivit sonus eorum / et etiam plenius est datus intensive / quod
tum ad statum generalem / sed quantum ad personas speciales ante plenius fuit
datus / ut maxime patet in beata virgine / et Iohanne baptista / et aliis pa-
triarchis multis et prophetis / qui tamen receperunt hoc de plenitudine cuius
imitaque fide salvati sunt / 8o dubitatur de hoc quod dicit secundum quod aliquis est 8° dubi.
in mente capiens / non in hoc mundo sumitur / quia hoc est intelligi secundum
aliquam animam / videtur quod anima sit extra mundum / videtur quod licet non sit
extra mundum quo ad continentiam situalem / tamen est extra quantum ad virtua-
lem / ex eo quod non subdit se terrenis / sed elevat se ad celestia / et tamquam
amans transformatur in suum amatum / 9o dubitatur de hoc quod dicit 9° du.
augustinus / pater est principium totius divinitatis / vel si melius dicatur deitatis
/ aut enim hoc est per generationem vel spirationem / et per quem pater generat vel spirat
deitatem quod est contra / magistrum super d. 4 / etiam quare dicit / vel si melius
dicatur deitatis / ad primum dicendum ultima quando / unde non dicit simpliciter quod est
principium divinitatis / sed addit totius / ut designetur totalitas divinarum
personarum / quantum ad numerum / pater enim in omnibus personis divinis est principium

Ad 2m dico quod divinum attribuitur patri propter quidquid creaturis deus aut ut
deitas non

Queritur utrum cuilibet persone conveniat mitti. Et arguitur quod sic, quia secundum
augustinum 2 de trinitate c. 11 duo sunt modi missionis personarum
scilicet visibilis, alius invisibilis. sed omnes persone divine ap-
paruerunt in creatura visibili ipsi abrahe, tres vidit et unum adoravit
et similiter in monte transfigurationis, Matthei 17, ubi pater in voce, spiritus
sanctus in nube et filius in humana carne. Et etiam omnes tres persone
capiuntur a devota mente, ergo omnibus personis convenit mitti tam
Oppositum visibiliter quam invisibiliter. Oppositum patet per augustinum 4 de trinitate c. ultimo
9o pa ubi dicit quod patri repugnat mitti, eo quod non est ab alio. quod prima [conclusio] in divinis
est vera missio probatur quia tam filius mittitur quam spiritus sanctus
ergo de filio patet ad Gal. 4 misit deus filium suum etc. De spiritu sancto
patet Joh. 16 si ego abiero paraclitus non veniet, si autem assumptus fuero
ar2 mittam vobis eum. Contra omnis missio est exitus missi a mittente, talis
autem exitus non potest esse nisi per mutationem loci, que non est in divinis.
2o super illud Ezech. 16 convertens restituam eos, dicit Jeronimus quod quantum
est et in uno corpore copulatum mitti non potest, sed maior est quam
3o personarum in divinis quam aliqua quantitas corporis ergo etc. 3o secundum dyonisium
de angelica jerarchia angeli superiores non mittuntur propter sua digni-
Rn2 tate, multo minus persona divina. Ad primum dico concedendo quod missio secundum
suam rationem dicit exitum missi a mittente et ad aliquem terminum, sed quod talis
exitus fiat per motum localem missi vel per aliquam novitatem advenientem
mente missio non est de ratione missionis, licet sic fiat in creaturis
per imperfectionem. In personis autem divinis missio fit secundum exitum originis
ab aliquo, ut a principio, et secundum novitatem advenientem ei ad quem fit
missio, ut novo modo persona missa in eo esse dicatur. Ex quo patet
quo differunt processio, datio et missio. Processio enim dicit realem
distinctionem et relationem ad principium a quo procedit, et non ad aliquem terminum.
Datio autem non importat distinctionem dati a persona a quo datur, quia
idem potest dare se ipsum, sed tamen abest cui datur. Sed missio ponit distinctionem
in misso tam ad principium quam ad terminum, et ideo cum spiritus sanctus dicitur
mitti, includitur in significatione missionis uterque respectus, scilicet eternus
prout a patre et filio procedit, et temporalis in habitudine ad creaturam.
ad 2m Ad 2m patet ex verbis Jeronimi, quia loquitur ibi de creatura et
ad 3m maxime corporali. Ad 3m dico quod aliter mittitur angelus quam persona
divina, quia angelus per missionem erit ubi prius non fuit, quod non
2a 9o convenit persone divine. 2a conclusio quod missio de sui ratione et est aliquo
modo nomine notionale et aliquo modo essentiale. probatur quia ut patet
ex dictis in priori conclusione, missio importat relationem persone misse ad principium
a quo mittitur, et sic est notionale. Importat etiam relationem ad effectum temporale

q facit in creatura / et sic est eternale / quia respectus ad effectum temporalem
est communis tribus personis. Dubitatur utrum significatum principaliter est notionale vel essentiale / dubiu
Dico de hoc sunt opiniones. Credo tamen quod principaliter sit eternale / quia
missio principaliter dicatur de eo / quod aliquis mittitur ad alterum / et sic missio
indiuisibilis principaliter respiciat creaturam ad quam fit missio / et effectum
quem operatur persona missa in tali creatura / sed cognitiue dicit notionem
expresse / quod persona que mittitur oportet esse ab alio. Per oppositum tamen est de
processione temporali / que in conceptu est processio / respicit principium a
quo / et sic est notionalis / sed in conceptu accedit sibi esse temporale / respicit
effectum / qui fit in tempore. Dico autem quamuis includat tam eternalitatem
litate quam notionalitatem / tamen adhuc plus accedit ad essentiam quam
missio. 3a conclusio / non ambabus personis convenit mitti / probatur quia solum 3 q°
illi persone convenit mitti que est ab alio / et sic loquitur beatus augustinus
li. de trinitate c. ultimo. Dico quod patri non convenit mitti. Contra ar^2
dam. dicit quod indiuisibilis omnia sunt unum preter generationem et processionem
sed missio nullum horum est ergo. Ad 2o utrumque est filius uel spiritus 2°
sanctus ubi et est pater et tamen quamuis filius et spiritus sanctus / sed filius
et spiritus sanctus dicuntur mitti / quia nouo modo existunt in creatura / ergo /
3o videtur quod solus filius mittatur / quia secundum augustinum de trinitate 3°
mitti est cognosci / quod ab alio sit / sed cognitio appropriatur filio / eo quod est
sapientia ergo. 4o videtur quod solus spiritus sanctus mittitur / omnia enim 4°
dona spiritualia pertinent ad manifestationem spiritus / ut videtur 2
cor. 12. Unicuique autem datur manifestatio ad utilitatem / alij quidem
datur sermo etc. sed per missionem manifestatur persona diuina / ergo videtur
quod solus spiritus sanctus mittatur in ambobus donis. Ad primum dico Ru^2
quod in missione includitur ratio generationis et processionis / quo
ad hoc quod est esse ab alio. Ad 2m dico / quod non sufficit ad hoc ad 2m
quod persona mittatur / eo quod nouo modo esse in creatura / sed et requiritur
quod persona mittatur / ... esse ab alio / quod non competit patri. Ad 3m dico / licet cognitio appro- ad 3m
priata esse ab alio / quod non competit patri
filio / tamen donum ex quo fuit cognitio / sed amor quemque appropriatur spiritui
sancto. Ad 4m dico / quod donum sub ratione doni attribuitur spiritui sancto
expresse / quod spiritus sanctus habet rationem primi doni / sed amoris / tamen
donum aliquid specialem eius / sed prout est sapientia uel scientia / sic
attribuitur filio. 4a conclusio / indiuisibilis eadem persona mittitur et datur se 4 q°
et procedit temporaliter. Probatur quia / quandocumque aliqua persona diui-
nitatis mittitur uel datur / uel temporaliter procedit hoc est secundum rationem
effectus / qui de nouo producitur in creatura / uel secundum quod nouo
modo talis persona operatur in creatura / hoc autem spectat ad to-
tam trinitatem / et per consequens ad personam / que mittitur uel datur
uel temporaliter procedit ergo. Contra omne datum habet auctorem a quo datur ar^2

gf / Ad omnis missio dicit exitum missi a mittente / sed nulla persona
exit a se ipsa gf / Ad hec ipsa aut importat rationem principij / sed idem non
est principium sui ipsius gf / Ad primum dico / quod missio non solum dicit a prin-
cipio et proprie et principaliter nouam habitudinem ad creaturam / licet ergo idem non
sit se mittat quod a se exeat / tamen sic se mittitur quod exit ab alio / scilicet
a patre / et tamen hoc operatur quendam nouum modum in creatura / Ad secundum dico
quod hec propositio designat habitudinem principij / non tamen sic / quod quelibet persona
9° quinta mittens sit principium persone misse / sed sufficit / quod sit principium
operis / quo nouo / modo / operatur in creatura / Conclusio quinta / Spiritus
sanctus et dicitur mittere filium et dare ipsum / a quo ad missionem
patet per id Ysaie 48 / Et nunc misit me dominus / et spiritus sanctus / et
exponit glosa de filio / qui mittitur a patre et spiritu sancto / De datione
patet per id Ysaie 9 / filius datus est nobis / super quo dicit ambrosius
in libro de spiritu sancto / Datus est a deo dicitur / et a spiritu sancto
ar² missus est / Contra tunc pari ratione filius posset mittere patrem / eo quod pater
et quelibet nouus modus attingit in creaturam / Videtur nec eodem / eo quod
pater non est ab alio / Ad rationem principalem dico / quod ad missionem non
sufficit aptitudo persone visibilis / vel intelligibilis / sed et requiritur quod persona
dubium sit ab alio / Questio 2ª / Utrum ad omnes creaturas possit fieri
missio / et arguitur quod sic / quia missio est ad sanctificandum creaturas
sed quedam creature irrationales dicuntur sanctificari / ut templum et vasa
gf / Ad oppositum arguitur omnis missio est secundum gratiam gratificantem gf
Videtur / quod licet hec possit dici / sed prius est dictum circa quem / le / de
donis spiritus sancti secundum exitum creature a principio / et secundum reditum
ad principium / tamen ut dicit Thomas / de aliquo et alij missio magis
dicitur secundum habitudinem ad creaturam / prout coniungitur suo principio
hoc non est nisi per gratiam gratum facientem / io dico / quod missio fit solum
fit per creaturas rationales / Contra in sacris et est gratia et tamen sacra
non sunt creature rationales / Videtur quod dupliciter dicitur aliquid sanctificari
primo per gratiam / et emundationem a peccato / et hoc solum conuenit
creature rationali / Secundo per confirmationem in bono per donum gratie / vel gratie
et sic etiam tamen conuenit rationali creature / et secundum istos duos modos
fit missio / Tertio dicitur sanctificatio secundum quod aliquid accommodatur
ad usus diuini cultus / que deputantur omnibus indiuiduum / et hoc modo so-
lum templum dicitur sanctificari / et vasa et per hoc patet solutio rationis
principalis / et ad istum modum pertinet sanctificatio sacramentorum / et io
dico / quod in sacramento non est gratia substantie / sed ipsum bene est signum gratie

Nunc de spiritu sancto 16. d(istinctio)

Hic ipius ingr determinavit
de processione temporali spiritus sancti
qua hic descendit ad mentes
mittendi spirituales. Et primo
determinat de missione visi-
bili 2° de invisibili ibi Conse-
quenter ibi Ad hunc accedas
Prima dividitur. primo distin-
guit duos modos missionis spiritus
sancti 2° per modum quem ostendit
dicit ipius missionis visibilis
spiritus sancti ad visibilem mis-
sionem filii ibi Sed prius que-
rendum est. Prima in duas partes
distinguit duos modos missio-
nis 2° prosequitur alterum ibi Et primo
agamus. Primo introducit ista
conclusione quod duplex est
missio spiritus sancti, scilicet visibilis vi-
sibilis et invisibilis. Invisi-
bilis est quando illabitur menti-
bus fidelium. Visibilis autem
quando apparuit in corporali
creatura sicut quando in specie
columbe descendit super Christum
ut patet Mt 3°. Et quando
in die pentecostes factus est
subito de celo sonus ad modum
flatus vehementis. Et visi sunt
discipulis lingue sicut ignis
ut patet Actuum 2°. Et primo
agamus. Illa est 2a pars in qua
prosequitur de spiritus sancti mis-
sione visibili. Et vult quod spiritus
sanctus dicitur apparere per quan-
dam speciem creature factam
ex tempore in qua visibiliter ostenditur
spiritus sanctus. Talis enim operatio
visibilis exhibita est oculis mortalium

oblata missio spiritus sancti dic-
ta est ut per ipsa exteriora cor-
da hominum commota per tempora-
lem manifestationem spiritus sancti
venientis convertantur ad occul-
tam eternitatem semper presentem
spiritus sancti. Et ista est sententia beati
Augustini 2° de trinitate ca° 4 to
et dicit ingr quod in illis creaturis
scilicet in linguis igneis et in specie
columbe non videbatur spiritus in sui
natura nec etiam magis erat
in eis quam in aliis creaturis
sed erat in eis ad aliud sig-
nificandum scilicet ut ostenderetur quod
spiritus sanctus esset in illis ad
quos tales creature visibiles
veniebant. Non enim spiritus sanctus
temporali motu tunc venit
vel descendit in homines sed
per temporalem motum creature sig-
nificata est spiritualis et invi-
sibilis spiritus sancti missio. Et
ut apertius dicatur dicit ingr
per illum modum missionis spiritus
sancti corporaliter exhibitum
monstrata est spiritualis et in-
terior missio spiritus sancti sive
donatio de qua agendum est.
Sed prius querendum est. Hic
ingr ostendit differentiam inter visibi-
lem missionem filii et spiritus
sancti. Et primo dicit differentiam
per hoc quod filius enim missionem
visibilem est minor patre
sed spiritus sanctus non. 2° ostendit
quod per missionem visibilem filius
est minor se ipso. i(d est) Insuper autem
3° ostendit alium modum secundum quem
quis dici potest maior filio.

ibi | Hilarius ante dicere uidetur
Primo queritur | cum filius dicatur
minor patre secundum missionem | quia
in forma creata apparuit | tu
tamen spiritus sanctus non dicatur
minor patre | licet etiam apparuit
in forma creata | Respondetur | quod hoc
est ideo | quia filius assumpsit for-
mam humanam | in unitate suppositi
| ut per hoc dicatur homo | sed spiritus sanctus non
fuit de spiritu sancto respectu
columbe | Nec alterius creature | in qua
apparuit | non enim beatificauit
illam columbam uel flatum | uel
ignem | nec conuniuit sibi in unitate
suppositi | Et hoc est sententia beati
augustini secundo de trinitate capitulo quinto
¶ Unde dicit augustinus ibidem ideo
missus spiritus est | quod deus pater
sit maior spiritu sancto | Nec spiritus
sanctus ab patre | quia non
sibi est assumpta creatura | in qua
apparet spiritus sanctus | sicut
assumptus est filius hominis | in qua
forma | persona dei verbi persona
putaretur | non ut haberet unum dei
| sicut alii sancti sapientes | sed
quod ipsum verbum erat | Aliud est
enim verbum in carne | aliud
verbum caro | id est aliud est unum
in homine | aliud verbum homo
Caro enim pro homine posita est
| id est quod ait et creata | verbum
caro factum est | non ergo sic
assumpta est creatura in qua
apparuit sanctus spiritus | sicut
assumpta est caro illa | et hu-
mana forma ex uirgine maria
| non enim columbam | uel illum flatum
uel illum ignem sanctificauit

sibique in unitate persone coniunxit
in eternum | Ex quibus patet | quod
filius sit minor patre | Sed diceret
aliquis incarnatio est indignitas
| igitur missio filii est indignitatis
Item si filius | est factus minor
patre | postquam non fuit minor
patre | ergo est mutatus | Respondetur
quod missio filii | exprimit naturam
humanam | que minor est dig-
nitatis quam natura diuina |
sed ex hoc non sequitur | quod missio
respectu persone misse | scilicet ad
naturam diuinam | pertineat ad
indignitatem | nec etiam sequitur
ex hoc | quod sit mutatus | Non in-
ante | Hic magister intendit
ista conclusionem | quod filius secundum
formam serui | non tantum est minor
patre | sed etiam se ipso et spiritu
sancto | Et hoc declarat per
dictum beati augustini primo
de trinitate | dicens | Errauerunt
homines circa ea | que de christo
secundum hominem dicta sunt | ad eius
substantiam que sempiterna est transfe-
rentes | sicut illud | quod ipse dominus
dicit | pater maior me est
quod propter formam serui uita
dicit | secundum quod maior | etiam se ipso
minor est filius | quod enim
non etiam se ipso minor factus est
| qui se ipsum exinaniuit formam
serui accipiens | non enim sic acce-
pit formam serui | ut amitte-
ret formam dei | in qua erat
equalis patri | In forma ergo
dei unigenitus patris equalis
est patri | in forma serui etiam
se ipso minor est | Et ideo dicit

dubium

sed bene sequitur quod ad
mundum sit et
hoc est nova vita

aug9 in 2o d' trinitate ca 3o et
in libro contra maximinum ubi
etiam addit q christus minoratus est
paulo minus ab angelis quod
intelligendum est de corpore et
non mente et quantum ad statum pas
sibilitatis. Hilarius autem dicere
videtur illud quod intendit q secundum
hilarium pater dicitur maior filio
per auctoritatem sed filius non est minor
patre quia est unum cum patre unde
ipse dixit Joh. 10o ego
et pater unum sumus. et est
quia pater spirando dedit ei to
tum suum esse et pro meritis nati
filio impertit quod sit ymago in
nascibilitatis sue patris. Et dicit
magister q ista verba hilarii sunt pie
intelligenda et diligenter notanda
sed de quibus ex illo videtur sequi
q pater etiam sit sapientior potentior
et melior quam tamen qualiter sit
de magis de sapientia potentia et
bonitas. Sed dicendum q maior
itas patri maior dicit notionem
sapientia potentia bonitas dicit
essentia. Et si dicis quia notionem
dicit respondetur q dicit notionem auctoritatis
que licet etiam sit in filio respectu
spiritus sancti tamen est in patre secundum
rationem principii et propter hoc dicitur
maior auctoritatis in patre quam
in filio quia non est in filio auc
toritas secundum rationem principii sed quia
actu eam habet a patre. Et si queritur
q filius habeat auctoritatem in
ratione principii saltem respectu spiritus sancti
sicut dicit bonaventura tamen non habet
in ratione principii tamen eo q habet

ea ab alio. pater autem habet ea
in ratione principii tali et non ab alio
sed dicitur ex ista ratione sequitur
q secundum dictum modum quo pater
est maior filius est minor quod
tamen hilarius negat ut in textu.
Respondetur q hoc non est inconveniens secundum
modum iam dictum de maioritate
sed hilarius negat filium esse
minorem patre. Unde nota q aliquod
imperfecto impertialiter videtur dicitur
de deo et ne hoc trahatur ad usum
propter hereticos sicut etiam eo possunt
dici q licet hilarius in patre po
suit auctoritatem non tamen posuit
sub auctoritate in filio. Dubitatur
de hoc q dicit q filius sit bonus
sed ex hoc sequitur q sit aliquis a se
et per quas exeunt duce persone
filii quia tamen ex hoc q maiori
dicitur dicunt maior et minor
qua aliquis. Respondetur necessario quantitatem et per
ex parte deitatis est enim secundum filius
est minor patre. i. filius secundum naturam
humanam est minor sed secundum naturam divinam
sit enim humana natura est minor
in perfectione et dignitate q divina. Dubitatur
de hoc q dicit de christo minoratus
est et paulo minus ab angelis
q super id ad hebreos 2o minuisti
eum paulo minus etc. dicit glossa natura
humana mortalis quale christus assump
sit quia non peccato potuit de
pravari quia deus maior est. Secundo
beata virgo que cum pura tanta
super omnes angelos est exaltata.
Respondetur q christus est minor angelis
quantum ad statum passibilitatis quia
ante passionem fuit in corpore pas
sibili et talis non angeli. Quarto velut

ppha / sed quo ad statum gre est
et fuit / omni creatura maior /
indatus sit ei spus non ad mensura
/ et hoc vocatur glosa / l. d.

Etiam nunc attendimus

Postqua mgr determinavit de
missione visibili spus sci / hic
determinat de eius missione invisibili
et primo / de hoc sua opinionem / 2º
determinat obiectiones in eam / ibi
hic queritur / prima in sex / primo
premittit intentionem suam / ibi hoc aut
ut intelligibilius / 3º inducit pro
batione / probando primo caritatem esse
deum / ibi ne autem in re tanta / 4º
specialiter probat / ipsam esse spm sctm
/ ibi Cum autem caritas dilectio / 5º
concludit quandam inferiorem ibi / ne
forte aliquis dicat / 6º sexto probat
spm sctm tunc dari nobis / qui facit
nos diligere deum et proximum / ibi
tunc enim nobis mitti / primo intendit /
/ quod ea est assignanda missio / qua
spus / invisibiliter mittitur in corda fi
delium / ibi hoc autem / ponit istam
conclusionem / quod sicut ostensum est supra
quod spus sanctus est amor patris
et filii / quo se invicem amant et
nos / et ostendendum est / quod idem
spus sanctus / est amor et caritas /
/ quo nos diligimus deum et pro
ximum / et quando ita caritas est in nobis
/ ut nos faciat diligere deum / et
proximum / tunc spus sanctus dicitur
nobis mitti / uel dari / et etiam qui
diligit ipsam dilectionem / qua diligit
proximum / etiam diligit deum / quia
ipsa dilectio deus est / i. spus sctus

Ne autem in re tanta /
hic probat caritatem esse

Notandum quod parenthesis / est species tropi et
est diversarum sententiarum interposita
ordinatio / unde in littera ista verba / scilicet
nam summa dilectio est / qua diligimus invicem
sunt diversa summa interposita / quibus recisis
de medio / integer sermo perducat /

deum / ex dictis augustini 8 de trinitate
et aliis auctoritatibus

Cum autem caritas / hic
magister ostendit specialiter / quod spus sanctus
est caritas / per augustinum 15 de
trinitate ex epistola iohannis supra 8º capitulo
preallegato / deinde ibi / scilicet ne forte
hic magister concludit inferiorem / quia
aliquis diceret / quod cum iohannes dicit / deus
caritas est / expressio causae / scilicet quod caritas
tantum ex deo est / sicut dicitur deus
est nostra patientia / deus est
spes nostra / non quod deus sit ista
sed ista sunt nobis a deo / et ideo
dicit propheta in psalmo / ab ipso enim
patientia mea / contra hanc inferiorem
est augustinus 15 de trinitate / ubi
dicit / quod istum intellectum de se non
patitur scriptura / dicit enim scriptura / domine
spes mea / deus meus / misericordia mea
et ad eundem intellectum / dicit tu es
patientia mea / sed non dicit tu es
caritas mea / ut etiam dicit deus
caritas mea / sed deus caritas est
/ et ideo qui non vult discernere
/ hoc sufficit esse intellectum a domino /
/ non querat exponere a nobis /
/ eo quod nobis non possumus quomodo a
patribus dicitur / quod scriptura dicat
/ deus caritas est //

Tunc enim nobis mitti / intendit
magister istam conclusionem / quod tunc spus
sanctus dicitur nobis dari vel mitti
/ quando ita in nobis est vel operatur
/ quod facit nos diligere deum et proximum
/ et ipse spus sanctus / nam est caritas
/ et est donum excellentissimum / sine
quo nullum aliud donum prodest
/ et istam conclusionem probat per augustinum
15 de trinitate / ubi augustinus

debimiat

2º de intento pposuam opinionem

sanctus

Supra dictum est / prima in tres
primo ponit solutiones rationes /
2o conclusiones ibi
ad hoc allegat multas auctori
tates apostoli etc. Hic queritur
Ista est 2a pars distinctionis / in qua
magister obicit contra predicta / et primo
per rationes / 2o per auctoritates / ibi
Hys ita respondemus / 3o respon(sionem)
confirmat ibi / Ut autem clarius fiat
Prima obiectio / caritas in homine
est augmentabilis / et una die magis
alia minus / sed spiritus sanctus non est
augmentabilis / nec etiam plus et minus
dabilis / eo quod alias esset muta
bilis / ibi / 2o caritas datur non habenti
et habenti datur ut plenius habeat /
quod non potest esse verum de
spiritu sancto / eo quod est ubique sicut et
deus / Hys itaque respondemus /
Hic magister respondet ad predictas
obiectiones / ad primam / quod caritas in
se non est augmentabilis nec diminu
bilis / sed bene augetur vel dimi
nuitur homini / sicut deus licet
in se non magnificetur vel exal
tetur / tamen dicitur exaltari in nobis
iuxta illud psalmi / accedat homo
ad cor altum / et exaltabitur deus
Ad 2m respondet / quod non omnis ca
ritas / in qua est deus / sed dico sicut
patet de creaturis irrationalibus / Ut
autem clarius fiat ad divinam
Hic magister confirmat responsionem suam
per augustinum / qui dicit in quadam o
melia super iohannem / quod sine spiritu
sancto non possumus diligere christum
et mandata eius servare / et tanto
minus illud possumus facere / quanto
minus ipsum percipimus / Et augustinus
hoc dicit de helizeo / qui pe
tiuit spiritum duplicem helie / ut
habetur 4o regum 2o / et de cristo

cui datus est spiritus / non ad me
suram / ex quo patet / quod spiritus sanctus
in homine augetur et perficitur / ymmo
ut verum dicatur / homo in eo perficitur
/ et quandoque deficit / et sic spiritus
sanctus seu caritas dicitur in eo
augeri vel minui / sicut etiam
dicit augustinus omelia quadam super
epistolam iohannis / circa principium / Sup
dictum est / Hic obicit per auctori
tates / et dividitur in 2as / 2a
ibi obicit / 2a ibi / Sed aliud est
3a ibi / alias quoque inducunt / pro
arguit sic / alia est dilectio qua
nos diligimus deum / et qua nos
diligit deus / sed dilectio qua nos
diligit deus est spiritus sanctus
/ ergo dilectio qua nos diligimus
deum / est alia quam spiritus sanctus / Ad
ans patet per augustinum in libro
de spiritu et littera / et etiam / in quinto
de trinitate / ibi dicit magister / quod dominum
augustinum / intelligi / quod ubi apostolus
dicit Ro. 5. Caritas dei diffusa
est in cordibus nostris per spiritum sanctum
/ qui datus est nobis / Et augustinus
super hoc dicit / non est dicta cari
tas dei / qua diligit nos / sed
qua facit nos diligere / ita non dicitur
caritas dei sub ea ratione / qua deus
nos diligit / sed sub ea ratione
/ qua nos eam sui dilectores facit /
et ita etiam exponitur alia auc
toritas augustini / et sic non intret
insi aliud / quod licet / sit una caritas
/ tamen diversis rationibus appellatur
in scriptura / sicut ut ad divina affectiva
ordinatur / vel potius ordinat / Sic
caritas dicitur diffusa in cordibus
nostris / non sui ratione dei / ubi mea

est virtus sed secundum rationem plus
diligendi. Sed aliud est / obicit
2º sic / caritas ut dicit augustinus
ex deo est / sicut et fides / sed
fides ita ex deo est / quod non est
deus / igitur et caritas / videtur
magistro / quod non est omnino simile de
caritate et fide / quia fides non
est donum / et non spiritus sanctus / caritas
autem est donum spiritus sancti / et
eciam spiritus sanctus / et eciam licet spiritus
sanctus non sit a se tamen a se
est in nobis / quia se ipsum dat
nobis. Alias quoque induxit
Sic magister opponit 3º sic / cari-
tas est affectus vel motus mentis
ut patet per augustinum 3º libro de doctrina
christiana / et sic / spiritus sanctus non / quod spiritus sanctus
dici esse motus vel affectus animi /
quia per ipsum animus movetur et
afficitur ad diligendum deum / sed tamen
spiritus sanctus operatur in singulis prout
vult / et tamen per eum mens non
ita bene movetur ad credendum / vel
sperandum sicut ad diligendum /
quare non ita bene dicitur caritas
motus vel affectus mentis ad cre-
dendum vel sperandum / sicut ad
diligendum / videtur magistro / quod
sanctus spiritus operatur actum credendi
mediante fide [redacted] / et
actum sperandi mediante spe / et ac-
tum diligendi operatur immediate / sine
habitu alicuius virtutis / a se distin-
cte / sed quia hoc racionabiliter arguitur / non videtur
esse causa / quare plus agat unum
mediante virtute creata / quam aliud /
Et si dicitur / quod caritas quae immediate
agit dilectionem / ideo non

dicitur quod filius est sapientia et verbum /
quod eciam agit actum cognoscendi
et intellectuales in mente / quia est
intellectus meus / cognitio mea / fides
mea et spes mea / hic nondum
quod magister hic hic non tenet / et
contra hoc quod negat caritatem
creatam / est decisio ecclesiae / extra
in clementinis de summa trini-
tate et fide catholica / licet
illa determinatio ecclesiae praesserit
post decisionem magistri. Et magister
defecit non tamen erravit / ut
dicit bonaventura. Et quae sit ubi
decisio ecclesiae / et quod ad eam dicat
excusando magistrum / videas
in quodlibet distinctionis **18. distinctio**
Hic queritur de spiritu sancto /
Postquam magister determi-
navit de processione spiritus sancti
eterna / et temporali / determinavit
de principio a quo procedit / et modo
procedendi / secundum quem procedit / hic
determinat de nomine eius proprio /
secundum utrumque / quod est donum / vel
datum / et dividitur. Dicit ista in par-
tes / secundum quas procedit / et ibi
Istud diligenter considerandum est /
2ª ibi hic quaerit utrum filius
ad se nobis datus / 3ª ibi
post hoc quaeritur / primo quaerit
utrum per donum dicatur vel dicatur
dona / et videtur / quod sic / quia
ut patet per augustinum primo de
trinitate / per donum / quod est spiritus
sanctus dividuntur propria membris
christi / quia ipse dona / et licet

omnes qui sunt membra xpi
habeat hoc donum quod est sps
sanctus non tamen singuli habent
omnia dona sed hic illa alius
alia quamvis ipsum donum a quo
cuncta ista dividuntur omnes hab
eant est spm sanctum Ultima di
ligentius considerandum est
ponit 2 questiones utrum spus
sanctus eadem ratione dicatur do
num et datum et dum in quo pro
hanc quam proponit eum arguit
ad utramque partem et eam solvit
Primo obiicit contra hoc quod spus
sanctus sit donum eternaliter ibi
Sed queritur an donabile Secundo in
cidentaliter movet dubium quod
determinat ibi Hic oritur questio
Tertio redit ad primam solutionem
ostendens quod spus sanctus eterna
liter donum est quia eo ipso
donum quo procedit a patre et
filio ibi Ex predictis patet
Primo querit utrum spus sanctus
eadem ratione dicatur donum et
datum et probat primo quod sic quia
ut dicit aug 9 7 ymo de t
mte ca° xl spus sanctus in
tm donum dei est in quantum di
cis quibus datur in Ad oppositum
arguit magister quia si sic tunc
non ab eterno fuisset donum quia
patet quia non datur nisi ex tempore Respondet
magister quod spus sanctus secundum ali
am rationem dicitur datum et secundum
aliam rationem dicitur donum dicitur
enim datum ab actuali dona
tione in tempore Sed dicitur donum ex

proprietate qua ab eterno habuit
qua ab eterno processit a patre
et filio et fuit donabile creatu
re non dum conditi et ergo eo ipso
dicitur donum quo spus sanctus
et quo a patre et filio procedens
et ideo sicut donum relative ad do
natorem sic est spus sanctus dicitur
relative ad patrem et filium totum
illud determinat magister auctoritate
beati aug 5 in Sed queritur
tunc donabile obiicit magister
contra hoc quod dixit quod sps sanctus
sit donum eternaliter quia ab eter
no processit donabile tunc dona
bile vel patri et filio vel tunc
nobis non primum ut notum est Se
cundum igitur sed filius eternaliter
processit a patre donabilis nobis
iuxta illud ysaie 9 filius da
tus est nobis sequitur ergo quod filius
debeat dici donum Respondet
magister quod sps sanctus ab eterno tunc fuit
nobis donabile magis tamen spum sanctum
attendimus quod sit donum quia solum pro
cedit ut donum et non solum di
citur donum quia donabile sed quia processit
abutroque et donabile fuit filius au
tem licet ab eterno fuit donabilis non tamen
processit a patre ut donabilis tamen
Sed est ut genitus et ideo ex non
sue processionis magis attenditur ple
nativitatis quam donabilitatis Secundo
declarat magister per verbum aug in 15
de trinitate ca° 37 Et nondum
quod sicut filius Hic magister as
signat aliam differentiam inter donum
et donatum vel datum quia ut donum est

quert
et sit etiam quod dicit
quod filius ab eterno
fuit donabilis

Datū solū est ex tpe / donū vō
ab etno / quod spālit' sit / pbat
quia sp̄s filiꝰ nascēdo accepit /
nō tm̄ ut filius sit / sed ut sit
et ut sc̄a sit / Ita s̄tūs spūs a
patre et filio pcedendo accept
/ nō tm̄ ut spūs s̄ctūs sit / ul dō-
nū lȝ eadē omo ut sit et ut
sc̄a sit / nō oīa sit / spūs s̄tūs p-
cedēdo accept / ut sit sps s̄tūs et
donū et sc̄a / sed nō accepit ex
eo / q dat / ut sit et ut sc̄a sit /
eo q̄ nūc spūs s̄ctūs nō fuisset
sc̄a patri / anq̄ua dāct / i. eē
nō accept / ut sit donū / eo q dā /
tȝ gr̄ā / quia pcedēdo accepit
sp̄l / ut eēt donū et ut esset /
Hic oritur questio / hic m̄
mouet dubiū quod mād ex
dict / qz deꝰ est / q filiꝰ nasce-
do lȝ / nō tm̄ ut sit filiꝰ / s ut
sit essentia / et spūs s̄tūs pcedē-
nō tm̄ lȝ / ut sit donū / sed ut
sit eēntia / go filiꝰ natūre ȝ
essentia / et spūs s̄ctūs pcessione
est eēntia / qd est flm / ex eo
q eēntia nō gn̄at / nēc gn̄at
ut sup̄ deꝰ / est di / yta / et eē
alibi dicā / q n̄c pr eo ● pr
est / quo deꝰ / nēc filiꝰ / eo filiꝰ
quo deꝰ / nēc sp̄s / eo donū / quo
deus / ut pȝ ex intēcōe / Augu
mo d' tīntate eāo eo / Dnt
hys nomīb' i lēa eēꝫ ondūt
/ nō essentiā / Ifēnt mgr / q lȝ fi
lius natūre / nō sit essentiā / i. nō
dicā essentia vel deꝰ / sō esta
natus tamē quā / tn̄ eē hec stat / q nas
cendo accepit / ut sit deꝰ et ut

sit essentia / et eadē lȝ spūs
s̄tūs pcessioe / nō sit essentia /
i. nō sit essentia / vel nō habeat
rōnē essentie / rm̄ rōnē pcessio
/ tamē pcedēdo accepit / ut eēt
essentia / quod pȝ p hylariū yto
d' tīnte / ubi dt / q deꝰ ex deo
est / nō p decisiōeȝ / sicut ramus
de radice / vel aer ex aq / nēc
p pcessiōeȝ ut ramꝰ ex arbo
/ nēc p deriuatiōeȝ / sicut riuꝰ ex
fonte / sed filiꝰ ex sua natūre /
ex uītute nāe / i. dīnē subsistit
in eadē nāȝ / et eadē ex uītute
nāe subsistat spūs s̄tūs / sua p
cessioe i. eadē nāȝ / sed ita in
tēr ex pre / qui e vtꝰ igenita
/ nāȝ quā habet / eandē accept
filius nascēdo / et spūs s̄tūs p
cedēdo / ex hoc vult hylarius
ubi sup̄ / eē subdit natiuitas
dei / nō sit nō eā dē q̄ pfēta
est tenē nāȝ / nō em̄ aliud
quā deꝰ subsistit / sed nō aliud
/ quā dē deo subsistit / Expedi-
tis patet / Hic mgr̄ ūtāt
ad p̄lmā dīcāȝ int' datū et
donū / dī em̄ donū rm̄ pcessi
oneȝ eterna / datū vō rm̄
tpaleȝ / et addit / q put sp̄it
ūs donū est / refert ad prēȝ
et filiū / sȝ put datū e re-
fert ad deū / qui dedit / et
eā ad eos quib' dat / ut
p augm yto d' tīnte / ubi
eā ex hoc i fert q sps s
/ nō solū ȝ pris et filiꝰ / q dedit

scd ecia est spus m9 / qui ait
tepimq / qd pbat p septimaz
luce pmo / v di / de johe ipe
pibit ante ipm i spu et v
tute helye / hoc dr pz numeri
xj mo / ubi dominus ait moysi
tolla de spu tuo / et dabo eis
/ id e de spu sto / qz ia dedi
tibi / alit tn i homine spus
catq dicit m9 / et alit spus
sctq / qz spus creatq / ad qd e
nob datq ut essemus / s spus
sctus ad hoc datq e / ut sti
essemus / Sexto querit / hic
mgr mouet zaz quoz / q dicit
qo i metr dict / qz deus est
/ q ex quo spus sctq est nob
datq / q possit dici spus m9 / ideo
/ ecia querit / an etia filius sit no
bis datq / utrum ecia possit
dici filius m9 / et videt mgr
q no / quia filius dicit tn pris
i qtu filius / h tn rfert ad
pamo nos i qtu datq / et ex hoc pt
dici tuus quia nos refiat / et
redeptor m9 / qz nos redimit
/ et sic de plibus / Secte sic de
spu sto inuen legit / i scpta
/ spus sctq m9 / vel tuus / vel
illius / ex eo / qz put e spus
sactq / vel donu rfert ad
patrez et filiu / sempitna re
lacoe / h tn dicit / spus m9
vel tuus / vl illius / ut spus
dictu est / qz nob ispirat / et
i nob spirat sic vult / et si qnz
dicit donu m9 / ut donu ac
cepi p donato / vel dato / et ista

est intcio beati augustini in qto
de trinit ca° 14° / Post hoc
querit / Hic mgr mouet zaz
quoz / et est ista / utrum spus sctq
referat ad se ipm / et pbat q
/ quia qcqd datr hoc refert ad
datore / et ad eu cui datr / sed
spus sanctq dat se ipm / solucoem
huius qonis mgr hic no ponit / s
differt ea usq ad di 30ma
ubi habet locu / Dubiu de hoc / q dubiu
dicit / q relacio no ac in hoc noie
/ q sit donu dicit donator / sic
spus dicit spirator / seu spirat
Rsp ne do plicez / qz spus fm
ronez sue sigcois impoit ad sig
n d sbaz / rone actq spirat / s
pibilis / et actu vel actiui dicitq
spm / tn p actus / s put ~~binus~~ timus
actq actiuo / vel put h3 esse ab
alio / p modu spiracois / sic pt
refiri ad spirate / h donu vis
rone sue ho / dicit relate / et
no sbar / et dici q licz spus
ad spiratez / no tn hoc ro s re
fert sic / Dubiu de hoc / q dr tolla
de spu tuo / q go spus moysi
fuisset inmoratus / Rsp nego qnaz
/ s hoc ita dict e / qz acceperunt
graz qua moyses hunt / ad si
miles actus / h3 mores et quasi
ex gra moysi ppagata / i qpm
eis graz thez erado infectuit
/ et ex hoc dict est tolla re[illegible]
ad solli ne / qz dud do s s alys
sit quicata / sollicitudo moysi
est dimita / et pt alys qmissa
Sequitur distinctio decimanona

Deinde postquam doctor
Postquam magister de trinita-
te dixit de [redacted] hys que communes
pertinent ad essentie unitatem / et per-
sonarum pluralitatem / singillatim pro rela-
tiones eternas / hic de trinitate per-
sonarum equalitate / que plus respicit
pluralitatem personarum / et unitatem es-
sentie / et dividitur in duas / primo
ostendit personarum equalitatem / 2o movet
dubitationes / que oriuntur ex quibusdam
quibus in sua probatione fuit usus
Di 21ma hic oritur questio / prima
in 3a / primo ostendit / 2m quid at-
tendenda sit personarum equalitas /
2o ostendit illa esse eadem / per que
que attenditur equalitas / ibi Cuius
eminentie / 3o singillatim probat quod
in talibus constat equalitas / ibi quod autem
eternitate / primo apponit istud [redacted]
9o3 quod sicut tres persone sunt coeterne / et coeternitas
ita sunt coequales / et consistit in et-
ernitate magnitudine et potestate et
hoc probat per augustinum in libro de
fide ad petrum / Deinde / nulla horum
aliud precedit [redacted] eternitate
aut excedit magnitudine aut
superat potestate / Cuius eminentie
hic magister vult quod licet eternitas
magnitudo inveniatur quasi diversa
tamen sunt eadem / sed divina essentia
simplex et incommutabilis et hoc declarat
per augustinum primo de trinitate / Et
quod declarat hoc idem de potes-
tate quod sit idem quod essentia
divina per augustinum viii libro confes-
sionum Et quod pro ca declarat / quod eternitas

dei est divina essentia per augustinum
super illud Psalmi generatione et generationem
annorum tuorum / quod sicut ex parte tui
anni et tua eternitas / est generatione
generationum in parte supercelestis eterna
triumphante / que vocatur generatio ge-
nerationum propter excellentiam / sicut
dicitur virgo virginum / vel quia
generatio sanctorum de omnibus generationibus
est collecta / et in illa generatione erunt
anni dei / quia in sanctis apparebit eter-
nitas et incommutabilitas dei et erit
ex eo quod deus eternaliter habitabit
in sanctis suis / et tunc ibi / quod autem
eternitate / probat equalitatem trium personarum
per predicta tria / primo ratione eter-
nitatis 2o ratione magnitudinis ibi nunc
igitur superest / 3o ratione potentiarum
Deinde 2o / primo intendit quod una
persona non excedit aliam in eternitate /
hoc supra ostensum est / Omnibus quia
et [redacted] 21ma Nunc igitur ostendit
equalitatem ex magnitudine / et dividitur
in 3es / ratione 3es vias / quibus probat
equalitatem in magnitudine / primo
per essentie unitatem et mutuam in-
existentiam 2o per remotionem eorum que
inequalitatem facere possent / ibi Sed
ea nunc ad spatium / 3o per rationem
divine simplicitatis / et unitatis / ibi Item
et in / primo facit hoc 2o ponit
se equatur pro generatione et modo e
quod prius ostenditur igitur in 3a quod
omnino sit equalitas trium personarum
in magnitudine sed quod nulla earum
sit maior vel minor alia / nec
due maiores una / nec tres plus

sunt a^d maius vna | Qr^a qz i quali^bz
coz est pfecte na diuitat | q
est i omnibus | Ex hoc id pbat psup
d. exim est | q pat^r dicat^r esse i
filio | Et filius i patre | ut Jo 14o | Et
spus scs est in utroqz | qz vna est
plenitudo diuitatis | Et vna na s
plicissima | que est i omnibus | ut pz
p augum i libro de fi ad petr
Et p hu^g lio 3o d^e trin | Et lio pmo
Et p ambros sup 2am eplaz ad
cor ca^o 4to | Et dicit hu^g | ut q
naturis na humane intellec | vi
tatis ro | i fides p qua cognoscu^g
res diuinas | vel sic | q d | quamuis
ro sumpta ex naturis in | indica^t
dissimilia | tn diua vitatis ex sacre
scripture tradita | ffat nobis | tanq
ro ostensiua | Et hu^g ssa dt | q deus
est ex deo | no p quanc dupli
cem | generis generad | sic mars
Et femina | vel sicut electrum cstat
ex auro Et argento | vel sicut gi^n
gnit^r equa Et asino | ut ostitua
noua species | mulus n^c p insitiua capa
tiones sine naz | sicut surculus sit
ex trunco | Et i ponat truncum capa
tiones sine naz | quia sic plures
surculos gnarz | Ex dt p nac
vnitas sit ne | p quod simul vni
tate naturalez | dicit i Sz iam
nunc ad sportu | Hic magr 2o
ostendit equal^e diuiaz psonarz
i magne | p vnocez coz que i
equate facie possent | Et pmo dicit
q psone diue no conuit i cencia
sicut ptes i toto | 2o dicit | q no
conuit i esse aspe in pte | Si

secundum eam | q cencia diua | 3o
ponit quadaz obiccioz i | Hys aut
videntur adusari | Pma i duo | Pmo
ondit | q psone diue no conuen
ut i cencia | sic i toto integli | 2o
q n^c sic i toto vli | i Hic adiciend
est | Pmo dicit duplr | pmo p
va augum | Et maxime | Et ponit
cadez va i glo pa cor duo | Ex
quibus arguit sic | Vnumqz e toto
integrale | oportz esse ptes diuersas
zm cenciam Et naz | sed sic no
est i diuinis | i 2o augung i ca
pbat hoc p sile | quia sicut i
vna psona | scz patre i ueniunt
plura attributa | scz bonitas sapiencia
Et silia | Et tn pr no dicitur cpo
situs ex talibus attributis | tanquaz
ex ptibus | sed sic omino simplex
| sic i toto i na diua i veniuntur
plures psone | ex quibus essencia di
uina | no componitur | tanquaz ex ptibus
sed omnimoda sui simplicitate | Hic
adiciendum est | Hic magr dicit
| q psone diue no conuenit i
essencia | sicut i toto vli | isto mo
q cencia sit species | Et psone i
diuidua | Et hoc magr pbat du
| pmo sic | Omne genus de suis speciebus
Et sile individuis pdicatur plalit
| ut ido ho Et asinus sunt aialia
| vel sor Et plo sunt duo aialia
| Sili etiam species pdicatur de suis
individuis | ut ido sor Et plo sunt
duo homines | sed essencia diua
no pt pdicari plalit de pluribus
psonis | Alio quidez modo
Hic magr pbat hoc idem 2o mo

sc' m^k q̃d est omo vnĩq essẽtie nñro
habet sic taqua genq vel spẽs
respectu illoz quoz est vna es-
sencia nñro sed eẽncia diuina
peciitq e vna nñro respectu p
sonaz i. sacr nõ quia nullu ge-
nus lz spẽs vnĩq esseẽe nec
aliqua spẽs lz i diuidua vnĩq
eẽnte nñro vt ẽte sut ronẽs bti
augi in pmo d' trinitate ca° quo

Nond erraz hic mgr ondit
q 3^es psone nõ queniut i
vna essẽcia sicut i gtr vt pro
hoc pbat d' pte mali 2° de
pte for'li i. Eyus quaqz addẽd
est pmo sz de pte mal' pbat
sic in omnibz que qsistunt ex
vna mã sicut 3^es statue ex
auro plq e d' mã i plibz quã
i vna Eyus quoqz ad
dendu est hic mgr ondit q
3^es psone nõ queniut i con
na sicut i pte formali sic tres
homines est vnĩq nat'e q̃ sut
cuicq qplexio & corpis vl eq
dem ac quia omnibz talibz
maiq sut duo quã vnq sed
sic nõ est i diuinis psonis igi q̃

Eyus aute uidẽ aduẽsari
hic mgr solut quãd obiectoz
vt pmo ea induat 2° solut
ibi Sic aute d que hic dn-
pmo induat obiccioz ex vbs
damasceni 3° de trinit' ca° 5°
qui dic uide q eẽncia sic sicut
spẽs psona ve° sicut i diuidua
ptculaẽ vn dam dicat q sla
pue essẽcia sigt spẽz queẑ vt

Sz n̄ ẽ plq de eẽncia
diuina in plibz psois
q̃ in vna igit' ẽc

hupostatica spẽz homoidon i.
pliũm spẽ ypostaseon i. psonas
ita q lz deus sit taquã hc spẽs
homo vt pr & filiq & spus scs
sunt taqua hc i diuidua paulq
petrq & huq' Sic aute que-
stio dicit hic mgr solut &
dicat q dictu damasceni itelli
est nõ simplr sz 2m quãd sili-
tudinez sz sic q sicut spẽs dicit
de plibz ptcularibz ptculare
aute de vno solo ita essẽcia di-
uina dici sl de omnibz psonis
diuinis vt sigillati de qualibet
sed vna psonaz nõ pdicat'
de alijs psonis nc de aliq aliaz
augi q tamẽ maiore indiges
discipline itaq 3^es pdicatas ab
excellẽcia diuina pdicta nõia
remouit sz vlc & ptculac'
Cz aute iohanes hic mgr
ondit qualit' itelli sit q
iohs damascenq dt 3^es p
sonas nñro differre nõ eñ
dicit sic nñro q p essẽciaz sut
diuise vel q aliquid sit i vna
quod nõ est i alia put
dicut pr & pls sed dicut nñro
2m relacões 2m pprietates p
sonales sic q i emanacõe vna
nõ dicit alia sic nullaq vna
psona duas & 3^es vt vna ipsaz
nõ est alia nc est duc eaz
nec 3^es Sciendu e igit'
hic mgr 3° pbat eqlitate
magnit' ex i re nitatis vt hoc
sic vtrqz ide est nitas vt mag

Sz i dinis ubi e vitas et magnitudo et eciam ibi no e aequalitas

ibi no est maior magnitudo si no est ibi maior unitas quod probat quia no est magis unitas tres personas vel duas esse quam unam ergo no est plus unitatis in tribus vel duabus quam in una ergo nec plus magnitudinis. Ceterum cum deus dicatur trinus. Hic ex dictis magister concludit istam conclusionem quod licet deus dicatur trinus non tamen est dicendus triplex quod probatur quia in quibuscumque rebus invenitur triplicitas ibi tria excedunt unum in magnitudine sed sic non est in divinis quia ibi cum non est triplicitas ibi est summa unitas et indifferens equalitas

20 distinctio

Nunc ostendere restat et cetera. In qua magister ostendit equalitatem divinarum personarum in magnitudine. Et ostendit earum equalitatem in potestate. Et dividitur in partes primo proponit intentum. 2o probat per rationem sumptam ab auctoritate scripture ibi nichil minus potest. 3o probat per rationem ducentem ad impossibile. Et ita aliis modis. 4o refellit responsionem hereticorum contra predictam rationem ibi Sz forte dices. Primo intendit istam conclusionem quod tres persone divine sunt equales in potestate sic quod nulla earum potencior est alia licet omnes simul plus habent de potencia quam una earum. probatur quia si filius habet minus de potencia quam pater tunc non omnia essent sua quod habet pater quod est contra illud Iohannis 16 omnia quae habet pater mea sunt. Et eodem modo potest argui de spiritu sancto qui hoc idem

accepit procedendo quod filius nascendo. Et hoc probat augustinus in libro contra maximinum hereticum qui maxime dicebat patrem esse potenciorem filio. nichil inquit augustinus potest minus habere ille quod dicit omnia que habet pater mea sunt nam si minus habet in potestate aliquid quam pater non sunt eius omnia que habet pater. Equalis e ergo patri non omnia potest qui accepit in equalem esse ei qui dedit. Sz dices aliquis quod illud ultimum videtur quod non valeat quia sic argueret quod nulla creatura esset inequalis deo quia omnis creatura sunt accipiens a deo. Sz dicendum quod augustinus loquitur de illo qui accepit omnia quia sicut loquitur auctoritas scripture quia fuerunt sicut augustinus. Item autem hoc de potencia sapientis. Hic magister concludit duas rationes hereticorum. Prima est qua dicit concedo quod quod habet pater sed filius potest bonitatis sapientiam potentiam et huiusmodi sz non sz tamen de vincessp quantum pater. Sz quod hoc arguit augustinus omnia que habet pater habet filius. Sed inquit. Hic magister concludit aliam rationem quae talis est quod licet filius habeat omnia que pater tamen hoc ipso pater potencior ostenditur quod filius habet hoc a patre et pater a nullo. Contra hoc arguit augustinus dicens verum est quod pater potentiam filio dedit vel igitur dedit sibi equalem vel non Si non equalem tunc sic pater est omnipotens ita et filius est omnipotens si non ergo non omnia que

Sz omnipotens sz pr in omnipo sz filius

Lau

Dubitat(ur)

habet pat(er) habet filius | Item alio modo | hic mag(iste)r ponit ra(tione)m
diversitatis ad impossibile talem / si pater
genuit filium minorem se in potestate
te | aut potuit eum gignere equalem
et noluit | aut voluit sed non potuit
tuit | Si primum invidus fuit | Si
secundum omnipotens non fuit / quorum utrumque
est impossibile | Sed dicet aliquis contra
hoc | nam ex prima parte illius videtur
sequi non / quia nulla creatura potuit
tuit facere | antequam fecit / quod autem
Si potuit et noluit | invidus fuit
Ex secunda parte non sequi / quod
filius non sit omnipotens | et similiter
nec spiritus sanctus | quia neuter eorum
possit generare | filium sibi equalem
Respondetur ad primum negando quia / quia si
non datur rei illud | quod sibi non
debetur | non est ei invidere / nulli
autem creature deus debitor est / sed
si alicui rei non datur illud | quod
sibi debetur | hoc est invidere | sed
filio debetur equalitas cum patre | eo
quod genitus est de natura generantis | et
debet congregare generanti | Unde
si non dedisset sibi potentiam equalem
| fecisset eum secundum | Ad secundum dicitur
quod eadem est potentia qua pater
generat | et filius generatur | et spiritus
sanctus spirat | ut patet ex hiis que
superius dicta sunt circa distinctionem
septimam | Hoc autem pro simili
tudinem | hic mag(iste)r confirmat idem
per simile | quia in generatione humana
homo pater generat filium / quanto
perfectiorem potest | ymo si posset |
filium perfectiorem et meliorem se generaret

| igitur multo fortius in generatione divina
| pater generat filium / quanto
perfectiorem potest / sed non potest
generare perfectiorem se | eo quod nichil
possit esse maius deo | igitur
generat equalem sibi | Si non posset
generare equalem sibi | non esset omnipotens
| Si autem posset generare
equalem | et tamen non generaret equalem
| quia non vellet | tunc esset invidus
| Sed forte | hic mag(iste)r
excludit responsionem hereticorum | qui
etiam aliquid pius tacta est / posset
quis dicere | licet pater genuerit filium
sibi equalem / tamen eo ipso est
maior filio / quia filius est a
patre / et pater a nullo | Contra
hoc arguit augustinus sic | equalitas
et inequalitas attenditur secundum quantitatem
| et non secundum relationem | sed in hoc
quod dicitur filium esse a patre
non designatur | nisi relatio originis
| ergo ex hoc | non sequitur patrem
esse inequalem | vel maiorem filio
| Et sic patet ex dictis / quod persone
divine sunt omnino sibi equales | Et interim
magnitudine | et potentia | Notandum
quod summa tocius huius distinctionis hec
est | quod persone divine sunt omnino equales
in potestate | quibus tribus | et omnes sunt simul
tribus divisim accepte | et stat conclusio
in duobus | primum quod filius habet omnia
que habet pater | ex quo concluditur contra
hereticos | quod habet omnipotentiam eandem
cum patre | et tantam potentiam quantam
pater | Secundum est si pater non genuisset
filium equalem | vel non potuisset | et tunc

no esset omnipotens vel noluisset
et tunc esset mundus. 21. distinctio

Hic oritur questio. De
quo magister ostendit prius de equalitate personarum ubi in quibusdam
locucionibus addit dictiones exclusivas trinis personalibus ut dicendo
solus pater. sed tamen de potentia quia omnes tres sunt et. Hic igitur ostendit
de intentionibus huius locucionis et dividitur in tres partes. primum tres questiones
quarum prima incipit utrum dicto exclusiva possit adiungi nomini personali de quo sit nomen persone.
Secunda incipit utrum possit adiungi nomini personali de quo sit nomen essenciale. ibi preter hoc querit. Tertio
incipit quod tres predicacio verum possit de tota trinitate. ibi Sed item
querit. primo dicit quod augustinus 6 de trinitate querit quomodo possit dici
quod solus pater vel solus filius sit talis quia sunt illi tres. sed nec
pater est solus nec filius est solus. eo quod hec tres persone sunt inseparabiles. Respondetur quod cum dicitur solus
pater etc. non separatur pater a filio et spiritu sancto. sed sic est sensus pater
et ita quod pater et nec filius nec spiritus sanctus. Nota per hoc quod dicitur solus pater
filius et spiritus sanctus excludantur a consorcio proprietatis et pro intellectu
est cum dicitur solus filius vel solus spiritus sanctus. Post hoc querit.
Hic magister inquit de illis locucionibus in quibus dicto exclusiva additur sive
vel sancto in non sunt de nomine personali [redacted]

[redacted] et querit duo. primum
utrum hic sit vera solus pater est deus
et solus filius sit quem de filio et spiritu sancto.
2o utrum hic sit vera sit trinitas solus deus.
Respondet magister quod necesse est talibus locucionibus
uti debemus in sermonibus nostris non quod
occurrunt sermo auctoritatibus sicut de 9 .
1mo loquens ad patrem ait ut
cognoscant te solum verum deum et
tunc sunt tales locuciones exponende.
ut declarabit in fine dicendo ubi hoc
probat per augustinum primo de trinitate.
Utrum hic solus. Hic magister ponit
quorundam solucionem qui dicunt dicta
augustini esse intellectam cum dicto
exclusiva ponitur a parte subiecti ut dicendo
solus pater est deus. talis enim non
est concedenda. si non ponitur a parte predicati
tunc est concedenda ut dicendo pater est
solus deus. quod huic opinioni addit
magister dicta augustini libro 3o contra
maximum ubi vult quod omnes auctoritates
in quibus dicitur de deo quod tamen solus
potens est intelliguntur de tota trinitate
et non de aliqua persona singulariter ut
dicit augustinus ibidem. Sed item
querit. Hic magister querit 3o quomodo deus
trinitas dicatur solus cum ipsa semper
habeat consorcia sanctorum. Respondet
quod hoc ita dictum est quia nichil
ad quam trinitas est deus. et hoc
declarat per dictum libri augustini primo
de trinitate. Verum tamen ut ait augustinus
Hic magister declarat quomodo sunt intelligende
expositiones cum dictionibus exclusivis non nominat tota trinitas

Ex toto hoc 21 habetur summarie primo quod dicendo solus pater est talis quia sunt illi tres quia non
separatur talis persona cui additur dicto exclusiva ab aliis sed alie excluduntur
a consorcio sue proprietatis personalis. 2o habetur quod hec non est concedenda solus pater est
deus ubi deus et solus pater hec etiam non est simpliciter concedenda pater est solus deus nisi
etiam alie persone intelligantur et eodem modo est dicendum de ista pater est solus potens etc.
3o cum dicitur trinitas est solus deus non sic quod non sit cum spiritibus et animabus sanctis
sed quia nichil ad quod trinitas est deus

sed vna persona tm vel due / qn
tales occurrunt in proprius / et vult
q iste intelli de put alie persone
/ quia ut dicat btus augustinus libro
3o est magnum / si de solo patre
predicta dicerent / de quibus est
prius visum / q sic pt solus deus
solus potens est / no tn inde ex-
cluditur filius et spus sctus / q
hy 3es vnum sunt / et hoc declarat
p aliquas auctoritates scripture / [illegible]
nominata vna persona vel duabus
/ subintelligitur alie / et hoc est vm
ubi no obviat relacio opposita

Dubitatur / # Tu pz q valet illam exponite

Dubitatur primo q hic pt credenda / pr est
solus deus / q pr est deus / et pr
no est aliud quam deus / nec aliquid
quod deus / si / Respondetur / q si hy solus
[illegible] determinat [illegible] credere est
/ sed ad illud intellectum [illegible]
negat / q si solus excludit alias
personas / ab hoc [illegible] deus / si tue
magis respicit filium

2m dubium

Secundo dubitatur / cum dicitur neo nouit patrem
nisi filius / q hy neo vz tm [illegible]
nulla hs / videtur q [illegible] pt vera
et no dz q subintelligatur pr et ss
[illegible] / aug dicit / Respondetur q / q hs dua
[illegible] intellectus / io hic [illegible]
sol / hy neo tm vz / [illegible]
tn ex usu nos / transfertur ad negd
omnem naturam intellectualem / q nulla
na intellectualis e ita [illegible]
nobis / sicut homo / io hic [illegible]
vel / quasi [illegible] q omni na in
tellectuali / Et hic pt dici / q hy
nisi / no tm exceptiue / si adversatiue

nouit patrem
ut pt ss / nisi prius hs / [illegible]
sed tamen filius
Tercio dubitatur vtr hic pt credenda / solus
deus est pr / Respondetur q hy solus
[illegible] / et tunc e [illegible]
et tm vz [illegible] / et [illegible]
[illegible] / et illo modo / no [illegible] pr
deus est pr / Vel q solus deus est
deus / vel illa / deus [illegible]
solus / q [illegible] ipsius
et no solitudo / Et licet [illegible]
et e dicto [illegible] / et illa e
[illegible] / solus deus est pr [illegible] /
[illegible] illa solus deus est deus / si no
illa / solus pr est deus / Et q illud
[illegible] de filio legitur / tu solus altissimus
/ [illegible] / q solus filius
est deus / Secundo / solus pr est deus
hy solus no excludit filium et ss
/ eo q hy 3es vnum sunt / ut p
augustinum 3o libro q magnum / [illegible]
[illegible] / ut dicit [illegible] / [illegible] 19o
de filio / q [illegible] nomine [illegible] / quod
neo sciat / nisi [illegible] / hic hy n [illegible]
[illegible] / no tn inde excluditur
pr et filius / Ad [illegible] / q hy [illegible]
vel [illegible] a [illegible]
vel quodlibet aliud a se [illegible]
ne illa / solus pr est deus / solus
filius e altissimus / et [illegible] / Secundo
[illegible] / et quod [illegible]
[illegible] intendit aug / cum dicit / q
licet illa [illegible] / si [illegible] potens / et [illegible]
quasi [illegible] de
solo pre / tm inde no excluditur
filius et ss / q no [illegible] ad a [illegible]

Sile dicta ad 2m | Mgr tn ppar
phibet istud illarum pponum | solus
pat' est deus | solus filius e deus 2c
et sli iam | spc est solus deus 2c |
ppt' hereticos qui traxerunt eas
ad malum sensum | licet dum ine
niunt i scriptura | debeat p ueram
sensum explicari | ss° augus d.
q maxim | no pr solus deus est
nec filius 2c | sed ipa trinitas unus
solus deus e | voluit no ee deum
pat' solus deus est | ad intencio magri |
quia qui volebat asserere | q n
psona alia i diuinis | esset deus
potens et sapiens 2c 22 d°

Post predicta descendendum |

Postquam mgr determinauit de
sancta et benedicta trinitate | iuxta
katholice fidei | et dicta p modu
lo capacitatis humane intelligi
hic determinat de nobis | quibus
conuenit exprimi | et diuidi i 3a |
primo determinat d nobis diuinis i
generali || 2° spalr descendit ad hoc
nome psona | di 23a i pdcto
addiscendum est | 3° ont quali
acipia unitas | et pluralitas dim
dc 24 | i | hoc diliget inqri 22
Pa in duo | primo ont dras di
uinorum nominum multiplices | 2° re
ducit omes ad duos mos | primo
do quasdam reglas | ex quibus col
ligi pt | quali unumqodq pdicet
ibi Sciendum e igitur | Pa in duo
pio ponit 2m ambrosium et augum
diuinorum nominum distinctio tenebitur
2° addit 3es mos diuinorum nominum |
et ostendit sex esse dras eorum

q de deo dicunt | ibi Hoc addiscendum
e | prima nominum dis est | q 2m
augum hic de trinitate | et ambro
2° de trinitate | que noia diuina
distincte ptinet ad psonas | sicut
psonales exprimencia | ut pote gna
tio filiacio et huius | quedam sunt con
naliua unitatis diuine essencie ex
primencia | que dum sigillati de
singulis psonis | et simul de omnibus
| ut pote sapiencia | uirtus ueritas 2c |
Alia uero transferri ex similitudine
de deo dicunt | ut pote sunt splendor
caracter | speculum | et huius | Hec ad
diciendum est | hic addit 3es
dras nominum | quarum que tpali di
cunt de deo | et etiam dicunt i trac
ad creaturam | ut dt augus q 5to de
trinitate | et istorum que dicunt de
omnibus psonis | ut dns | creator | re
fugium | que autem no de omnibus
ut | donatus | datus | missus | Alia
conueniunt deo ex tpe | et no diu
i trac | ut humanatus | incarnatus | et
huius | 2° e unum no | qd no
dicit 2m sbam | sed est quasi
collectiuum | pluralitatem psonarum de
signans | ut hoc no trinitas | quod
d nulla psona dicitur sigillatim | si
de omnibus simul | Sciendum est
igitur | hic mgr reducit omes
dras diuinorum nominum ad duos mos
scilicet | q omnia noia uel ptinet
ad psonas | uel ad unitatem essencie |
de hiis que ptinet ad unitatem
essencie | innuit quatuor reglas | Pa
q ad se dicunt .i. absolute | et no i trac

Dubitatur

za q dicit[ur] [con]ialit[er] za q dicitur
de om[ni]b[us] p[er]sonis q[uo]n[iam] 4a q
dicitur de om[ni]b[us] p[er]sonis sigillati[m]
Et quando dicitur de omnibus tunc dicitur
singulari[ter] et non plurali[ter] v[e]rb[i] gr[ati]a sicut
ista deus potens bonus magnus
dicimus e[ni]m pater est deus filius
est deus [etc.] et non dicimus tamen
tantum esse tres deos sed unum
deum sicut etiam dicimus pater est magnus
filius est magnus [etc.] et tamen non
sunt tres magni sed unus magnus
q[uo]d v[er]s[us] S[ecund]o de nominibus pertinentibus ad
s[ubst]antiam personalem i[n]ter tres [con]glatis
prima q[uo]d aliter dicitur za q non
dicitur [con]ialit[er] 3a q non dicitur
de omnibus s[ed] de istis nominibus pater
et filius [etc.] **Deus enim mag-
nus non est** hic magister de-
clarat quo[n]d[am] supp[os]itu[m] s[cilicet] q[uod] deus
seu essentia divina sit sua magni-
tudo Et propter hoc q[uod] magnus dicitur
[con]ialit[er] de deo quia si non tunc
deus participatione alicuius magnus
q[ui] non est deus esset magnus p[ro]bat[ur]
p[atet] quia tunc illa magnitudo esset
maior deo eo q[uod] ratione magnitudinis
divine invenitur in ipsa quam in deo
sed hoc est falsum s[cilicet] [con]s[equen]s et eodem
probatur de bonitate et eternitate et omni-
potentia et omnibus que [con]ialit[er]
de deo dicuntur et ideo illa p[ro]p[ositi]o
est aug[ustin]i ubi supra [etc.] Sed
c[ontra] hoc non videtur bene dictum s[cilicet] deus
est participatione magnus igitur magnitudo
est a[liu]d ab ipso quam sit magnum non
est unum magnum q[uod] e[st] magnum esset

in ple non sic hoc est [con]tra p[ro]prietatem
pacem albe[dini]s et albedo est albe[dini]s
p[ro]p[ter] q[uod] aug[ustinu]s vult magnum [con]tra
ad illud intellectum q[uod] illud quod
est [redacted] sm-
magnum vel magnitudo unum s[cilicet] non
magnus vel magni quam illud
quod est solum magnum participatione
sicut non albus prius q[uam] illi q[uo]d
est com[m]unis albedo quam q[uo]d participa-
tione est albe[dini]s **Dubitatur**
Circa dictum de hoc q[uod] dicebatur q[uod] tri-
nitas est collectiuu[m] quia omne no[men]
collectivum colligit diversa s[ecundu]m na[tura]m
que non sunt unum s[ecundu]m [...] s[ed] [con]tra quod
sed hoc non est de hoc nomine tri-
nitas i[ta] r[espondetur] q[uod] hoc no[men] trinitas
non est p[ro]prie collectiuu[m] [redacted]
s[ecundu]m omnes [con]ditiones no[mini]s collecti
sed solum [con]tra illa q[uod] sic non col-
lectivum importat plura et [...] non [con]tra
p[ro]p[ter] [...] ita hoc no[men] trinitas importat
tres personas de quarum nulla p[otes]t
[...] Et ideo dicit magister q[uod] [...] quasi
collectivum [etc.] **Vicesimatertia d[istinctio]**

Predictis tamen addendum
est [...] dicta diuisione nominum
divinorum [...] descendit ad hoc no[men]
persona excipiens ipsum a [con]ialitate
aliorum nominum que [con]tra [con]ialit[er] dicuntur
et dicitur in hoc [...] post illam
exceptionem 2o ostendit hoc nomen persona
[con]tra [con]ialit[er] dicitur ibi q[uod] aut persona 3o
inquirit rationem exceptionis ibi [...] ostendit
[...] 4o ostendit quare alia nomina [...]

vbi Dr aut
p(er)sona fm

no pdicet fm | sic hoc no pma
p | Sz querit hic | pmo pponit
q licz 2m vaz pus pbatz | noi
pdalia | de plibz ppmo sit pdi=
cent fm | tn ab hac ra excipi
hoc no p(er)sona | qz fm pbaz dr
et tn de plibz sppt | no singlar
sed plaliter pter | Dem(ir)antr
q p(er)sona dica pba | p augsm
1mo de trinte | q dicat q psoa
dmus dnot pbaz | et abte dica
ad se | et idez est deo esse | et p
sona esse | No hic ort qo
Hic inquit raz dicc coropas
et dui i z | pmo mouz quez
rio appomt respoz | i | qz nolug
zo ont eadez uarutez i mina
grcs de penuria uoculorz | q
et nobs | i | qua uare | olcuo 3 |
| an hy tres [illegible] pr filius
et ss | no dicat vna p(er)sona | sic
dicat | vna ecenaa | et vng deg
qua cz | eciam tractat augs
9mo libo de trinte | Solnit | q
hoc | ut dt augs yo d trinte
fecit penuria uocabulorz | nos
em diag | i dmus | esse zes [illegible]
| et qz querit | q tres | ne oio taceg
ozit dic | tres esse p(er)sonas | no
ut sic suffiact explicaret bu
dicta trm | uet eciam sic ess de
cendo sed zpar pez lnug nos
p(er)sona | sed ne oio taceret | Sbt
q illa uocabulorz penuria | fuit
eciam grecs | sicut et latis | et
ideo grio sermo | ut dt augustin

pmo d trinte | dr e vna ecenaa
esse tres pbas | i vna vsya | et
tres ypostases | sed qz latini
| capiunt pbaz et ecenaz eodo
| io dicit vna pbaz | vel ecenaz
| esse tres p(er)sonas | Sed querit
| Hic inquit | an alia noia pdalia
no pdicet plaliter | sicut hoc
nome p(er)sona | et pmo negat hoc
nomie deg in grto | 2o d hoc noie
ecenaa | i | vno et hic | 3o cplat
quodda suppositu i forme sua | ubi
| id suffiact | pmo qrit | ex quo
dicag | tres esse p(er)sonas | sppt hoc
hoc no p(er)sona est gne 3 lez sppt
| quorz vnu no est altius | quare
eciam no dicag | tres deos | cu hoc
nome deg | eciam sit nome gne
trez suppositi | Rsp | 2m augsm 1o
d trinte | q scriptura marte negat
tres deos esse | et quia pprz t
intati no cdicat | io licuit nobis
loquendo et disputando | dicere 3es
p(er)sonas ee | Dem querit augs
idez | cur no licet dicere zes gaes
| cu etc scriptura no cdicat | et si
dicit | q sppt vnitte trintis | quero
an sppt eadem vnitte ita suppta
| no dicat vna p(er)sona | qz recte
sicut no ecenae e gne tres
q singlus eorz | dica ecenaa
sic et no p(er)sone | Respondet q huna
inopia uolens psferre illud | qd
p pia fide vel qlecuq intelligcaz
| i pectore mete de deo zt | tenuit

dicere tres centras [redacted]
[redacted] nec dicitur illa intelli-
gitur de illa summa simpliciter non
dicerent tres personas vel tres subs
tantias grecos. Unde et greci sicut nos
dicimus tres personas sic possent dicere tres
substantias sed maluerunt dicere tres
subs seu ypostases quia fortassis
hoc aptius dicitur secundum consuetudinem
lingue sue. De nomine plurali quoddam

ibi jam sufficienter
ut puto

suppositum in ratione sua dicerent enim
quod in deo non est diversitas et ideo
non pluraliter praedicatur nec est in singulari
et ideo persona pluraliter dicitur sicut sunt
auctoritates augustini 7o de trinitate et
libro 1mo de trinitate et alibi 7o
de trinitate quod in divinis non est singula-
ritas nec solitudo nec disparitas
nec diversitas nec multiplicatio sed ibi
est summa unitas et simul trinus

Summa totius
distinctionis

personarum et pluralitas. Summa tertia quod
ad exprimendum aliquam fidem pia
fide vel aliquam intelligentiam grecis
de sancta trinitate necessitas cogit nos
dicere personam essentia esse tres personas
licet persona sit non pluraliter et non
dicimus sic tres deos quia repugnat scrip-
ture nec dicimus tres essentias nec in
una divinis alia diversitas. Sed tamen
non audent esse tres personas quia persona
non tam absolute et sicut significat sicut
essentia quia in sua significatione
aliquid per quod ad relationem est sicut
et hoc non est invenitur in significatione essentia
essentia sic. Dubia litteralia

Quid de hoc quod dicit quod una ypo-
stasis tres ypostases. Sed ieronimus dicit
tamen tres ypostases non bene
suppositum non est. Per hoc dicit sup-
posita quod ypostasis est materia ypostasis
forma ipsa composita sed in divinis
non est [redacted] ma nec composita
[redacted] pro dicendo quod ieronimus non ideo dicit
tamen quod sit sicut dicitur tres ypo-
stases sed nec heretici et aliter
acceperunt maliguitatem quod diversas
esse tres sumpsit. Et alii dicunt
quod licet hoc nomen ypostasis res
proprie significat et substantiam et ubi
et persona non tamen sic significat in divinis
nisi tantum quandam methaphoram quia
sicut materia dicitur esse sub ipsa ypostasis
dicitur esse suppositum in divinis etc.

Quo dicit de hoc quod dicit augustinus li-
cet loquendi et disputandi necessitate
dicere tres personas quia scriptura non
contradicat. Non enim dicit non esse
tres personas quam scriptura non
contradicat. Sed quod augustinus solum pot
in pluribus locis et in sequentibus aperte alias
[redacted] quia non explicat nisi
in hoc nomine persona quam in hoc
nomine essentia quam in essentia
nichil in verum per quod ad relationem
dicitur sicut sicut in verum dicto precedente. 2o

Hic diligenter inquiri
oportet. Postquam magister
posuit distinctio divinorum nominum et
sunt quod singulariter dicitur et quod pluraliter
dicitur inquirit quid significet in divinis

nomina que ptinet ad vnitate Et
quid illa q ptinet ad pluralitate
dicis enim trina concia esse 3es p-
sonas Sit ergo mgr de hoc inquit
quid vnus vel trinus i diuinis
contrahit Et diuiditur i duo primo mgr
determinat de nominibus significantibus vnitate
Et eciam de signis pluralitatem s pe
2o ont quare tunc significantes pluralitatem
potest addi hunc nomine persona cf
d. 27 i ptra gredicandum e 2o
in 3a primo mouet questionem 2o soluit
i Sic primittendum non est primo
querit cum i diuinis non sit dualitas
vel multitudo nec eciam singularitas nec
pluralitudo quid ergo significat nomina
ptinencia ad vnitatem Et quid sunt
illa q dicunt pluralitatem vel dicunt
Si diligenter premissi hic mgr
soluit illa questionem primo generali
2o in speciali contra ad nomina sunt
pluralitatem i Ita eum dicimus primo vult
q ponit pz ex dictis i 2a gne
Et eciam ex auctoribus ponit i gne
post cum dicta nomina i diuinis non
sunt introducta ad aliquid ponendum
sed potius remouendum Cum enim di-
cimus deus excluditur multitudo deorum
Et non ponitur aliqua quantitas nec
numerus in deo Sic cum dicitur vnus
e pater denotatur q non sint multi
patres eodem intelligendum e cum dicitur
vnus filius Item cum dicimus
Sic spectat sua solucionem de nominibus
ptinentibus ad pluralitatem Et primo facit
hoc de hiis que sunt pluralitatem i communi
Sicut hoc non pluralis 2o de hiis que
significant pluralitatem in speciali scilicet q ptinet
ad trinitatem vel ternarium personarum scilicet
Ita eciam cum dicimus 3o de hiis que
significant precise pluralitatem sicut e dis-
tinctio i Cum autem dicimus primo
vult mgr cum dicimus in diuinis esse
plures personas vel personas plurales
non ponimus dualitatem vel multitudinem
sed excludimus singularitatem et pluralitudi-
nem quod declarat aliquantum ex dictis
Hylarii 9o de trinitate vbi dicit dixit
deus faciamus hominem ad ymaginem
et similitudinem nostram In hoc q dicit
faciamus Et nostram excluditur singularitas
et solitudo ex eo q i sit confessio
consortis quod non generat solitarius Ex
hoc arguit mgr q nomine consortis
pluralitas designatur Et eodem singularitas
et solitudo negatur Sic q confessio pluralis
in diuinis non ponit dualitatem vel multitudinem
sed tollit singularitatem Et solitudinem
Ita eciam cum dicimus hic ostendit q
Sic eciam cum dicimus 3es personas
esse nomine trinitatis non ponimus i deo
aliquam quantitatem vel dualitatem sed de-
signamus q non tantum est pater nec tantum
filius nec tantum pater et filius sunt i di-
uinitate sed eciam spiritus sanctus Et non
est alia persona preter has Et eodem
intelligitur cum dicitur pater et filius sunt
duo non enim ponimus quantitatem dualitatis
sed designamus q non est tantum pater
nec tantum filius sed pater et filius Et
hic non est ille Et ecce Cum autem
dicimus distincte hic ostendit q
Similiter cum dicitur persone sunt distincte

vel distinctio est in personis excludit
confusionem atque permixtionem. Et hoc non
esse illud significatum. Et cum dicitur perso-
ne sunt distincte vel distinctas sunt [illegible]
proprietatibus — designatur alia esse hanc personam et aliam
illam proprietatibus personalibus. Primo intelligi-
tur cum dicitur quod persone sunt distincte. Secundo
patet quod in deo est distinctio vel discretio
non tamen diversitas vel divisio vel separa-
tio cum dicitur quod in divinis est trinitas
communiter intelligitur cum dicitur in divinis sunt
tres persone. Solucio. Hic est
intelligendum non est. Hic magister solvit
unam questionem quia dictum est in precedenti. Hoc
et eciam hic quod in divinis non est singulare
nec multiplex. Contra hoc videtur esse quod
primo ... qui dicit quod unitas in
divinis est simplex et singularis. Trinitas
vero multiplex et innumerabilis. Respondet
magister quod ipse accepit singulare pro
alii accipiunt unum multiplicitate non est
innumerabile sicut alii accipiunt. Trinitas
Sed notandum est hic quod in divinis hec
vocabula ista vel nomina sunt aliter pluralitatem
distinctionem et discretionem. Sed illa
que non habent diversitatem multiplicitatem di-
visionem et separationem. Et ratio huius est
quia separatio presupponit divisionem, divisio
multiplicitatem, multiplicitas diversitatem, diversitas autem
presupponit forme vel nature distinctionem. Et
quia in divinis est unica natura, ideo unitas
ideo tamen ibi non recipiuntur diversitas vel
aliquid consimile. Contra autem dicitur
distinctor — presupponit distinctionem, pluralitatem, pluralitas alietatem,
alietas autem non [illegible] ad for-
mam, sed eciam quandam ad suppositum. Et
quia in sunt plura supposita, ideo predicta

et in capitulo. Sed in hoc quod magister
dicit quod per nomina innumerabilia in divinis
nichil ponitur, sed solum excluditur,
ipse communiter non tenetur, sicut dictum fuit
eciam circa distinctionem 23. Huius contrarium
et sic dicit in 3o articulo 19 questione. Sequitur in textu
secunda particula distinctionis. 24. distinctio.

Preterea considerandum est.
Hec est distinctio 24, in qua magister
ostendit quomodo termini significantes plu-
ralitatem in divinis ponuntur, addit huic
termino persona, et inquirit quid faciat
hoc nomen, quando ponitur pluraliter
vel cum terminis significantibus aliter. Respondet
solvit quod in quibusdam videtur. Primo
querit quia supra dictum est distinctione 23
quod hoc nomen persona significat essenciam, minime
cum singulariter ponitur, ideo queritur cum di-
citur due sunt persone vel tres, et cum
dicitur alia est persona patris, alia
filii, alia spiritus sancti. Utrum tunc hoc
nomen persona significat essenciam vel non.
Si sic, sequitur quod sint plures essencie. Si
non, tunc hoc nomen persona equivoce sumitur
in singulari et in plurali, quod non est consue-
tum. Persona enim. Hic magister
arguit specialiter ad unam partem, scilicet quod
tam in singulari quam in plurali significat
essenciam, quia enim in singulari significat
essenciam, pluraliter ex hiis que dicta sunt
in distinctione 23, scilicet quod cum dicitur pater est
persona, filius est persona, ita hic significatur
essencia. Sic cum dicitur pater est deus, filius
est deus et cetera. Sed quod in plurali significat
essenciam, probat dupliciter. Primo enim
auctoritate Augustini in 7o de trinitate, sicut supra allegatum

e di 23 / tamen dicatur tres personas
significare illud quod est commune patri
et filio et spiritui sancto / sed nichil est
commune eis / nisi essentia / ergo nomen per-
sone pluraliter sumpto / significat essentiam
// 2o probat hoc idem / quia cum quaerimus
quid tres sunt pater et filius et spiritus sanctus
respondemus quod sunt tres persone / et si quaeratur
quid sunt illi tres / oportet respondere / scilicet
ergo nomine persone / significatur essentia //
Quibusdam videtur / Hic magister
ponit questionem / et primo ponit solutionem
quorundam / quam improbat // 2o ponit
solutionem propriam / ibi Sed dicendum est igitur //
Solutio tamen ista / quod licet persona in plurali
significat essentiam / non tamen sequitur / quod pater
et filius et spiritus sanctus / sunt tres
essentie / sed quod sunt tres habentes id
commune / quod est essentia / cum enim dicatur
pater et filius et spiritus sanctus / sunt tres
persone / intelligitur / quod sunt tres habentes
illud commune / quod est persona / eo quod
quilibet eorum est persona seu essentia /
Secundo cum dicitur alia est persona
patris / alia filii / alia spiritus sancti /
exponitur / ut illi dicunt / alius
est pater / alius filius / et habent id commune //
quod est persona Et hoc confirmat auctoritate
augustini 7mo de trinitate / qui dicit
tres personas esse eiusdem essentie / vel eadem
essentia / non autem dicit tres personas esse
ex eadem essentia / ne aliquis intelligat
quod aliud sit persona / ad essentiam Sed
quod hoc dicit magister / quod 2m augustinum in
libro de fide ad petrum / filius est
alius a patre in persona / seu personalitate.

quod non esset verum si omnino conveniret
in esse persona // Sed dicendum est igitur
Hic magister ponit suam solutionem / et primo
ostendit / quod significat non persone / sed personas
pluraliter / adducto termino numerali // 2o
respondet ad rationes in contrarium factas / ibi
Et hic sensus // 3o ostendit quod significat
non persone / sed termino partitivo / ibi Sed re
inspiciamus / 4o inducit unam generalem
conclusionem epilogando / ibi Ex predictis col-
ligitur // Dicit ergo / quod quamvis persona
de se significet essentiam / et singula-
riter solum pro essentia / tamen ex natura
translatum est / ut pluraliter significet
hypostases propter hoc / ut habeamus quid res-
pondeamus quaerentibus / quid tres Et hic
sensus / Hic respondet ad obiectiones
factas / et primo confirmando suam so-
lutionem / respondet ad primam // 2o ad 2am
~~[illegible]~~ ibi
ad hoc autem // 3o excludit unam
dubitationem ibi Nec autem te moveat /
Primo dicit / quod dicta solutio confirmatur
ex praeallegatis verbis augustini / id est ab-
sentiae / ubi dicitur / non dici tres per
personas / quia id quod est persona
est commune tribus / sed propter quod minus / quod quaelibet
quibus illorum tamen sit pater et filius et spiritus
est persona / id est essentia / non vere dicuntur
tres persone id est subsistentie vel sub-
sistentes / ita quod sit essentia / quae generis
est eius / vere et ipse est / ita illi tres
vere ac ipse subsistentiae vel entes
intelligantur / et per hoc patet solutio
argumenti primi / fundati super dicto
augustini / quia licet dicantur tres persone /

eo q illud quod e persona e quedam / cu persona sit essentia / tamen persona significat pluraliter eciam ypostases / seu subsistentes / q sunt una essentia / uel unius essentie / Et ideo augustinus i libro de fide ad petrum / dicit 3es personas esse unam essentiam [uel] unius essentie / non tamen sunt una persona / uel unius persone / licz persona dicatur cum filio / Et hoc e propter dicta supius i Racione 23 / sz q persona complecti significatur relationem / sz primum sensum / Ad 2am obiectionem r[espon]detur / cu quaeritur quid 3es / uel quid 3a / q licz hoc quid significet essentiam / q 3 3es persone / tamen i cum ad quos / non refert ad essentiam sed ad tres res / quas fides katholica esse confitetur / eo q Dicit ia (?) petri (?) ipso 3es sunt qui testimonium dant in celo / **Nec aute te moueat** / Hic m tollit una dubitacio dicens q cu dicimus 3es res / non ponimus numerum dispares rerum in trinitate / sed dicimus illas 3es res / una summam rem dt q possit dici res / confirmat p augustinum libro primo de doctrina christiana ubi dicit / q res quibus fruendum est / sunt pater et filius et spiritus sanctus / eademque trinitas una quedam summa res est.

Nec inspicianus / Hic m exponit significatum huius nominis persona / qm adiungitur / nominibus relatiuis / Et ideo sic dicitur primo sic / q distinctio importata circa personam / ut cu dicitur alia est persona patris / et tunc significat ypostasim / ut sit sensus alia e subsistentia uel ypostasis patris / alia filii etc / Secundo sic q persona

designat rerum distinctionem / ut cu dicitur / alius e pater in persona / uel personali r[ati]o[n]e / et tunc significat proprietatem personalem / quamuis i utraque locucione utrumque significatum possit / **Ex predictis colligitur** / Hic concludit hac conclusio / q hoc nomen persona dicitur triplicitur / quia denotat essentiam / quia supposita / et quandoque proprietatem / et q significet essentiam / patet ex prius dictis / sz q eciam denotat supposita et proprietatem / patet auctoritatibus sanctorum / scilicet Ieronimi in exposicione fidei katholice et Joh damasceni / Et patet sic in materia textus dicitur

Nec / q illa opinio / q tangitur / ibi / **quibusdam etc** / omnino est erronea quia si essentia et persona sunt equaliter conuertibiles / et modo simili / si oportet dicere 3es personas / eciam dicere deberemus 3es essentias / q[uod] si exponunt / i / 3a habentes id q[uod] est persona / ita possent exponere 3es essentias / i / 3es habentes illud quod / quod est essentia / nec potest dici / q hoc nomen deus est propter inscrutacionem hereticorum / qz ad quemdam sine fine nulla racio deus cogit / eo alio tunc heresi tamen debent illi magis loqui tacere.

In capitulo Sciendum est quadam tamen necessitate

Dic de hoc / q dicit quadam tamen necessitate / non plurale nomen / quia singulare geminatum / et non potest fieri in signifi qua in plurali / **Sciendum** q tam in singulari / qua in plurali / persona de ratione sua significat ypostasim / tamen in singulari / bene ponit essentiam propter ydemptitatem ypostasis et essentie

no autem in pluribus sicut patrum ab tre
per eciam / quia repugnat unitati sue
simplicitatis dicta. Secundo dicit de hoc
quod dicat tres res / et accipit ab augustino
libro primo de doctrina christiana / quod res
est non qualis / et ab tertio / et dicit cen
ciam. Tertio quod res dicitur a ratis ta tio
et causa a reor / quod dicat aliquid apte
aic / et ita quo ad primum / dicit sta
biliter apte nec / quo ad secundum dicit
sicut est apprehensum ab ana / et sic
quo ad utrumque pluraliter / dicat personam
vel ypostasim habentem stabiliter
Hoc dicit de hoc quod dicit Jeronimus non
est presumus aliquis in trinitate gradus
et ideo augustinus dicat nono confessionum / pro
et filius non dicat sicut / si misa et
gradu esse in divinis est subsistencia
scilicet est sibi / scilicet superius / scilicet ut gradus
esse in filio est sub aucto / scilicet Tertio
quod in divinis non est gradus / quia ut
dicat glossa exo. 20 non ascendes ad
altare meum per gradus / per gradus ad
altare ascendit / qui filium minorem
et patre maiorem facit. Augustinus
autem large accipit gradum pro ordine
et causa per principium. Ad secundum dicendum
quod subsistencia non dicit sibi / sicut missi
refert ad superius sed prioris dicit
convenientiam in se. Ad tertium dico
quod licet multi concedant / quod in filio
sit subiectus / licet per hoc non dicit
inferioritatem / sed ordinem / tamen a sanctis non
invenitur positum / quod in filio sit sub
auctor

Vicesima sexta
distinctio primi

Nunc de proprietatibus
personarum / Postquam magister determi
navit de essencia et personis hic deter
minat de proprietatibus / quibus persone distin
guuntur / et dividitur in duas partes / primo
determinat de proprietatibus aliquibus personarum /
secundo de appropriatis ibi 31 / prima
in duo / primo determinat de proprietatibus
personalibus / secundo de proprietatibus personarum / que
non sunt personales ibi de 28 una.
Prima comprehendit eciam / primo facit quod
dictum est de proprietatibus personalibus / secundum
sed secundo in comparacione ad personas. Distinc
tio prima / ibi hic querit / prima
hic / primo determinat de ypostasibus /
in quibus assignatur proprietates / secundo de proprietates
proprietatibus / ibi de proprietatibus / tertio ont
medium predicandi eas / ibi quo circa facit
Quarto removet dubitaciones / ibi / hic queritur
primo dicat / quod secundum Jeronimum dispensandum
est hic non est utendum hoc nomine
ypostasis / quia licet tamen hoc non
ypostasis pro supposito / ne dicas tres
ypostases / tamen quia heretici ad sedu
cendos simplices / quia utebantur hoc
nomine pro supposito / et quia pro essencia
Jeronimus dicat Jeronimus ad damasum papam
taceam tres ypostases / si placet
non bene suspicor quod tamen in eadem
non possit differat Nam de
proprietatibus / hic magister enumerat proprie
tates personales / que sunt generare
generari et procedere. Personale eius propriete
tas patris non est / quod ipse non sit na
tus / sed quod unum solum filium genuit
et pluraliter proprietates filii non est / quod ipse
non genuit / sed quod ipse est genitus

de ecencia patris / Et no ꝫ ꝓprietates
sancti spūs / q̄ ip̄e no genuit / nec ꝑ
genitus est / sed q̄ᷓ solus de p̄re et
filio ꝓcedit / Et hoc mḡr ꝯfirmat
ꝑ dictum augustini in libro de fide
ad petrum / Proprietates enim ꝑsonales
dicat magister / sunt generac̄io generac̄io
et ꝓcessio / que alijs nominibus dicu̅tur
paternitas / filiacio et ꝓcessio / Et hijs
ꝓprietatibus designat nomina ꝑsonarum /
scilicet pr̄ et filius / et spūs sanctus / et ipsis
designantur et ad se referunt / quia
significant relaciones / no taquam appel
laciones accidentales deo / sed in ipsis
ꝑsonis eterna sunt immutabiles /
Quo ita facienda / hic mḡr
ostendit modum predicandi ꝓprietates de
deo / Et hoc quo ad tria / Primo q̄ no
dicantur de deo / secundum substanciam sed relatiue
Secundo q̄ no dicuntur secundum accidens de deo /
quia dicat augustinus in v° de trinitate
nichil in deo secundum accidens dicitur / q̄ᷓ nichil
ei accidit / Tercio q̄ no. temporaliter dicun-
tur de deo / sed ab eterno / Primum patet
ex hoc / quia pr̄ et filius no dicun-
tur secundum substanciam sed relatiue / Secundum et tercium patet
ex hoc / quia quicquid secundum accidens vel tempora-
liter dicitur / hoc est amissibile et mutabile
/ sed hoc no conuenit proprietatibus diuinis / Et ver
licet in creaturis / ita sit / q̄ quicquid no
dicitur secundum substanciam / dicitur secundum accidens / no
tamen ita ꝫ in summis / quia in eis est
accidens / in quo nichil e mutabile / vel
amissibile / ut dicat augustinus ubi supra
Hic queritur / Hic mḡr mouet
dubitacionem / Et primo quantum ad ꝓprietatem
filij / Secundo quantum ad ꝓprietatem spūs sancti /

/ Ita etiam de spiritu sancto / Primo
sic obicit / homines esse dicuntur filij dei
/ igitur esse natum vel filium / no est
ꝓprium deo nato / Ans patet / ꝑ illud
psalmi filij excelsi omnes / Et exo.
/ dixit dominus ad moysen de populo
israhel / filius meus primogenitus est /
Respondet mḡr q̄ homines sunt filij
dei factura / no ꝓprietate natiuitatis /
Deus autem natus / est filius ꝓprietate
originis / et veritate natiuitatis / Et hoc
declarat ꝑ auctoritatem hylarij xij° de
trinitate / ut in textu / Item homines
dicuntur filij dei adoptiui / seu adop-
taciue / sed deus natus / est filius natura
no adopcione / Sicut homo e filius
dei nuncupatiue / vel [illegible] nuncupacione
deus autem est filius natura / Item hoc
est filius totius trinitatis / sed deus natus
/ est filius solius pr̄is / Ita etiam de
spiritu sancto / Hic mḡr mouet
dubitacionem quantum ad ꝓprietatem spūs
sancti / Primo quantum significat nomine
doni / Secundo quantum significat nomine spūs
sancti / ibi / Cum de tamen putatur / Et
dicat primo / q̄ licet sint alia plura
dona dei / tamen spūs sanctus proprie dicitur
donum / sua ꝓprietate in numerali / Et etiam
/ quod no conuenit ceteris donis / Et tamen
spūs sanctus quod donum [illegible] di-
citur relatiue / licet in hoc nomine
spūs sanctus / no ita bene appareat
relacio / sicut cum dicitur donum dei /
Preterea queritur / utrum pr̄ vel filius
vel etiam ipsa tota trinitas / possit
dici spūs sanctus / ad hoc respondet

sm augustinum in 7° de trinitate / quod est
sed tunc non dicitur relatiue / sed
secundum substantiam / quia ipse spiritus sanctus
qui est 3a persona in trinitate / dicitur
relatiue Uidetur tibi putat /
Hic magister vult / quod licet spiritus sanctus
vel donum / dicatur relatiue ad patrem
et filium tamen non sibi correspondet relatiuum ex parte
spiritus sancti pater vel filius spiritus sancti
filius / secundum augustinum 7° de trinitate
in multis relatiuis hoc contingit
ut non inueniatur vocabulum / quo sibi
vicissim correspondeat / Dicitur ergo donum
donatoris donum / et econuerso / et tamen deus
solum fuit donator ex tempore / quamuis
spiritus sanctus fuit donum ab eterno
et quod deus dicitur solum donator ex
tempore verum est / sed donator dicitur ab
actu donandi / sed si dicitur ad solum
aptitudinem vel potentiam / tunc dicitur
ab eterno Et nota est quod hylarius
ponit illa nomina / origine natiue
et natiuitate / et hoc ad extirpandum
tres hereses / Dicit enim primo / quod filius
origine non adoptione / contra nestorium quod
dicebat alium esse personam dei / et
hominis / et filium hominis / et sic
non est filius dei natura / sed per adoptionem
Dicit etiam natiue / non nuncupatiue contra sabellium / qui dicebat quod
hiis nominibus / pater filius non correspondet
realis distinctio / sed idem primo nuncupatur
pater / postea filius Sed etiam natiuitate
non creatione contra arrium / qui dicit dei
filium esse creaturam etc. Distinctio

vicesimaseptima

Hic querit utrum proprietates /

Ista est distinctio 27a / in qua magister
determinat de istis proprietatibus / in 4 partes
ad personas / siue ad nomina / et respondet
ondit / quod dicte proprietates / designantur
in nominibus personalibus consuetis / 2°
subiungit / nomen pro dictis / sicut ille
enim proprietatibus 3° ondit / quod etiam de
signantur aliis nominibus personas signi
ficantibus / ibi Hic non est pretermittendum
etiam ponit regulam generalem in
medio hiis eiusdem nominibus / que proprietates
personales designantur / ibi Hic adiciendum
est questio generalis regula / Prima
3a primo mouet questionem et obiicit quod
ad alteram partem / 2° ponit solutionem
ondendo / quod nomina personalia de
signantur per dictas proprietates / ibi / ad quod primum
prudenter aliqui 3° ondit quod non
est omnino idem magis significandi personas
et proprietates / ibi / Nec tibi uidetur nobis / Primo
querit utrum eedem proprietates importentur
hiis nominibus / pater et filius que in
portantur istis nominibus / paternitas et filiatio /
vel generatio et natiuitas / et dicit quod
hoc / quia ut dictum est in precedenti
omne hylarius dicit / quod proprium est patri
genuisse filium / et proprium est filio
quod est genitus a patre / et proprium spiritui
sancto / quod procedit ab utroque / Et querit
magister utrum eedem sunt proprietates / quas
assignat hylarius et quas assignat
augustinus / Et arguit quod non / quod tunc deus
fuit pater esse patrem / et genuisse filium
et per hoc quod quereret utrum quereret
etiam reliquum / sed eternaliter dicitur quod
esse patrem / et eternaliter dicitur quod genuisse /

filium | cuius oppositum determinatum est p[er]
se distincte ypostasis ita | Ad quod sine
preiudicio | hic videt magister quod
augustinus | et hylarius | easdem proprietates
assignent | quod enim hylarius dicit
quod proprium est patri | quod semper est pater |
sic intelligi | quod proprietas patris est illa |
qua semper est pater | et illa est | qua semper
genuit filium | et similiter intelligenda
est illa | quod proprium est filio | quod semper
est filius etc | Deinde ibi | Licet tamen
videatur nobis | ostendit quod non sit omnino
idem modus significandi | nominum proprietatum
et personarum | per hoc soluens obiectionem
factam | et intendit | quod licet dicta nomina
idem significent | hoc tamen [...] diversis
modis | et ex hoc patet | quod non sequitur
omnino idem esse | dicere aliquid esse patrem
et genuisse filium | vel esse filium
et esse genitum a patre | Et causa est
quia illa nomina personarum | pater
filius | et spiritus sanctus | simul significant
relationem et ypostasim | Verbi gratia cum
dico deus est pater | nomine patris significatur
relatio et ypostasis divina | ut sic
sensus | deus vel essentia est pater | idest
ypostasis | que habet filium | similiter de
deus est filius | idest deus est ypostasis
genita | vel habens patrem | et eodem modo
intelligitur de spiritu sancto | Sed nomina
proprietatum | significant solum notiones | vel
relationes | et non ypostases | verbi gratia
cum dico | deus genuit idest habet filium
| hoc genuit solum significat notionem
seu proprietatem patris in relatione ad fi-
lium | et in subiecto oportet intelligi ypostasim

tum | et non divinam essentiam | et similiter
exemplificari potest de filio | et spiritu
sancto | Deinde ibi | Ille enim proprietas
reddit rationem dicti sui | scilicet quod in
nominibus personarum | intelligantur proprietates
| quia singule persone distinguuntur
proprietatibus suis | et dicit aliter in ueritate
| manente tamen omnimoda veritate nec
sine confusione personarum | et idem proprietates
intelliguntur in nominibus personarum
| sicut determinans in determinato | Deinde
vide | ibi | Sunt non est pretermit-
tendum | ostendit causam aliis nominibus
designari proprietates et ypostases | et sunt
ista | genitor | genitus | verbum | ymago |
| primum denotat ypostasim patris | et
eius proprietatem | sed alia tamen ypostasim
filii | et suas proprietates | et easdem proprietates
vel notiones qua dicitur filius | etiam
dicitur verbum | et ymago | Unde dicit
augustinus 7 de trinitate | quod verbum
accipitur pro sapientia | vel essentia | est idem |
vel hoc | quod est pater | quia sa-
pientia | dicitur tamen essentiam | et non re-
lative | sed verbum | tamen pro notione |
per qua dicitur verbum | est filius | et non
pater | et sic dicitur relative | Unde nota
tamen | quod licet verbum accipitur est essentia
sit hoc quod est pater | tamen hec non
est concedenda | verbum est pater | et quod pater
non est verbum | declarat pluribus auctoritatibus
augustini in libro de trinitate
Item hic advertenda est
quedam generalis regula | hic ponit
magister | rationem ad inveniendum nomina

psonalia / et primo facit hoc / 2o
mouet quoz et soluit / Hic queri
3o ex solucoe elicit quadaz qoz
/ Et sucedo est / regula e / q dca
noina cm sbaz / no solu queni
ut vni psone / sz q aq cozd di
cat de vna psona / et no de alia
et igr nec pr est deg sine filio
/ nec econuso / sz simul ambo vng deg /
sed possito est de nomibg p
sonalibg et relatiuis / io no ambo
simul dun vng pat / nec ambo
sl vng filig // Hic querit vtrum
dicat deus de deo / Hic mouz
dubitaco / utrz in ista deg d deo
sz dicat cm sbaz / et si sic sic
q ambo sl / scz pr et filig dicat
deus de deo / gtz p dictaz regulaz
Respdet nego quaz / quia licz dca
dicat cm sbaz / et no relatiue
tn ponit p relatiuis / ut hic /
deus genuit deu / ubi alterz p
patre / alterz p filio / ponitur
Et sucedo est / Hic ponit illa
qclusioz / q illud esse de illo / no
potest exprimi / p eade noina
psonalia / sed solu p eade noia
sbe / no em possu dice vm
de vo / sicut dico / deus de deo /
licet illa nomina sbalia accipi
at p relatiuis / Et subdit q sic
nomina sbalia aliquado distincte
faciunt intelligenciaz psonarz / ita
interdu totius trinit / ut cu di
nemo bong / nisi solg deus / q
trinitas est vng deus rc si

Vicesimaoctaua distinctio primi

Preterea considerari oportz
Ista e distinco 28 huius / in q
magr determinat / de nocibg pp
natibg / q no sunt ppes psonales /
et diuiditur i duas / pmo determinat de
i nascibilitate / que e ppeo psone
sed no est psonal / 2o de con
spiracoe / que nec e ppeo psone
nec psonal / i Est preterea aliud
nome / scz di cogna / Prima i duas /
pmo ondit quali pr dicatur igenitus
/ 2o quare ome quod e ge
nitu / accipiendu sit de filio / Et
spar determinat hoc / de sapiencia ge
nita / i Sucedo q e / Pa i hec /
pmo ondit / quare pr dicatur igenitus /
2o que sit noco pris / quaz no
igeniti / designat ibi / Et si aut
vis scire / 3o ondit usu huius
nomis / quamuis eni no inueniatur
i scriptura / tn licet eo uti / i Illud
est tacendu no oz // 2o mouz qoz
ex dictis / i Preterea queri solet / Pa
in 3a / pmo ponit qoz huius nois
ingenitus / 2o ponit exponico manifestacoz / i Hoc exemplu planu
faciendu est // 3o excludit qdam
dubitaco / i Adeo solz queri / pmo
dicit q sit dictus nocioes / hoc
nome ingenitus / e cciam noco
patris / et dicitur relatiue / et tn dr
de pre / et alia dnot ppetem
/ quaz hoc nome pr / uel genitor /
/ quia no est idez esse pres / et
esse ingenitu / i no ea roe dicitur
pat / qua ingenitus / ua pr dicat

scdm proprietatem generacionis Ingenitus aut
scdm proprietatem innascibilitatis Et pr distinguitur
a filio auctoritate generacionis Et ecs proprie-
tate innascibilitatis .i. quia ingenitus
Et hoc declarat magister per augustinum
in 7mo de trinitate ubi ponens diuer-
sitatem proprietatum qua dicitur pater Et proprie-
tate qua dicitur ingenitus sic dicit
non est hoc dicere ingenitum quod est
dicere [illegible] patrem quia si filium
non genuisset nichil prohiberet eum
dicere ingenitum Et si aliquis gig-
nat filium ex hoc non sequitur quod ipse
sit ingenitus quia homines geniti gignunt
etiam alios Et ergo ad dici ingenitus
non quid sit sed quid non sit designa-
natur Ex quo patet quod non scdm eandem
proprietatem dicitur pater scdm quam dicitur
ingenitus nec econuerso Et statim de-
clarat hoc exemplo i. hoc exemplis
planum faciendum est dicens quod in-
genitus tantum valet quantum non filius
quod declarat quia genitus et in-
genitus opponuntur sicut filius et
infilius sed infilius non habetur in usu
Et ergo loco eius ponitur non filius
sed ingenitus significat non genitum
et per consequens non filium deinde pro-
bat quod sic ingenitus dicitur relatiue
quia ingenitus est idem quod non genitus
sed non genitus ita sic dicitur re-
latiue sicut genitus sicut enim ho
significat substantiam ita non homo negat
substantiam igitur sic genitus dicitur relatiue
ad genitorem ita et non genitus ad
non genitorem Et ecs hoc patet quod in-
genitus et genitus licet dicantur rela-

sed non tamen dicunt diuersam substantiam eo
quod dicuntur relatiue Nec eo potest
queri hic magister mouet dubitacionem
et est illa utrum sicut solus pater
dicitur ingenitus etiam solus debeat
dici non genitus uel non filius Et
uidetur quibusdam quod sic Et hii fidunt
se in dictis augustini scilicet quod idem sit
ingenitus et non genitus uel non
filius Et ideo dicunt quod licet spiritus
sanctus non sit genitus uel non sit
filius non tamen concedendum est quod spiritus
sanctus est non genitus uel non filius
Aliis tamen uidetur quod licet spiritus sanctus
non dicatur ingenitus bene tamen dicitur
non genitus uel non filius Et ad id
oppositum allegatum augustinus illud dicit [illegible]
quod ingenitus tantum valet quantum non
genitus uel non filius illud dicit
ipsum solum ondisse ethymologiam
nominis non quod penitus idem ualeant
omne predicacionis Si autem uis
sacius hic dicit magister quod dicta proprie-
tas scdm quam pater dicitur ingenitus
est innascibilitas sicut proprietas qua
filius dicitur genitus est origo uel nasci-
bilitas Et hoc declarat per hylarium
quo de trinitate Illud enim tacere
non oportet hic magister ondit usum
huius nominis ingenitus et uult quod beatus
ambrosius in libro de spiritu sancto
respondens questioni arrianorum no-
lenauit probare diuersitatem nature inter
patrem et filium ex eo quod genitum
et ingenitum oportet esse diuersa Et per
consequens eorum naturam districta dicit se
nunquam inuenisse in scriptura diuinis

licet tn̄ eo uti possim⁹ alias cū sint oportunū

hoc nome ingenitū | s q arriani obiciēdo
heretici | hoc ꝯtra auctoritate hoc dicut
et usurpat istud nome | et io dt
mgr | q abrosius subtraxit hoc no
ꝑt calupnia hereticorꝫ Notād
quēri ꝑlet | hic mgr mouz du
bitacoꝫ | quia dictū est supⁱ | q ad
e dicē ingenitū | ad prēz | et ecⁱ
dictū est | q diuisū sit genitus et
ingenitus | ergo querit utrū eē diuⁱ
sū sit esse patrēz et esse filiū
et uidet q ad illud responsio gredi
potest | q no eadem notōe | pr est
pat qua filius est filius | et qua
spiratus sanctus ꝫ spūs sanctus | s nō
sit suppositū trinitatis | ut dicat
aliud e prēz esse | aliud filiū
esse | hoc nc | qz tn̄ uz pat si
dicat | q aliud sit illud | qd ꝫ
prēz esse | scꝫ essencia | patris | no
q̄dam pr | et aliud e qd e filiū
esse scꝫ essencia filij | no quidē filius
et hoc sām est | qz p eadē essēciā
pr est pr | et pat est deus | et
filius est deus | et ergo idē e prēz
esse | et filiū esse | no tn̄ idē est
esse prēz | et ee filiū | qz una alia
notōe dicat pr | et alia filius |
et hoc mgr declat p augustinū
ꝗto de trinitate Queriendū ꝙ ꝫ
hic mgr declat | quomodo solus fi
lius dicat̄ sapia genita | et wlt
q licꝫ sapia dicat̄ cū essenciaꝫ
qz idem e deo ee et sape | et
ideo pat et filius sunt [illegible]
una sapia | quia sunt una essencia |
tn̄ quia in hoc q e nata | intelligi

Sed gredit̄ q ad e esse prēz | et ad
e esse filiū | quia alia e notio patris
qua pr ꝫ pr | et notō q filius est filius |

unū et ymago et filius | et io nō
dicat̄ nata sapia | tn̄ uz | sicut
filius et ymago | et illa ꝯfirmat
mgr p augustinū ꝑmo de trinitate.
Sed instat mgr | qz sapia significat
essenciaꝫ | igr̄ cū dr̄ nata sapia
tn̄ uz | quātū nata essencia | qd
no est gcedēdū Unde negādo
gnaz | sed hn tn̄ uz | quātū | ille
qui natus e | e essencia | et io cū di
co nata sapia | licꝫ sapia significat
essencia | no tn̄ p modū abstraciōis
s p modū yppostasis | et io cū di
pat uel filius denotāt̄ sua yppostasis
| cū sua ꝓprietate | sic eciā cū dicat̄
nata sapia significat yppostasis filij
| cū sua ꝓprietate | qui quidē filius est
essencia Aliud eciaꝫ sciri ꝙ
hic dicit mgr | q licet ymago
relatiue dicat̄ de solo filio | tn̄
quādoq̄ respect̄ cū sbaꝫ dicit de
tota trinitate | sicut dicitur | q una
e ymago trinitatis | ad quā factus est
homo | sicut pꝫ p augustinū i lib̄
de fide ad petrū et p hylariū
ꝗto de trinitate Unū quādo ymago
dicit̄ relatiue ad ymaginatū | in
creatū | tunc dicat̄ ꝑsonalr̄ | quādo aut̄
dicat̄ ad creatū | tunc dicit eciāꝫ
totius trinitatis | et quo ad hoc di
cū sit | quia no dicat̄ ad aliud
eiusmodi

Distinctio vicesimanona

Est ꝑtea aliud nome
Quibus mgr determinauit de
innascibilitate | que ꝫ ꝓprietas ꝑsone ꝫ nō ꝑsonalis | hic de-
termīat de comuni spiracōe | que non est ꝓprietas ꝑsone :
quia no tn̄ gruit unī ꝑsone in
est ꝑsonalis | qz nulla ꝑsona ꝯstat

sed tamen est nocio patris et filii / et in-
portat per hoc nomen principium / Et
dividitur in duas partes / primo ostendit
quomodo hoc nomen principium dicatur de deo
/ quia quedam ab eterno / quedam ex tempore
2o specialiter / quomodo aliquid possit
dici de deo / ostendit quomodo deus
dicatur principium creature / scilicet ex tempore
di zoma / i Sunt enim quedam / Prima
in hac primo ostendit / quot modis deus
dicatur principium / 2o prosequitur illos modos
sive divisiones et partes / ibi / Est pri-
ab eterno / 2o ostendit quare una persona
divina dicitur principium alterius persone divine
/ i / Deinde in eodem libro / 2o ostendit /
qua racione pater dicitur principium filii /
et qua racione pater et filius dicuntur prin-
cipium spiritus sancti / i / Quia ergo no-
mine / Primo vult magister quod hoc nomen
principium in divinis dicatur relative / et
multipliciter / importat enim relacionem / per-
sonarum / et totius trinitatis / ad creaturas /
et sic quelibet persona dicitur principium /
importat etiam relacionem personarum ad
invicem / sic pater dicitur principium filii
et spiritus sancti / et filius etiam dicitur
principium spiritus sancti / Sed spiritus sanctus
non est principium alicuius persone in divinis
/ sed est principium ad creaturas / Est
pater ab eterno principium est
Hic / magister / prosequitur illos modos
vel partes divisionis / et dicit / quod pater
ab eterno est principium filii / et
pater et filius / ab eterno / sunt principium spiritus
sancti / et spiritus sanctus non est principium
ab eterno / sed cepit esse principium
creature / una cum creatore / et quomodo

pater et filius et tota trinitas incepit
esse principium creaturis / et hii tres scilicet
pater et filius et spiritus sanctus / non sunt
tria principia / sed unum principium omnium
creaturarum / ex eo quod uno et eodem modo
sunt omnium rerum principium / et hoc in-
nuit apostolus ad Romanos xi° quoniam
ex ipso et in ipso / et per ipsum
sunt omnia / et etiam augustinus in de
vera religione / per hec omnia debemus intel-
ligere / omnia que naturaliter sunt / non
enim ex ipso sunt peccata / que non servant
naturam / sed viciant / que ex voluntate pec-
cancium nascuntur / omnia enim que natura-
liter sunt unum principium / scilicet pater cum filio / et
spiritu sancto / et hoc esse cepit / sed pater ab eter-
no est principium filii / propter quod generatur
et pater et filius sunt principium spiritus
sancti / non ex tempore / sed ab eterno / Et
declarat hoc magister per augustinum ulterius
dubium de trinitate capitulo 2o quinto / Sed diceret
Hic aliquis quod hoc / quod spiritus sanctus
incepit esse principium creature
et similiter tota trinitas / Contra dictum dicitur
quod ex proprietate creaturarum intelligitur
rerum conditor eternus / id est eternaliter
principium / Hoc est in primis [illegible] creatum
eterne rerum conditor / Hec res ab
eterno fuerunt in deo / et non incepit esse
in principio / id est / Respondeo / quod conditor
dicitur eternus ipso / quia ille qui est condi-
tor est eternus / et sic eternus dicitur
eterne rerum conditor / scilicet intelligendo
non quod ab eterno condidit creaturas /
Et si conditor solum diceret habitum
vel aptitudinem / tunc non solum diceret

ex tempore | sed eternaliter | sed ut dicat
active | tunc solum dicitur ex tempore | et in
omnio hic eterne potest capi sub-
stantive | ut sit sensus eterne rerum con-
ditor .i. deus eterne | qui est rerum
conditor | et hoc concordat ad primam
partem solucionis. Vel aliter dicitur
quod res fuerint ab eterno in deo | sicut
in exemplari | et non pro quod ab eterno
esset earum principium | Deinde
in eodem libro | Hic magister ostendit
quomodo una persona sit principium
alterius | et dicit quod pater est principium
filii | quia ipsum genuit | et pater et
filius dicuntur unum principium spiritus sancti
quia procedit et datur ab utroque | Re-
te sicut pater et filius ad creaturam
dicuntur unus deus | et unus creator
| sic ad spiritum sanctum dicuntur unum
principium | et hoc patet per augustinum in suprascripto
libro 5to de trinitate | Qua ergo
notione | Hic magister adducit dictum
hylarii libro 12o de trinitate | in quo dicit
confessio consistere filium originem esse
ab innato | scilicet a patre | non tamen ipsum
esse ab innato tempore | sed ab eternali scilicet
a patre non per se ipsum | sed ab eo | quod a ne-
mine est | natum ab eterno | nativitatem
scilicet a prima eternitate sumentem | Et
postea exponit | quomodo sit intelli-
gendum illud | quod dicit originem
filii esse ab innato | quod non debet sic
intelligi | dicit hylarius in suprascripto
quod ipse filius habeat principium tem-
porale | quod filius incepit esse | Non
autem principium | Hic magister
querit ex quo pater et filius sunt unum

Et dicit quod pater non est principium de principio
sed est principium sine principio. Et licet
filius sit principium de principio | non tamen
est credendum quod filius habeat principium

principium | non tamen creaturarum | sed etiam
spiritus sancti | utrum eadem notione pater
et filius sunt principium spiritus sancti | vel
diversis | Et videtur ex quo spiritus sanctus
procedit | et datur ab utroque | et non aliter
procedit a patre quam a filio | ideo
sane dici potest | quod pater et filius eadem
notione vel relatione dicuntur principium
spiritus sancti | Et si queritur | que sit
illa notio | qua notio | illius principii
| quando dicitur patrem et filium esse principium
spiritus sancti | et non sit dicendum | quod sit
donatio vel donator | quia ut supra
dictum est | pater et filius dicuntur do-
nator | non eternaliter | sed ex tempore | sed
pater et filius ab eterno sunt principium spiritus
sancti. Et ideo dicit magister | quod illi notioni
qua pater et filius sunt principium spiritus
sancti | non est nomen impositum | et hoc
intelligendum est quod non habemus nomen
eius | scilicet per unum vocabulum | sed per cir-
cumlocucionem dicitur illa notio | quibus spiratio activa
Nota quod hoc nomen principium | non est im-
positum ad significandum aliquid eternale
scilicet absolutum vel personalem quantum est de
se | sed indifferenter se habet ad utrumque | et
cuius acceptio determinatur per adiunctum
| quando ergo dicitur principium non de principio
| tunc queritur principium | et stat pro notione
primitatis | et quibus spiratio | et de trinitate
exponitur [illegible] incausabilitas | cum dicitur
non de principio | sed quando dicitur [illegible]
principium de principio | tunc stat pro filia-
tione | et cum spiratione | sed cum dicitur
de spiritu sancto | quod est principium | tunc stat
tantum pro creatione quod spiritus sanctus non est principium
admittitur | et tamen creata ad personam per adiunctum |

ad° / ut in dicta s[e]q[uen]tibus s[e]c[un]d[u]m p[ri]mum de utroque … **Tricesima distinctio**

Sunt enim quedam:— /

Postquam ostendit magister / quod principium respectu creature dicitur de deo ex tempore / hic ostendit qualiter de deo aliquid ex tempore dici possit. Et dividitur / primo ostendit propositum per exempla. Secundo excludit obiectionem / ibi Sed hic aliquis dicet. Tertio ostendit modum per quem aliqua de deo dicuntur ex tempore / excludendo aliam obiectionem / ibi Quocirca intelligentibus / Circa solvit quandam questionem / quam supra insolutam reliquerat / ibi Hic considerandum quo / Primo intendit quod quedam nomina dicuntur de deo relative et temporaliter / et tamen accidentaliter sine dei mutatione / et sine hoc quod aliquid accidat deo / sed sufficit quod aliquid accidat creature / et taliter dicuntur de deo ista nomina / creator / dominus / refugium / datum vel donatum et huiusmodi / Sed dicit aliquis ab eterno dicat / quod dominus est nomen nature / sed dominus est nomen potestatis / sed deus ab eterno habuit potestatem / ergo ab eterno fuit dominus / et per quem hoc dominus non dicitur de deo ex tempore / Ad hoc respondet quidam doctor / quod dominus creator et huiusmodi tamen significant divinam naturam / et connotant relationem / et ergo imponi sunt ad significandum divinam naturam non ut naturam / vel ut essentiam / sed ut creantem vel actu dominantem aliis / et ideo imponuntur a creaturis / quod licet deus ad creaturas … Si autem dicerimus

quod creator solum diceretur a potentia creandi / et dominus a potentia dominandi / tunc illa nomina dicerentur de deo ab eterno / sed sic non capit magister sed primo / Sed hic dicet aliquis / Hic magister obiicit contra dicta / quia si deus incepisset esse dominus / et tamen deus non sit plus dominus rerum / que inceperunt in tempore / sed etiam illius rei que est tempus / vel ergo incepit esse ~~tempus~~ dominus temporis ex tempore / vel in tempore / non ex tempore / quia non erat tempus antequam inciperet esse tempus / Ubi ad quod dici potest / Hic magister respondet / quod licet non inceperit esse dominus temporis ex tempore / incepit tamen esse dominus temporis / simul cum tempore / Quocirca intelligentibus / Hic magister declarat modum per quem / aliquid temporaliter dicitur de deo / et vult / quod quia nichil deo accidit / ideo talia relativa non dicuntur de deo ex tempore / quod accidit cum mutatione rerum / de quibus dicuntur / ut sicut [redacted] amicus dicitur relative / et non incepit esse amicus nisi cum amare cepit / et ideo tunc fit mutatio voluntatis / Sed talia relativa dicuntur de deo / que non accidunt cum mutatione rerum / de quibus dicuntur / sed potius aliorum / et hoc declarat quia nummus quandoque potest esse precium / et quandoque non / sine sui mutatione / et hoc fit de nummo / quod potest esse precium postquam non fuit precium / sine

Dubitatur

sui mutatione quanto magis de illa
incommutabili dei substantia debemus accipere
quod ita dicatur relative ad creaturam
ut quamvis temporaliter incipiat dici
non tamen ipsi substantie dei accidisse aliquid
intelligatur sed illi creature ad quam
dicitur sic est deus dicitur refugium
meum et tamen sine sui mutatione sed
in nobis fit mutatio eo quod ad deum re-
fugiendo efficimur meliores Et ex
illo tunc patet quod multa sunt nomina
que dicuntur de deo relative ad cre-
aturas et tamen sine mutatione dei
sed non sine mutatione creature Et ita
accidens est in creatura et non in creatore

Sic potest solui questio

Hic magister soluit questionem supra
motam distinctione 18ua que sunt ista utrum
spiritus sanctus dicatur relative ad se
eo quod omne datum refertur ad datorem
sed spiritus sanctus dat se ipsum ut
dictum est supra Respondet quod spiritus
sanctus non refertur ad se licet secundum
appellationem qua dicitur datum refe-
ratur ad patrem et filium et spiritum
sanctum et finaliter refertur ad re-
cipientem scilicet ad creaturam cui fit
donatio et in illa fit mutatio non
No. in spiritu sancto Et non quod illa nomina
creature donumque dicitur actio do-
nandi etc. Et non potest aliquis
non ex tempore sed ab eterno dicitur
Nota de deo quod dicitur sic non referri ad
se quamvis det se intelligitur quod sic
quanto est sic vel quanto est datum non
referri ad se sed eadem relatione

sed quanto est datum refertur ad se
dantem **Tricesimaprima distinctio**

Preterea considerari oportet

Superius magister determinavit de
proprietatibus personarum Hic modo deter-
minat de equalitate earum Et dividit
in duo primo ostendit equalitatem personarum
secundo ostendit quomodo secundum istam equalitatem
persone dicuntur ad invicem comparentur
in sequenti distinctione 32a ibi Hic oritur questio
Prima in duo primo determinat significationes
quorundam nominum que divinis personis
appropriantur secundo assignat diversas appropriationes
per auctoritates sanctorum ibi Unde et hic con-
siderandum Prima adhuc dividitur
in 3a primo inquirit significationem huius nominis
equalis secundo huius nominis similis et simi-
litudo ibi Hoc idem etiam dicimus 3o ap-
probat quorundam sententiam ibi Unde quibusdam
non indocte Circa primum magister tria
querit primo utrum equale vel equalis
in divinis dicatur absolute vel relative
Et respondet quod dicatur relative ibi Ad
quod dicimus secundo querit utrum equalis
attendatur secundum relationem vel secundum essentiam
Et ostendit quod secundum unitatem essentie ibi
Est tamen equalis patri filius 3o querit
quid sit equalis et respondet quod sit re-
latio in deo non tamen secundum rem sed secundum
appellationem tantum quia secundum rem est idem
vel unitas nature ibi Et appellatio
tamen relativa est Et illa dicta magister
approbat per Augustinum quinto de trinitate etc.

Hoc idem etiam dicimus Hic
dicit magister quod eodem modo est de simili et si-
militudine quod in divinis dicitur relative

ymago / tunc coequat² eis filius plene
implet illud diuinitas est

Et tamen plenitudo attenditur penes unitatem
essencie / et ergo denominacio solum est
relatiua / et non illud penes quod at-
tenditur plenitudo / deinde dicit quod in
diuinis simpliciter et equaliter non positiue sed
negatiue dicitur / equalitas enim excludit
diuine magne / plenitudo non diuinitas
et dissimilitudinem sed dicit quod hoc [illegible]
dampnatus est ex eo quod negat equalitatem
in diuinis / non autem fuisset dampnatus
tanquam hereticus / nisi aliquid negasset
quod in deo est / ergo equalitas aliquid po-
sitiue dicit in deo / deinde quod equalitas
vel plenitudo in diuinis ponit diuina
essencia / non tamen sub omnimoda racione
positiua / sed sub racione non minoris
maioris et minoris / et dicitur et
dissimilitudinis / ex eo enim quod vna
simplicissima essencia patris est in patre
et filio / dicitur eum esse / nec maiorem
filio nec minorem / nec alienum nec
diuisum / nec aliquo modo dissimilem

ar²

Non est hic pretermittendum

Hic magister ondit apparaciones 2^m
auctoritates factorum / et primo 2^m dictam
hylarii / 2° 2^m dicta augustini / ibi
Illud etiam patri oportet / prima in duas
primo ponit intencionem hylarii / tunc ex-
ponit augustini / 2° ad racionem contra
dubia / ita exponitur augustini ibi non
enim 2^m premissam exposicionem / primo
intendit / quod hylarius appellat patri
eternitatem / filio speciem ymaginis / speciem /
spiritui sancto usum / usum / quod valde
fuit tamen difficile / quod in eius intel-
ligencia et explanacione vehementer
laborauit augustinus / vi augustini 6to

de trinitate / exponens illa nomina dicit
quod eternitatem appellauit patri / quia eternus
fuit pater / sed pater autem non habet
principium a quo sit / speciem vero
nominauit speciem / quia pulchritu-
dinem / est enim ymago patris / et quia
ymago omnino implet / id est est
ymago / ergo inest prima equalitas
et plena plenitudo / et quia quibus sua
pulchritudo / et in illa ymagine
est sua vita / sicut intellectus / speciem
vi / et ars plena omnium rerum incom-
mutabilium / usum vero appellauit usum / quia
inter patrem et ymaginem patris filius
est complexus ineffabilis / qui non est
sine fruicione caritate et gaudio / et
autem fruicio ut gaudium dicitur
usus / ab hylario / et de filio dicit
quod ymago coequalis ei est / ymago
et non illud ymaginis / sed quod
hoc sit intelligendum ibi dicit exponit
Non enim 2^m premissa / hic
remouet quedam dubia / primo / et quibus
credit / quod in premissa auctoritate hy-
larii / diuinitate speciebus 3° personales
proprietates assignate / sicut principium filiacio
et spiritus / deinde magister quod non sed ap-
propriaciones immanere esse ab murice
dicte / ad appropriata / que posuit hylarius
tamen sunt hoc non [illegible] eternitas
videat inpertinens cadere appropriacionem
quam hoc non ingenitus / et illud patet
bene 2^m exposicionem augustini / ista
ex illo patet ut ibi dicit / quod
hylarius bene assignat in iis iste proprietates
appropriacionis / ex eo quod posuit illa noua
pater / ymago / et munus / quod dicuntur

relatiue de personis / et notat species
quibus persone distinguuntur / sicut ut patet
per expositorem / augustinum / ponitur tamen nona
que sunt eternitas species et unitas / non
designant species / nisi pro hoc solum non
eternitas / pro quibus voluit magister nonnullos
in natura eius / Secundum dubium de hoc
quod dicit / augustinus / ymago si implet
perfecte illud cuius est ymago / ipsum
coequatur ei / non in ymago sue
hoc fit / quod filius sit equalis patri / et
non econverso etc / Respondet magister necnon
quarum / quia dominus augustinus intelligit
quod filius habet hoc a patre / quod sit equa-
lis ei / sed pater non habet hoc a
filio / et ideo licet pater sit equalis
filio / tamen augustinus dicit / quod pater non
coequatur filio / accipiendo coequari passiue
quasi dicat / quod non coequatur filio / sic
quod alius coequet vel det hoc
patri / quod sit equalis filio / Et hic appo-
nitur una notula a magistro / que est
huius libri de premissis / in qua po-
nuntur due diffinitiones ymaginum
quarum prima est / ymago est cuius
rei / ad quam ymaginem species in diffe-
rens / Secunda ymago est rei ad rem
coequanda / ymaginata / et indiscreta plus
et ad inducendum illa 2am diffinitionem /
premittit / quod non ipsi est ymago / sed
necesse est / ut ymago dimittat eius
cuius est ymago / Et hic hys difficultatibus
concludit duas conclusiones / pro quarum
una concludit / distinctio filii a patre / ex
eo quod ymago refertur ad aliud / et ergo
dicat / quod filius est ymago patris / et
necesse est / quod ymago sit ymago rei

secundum speciem ad quam sed rem refert
ymago / Sed 2am non quoniam concludit
unitas nature / sed sancti mediatoris / et
ergo dicat quod necesse est quod ymago
habeat in se naturam / aut eciam sui
auctoris / magister est ymago Illud
etiam scire oportet / Hic ponit
aliquas rationes augustini / Et primo facit
hoc / 2o inquirit aliquas rationes / ibi
sed plurimos / Primo intendit quod ratio
augustini libro de doctrina christiana / patri
appropriatur unitas / filio equalitas / spiritui sancto
nexus seu concordia / Sed plurimos
Inquirit rationes appropriationis / Et primo ostendit
quare patri appropriatur unitas / dicens quod
unitas attribuitur patri / licet propter
unitatem essencie quelibet potest tribui
persone / quia pater non est ab alio / sed
unitas non habet principium in unius /
et eciam non est ab eo aliud / vel ab
qui non sit unum cum eo / quod filius et
spiritus sanctus sunt unum cum patre / Subdit quod
pater et filius recte dicuntur unum / unus
deus / sed non dicuntur unus / quod declarat
quia due res vel plures / que sunt
unius essencie / bene possunt dici unum
neutraliter / sed non possunt dici unus vel
una / nisi cum additamento / ut deus
unus deus / Et ergo subdit / quod de rebus
diversis / sive sint unius speciei sive nature
non potest
diversis / bene dici unus vel una cum
additamento congruo / Sicut dominus predicat
declarat per augustinum 6o de trinitate / qui
primo premittit se nescire utrum in
scripturis unquam inveniatur / quod diversa
secundum naturam sint unum / neutraliter autem dicendo
unum / 2o. supponit si aliqua plura sunt

eiusde nē | et sonant diuisa | no
sut unu inquatu diuisa sentiut
| sicut duo homines | unus utrosqz et
alt' maiorqz | quibz pmiss declat
intentu suu dicens | quado aliqua
plra uel aliqui plres sīt dicunt
unu | sine addito | ut no addat qd
unu uel quale unu | tunc si tm
qz illorp est una nā | omo no dis
pdens neqz dissenciens | qz si eet
diuisitas i nā | uel si nā conte
una sit dissenciens | tunc no essent
unu | ut pz ex superiorībz pmissis
| sicut enim paulus et apollo | q abs
erant homines | et degebant i natu
humana | dicebant esse unu | qz ide
pdicabat | de quo p^a ad cor^t 3° qui
plantat et qui rigat unu sut | De
inde subdit | q diuisa s^m natz pont
dici unu | ab addito exprimete qd
uel quale unu | sicut aīa et corpus
no dicu simplr unu | sed unus ho
| et reddit roncz | qz dicit q c ta
diuis sicut aīa et corpus | eo q dicut
sicut actus et po | actus aut et po
sut dic valde oppo^te | ideo no dicu
simplr unu | nisi addat ul subin
telligat quid unu | s. unus homo | zm
hoc dicit aplus p^a ad Cor^t. 6°
qui adheret deo | unus spus ē | no
quide simplr dixit unus uel unu
| sed addidit spus | diuisi enim natā
sut spus homis et spus dei Ex
hoc concludit augustinus dicens | si ergo
de hijs que sut diuise ñe | recte di
q sut unus spus | quato magis qui
sut unius ñe | recte dicuntur unus deus
Ex quo sequitur | q pat' et filius unu
sut unius substancie | et unus deus
Ex illo dapnatur heresis arriana
| q ut ait augustinus in de heresibz | no
vult | prem et filiu et spm esse unius
nē | Et simplr dapnatur heresis Sabel
liana | que ut ait augustinus ibide
dicebat eudez esse .p. et eūpm s3
filiu et spm | sut esset trinitas nominum
sine subsistencia psonarum | Et aut
ut ait augustinus sup ioh omelia 36
utraqz peste elidit ūitas Joh 10
d ego et pat' unu sumus | qd enim
dixit | unu libat te ab arrio | qd
dixit sumus | libat te a Sabellio
Ut ante dixit | augustinus | utrqz audi
et adiute | Et unu et sumus | Et a caribdi
di et scilla libaberis | p [redacted] caribdim
enim intelligit heresis Sabellij | qua sic
caribdis absorbet et deuorat quas
ita sabellius confudit psonas Sz
scilla notat heresim arrij | qua sic
in scilla diuise eminent scopuli
unus sup aliu | ita in trinitate posuit
arrius diuisitate nē | d. q pater
ē maior filio | et filius maior spiritu sancto
Hic pono una notula que inducit
ad ondendu | quomo omnia sut
unu | scendo relatoz ad unu primum
| s3 prem | et incidit hic. dico | q omni
creaturarp caput et principiu sit deus
| et illius principium ē deus pat' | ergo dt
q filius no est innascibil | quia si sic
tunc essent duo inascibilia | Et duo
sine principio | Et p cons essent duo
dij | quod fides no admittit | Et ergo est
credendu | q filius est principiu omnium
aliarum creaturarum | et spiritus sanctus | sed deus pater

e caput et principium dei | et sic uni-
uersa creatura per filium reducitur ad
unum increabile i. increatum | quod est
initium omnium | scilicet patrem in diuinis. Ex
hoc patet quod impossibile est concedere
filium esse innascibilem | quod probo | quia
tunc non esset unus sed plures dii
| ex hoc enim dicitur quod est unus deus
| quia hoc requirit natura unius innascibilis
dei | quod declaratur | quia ex hoc
unus deus est | quod innascibilitas per se
unum est | scilicet patrem | qui deus est | et filius
est idem deus quia ex substantia innascibili
patris natus est | si ergo filius esset
innascibilis essent duo dii | ex hoc
concluditur principaliter intentum | quod filius est
caput omnium s. spiritus sancti et creaturarum | sed
caput filii est deus pater. Ex hoc sequitur
quod tali gradu et ordine omnia reducuntur
ad unum principium scilicet deum patrem
(Idem in eodem omnibus creaturis ponit
alia notula que inducitur ad ostendendum | quomodo pater et filius sunt unum et
natura | quod declarat illomodo | quia
creature sunt producte a deo | per modum
uoluntatis | tales quales deus uoluit |
sed filius genitus est per modum nature
talis | qualis deus est | sed in ratione
nature indemnus | quod eius generat si-
ple | ergo pater non genuit filium dis-
plex in natura filium | sed potius talem
qualis ipse est | quia filius genitus
ex substantia dei patris | attulit i.
accepit | essentiam eius originem nature |
i. per generationem naturalem accepit essentiam
talem | qualis est [illegible] patris nata
et non accepit essentiam uoluntatis
sicud creatura i. talem essentiam qualem
uoluntas uoluit eo modo | quo creature
suas essentias acceperunt || Nunc
indicamus quare | Idem ostendit
quali filio attribuatur equalitas | et inter quod filius
et inter patrem modum non procedens a
patre | sed hoc a patre | ut sit equalis
patri et spiritus sanctus | et magister dicit hoc autem
dicimus sine affectione superflua i. sine
superba assertione | est enim superba as-
sertio | quando asserens licet perpera uideat
quod aliud est melius | tamen uult
in sua assertione persistere | ne uideatur
falsum dixisse | et hoc excludit magister
dicens nos dicimus hoc sine affectione
superflua | et sine preiudicio maioris
intellectus | quod dicit si aliquis plus de
hoc intelligit | libenter cessabimus
assertionem nostram | Et autem de spiritu sancto
declarat quomodo spiritus sanctus attribuatur concordia
| quia ut patet distinctione 10 spiritus sanctus procedit
per modum amoris | et est tamquam nexus
amborum | scilicet patris et filii | Deinde
inducitur alia notula | ibi Unus forte
expresse uel | ad ostendendum quod
omnia que creata sunt per spiritum sanctum | et quod tres
sunt diuine persone | ad destruendum
heresim sabellianam | intendit ergo
hic | quod contra Sabellianos uolentes
ponere duas personas | dicentes tantum
incipiatis nomen | sub quadam similitudine
solum habere correspondentias unius rei | ita
quod eadem persona que dicitur pater
quandoque filius | quandoque spiritus sanctus | sunt quod ita
quidem ubi determinatum fuit | quod pater
filius et spiritus sanctus sunt tamen per substantiam | et
unum per essentiam | et quia hoc uidetur
unus expresse dictum | ideo dicit hic | quod per-

sbaz | no dz intelligi eenaa | nc hes-
is arriana habeat locu | sed p ta
scdu substana | dz intelligi 3es
psone subsistendi | et forte di. quae
no sunt deum potq | q 3es psoe
sut unu sm eenaaz | qua qst dicitur
q sut unu sm essentia | Respondet
hy. q ubi fit metio de spu sto
potq dz sm unitas p plene gse-
nare | qua esse. Alia notula po-
i | al deu prez | q sabellianos et
arrianos simul | et intendit hy. | q
nd nonamq prez deu | et filiu deu
et dicq prez et filiu esse unu deu
| tuc unitas huiq nomis sm v deq
| quod singli dica | de p et fi. | 2pt
unite eenaae | no tollit gone fily
a pre | sed eas bene psona fily 3
a psona patris gta | liez dica ee
unq deq | nd pre 2pt indiuile | et
indiuitez sbaz ne | que e inutique

Rndu | Ad ro cu magist dicat in diuinis
esse relatoz scdu applacoz | no
uolt | q nichil si correndeat in re | ul
q ibi no sit qo relatae tr | sed
intendit | q sicut indemq i catnesi
si una est silis alteri | tuc i utrq
carp una e qualitas | sup qua sundatur
relatio silitudis | ita q tales quas
sut distcte int se | et eos 3 de
quatibq gts | int catuas elcs | si
sic no est in diuinis | q pr 3 elis
filio | no ex hoc q p aquam quatez
sibi spaz sit equal filio | sicuti bata
quatitez si ffsq | sed ex hoc q una
e essencia pris et fily | et ita e de
spu sancto | et ergo id sm qd sut
equales no 3 relacio | s abte eenaa

Vel dicatur q magr. uolt q equalis
no est relacio | q sit noua ul 2pitbus ut
2pis psone sed e relatiua inequali
2o notand | Notando no | q caput ca hi in de
2put dicat originale prim | rone
gformitatis ne ucl influe | ul utiusqz
rone | sit deq pr. 3 caput fily
taqua prim fontale | sm gforte ne
| filiq caput ecclie | rone influe
gratie spalis | et gfort ne | q e hō
| filiq aute caput e omy creaturaz
| rone influe gsuacois et pductois
| et sit pat dicitur caput omy | et
fontale prim | a quo omnia | et i
que omnia p filiu reducunt | et
in hac reductoe gradq e | qparando
creaturas ad deu | sed ult gparando
filiu ad prez | no e gradq | sed ordo
ucl origo | nisi tuc nomine gradq
intelligatur ordo | et quia ss. pcedit
a filio | igitur ees p filiu reducitur
ad prez | tuc Dubium de diffinitionibus Dubium
hy | quaz pma e | ymago e eius
rei | ad qua ymaginatur spes in
diuinis Secunda ymago e rei ad
rez coequanda ymaginata et indiscre-
ta silio Queritur enim quo dicant
ille diffiones Dicitur p'ma no soli
gt filio | sed etiam ss. Item quod
ca sy spes in pma ul for. ul
psonar Item 2 unde sta | p hoc
q dicat indiscreta silio | q2 omnis
ymago distinguitur ab eo cuius est
ymago Item no omnis ymago
coequatur ei cuius 3 ymago Respondetur
q hic diffinitur ymago | 2put dicitur
relatiue adinuit | et gppa filio | et

Sic patet solutio ultimi argumenti
Ad primum dicendum quod in prima differentia
generationis verbi denotat principium sed
patrem. Unde non tantum sed filium. Ad
secundum dicendum quod species exprimit quod filius
est forma patris. Ipse modum intellectus
vel nature. Et hoc solum filio convenit
et non spiritui sancto. Ad tertium dicendum quod species dicit
essentiam tantum, hic convenit ad personam
secundum quod una est expressa similitudo
alterius. Ipse indistincte essentiam. Ad
quartum concedendum quod ymago distinguitur
tamen essentia in qua consistit similitudo
ymaginis ad rem ymaginatam in
distincta est. Unde species natura et
essentia significat eadem dicuntur tamen ipse
ut enim considerantur in se dicitur essen-
tia in comparatione ad suam operationem
dicitur natura sed quo ad materiam cog-
nitionem dicitur species. Et ergo ymago est
species auctoris eo quo est similitudo
eius. Et est eius natura seu habens
naturam eius secundum quod est similitudo genita
essentia aut secundum quod est similitudo in
distincta per se. Dubium. Quod ultimus cum
spiritus sanctus non sit ymago patris tamen sit
patri per omnia equalis sicut et filius.
Unde et fides katholica confitetur qualis
pater talis filius talis et spiritus sanctus. Unde
quod in ymaginibus non oritur ex duorum
distinctorum similitudine in essentialibus
perfectionibus seu conditionibus sed
potius ex hiis designantibus et
notificantibus supposita et personas
et igitur ad personales proprietates recurrendum
est, quoniam namque est tribus personis ple-
nitudinem habere deitatis, quoniam non est patri

et filio non solum eam habere sed et
dare. Et propter hoc est spiritus sanctus plenitudinem divinitatis
ab aliis habere et aliis eam non communicare.
Proprie ergo filius dicitur ymago patris
et habere in se expressam patris plenitudinem
eo quod sicut a patre emanat ple-
nitudo divinitatis sic et a filio. Illa
autem persona omnino a spiritu sancto plenitudinem
divinitatis accipit. Et ideo ymaginem patris
in se non exprimit. Sic ergo spiritus sanctus non
est a patre ut habens conformitatem cum eo in
productione alterius persone, quare conformatur
filius patri. Ad quintum. quare spiritus sanctus non dicatur
ymago filii, tamen non inveniatur ex-
pressior similitudo filii quam est spiritus sanctus. Sed
quod non dicitur ymaginem ymaginis
Respondeo quod ymago tamen dicitur ... prout
ut est ad imitationem alterius. Et sic proprie
sumitur. Et sic solum invenitur ... ad
invicem in divinis. Aliter sumitur communiter
et communiter pro omni eo ad cuius ymitationem
fit alterum. Et sic tota Trinitas est
ymago, ad cuius ymitationem homo factus est.
Alter non quod non apparet nisi quoniam
est enim apparatum ... omne totum ad
proprium. Ideo non conveniens appropriatio eius. Sed
illud quod licet ... ad proprio
proprie ... ad proprietates
autem omnia attributa essentialia sunt
communia omnibus personis. Tamen quedam
habent maiorem ... cum proprio uniuscuiusque
persone quam alteri, propter quod illi
persone potest convenire appropriari. Et sic
... quod notat principium appropriatur
patri qui est primum principium. Sapientia
vero que ad intellectum pertinet
appropriatur filio qui procedit per modum

quam ex ipso et per ipsum
et in ipso sunt omnia

intellectus | bonitas autem appropriatur spiritui sancto qui
procedit per modum voluntatis | cuius obiectum
est bonum | Alie autem appropriaciones | de quibus
supra . et | augustinus patet in textu | de quibus habetur
eciam modo | sunt sue appropriaciones ro[manorum] 11
Si tamen apostolus intendebat in facere
aliquam appropriacionem haberet cum ipso ex
denotat aliquando habitudinem cause efficientis
| quod quidem convenit deo | racione sue potencie
attribute | Unde appropriatur patri sicut et potencia
habet autem ipso per denotat habitudinem
forme | per quam agens agit | secundum
quam quod artifex agit per artem
Unde sicut ars et sapiencia appropriantur
filio | ita et hoc quod est per ipsum | Sed
in ipso in * denotat continenciam |
continet autem deus res inquantum sua
bonitate eas producit | conservat et gu-
bernat | et ideo esse in ipso appropriatur
spiritui sancto bonitas etc. 32 d[istinctio] 8o

Hic oritur questio

Superius magister determinavit
de proprietatibus personarum | Hic ostendit quam-
dam proprietates vel appropriata adinvicem compa-
rentur et dividitur in 2a | Primo ostendit
quomodo comparentur ad hoc | quod est appropriatum
spiritui sancto | Secundo quali comparentur ad
hoc | quod est appropriatum filio | ibi | postea dilige-
ter | Secundo ostendit quomodo comparentur ad
utraque | ibi | postea diligenter non videtur
est prima in duo | primo movet quoz
secundo eam determinat | ibi | Hic quoniam
Primo querit | utrum pater et filius di-
ligat se spiritu sancto | et videtur quod
sic | ex hiis que dicta sunt supra
di. 10ma | ubi ostensum est | quod spiritus
sanctus est amor | quo pater et filius
se mutuo diligunt Sed in oppositum
arguitur | quia tunc pater et filius haberent
esse per spiritum sanctum | quod tamen | quia deo
nichil aliud est diligere | quam esse
| omnia enim nomina quibus quantitates dicuntur
| in illa simplici natura | significant essenciam
| ut patet per augustinum 14 de trinitate | Respondet
magister | quod pater et filius diligunt se
per spiritum sanctum | et non tamen per spiritum
sanctum | sed eciam se ipsis | ut patet per augustinum
6o libro de trinitate capitulo 14mo | non tamen
ex hoc sequitur | quod habeat esse per spiritum
sanctum | tamquam per participacionem alicuius
doni superioris | sed diligunt se
et servat unitatem in vinculo pacis
| suo proprio dono | scilicet spiritu sancto etc.

Postea diligenter investigare

oportet | Hic magister ostendit | quomodo
comparentur appropriatum filii | et dividitur
in 2a | de quibus 2es questiones | quas
movet de tali appropriato | scilicet sapiencia
| 2a ibi | post hoc queritur solet | 3a ibi
| post hoc a quibusdam | Primo querit
utrum pater sit sapiens sapiencia ge-
nita | et | Respondet quod non | quia ut patet
per augustinum primo de trinitate | ad apostolum
dicitur | 1a cor primo | Christum dei vir-
tutem | et dei sapienciam | Sed non oportet
ex hoc sequi | quod deus pater sit sa-
piens | sapiencia quam genuit | quia
cum idem sit sibi sapere et esse | tunc
eciam pater haberet esse | sapiencia
quam genuit | et per consequens sapiencia ge-
nita | non habet esse a patre | Sed
potius pater ab ipsa | quod omnino inpium

z dicit / Et ergo pr z met sua
sapia qua e sapiens / filius no dr
sapia et utq pr / no quia p eu
pr sit sapiens uel potens / sed
quia filius sapia et utq est / de
patre sapia et uirtute / Sz d. ab
augno 83 q 4 2 3 dicit pr ge
nuit sapiam / qua sapiens dicit / qd
e qt dicta / Rndet mgr / q augns
hoc corrigit in primo libro retractacionum
2mo / ubi dicit se ista difficul
tate pgeca melius tetasse in 1mo
libro de trinitate p ut eciam e ia
allegatum / Post hoc quin plz /
Ponit mgr moniz quoz istud / utrum
filius sit sapiens sapia genita / ul
ingenita / Dr q genita / qz alias
no esset sapiens seipso / In oppm
arr / qz si sic / tunc no esset sapiens
sapia ingenita / Et p ons no ft
sapiens a patre / qd z flm / tunc omnia
habeat a patre / Rndet mgr ibi / ad
quod dicimus / q sicut pz p augm
7mo de trinitate / licz / solus pr / sit
sapia ingenita / Et solus filius sapia
genita / no tn est alia sapia pa
tris / Et alia filii / sic licz pr sit
deus ingenitus / Et filius deus genitus /
no tn alius deus e pr / Et alius deus
e filius / sed utrq unus deus / Et sic
alius z deus genitus / Et alius deus in
genitus / alius scilicet in psona / Et
utrq unus deus / sic alia z sapia
ingenita / alia genita / no tn z
alia sapia / sed una eadz sapi
encia / Ex pdictis gstat / q filius no
est sapiens a se uel de se / sed a
patre et de patre / Et p ons no est

sapiens a sapia genita / ul de
sapia genita / sed e sapiens a sa
pia uel de sapia ingenita / Cu
ius quibz / utrz sit sapiens sapia
genita / uel seipso / ul p seipm
Rndent aliqui distinguendo tres
locuciones / filius z sapiens sapia
genita / uel seipso / ut si enim talis
e intellectus / q sua na et essencia
sit sapiens / verus e intellectus /
Vn tunc dicitur filius e sapiens sapia
genita / si albus sapia te fr /
vera est / Si ordina fla est / Si
aute e ts intellectus / q a se uel
de seipso sit sapiens / falsus e / quia
filius hoc hz a patre / q z sapiens
Alii tn sim concedunt / q filius z
sapiens p se / uel seipso / ul eciam sa
pia genita / que e met ipse / sed
no est sapiens a se / uel de se / licz
bene sit deus p se / Et hoc gfirmat
vus hylarius qui de trinitate / ii dicit
filium agere p se / sed no a se / Vn
hylarius ondit hoc ex duabus auctbus
quarum una habetur Johis 14mo
pater in me manens / ipse facit
opa / Ex qua gcludit / q filius no
agit a se / sed a patre in ipso ma
nente / Secunda auctoritas habetur
Johis 8uo / que placita sunt ei
facio semp / Ex qua gcludit / q
ipsemet agit p seipm / Et o gplat /
quia tn no a se agat / qz si tunc
no habet a deo patre / q p se agat
sequitur q sit infirmus / Et eciam si ea
que agit / Et in quibus placeat patri

no ppe agit | ſic q̄ no ſit i vnitate
nature cu pr̄e | uere ſit in pr̄e | et
ex hoc ſequitur | q̄ ſicut filius agit
p ſe | ſed no a ſe | q̄ pr̄ eciā ſit ſa-
piens p ſe | ſed no a ſe | Post
hoc a quibusdam | Hic mgr
mouet 3am dubitacōem illius pti-
cule | et eſt iſta Vtrum tm ſit vna
ſapia pr̄is uel plures Et arguit
q̄ plures | quia ſapia genita | qua
pr̄ no ẽ ſapiens | dicitur ſapia pr̄is
| filii ſapia ingenita | qua pr̄ eſt
ſapiens | dicitur ſapia pr̄is | igitur no
ẽ tm vna ſapia patris
ad rōnes dicitur | q̄ licet ſapia ge-
nita | no ſit ſapia ingenita | et
p ſapiam genitam | pr̄ no dicitur
ſapiens | ſed dicitur eē ſapia pr̄is
| quia pr̄ eam genuit | Sapia aut
ingenita | pr̄ ſapiens eſt | no tm
ſunt plures ſapie | quia ſapia ge-
nita | ẽ eadem ſapia | q̄ ẽ iſta | qua
pr̄ ẽ ſapiens | et hoc ẽ vni | ſiue
illa qua pr̄ ẽ ſapiens | intelligatur
pſona pr̄is ſiue eſſencia | quia p-
ſona pr̄is | que dicitur ſapia inge-
nita | et pſona filii | que dicitur ſa-
pia genita | ſunt vna ſapia |
que ẽ eſſencia diuina | quibus 3bus
pſonis Et hoc declarat in ſili
| quia ſicut in trinitate ẽ dilectio | que
eſt tota trinitas | et eſſencia trinitatis |
tm ſpus ſcus dilectio | q̄ no ẽ pr̄ uel
filius | no tm ſunt plures dilectiones
in trinitate | quia dilectio q̄ ẽ ſpus ſcus
licet no ſit trinitas | ẽ tm dilectio | que

ſt ſapia ingenita | ẽ [ſapia] patris | et ſapia
genita ẽ ſapia patris | ſed no ẽ tm vna
ſapia patris | dicitur q̄ ẽ tm vna ſapia
patris Et ʒ

ẽ trinitas | ſicut ſpus ẽ eſſencia | que
ẽ trinitas | Ipſe tm no ẽ trinitas
Ita eciam in trinitate ẽ ſapia | que
ẽ tota trinitas | et tm filius ẽ ſapia
que no ẽ filius (pater) nec ſpus ſcus | nec ꝯſequenter ho(c)
dicuntur ſunt ſapie | quia ſapia que
ꝯſequenter eſt filius | licet no ſit trinitas
| ẽ tm eſſencia | que ẽ trinitas | ſicut
filius licet no ſit trinitas | ẽ tm eſſencia
que ẽ trinitas | Sicut dicimus | q̄ deus
genitus | no ſit deus ingenitus | et
tm dicimus | q̄ deus ingenitus et deus
genitus | ſunt vnus deus | Preterea
diliget nondum eſt | Iſta
ẽ 3a pars diſtinccionis | in qua mgr
ondit | quare pſone diuine ꝯparantur
ad inuicem | 2m utrum equaliter ſe
ſed p ꝯparacōem dr vno ad alterum | et
primo mouet queſtionem | 2o ondit
queſtionis difficultatem | relinquens
eam inſolutam | i | Difficile ẽ inueſti-
gare(?) Primo quid | ſic ex eo dicit | ſupplicat(?)
q̄ pr̄ nullo modo dicitur ſapiens ſa-
pia genita | quia tunc indeterminate(?)
eo ſapia genita | eo q̄ idem ẽ in
diuinis eſſe et ſapere | ergo eciam videtur
q̄ pr̄ no diligat filium | nec equo
dilectione | que ſpus ſcus ẽ | quia videtur
idem ſit ibi eē et diligere | ſi pr̄ et
filius diligunt ſe ſpu ſcto | ſequitur q̄
habeat eē ſpu ſcto | Rndet mgr
q̄ huius queſt ſolucio excedat
ſua intelligenciam | ſed tm addit
licet pr̄ diligit filium dilectione que
ſpus ſcus | ẽ tm eciam dicitur ſi. dilectione
q̄ ipſe met ẽ | et eciam dilectione que

et essencia / sive tota trinitas / Et co(ntra)
intelligitur de dilectione filii etc.
No(ta) Contra illa ultima parte nondum
/ quod dicit spiritus / quia obliquus quem
denotat ~~...~~ tam / ut pater et filius effici-
unt nobis essencia sua / comprehensionem
sed ut ibi / deus noster excecat nos fla-
gello / quem signum / ut pater et filius di-
ligunt se spiritu sancto i. quod pater et filius
diligunt / sed signum est quod concedit
spiritus. Sic etiam pater et filius diligunt
nos spiritu sancto / tunc nobis donat spiritum
sanctum / quem signat auctorem / Et hoc
duplex / vel ab eo / vel ut ex eo / ut
ab eo / pater operatur per filium / ubi
notat quod filius habet auctorem operandi
a patre. Si autem dicitur filius operatur
per se / notat quod auctoritas operandi est
filius / sed non ostendit a quo habeat.
Sic tunc dico / pater et filius diligunt
nos spiritu sancto / obliquus notat / quod spiritus sanctus
habeat auctorem diligendi a patre et
a filio. Si autem dicitur spiritus sanctus diligit
nos per se / notatur quod auctor diligendi
est spiritus sanctus. Tricesima tertia distinctio

Post predicta / ultimo querere
oportet / Supra magister
determinavit / de essencia / personis / et proprietatibus.
Hic comparat ea ad invicem / vel sic
determinat de comparatione notionum ad
personam et essentiam / et dividitur in duas partes.
Primo ostendit / quod proprietates conveniunt
ad essentiam et personas. Secundo quod
persone ad essentiam conveniunt / Dicit igitur /
predicta ultimo / secundo ibi. Primo in tres /
primo movet questionem. Secundo determinat
eandem / ibi Illi enim in personis sunt
proprietates / Tertio excludit errorem / ibi

Quo

Hoc autem aliqui negant. Primo quod
ista / utrum proprietates personarum / sint
persone et divina essencia / an ita sint
in personis / quod non sint persone / ibi
Illi enim in personis / solvit questionem
et ponit tres conclusiones. Prima est
quod in personis sunt proprietates / patet per ma-
nifestam auctoritatem / quia ecclesia cantat
In personis proprietas / et in essencia unitas
Secunda conclusio / que tangitur ibi / Supra-
dictum / est ista / quod in personis sunt proprietates
quibus distinguntur persone / et tales proprietates
sunt ipse persone. Prima patet / quia
proprietates distinguunt personas / sed persone
ab eterno sunt distincte / ergo proprietates
sunt ab eterno / sed quomodo essent ab
eterno nisi essent in personis / cum nihil
sit eternum nisi in deo / ergo. Secunda patet
per placitum / quia si essent in personis et non
essent persone / iam esset in personis esse com-
positio et multiplicitas / quod est falsum. Hec
etiam confirmatur auctoritate Firmiter in ex-
positione fidei / que est supra allegata
distinctione 24 / Quia de simplicitate
Tertia conclusio est ista / quod proprietates personarum
sunt essencia divina / quia in deo / idem est
quod habet et quod habet / excepto quod pater
habet filium / et econverso / sed deus habet proprietates
que sunt in eo / ergo proprietates sunt deus
vel essencia divina / Hec etiam confirmat
predicta Hylarius primo de trinitate. Hoc
autem aliqui negant / ~~Hic ponit~~
~~contra eos ad confundendum proprietates non~~
~~esse in essencia quia si sic essent~~
~~in eadem essencia sunt paternitas et~~
~~filiatio in eadem essencia et pater et~~

Hic magist' concludit quorūdā
errorē cū ꝯbacionibꝰ suis / Primo
ergo ponit falsā opinionē / 2° rōes
quibꝰ ꝯbat eam / ibi Cum insistit
3° ꝯfirmacōes eiꝰ per auctoritates /
ibi Premissis nō desistunt / Positio
eorꝰ est ista / qȝ licet ꝓprietates sunt
in personis diuinis / nō tm̄ sunt ipe
persone diuine / sȝ sunt quasi extrinsecꝰ
affixe / et hoc mittitur racionibꝰ ꝓbare
primo sic Si ꝓprietates sunt persone / ergo
nō distinguunt personas / qȝ idem
nō distinguit seipm̄ / Soluendo magister
negādo maiorē / quia persone seipis
distinguuntur / Qz iterum addunt /
Secunda racio eorꝰ / per quā ꝓbat /
ꝓprietatē nō esse essenciā / qȝ si sic
tunc persone nō differant in essencia /
sicut / qȝ nō differant ꝓprietatibꝰ / Soluit
magister excipiendo scilicet / ꝓpter nimiā al-
titudinē rei / Ceterum hereticorum /
Hic ponit 3a racio / ad ꝓbandū
ꝓprietates nō esse in essencia / qȝ si sic
igitur in eadē sit essencia diuina / sunt
paternitas et filiacio / sicut eadē essencia
est pater et filius / quod tunc / qȝ in quo-
cunqȝ est paternitas / hoc est pater / et
in quocunqȝ est filiacio / hoc est filius /
Ex quo sequitur / qȝ eadem essencia generat
et generatur / et per consequens idē generat se-
ipm̄ / et est pater sibi ipi / quod
est heresis sabelliana / Quorum
audacie resistentes / Hic magister
respondet / qȝ ꝓprietates sunt in essencia / aliter
tamen / quam in personis / qȝ ꝓprietates
distinguunt / et determinant personas
/ nō autem essenciam / ut patet per iohannem

damascenum libro 3o capitulo 6o / et ergo nō
sequitur / qȝ essencia sit generans / et ge-
nita sed sufficit / qȝ vna persona
que est in essencia sit generans
et alia persona que est eadē essencia
sit genita / Sed forte queres /
Hic ponit magister / vnā interrogacionē
presumptuosam istorum hereticorum / et hoc
quam tollit / quia dicunt forte ex
quo ꝓprietates distinguunt personas in
quibꝰ sunt / tamen nō eciam distinguunt
et determinant essenciam / in qua sunt / Sed
magister / qȝ illius presumptio inficit
omnē capacitatem humanam / Dicit aquinas
contra hoc qȝ dicit archangeli nesciunt
eciam Ex hoc sequitur / qȝ angeli nō
sunt vere comprehensores / neqȝ beati
in patria / cuius oppositum dicit apostolus
1 corinthiorum 13mo / uidemus nunc per speculum
et in enigmate / Respondetur qȝ angeli
dicuntur nescire / quia nō faciunt nos
scire Et in moralibus libro 3o contemptus
de rebus diuinis / quam nō habemus
nisi in via / sed per angelorum reuela-
cionē / per prophetarum illustracionē / et per apostolorum
predicacionē / Verumptamen nō desi-
stunt / Hic magister ostendit / quo-
modo istam opinionem confirmat per auctoritates
Unde primo adducit auctoritatem
augustini / super illud textum psalmi
nō est similis dicentes / deus est / quem
similia / Unde est in fide catholica
sit edificandum / ut dicamus patrem
et filium et spiritum sanctum esse vnius
substancie / et tamen dicat / qȝ pater nō eo
est deus / quo pater / et ita eciam premittit

Dubium

sit pat' / et essencia sit deus / sequi-
tur quod paternitas non sit essencia / Respondet
magister / quod hoc intelligitur sic / quod pater
non quo pater est / est substancia / vel
deus / propter hoc tamen proprietatem esse substanciam
non negat / Alia auctoritas / quam
adducunt est augustini vii° de trini-
tate c° primo / que superius allega-
ta fuit distinctione xxvii / ubi dicit
augustinus / verbum / rem quod sapiencia et et
essencia est / hoc est / quod pater / rem quam verbum
non est / hoc / quod per vel ... qua
auctoritate heretici arguunt sic / verbum
rem quod verbum verbum / non hoc est quod pater /
sed proprietate est verbum / ergo proprietas non
est illud quod pater / et tunc ultra
sed id quod est pater est essencia / ergo
proprietas non est essencia / Respondet
magister / quod licet verbum rem quod verbum non
sit pater / vel id quod est pater / tamen
illa proprietas / qua est verbum / est id quod
est pater / eo sit essencia divina / et tunc
patet solucio illius distinctionis / Dubium
Dubitatur de hoc / quod dicit / hec doc-
trinis nominibus / in magister videtur insuf-
ficienter dicere / non solvendo argumentum
et dicendo / quod sit magis philosophie / Respondetur
quod facile est videre ad argumentum / ne-
gando quoniam illa / proprietas sit divina
essencia / et tres persone non dicunt
essenciam divinam / ergo tres persone non dicunt
proprietates / quia conclusio non debite in-
fertur sed bene sic / quod tres persone
non dicunt illo / quod est tres proprietates
tamen hoc reputat magister difficile
sed illud quod anectitur petendo
causam illius / scilicet quomodo hoc
possit esse / quod proprietas sit id / quod

essencia / et quod persone distinguuntur
proprietatibus / et non essencia / dicitur enim de
hoc causa / et omnino modum modum cog-
noscendi vel intelligendi / transcendit
omnem humanam capacitatem etc.

Sequitur Tricesimaquarta distinctio

Perfecit est attendendum
Hic comparat personas ad essen-
ciam divinam in 3a / primo comparat eas sic
per relacionem / 2° rem quantum essencie
ad personas / ubi hic considerandum /
3° imponit finem materie de nominibus
de deo dictis / in terciam parte / prima
in duas / primo ponit errorem quorumdam
et tunc erratum / 2° ad eas vide
in hoc quidam dicunt / primo intendit
quod aliqui dixerunt essenciam et personam
non esse idem / probantes hoc / quia si sunt
una essencia est pater et filius / tunc eadem res est
pater et filius / et per quas eadem res ge-
nuit se / et est genita a se / Item ibi / idem testimonio
confirmat hoc idem auctoritate hylarii / in qua
manifeste ponitur / quod non idem est natura /
et res nature / sed pro re non intelligit
personam aliquam / sed aliquid post illa
verba hylarii / permittit id quod prius
intendit / Intendit enim probare / quod
pater et filius / sunt unius nature / ad
quod probandum / sunt verba apostoli ad
Ro 8uo / ubi eiusdem spiritum vocat
dei patris / qui suscitavit christum a
mortuis / et christi filii suscitati a mor-
tuis / et ex illo patet sic / eadem subdi-
tur in duobus / quandoque simul / et
significat divinam naturam / quandoque non pro-
prie sic significat tres personas in divinis
seu rem naturale / videtur in verbis apostoli

spus dei patris et spus qui sunt
ceteraris ut sit sensus spus qui est
deus pater et filius et sit plane hec
compositio quod si unus est spus utriusque
quod est sit utriusque natura quae sunt notorialiter
quod re nae et sit habe ideo sed quod
ss a patre et filio sed nulla res
unius nature est cum a rebus dui-
sarum naturarum tamen igitur spus sanctus sit
unius nature quia simplex est licet quod pater
et filius sunt unius nature et non diu-
sarum naturarum et ut dicta hic licet
dictum apli abbreviatum quod si spus
eius qui suscitavit ihm a mortuis
habitat in nobis vivificabit et mortalia
corpora nostra propter inhabitantem spum in
nobis Ro. 8. Licet tamen non dei est
i. non est spus alius quam dei
desine q. d. si potes desinas non
enim desinere potest ut patet ex auctoritate
apli Non enim idem etc et 2m
hoc non idem etc dicitur potest legi pro
ut sit quod deducens ad impossibile quod
dicit sic ita est in deo sicut in creaturis
ut tu habere credis sed quod illud
quod est dei non est deus sicut est
infra magister exponet Vel potest
intelligi absolute sed quod non est idem esse
in diuinis natura et res nature sed
illud quod est dei et deus Hoc
quod dicit hic respondet et primo
ad auctoritatem 2o ad rationem ibi Nec tamen dif-
ficilem primo facit hoc 2o confirmat
pud smaz per auctoritatem augustini
et hic ibi non ergo 2m copulet pro
intendit quod hic iniquitatis scilicet ha-
retiaos quod pater et filius sunt unius nature
quod ut est spus tactus ex eis quod ss
qui solus est unius nature est spus
amborum et ut tota hic dicit quod
ss quandoque vocatur spus patris ut cum
dicitur spus domini super me ysa-
ie 61o quandoque filii ut cum dicit in
spum dei cicio demonia Mt 12o
in quo xpus ostendebat se eicere de-
monia non nature sue potestate quandoque
vocatur ss qui est 3a persona in
diuinis ut dicit Iohel 2o effundam
de spu meo super omnem carnem
et ut vera hic ponitur et cum per naturam
dei natura ipsa habitet in nobis non per naturam
dei intelligitur ss at si dicit cum deus
habitet in nobis per ss qui est ea
natura que est deus et ss eius sit
pater et filius sed quod pater et filius sunt eius
nature Et ex istis verbis patet manifeste
quod hic ss qui est res nature eius vocat
naturam et ex hoc ultra patet quod non
intendit hic quod in diuinis res nature
distincta sit a natura licet sic distinctio
bene reperiatur in creaturis Sunt ex hoc
oportet ea reperiri in diuinis ut
heretici crediderunt Ro. quod dicat
pud smaz ex dictis hic quod ponit
in eadem sententia dicit quod non est simile
de creaturis et creatore etc inde ibi
Nec tamen difficilem respondet ad
rationem contrarium et ideo quod licet comune sit ypos-
tasis et equivocum hoc tamen est 2m dicentes etc
et ex hoc dicit 2m sententiam augustini
quod filius est idem quod est pater et eadem
res que est pater quod ut hic quod vel res
dicitur 2m substantiam et ea absolute non tamen

put capi relative ut ex hoc q̄
q idem genuit seipm̄ vel eade
res genuit seipam Hec compre-
hendendo est Hic mgr̄ ostendit esse
sentia ad psonas ratione quitate
et dicit i 3a primo facit illud q̄d
ptinet ad vnitate essencie put
significatur nomine essencie 2o put sub
nomine attributorum i hec predicte
constat 3o ostendit apparet aliorum attributorum
attributorum que tam de se sunt quia
? Illud ergo sat claret 1o de-
terminat significatione cuiusdam nominis
quod quidem essencie designat
: Hec non est pretermittendum Primo
quidem mgr̄ quare non dicatur vnus
deus trium personarum vel 3es persone
vnius dei sicut dicatur vna essencia
trium personarum vel tres persone
vnius essencie Secundo quod licet deus quandoque
sit construitur cum gto ex ui poss
ponitur vel cause efficientis ut cum
dicitur Ego sum deus abraham deus
ysaac et deus iacob denotatur quod deus
e prius creatorum vel ab eo sit
privilegium gratie quod habebat illos
patres et tunc hoc dictum subiec-
tio creature sed quia in divinis non
e subiectio vel creatio in Esse a
non potest absolute e et ideo non dicitur
dici essencia abraham et essencia
ysaac id est ne creatura et creature
(ubi expediat construct)
tatem confundere videamur Deinde subdit
quod ista nomina sapiencia potencia boni-
tas etc dicuntur de deo ratione substancie
ut supra ostensum est distinctione 22

Vt ergo sat eloqui :

Hic mgr̄ reddit rationem quare
potencia attribuitur patri scilicet ne im-
potens videatur sicut videmus in cre-
aturis patrem esse seniorem filio et
ex inde sepius minus potentem filio
aute attribuitur sapiencia ne insipiens
videatur sicut in creaturis videmus
quod filii solent esse minus sapientes
quam patres Sed spiritui sancto attribuitur
bonitas ne impetuosus et inflatus
videatur sicut spiritus creati corporales
esse consueverunt Et tamen propter hoc
non e solus pater potens nec solus
filius sapiens nec solus spiritus sanctus
bonus sed vna e sapiencia potencia
et bonitas Hec non est pre-
termittendum Hic magister
subdit quod ratione augustinum libro 7o contra
maximinum quod hoc nomen homousion
in niceno concilio a multis confessum e
contra hereticos arrianos sed quia tamen in
concilio ariminensi propter simplicitatem quorundam episcoporum
et propter nomine vim sunt vitatum
et reputatum tamquam propter propheticam propter
hereticos decipientes fideles sic dicentes
pater est homousion filio id e eiusdem
substancie quod substancia idem sed quod proposi-
tio contra galium in primo tenemus
credendo quod pater sit eiusdem essencie cum
filio quia tamen prevalente libertate
fidei katholice tempore silvestri pape
quedam vis huius vocis homousion
magis indistracta est tunc ubique est
longe lateque diffusum Ultra-
scendendum est Hic mgr̄ in
ponit fine isti materie et dicit quod

de nominibus p plitudinez d' deo
dictis | no vult plus dicere q3 quilt
lectori sut qpdat ronez | 2m qua
illa nomina tnslatiue | et p pli
tudinez dicunt de deo | Et subiugit
ad dictionem d' vnit' et trinit' | n'
tamen dignum arbitrum nos dixi
isse | Sequit' eius ineffabilitate | q2 no
potuimus ad illa eius | i nob' mirifi
ficata sciaz | unde illud psalmi Mirabi
bilis facta e scia tua ex me
confortata e | et no potero ad ea

Tricesimaquinta distinctio

Omniaz sup disseruimus
Postq magist' assignit vnit'
ecenae | et trinitate psonarum i diuinis
| hic determinat de attributis essentialibus
| i quibus includit' ro causalitatis seu
principij respectu creaturarum | cuiusmodi sunt scia
| potentia | et voluntas | et diuidit' in 3a ps
| determinat de scia dei 2a de po-
tentia Di 42 | 3a de volunte

dei | Prima i duos | primo determinat
de scia dei i gnali | 2o de quadaz
spe scie dei specialiter | declarat diffi
cultate | sc3 de pdestinatione Di 40ma
i | pdestinatio no de bonis | Prima
in duos | primo ondit | quorum sit scia
dei | 2o ondit quaiter se habeat ad
res scitas | Di 38 i | Queritur ergo
ad presentem intentionem | Prima i duos : a
b: primo facit | q dictum e | 2o ex dictis
duas questiones inducit | i | Sequitur autem
omnia dicunt' | Prima i tres | primo
ondit | quomodo diuina essentia sub scien
cia | rone diuersorum statuum | diuersa
nomina | 2o ondit | que nomina
actu coniungat creaturas | ita q2 creature

doc 42 ibi | Iam de
ipotentia | 3o d' bonitate

a: primo ondit sciaz dei ee vniversaliter
omnium | 2o ondit quo ea q deus sit
| in dei scia esse dicuntur. doc 30 ibi
Solet hic queri | prima in duas b:

i'mortis | no dicuntur de deo | et an
hoc inducat vnam obiectionem | ibi
| hic considerari oportet | 3o soluit illam
obiectionem | i | ad hoc nos mediante
Quarto ondit | que nomina eque
dicunt' de deo | etiam si creature no
essent | i | Scia uero | Et no ronez
ordinis | quando determinat de scia
qd diuidit de potentia | et pa de
volunte | quia scia ad plura se ex
tendit | qua potentia | Est enim scia
tam bonorum quam malorum | quorum no
e potentia | Similiter potentia ad plura se
extendit | quam voluntas | Voluntas
enim | tm e respectu eorum | que sunt
| fuerunt et erunt | potentia vero e in
finitorum aliorum | que deus facere posset
et tn nunquam faciet | Queritur ergo
mgr' | q licet plures sint | omnino diuinis |
de nominibus | que dicuntur de deo 2m
pulchre | de quibusdam tamen eorum | sc3
inquirit specialiter tractando | cuiusmodi sunt scia
| pscia | pudentia | dispositio | pdestinatio
voluntas | et potentia | Et subdit statim
q licet scia dei sit vna | et simplex
| tm propter diuersos effectus eorum diuer
sa sortitur nomina | Vnde scia dicitur
de omnibus tam presentibus quam preteritis
| tam futuris quam eternis | sed pscia
seu puidentia | tm e respectu futurorum
| tam bonorum quam malorum | sed3 dis
positio dicit' respectu faciendorum
| prudentia no dicit respectu guber
nandorum | licet sit dispositio | tm dicit'
in hoc | q dispositio respiciat productionem

rerum in esse | gubernacio aut conservacio
| predestinacio autem super providenciam addit
determinatum finem | Et in respectu illorum
rerum qui ad gloriam ordinatur. Hic
considerari oportet | Hic magister
et predestinacio querit | si nulla fuissent futura rerum
adhuc | prescientia | disposicio | Et essent
in deo | Et videtur quod non | quia prescientia
est futurorum | Et disposicio faciendorum | Et
predestinacio salvandorum | si igitur nulla
essent futura | Et nichil esset deus fac-
turus | nec aliquid salvaturus | videtur
quod non potuit in deo esse | prescientia dis-
posicio | aut predestinacio | In oppositum
arguitur | quia prescientia dei est eius
scientia | scientia non eius | est eius essentia
| si ergo potuit non esse dei prescientia
ab eterno | etiam potuit non esse eius scientia
| Et eodem modo arguitur de predestinacione |
2o Item si deus potuit non prescire aliqua
tunc eciam sic deus prescire | quod scire
| Et scire quod esse | ideo deus potuit non
3o esse | Item idem est deo prescium esse
et esse | igitur si potuit non prescire aliquid
| potuit non esse prescius | Et per consequens po-
tuit non esse | Ad hoc in
modulum | Hic magister | solvit |
| Et stat solucio in hoc | quod si nulla
essent futura | adhuc esset scientia
esset que nunc est prescientia | predestinacio
vel propositum | Talis enim est deus | non
tamen illa scientia possit tunc vocari | pre-
scientia vel predestinacio | quia ita vocata
includunt habitudinem futu-
rorum | Et ideo | si nulla essent futura
tunc | dei non meretur dici prescientia
scientia

vel predestinacio etc. | Et quod dicatur
in plurali | de hoc nomine causator | quod
etiam relative dicitur ad causatum | tamen
differunt a predictis nominibus | quia quod
non causatur | nunquam sua importantia | sed
est importata a causata || Et prescientia vel
predestinacio etiam principaliter significat
divinam essentiam | licet eam significet in
respectu ad causatum | quia causator ex
tempore dicitur deus | Et non ab eterno |
| sed prescientia ab eterno dicitur deus | Et etiam
ex eo | quia causator dicitur effectum
in causatum | ex non significandi | Et sic
a tali effectu producto ab eo | dicitur
deus causator | sed prescientia | licet habeat
quandam habitudinem ad res causandas
futuras | non tamen imponitur ad significandum
ab aliquo actu ad extra | Scientia
rerum | Hic magister | subiungit | quod prescientia
et scientia vel dicitur | tam de eternis
quam temporalibus | Deus enim ab eterno sciunt
eterna | Et quod futura erant | Et nunquam
fuit presencia vel futura | quia prescientia

Preterea omnia dicuntur |
Hic magister | concludit duas conclusiones
quarum prima est | quod omnia dicuntur
esse in deo ab eterno et fuisse | ex eo
quia omnia fuerunt in dei scientia | antequam
eciam fierent | eo quod nullam rem deus
fecit | quam non ab eterno noverit | Ideo
augustinus contra super genesim | quod causa-
re aliqua fierent | erant quidem in
dei scientia | sed non erant in suis naturis
Secunda conclusio est ista | quod omnia
dicuntur esse presencia deo | non solum ea
que sunt | sed etiam omnia | que preterierunt

7 que futura sunt | ut patet per augustinum
in libro de trinitate dicentem | Ita cog-
noscat ea | que non sunt | ut ea que
sunt | hac ratione omnia dicuntur
esse in eo | vel apud eum | sine in
presentia | et augustinus super xlv locum
psalmi | pulchritudo agri mecum
est | quod deo inquit mecum est | quia
apud deum nichil preterit aut futurum
est sed ...

Tricesimasexta distinctio

Solet hic queri | Postquam
magister ostendit quod scientia dei
est vel ... | et quomodo res dicuntur
esse in deo | hic ostendit quomodo cog-
nita sunt in deo cognoscente | et di-
viditur in duo | primo facit quod dictum est | secundo
quomodo res create sunt in deo | tertio
ostendit | quomodo deus dicatur esse in rebus |
dicit ibi | Prima in duas | quia duas
questiones | quas movet | secunda | ibi | post pre-
dicta | Primo querit | utrum omnia que
deus cognoscat | possint dici esse
in eius essentia | sicut dicuntur esse
in eius presentia | et respondet magister
quod non | quia quod est in essentia filii | hoc
est deus | et licet presentia dei sit eius
essentia | tamen quia presentia querit aliud
respectum | quam essentia | Ideo non omnia
que sunt in dei presentia | sunt in eius
essentia | et hoc probat per augustinum de verbis
apostoli | qui dicit de electione | quod deus
elegit eos antequam essent | tamen quos
eos elegit | id est ab eterno | tunc fuerunt
in sua presentia | non tamen in sua natura
id est non fuerunt sic ab eterno | quod ipsi
electi ab eterno fuerunt in sua natura
esse | Unde dicit hic | gratia thomas | quod
hec ipso in quanta divinis | notat
diversas habitudines | Nam aliud est
esse in toto | aliud est esse in loco |
7 ideo dicit | quod aliud est esse in scientia
dei [illegible] aliud esse in essentia
divina | aliud esse in deo | scientia enim cog-
nitorum quadam nominat | Unde esse in
scientia dei non est aliud | quam per scientiam
cognosci | deus autem cognoscit | et
bona 7 mala | et ideo bona et ma-
la sunt in scientia dei | sed essentia sunt per
modum forme | Nam esse in divina
essentia | est subsistere in divina essentia
vel esse idem ei | et ideo solum persone
divine divine 7 proprietates sunt in essentia
divina | Sed deus significat per modum sub-
sistentis | tunc est esse et operari | Unde
esse in deo | potest intelligi dupliciter | vel
quod scilicet in esse eius | et sic creature non sunt
in deo | vel quod subest operationi eius
sicut opera quorum divini pertinent | dicuntur
esse in nobis | et per istum modum omnia
que sunt a deo | dicuntur esse in deo | non
autem mala | que non sunt ab eo | hic
gratia thomas | Post predicta

Secunda questio | et dividitur in quatuor | primo
movet questionem | et eam determinat | secundo
confirmat determinationem | ibi | per inde si
diligeret | tertio declarat quedam modo a
se premissa dicta est | quarto concludit illud
quod determinavit | ibi | In premissis
aptum est | Primo querit utrum mala
etiam dicantur esse in deo | sicut et
bona | et videtur quod sic | quia omnia
bona dicuntur esse in deo propter presentiam
cognitionis | sed omnia mala sunt

115

sit deo p(re)ncia p(er) cognicio(ne)m / eo q(uod)
ab et(er)no deus p(re)cognouit
quosdam futuros malos / et eor(um)
maliciam / ut p(atet) p(er) aug(ustinum) 3o libro
de p(re)destinac(i)o(n)e (contra) pelagianos // Ad
2m d(icendu)m q(uod) hoc q(uod) dicit aug(ustinus) idem
q(uo)d quis ins(i)piens dixit mala
ee in deo // Ad 2m d(icendu)m int(enci)o(ne)m aug(ustini)
q(uod) deus cognoscat bona p(er) app(ro)bac(i)o(ne)m
et beneplacitum / mala aut(em) solu(m)
p(er) sc(ienci)am / et io no(n) sunt in deo / s(e)d
solu(m) illa que cognoscat p(er) noti-
cia(m) app(ro)bac(i)o(n)is // Deinde q(ueritu)r d(ic)tam
s(enten)ciam / q(uia) d(ici)t ambr(osius) 2o li(bro) d(e) s(piritu) s(ancto)
de est ee p(er) ip(su)m ex ip(s)o et in ip(s)o
ut p(atet) ex d(i)c(t)is ap(osto)li Ro(manos) xi° // (et)
ex ip(s)o no(n) sunt mala / q(uia) tu(n)c eet
auctor mali / igi(tur) n(ec) in ip(s)o sunt
mala // Dicendu(m) secundu(m) q(uod) ut
recitat duos modum / p(rimu)m q(uod) sic
p(atet) p(er) aug(ustinum) 6o d(e) t(ri)nitate / licet
ap(osto)lus in h(ac) v(er)bis ex ip(s)o in ip(s)o
et p(er) ip(su)m d(ic)it innuat p(er)sonas
no(n) t(ame)n sic aliquis intelligat o(mn)ia
ex p(at)re ee / q(uo)d no(n) a filio s(i)c(ut) (et)
sunt o(mn)ia co(mmun)ia a to(ta) t(ri)nitate
2m magister ei (con)tra d(icitu)r aliq(ui)d f(ieri)
ex ip(s)o / sola efficie(n)ti noti(tia) / et io
d(icu)ntur creat(ur)as esse ex deo / s(e)d no(n)
d(icu)ntur d(e) ip(s)o / no(n) solu(m) efficie(n)ti s(e)d
et(iam) (con)s(u)bstancialitate / et io nulla
creatura d(icitu)r ee d(e) deo / s(e)d d(icitu)r q(uod) s(piritu)s
s(an)c(tu)s ee d(e) p(at)re et (filio) d(e) utroq(ue) // Ul-
timo e(st) ex g(ra)t(ia) determinata ut i(n) li(bro)

Tricesimaseptima distinctio

Et quoniam in multa e(st)

Deus ondit / quo(m)o(do) res sunt i(n) deo
Hic ondit quo(m)o(do) deus sit in reb(us) / et
diui(dit)ur in duas / p(ri)mo ondit / deu(m) ee ubiq(ue)
et i(n) omnib(us) reb(us) / 2o remouet a
deo q(uo)edam / que creaturis i(n) locis (con)ueniu(n)t
(con)sequit(ur) / i(bi) Cu(m)q(ue) d(iui)na na(tura) / p(ri)ma i(n)
3es p(ri)mo po(n)it modos / quib(us) deus
d(icitu)r ee in reb(us) // 2o (con)firmat auc-
toritatib(us) / i(bi) Nec aut(em) illa // 3o inq(ui)rit
ro(ne)s mo(d)or(um) illor(um) / i(bi) quo ad deus
p(ri)mo d(icit) q(uod) uno mo(d)o deus d(icitu)r ee i(n)
omnib(us) reb(us) gen(er)al(ite)r / p(er) esse(n)ciam / p(rese)nciam
et potencia(m) / sine diffusione et accep(ci)one
et nubi(li)ta(te) // Alio mo(d)o d(icitu)r ee in s(an)c(t)is
p(er) g(ra)ciam / quos inhabitat // 3o d(icitu)r
ee in homine xpo p(er) unio(ne)m / s(e)d i(ste)
mo(dus) p(er)tinet ad libr(um) t(er)ciu(m) // Nec
autem illa // Ondit p(er) auctoritates
q(uod) deus sit in omnib(us) reb(us) gen(er)al(ite)r
p(rese)nciali(ter) et potenti(ali)t(er) / et ut sic eet est
i(n) mal(is) hominib(us) / no(n) t(ame)n d(icitu)r inha-
bitare eos // In s(an)c(t)is aute(m) sic est
p(er) g(ra)ciam / q(uia) eos inhabitat no(n) sunt
templum dei s(an)c(t)um / ut d(icitu)r / p(ri)ma Cor(inthios)
3o // Similit(er) deus licet sit in omnib(us)
d(icitu)r t(ame)n op(er)ari in du(a)b(us) / s(e)c(un)d(u)m
aliu(m) intell(ectu)m / lic(et) eo sit in aliq(u)ib(us)
melius // Aliter t(ame)n op(er)at(ur) i(n) uno melius
q(ua)m i(n) alio // Iste licet deus sit in
mal(is) suo t(ame)n mali sunt eo eo(rum) in
bonis aute(m) sic est / q(uia) eo eo sunt
suo t(ame)n boni / io sic sunt eo eo(rum) q(uia)
videant eum p(er)fecte(?) / lic(et) sunt ali-
quo(modo) in eo p(er) fide(m) // Quo
aute(m) deus // Ondit ro(n)es d(ic)-
tor(um) mo(d)or(um) / et p(ri)ma q(ua)ntum ad modu(m) q(ui) e(st) i(n) s(an)c(t)is // 2o q(ua)ntum
ad modum / quo e(st) (com)m(un)it(er) in omnib(us)
i(bi) Ex p(re)d(i)c(t)is p(atet) / p(ri)mo d(icit) q(uo)d deus

e rmittedo nos ad ea que sup
dicta sut Rome pl 7 iij de p
cessione ss. 2o excludit quasda
dub. i. si aut quer. et sut 3es
p'a exquo deus hitat in sacti
ubi hitabat antiqua aut sacti
sz q in se. 2a dubio u sunt
vel hitauit deus antiqua fecit celu
7 tra 7 sactos. sz iuy q in se
7 aput se. no em sacti se sut
domus dei q ea sotracta cadit
ibi Sciendu etia q
deus. et subiungit u° le. q ait
augus in libro ad dardanu stul
tissimu e dicere. ipm scilicet no hire
locu i. nostro cor° eo q aia re
plet ipm totu. et addit stulciq
e dice tnte angustys deu ubi
impedi fut. p. fr. 7 ss deu ubi pl
ee no possunt. ty illud e mira
bilius si deus sit ubiq totus ty no
hitat in omnib. licz sit vbiq et
ibi subdit q nullus dz opinari
q in aliquo possit hitare pat
uel filius i quo no hitet ss. et
eq q sut inseparate tntates
Illud qz mirabile
3a dubitao. quomo deus quosda
inhabitet. qui ipm no cognoscit
sicut puuli. 7 quosda no inhi
tat. qui ipm cognoscut ut sut
adulti mali. Rndz aug in
libro ad dardanu q illi mali
ad templu dei no ptinet. qz
cu deu cognouit no sicut deu
glificauerut. Nos pmo puuli
ante regnati ad templu dei
ptinet. Illi ty btissimi sut. qlibz
hoc est deu hire. qd nosse. ut
beati in patria. Ex pdicte pz
Sciet inquit ratoez quatu ad
medu quez 7 pmo oute illigitur
incoprehensibilitez. 2o redarguit quorsa
insufficientez assignatz i. quedam ty
3o excludit erronea quez. ibi
palet ees a quibusda quer. pmo
intendit q sublimitas gradus
de hoc q deus ubiq sit p pnciaz
nostra intelle tz excedit. Dem ibi Claudia
ty dicat q aliqui dixerunt deu ee
ubiq p pnciam. qz omna sut ei
pncia 7 similr ipm ee ubiq p eenz
7 potenz. qz ubiq sue eene cuncta
cosuat 7 i omnib opa. Sz qo sim
e. qz deus sim sue sunt ubiq est
ibi Solet es
Idem dicit q aliqui quert si deus
e pnus omnib rebus tn mundus q
i mundis. quare no coinqne ab
i mundis. Sz q hoc est omo stultu
que videmus eni q a lepi i ess. Postmo rnde
Idem spar arguit q illus uel
eni deus nusquam e uel ubi 7
sic q alibi no est. vel ubiq e no
pmi nec 2m. i. 3m. Cuius diuina
natura. Ondit q deus e ubiq ly
excludit ab eo duo. que competut
creaturis in loco existez. sz lodere
7 motu. et dum m z. pmo ostendit
q intendit. scilicet diuinitatz eenz neq
mobilez neqz lodez ee. 2o ondit
sic duo oim creature quewe i
quibus nam hit uitus. 3o pt
utrqz a deo remouit. i. fateantur
itaqz. pmo inte qui diuina na
sit e i omi loco 7 i omi tempe

quod nec movetur per loca et tempora, nec
est localis nec temporalis. Localis enim
non est, quia non circumscribitur a loco,
nec ita est in uno loco quod non in alio,
nec secundum dimensionem penetrat corpus, vel
secundum distanciam in partibus suis. **Dicu-
ntibus namque.** Hic ostendit predicta
duo, scilicet mutacionem et localitatem, omni crea-
ture convenire. Secundo movet unam du-
bitacionem circa dicta, ibi: De mutacione vero.
Intendit ergo primo quod localitas
convenit omni creature, vel per circumscripcionem
dimensionatam et diffinicionem, sicut
corpori, vel per diffinicionem vel circumscripcionem
non dimensionatam, sicut spiritui. Spiritus
enim diffinitur seu determinatur sic in
uno loco quod non in alio, non autem
circumscribitur, eo quod non habens dimensionem
nullam facit distanciam in loco. Sic et
mobilitas convenit omni creature. Corpus
enim est mobile per locum et tempus,
spiritus vero mobilis est per tempus. Sed
cum sit mobile per locum, statim sequi-
tur mutari et per tempus, et variari
secundum qualitates interiores vel exterio-
res que sunt in ipsa re. Et spiritus
dicitur mutari secundum tempus quando susci-
pit vicissitudinem dolorum et gaudii, sciencie et obli-
vionis etc. Similiter corpus mutatur
secundum tempus quando alteratur. **De muta-
cione vero.** Hic movet dubita-
cionem et dividitur in 3. Primo de hoc auctor
ponit opinionem et racionem. Secundo determinat
illam racionem, ibi: Sed ut supra diximus.
3o ponit suam opinionem et confirmat
eam, ibi: Sunt ergo. Primo querit utrum
spiritus possit localiter moveri, et dicit
aliquem qui non dubitabat hoc Augustinum
scripsisse super Genesim ad literam, ubi

spirituali creature tamen attribuit mutacionem
secundum tempus, corporali non secundum locum et tempus.
Idem dicit quod spiritus tamen est in loco
vel circumscriptibilis a loco, non tamen
sic quod faciat distanciam partium in
loco, eo quod dimensionem non habet. Et sic
Augustinus voluit a spiritu removere
motum localem eo modo quo corpus movetur
in loco et facit distanciam partium in
loco. Ex hoc magister infert quod spiritus
creati sunt aliquo modo locales et circumscrip-
tibiles et per consequens localiter mobiles,
sicut et innuit Beda super 1o Luce:
Primo ergo sed Gabriel angelus,
sed ipse deus nullo modo convenit aliqua
talis localitas vel mutacio. **Affir-
mantem itaque.** Hic probat predicta
dicta duo convenire a deo et dividitur
in tres. Primo ostendit propositum per auc-
toritates. Secundo movet obieccionem et sol-
vit, ibi: Adhuc autem solet. 3o epylo-
gat dicta, ibi: Iam sufficit. Primo
nichil facit nisi quod auctoritatibus suum
propositum confirmat et declarat. Quo sapi-
encia attingit a fine usque ad fi-
nem, non quidem locali motu, sed in-
mutabilitate sui [illegible]. Et sic fiat
auctoritas Augustini quod dicit quod deus nusquam est ali-
cubi, et quod non est in loco sic locus
intelligendus est [illegible] predicta, quia a non
loco continetur sicut circumscriptibilis, sed nec lo-
caliter mobilis. **Adhuc autem solet**
moveri dubitacionem ex quo aliqua crea-
ture sunt de novo in quibus deus
est et cum non fuit in eis, videtur quod
deus sit mutabilis. Respondet magister
quod deus sine sui mutacione incipit
vel desinit esse in creatura etc. Iam
sufficiat. Hic epilogat etc. [illegible]

38. d[istinctio]

Hinc ergo ad propositum

Primo ostendit quorum sit dei sciencia. Secundo ostendit quomodo se habeat ad scita et dividitur in duas. Primo inquirit utrum sciencia dei sit causa scitorum. Secundo ostendit qualis causa sit. Hinc tertio. Prima in duas. Primo determinat de causalitate. Deinde facit secundo de eius infallibilitate ibi ad hoc autem. Primo movet quaestionem et obicit ad alteram partem. Secundo obicit ad partem contrariam ibi quod si ita est. Tertio solvit ibi hanc igitur. Primo querit utrum sciencia vel prescientia dei sit causa rerum vel econverso et probat primo quod sciencia seu prescientia sit causa rerum quia nulla futura fuissent nisi deus ea prescivisset et quia prescivit non potuit non evenire et quia prescivit futura ideo eveniunt vel evenient ideo prescientia est causa eorum. Confirmat idem auctoritate Augustini 15° de trinitate. Et est 13 de trinitate ut in textu. Deinde ibi. Quod si ita est. In oppositum arguit quia tunc sciencia dei vel prescientia esset causa malorum et per consequens deus esset auctor malorum. Deinde ibi Nec ergo rerum futurarum. Probat quod rerum futurarum non sit causa prescientia dei quia si sic tunc causatum esset ante causam. Deinde ibi Origenes. Ponit auctoritatem Origenis que videtur contra auctoritatem Augustini et ex qua videtur sequi quod res future sint cause sciencie dei. Hanc igitur. Solvit quaestionem quia ut supra deus est sciencia dei quandoque accipitur pro sola noticia qua deus eciam scit mala et sic non est causa rerum. Nunc eciam ut sit [illegible] prescientia est causa omnium que scit esse futura. Prescit enim mala que non est ipse facturus sed alii sicut ipse prescivit et predixit infidelitatem iudeorum et mala que ipsi erant facturi ut patet ca. 10 ^pt. 1^ scitorum. [illegible] sine quo non quia non potuit esse futura mala nisi deus presciat esse futura. Non sunt precia mala nisi deus sciat ea esse [illegible] [illegible] et sic intelligitur dictum Origenis cum dicit quod futurum est ideo scitur a deo antequam fiat id est quod futurum est scitur a deo antequam fiat scientia non scitur a deo nisi futurum esset ita quod ibi non denotatur causa nisi sine qua non. Secundo causa sciencia dei prout eciam includit beneplacitum et dispositionem et sic in rei veritate est ad illa interiorum secundum quod est Augustinus cum dicit non sunt quia novit sed quia facere placuit et quia facere disposuit. Ad hoc autem quod supra. Hic inquit de infallibilitate. Deinde facit et primo ponit rationem aliquorum sic arguentium deus scivit hunc lecturum vel aliud facturum et si contingit non legat ergo potest esse aliter quam deus prescivit ergo sciencia dei sit falli. Respondet magister negando quaestionem quia si hoc non fieret deus ipsum non fecisse prescivisset. Secundo arguit sic aut aliter potest fieri quam deus prescivit aut non si non ergo omnia de necessitate eveniunt. Si vero aliter potest fieri ergo sciencia vel prescientia

^1^ ... ^2^ ...

scientia dei falli potest / aut minui
Respondet magister / distinguendo terminos con-
tractionis / non potest aliter fieri quam
deus praescivit Et hec quia multi-
pliciter potest haberi sensus compositus
sensus est / quod potest non esse / quod deus
praescivit rem i. non potest utrumque simul
esse quod deus praescivit eam fieri
et aliter fiat Et tunc propositio est vera
Alius sensus potest esse / hoc aliter
non potest evenire / quam evenit / quod
deus praescivit futurum Et tunc falsa
est res / et potest dici de aliis compli-
cibus Aliud dubium de hoc / quod dicit ... divisio
augustinus / non aliter deus scivit
creata quam creanda / quod aliter sunt
quando sunt creanda / quam quando sunt cre-
ata / ergo deus aliter scivit ea
et quando / quia deus non aliter
cognoscit res / quando sunt / quam quando sunt
quia creanda solum sunt in sua
causa / sed creata in propria natura Respondetur
quod iam dictum / deus aliter cognoscit
sed aliter determinat hec cognoscens
et aliter est ... autem refertur ad
res cognitas / quod diversimode se
habent / verum est / deus enim bene
cognoscit illas res diversimode
se habere Secundo dubium / dicit hic / quod
dicit / quod scientia simplicis notitie [redacted] nos est causa rerum / sed scientia
approbationis / quod vera est scientia simplicis
notitie et approbationis rerum / Ostenditur
scientia simplicis notitie est dei / sed
deus est causa rerum / Respondetur concedendo
quod scientia simplicis notitie est causa rerum
sua tamen sub ea ratione / quod noscit vel

dubium

novit aliqua futura / sed sub ea
ratione qua approbavit ea esse futura
Tertio dubium de hoc / quod dicit augustinus
deus per prophetam praedixit infidelitatem
iudeorum / quod augustinus dicit super genesim
ad litteram / quod nulli debet revelari
quia damnatus futurus / ne cogatur
desperare Respondetur quod comminatione tamen
potest praedici quidam damnatus
futurus / non autem tamen modo simpli-
citer est inevitabile. 39. d.

Dist. 39

Praeterea quaeri solet
Ista est distinctio 39na
in qua magister inquirit / quaedam de
modo divine scientie et praescientie / in ordine
ad res scitas / Et primo querit de
ipsius mutabilitate / Secundo de ipsius
veritate / ibi / Sunt non quod praedictum est
Prima in 3 primo movet quaestionem
quam solvit / prima tamen obiectione
Secundo obviat eam / ibi quod / Et solvit
obiectionem / ibi Hic opponitur / 3o ponit
quorundam opinionem circa mutationem
divine scientie / ibi Est a quibusdam dicitur
Primo querit an divina praescientia vel
scientia possit augeri vel minui
Et quia utrumque / aliquid non est futurum
quod tamen potest scire esse futurum / ideo
eius scientia potest augeri / similiter aliquid
est futurum / quod deus scit esse fu-
turum / Et hoc potest non esse futurum / ergo
deus potest non scire hoc esse futurum
Et per consequens scientia eius potest minui
Respondet magister / quod scientia dei est simpliciter
immutabilis Et non potest augeri vel
minui / sed praescientia potest praescientia cen-
tia Et scire ... esse Et ...

sequitur aliquid pt deus scire quod non scit vel aliquid pt non scire quod scit sua scia pt augeri vel minui. Sz sufficiat quod aliquid possit esse scitum diuine sciencie et similiter aliquid pt non esse scitum quod est scitum diuine et ex hoc nulla fit variacio in diuina scia sed possibilis contingencia et difformitas in rebus. Ex hoc confirmat magister auctoritate beati augustini xv de trinitate. Sic opponitur a quibusdam. Sic dicentes magister obiciat si deus pt aliqua facere vel prescire que nunquam presciuit ergo aliquid prescire ex tempore vel scire ex tempore. Respondetur non sequitur quia deus pt scire vel prescire omnia quod pt facere et pt facere [illegible] quod nunquam fiet nec est neque presciuit et pt scire vel prescire quod nunquam sciuit vel presciuit. non tamen sequitur quod pt incipere scire vel prescire aliquid quia scia eius non est nisi de hiis que sunt erunt vel fuerunt et prescia non est nisi de futuris. Sed dicit quod deus scit omne quod pt facere. Ergo aliud scitum sicut augustinus dicit primo de trinitate dei scia dei est infinitorum in simul tamen propositionis tenendo opinionem magistri dicentis quod deus habeat noticiam non tamen de preteritis presentibus et futuris sed etiam de hiis que nec sunt nec fuerunt nec erunt. scit enim ista nec esse nec fuisse nec futura esse et tamen hoc ipse dicat quod deus non pt scire aliquid quod ipse non sciat. Sed tamen dici quod magister loquitur hic

Dubitatur

de scia visionis que solum est presencium preteritorum et futurorum propositionis autem loquitur de scia simplicis intelligencie seu apprehensionis que extendit se etiam ad possibilia non futura et de illa etiam intelligitur auctoritas augustini allegata. Item a quibusdam dici. Hic dicit magister quod enim quorundam opinionem deus pt scire plura quam sciat. Nec ex hoc sequitur quod fiat mutacio in scia dei sed solum in rebus sicut supra dictum est. Hinc vero quod. Hic magister inquirit de ulteriore scia dei et primo de hoc ponit abiectionem. Secundo determinat eam ibi. Ex tali itaque. Tercio recapitulat ibi Simul itaque. Primo per auctoritatem ieronimi super abacuk aggravatur enim quod deus non omnia sciat. Dicit enim idem absurdum est dicere quod deus sciat per momenta singula quot culices nascantur quot ue moriantur quota pulicum et muscarum sit multitudo vel quot pisces natent in aquis. Scia non est dicendum eam esse prouidencia dei veluti et visitum. Respondet magister quod dictum ieronimi non est sic intelligendum quod deus non omnia sciat sed sic quod deus non cognoscit per diuersa tempora et momenta sicut res incipiunt et desinunt et sicut nostra scia incipit et desinit. nec etiam ita prouidet bonis quod rationalibus sic nobiliori modo

Sz dici quod propter hoc dicatur equalis est eius cura de omnibus. Respondeo quod hoc equalitas non excludit ordinem diuine dispensacionis sed priuat particularis

qd no est scitum diue sciencie

dubitatur

acceptorz | ita q deg no e acceptor
psonarz | Tunc concludit mgr dicens
recapitulando | sit itaqz et i gmu-
bilit' scit deg omnia q fiunt et
sit et erut tam bona quam ma
la psit qz omnia futura tam bo-
na quam mala

XL distinctio

Predestinacio etc. nunc
de bonis salutaribg | supg
mgr determinauit de scia dei i gm
hic in speali determinat d' casu
put se lz determinate ad salua
dos | sicut e pdestinacio | ul de
terminate ad dapnados | sic e re-
pbatio | Et diui i duo po dtmnat
de pdestinacoe cum se | 2o d' eg cate
| sz an sit causa pma | ul lz aliq
alia causa priorz se | Di l | 1 | Si
aute quinq | pma i 3 | pmo de-
terminat quid sit pdestinatio | 2o de-
terminat de pdestinatoe certitudine
| i | pdestinatorum no | 3o de repbacoe i
suis pdestinato | Pmo dr | q p-
destinatio | e gre pparatio | q no
pt ee sine psciencia dei | licz p
scia dei | possit ee sine pdesti-
natoe | deg em psciuit mala q
no fuit facturg | solu at pdesti-
nauit eos | quos elegit | reliquos
no repbauit i ad morte eternam
psciuit pcatores | Nom pdestina
torz | Hic ont certitudi-
ne pdestinatos | Et diui i 3a
pmo ponit quorz ad ueritate | 2o
obicit i gmu et soluit obiectoz
i | ad hoc aut obiciunt | 3o obicit
cum pluriz | Et soluit i | Reepty
adhuc | Pmo ont eo intencione augi

i libro d' correpcoe et gra | q sit
certg nus electorz | Dicit em apoc
3 | tene quod habes | ne alig accipi-
at corona tua | Ex hoc arguit au-
gustig | sic | si no e alig acceptug
nisi ille pdidit | ctg 3 nus elec-
torz | Idem | obicit q hoc | qua
deg quibgdam dabit graz finali-
pseuerande | quibg posset no ap-
ponere graz | uel no dare graz |
uel quibg posset subtrahere graz
| igr nus electorz posset dimi-
nui | Item deg quibgdam no ap-
ponit graz finar pseuerandi | quibg
posset apponere | igr nus electorz
posset augeri | Respondet mgr | q accus
tales locucoes | nus electorz no
potest augeri ul minui | pdesti-
natg no pt dapnari | et siles i
sensu diuiso sunt fle | et i sensu cpo-
sito vere | no em pt utrumq sil ee
| sz q aliquis sit electg | et dapne
et ita de alys | Et dicit mgr | in
telligencia em cdicoes implicate
veritatez facit in dicto | et impossi-
bilite i no | quod sit intelligit
| accipiat duo dicta | sz vnu vm
sz | forte posse dapnari | et alteru
falsu | sz | forte no posse dapnari |
si aute adiungat | cdicoes implicita |
in hoc pncipio pdestinatg | intel
lectg huig cdicoes | facit dcm qd
pug erat flm ee vm | qz forte
no posse dapnari 3 flm | et tn
no posse forte dapnari | si e p
destinatg | e vm | Sili tn cdicoes

ubi Ad hoc aut obiciunt

Ubi Cuibus videmg

facit impossibilitatem in dicto uero / forte
eum posse damnari est uerum / et tamen
forte posse damnari / sic est possibilita-
tem est impossibile / ita quod impossibilitas ad
totam conditionalem refertur. **Ve-
rum adhuc** / hic obiciat quis
solutionem / quia accipiendo in sensu composito /
non potest simul esse utrumque istorum / scilicet
quod aliquis sit predestinatus et dam-
netur / similiter est alterum istorum / non potest
non esse / predestinatus enim / non potest /
non esse predestinatus / eo quod ab e-
terno predestinatus est / ergo est simile
quod alterum istorum non possit esse / scilicet ut
talis predestinatus damnetur / et per consequens
diuisim accipiendo / uerum est / quod talis
non potest damnari. **Respondet magister**
distinguendo illam propositionem / predestinatus
non potest / non esse predestinatus / per
sensum compositum et diuisum / nam in sensu
composita est uera / sed in sensu diuisa falsa
sicut prius / et patet in littera / Et subdit
quod aliqui concedunt / quod sit iste ab eterno
potuit non esse predestinatus / demon-
strando tamen unum predestinatum / ita
deus potest eum modo non predestinasse
ab eterno / et per consequens ille potest non
fuisse predestinatus / et ideo potest non esse
predestinatus / Et magister subdit / quod licet
isti concedant hoc de actionibus dei
/ que non sunt ... / sed potest ...
intelligi predestinacionem ... / scilicet quod ad deus
presciuit uel uoluit / ipse tamen potest numquam
uoluisse / non tamen concedit hoc de acti-
onibus dei et hominum / scilicet quod est fuit a-
ctum ... / sed quod illud quod semper potest
non esse semper / talis enim aliquos ex ... e-
ternitate ... / non ... in ... et

acquirit necessitatem
Siquidem predestinatio Hic magister
determinat de reprobatione / et uult
quod sicut predestinatio est gratie preparatio
/ ita est diuina electio / qua eligit quos
uoluit / ante mundi constitutionem / ut
dicit apostolus / ita reprobatio est pre-
scientia iniquitatis quorundam / et prepa-
ratio damnationis eorum / et sicut pre-
destinationis effectus est apposite gratie
/ qua iustificamur in presenti / et glorie
qua beatificamur in futuro / sic effec-
tus reprobationis consideratur per duo /
scilicet presentiam iniquitatis / quam deus non
preparat sed prescit / et etiam penam
quam deus prescit et preparat / et hoc probat
per auctoritates sanctorum / in quibus ostenditur
quod effectus reprobationis uidetur esse obdu-
ratio / nec tamen / deus obdurat aliquem
ei maliciam impartiendo / sed gratiam
non conferendo / et ideo dicit apostolus
cuius uult miseretur / et quem uult
indurat / induratorem uocat / gratie pre-
uaricatorem / ut non apponat ut augustinus
exponit ad simplicianum / Et ponitur
in glosa / super dicto uerbo apostoli / et
ibidem dicit augustinus / quod hoc sit al-
tissimum / et ab humanis sensibus remo-
tissimum / quare deus quibusdam non dat
gratiam / sed eos reprobauit / et ideo
apostolus hoc non aperit / sed potius
ammiratur dicens ad Romanos xi / o al-
titudo diuitiarum sapientie et scientie dei
/ quam incomprehensibilia sunt iudicia
eius / et inuestigabiles uie eius
Moro / quod predestinatio dicitur uno
preparacio boni / et sic queritur hominibus

⁊ angel' ⁊ eciam xº. Alio dicit
ppatorem ⁊ liberatorem a malo / ⁊ t
ipse querit hominibus / ⁊ sic accipit
ingr / cum dicit / q predestinacio est
de hominibus saluandis. **xl. distinctio**

Si autem quemquam / det-
minat de calitate predestina-
⁊ reprobacionis / excludens errorem eorum /
qui utrumque eorum / ex parte mei as-
signabant / ⁊ dividitur in 2 primo facit
hoc / 2º incidenter ostendit sentenciam dei
inquantum divinum / ibi **sptea gredi-**
oportet / prima in duo primo ostendit
veritatem / 2º excludit errores / ibi
opinati sunt / primo intendit q bonum
est aliquod ostendendo obduracionis / ut dicit
augustinus ad Sixtum in glosa / Ex quo
super illo / cuius vult miseretur / in-
durat enim aque deus / 2m indicium
quod redditur pro meritis illius / q ob-
duratur / **Non** da intelligi / q sic
reprobacio dei est / nolle misereri / sic
obduracio est / non misereri / non sicut
a deo aliquid irrogetur / quo homo sit
deterior / sed tamen quo sit melior non
erogetur **Si** aut quemquam meritum in-
perciendum / non q intencio / ne gracia
euacuetur / **Ex** hoc infert / q primam
intelligi predestinacionem / vel effectum
predestinacionis / **Sed** obduracionem vero
non potest intelligi reprobacionem / quia
obduracionis est ad meritum / ut racio
est deum / reprobacionis vero nullum est
meritum **Sed** obduracio bene est prima-
cio vel subtraccio gracie / q est effectus
reprobacionis / quandoque tamen reprobacio ali-
quando accipitur pro obduracione sic predestinacio

macio pro gracia accipitur **Ex** hoc ul-
terius infertur / ex quo nulla sit
merita / apud gratie precedencia / multo
minus sunt merita prius predestina-
cionis / ⁊ ita nec reprobacionis / ubi etiam
enim elegit Jacob ⁊ reprobavit esau
/ antequam ipsorum aliqua contraxit merita /
Ex quo patet / q eorum merita vel de-
merita / non sunt causa predestinacionis
vel reprobacionis / **Opinati sunt**
quidam / excludit errores duos
/ 2m / **i multi vero** / prima in 2 / secundum
q duo ponunt obiectionem / 2 ibi
hiis tamen adversari / **Primo** intendit
quidam fuerunt opinati / ideo opera 2m
ho q sunt a deo presciata / esse causam
predestinacionis ⁊ reprobacionis / **Dicunt**
enim deum elegisse Jacob / quia talem
eum futurum prescivit / q in eum crederet
⁊ ei serviret / quod etiam augustinus se
sensisse fatetur / **libro retractacionum** / in retractat
quod prius dixit / scilicet / q deus elegit
fidem in presciencia / ⁊ quia sibi ~~credituri~~ credituros
esse prescivit / ipsum elegit / cui spiritus
sanctus daret / ⁊ fatetur sic motum dicto
apostoli / qui dicit **prima cor. 12º deus**
est / qui operatur omnia in omnibus / ⁊ quia
nusquam dictum est de deo / seu de
fide / q illa deus det omnibus / sed dicit
q deus non elegit opera cuiusquam in
presciencia / sed fide / quasi prescivit aliquos
credituros / quos eligit q quia credunt
non est quia ad bonum operandum illius
est / illius est qui credentibus dat spiritum
Nos in retractatus dicit se non
sed invenisse / qualis sit eleccio gracie

De qua dicit aplus, ro quo / reli-
que p electionem gre / salue fient
Et ecia dicit ꝑ ffa no dicere, ia / eo
sore fidez int dei munia repni / q
dr in eode spu / Et ideo subiungit vtrpp
go inz e / ppt arbitriu uolut / Et utrp-
q3 datu e p spm fidei ⁊ cait / vel
Et io dicit aug lio de pdestinac
factorp / no q3 futuros ros de mde
Reys tame obicit p augm
sup malach / qui dicit q int pec
catores sit tal disputas / q in q
busda no dei iustificat / pcet ad
/ quos dign efficat iustificatoe / sic
sut isti / qui resurgunt a peccatis / ff
/ In quibusda no pcet ad / quos sut
dign obtinsioe vel obduracoe / ex
hoc inde inme q ex inits pcaby
/ lice occultissis / aos elegit / Et alios
reprobauit Respondz mgr / q credat
ho ee veritatis simul cu pcedeby
/ aliqui ty dicunt ho sic ee intelli-
gendu / q aliqui no ita mali sut
/ ut mereant sibi grcz no impertiri /
quida aute intato ad iniquit
qsida puenerunt / ut ho mereant
/ ut digne abiciat Sz mgr dicit
q hoc finalu sit / q no e gnis
expo / vt dica illos dignos ee gra
/ qui no sut ita indigni sic alij ||
Multi vo reprobat am errorem dicau
q aie prius fuit in celo / et pgca
rem inita ⁊ dimita in corporibus
q in carceribus sut incluse Sz hac
opinioz respuit catholica fides / ut
dr aug in glosa / ro quo / cu apte dr
aplus d iacob ⁊ esau / cu non

sibi Sz querit vtrum

dum nati ecent / Deinquit vtrp
sicut dicit deus elegit quosda ut
boni fient ⁊ fideles / ita ecia
qredi debeat reprobasse quosda
ut mali eent / et infideles / et
obduraret ut peccarent Respondet q mul-
latenus debz qredi / no eni reprobacio
ita e causa mali / ut pdestinacio e ca boi
Sicut obduracio ita facit hominez
malu / quemadmo inia facit
bonu Preterea querit dicari rc
Inquirit vtrp prescienciam dei et
scia possint minui / et Respondet
q deus multa pscuit / que ia no
pscit / quia solu pscit futura / sed
multa q prius fuit futura / ia no
sut futura / hoc ty no e ppt ali-
qua mutacoz pscie dei / sed ppt
/ de quibus e prescia / et pgca de
scia dicit / q q deus scit / hoc sp
sciuit ⁊ sciet / Et q sciuit / hoc semp
scit ⁊ sciet / Et si obiciat deus sciuit
mundu ee creandu / Et mo no scit
mundu ee creandu / igr aliqd sciuit
quod no scit Respondz mgr q
eade rc / que signa p ho / q3
mundu ee creandu / deus ab eterno sciuit
⁊ nunc scit / Et ieternu sciet / sua
scia inmutabilis / qua ty scaz diuis
vrbis exprimi oportz / ppt ho q ea
vrb scita / qrz e prius / qrz pnta
quadeqz futura Sequitur xlii distinctio

Nunc de omnipotencia
prius determinauit de sciencia
dei / nunc de potencia / Et primo
ondit veritate potencie eius / Sm
qua dica omnipotens / Scdo excludit /

quorundam errorum [i]n potentiam dei li-
mitantium [di. 13] Prima in 3 [p]o-
nerem quorum et determinat / 2o solvit
instantias quasdam contra eam [sed quaeritur] /
3o obicit per auctoritates / quas declarat
[Ex quibusdam tamen] / primo quaeritur quare
deus dicitur omnipotens / vel quia omnia
potest / vel quia potest quidquid vult / [R]espondetur
quod dicitur omnipotens / quia omnia potest
non tamen facit / nisi quod sue congruit
equitati et veritati / ut patet / per augustinum
in libro questionum veteris et nove legis /
q·97· [Deinde] [sed quaeritur] / obicit deus
non potest ambulare et loqui / [S]imiliter
non potest peccare et mentiri / [R]espondetur
primum dicitur / quod huiusmodi actiones sunt am-
bulare loqui et complere / sunt in
potestate dei / quia facit eas in creaturis
[S]ed cum dicitur / quod posse peccare / et pos-
se mentiri / non est potentia sed infirmitas
2o obicit / deus non potest mori / nec falli
nec miser fieri / igitur non est omnipo-
tens / [R]espondetur cum augustinus libro de sim-
bolo / quod non spectat ad omnipoten-
tiam / sed huiusmodi passionibus subiectus
esset / omnipotens non esset / [D]einde
concludit / quod omnipotentia dei consideratur
cum duo / primum est quod omnia facit /
que vult / et omnia potest / que posse / est
potentie / et non infirmitatis / [S]ecundum est / quod
omnino nihil pati / nec corrumpi est / ab ali-
quo / impedire deus [Ex quibusdam]
tamen [o]bicit per auctoritates / que
videntur sonare / quod non ideo / deus
dicatur omnipotens / quia omnia potest
sed quia / potest omnia / que vult /
et nihil potest / sue voluntati ef-
fectum impedire [Sed] [ad hoc]

[R]espondet magister / quod cum augustinus dicat
omnipotens non dicitur ex eo / quod omnia
possit / ibi accipit hoc omnia generaliter
prout extendit se ad mala / quia deus
nec vult nec potest [S]imiliter cum di-
citur ob aliud dicitur omnipotens / nisi
quia quidquid vult potest / non negat eum
etiam posse que non vult / sed affir-
mat eum posse quidquid vult / scilicet / quod
nihil possit eius voluntati resistere
[E]t hoc dicunt adversus illos / qui
dixerunt / deum multa velle / que
non potuerit [S]imiliter cum dicitur / quod non
ob aliud est omnipotens / nisi quia
potest / quidquid vult / [h]oc duplicater intelli-
gitur vel quidquid vult se posse / vel quidquid
vult facere / vel quidquid vult fieri
[S]ed intelligitur / primo vel 2o / non sufficit
ad eius omnipotentiam / quia quilibet
beatus in celo potest facere / quidquid vult
facere [S]imiliter potest / quidquid vult se
posse / non enim vult facere / nisi quod
facit / nec vult posse / nisi quod
potest [S]ed si intelligitur 3o / tunc
non convenit creature / quia beatus petrus
vult aliquos salvos fieri / qui sal-
vabuntur / ipse tamen non potest hoc facere
ut salvet eos / [D]eus igitur dicitur
omnipotens / quia potest facere et quidquid
vult fieri / [E]t quidquid vult se posse
[E]t totum potest facere per se / et ex se
[S]ed creatura non potest ex se / nec per se
sed ex virtute divina / [E]t scilicet filius
in divinis vel spiritus sanctus / non operatur a se
quia non habet esse a se / sed a patre
operatur tamen per se / [v]el per hoc d. lo
de trinitate / [Et] [sic] [h]ec distinctio alia
Quadragesima tercia d.o

Quidam tn̄ de suo / Hic tollit
errorē / diuīā potencia limitan
et diuī in duo / primo improbat eos
impugnando limitabat dei potencia
respectu faciendorum / 2o quo ad
qualitatē faciendorum ibi. ll / prima
in 3es / primo narrat eorum posicionem
2o eorum probaciones / quas solvit / in
3a ponit suā opinionē / 3o concludit
veritatē / ibi / fatean̄ itaque / primo in-
tendit / quod aliqui dicunt / deum non
posse aliud facere / quam facit / nec
melius facere illud / quod facit / nec
posse pretermittere ad / de hiis que facit /
Istarum quarum / Hic ponit pro-
baciones eorum / et solucionem / et di-
viditur in 4e / primo ponit duas racionas
sumptas a racione boni et iusti / et
eas solvit / 2o item ponit duas
sumptas a racione debiti faciendi
et dimittendi / quas et solvit / ibi
Addunt quoque / 3o ponit racionem sumpta
a racione mobili ibi / Addunt quoque / 4o po-
nunt racionem sumpta ex presciencia / et sol-
vit ibi / Et aliud adiungunt / Item 5o
ponit auctoritates / quas inducebat
ad confirmacionem opinionis sue / et
eas solvit / ibi / Hiis autem illi scrip-
toris / primo arguit / deus non
potest facere / nisi quod bonum et iustum
est fieri / sed nichil est bonum et iustum
fieri / nisi quod ipse facit / alias enim
non faceret / ergo / quod bonum et iustum
est eum facere etc. / 2o / deus non potest
facere / nisi quod eius iusticia exigit
sed eius iusticia non exigit / nisi
quod facit / ibi / Sed nulla eius iusticia
exigit / ut illud non faciat / quod
non facit / ergo non potest facere aliquid
eorum que dimittit / Illud primam
racionem dicendo illa / deus non potest facere
nisi quod bonum et iustum est fieri / si
enim intelligitur sic / quod deus non potest facere
nisi quod si faceret iustum esset et bo-
num / verum est / Si autem sic intelligitur
quod non potest facere / nisi quod iustum et
bonum est ut fiat / falsum est / quia
multa potest facere / que nec sunt ut
fiant / nunc est / nec est iustum ea
fieri / Illud eciam dicitur / quod 2o uno
exigit / significat exaccionem / non proprie
de deo dicitur / distinguendo tamen est / cum
dicitur non potest deus facere / nisi quod exigit
eius iusticia / Si enim sic intelligitur / quod
non potest facere / nisi quod sua iusta
voluntas vult / verum est / Si autem intelligitur
/ quod non potest facere / nisi illud / quod
si fieret / iusticie eius conveniret / et
est verum / Item distinguitur illa / non
potest facere / quod iusticia eius exigit /
ut non faciat / etc. / Et autem iusti-
cia dei possit accipi pro sua iusta
voluntate / patet per augustinum exponentem
illud / in verbo gen. 19mo cum dominus loquebatur
ad loth / non possum / quicquid facere
donec illuc intres / non posse inquit
se dixit / quod sine dubio poterat
per potenciam / sed non poterat per iusti-
ciam / quam dicit poterat quidem
sed non volebat / Addunt quoque
Hic ponit duas raciones sumptas
a debito / prima non potest deus facere
nisi quod debet / sed non debet facere
nisi quod facit / 2o vel debet dimittere
quod dimittit / ne faciat / aut non
debet / si non debet / tunc non recte dimittit /

Si debet dimittere / ergo non debet
facere / ergo non debet eum facere / Et per
quens non potest facere / quod dimittit / Si-
militer non potest dimittere / quod facit
/ quia debet illud facere / Responsio / quod hoc
verum debet non est quia deus / qui
nobis nichil debet / nisi ex promisso
/ dispensando tamen et iure dicitur / non potest deus
facere / nisi quod debet, i. nisi quod vult
/ falsum est / Si autem intelligatur quod non potest
facere / nisi illud / quod si facit decet
facere / saltem ex eo quia cum tamen que-
met / hoc facere / verum est / Inducit
quasi illi / Ponit alia racionem
/ que sumitur a racionalitate / quod
deus agit et dimittit / Unde arguunt
sic / deus non potest facere vel dimittere /
nisi sit optimum et racionabile / racio-
ne facere vel dimittere / Sed non
est racionabile eum facere / vel di-
mittere / nisi quod facit vel dimittit /
... non / quia potest optimum et ... eter-
na / semper manet / Ergo quasi non
potest eum facere vel dimittere / Responsio
si autem intelligatur quod deus non potest facere
nisi ea / que racionaliter fuit et fiunt / et
ea que si fierent / racionabilia erunt / verum
est / Si autem intelligatur eum non posse fa-
cere alia racionalia et bona / nisi que vult
et facit / falsum est / quia omnia facit
que vult / et dimittit que vult / ex re-
ctissima voluntate et racione / Ergo
quod facere non potest / et tamen racione
manente / multa potest facere / que non fa-
cit / et multa dimittere / que non dimit-
tit / Iste aliud adiungit /
Alia ratio que sumitur ex potencia tenet /

Deus non potest facere / nisi quod potest / sed
non potest / nisi quod facit / Responsio sicut
magister ... illius plures tamen patet ex hys
que dicta sunt de potencia / distinctione 39 / ubi
dictum est quod deus multa potest facere que
non facit / et ex hoc patet quod multa
potest facere / que non facit / Hys
autem / Hic inducit auctoritatem pro
dicta opinione / quarum prima est in libro
de symbolo / ubi dicit / Hoc solum
deus non potest / quod non vult / Responsio
hoc sic intelligendum est / hoc solum deus
non potest / quod non vult se posse / Secunda
auctoritas est augustini primo libro confessionum
ubi dicit / quod voluntas dei non est
maior quam potencia et econverso / Responsio
concedo auctoritatem / sed ex hoc non necessario
dicitur plura posse / quam velle / quia
plura subiecta sunt eius potencie / quam
voluntati / Fateamur itaque / Hic concludit
veritatem / scilicet quod deus multa potest facere / que
non vult nec facit / et multa potest
dimittere que facit / Secundo auctoritate
scripture et augustini confirmat / et tangit
illud Matthei 26 possum rogare patrem
meum et exhibebit mihi plus quam 12
legiones angelorum / et illud in auctoritate
augustini tangit illud Matthei 11 Ve
tibi Bethsaida / Ve tibi Corozaim / Subita
Modo de hoc quod dicitur deum esse de-
bitorem ex promisso / Contra ergo est obligatus
nobis et per quem obligacio cadit in deum
Responsio quod ipse tamen est debitor et ob-
ligatus / ex sui liberalitate / se nobis astrin-
gens / non autem a nobis accipiens / et
ideo non est nobis obligatus / ex aliqua indi-
gencia vel necessitate etc. / Hec alia d° XX

Nunc illud restat | Hec excludit errorem limitantium divinam potentiam quantum ad quantitatem rerum factarum / et faciendarum / et dividitur in 3 // primo excludit errorem ponentium divinam potentiam non posse facere meliora / quam facit / 2o determinat quandam aliam / Utrum possit facere meliori modo quam facit / ibi Post hoc considerandum // 3o determinat quandam aliam quasi incidentem / ibi Praeterea quaeri solet / Prima in duas primo excludit errorem eorum / 2o destruit positionem eorum / ibi / Verum hic ab eis Arguunt sic / quia si deus potest facere res meliores quam facit / et non vult / ergo invidus est / quia etc. / quia sic arguit augustinus .83. questionum probans / quod pater genuit filium sibi equalem / quia si potuit et noluit / tunc invidus esset ut supra d. 20 etc. Respondet magister / quod non est simile / quia filium genuit de sua substantia / creaturam vero non // Deinde vero / arguit contra illam opinionem / quia si deus non potest facere res meliores / quam sint / aut hoc est / quia creatura est summe bona vel quia maius bonum / quod ei deest capere non potest / Si primum / tunc esset equalis creatori / si 2m ita hoc ipsum non posse / defectus est / et non potentie / et sic alio / quia qui fecit creaturam / potest eis eidem maiorem dare capacitatem / Ex hoc concludit quod deus potest facere alia quam facit / et ea quae facit potest facere meliora // Post hoc considerandum est // Quaeritur utrum deus / ea quae facit / possit facere

et hoc confirmat auctoritate augustini super genesim

alio vel meliori modo / quam facit Respondet / quod si modus operationis referatur ad sapientiam opificis / tunc nec alio nec meliori modo facere potest / quia non aliam vel maiorem sapientiam / Si vero modus referatur ad rem quam facit / tunc aliter et melius facere potest / ea quae facit / quia potest quibusdam meliorem modum conditionis praestare / et quibusdam aliud // Praeterea quaeri solet / Quaeritur utrum semper deus possit omne quod aliquando potuit / et videtur / quod non / Potuit enim incarnari / mori / et resurgere / et talia quae non potest / igitur videtur ex hoc sequi / quod habuit potentiam / quam nunc non habet / Respondet magister / quod sicut omnia semper scit / quae aliquando scivit / et semper vult / quae aliquando voluit / sic omnia potest / quae aliquando potuit / Sic enim olim potuit incarnari / ita et nunc eiusdem rei potentiam habet / potest enim incarnatum / praeterite sicut prius est dictum de scientia / et eodem modo intelligatur de voluntate / nec ex hoc oportet / quod possit incarnari / secundum varietatem diversorum temporum / in diversis temporibus prolata / eadem significant / adverbia adversa / ut si dicam nunc / ille potest legere hodie / et cras dicamus ille potest legisse heri / vel potuit legere heri / eiusdem rei potentia monstratur Si autem in diversis temporibus / dicam verba eiusdem temporis et adverbia / ut si hodie dicam / ille potest legere hodie / et similiter cras dicamus / hic potest legere hodie / non idem sed diversa / dicam eum posse / et ideo si dicimus deum nunc posse nasci / non

dicemus ipsum esse posse / quod dicimus
ad ante nativitatem suam dicemus eum
posse nasci. Ex hoc concludit quod quicquid
deus potuit aliquando adhuc potest / non
tamen omnino quod semper possit facere omne
illud esse vel fieri / quod aliquando
potuit facere esse vel fieri. Sed sufficit
quod possit omne tale facere esse vel
fieri vel fecisse / quod aliquando potuit
facere / et ideo dicitur de velle et facere

Item de voluntate 47. d°.
dei. Superius magister determinavit
de dei scientia et potentia hic determinat
de eius voluntate / Et dividitur in 3 primo
determinat de voluntate eius 2° sequitur
de eius efficacia d. 46 / ibi Hic oritur
questio / 3° [illegible] de conformitate nostre
voluntatis ad ipsam voluntatem divinam
d. ultima / ibi Sciendum est / Prima dividitur quoniam
prima in 3 primo determinat de volun-
tate quo ad eius quiditatem 2° quo
ad eius causalitatem ibi Causa autem cunctorum
ibi / Hec itaque summe bona 3° as-
signat voluntatis multiplicitatem / quan-
tum ad acceptionem nominis ibi Sed
non est pretereundum / prima adhuc
dividitur quia primo facit quod dictum est
2° ponit obiectionem / quam solvit
ibi / Et licet idem sit / primo intendit
istam conclusionem / quod voluntas dei est
divina essentia / Et volens summe vo-
luntatis dicitur de deo ratione persone et
quia non est aliud deo velle / et esse /
sed omnino idem / Et licet idem
Contra hoc obiciat / quia si omnino
idem est deo velle / quod esse / ergo
ex quo dicimus deum velle / omnia
que facit / sciat dicemus eum esse

omnia que facit / Respondetur negando
quia / quia non est in similitudine de facere
Unde cum dicitur deus facere vel faciens
et velle vel volens / hec dicuntur
de deo ratione effectus / cum tamen additur
omnia / Et dicitur deus facit omnia vel
vult omnia / contraria quidem sunt
non absolute / sed est determinatur / quod facere
vel voluntati divine / quia est permanet
contraria / omnia sunt subiecta / et
ideo dicitur de voluntate Hec
itaque summe bona voluntas
Hic magister ostendit causalitatem di-
vine voluntatis / Et intendit istam
conclusionem / quod divina voluntas summe
bona est causa omnium / que naturaliter
fiunt / facta sunt vel futura sunt / quia
nulla causa querenda est / cum ipsa sit prima
et eterna. Et ergo si queratur / quare
deus fecerit celum et terram Respondet
augustinus in libro contra manicheos / quia
voluit / Et si queritur quare voluit
magis aliquid quam aliud / quia sit di-
vina voluntas / Et causa quare divine
voluntatis / que non est danda / si
enim sit causa / tunc aliquid accedit
ei / quod nephas est dicere Volun-
tas ergo dei / Et tunc concludit
quod ratione augustinus in 6° de trinitate
divina voluntas est vera causa omnium
non solum corporum que generantur et naturaliter
fiunt / sed est corporum que rara
et miraculosa sunt / Et ex hoc im-
probat philosophos / qui aliis causis effectum
divine voluntatis attribuere volebant
Et maxime improbat illis / qui ne-
gabant finem in entibus / dicentes
omnia evenire ex necessitate materie / sed ut

rentat aplees in 2° phisicorum
Et dicit magister q voluntas dei est
aula summi imperatoris / et hoc ideo
dicit / quia de ipsa exeunt edicta
et iudicia / quibus mundus regitur
Sed non est precedens / hic
magister / ostendit nomine voluntatis mul-
tiplicat dici / et velut q accipitur quo
proprie et sic non est aliud / quam essentia
divina / et vocatur voluntas beneplaci-
ti / que semper impletur / dicente propheta
omnia quecunque voluit / dominus fecit
Etiam voluntas dei / quo cum signatur
significat aliquid / quod non est essentia
voluntas vel essentia divina / et ta-
ut sic quinque modis / scilicet preceptio-
ne / prohibitione / consilio / permissi-
one et operatione / et applicat hoc quinque
dicitur psalmista / Vers. propheta magna
opera domini / exquisita in omnes
voluntates eius / sic applicat multos
effectus divine mentis / dicit propheta
psalmista / mirabilis dominus inenarrabilis ta-
tabis **Ideo autem preceptio /**
hic specialiter ostendit / q quot de
illorum / scilicet preceptio prohibitio con-
silium / dicitur divina voluntas / eo q
est signum divine voluntatis / sicut
signa ira dicitur ira / et sic de-
dicitur natura / licet in eo non sit
ira / sed signa ire / foris sunt p
ipsum Et ideo etiam dicitur in oratione
dominica fiat voluntas tua / ibi
voluntas capitur pro precepto / et ca
pitulo / et contra hanc voluntatem mul-
ta fiunt Et ipsa subiungit
magister / q licet predicta dicatur

voluntas dei / ideo / quia sunt signa
voluntatis divine / non tamen est intel-
ligendum / deum omne illud velle
fieri / quod precipit / vel non fieri / quod
prohibuit / ut patet de ymolatione p-
recepta abrahe / de qua habetur **Gen.
22°** / et de prohibitione facta ceco quem
christus illuminavit **ut quo** **Permissio
quoque dei /** hic magister declarat hoc
quod premisit de permissione / et
operatione / que etiam voluntas dei appella-
tur de hac cum dicit **augustinus** / q nichil
fit / nisi omnipotens velit fieri / vel
sinendo ut fiat / vel ipse faciendo
et nichilominus voluntatem dei dicit
nominibus operationem vel permissionem / et
in hoc / q dicit nichil fieri nisi
deus velit fieri / includit tam bona
quam mala / mala cum sinit fieri
sed non facit / bona vero ipse facit
Ex istis patet / q istis quinque modis
voluntas dei tamen pro aliquo signo
divine voluntatis / et quinque vocantur volun-
tates signi Ipse autem tamen pro voluntate
beneplaciti Et secundum est / q
omne signum voluntatis vel est in
presenti / et sic respectu bonorum est opera-
tio respectu malorum permissio / vel est in
futurorum / et respectu malorum est
prohibitio / respectu boni ad quod
omnes tenentur preceptio / sed respectu
perfectionis boni consilium. **26. D°**

Hic oritur questio ex hoc
magister / determinavit de vo-
luntate divina quid sit et quot modis
dicatur / hic inquirit de eius efficacia
cia / et dividitur in duas partes / primo

monz quasdā quones | de qui-
busdā que uidet diuīā uolūte
onde ī efficace | 2° ondit eā esse
i omibꝫ efficacē | infra dr̄ e g̃ma
ī uoluntas quippe dei | prīa ī duo
diuīt. duo que possēt diuīā uolūte
onde inefficacē | uel q̄ nō fiat
q̄ uult | uel ut fiat q̄ nō uult
In prīa ergo pte ptractat hac
quōz | utrꝫ uelit fieri | quod nō
fiat | In 2ª utrꝫ aliquid fiat
quod nō velit | l. | Ideoqꝫ cū cōstet
prīa ī duo prīo mouēz dubi=
tacōz ex duabꝫ auctoritatibꝫ | 2° ex=
ponit easdē | Sꝫ audiamꝰ solu=
cōz | prīo mouet hāc qōz
utrꝫ deus aliquid uelit fieri | quod
nō fiat | Et uidetur prīo q̄ sic | q̄r
dicit prīa ad thimo 2° | qui uult
omēs hoīes saluos fieri | nō tn̄
omēs hoīes saluātur | l. | Et mt
23° | dicit xp̄s ierlm ierlm
quocies uolui cōgregare filios tuos
sicut gallina cōgregat pullos
suos | et noluisti | si ergo filios ierlm
colligere uoluit | et ea nolēte nō
fiat | aliquid uoluit qd̄ nō fiat
Sꝫ audiamꝰ solucōz
Hic mgr̄ rndet pō ad auc̄te
2ā | q̄ hoc nō est dictū quasi
deꝰ uoluit colligere filios ierlm
et q̄ ipa nolēte | hoc nō pt̄ fieri
| sed pt̄ intelligi dupl̄r | q̄ deꝰ no-
luit colligere filios ierlm sc̄ a-
postolos et alios quos elegit
ipa tn̄ nolēte | dicat ergo quo-
cies uolui cōgregare i. q̄t q̄t
cōgregaui | mea uoluntate ꝑ efficaci

te nolente hoc fieri | et ista expo°
e beati augu̅ni ī enchi | ~~sed illa~~
~~auctas q̄ apls dicit~~ | Que
uidetur restat | Sed illa auc̄te
sꝫ apls dicit | q̄ ipa e sic in-
telligeda uult omēs hoīes
saluos | ac si dicatur | q̄ nullus
fit saluus nisi que ipse saluū
fieri uult | Et eadē mō exponitur
illud psalmi primo | Illuīat oēz
hoīez uenīte in hūc mūdū
| q̄a nullꝰ illuīatur | nisi ab ipo
| et illa eciā e expō° augu̅ni ubi
sup̄ | Ideoqꝫ cū constet | hic
ptractat mr̄ 2ā qōez | inquirēdo utrū
deꝰ nō uelit fieri mala | uel no-
lit fieri mala | que tn̄ fiunt | et
diuīt in 3 | prīo mouēt quōnē
| et ponit circa eā diuersas opiōes
| 2° ꝓpsē i. | qui eū dicūt | 3° eligit
unā illarū | l. | licet igitur et alia
Sunt igitur due opiōes de illa ~~q̄~~
quōe | prīa q̄ deꝰ uult mala
eē uel fieri | nō tn̄ uult mala
2ª q̄ deꝰ nō uult mala eē uel
fieri | et ambe conueniūt ī hoc | q̄
deꝰ nō uult mala | Qui eū
dicūt | Ponit istas opiōes | et
prīo ponit prīā | sc̄d sūꝰ ibi
2° 2ā | l. | Illi uero qui dicūt |
prīo arguit prīā opiōe sic
| si deꝰ nō uult mala eē uel fieri
| igitur uult mala nō eē uel fieri | et
tūc fiat sic | q̄ ꝯ eiꝰ uoluntatē
aliquid fiat | et sic nō e omipo-
tens | 2 ꝯa nō e mala fieri
| ut dicit augꝰ | uel ī ꝯa | Sꝫ
ꝯa | q̄a ut d̄t augꝰ in Enchi

bonum est mala esse quia si non
nullo modo sinerentur ab omnipoten-
ti bono. Et omne quod bonum est
esse vel fieri deus vult esse vel fi-
eri. Illi vero qui dicunt etc.
Persequitur tertiam opinionem et primo
ostendit quis [illegible] secundum eam sol-
vatur ratio prime opinionis secundo in-
quirit rationes ad illam opinionem
ibi Si quis igitur diligenter. Primo excludit
quandam supradictam obiectionem contra hanc
opinionem ibi Ita sufficienter ostensum est. Et pa-
tet in duabus primo ponit solutionem ra-
tionis et secundo que fundatur super ea
ratione. Primo ponit solutionem ibi
Quod vero augustinus. Primo intendit
quod tertia opinio dicit mala non esse ut
fieri a voluntate dei. Respondet ad
obiectiones premissas dicit deum non vel-
le mala fieri nec velle non fieri
vel nolle fieri sed tamen non velle
fieri. Si enim vellet mala fieri esset
esset auctor malorum et si vellet
mala non fieri tunc tamen fierent im-
potens videretur. Quod ideo dicendum est
deum non velle mala fieri ut non
auctor sed permissor malorum nec
fiant et ex hac patet solutio illarum
duarum rationum. Quod vero dicit quod non
est similiter bonum mala fieri augustinus
autem ostendit quod ex malis que fiunt
deus bona eliciat nec ea fieri permit-
teret nisi ex eis bonum aliquod fieret
ibi declarat ex interiore verbi augustini
in enchiridion et est verbum Iohannis etc. Et
non sequitur si est bonum illi vel isti ideo
ergo sit bonum facienti. Quod enim
intellectui subiungit ibi aliquid est
bonum in se et illi cui fit sed non
facienti ut subvenire pauperi non
accipit deum. Secundo aliquid est bonum in
se et facienti sed non ei cui fit ut
predicare veritatem non obedienti. Tertio
aliquid est bonum in se et facienti
et cui fit ut ad veritatem accipit deum
predicare audienti. Quarto aliquid in
se non est bonum et facientem dampnat
nisi peniteat quoniam est malum tamen
ad aliquid valet eo quod ut dicit augustinus
in enchiridion suo loco posita eminencius
commendant bona ut magis placeant
et laudabiliora sint. Deo comparantur mala
et ea confirmat deus augustinus in
eodem capitulo etc. Si quis igitur
diligenter. Hic magister ponit rationes
pro ista opinione et primo tres primo
arguit sic probando sic quod licet ex
malis bona proveniant non tamen simpliciter
est concedendum quod bonum sit mala
fieri quia non est bonum. Et quibus
fiat malum igitur non est bonum
mala fieri. Alia ratio quia si esset bonum
eum facientem mala fiat deterior et
tunc omnis bonum deus sit auctor. Secunda
quod deo auctore homo fiat deterior
et eo voluntate sua fiat. Patet per
augustinum in libro 83 questionum ubi arguit
per locum a minori sic quia sit
eo nullo homine sapiente auc-
tore fit aliquis deterior ergo mul-
to fortius deo auctore nullus fit
deterior quia deus est omni homine
sapienti prestantior. Deinde
idem augustinus. Hic inducit
idem ex auctoritate augustini qui dicit
ubi supra quod in deo non est ut homo
fit deterior quia deus est tamen causa bonorum
ex quo sequitur quod non est bonum mala
fieri et per quod deus non vult mala fieri

Item aliter etiam ostenditur
Hic magister 3o arguit sic deus
non est causa tendendi ad non esse
sed malum est tendere ad non esse
ergo et per quod deus non vult mala
esse nec fieri nec eo auctore vel
volente mala sunt Satis suffi-
cienter ostensum est Hic magister
arguit sophistice sic quoddam
omne verum est a deo sed quod mala
sunt est verum igitur quod mala sunt est
a deo et deo auctore sunt mala
Solvendum magister bene gratia deo quod ista vera
locutio mala sunt quia ut sunt in
bonis bene est a deo ex hoc tamen non sequitur
quod a deo sit ut mala fiant Re-
igitur et alia Hic magister eligit
secundam opinionem eam approbando quia
sanctorum testimoniis plenius approbatur
Est ergo dicendum est deum non vel-
le mala fieri nec tamen velle non fie-
ri neque nolle fieri omne enim quod vult
fieri fit et omne quod vult non fieri
non fit sunt autem multa que non
vult fieri ut omnia mala. Ca.

Voluntas dei Ostendit volun-
tatem dei in omnibus efficacem esse
et dividitur in duas primo facit hoc 2o ex-
cludit dubitationem que posset mover
ex dictis ibi Sed attendendum est diligenter
primo intendit illam questionem quod voluntas dei
in omnibus impletur ita quod fiat id quod
velit et quod nichil fiat quod nolit
et ut dicit augustinus liber libero arbitrium
quantum faciat contra dei voluntatem tamen contra
voluntatem eius que ipse est non est
puniendo ita fieri tamquam volunt fieri et
non fiat sicut nolit fieri et fiat sic
ut dicit augustinus Enchiridion voluntas dei semper
impletur circa Sed attendendum est

Excludit dubitationem que posset mo-
veri ex dictis et dividitur in 3 primo mo-
vet 2o solvit ibi Verum ut supra 3o confirmat
propositum ibi Ex predictis Dicimus est quod ex
hoc sit verum quod aliquid fit contra dei voluntatem
quod non fit secundum eam et contra illam
ad ipsos pertinet fecerunt quod deus no-
luit eam tamen vel eius voluntati resistat
Solvendum magister quod vel sit contra dei voluntatem
divinam que est dei certa tamen multa fiunt
contra dei voluntatem que est eius preceptum vel prohibitio
et illa tamen non fiunt preter eius voluntatem
id est permissionem mala namque que fiunt secundum
eius voluntatem beneplacitam fiunt eius per-
missione omne tamen nichil fit contra eius
voluntatem beneplacitam nec dicatur contra eam
fieri que preter eam fiunt Similiter ea
dicuntur fecerunt quod deus noluit quantum
ad ipsos attinet quantum vero ad omni-
potentiam dei nullo modo facere valuerunt at
si dicatur fecerunt contra dei preceptum sed
non fecerunt contra dei voluntatem omnipotentem
Ex predictis ostendit semper completis quod duo
mali consilio et precepto dei resistunt
quod esse voluntas dei appellatur faciunt
contra voluntas eius que ipse est impletur
Deinde concludit quod voluntas dei semper invicta
est sed eius consilium prohibitio vel preceptum
non semper impletur nec eo precepto omnibus
bona ut in littera. Que distinctio primi

Sciendum quoque Hic determinat
de conformitate voluntatis nostre ad
divinam et dividitur in duas primo dicit quod de-
terminat veritatem 2o ex hiis determinatis
quedam questiones dissolvuntur ibi Ex quo
plane quis primo in 3. primo ostendit
quod mala voluntas hominis contra voluntatem
dei quantum concordat non est voluntas et bo-
nus voluntas hominis tamen in genere 2o ostendit

quia bona voluntas dei | quia per mala
voluntatem hominis completur | i. Secundo quod
non est praetermittendum | Secundo excludit quandam
obiectionem | ibi: Sed ad hoc opponitur | Intelligit
primo | quod voluntas hominis | quae est ma-
la | qui idem vult | quod deus | ut patet de
malo filio | volente mortem patris | quia
tamen deus vult | et peccata subditorum | quia
bona voluntas dei impletur | per mala
voluntate hominis | sic deus voluit
Christum pati etc. Sed ad hoc :·
Obiciat | Si deus voluit | ut Christus pa-
teretur | vel igitur voluit | ut pateretur
a iudaeis | vel non | Si primum, sequitur aliquid
factum est | quod voluit non fieri deus |
Si secundum | igitur voluit | ut iudaei occiderent
Christum | cuius oppositum dictum est in praece-
denti | Respondet magister | quod deus voluit
Christum pati | sed an quilibet utrumque vo-
luit quod Christus pateretur a iudaeis
Respondendum est | si enim sic intelligitur | voluit
eum sustinere passionem | a iudaeis illatam |
concedendum est | Si sic intelligitur | voluit
ut iudaei occiderent eum | falsum est | quod
autem Christum pati fuit bonum | patet
per augustinum in Enchiridion | qui dicit quod propter
hoc apostolus petrus | quia id fieri nole-
bat sathanas ab ipso appellatus
est | de hoc habetur Matthaei 16 Ex
quo colligitur quod | Ex dictis col-
ligit duas quaestiones | quarum una est
de passione capitis | scilicet Christi | alia
de passione membrorum | scilicet sanctorum marty-
rum | i. Si vero quaeritur | Primo quaerit
utrum sancti viri placere debuit | quod
Christus pateretur | Respondet | quod eis placere
debuit intuitu nostrae redemptionis
| sed non intuitu cruciatus sui | Secundo quaerit
utrum eiusdem sanctitatis sit de passio-

ibi Si vero quaeritur

nibus martyrum | Respondet | quod dicit | quia
Christi passio fuit causa nostrae salutis
| sed nulla passione martyrum | nos
sumus redempti | tamen passiones marty-
rum non solum profuerunt eis | sed et aliis
fidelibus | et ideo passiones martyrum
placere poterat | sicut per eas cumula
augebatur corpus | displicere poterant ra-
tione pietatis | sic testante augustino
in Enchiridion dicit | Nostro in pace
quod sunt duo | scilicet ... | quae non volunt
sibi auferri | quod est ... | quae auferri
volunt | et poenam propter ... | sic de
amara poene | quae nullus vult auferri
| sed propter caritatem Circa textum
Nota de hoc | quod dicit | quod apostolus petrus
qui hoc fieri nolebat sathanas dice-
batur | tunc beata virgo doluit de pas-
sione filii | sicut habetur lucae 2o | tuam
ipsius animam pertransibit gladius
pietatis | Respondetur negando consequentiam
quia voluntas beatae virginis | conformis fuit
divinae voluntati | voluit
filium pati | potuit tamen motu naturali
pro filio condolere | sic et quilibet Christianus
iuxta dictum apostoli | Romanos debet compati
| ut sibi possit congaudere | quod nobis
concedat qui sine fine vivit
et regnat Amen etc. Finita
est haec lectura textualis primi
libri sententiarum Anno a
nativitate domini 1430 die sexta mensis
maii In alma universitate
Studii generalis in wienna
principali opido ducatus austriae
constituta per magistrum Johannem
Sachs de Nurenberg baccalarium sacrae theologie

Incipit secundus liber

Creationem rerum insinuans scriptura

Liber secundus in quo determinat magister de rerum creatione et corporum ornatu et de distinctione et etiam de quorundam appositione scilicet de lapsu hominis et angeli. Et dividitur liber in duas partes: primo determinat de rerum creatione in generali; secundo prosequitur determinationem in speciali, ibi: Angelicam. Prima in 2: primo determinat de creatione quo ad exitum corporum a principio; 2o determinat de eis quo ad ordinem corporum in ultimum finem, rerum que ordine reducuntur in suum principium, ibi: Cognita igitur rerum creatarum. Prima in 3: primo per auctoritatem scripture ostendit creationis initium; 2o ex illa auctoritate elidit quosdam errores, ibi: Hic etiam veritas Moysis; 3o omnes concludit, ibi: Horum quidem et plurium. Secunda illarum partium dividitur in tres: primo excludit errorem Platonis; 2o removet quandam dubitationem, ibi: Receptum fatendum est; 3o excludit opinionem Aristotelis, ibi: Aristoteles vero. Primo intendit hanc conclusionem quod scriptura Genesis postquam dixit: In principio creavit deus celum et terram, insinuat creationem rerum et insinuat deum esse creatorem et ad hoc insinuat initium temporis et omnium visibilium et invisibilium creaturarum. Ex quo patet quod tempus et omnes creature visibiles et invisibiles initium habuerunt et nulla earum fuit ab eterno.

2o ex hoc dicit destrui quorundam errores qui opinabantur plura esse principia eterna et primo Platonis qui estimavit tria esse principia scilicet deum, exemplar et materiam et talia principia ea dixit esse sine principio et increata et etiam deum posuit quasi artificem sed non creatorem et circa hoc magister ponit hec nomina: quod creator est qui de nihilo aliquid facit; creare est de nihilo aliquid facere; facere autem ubi extendit se ita quo ad operari aliquid ex nihilo quam ex materia et sic homo vel angelus bene dicitur aliquid facere sed non creare et bene dicitur homo vel angelus factor vel artifex sed non creator quia illud competit soli deo etc. Ex hoc dupliciter elidit opinionem Platonis: primo quo ad hoc quod dixit plura esse principia eterna; 2o quo ad hoc quod negavit deum esse creatorem.

Dubitatur hic quia Augustinus 83 q. q. 46 dicit exemplar esse rationes vel ydeas in mente divina et talem ponere non est error, igitur in hoc Plato non est reprehendendus. Respondetur quod sic exemplar imponunt Platoni, tunc Plato posuit ydeas extra mentem divinam et hoc falsum est. Etiam falsum est quod materia sit sine initio quia facta est ex nihilo ut patet per Augustinum primo super Genesim ad litteram. Receptum fatendum est. Removet dubium quia aliquis crederet quod ex nova rerum productione fieret mutatio in deo producente; hoc magister tollit dicens quod illa verba temporalia faciendi, creandi, agere etc. non dicunt in deo aliquam mutationem nec aliquem actum novum preter in agente creaturas que in eo quod movent, sed sufficit aliquid

Dubitatur

effectu de novo fieri ab immutabili
dei voluntate | ut patet per boecium 3o
de consolacione metro nono | ubi dicit
stabilisque manens das cuncta mo-
veri | Idem probat | quod arguentes posuit
duo principia | scilicet materiam | formam | et 3m
efficiens scilicet deum | et tamen hoc ponit
dices mundum semper esse et fuisse | R. in quo
quo errant arguentes non in prima pro-
missione in hoc quod dixit mundum semper
fuisse | ita enim est in rei veritate | Dicitur
quod in hoc | quod posuit mundi eternitatem ..
Horum igitur | concludit | quod ipsi
huic errori conveniunt | eius dissi-
pliciam veritatis tradidit | qua dixit
deum creasse mundum | in inicio temporis | ex
hoc patet | quod id genesis primo | in principio
creavit deus celum et terram | hic principio
exponitur quidam de filio quidam de tempore
inicio Et magister dicit | quod per eandem
scripturam quicumque eternitas et omnipo-
tencia dei tantum voluisse facere est | eo
quod ex eius voluntate et bonitate
ar. 1o. res procedit | Contra | ergo deus ab
eterno fecit mundum | quia ab eterno vo-
luit facere | Respondetur licet ab eterno volu-
it facere mundum | Non tamen voluit fa-
ar. 2o. cere mundum ab eterno | R. quare dicit ipsi
conveniunt etc | Et non dicit filius | eius
tamen apparet veritas exclusiva | ex-
terioris | Respondetur quod sacra scriptura dicitur
esse per inspiracionem | eo quod eius reve-
lacio | est benignitatis | et inspiratorie ...
Credamus igitur rerum creaturarum
determinato de exitu rerum a primo
principio | consequenter ordinem earum | in ulti-
mum finem | et dividitur in 3 | primo ostendit
finem ultimum creaturarum | 2o ostendit ex
fine dignitatem earum | Et quia non valet
3o ex illa dignitate concludit ordi-
nem tractandi | i | Ex premissis apparet |
primo intendit hanc conclusionem | quod creatrix deitas
est causa omnium creaturarum visibilium
et invisibilium | non esse nisi bonitatis
creatoris | qui suam beatitudinem voluit
communicare creaturis rationalibus | Ex quo patet
quod dei bonitas est causa effectiva
creaturarum | et similiter est finis in quo
ordinatur ... Et quia non valet
Hic ostendit dignitatem creaturarum | racio-
nalis | et dividitur in 3 | primo ostendit
ordinem racionalis creature in finem
2o corporalis non intellectualis
Et sicut factus est homo | 3o
inquirit causam quare anime racionalis
ad corpore | i | Solet etiam queri | prima
in duo | primo ex fine concludit perfecta-
cionem rationalis | 2o concludit ordinem
omnibus in finem | i | Horum si que-
ratur | primo intendit hanc conclusionem | quod
deus fecit creaturam racionalem | ut summum
bonum intelligeret etc | Idem ibi
Horum si queratur | concludit
ordinem racionalis in fine | et primo
ex parte agentis | quia si queritur quare
creatus est homo vel angelus | Respondetur
propter dei bonitatem | 2o declarat idem
ex parte operis | Si enim queritur ad
quid creata est racionalis creatura
Respondetur ad laudandum deum | et fruendum
eo | non ad proficiendum deo | sed sibi |
3o declarat idem | ex parte utriusque ....
Et sicut factus est homo |
Ostendit finem creature corporalis non
intellectualis | et intendit illam conclusionem
quod sicut homo factus est | ut serviret
deo | ita mundus factus est | ut servi-
at homini | Ex hoc infert quod homo

positus est in medio | ut ipse ser
viret deo | et sibi serviret a mundo
| et utrumque refluet ad bonum hominis
| scilicet serviendo quod accepit | et quod im-
pendit | Ex hoc infert 3o | quod cura
nostra sit | ut ergo ait apostolus prima
Cor 3o | scilicet suppleat ad succedendum
scilicet secundum civitas | equalia ergo mira
sunt scilicet angeli ad conveniendum | in
feriora ad succedendum | De homine
quoque in scriptura | Hic tollit
dubium dicens | quod licet in scriptura
appareat | quod homo sit factus ad repara-
cionem angelice ruine | non tamen sic
est intelligendum | quod non fuisset homo
| si non cecidisset angelus | Sed inter
alias causas creacionis hominis | hec
fuit aqualis causa | Ubi sancti dicit
quod apostolus ad Ephesios primo | dicat deus
pater proposuit restaurare omnia
in Christo | que in celis | et que in
terris sunt | Super quo dicit Augustinus
22 de civitate dei capitulo ultimo | De
mortali progenie merito iuste
dampnata | deus tantum populum colliget
| ut inde suppleat | que lapsa
est angelorum | ut prima civitas suo
numero non fraudetur | sed fortassis uber-
ori letetur | Item ibi | Solet etiam
queri | Inquirit causam | quare ani-
ma rationalis | sit unita corpori | cum tamen absque
corpore fuisset maioris dignitatis
| Et dat triplicem racionem | quod deo placuit
| Secunda in perpetuum futuram beatitudinem | unio
enim spiritus cum carne | quasi initiat et
ostendit esse possibilem unionem anime ad
deum | Tercia propter anime meritum | scilicet ut in
corpore mortali | ad maius meritum pro
ficeret | Ex premissis apparet |

Item beatus Gregorius Omelia 30 | dicit
ut perfectus numerus civium reintegraretur
in celo | homo perditus crebatur interea |

Dicit gelaudet | magister | quod cum tres sunt
creature prima videlicet natura | scilicet creatura spiritualis
creatura non unitam | et creatura spiritualis uni-
tam | et creatura corporea tantum | Dubitatur
pro quo supponat hoc principium positum in
littera ista | Hys etenim verbis est in uno
principio a deo creatore mundum esse
factum refert | Videtur quod hoc nomen principium
pro spiritu pro filio | et hoc non | deus pro prece
| Et ex modo construendi sit talis apparencia
verum in filio dicitur creasse | sicut in psalmo | Omnia
in sapientia fecisti domine | ut sit nomen tamen
notetur causa efficiens | sed etiam exemplaris
| Si est hoc nomen principium | sumpta pro creatura
| scilicet pro principio temporis | sed non dicitur | sed tunc sumpto
tamen suo causali ordine | sed concomitancia
mensure ad mensuratum | scilicet | quod celum et
terra cum principio temporis esse ceperunt | Circa
istam litteram | dist 2o vero duo principia
dixit | Dubitatur in quo loco hec
que magister dicit dixit | Non in principio nominis in ce
rum in primo philosophorum | quod non ponit ibi nisi
illa tria | materiam | formam | et privacionem |
Videtur | quod dixit ea expresse | in 2o
de generacione et corruptione | Et post etiam
secundum operatorium | Secundum ordinem reducit | ad
motorem primum | in 8o physicorum | Et privacio
quod est dicitur esse principium | reducitur ad materiam
et ab ea non distinguitur | Contra
bedam | horum ergo et similium quod deum
in principio temporis mundum creasse | Ubi
tempus incepit | cum primo mobili | et id cepit
esse 2o die | non ergo in principio temporis | sed cum
deus creavit mundum | Dicitur | quod tempus dupliciter
explicatur | primo quantum | et est mensura exitus
de non esse in esse | 2o modo | et est mensura
super quibus mutacionibus maxime illius
que fuit | cum primum mobile | 3o modo
ipse et est mensura motus primi mobilis

Du²

R²

Du²

Du²

Et quia tempore prius dictum primum est omnium et
in ipso conditum est scilicet ideo dicitur in principio
temporis. Omnipotentissimi nocere
ar. non posse. Contra arguitur si deus non potest
nocere tunc neque punire quia omnis pena
affligit et nocet. Dicendum quod sicut duplex
est malum scilicet pene et culpe ita
duplex est nocumentum. Cum igitur dicitur deus
non potest nocere non intelligitur quantum ad
nocumentum quod facit malum pene
sed quod facit malum culpe. Quia
ar. bonus est deus sumus. Contra arguitur prima est contra
mala [illegible] ista propositio contra bona arguitur quia
ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis ut
videtur sic si non essemus non sumus
igitur deus non est bonus a non esse bonus
Dicendum quod causa in littera vel tantum quia bonus
est deus se vult diffundere et quia
vult se diffundere vult creaturam
producere et quia vult creaturam produ-
cere vult creaturam esse. Et quia vult
necessario esse creatura est modo constat
illa contraria esse bona quia deus est
causa voluntaria et non producit
creaturas necessario sed solum voluntarie
No^a Equalia ad conveniendum scilicet angeli.
Angeli enim sunt nobis superiores
conditione glorie // pares conditione nature
inferiores nobis misterii humilitate
[illegible] administratorii spiritus in ministerium
missi sunt ad hebreos primo. In futuro
erunt equales per gratiam propter quod super-
naturale ita sublimabitur natura iustorum
hominum ut secundum diversa eorum merita as-
sumatur ad diversos ordines ange-
lorum secundum [illegible] 22 erunt sicut an-
geli dei in celo. Illos vero quos corpo-
ribus et deorsum in terra habitatores

Dubitatur hic quare deus homines posuit
deorsum secundum rationem corporis quos fuit secundum rationem
anime collocavit cum anima sit nobilior
corpore. Dicendum quod ratio est quia adhuc corpus
est quale nec anima adhuc consu-
mata est in bonitate dicta // 2o
quia anima ad nimium locum corporalem
afficitur naturaliter sicut corpus // 3o quia
adhuc est locus merendi et minori
debetur locus inferior sicut premio locus
superior. Secunda distinctio

De angelica itaque natura
Postquam determinavit de
creatione et creaturis in generali hic
incipit determinare in speciali et
dividitur in 3. Prima determinat de
creatura pure spirituali. 2o de pure
corporali. Sane 12. 3o de creaturis
composita. Hoc 16. Prima in 2as primo
in generali determinat creationem an-
gelorum et temporis. 2a determinat de
conditione eorum quando creati sunt. Hic
3. 3o de separatione eorum per aversionem
et conversionem. Sane 4. 4o separatim de-
terminat de bonorum dignitate. Hec
9. Prima in 2as. primo ostendit quando
creati sunt angeli. 2o ubi creati. ibi
[illegible] est. 3o recapitulat
determinata, ibi: Ex premissis [illegible]
4o movet materiam quorundam quam
solvit, ibi: Hic quod solet queri in celo
Prima in 2as. Primo premittit
generale propositum ad determinandum
2o prosequitur de tempore creationis angelorum
opiniones ad utramque partem quas
intendit, ibi: Quidam auctores. 3o de-
terminat veritatem et confirmat de-
clarationem, ibi: Unde itaque hoc credendum

quarto removenz quandam obiectioz
i contrm / Nota tunc / primo intendit
tractare qu(ar)tum / quod de na(tur)a angelica considere-
randum est / quando fuit c(re)ata / et
ubi / et qualis facta sit in princi(pi)o
c(re)ationis / et qualis facta sit aversione
quorundam / Postea videndum est / de
excellencia et ordinibus angelorum
et de dono demonum / et de officiis / et
de nominibus / et pluribus aliis / Primo innuit / ubi
Lucē aut(em) tes quorum de hoc / quando angeli sunt
c(re)ati / et auctores quidam videntur in-
nuere / quod ante omnem c(re)aturam / quia
eccl(esiastic)i primo est / In contrarium tunc videtur
esse scriptura gen(esis) primo .d. in princi(pi)o
c(re)avit deus celum et terram etc. / et in
ps(alm)o / initio tu domine terram fundasti ubi Vide
utrum hoc Idem solvunt quorum dicentes / hoc esse
tenendum / quod sic c(re)ata est spiritualis
c(re)atura / puta an(gelica) / et corporalis / quod
patet per illud eccl(esiastic)i 18 / qui vivit
in eternum c(re)avit omnia simul / hoc etiam
confirmat per / augustinum primo super gen(esim)
ad literam / ubi exponens id in princi(pi)o cre-
avit deus etc. / dicit quod per celum debet
intelligi c(re)atura spiritualis / per terram
corporalis / et hec dicuntur esse c(re)ata
in princi(pi)o / scilicet in initio temporis / vel ex
eo / quod sic sunt primo facta / quia ante ea
nichil est factum / nec tempus nec
aliquid aliud / quia natura angelica et
corporalis simul scilicet in materia confusa et corporum
non est facta ex tempore / nec in tempore / sed
simul cum tempore Et augustinus 4o de trini-
tate ultimo / dicit quod deus non incepit esse
dominus in tempore / nec ex tempore / quia fuit
dominus temporis / et non / quod hec ex denotat
posterioritatem / et hec in denotat con-
tinenciam / et intelligitur de potestate domi-
nandi / non de actu quem incepit ∴

(con)tra in tempore Ex his et illa que se-
simul ergo colligitur / quod illa 4or simul
c(re)ata sunt / scilicet celum empireum / angeli-
ca / tempus / et materia prima / Jeronimus tamen
tollit obiectionem / quia dicit / Nota / super
epistolam ad titum / quod tempore suo non dum
sunt completa sex milia annorum / quibus
sunt mundus / quantas tamen prius eternitates
quanta tempora / quantas seculorum origines
fuisse arbitrandum est / in quibus angeli
servierunt deo / absque vicibus temporis
et mensuris / ex quo videtur / quod cum mundo
incepit esse tempus seculare / tamen an-
te fuit tempus eternum sine mutabilitate / in
quo angeli deo servierunt Ridz
magister et est etiam Ricardus super li-
bro de(cimo) sen(tentiarum) per ar(ticulum) 4 .ca(pitulum) 2o / quod Jeronimus
ibi recitavit opiniones aliorum / scilicet quo-
rundam philosophorum / et sic patet dicitur / quod Jeronimus
non loquitur ad modum loquendi apostoli / qui
ponit tempus eternum hoc est eternaliter in
divina providencia disposita / Aliqui
dicunt quod fuit error origenis Non
consensu est / Ondit ubi angeli
sunt c(re)ati / et intendit illa conclusionem
quod sunt creati in celo empireo / quia
dicitur luce 10 videbam sathanam sicut
fulgur de celo cadentem / sed per
celum non potest intelligi firmamentum
/ quia illud scilicet stellatum secundo die factum
est / sed ibi intelligitur celum empireum
/ quod statim cum factum est / impletum
est angelis / et hoc dicitur hic prout patet per
Beda / qui dicit / quod hoc celum est
distinctum a volubilitate mundi / et mox
ut c(re)atum est / sanctis angelis reple-
tum est / quos in princi(pi)o / cum celo et
terra conditos / testatur dominus dicens ubi
eras cum me laudarent astra matutina /

et iubilarent omnes filii dei. De quo
habetur Job 38. ubi secundum Bedam ast
matutina et filios dei vocat angelos
Ex hoc patet quod omnes angeli sunt simul
creati. scilicet celo empireo et in celo
empireo et simul ad inferiorem mundum omnium
corporalium. Simul ergo. Infert
recapitulationem predictorum et intendit
illam conclusionem quod omnium rerum universitas
mundi et universitas nature simul condita est.
et utique per ad sui informitas. Et
per ad formatam. Hic qui solet
querit quis intelligatur. id est ysaie 14 ascen-
dam in celum et exaltabo solium
meum. vel ysaie quod intelligitur celum terre
cum lucifer paificari voluit. Contra
terram illam. Initio tu domine terram fundasti
notandum quod in sacra scriptura aliquando nomine
terre intelligitur materia corporalium. aliquando autem
elementum terre. et utique modo potest acci-
pi in predicta auctoritate et vere. Si enim
terra accipitur pro materia informi recte dicitur
in principio domine terram fundasti id est in principio
creasti materiam informem quasi funda-
mentum omnium formarum. que ideo dicitur
fundata quia omnes forme suste-
tantur a materia et ipsa non sustentatur
ab aliquo nisi a deo. Ideo autem dicitur
esse fundata in principio. quia ab initio creata est. Si autem nomine terre in-
telligitur elementum terre. adhuc verum est
sermo predictus. terra enim dicitur fundata
propter sui stabilitatem. iuxta illud ecclesiastes 1. terra autem in eternum stat. et quando adveniunt
generationes pretereunt et generationes adveniunt
Terra autem in eternum stat. hoc autem
elementum terre dicitur fundatum. quia sicut
fundamentum est infimum inter omnes
partes domus sic terra infimum est
inter omnia corpora mundi. et in centro
existens. tenet locum fundamenti. et non

No

virtute propria sibi divinitus data centrum
appetat. et in centro requiescat. Fun-
data dicitur super stabilitatem suam. et hoc
dictum esse intelligendum est secundum veri-
tatem. Secundum veritatem materiam et magis communem et
vulgarem opinionem. scilicet quod respiciat
inferiorem superficiem terre respectu mundi
et ultra aquam sit aer et ultra aerem
sit ignis. dicitur terra fundata esse super
aquas iuxta illud psalmi. Qui fun-
davit terram super aquas. nobis enim esti-
mamus terram esse super aquas. dum
conspicimus aquam sub pedibus nostris
Dicitur etiam esse trium digitorum aperta secundum
id est ysaie 40. qui pendit tribus digitis
molem terre. pro eo quod tribus elementis
intermediis distat a celi circumferentia
et mediis istis videtur quasi aperta
Notandum hic quod si nomine terre intelligitur
materia ipsa. dicitur esse fundata in principio
id est in principio productionis rerum. Si autem
nomine terre intelligitur elementum terre.
ipsa dicitur esse fundata in principio id est
in primis operibus sex dierum etc.
Contra illud textum. Creavit nec tempus
in tempore creatum est. Sciendum quod refert
dicere secundum augustinum. aliquid fit ex tempore
et in tempore. et cum tempore. Ita hic ex
ut superius patuit. importat ordinem
intrinsecam scilicet simultatem et ideo
nichil factum est ex tempore vel in tempore
nisi quod excedit a tempore. quia ergo tempus
et ea que in primordio temporis creata
sunt a tempore non excedunt. Ideo dicit
ea esse creata cum tempore non ex tempore
vel in tempore. Ideo cum deus dicatur dominus
omnis creature. non potuit incipere
esse dominus ex tempore. nec in tempore

No

nos autem / in quem summe largus
accipimus / Contra illud textum in se
deus / ascendam in celum .i. ad equalitatem
dei / nondum quod lucifer non concipiunt
plenitudinem dei durante eo sciunt hoc
fore esse impossibile sed intendit / quia
nulli voluit subesse / sed omnibus
preesse / sicut deus / Item non ex gratia
sed propter claritatem sue nature / Item dicitur
ascendam in celum / quod magister glozat
ad equalitatem dei / sic dicat / quia sicut hoc
nomen celum ratione primitatis sue
(p)ositionis impositum est / sic etiam corpus quod
est supremum vocatur celum / quia contentivum
sectum / et quietum / ita etiam ipsa di-
vinitas dicitur celum / quia habet tres proprietates
repertas in ea Est enim ampla / quia
maior omni celo / non extensione / sed sua
incomprehensibilitate / quia quod est in omnibus
sed nullibi inclusa Est secreta
quia altior omni celo / non situ sed
dignitate Etiam secreta est / concentiva
possidente cum eterna est / tranquil-
litate delectatur / et hoc est celum ad
quod lucifer ascendere voluit 3

Ostensum est .3. distinctio.

Ostenso quando angeli creati sunt
et ubi / ubi determinat conditiones corporis
sed quales creati sunt / et dividitur in 2
primo ostendit quales creati sunt / quo
ad perfectionem nature / Secundo quantum ad gratiam
vel culpam / ibi illud quoque investigatione
3o quales sunt facti / quantum ad beatitu=
dinem et miseriam / ibi Sunt enim / Prima in
2 / primo ostendit naturales perfectiones / que
fuerunt angelis in principio creationis / collata=
te 2o ostendit / quantum ad numerum et
illas perfectiones / comparantur / Hic quod

est / primo intendit hanc conclusionem
quod angelis in principio sue creationis sunt
quatuor tributa / primum est simplicitas essentie
2m discretio personalis / 3m vigor
cognitionis et dilectionis / sed intelligentia
memoria et voluntas / 4m est libertas ar-
bitrii / prima duo pertinent ad substantiam
2m ad formam / 4m ad potentiam / Deinde
inde / ibi Hic considerandum est /
Dicit qualiter competunt ad numerum et
perfectiones illas / et dividitur in duas
primo ostendit in quibus erant inequales
2o in quibus erant inequales / ibi Et
sed in predictis / Prima in duo primo
ostendit / quod erant inequales in perfectionibus
naturalibus 2o in contrarium / ibi Sunt qui tamen
per alia / primo intendit hanc conclusionem
quod creature spirituales / sed angeli dicuntur
in tribus / sed in nature subtilitate / in intellec-
tus perspicacitate / et in liberi arbitrii
habilitate / quorum primum pertinet ad substantiam
2m ad formam 3m ad potentiam
Nota enim sicut corpora dicuntur in hoc
quod que quibusdam aliis sunt certe
meliora et digniora / et secundum formam
et que sunt aliis leviora et agiliora
sic etiam nature spirituales intersunt dicuntur
et 2m hoc divina sapientia aliis prestitit
dona maiora / aliis minora / quibus
alii sunt superiores / alii inferiores / unde
Gregorius dicit quod qui plus excellebat in
donis naturalibus / illi etiam maioribus gratie
muneribus prediti sunt / Et modo secundum
divine sapientie / Et sicut differunt
Removet dubium / quia crederet aliquis
quod qui est minor subtilitate vel vigore
in natura / quod ille sit infirmior / et qui est
minor cognitione in sapientia / quod ille sit
ignorantior / et quod qui est inferior libertate

q ille sit coactus vel necessitatus Consider[ate]
i[n] l[itte]ra q no[n] | Et sicut in p[re]dictis | Hic
p[re]ponit hanc [con]clusio[n]em | q omnes que ce-
bant in hoc q erat sp[irit]us | et q erant
indissolubiles et immortales | Illud
quo[que] investigandum | Inquirit
quales angeli effecti sunt | s[e]c[un]d[u]m gra[ti]am
vel culpam | et quid p[ri]mo | utru[m] a[n]-
geli sint creati boni vel mali | et
utru[m] aliqua mora fuit int[er] creatio[n]em
et lapsum | et statim ponit | una[m] opinio[n]em
dicentium angelos | qui ceciderunt creatos
esse malos | et nullam fuisse morulam
int[er] creatio[n]em et lapsum | angelos aut[em] q[ui]
p[er]stiterunt dicit creatos esse beatos
| et hoc [con]firmat auct[oritat]e augustini 11° sup[er]
gen[esim] ad l[itte]ram ca° 1° | etc. | Alijs
autem videtur | Ponit opinionem
[contra]riam | que dicit omnes angelos
esse creatos bonos et iustos | salte[m]
sic q fuerunt innocentes | et sine vicio
| non tamen habebant exactam (?) beatitudinem | et
aliqua fuit morula int[er] creatio[n]em et
lapsum etc. | et h[oc] [con]firmat auct[oritat]e augustini
sup[er] gen[esim] etc. | Ideo augustinus | poni[t]
r[ati]o[n]es ad auct[oritat]es | que videntur esse
[contra]rie | et plus [con]firmat suam p[ro]positionem
| et p[ri]mo exponit auct[oritat]em Job | et intelligit
hanc rationem | quam ponit augustinus 11°
sup[er] gen[esim] ad l[itte]ram ca° 2° | cuncta q[ue]
deus fecerat erant valde bona | S[ecund]a
s[ecundu]m augustinum s[ed] dyabolus esse creatus malus
| tunc deus dampnasset ad | quod creavit
nullo eius merito p[re]cedente | q falsum est | et
s[ecundu]m hoc videtur augustinus ibidem | ad auct[oritat]em
Job | ita q p[er] figmentum non intelligatur
n[atu]ra qua deus creavit | sed acer cali-
ginosus | q[uem] p[ro]pter maliciam dyabolus
sibi coaptavit | et eum in ipsum detor-
sit | S[ecund]o exponit | q dyabolus et quibus mali

dicitur figmentum dei | quia licet velit
nocere hominibus | tamen deus hoc non p[er]mittit
| sed potius facit | ut de ipsius ma-
licia et temptatio[n]ibus | homines p[ro]ficiat [con]flictis
et incrementum virtutis | et sic illuditur ei
cum homines p[ro]ficiunt sua temptatione | dyabolus
tamen dicitur initium figmenti | p[ro]pter p[ri]oritatem
antiquitate et principatu malicie ||
Idem queritur | augustinus 11° sup[er] gen[esim] ca°
24 | inducens ad auct[oritat]em ewangelij
dicit non sic esse intelligendum
| ut malus a bono deo creatus | et putetur
| quod sit | q[uia] tunc non ab initio ceci-
disset | dicit | a quo enim cecidisset s[ed]
in quo bonus fuisset | intellige ergo sic | q[ui]
statim p[ost]quam factus fuit | a veritate
se avertit | et q[uia] licet fuit creatus bonus
| non tamen gustavit dulcedinem beatitudinis |
Ex hoc infert | augustinus | q non potuit
esse p[re]scius | suique casus | q[uia] sapiencie fructus
p[er]fectus | et non malicie | Hic subiungit
augustinus | q cecidit ab eo q accepisset
si deo subdi voluisset | Consonat auct[oritat]e
origenis sup[er] Ezechielem | Et ex hoc
p[atet] | q ubi dicitur | 10 8 | hora da erat ab
initio etc. | Hic qui solet | Sunt
quam p[ro]fectionem habebat in prima sue
creatione | et p[ost]quam q[ue]rit ad q[uo]s | s[ecund]o q[ue]rit
ad dilectionem | q[uar]to | q angeli in casu suo
[con]fectionem habebant naturalem q[ua]dr[u]plice[m]
Primo sciebat | q[uod] facti erant | et a
quo facti erant | et cum quo facti erant
s[ed] cum mundo | habebant et naturalem
ad faciendum bonum | et malum evitandum
Deinde | ubi solet etiam | post aliam [con]clusionem | q habebant
dilectionem naturalem | s[ed] ibi 3° p[onit] | q
sunt | in eo | intellectus | et ingenium | et tibi
dilexe diligebant deum non tamen p[er] eam merebantur

Notandu q a principio d'l dr in lectura
Et quatuor quidem angelis vi[ri]t.
attributa esse q Et i repetitoe in
sequenti capitulo vide sibi gdicere quia
d' q ... ta e gsidatio sz ... sbaz
forma et ptate Et illa n gdicut.
Quia sba pt dupliciter gsidari d
in se sic e essenie simplicitas a
ad alteru angelu 2a e psonalis
distinctio Et sic gpetit angelo simplicitas
et psonalitas De 2o tn attributo
sz de psonalitate mgr no facit m:
tioz qz gstat angelos esse eqles
2m cam Deinde d' mr q que e
angelis q imorles erant Ubi
nondu q mors sumit qu pro
intitu ... rei Bz qe sit
p initiu vite Et hoc ut gtinte
et angeli sut mortales ut vite
nalis Et hoc dupl gtingit ut
ex actoe gvictas 2a sut imorles
q no e in eis gvictas sic in
celis et gpositis ex celis aut
ex gsitu rei i se 2a sut morles
angeli Ex gra aut q actu hut
sut imorles Circa hoc hore
mmau figmenti dei Nondu q o
creata bone sue fragilitatis fig=
mentu dei et maxime rationalis cre
atura sin n gsolidat p gram
q ergo lucifer excellens fuit
int alias creaturas et sprevit gram
to inicium dicit esse figmenti
quod fecit deus ut illudat ei Et
pt hec questio ut capi gsequtive
sic sequitur accipit i eum hoc
aut fctm e ut impleret quia
gseqtu e ad hoc sic i ppoito
dyaboli ludificatio gsecuta e quibus
pt illa no fuerit factus Si aut capi
causalr tuc ponit gnis p ante
Post hoc videndu est. d. e.
Ipsa e distinctio qrta istius libri
que continuat ad precedentia sic postq
mgr ondit qles fuerut angeli
in principio sue creationis qntu ad
dona naturalia et etiam qntu ad in
quibus modu erat cofirmati
In ista distinctione ingreit mr de
donis in quibus aliq fuerut gfir=
mati q sut dona simpr pfecta
in quo sut btitudo et gloria Et
de miseria illis opposita Et dividit
in 9or ptes pmo movet quoz
binebre 2o ea determinat 4o
ad unu membrum ubi ad quid dici
potest 3o quo ad aliud membrum
i ad hoc qd querebat 4o epilogat
qles fuerunt pmo quit utrum angeli
fuit creati pfecti et beati vel imp
fecti et miseri Tunc sunt ad una
ptem q n fuit creati miseri n bti
no quidem miseri quia miseria e ex
peccato rei sed illi qui ceciderunt
no potuerunt esse beati qz fuint
incerti de statu futuro sz de pctis
et supplicio sed btitudo gsistit i cer
titudine status rei Deinde pbat sse
q no potuerunt pfecte lapsi qz si
psumunt vel volunt vitare et non
potuerunt et ita n erat miseri vel
potuerunt vitare et nolunt et ita
n erant maligni Deinde gponit
quadam ... q qua ... q boni
fuint creati ... bti sed no illi qui
ceciderunt quia d' augus 4o sup.

gten | q dyas nunquam fuit beatus
| qr no fuit pspus sui status | deus eni
sibi noluit revelare | quid esset
facturus vel passurus | sed ceteris qui
pstiterunt deus voluit revelare | q
i ulte esset magnu | ex hoc ut dr
[illegible] mgr vr sequi | q angeli
qui corruerunt nunquam fuerunt beati
illi vero | qui pstiterunt in pricipio | aliquos
fuerunt beati | qr ce erat de btitudine
futura sz mgr videt ibi | q augus
i magis loquatur opinando | et querendo
quam asserendo Et ideo augus qui
opponens hunc opioni sic arguit | Si
tu ex utraque pte fuit bonis cati
distinguebat | illi ab ista | ut deus reue=
lacio ista | et no illi | tu deus non sit
psus ultor | quam aspus sit peccati |
go ecs augus ibidem | dicat | dice de
angelis | q in pricipio fuerunt beati et poterunt
dampnacionis vel salutis incerti | quis vero
prestes est q mundi esset in melius
minima psupo est | Dem i | expedit
cõseqt | Epilogat ca | que dicta sunt | tenendo
istam ptem | q angeli no erant bea-
ti creati | nisi p beatitudinem aliquis
intelligat statum innocentie | in quo
erant ante lapsum | Ad hoc aut
qd concludit | Dicendum ad alia p=
tem quod d . q tn aliquid dicitur
pfectum | Pro s tribus | scilicet | qn hz quod sibi
quenit | et tunc hoc | et tl e pfecto nature
condicione | quo omnes angeli habebant in
pricipio | Secundo aliquid dicitur pfectum | qd hz
quod debitum est sue nature ad glificatoz
et hec est pfecto nature glificate | et bti
angeli sunt pfecti p confirmatoz | Tercio
aliquid est pfectum vel | et summe cui
nunquam aliquid deest | et a quo ois pfecto
est | et sic solus deus est pfectus | Tuia
les fuerunt | hic mgr epilogat dicta
vz in lra | Est tn notandum | q ut dicit
i epilogo et supra angeli bti
no fuerunt | quia no poterant esse
cti de btitudine | qr ad btitudinem
n solum requiritur dei visio s certitudo
pfecta | Pfecta aut cerio no e nisi
cu e cu securitate | securitas aut
no e nisi cu e securitas de pma:
sione | Et qr hac angeli no habuerunt
io nec bti fuerunt i statu nature
istitute | Et si qrtur hic dicet visio
e tota merces | i no requiritur certio
Concedit aliquam | q visio e tota m:
ces p concomitanciam | qr vix aut
nunquam e clara dei visio qui sit
future pmansionis certitudo | Et
sic ad btitudinem oz here certitudinem
de eius ppetuacione futura | ita eciam
oz here certitudinem de miseria
nunquam futura | illa n. duo sunt omnino
inseparabilia Distinctio quinta
Post hoc consideratio | Ista
est dis. v. Et ad precedencia
sic continuatur. hic postquam supra mr.
ondit condiciones et qualitates an=
gelorum | quas in creatione acceperunt
hic determinat de eorum conversione | et
aversione | Et primo facit hoc | Secundo determinat
de hiis que conveniunt conversis et aversis
post conversionem eorum adinvicem | Hoc e ca
pa in z | primo determinat de aversione et
conversione | secundo ostendit p quid sunt conversi
et p quid aversi | ibi | Habebat enim | Tercio
mgr sp inquirit eciam conversionem ibi
| si aut queritur | Primo inter hac
quelibet | q mox post creationem aliqui
angeli fuerunt conversi | scilicet ad deum |
sibi amore inherendo | Alii vero aversi
ipsum odio habendo | qr superbia et invi

mundic et ideo execrati sunt non
quidam in missione maliciae sed so
i. destitutione
tradice gr. Deinde ibi Habebat enim
Quit causam quorum et aversorum d. quod
fuit libertas arbitrii per quam alii
bonum alii malum elegerunt Sed at
querit hic inquit an liberum
arbitrium sufficiat ad conversionem illorum
qui conversi sunt et dividitur in 3 primo
dicit quod non sufficit liberum arbitrium
sed gratia est apposita 2o excludit
quandam obiectionem Nec a quibusdam
3o inquit utrum per gratiam illam appo
sitam beatitudinem meruerint ibi Hic
quidam solet primo intendit hanc rationem
quod angelis qui perstiterunt non fuit
apposita gratia operans per quam iustifi
carentur ideo quod iniusti non erant sed
eis apposita fuit gratia cooperans per quam
conversi sunt ad deum perfecte diligendum deorum
a quibus Deinde tollit obiectionem dicens enim quod
mali angelis non potuit imputari quod
ceciderunt quia non potuerant converti
sine gratia conferendo negat quod tamen po
tuerunt persistere donec daretur gratia
Hic queri solet utrum in ipsa
confirmacione utrumque angeli ipsa confirma
cione fuerunt beati et an meruerint
suam beatitudinem Sed prima tradi
tur grece scilicet quod fuerunt beati De
2o dicunt esse opiniones Dicunt enim
aliqui quod meruerunt beatitudinem per
gratiam que data est eis in confirmacione ita
quod initium et premium simul fuerunt sicut
initium precessit etc. Alii dicunt quod
non meruerunt beatitudinem per gratiam eis
data in confirmacione quia illa non fuit
eis data ad merendum sed ad beati
tudinem Beatitudine ad quam tunc acceperunt

mutuo merentur per obsequia que exhi
bent hominibus Et ita premium precessit
initium Et hoc plus placet magistro quamvis
hoc quidem non teneatur Et nondum est
quod beatitudo addit super confirmacionem
certitudinem huius status enim confirmato
precedit natura beatitudinem et ideo fuit
dubitabile quod hic magister ultimo querit
Circa illam rationem nondum quod magister
dicens alii fuit odio habere vel invidere
non diffiniuit spiritus aversorum sed aver
sorum consumatam in qua est obstinatio
et rebellio contra deum que fuit in dyabolo
ex quo videt se non posse consequi quod
appetebat ideo invidit deo Unde fuit
aversorum conversio non est motus incipiens
a superbia et tractatur in odio Bexx dominica.
Preterea scire oportet determinat
de hiis que gestuntur aversorum et
conversorum et dividitur in duos primo determinat
separatim de statu angelorum aversorum 2o
de utrorumque potentia d. Prima in quarta primo
determinat de statu que habebat an
geli antequam peccarent 2o de statu
eo que habebat post peccatum ibi et tale
superbie 3o de eorum ordine Et sed
inter bonos Circa modum una questio
circa dicta Et solvit eam in generali Solet
autem queri Solvit eam in speciali De
Lucifero autem primo intendit hanc rationem
quod angeli peccantes de diversis ordinibus
ceciderunt inter quos Lucifer creditur
esse dignitate maior inter omnes angelos
Et ideo considerans eminenciam status
sui in superbia elatus est Et quod Luci
fer fuit tam excellentis status Apparet
ex scriptura Deinde post hanc rationem
quod Lucifer cum suis complicibus merito

detrusus est in aerem caliginosum qui de-
putatus est ei velud carcer etc. ||
Et sortiendum inter bonos hic ay[k].
Pont[ur] hanc gelud[?] q[uia] tam int[er] ange-
los bonos q[ua]m malos e[st] p[re]latio
Sed p[os]t diem novissimam cessabit omnis
prelatio ut p[rim]a Cor[inthiorum] 15 etc. || Solet
autem queri || Utrum utique omnes
sint in illo aere caliginoso an aliqui
sint in inferno et dicitur q[uod] multi sunt
aliquos esse in inferno vel q[ua]nt[um] ad
p[e]n[a]s alternat[im] vicibus et alios de-
scendere in infernum ad ducendum animas
illuc ad cruciandum Idem s[cilicet] Ysa[ias] dicitur

De lucifero autem

de lucifero q[uod] aliqui opinantur eum esse
relegatum in inferno ab eo tempore quo
temptavit dominum in deserto et victus
est ab eo vel ex tunc quando descendit ad
inferna Alij dicunt q[uod] sunt relegati
ab eo tempore quo cecidit propter potentiam
sui magnitudinem Sed magister dicit sive
sit in inferno dimissus sive non tamen cre-
dibile est eum esse ligatum q[uod] non habet
potestatem temptandi nos sicut habebit
tempore antichristi Idem sentit q[uod] ut

ibi d[e] alijs q[ue]z qui

dicit Aug[ustinus] in glosa sup[er] id Josue
11o Quemcumque q[uod] tunc a pluribus q[uod] cum
homines iuste victores vincunt demonum
temptationem tunc ille alios homines
temptare non potest vel primo vel in loco
victo in quo temptavit vel temptando
victus est Circa presentem dicendum nota

nota.

aliquas glosulas at quosdam litterales
In principio dicitur Ipse est principium dei
sup[er] quo verbo dicit Gregorius 32 moralium
principium viarum dei nehemoth
dicitur diabolus q[ui]a dum cuncta creans
ageret hunc primo condidit q[uod] reliquos
angelis eminentiorem fecit Et
q[uod] omnibus alijs fuerit eminentior
satis habetur per b[eatum] thomam dicentem q[uod] visio
q[uod] creatam alti[tudi]nem statim subito appa-
ruit equalitate dei ideo ipse altior
fuit omnibus et erat de ordine se-
raphim licet dicatur cherub ezech[ielis]
28 || nota q[uod] fuerit de illo choro
cherub s[cilicet] q[uod] cherubim importatur
pulchritudo scientie et seraphim
incendium quod importat ardorem
caritatis Et q[uia] lucifer fuit plenus
scientia non autem plene inflammatus
caritate ideo propterea eodem scientie dicitur
potius cherub q[uam] seraphim non
ab officio || Nota q[uod] circa illa verba || nota
Et ero similis altissimo dicit glosa
Non dicit piissimo vel sapientissimo
s[ed] altissimo et ita pecijt quod prius
est appetitum s[cilicet] potentiam Et ideo
irremediabiliter cecidit q[uia] appe-
tijt quod deus creature dare non potuit
s[cilicet] hoc appetijt equari in scientia q[uam]
deus gratiavit creature s[cilicet] anime Christi
et ideo remediabiliter cecidit ||
Deinde circa illa verba Secum trax- nota
it terciam partem stellarum Nondum
q[uod] stelle sunt creature reales Et
per terciam partem intelligitur magis p[ro]p[ri]a
pars angelorum bonorum 2a hominum
bonorum 3a angelorum et hominum
malorum Consequenter nondum q[uod] p[er] nota
terre caligiosum intelligitur media regio
aeris propter tenebrositatem q[uae] ibi est
propter receptionem lucis absenciam et
turbulentiam et impressionum varie-
tatem Que regio aeris media dicitur

quoda mo carcer corp ꝰ du sit
celu empireu ex quadam
cogitatoe c angelis sanctis locq
quiciens et altq tu ex luce
tu ex spaciositate ita ut recte
dici possit pallaciu claritatis
tranquillitatis ꝛ aplitudis caritatis
Sic p om aer iste caliginosus dr
carcer qꝛ ad mo carceris pug
et artq si r ad celu empireu
Et obscurus sicut ꝛ obscuritas arti=
tudie ꝛ obscuritate metus et frigoris
ministratis Et gmeroris affitorum
ꝛ io recte dr carcer Et sic a°
ꝛ a° mo locq corpalis locat corpus
et spum ita a° ꝛ a° mo carcere
ille ꝛ corpalis ac verq carcer
incarcerat hoiez a ad at et
No spum Deim nondum qp i° textq
comordit eni iferum non
absorbuit hec originali seu ex
trahit ex 1° osee i 13 calo gtu
to ero mors tua o mors
ero morsus tuus iferne ita
q vba ait gregorius 12 mo molim
qp occidimus agimus ut pemtq no
sit ex eo autez qd mordemus ptez
abstrahimus ptez relinquimus qꝛ igi
No in electis suis funditus domius occidit
morte mors mortis extitit qꝛ
vo ex inferno ptem abstulit ptez
qp reliquit no occidit funditus i
fernu sed momordit dr go ero
mors tua o mors .i. i electis meis
No te funditus primo ero morsus tuus
iferne qr solat ab te in pte sus
ficto Septima distinctio scdi
Supradictu est qd angli age
inpredcti dcone deviaverunt de sta
tu angelorum primaverum hec declarat
de utraque ptate et quo ad mutua

q demitur 2° quantum ad assumpcoz corporum
Hic Hua prima i duo pa oni corp
ptatez quanto ad opa° quas exerci
mt. sc 2° quanto ad opa quas ex=
ercet i alios Deinde spua atque
utute pa i lor po ondit corp
utute ec nobilitate sl libi arbitri
ho nduat una quoz et solint
i sz tu nc bom peccare pont 2°
fndz ad una obieccoz i qp go primi
ait q° oni corp utute i opa
intellectivis i et lucz mali angeli
pro intrdit hac quesioz qp mali
angeli pt sunt abstracti qp no put
agere bene et boni pt sut gfirmati
qp no put pccare Dem i sz tunc
q hoc obicit qꝛ ut dr Luc i textu
de prodigo filio psalmus dei e in que
petim cadere no pt ceta no su
sunt liberi at et sndz inqr qp
utraque lz liberi arbitri et tm boni
pt p gram sut adiuti rem Deinde
i Boni vero arbitru declarando
hoc dicit qp boni angeli pq gfirmaoz
lz liberi arbitri quam ante gfirmacoz pbat aucte bti aug
Sulldit inqr qp boni angli no
pont pccare no lz a na sed ex
g et p hoc sndz ad aucte Jo
Et licet mali angeli ita per
Hic inqr oni spa utute malorum
angelorum ec opa intellecto et intet
qp licet sint p maliciaz obdurati
tm no put pivati vivacitate ingenii
tpli lz s sbtilitate nec expi tpm et
revelacoe scorum anglorum qꝛ
ut dr ysidorus pio d pio bo ca° 10
tm gcedat augs sup gen libro
in fine go scdit inqr qp etsi ca

q ipi factu sit cu[m] ipis dimado pdi
cut Quorz scia / hic mgr / ont
corp uirtutez i opa b[us] / quas i sbitaz
maz exercent / Et diuit i 3a / p[ri]o ont
qua uirtute fiat i[ll]e opacio / 2o ont
mom opandi i. nec pcunda / 3o ont
impeditu uedi sca uirtute / i. Aliud
quoz scim est / // p[ri]o intelt hac qoz
/ q magice artes fiut p sciaz / et u
tutez dimonu / dimones ei no litz
illa sciaz ul uirtute a se s[e]d a deo /
Et ideo dnu magi pharaonis fecerunt s=
pentes / et ranas / Exo 7 8 / In
3o [autem] defecerunt dnces / digitus dei
e hic / Ex quo intelr / q nt ipi ut
demones potrant talia face / nisi
data de sup fuit / // pbat aut dn
ens / quz ad falleda fallacis / sicut
egiptiy et magi falleba[n]t a demoi
b[us] / a quib[us] erat dapnadi / quz
da ad mortem fideles / nc ad tle
face depdant / // 3o ad ostendu qu
dam in istis pareaz / Nec pu
tandu est istis / hic mr ont
mom opandi i talib[us] artib[us] / et
diuit i 3 / p[ri]o ostedit dnte mom
sim / 2o ont mod vexp / i / Omi
aspe corp / 3o ponit exem / ita i
cord[ib]q qua in spualib[us] / i. spe ego
nc pcntes // p[ri]o intelt / q no est
pimi mas vexp visi bili / anglis
mal ad nutu obedire / s poit deo
i quo ptas est illa / Sicud qnt
dici debz catares etc / Item ibi Omnia
sunt permixta / poit vexp madu
et intendit / q in elt[i]s corporalib[us] /
origmar latet // que occulte bitutes
seminales e[ss]e gratie / ex quib[us] s=

mib[us] / omia q nos videmus fieri
Et incincta capere / pg[ra]dint / Cu
ne gu / q[uia] ppt sbitez ne sie
Et diuitintes tpis / notai occulta
est de talib[us] semib[us] / no [sed] debita
tpamento / debite tpib[us] / sic elementa
qportat / q ualde celer ex eis
aliqd oit[ur] / tps [sed] alio tpamento tri
dius pgrdit / sic go patres no
sit catares homi / etc / Item quoz
sic / mr / ont impedimetu creandi
pul uirtute / Et intedit / q angeli
mali qnz aliqua pent / q eu no
pmittu[n]tur / sed phibet[ur] a deo / ul
angel bonis / q[uia] si fecerint sez
petes / sic potuissent fecisse similes
si pmissi fuissent / que at no
pont face / est si no impedia[n]tur
ab an[gel]is bonis / q[uia] ua corp ad i[ll]a
sic no extendit / nc e eut a deo
datad / sed q possint et q no / no
est hois determinare / Rondu q
tu supig mgr dt. Utriq[ue] hnt liberu
arbitriu in mit / q ro libtatis
arbitrij no 3 sflecti ad altz o[ppos]ita
[sed] sic tractos ul unitate elige
2[us] incogibilitas e cen[cio] libero
arbitrio et no deflexio ad opp[osi]ta.
Item notadu q p digitu dei
in lica intelligit[ur] occulta opa[ti]o
dei ul spe sancti specialio
phibicio qui dr digitus predco
a brachio i. a filio Octaua do

Solet etiam i quo vsai

Hic mgr determinat de an
gelis bonis et mal quantu ad
corm assuptioz. Et p[ri]o fat hoc

Tercio inquirit utrum possit illabi
animabus et illud est quod dicitur dignum
est. Prima in duo. Primo facit quod dictum
est. Secundo inquirit de apparitione divina
an esse sit in corpore vel non ibi
Nunc dicendum est. Primo querit an ange-
li tam boni quam mali habeant cor-
pora sibi naturaliter unita. Respondet magister
ponendo duas opiniones. Prima quod ali-
quibus angeli ante lapsum et confirmationem ha-
buerunt corpora aerea de superiori et
puriori aeris parte formata, habilia
ad faciendum, non ad patiendum. Corpora
autem eorum qui ceciderunt post peccatum
grossiora facta sunt ut passibilia
sint ab igne. Corpora vero qui perstiterunt
corpora impassibilia remanserunt. Et ulterius
dicunt quod talia corpora sunt ita subtilia
quod a mortalibus videri non possunt nisi
superinvestita crassiore. Pro se adducit auctoritatem.
Alia opinio dicit angelos esse naturaliter
incorporeos, sed quando assumunt corpora
quando aliquid operari debent, et ita nos tenemus.

Preterea dicendum est deum

Hic determinat magister de apparitione di-
vina et dividitur in tres. Primo ostendit deum apparuisse
in forma corporali. Secundo ostendit modum apparitionis ibi
Sed utrum deus hominibus. Tercio ostendit deum nun-
quam in sua essentia visibiliter apparuisse
ibi Ceterum hec velud minus perfecta. Primo
ponit hanc conclusionem quod deus apparuit
hominibus in forma corporali quamvis per deos
quamvis cum deo ut testatur Augustinus 2o
de trinitate capitulo 10o. Deinde tractat hic
modum quorum licet tres ponit scilicet utrum
ipse apparuit per novum corporis creationem
vel sicut angeli sua corpora diversis
transformet ad exprimendum diversas

similitudines vel etc. sic ut angeli
super corpora que habent in grossiorem assumant
id est induunt in quibus videantur. Illa
quorum quo ad omnes sunt perplexa mortem
Augustinus 3o de trinitate capitulo 10o et eam non
solvit. Et ideo etiam magister eam insolutam
permittit. Etiam Augustinus ibidem fatetur se non
posse videre nunc angelos esse corporeos
sed hoc est intelligendum quod loquitur secundum
opinionem platonicorum. Sciendum est quod creatio
creaturarum que cum forma corporis facta
per ministerium angelorum videtur prima probabilior
quarum quedam esse. Sed nunc tres et
tertia ponit negari quia supponit angelos
esse corporeos quod communiter non tenetur ab
ecclesia.

Ceterum hec velut minus

Hic ponit hanc conclusionem quod deus in spe-
cie essentie numquam apparuit mortalibus ut pro-
bavit sanctus per Moysen Exodi 33 non
videbit me homo et vivet. Et Johannis primo
deum nemo vidit unquam. Hic est
considerandum dignum videtur. Hic magister
ponit hanc conclusionem quod demones non in-
grediuntur animas hominum substantialiter quia hoc
solius dei est sed solum per effectum ma-
licie et per suas malas suggestiones. Nota de
energumenis qui vexantur vel laborant vel vexati effectu
et dicitur ab en quod est in et ergon labor
et gen quod est terra et quia omnes qui ex
melancolia laborant et quia tales
nunc vel perversi energumeni dicun-
tur qui per operationem laborant vel ve-
sania intus a demone vexantur.

Nondum quod in lege dicitur non videbit
me homo et vivet. Contra arguitur. Primo
Exodi 33 loquebatur dominus ad Moysen
sicut loqui solet homo ad amicum suum.
Item Numeri 12 c. palam et non per figuras.

et enigmata deum videt / dicitur de eo
moyse / quod in plana autem figurat
/ quod deus non potest videri a viatore in sua
essencia et claritate / sed in talibus propheciis
intima familiaritas dei ad moysen
quantum ad operacionem et quantum ad contem-
placionem in quarum utraque alios prophetas
excellebat / familiaritas operacionis notatur
cum dicitur loquebatur facie ad faciem / quod
intelligendum est in predicta causa / fami-
liaritas contemplacionis notatur / cum dicitur palam
et non per figuras et enigmata videt / quia
non tamen fulsit visione corporali vel ymaginaria
sed est intellectuali **Nonum capitulum**

Post predicta superest considerare
dicatur de hiis que pertinet ad statum
naturas angelorum / et ad decorem corporum
quorum et aliorum / hic dicitur ea quod
pertinet ad dignitatem bonorum / et dividitur
in duas / primo dicitur de hiis ordinibus
secundo de officiis / que competunt istis
ordinibus / secunda in 10 / prima in tres / primo facit
quod dictum est / secundo movet dubium / quod
homines assumatur ad ordines an-
gelorum / ibi Notandum est / prima in tres / primo
dicitur ordinum distinccionem / secundo de principio
quantum ad dignitatem / ibi Illa nunc ma-
teria restat / tercio de nomine quo
ad essentiam / ibi Preterea considerari
prima in duas / primo ponit ordinum distinctionem /
secundo assignat horum racionem / ibi Considerandum est
tercio assignat causam nominum eorum / ibi Hic nomina
secundo concludit obieccionem / sed oritur
hic quo / primo intendit hac conclusionem
/ quod tria dicuntur de angelica ierarchia
tamen ibi quod sunt ordines angelorum
Secunda quod isti novem ordines angelorum
tribus ternariis distinguitur in tribus dicuntur / et quilibet

ternarius est una ierarchia / et habet
in se tres ordines / ut similitudo trinitatis
in eis insinuetur impressa / Secunda conclusio
quod illorum ordinum tres sunt superiores
scilicet seraphin cherubin et throni /
tres medii / dominaciones principatus potestates
tres inferiores virtutes / archangeli / angeli /
Notandum / quod ierarchia dicitur sacer prin-
cipatus / a ieron quod est sacrum / et archos quod est
princeps **Hic considerandum est** / Ponit hanc conclusionem
/ quod ordo angelorum est multitudo
celestium spirituum / qui inter se aliquo
munere gracie similantur / sed conveniunt
in participacione datorum naturalium / et hoc
declarat unicuique per singula scilicet seraphin
qui conveniunt in caritatis ardore et
ponit interpretaciones nominum sicut
vs. 9 primo celestis ierarchie cao 40 / **Et nomina**
Ponit hanc conclusionem / quod hec nomina
non sunt eis data propter se / sed propter
nos / ut nos per ipsa nomina instruamur
testatur [illegible] nominantur ab singulis
ordinibus / a donis graciarum / que
quidem dona / licet omnibus sint communia
non tamen equaliter omnibus conveniunt / sed
aliqui excellencius hec dona possident
ut superiores inferioribus / et superiores
ex propriis donis / plures sortiuntur
nomina / relinquentes alia inferioribus ex ... **Oritur**
ap. Obiciatur quia hic dicitur cherubin est **hic quo** hic
maioris sciencie / quam seraphin / quia
a dono sciencie denominatur / Respondet quod ideo
denominatur a sciencia / quod saltem in infe-
riorum in sciencia preeminet / Vel quia
sciencie donum perfectius habet / quam a
dona / Si seraphin / non denominatur

a sad| qz pfectam dono posset s[...]
alibi| Jaz nunc inquirere restat
Queritur utrum ordines angelorum fu-
erint dicti a principio creacionis| Et probat
q sic qz hugo li° 2° sup[er] ierarchia c°
7°| de quibus ordinibus aliqui ce-
cidisse etc| Ad oppositum arguitur| qz ordines
denominant a donis gratuitis| Sed pro-
prium a plenitudine etc| Respondet
magister| q de ordinibus| non fuit a
principio creacionis quod demones ceciderunt (diminutive)
a singulis ordinibus| qz si perstitissent
fuissent eis apposita dona gratuita

Preterea considerari

rac quorum de talibus ordinibus fu-
issent| Postea querit utrum omnes
angeli eiusdem ordinis| sunt equales
Respondet q non| qz sicut in ordine
apostolorum et martirum| quidam sunt aliis
digniores| ita et in ordine angelorum
Secundum etiam quod dicimus
Hic magister querit| quis unus sit| Ubi
dicitur| q decimus ordo sit restaura-
dus de hominibus| quod inde trahi
potest luce 15° ubi dicitur decima drag-
ma 10 etc tamen hoc non sunt nisi
novem ordines angelorum| Et ideo
gregorius omel 34 exponens dra-
gmam| dicit homines assumendos
ad singulos ordines angelorum|
Respondet magister| q sic intelligendum e[st]
q de hominibus restaurabitur lapsus
angelorum quorum tot ceciderunt q
perfici decimus ordo posset| Non enim
sufficit hoc gelior| q nunc sal-
vandorum| erit tantus numerus angelorum
qui perstiterunt| quod probat per gregorium
omel 34 super ewangelium| quia tantum credat

q tot salvabuntur| sicut ceciderunt| et-
iam dicit Augustinus in Enchiridion c° 29°
ubi inquit| q illa celestis civitas
suorum numerositate civium non defraudabitur
Ad quod respondet magister| q ut augustinus
dicit| assumit| non paucioris homines
salvabuntur quam angeli ceciderunt Sed
ex hoc non negat| plures homines
salvari posse| Nota| q 2^m dyonisium
in libro de angelica ierarchia
Ierarchia ita describitur Est divina
plenitudo ut simplex| ut optima
ut consummata| et mitis| Et dicitur 2^m
bonaventura de ierarchia| intricata
est dyonisius ponit etiam alias duas
diffinitiones Ierarchie Quarum prima
Ierarchia est ordo divinus| et
actio deiformis quantum est possibile simi-
lans| et ad imitationem ei Deitatis illumi-
nationes| propositiones 7 dei plenitudine asce-
dens| Alia diffinitio Ierarchia e[st] quantum
ad deum possibile est simitudo et unitas
ipsum habens ducem scientie| Et actionis ducem Et
ad suum dignissimum decorum intuibitur
diffinitionis quantum vero possibile est re-
formans suos laudatores| Et dicitur bo-
naventura sunt diffinitiones Ierarchie create
| Et differunt| qz prima illarum attenditur
per egressum a deo| per modum yma-
ginis et plenius| Et secunda attenditur per
regressum ad deum principaliter| licet utraque
tangatur utrumque Ex quo patet bonaven-
tura dicitur hanc diffinitionem quandam diffinitionem
integralis competens omni ierarchie| licet
non nimirum Ierarchia et vero prima
et totaliter ordinata potestas in sciendi
debitum retinens principatum| Et diffinitio
etiam querit eterne vel humane Ierarchie
de qua dicitur ad plus decima d°

Hoc etiam investigandum

Hic magister determinat officia seu actus qui congruunt distinctos ordines. Et dividitur in duas. In prima determinat de quibusdam actibus qui congruunt omnes ordinibus scilicet assistere et ministrare. In secunda determinat de actu custodie qui specialiter congruit viii ordini. Secunda ibi: Sed querit. In prima tria: primum ponit duas opiniones, que in littera ponuntur. Secunda ibi: quibus alii. Tertia ibi: alii non dicunt.

Prima dicit utrum omnes angeli ad exteriora nunctianda mittantur. Et est prima opinio quod non, quia superiores semper deo assistunt, sicut scriptum est Daniel quinto et est confirmatio per Dionysium. Quibus obviat. Hic magister ponit secundam opinionem. Et dividitur in tria. Primo ponit eam cum sua confirmatione. Secundo excludit quandam questionem: Hic oritur questio. Tertio tendit ad probationem prime opinionis ibi: qui autem omnes. Est igitur secunda opinio quod omnes angeli mittuntur, quia ysaias sexto dicit: volavit ad me unus de seraphim. Et apostolus dicit ad Hebreos primo quod omnes sunt administratorii spiritus. Deinde: Hic oritur questio.

Movet magister unam dubitationem, quia si omnes mittuntur, tunc omnes sunt angeli. Quare igitur tantum unus est ordo angelorum. Respondet aliquis quod angeli dicuntur proprie qui ex officio suo in nunctio sepius mittuntur, sed alii de aliis ordinibus raro mittuntur, et ad hoc sit exemplum magistratus tamen qui mittitur. Secundo vocantur angeli iuxta illud psalmi ·103·: qui facit angelos suos spiritus. Et isti putant vlterius quod michael vel gabriel fuerunt de superiori ordine Michael in epistola quas ut devote

~~et hoc fit ex magna caritate~~

Respondeo quod dyabolus dicitur deorsum fluens, quia quietus in celi culmine stare contempsit, sed superbie pondere deorsum corruens cecidit. Dicitur vero dyabolus criminator, vocatur quia crimina in que ipse illicit ad deum refert, vel quia electorum innocentiam criminibus fictis accusat. Unde apocalypsis 12º proiectus est accusator fratrum nostrorum. Et dicitur dyabolus a dya quod est duo et bolus quod est morsellus, quia duos morsellos appetit scilicet corpus et animam. Vel dicitur a dya quod est duo et volo, quia vult duo

Qui autem omnes angelos

Ibi magister innuit hanc opinionem solvit auctoritates contrarias et dicit quod superiores dicuntur semper assistere, quia raro mittuntur. Tunc ibi: Alii non dicunt. Hic magister ponit tertiam opinionem, que quidem est dicentium superiores tres ordines numquam mitti sic quod exeant ad exteriora ministeria, nec nos tres ad exteriora mitti. Tres vero medios inter utrosque consistere, quia ad officium quod preceptum divinum a superioribus accipiunt et definiunt ad inferiores. Et etiam dicunt omnes mitti non quidem quod vadant ad exteriora ministeria, sed quod agunt ad illa perficienda ministeriorum illustrando. Et sic quod inter ministeria auctoritates apostoli vel ysaie sic, ut dicit magister quod per singulorum non intelligantur singuli ordines sed singuli angeli inferiorum ordinum. Et quod dicitur seraphim missus fuisse, non opportet intelligi quod ille angelus fuit de ordine seraphim, sed quia ad mundandum venit seraphim nomen accepit. Hoc secundo quod sicut missio divine persone est eius processio ad sanctificandam creaturam, ut fuit dictum in primo libro, sic angelus dicitur mitti, cum ex imperio divino aliquid circa nos facit vel nunctiando vel revelando vel aliquid huiusmodi operando etc. Undecima distinctio

Illud quoque sciendum est

Hic magister determinat de officio et actu ad que spectat deputatur unus ordo tamen custodie hominis. Et dividitur in 2. Primo facit

hor | 2o determinat de offertu
ipsorum officium quantum | l | Ipsa quidem
dicere oportet | ipse facit quod
dictum est | 1o circa dictum mouet
quaestionem | l | Solet autem quaeri | ipse in
tendit hic quaerere utrum quilibet homo
habet bonum angelum ad sui cus
todiam deputatum | et malum ad
sui exercitium | et patet textum | Solet
autem quaeri | hic mouet
illam quaestionem utrum singuli homines
suos habeant angelos sibi ad
custodiam uel exercitium deputatos
et utrum unus angelus sit depu
tatus pluribus | et arguitur quod pars
prima | quia tot sunt electi quot
angeli boni | igitur homines electi
et reprobati plures sunt plures quam
angeli boni | et per consequens non quilibet
angelus bonus | c. unius soli ad custo
diam deputatus | et per eosdem plures
sunt boni angeli | quam mali | et
plures sunt homines mali | quam
~~mali~~ boni | similiter quamuis bonus sunt
deputatus sit unus angelus malus |
Ex hoc concludit magister | quod opor
tet dicere | unum angelum bonum uel
malum | pluribus hominibus ad custo
diam deputari | uel ad exercitium siue
eodem tempore | siue diuersis temporibus | Po
tea considerare oportet | hic
mouet de ipsorum ante officium
aliud | scilicet utrum angeli efficiantur
mitto uel primo | et diuiditur in 3
| ipse ponit opinionem unam | 2o aliam
| Alii autem dicunt | 3o eligit alteram
earum | l | Illud uero | prima in 3 | primo
ponit opinionem | 2o confirmat eam |
| et quod angeli efficiantur | 3o soluit con
trarietatem circa eam | Hoc autem uidetur
ipse quaerit | utrum angeli boni efficia
ntur in mitto | uel in primo | et c
prima opinio quod efficiantur in utroque
in mitto quia dictum nobis impendunt
obsequia | in primo uero dictum in con
templatione efficiuntur et dilectione | Vn
charitas qua deum diligunt et nos
est eis initium et primum | et |
quod efficiantur in contemplatione | patet ex
1o ysaie 63 | quis est iste qui uenit
de edom tinctis | et per id psalmi | quis
est iste rex gloriae | efficiuntur ergo
in mysterio incarnationis | scilicet et in aliis
mysteriis | ergo aut in contemplatione myste
rii incarnationis efficiuntur | unde
per apostolum ephesios 3o | et c. dicitur ibi | Hoc
autem uidetur | obiciat magister per augustinum
super eundem locum ephesios | et hic quod
super genesim ad litteram | qui uult quod an
geli nouerunt hoc mysterium incarnationis
antequam fieret | sed solutio non ex
dictum | Alii autem dicunt | ponit
magister aliam opinionem dicentium | quod a
liqui sunt confirmati | quod non efficiantur
in contemplatione dei | licet efficiantur
in contemplatione rerum | Dicitur magister comprobat
primam opinionem | obiciat per auctoritatem
ysidori in de summo bono | et soluit
| et obicit per dictum gregorii
in libro dyalogorum et eas soluit in textu

a ...res quod initiauerit
illa mysteria ex
parte cognouerint
secundum omnibus hoc
integra fuerunt

ibi | Illud uero quod

...autem
saluator
...ori et ...

Hec de angel 12ma distinctio
nature conditione Superius in
sinuavit de natura pure spirituali hic
determinat de natura pure corporali quantum
ad sue productionis modum et dividitur
in 3 primo determinat institutionem
corporalis nature quantum ad opus cre-
ationis 2o quantum ad opus dis-
tinctionis 3o quantum ad opus orna-
tus 14 distinctione prima in duas primo
determinat de opere creationis 2o
in comparatione ad alia opera Nunc
super est ut dispositionem prima in 2
primo ponit diversas opiniones de
opere creationis 2o determinat opinionem
tamen una earum ibi Hec itaque distinc-
tionem prima in 2 primo ponit inten-
tum et tangit opinionem diversitatem 2o
explicat easdem quidam namque sanc-
torum primo intendit quod post quam deus
est sufficienter de conditione nature angelice
inuere supra dictum de aliarum rerum
creatione et primo de operibus sex die-
rum de quibus sunt opiniones diverse
et primo dicit inter quod in principio creavit
deus celum id est angelos et terram id est
materiam quatuor elementorum adhuc in-
formem deinde distinxit elementa
et alias res et singulis dedit formas
species suas secundum genus et non sunt sed
facta secundum species distinctas ut qui-
busdam sanctorum patrum placuit sed
processus per intervalla 6 dierum sunt
distincta ut aliis visum est Deinde
ibi Quidam namque sancto exprimit
dictas opiniones generales quarum una

est augustini qui super genesim ad litteram
ubi videtur sensisse quod omnia
sunt simul creata in materia et for-
ma Alii autem dicunt primo creatam esse
materiam informem quatuor elementorum
confusam et mixtam procreata non per inter-
valla temporis Secundum hanc itaque
traditionem hic prosequitur opus creatio-
nis alteram dictarum opinionem et dividitur
in 3 primo mittit materiam primo creatam
quo ad nomina quibus nominatur
in scriptura 2o excludit dubium
ibi Attende 3o determinat de
materia quantum ad ipsius conditionem
ibi De qua plus quam tenemus primo
intendit quod deus in principio creavit
materiam angelicam et confusam materiam
quatuor elementorum quam ut dicit augustinus
primo super genesim contra manicheos
Moyses appellavit terram quia
terra inter omnia elementa est magis
grossa et minus speciosa talis autem
terra dicta est inanis et vacua propter
confusionem elementorum commixtionem 2o
eandem materiam materiam vocat abissum
quod prime pulchritudine forme et
per hoc invenit eius pluralitatem et ideo
dicit et tenebre erant super fa-
ciem abissi et illa materia dicta
est aqua sicut enim omnia animalia
et terre nascentia incipiunt fieri
ab humore ita omnia elementa
et mixta exordium habent ab
illa materia et ideo deus est spiritus
domini ferebatur super aquas sicut super
fertur fabricandis rebus voluntas
artificis illud enim quod creator

inchoaucat formas et perficeret
de illa materia hoc subiacebat vo
luntati sue ut distingueret per va
rias species prout vellet et sub
dit augustinus ibidem et subdit quod te
nebre erant super faciem abissi
id est absencia lucis non enim tenebre
aliquid sunt Attende Deinde abicit quoddam hoc quod dicit
dan 3o benedicite lux et tene
bre domino ideo tenebre aliquid sunt
secundum magistrum ibidem De qua prius
quam tractemus hic magister ostendit
modo post creationem et post quantum
ad formam secundo quantum ad locum
nunc super. Post ponit duas
questiones quarum prima est quare
illa materia confusa et informis
dicta est scilicet quia omni forma caruit
secunda quo in quo loco sit producta
et quantum spacium occupabat
Ad primam secundum quod non ideo dicitur
informis et confusa quia nullam
formam habuit sed ideo quia non
dum acceperat formam tam pulcram formam
species distinctam qualem nunc omnia
corporalia simul et semel materialiter
in forma confusa sunt creata primo
mox in forma dispositione sex die
bus sunt ordinata Deinde Augustinus
ponit magister 2am quorum quia id est pro
quantitate materie omnium corporum ista
est in loco ubi iam facta apparent
et terra fuit consistens in medio
et alia elementa per modum nebu
le confuse quamvis terra tedabat
quod apparere non poterat et terra illa
moles porrecta fuit ad tantam

altitudinem ad quantam nunc per
tingit putabant nunc corporalia et ut
quibusdam videtur ultra locum fir
mamenti extendebatur et in infe
riori parte erat densior in superiori
vero subtilior et de parte superiori pu
tat quidam fuisse aquas que super
firmamentum esse dicuntur Verum Aug
super hic determinat de opere ca
cionis in comparacione ad alia et pro
cedit opus . ubi tamen 2o po
nit dinumerum operum dominum idem Quattuor
enim modis Intendit quod contra
sentenciam augustini qui omnia simul
deus materialiter fecerat in 6 vero die
bus in propriis formas redigit et
ornavit et sexto die perfecit opus
suum et septimo die requievit
ab omni opere quod patraverat id est tunc
cessavit facere novam creaturam 6
enim diebus distinxit omnia corporum in
quod perfecta fecit quod in aliquo illorum
non continuatur Et quia Joh 5o dicit
pater meus operatur usque modo et ego
operor id est post diem septimum operatus est
et subiungit quod contra alcuinum super
genesim et deus dicitur operari post ab et
ne omnia in illis disponendo 2o
in materia informi quoad elementorum
omnia de nichilo creando unde
id ecclesiastici 18uo qui vivit in eternum
creavit omnia simul 3o 6 diebus
varias creaturas distinguendo 4o opera
cottidie ex primordialibus seminibus
res producendo et ne pereant refor
mando Deinde dicit de novo creatione
sed tamen quod contra aucs quod dicitur cessavit facere no
vam creaturam id est novam speciem creature quia

Nondum

iam non facit novam creaturam cum simile in specie non fecerit. Ubi e nondum p^m Bonaventura q corp q successive producunt que fuerunt in p^a rerum distinctione producta in similis non in ratione seminali ut aiunt realibus q sunt producunt p creatore et ideo non sunt rerum seminalem in similis producte sunt quia sunt producta una arte q cum productionem non producat nova species quinimo producat nova individua quedam vero producta sunt in sex diebus quantum ad rationem seminalem sed non in simili sicut ea que generantur per putrefactionem et per diversarum specierum animalium commixtionem que vero sunt producta et in ratione seminali et in simili sicut plante et bruta animalia que producuntur per propagationem et ad hec tamen quinque rerum possunt reduci omnia que fiunt et propterea non dicitur deus aliqua producere de novo cum q dicitur eccl^i nichil novi sub sole et sic dicitur ab omni opere requievisse quia nichil producit quod prius non fuit vel in specie sibi simili vel in ratione seminali q tunc erat de primaria constitutione rerum.

Tredecima distinctio

Prima autem distinctio

Prima autem distinctio. Postquam determinavit de opere creationis determinat de opere distinctionis et dividitur in tria. Primo determinat de opere prime diei. 2° de opere 2^e diei ibi: Secundo. 3° de opere 3^e diei ibi: Sequitur dixit deus congregentur aque. Prima dividitur quia postquam deus est. 2° exponit que dubia q possunt esse circa hoc opus et circa opera sequencia ibi: Postea investigandum. Prima in tria. Primo determinat lucis productionem. 2° cuius per creationem ibi: Si queritur qualis lux fuerit. 3° lucis effectum ibi: Sic nondum. Primo intendit quod prima opus distinctionis fuit lux. quia quamvis omnes res sunt simul facte sub quadam informitate ut scriptura dicit statim subiungit dixit deus fiat lux et vocato regis deo incepit a luce quia qua tota formanda videri et manifestari potest. Deinde ibi: Si queritur qualis querit qualis illa lux fuit sic an corporalis vel spiritualis. Respondit quia utroque modo intelligi potest ut aug dicit super gen libro primo ca^o. Nam si enim fuit spiritualis tunc significat formationem nature angelice per gratiam que prius quasi fuisset quasi ad suum creatorem informis producta nomine celi. Si vero autem intelligitur lux corporalis tunc intelligendum est quod fuit quedam nubes lucida que non est creata de nichilo sed de iam preiacente et in illa incepit prima dies et cum ea non fuit dies neque nox licet esset tempus. Deinde ibi: Si autem queritur ubi facta sit illa lux et respondit quod ibi ubi sol prius nunc movetur ipsa enim lux vice et locum solis tenens motu suo die faciebat et noctem eodem tempore

circuierens / quo nunc sol ad occa-
sum primo descendens vesperam
faciebat / Deinde regirata ad
orientem mane illustrabat / Et ita
divisit deus lucem a tenebris
et appellavit lucem diem. Et tene-
bras noctem. Quomodo potuit illa lux in a-
quis lucere, cum tota superficies
terre fuit operta aqua nube
Et cum talis nubes fuit extensa
ultra firmamentum, ut dicitur fuit
in primo genesis. Respondet magister / quod
lux poterat in aquis propter
aque raritatem etc. Hic no-
tandum est / determinat effectum
lucis qui est dies. Et dividitur
primo distinguit diem / quantum ad
variam acceptionem. 2o quantum ad
ordinem prioritatis / ibi est illis ordo /
3o quantum ad causam efficientem, ibi
solet esse questio / Primo intendit
quod dies in scriptura solet dupliciter
accipi / Primo pro luce / que in
triduo antequam fieret luminaria
illuminavit tenebras. 2o dicitur
illuminatio facta in aere quam nos
vocamus diem artificialem. 3o dicitur
dies spatium vespere Et non mane
inclusive / sed terminabatur ad mane
sequentis diei. Reliqui autem dies
mane habuerunt Et vesperam quorum
quilibet a suo mane incipiebat / usque
quod ad alterius diei mane tende-
dubium bat. Dicitur si prima dies non habuit
mane, sed incipit a meridie Et quomodo
terminabatur ad mane alterius diei
sed non habuit 24 horas, cum oporteat
24or horarum / prout accipitur, cum dicitur
factum est vespere et mane dies unus
quod ita intelligitur quod primus dies habuit

dicat hic magister. Respondetur quod prima
dies non incepit a meridie, sed primo
potius a lucis ortu. Et dicitur non ha-
buisse mane secundum interiorem magistri
qui capit mane pro aurora / cui ad-
iuncta est obscuritas aliqualis noctis
preteritis. Et que est finis diei pre-
cedentis Et initium diei sequentis / sed
quia nulla dies precessit lucis
fortior / ideo dicitur dies illa non ha-
buisse mane. Deinde Hic est naturalis
distinguit diem / quo ad ordinem
prioritatis. Dicitur quod naturali ordine dies
computatur a mane usque in mane / ita
quod dies precedens nocti sequenti
imputatur / sicut fuit in principio / eo quod
homo a luce corruit per peccatum /
Sed post peccatum iniustitie secundum ecclesiam quod dies
computentur a vespera in vesperam / eo
quod homo per Christum a [illegible] tenebris
ad lucem redit / Unde apostolus ad
Ephesios 5o / eratis aliquando tenebre /
nunc autem lux in domino. Et ut
dicit Beda in glosa / super genesim
nox in illo triduo fuit omnino te-
nebrosa / que postquam tanta fuerit
aqua lucem clarivit. Ubi sciendum nota
quod vulgus computat diem a mane usque
ad mane / quia tunc primo apparet
sol. Iudei a vespere in vesperam
quia tunc incipiunt sollempnizare.
Astrologi a meridie in meridiem
quia tunc sol est in maiori virtute
Sed ecclesia Romana / a medio
noctis usque ad medium noctis / quia
tunc natus est Christus. Unde Mane
diem greca gens incipit / ast sero /
In medio lucis Iudeus vespere sero

Solet aut queri

Inchoat etiam in eo sub tempore noctis. Deinde querit quare factus sit sol si illa lux sufficiebat ad faciendum diem. Respondet magister quod forte illa lux solum illustrabat partes superiores celi. Vel ideo quia perfectiori solis auctus est fulgor diei. Idem ibi. Si vero queritur. querit quid sit factum illa de luce cum non creat. Respondet magister quod de eo formatum est corpus solis. Vel quod in eadem parte celi sit iuncta soli ita quod ab eo discerni non possit. Preterea investigandum est. Hic magister exponit duo dubia quorum primum est quo intelligendum sit quod dicitur Dixit deus etc. Respondet cum Augustinus super Genesim libro primo capitulo 3o quod deus nec temporaliter nec sono vocis dixit nec enim erat lingwa qua loqueretur nec erat aliquis qui oportebat audire et intelligere. Verba ergo dei referuntur ad naturam verbi ipsius quod omnia facta sunt. Dicendo igitur verbum ab eterno omnia disposuit ut in eo fierent in tempore. Idem in Hic queri solet. Hic movet questionem quomodo intelligendum sit hoc quod scriptura sepe dicit patrem operari in filio vel per filium vel in spiritu sancto ~~[illegible]~~ quidam enim heretici ex hoc dicto occasionem sumentes dixerunt quod pater operatur per filium tanquam per instrumentum. Similiter dixerunt de spiritu sancto. Sed hoc pia fides abiciat. Ideo sic intelligendum est quod pater operatur cum filio et spiritu sancto ita quod nichil operatur sine eis. Dicitur

forte heretici simpliciter sit dicitur quod pater sic operatur per patrem et spiritum sanctum per patrem et filium. Respondetur quod non sic quia cum dicitur pater operatur per filium vel per spiritum sanctum monstratur auctoritas ita quod filius et spiritus sanctus habent hoc a patre etc. Cum igitur deus dixit videtur sequi quod ille actus dei sit nocturnalis et cum eodem actu producantur creature. Sed quia producens creaturam sit actus notionalis respondetur non sequitur quia licet solus pater dicat verbum tamen non solus pater per verbum producit alia quia sicut filius et spiritus sanctus eo quod opera trinitatis ad extra sunt individua. Quartadecima d.o

Dixit quoque deus. Hic magister determinat de opere distinctionis 2e diei quo firmamentum esse formatum describitur dicitur in 2o ipso facto hoc 2o movetur quandam questionem ibi quomodo celum solet augustinus figurare. Primo dicit duo dicuntur duas opiniones de materia ex qua factum est firmamentum quidam enim dicunt ipsum esse de materia aque et quidam de materia ignis. Quid vero celum ibi primo intendit quod 2o dic factum est firmamentum quod divisit aquas que sub celo sunt ab aquis que super ipsum sunt et ut dicit Beda primo super Genesim in glossa per firmamentum intelligitur celum stellatum vel octava spera sed tamen quia cum a gravo orbis lune usque ad quiete celi cristallinum et ut dicitur

tale celum de aquis

tale celum de aquis fori ce
credi pt sicut eni aqua de
se pt fluida tn deus qui ligat
aquas in nubibus ut dr Job
26 pt eas glaciali soliditate
suspendere aquas ne labantur
sicut eas lapis cristallinus ...
e indigit fimus de aquis est
factum celum Alia tn est opinio

quantum ad istud etc ... (marginal gloss, illegible)

Item querit aug ... pt celum
et r'ndz ... Item querit utrum
celum moueatur uel quiescat quia
si mouetur tunc non pt dici fir-
mamentum et si quiescit quomodo
tunc stella in eo fixa mouetur
Rndetur q firmamentum pt dici non
propter stationem sed propter firmitatem
eius si sicut ... nichil im-
pediet stella ... moueri
Item i Post hec qui quid
quare non benedixit dici 2o
sicut aliis et non dixit uidit
deus q esset bonum Rndetur q
... quia binarius e primus al-
teritatis Aliter rndz magister in
hystoriis q ... quia i 2o die
medium elementorum ... aqua aer et
ignis a supremo s. ab aquis que
sunt super celos distinguebantur
et ita non erat perfecta distinctio
medij elementi ... ab infimo
distinguebatur et pt opus 2i diei
3o die completum est et pt bene-
dictio 3e diei ad utrumque refertur
... 3o die benedictio gemina est

Sequitur Dixit quoque deus Hic magister

--- q tangit magister i leccione quedam
uo celum dicens firmamentum ee
de natura ignis de quo est sidereum et
luminaria facta dicit Et cum iterum
magister declarat quomodo super firmamentum
possibile sit esse aquas que dicitur
celum cristallinum et cas i esse
dicere ... non i expedi-
re sciamus Tercia solz

pomit opus distinctionis 3e diei
que est congregacio aquarum in uno
loco et ut dicit Beda ...
in i Dixit quoque quid ubi sunt
congregate aque eo q tam multe erant
q tegebant totum spacium usque ad
celum Rndetur q forte recepte sunt
i cauernis terre uel eas q multum
sunt condensate ideo facilius i unum
locum redigi poterant et ut dicit
Beda super gen lictera sunt multa
maria et flumina tamen propter continuatiorem
omnium aquarum in mari magno
dicuntur aque i unum locum congregate

Quintadecima distinctio

Dixit quoque deus fiant
luminaria Hic magister de-
terminat de opere ornatus et diuiditur
i 3es primo deliberat de operibus
ultimorum trium dierum que ornatui de-
putata sunt 2o declarat que superius
dicta sunt ibi Sed antiqua de hoc 3o
de quiete septime diei ibi Ista de
septime diei requie Prima in 3es
primo 3es dies quibus opus ornatus
perficitur 2a ibi Dixit eciam deus 3a
i 2e Dixit deus Prima in 3 primo
distinguuntur opera ornatus inter se
et ab operibus de ... 2o specialiter prosequitur
opus quarte diei ibi quia i celum
3o mouet questionem dubiam et soluit
ibi Aut solidit Primo intendit
q 3bus primis diebus sunt facta
est distincta uniuersi machina
prima eni die facta e lux que
uniuersa illustret 2a die facta e

dysterio superiori parti mundi scilicet
ne celesti / Secunda autem die secunde
de parti inferiori scilicet elementorum / Secundo
non sequentes diebus ad ornatum per-
tinet / hoc modo / quia quarta ad ornatum
celi / quinta ad ornatum aeris et aque
sexta ad ornatum terre / Sequitur Et
s. i. Rangitelu / quia celum cum alia / Quarta die ornatur
quia prius et dignius elemento / in quo
quidem sydera sunt locata / ad in-
feriorum partis illuminationem / et ad quan-
titatem horum / et quorumdam aliorum
infinitatem / et ad noticiam dierum
/ sunt enim quedam animalia / que lucem
ferre non possunt / Dicitur ibi Quant
quidem intelligendum est quia ante / et sint
in signis et tempora / quia ex hoc videtur
sequi / quia prius non fuissent tempora
in principio creationis / Sed dicendum non est
quam / sed ita intelligendum est / quia per
sydera non de novo fiebat tempus /
quia esset spacia morarum / Sed per
tempora quia fiebant intelligitur decursus
vicissitudine actere quatuor temporum illu-
minationem et obtenebrationem a
stellis facta / et cum dispositionem
annorum utilitatum / Sunt enim stelle
signa serenitatis et tempestatis / Sunt
stelle sunt in tempora / quia per eas quil-
libet anni tempora cognoscuntur / scilicet ver estas hyemps.

Dixit etiam Deus / Magister dicit
/ quod opus quinte diei sunt formatio pis-
cium et avium / quibus duo elementa or-
nantur / et sunt facti de eadem materia
scilicet de aqua / pisces tamen ad aquam
remissi sunt / volatilia autem ad aerem
elevata / Deinde dixit Deus
Hic magister ponit opus sexte
diei / et primo ostendit / quia opus
sexte diei est productio animalium
quibus terra ornatur / Dicitur ibi Queri
quidem utrum animalia venenosa
creata sint post peccatum hominis
ad vindictam / et an prius / quia tamen
quia non sunt nociva / Sed dicit
tenendum potius creata / Dicitur ibi De quibusdam
quidem de animalibus minutis / que
ex putrefactione nascuntur / utrum
simul cum aliis in principio rerum
condite sunt creata / an postea
ex rebus corruptis sunt exorta
Sed secundum intentionem augustini super
super genesim / quia illa que de corporibus
animalium per putrefactionem nascuntur
/ non sunt creata nisi materialiter Dicitur ibi
Omnibus autem concludit / quia omnibus
creatis et dispositis / novissime
factus est homo ut / Sed cumquam
declarat quem sint dicta de operibus
sex dierum / ita quod sunt duo o-
piniones sicut dictum est prius /
quarum una per intervalla sex
dierum omnia dicit esse facta /
Alia quod est augustini super genesim
ad litteram / est quia omnia sunt simul
facta / Hic de septime
diei / Hic magister determinat de
die / qui pertinet ad septimum diem / et
dividitur in 3 / primo determinat de
quiete diei septime / Secundo ostendit quis
intelligatur opus consumatum / Tertio
querit quando / Secundo quomodo intelligatur

138

opus dici satisficaris . Illud autem quod intendit quod deus dicatur requievisse die septimo secundum Bedam in glo. super Gen. non quia lassus ab operando sed quia nova creatura facere cessavit . cui concordat augustinus 4o super Gen. etc. Unde ibi sed queritur quomodo . quod die septimo deus dicatur complevisse opus suum cum tunc nil fecerit sed quievit . Ubi sciendum quod media translatio quod habet secundum chaldaicam veritatem sic septimo die complevit deus etc. sed alia translatio scilicet quam intendit sic sexto die complevit etc. Et secundum illam translationem non est aliqua que (?) nec difficultas sed secundum mag. ubi loquitur de septimo etc. dicit intelligendum est deum opus suum die septimo complevisse quia tunc opus iam completum benedixit et sanctificavit . Et benedictio est opus . Ad etc. Etiam dicitur complevisse quia tunc completum mundi (?) sed ubi illud autem dies sunt qualiter sanctificat diem sabbati hoc enim facit ad innuendum novum statum sanctificationis operum quia tunc fuerunt in completo et perfecto statu suo . Et etc. ad innuendum statum requietis opificis . Et ut etc. est quia mandato procedimus usque ad diem septimum . Et principaliter in hoc quia benedixit dici septimo . unum preter superius misteria

sanctificare debemus . Et sabbato in lege dicitur quod exodo 20 . Et Deut. 5o memento sanctificare diem sabbati . 16a dist.

His excursis quod distinctio

superius magister . Deinde de natura prius spirituali . Et de natura prius corporali . Sic determinat de natura mixta . scilicet homine . Et dividitur in 2 . primo determinat de ipso . quo ad sui institutionem . 2o quo ad eius casum . dist. 21 . prima in 2 . primo determinat conditionem (?) quam prius . 2o ondit (?) hominis dignitatem statui . dist. 19 . prima in duo . primo ondit factionem hominis . 2m quod dicit a qua causa . Et secundum quod factus est ad dei similitudinem . 2o quomodo constat ex suis partibus . dist. 18a . prima in 2 . primo ondit hominem constitutum ad ymaginem dei . 2o ponit expositionem hominis . id est ymago autem . 2o ondit 2m qua patet homo . sicut ymago dei factus . id est factus est ergo hic secundum autem primo quare apponit ea . quod vult dicere de homine etc. Et tunc specialiter querit qualiter sit homo factus . Et quomodo fecerit (?) ad ymaginem dei . ubi dicit Beda in glo. super Gen. etc. ut in litera ymago autem . Sic magister exponit predicta . Et dividitur in 2 . primo ponit suam expositionem . 2o excludit quorundam aliorum expositionem . ibi verum (?) habet deo . primo intendit quod ymago in predicto loco sumitur accipi (?) sicut quod ymaginem increatam quod est eterna (?) scilicet id qua factus est homo . sicut etc. accipi quod ymaginem creatam in qua factus est homo . Et quod grata

e hom̄ Item dr̄ **Ipse tam̄**
Subiungit mḡr q̄ sciencia trinit
ipse dicit̄ ymago q̄ ymago
facta est ad vnū id aug̃ sili-
tudinē gerit declat q̄ illud
ex quo aliud sumit̄ dicit̄ exemplar
Et illud q̄d ex alio sumit̄ dicit̄
exemplū Et tn̄ abusiue quas
sumitur vnū p̄ alio sic in p̄posito si
in p̄dco loco nomine ymagis
intelli̅ sciencia trinit Et hoc inq̄
ipse deū est Et ideo mḡr
p̄pea exponit hoc de ymagine
creata **Filius vero** hic mr̄
excludit quorūdā exposicōez
dictū enī est libro p̄o q̄ fili9
ipse dicit̄ ymago p̄ris Et ideo
dicūt aliqui hoiez nō ymagine dei sed ad ymaginē dei sic
intelligēdo in hoc loco filiū
p̄ ymaginē Contra illud arguit
p̄ dcm̄ ap̄ p̄ma ad corin̄ xi°
ubi dicit q̄ vir ē ymago et
gloria dei i͛ s̄m e hoiez nō
ee ymaginē dei C̄tra nō vid̄
bene q̄ dic̄ sc̄ptura intellexisse
hoiez f̄m esse ad ymagine
dei q̄ ad filiū quā enī tuc
sc̄ptura d̄ ī ymaginē nō filiū solū
sit ymago p̄ris Et Subdit q̄
alij exp̄oiacq̄ (?) tractantes illud
dicūt p̄ ymaginē intelligi
filiū p̄ silitudine sc̄ Et
illa est s̄nia bt̄i aug̃ s̄c xij°
de trinit̄ q̄ d̄r dicas exposic̄
irritat Et s̄nia impleat tm̄
nō acceptat q̄ nō euacuat

ex a̅ctibus sacre sc̄ptue **Factus est ergo homo** Hic ondit
mḡr s̄m q̄̄ p̄te in hoie sit
querenda ymago Et silitudo Et
volt q̄ s̄m mentē q̄ s̄m mentē
intellectū Et voluntate e ymago
silitudo s̄m innocenciā in declīādo
malū Et s̄m iusticiā in faciendo
bonū Itē ymago attēdit̄ s̄m
cognitioēz vit silitudo in amore
virtutis Itē silitudo attēdatur
in essencia eo q̄ mens ē imortal
Et indissol̄ ymago autē dicit̄
s̄m omnia alia essencie supaddita **fit6 39**
Subdit q̄ in eo q̄ in hoie e
a̅ q̄ est ymago trinit homo
dicit̄ ad ymaginē trinit factus
Et dr̄ ymago trinit sicut tabula
dicit̄ ymago Et est pictura q̄
e in ea tota dicit̄ ymago tabula
tn̄ dicit̄ ymago p̄pt picturā ita
homo dicit̄ ymago trinit p̄pt aīaz
ymaginē trinit q̄ est in ipso
Quo c̄i homo Hic mḡr
ondit quo differūt ymago q̄rat filio (?) denter
dei Et hom̄ s̄m aīaz q̄ hic est
ymago Et ad ymaginē dei q̄
creat9 est Et nō equal deo sed
quadā silitudīe accedens s̄
filius e ymago Et nō ad ymagiez
dei q̄ est nat9 equal p̄ri Et nō
creat9 Item **Sz et in corpe**
Subdit mr̄ q̄ est in corp̄e ho
quādā p̄prietate q̄ est erectā staturā
q̄ indicaīd est q̄ in hoc aīa sit
ymago dei e enī in celū erectū
corp9 aīe Alietra littera ista Rōndū

In eo quod dicitur faciamus una operatio trinitatis
notandum quod Bonaventura [illegible] ar. 1 sic
tamen non indivisa sint opera trinitatis
Et tres persone simul ita operate
sint omnia alia, sed fecerit homo [illegible]
specie adinvenitur in productione hominis
dicitur faciamus, ita dicitur dixit in pro-
2o ductione aliorum. Ecce quare
in productione hominis ubi legisla-
tor. Hoc plurale pronomen scilicet faciamus
et in productione aliorum non est pl-
3o urale sed dixit et fecit. Cuius hoc
est ratio quia quae sunt inter
productionem hominis et bestiarum, secun-
dum in eadem die producta sunt
[?] Et ad dictum eius de elementis. Secundo
quod in productione hominis non tamen
erat manifestatio trinitatis in vestigio
sed etiam in imagine. Hoc ergo
pronomen plurale attribuitur productioni
hominis ut ostendatur quod in homine
trinitas naturaliter expressa. In aliis non
insinuatur trinitas aliquo modo licet non
ad 2m explicite. Et quia ideo imaginis non
quaerunt nisi illi persone quae potest eas
[?] ideo in productione hominis utitur
ad 3m hoc plurale pronomen. Et quia homo precellit
alias creaturas in esse et dignitate
ideo productionem hominis distinxit a
productione bestiarum licet in ornatu
terrae et pertineat opus unius diei co-
veniunt. Ideo quibus patet responsio ad
Notandum obiecta. Consequenter notandum quod duplex
est modus exponendi hanc literam faciamus
hominem ad ymaginem et
similitudinem nostram. Unus est [?] quod
de ymagine increata. Aliter vero in-
telligendo de ymagine creata. Primus
modus est triplex. Unus est ut ymago
et similitudo referantur ad idem scilicet
ad creaturam in 3bus personis. Secundus
est ut referantur ad idem scilicet ad personam
filii. Tertius est ut ymago referatur
ad filium et similitudo ad spiritum sanctum.
Hos omnes modos ponit magister, quos
tamen non approbat, licet sustineri possit
primus iuxta articulum de imperfectione quia
divina essentia non est proprie ymago.
Secundus de filio quia filius non est
ymago mea. Et de hoc etiam quod dicit
quod homo non est ymago sed
ad ymaginem. Tertius iuxta articulum de multitudine
nec auctoritas scriptura non habet.
Alius modus exponendi est de y-
magine creata. Et ille triplex est.
Unus qui sic exponit ut ymago
precedit similitudinem. Et dicit quod ymago
est in naturalibus, similitudo in gratuitis.
Secundus qui sic exponit ut similitudo
[?] ymagine. Et hic dicit quod
ymago sit in potentia cognoscendi, similitudo
in potentia diligendi. Tertius magis [?] quod
sic exponit ut ymago sequatur simili-
tudinem secundum rem. Et ille dicit quod similitudo
est in natura et ymago in forma. Omnes hos
modos approbat magister et sustinet et
satis videtur probabile quod scriptura
de ymagine creata intelligatur
quamvis etiam possit intelligi de
ymagine increata. Verum est enim

q homo pdestinat9 e ut qfor-
met ymagini filij dei / met io
mgr / illa expoz redarguit / q
ipa no pt va / sed qz illa ypo
no ppe pt dici ma / vl ea
/ qz no ple filij z ygo / s ex
homo / tuq quid dicebat / m pd
mo exponendi / vn ho pt fieri
ad ymagiez / sic tabula dicit
fieri ad ymagiez / qu sibi ipm
ymago sci petri / sic ho factus
e ad ymagiez / cu sibi ipsum
aia / q e socialis ymago / hic
e / q ho no tm e ymago / s ex
ad ymagiez / qz n 2m oe qd est
/ e ymago / yo dicit ab ymagie /
filij vo / 2m oe qd z / e ymago pr /
/ et io ple z ymago / z no ad
ymagiez decimaseptima d°

Hic de origine aie pta /

Hic pus mgr dixit / q homo
pdit a deo / 2m ymaginem et
similitudinem eius / hic determinat
de pductioe hois in se / 2m q
qstat ex suis ptibus / et diuid
in duo / pmo determinat pduc-
tioz viri / 2° mulieris / dist. 18a
pa in 2. pmo determinat pduc-
tioz qua ad aiaz / 2° qua ad
corpus / ibi / plet ess quer / 3° q°
ad locu sibi assignatu / ibi / hoiez
aut ita formatu / pa in 3 / pa
determinat aie pductioz / 2°
excludit circa hoc / quorundaz
errores / et vnu ex pte cati
ibi / no q fauabilis / alium ex pte
creati / ibi / putauerut eni qda /
Tercio determinat / quadam dubitaz
ibi / s3 vtz in corpe / pmo intet
hanc snaz / q scilicet homo ex
corpe descripsi ... ad septima dt
gen 2° / formauit dominus hoiez
de limo terre / Non q fauabilis
hic / mgr / tollit error / ex pte
creati / s dr ess sed volendo iussit
ut ita sus vo fieri / et ita corpus
formauit de limo terre / aiaz vo
creauit ex nihilo / Putauerut
hic tollit erroz ex pte cati /
quida eni heretici / putauerut aiaz
esse de sba dei / dicentes q sep-
tima dt / inspirauit ei spiraculum
vite / sed cu hō flat vel sufflat
vel spirat / de se flatum emittit
igr deus in sufflando / de se ipm
emisit / et p quis de sba sua
aiaz fecit / Con ho dt / augt9
2° sup gen / q deus dicitur sufflasse
vel spirasse / quia fecit aiaz / q
est flatus vel spiritus / Vn ysa
41 / omnes flatus ego feci / et i
nostra translatione h3 / spus a facie
mea egredie / et spar improbat
huc erroz / qz si aia eet de sba
dei / tunc no posset decipi / nec aliqua
mutari in melius vl in peius //
Sz utru in corpe / mouz dubitaz
an aia sit creata in corpe
vel extra corpus dicit q sit spirales qo
inter doctores / augt9 11 sup gen
et in libro de spu et aia / videt
dicere / q aia sit creata cu an-
gelis / et p sua appetitu naturali

et filii forte hos 2m aiam cu dea [illegible]

accessit ad corpus / sicut nobis
naturale est vivere / naturale autem vivere
non est nunc / sed voluntatis propositi
Alii dicunt animam primi hominis in celo
fuisse creatam / exponentes per spiri-
tum inspiravit etc. Et secundum
quod / augustinus de difficultatibus fidei ca-
pitulo 13 / dicit quod animas non ab initio simul
creatas natas / nec per creatoris
sicut dicit / origenes / nec cum
corporibus per coitum nasci / sicut
dicunt luciferiani / sed dicamus corpus
per copulam seminari / creatorem vero
anime esse per creatorem omnium Et hoc quod
patet / quod opinio augustini hic recitata
non asseritur ab / augustino Solet queri
Quid locum in quo formatus fuit
homo Et dicitur quod fuit homo in paradiso
factus sed extra / et postea in paradisum intro-
ductus / ea ex causa / quia ibi erat
permansurus in eo Vel quia hec assignare
et non nunc / Idem dicit quod tres sunt
sensus de paradiso / quibus terra nunc apparebat
Et declarat / quod intelligat per paradiso
et locum in se circa In hoc autem
paradiso / hic describit magister orna-
tum paradisi etc. dicitur in libro quia
expositione in textu Recapitula de

Iste de quoque paradiso
Sanctus / magister / determinavit
De origine hominis ex parte viri
hic determinat ex parte mulieris
Et dividitur in 2 primo facit hoc
ex parte corporis 2o ex parte anime
quemadmodum mulieris corpus / secunda
ibi 2 / primo quid / quomodo mulier
fuit creata quo ad corpus / quia

de costa viri 2o ostendit modum
formationis eius / ibi / Solet etiam queri
Prima in 2 / primo facit quod dictum
est 2o ostendit causas de qualitate
formationis mulieris / ibi / Hic attendendum
est / Et illa dividitur in 3 / quia primo
ostendit quare mulier sit formata
de viro 2o quare sit formata
de latere / ibi / Non autem ... de causis
3o quare viro dormiente / ibi / Non
sine causa quoque / Primo intendit / quod
scriptura genesis 2o / insinuat mu-
lierem esse formatam de costa
viri dormientis / Deinde / ibi / Hic attendendum est
quid / mulier / quare non cavit sicut
viri et mulierem / postea angelos
/ sed potius corpus Deinde mulierem
:: Dixit cum de latere facta sit scriptum
Item dicit genesis 2o / Dicitur et cetera
pro potestate viri etc. postea quod hoc
in pena inflictum est Vel
dici potest / quod hec non debet esse
per modum ... / sed per modum gu-
bernationis Deinde / ibi / Non sine causa
Dixit cum de latere viri dor-
mientis / Deinde tres assignandas
causas ^ Solet etiam queri
Secundum magistrum / ostendit modum formationis corporis
mulieris Et primo quo ad principium
materiale 2o quo ad principium activum
/ ibi / Illud etiam scire oportet / Et ista
est divisa in 2 / quia primo ostendit hoc
quid animam an corpus 2o animam
ne et virtutum spiritualium / sed quid
animam / primo quid animam mulier
sit facta de illa costa / ... addicione

Et tendunt ut dyaboli scilicet
confunderetur / et homines humilitate
sublimarentur / Et etiam ut
omnes homines mutuo ... vinculo
pietatis se mutuo amarent
Et ut / Tu autem
hic ... ::

^ prima ut adam ostenderet
illam sensisse penam / 2a
causa ut mirabiliter
mirabile opus divine
potentie / 3a causa
assignatur et esset figura
sacramenti futuri Christi et ecclesie

i corpore animam
creavit que
cum corpus
habet

Et vnde q̄ p masculu duīc potiꝰ
et dr̄ q̄ n̄ sit additu aliude dīc poti9
de i° addit⁹ q̄ de costa sīm
vel corporē Illud etiā sciri
oportz Subdit modu fī
quo dñs p̄m adyt et mitt
q̄ sicut dr̄ aug9 quo sup
gen̄ licz ministio anglorꝫ facta
sit mulier fīc·cio no tn̄ ang̃li
fabricaũt costam ī mulieꝫ net
carnis suplectu in locu coste
in adā eo q̄ eis no ē attribu·
enda cracioꝫ potencia Sꝫ qui·
tur an to Erit vtꝫ i
creatuꝫ eēt rō semalis rm
qua ex costa viri muli· fiet
vel ex nāte vel possibilis Ip.
cuiq soluc̄oe premittit hanc
distinctioꝫ q̄ q̄ne sut rac p̄
mordiales que no sut ad
qua ydee i mēte diuina et
quis sunt cure f· diuina pō
et diuina volutas tn̄ aug9
li° quo sup gen̄ et etiā libro
7° ca° 19° plalit nominat
appt diuisos effectus et ideo
ut dr̄ aug9 omelia qd sup
q̄9 Vnigaunisq3 rei futue ca
prexsit in deo Alie sut rac
q̄ vocant̃ rac̄s semales quas
creatuꝫ deꝫ indidit sem q̄s
alia ex alys pueniut ut de
sic semine ille grinu et d illa
arbore illis fructꝫ rc Et ille
cause etiā aquoꝫ diā vocant̃
primordiales no tn̄ ita p̄pe
eo q̄ licz causa p̄ꝫ q̄ est ulti
prima Duo tn̄ ille semales
primordiales s̄ aliquarꝫ reꝫ
que ex eis pueniut Et eꝫ

ex eo quia in prima reꝫ pdīce
rebꝫ a deo inscite sut Et ille rac
sut simulos prima aut simplr
i mutabil est Ex hoc infert Sim q̄t xxxii
q̄ cause prime et primordiales
sut cause om̄ reꝫ semales
oēs aquarꝫ tn̄ Et q̄o quedā
res sit sīut p̄ dispoꝫ diuinā
q̄ no cōueniut p̄o/ rez semaleꝫ
Et q̄o cause carꝫ diu abs͡cte
in deo plenius subdit q̄ illa
q̄ sut re̅ causas semaleꝫ diu
nali fieri Alia vō quorꝫ cause
sut in deo sṗt naꝫ diu fieri
Et ut dr̄ aug9 quo d̄ t̄ ri̅ talia
sut illa q̄ sut p̄ graꝫ vel ad
significandā graꝫ Et ca° 26° dicit
sic facta est mulier d̄ costa
viri Omis naqꝫ curꝫ nā ut
ibid dicit subdit licz nāles leges
sup hoc cursu cator licz apud
se posse face de omibꝫ aliud
quā eorꝫ rō nāles licz ut q̄
virga arida repente floruit
nm̄ Et i iuuētute sterilis
femina in senectute pariat sic
etiā fit ut asina loqutur Et licz
naīs no sut indite rac semia·
les q̄ talia possint fieri tn̄
datū est natis ut ex hijs talia
possint fieri adeo no sunt pa
reꝫ pdītis ut semia per fiet
ptā ut fieri posst nc q̄ causas
quas deꝫ voluntarie instituit
aliquid fare putare Vocat
modo dicit trm cuit sci·coꝫ

dub
du·

mulier quo ad aiam Dr̃ q aiam
mulieris quidam posuerunt de-
cisam viri propagatam | Alij non ab
initio cum ceteris aiabus dicunt c-
reatam | Secundo circa factionem sidem
creando infundit Et infudendo
creatur | Vnde | Hugo in glo super id
qui finxit corda | anathematizat om-
nes illos condempnat | qui aias
dicunt ex traduce | Inducens auc-
toritatem qui finxit sigillatim corda
eorum | exponit quod hec est quod deus | singillatim
aias de nichilo creat | Dubitatur
de quo latere ade tulerit deus costam
quam edificauit mulierem | Respondetur | quod
quia illa a primo lateris primi ade
dormientis | fuit figura future
ecclesie lateris cristi ade | secundo est
quod in cruce morientis | Secundo repleri
ec debuit in illo latere eius | secundo quod
corpus lancea perforatum fuit ho-
ius erat in latere dextro | ut
allegorice dictum est per illud Ezechielis
Ezech xlvii | vidi aquam et omnes aque
redundantes a latere dextro super
templi | de quo loquitur | Sunt corpus
cristi | quod templum dicitur | a quo
sacramenta baptismi et alia fluxerunt
| hec ex figura ymaginum et pic-
turarum ab ecclesia receptarum ab
omnibus videntur videntur | quamuis
ergo scriptura non dicat | videtur
tamen probabile quod adam in latere
sinistro dormierit Et quod de latere
eius dextro mulier formata fuit
propter signum et signati correspon-
denciam Decimanona distinctio

Solent queri plura
Dicit magister prosequitur conditionis
nature institute | quantum ad primum statum
primi | Et diuiditur in 2 | Primo declarat
ea que pertinent ad conseruacionem
indiuidui | Secundo ea que pertinent
ad multiplicacionem speciei | Ibi quia
xx | prima in 2 | Primo ostendit in
mortalitatem hominis | quantum ad primum
statum Secundo inquirit eius causam et
modum | ibi solet hic queri | Prima
in 3a Primo premittit intentum Secundo
prosequitur immortalitatem hominis | ibi | prius
ergo | homo Tercio ostendit illius
primi status | ad duos status se-
quentes | ibi | in primo statu fuit corpus
Primo dicit quod intendit declarare
de statu primi hominis | ac postea ∴ qualis fuit homo et ut in libro ibi sequitur homo ∴
Deinde dicit | quod homo in primo statu
a quo fuit mortalis | quia habuit
posse mori | Et a quo fuit in-
mortalis | quia habuit posse non mori
Et illa fuit immortalitas hominis in primo
statu | scilicet posse non mori | que
non fuit simpliciter immortalitas | eo quod
possibilitatem moriendi | non excludit ut in libro
in 2o vero statu etc | Solet
hic queri | Inquirit causam
et modum inmortalitatis | Vtrum scilicet
esset per gratiam | vel per naturam | Et primo
premittit de hac questione | qua
soluit | ibi | Ad quod dici potest
| Secundo mouet Augustini 6o super Genesim
ad litteram | quod si filios conditus homo
erat immortalis | a quo | scilicet quod

appetitus conservasset vitam perpetuam come-
dendo de ligno vite / ut patet hoc
quod dicitur / quod preceptum erat ei
Sed adhuc / movetur questio
si non esset preceptum / quod homo
de ligno vite comederet / an ad-
huc posset semper vivere / non utens
illo ligno / si dicitur / quod sic / tunc
non erat ei ex illo ligno / posse
non mori / quod est contra prius dicta /
Si dicitur quod non / sed erat ei ex illo
ligno / posse non mori / ergo si non
esset preceptum / et per consequens si non
comederet de illo ligno / moreretur
et per consequens non edendo de illo / pec-
caret / ergo si non fuisset preceptum
[illegible] contra / quia mors non venit / nisi
ex peccato / Respondeo ponendo duas o-
piniones / quarum una dicit / quod si non
fuisset preceptum / vesci de illo
ligno / quod semper viveret / ergo si
non vesceretur illo / et ulterius dicunt
contra augustinum / prius allegata
quod immortalitas erat homini non per
ex conditione nature / sed erat ex ligno
vite / Et ideo volunt / quod ex conditione
nature homo fuit immortalis / licet ex
ligni fuit contra / Et si non fuisset
preceptum / tunc sine esu illius
ligni homo fuisset ex conditione
nature immortalis / Alia opinio est
prius tacta dicit / quod posse non
mori / non fuit ei ex natura / sed ex esu
illius ligni / De hac non hic /
Confirmat magister opinionem predicte
per dicta augustini super genesim / Et pro

dicit / quod immortalitas ante peccatum / alia
fuit / quam illa / que post resurrectionem
/ quia post resurrectionem non egebit
caro refectione ciborum / caro vero
Ade ante peccatum sic immortalis
erat / ut per alimonia adiuta
careret morte et dolore expers
/ divino fruaretur mandato in quo
continebatur / quod de ceteris manduca-
ret / et ab interdicto abstineret
/ tunc per esum de ceteris conserva-
ret immortalitatem / donec iubente deo
sumeret de ligno vite / et fieret
perfecte immortalis / et ultra ali-
menta non requireret / ex hoc apparet
/ quod habuit immortalitatem de natura / eo quod esu
aliorum lignorum vel ciborum / potuit
vitam conservare / usque ad tempus trans-
lationis in meliorem / quando comederet
de ligno vite / et in deificatis spi-
ritualiter firmaretur / Et hoc concordat
cum opinione prius recitata / Sed
magister / plus inclinatur ad opinionem
primam / Et dicit / quod qui hec [illegible]
videat diligenter / et inquirat
quomodo vera superiora augustini quibus
dicit / quod homo erat immortalis ex
ligno ~~ex~~ vite / Sunt sine
non contradicat / tales non videntur quod
superiora intelligantur de comple-
mento immortalitatis quod erat
per ligno non a natura
ipsa vero aptitudo erat ex
natura non a ligno // Bene tamen
est quod magister non ad partem dicat // 20

Post hoc videndum est
sic determinat magister de ge-
neratione filiorum et dividitur in 2
primo determinat ea que pertinent ad
statum generationis 2o ont ibi sta-
tum erat homo per hoc ...
i. et erat homo institutus
[illegible] pars
duo primo determinat de generatione
generatio ex parte generantis 2o ex parte
generatorum ibi si non quereret primo in 2
primo determinat generationis modum 2o
locum ibi tunc ergo in paradiso 3o tem-
pus ibi de tempore primo 1o primo querit quod
primi parentes filios peccassent
si non peccassent et ex qualeos
filios genuissent ibi prima videlicet
deinde ibi cur ergo non querit
tamen in paradiso non coierunt
solvitur et ... inuncta qua du-
fuerunt in paradiso solvitur quod ad
dicitur quod ab hora sexta usque
ad horam nonam quando fuit dominus
Jesus pependit in cruce et ita
est inde dicere una glosa super
illud Psalmi Deus deus meus respice
et hoc non est omnino per doctorem
determinatum ibi. De tempore
querit de tempore quo fuissent
translati in eternam vitam solvitur quod
hoc scriptura non dicit de tempore secundum
augustinum ... Si non quereret querit
inquirit qualem generatorum et primo
quo ad corpus 2o quo ad animam ibi
tamen de corpore primo pars in quatuor
primo mouet questionem 2o dicit ea

dubitabile ibi ex ... augustini ibi
et super hoc augustinus 2o declarat
... in aliud ...
tum augustinus 3o quod determinata opponit
et solvit ibi ad hoc autem oppo-
primo querit qualis statue fuisset
filii procreati solvitur et ... tunc
manum quo ... nunc
nati fuerunt perfecta statura
et usum membrorum an parvuli et
in minori statura contra in pue-
ri etate uti possent officiis mem-
brorum an per intervalla temporis per-
fectam state et usum membrorum
acceptum sunt ibi ... quo nunc
fit et dicit quod illud non deter-
minat per doctorem ibi et sup hoc augustinus
... quod augustinus libro primo de baptismo
parvulorum etc. dubitat quod qui-
busdam placent quod parvuli nas-
cerentur et perfectissime caperent
incrementa statue et membrorum
usum etc. Ad hoc autem obicit
si non peccasset non morerentur
sed si non comedisset de ligno
vetito vel de aliis non peccasset
et poterat sine alimonia sustentari
vivere solvitur etc. 2o obicit quod
habebat indigentiam abitue est
habuisset famem solvitur ... quod
quod non habuisset famem solvitur
appetitorum ... mandatum per
penam ... satisfaciendum erat
... famis petitis etc. tum
de corpore inquirit quale natorum

Margin notes:

... genuissent ... peccatorum ... in statu ... ordinata et adducit ad hoc verba augustini

Anima autem adducit ex qua ... per duobus modis fieri potuit

primo quod parentes primi fuissent translati ad ... morte sed aliunde ... ad meliora ... tamen filii ad ... tempore ... 2o modo fieri potuit ... quod ... electorum completus fuisset ... sicut translati fuissent ... filii et quod illorum ... fuisset ... est.

quod nati fuissent parvuli propter ... matris quod in clausisset magis corpus ...

... vicio ... perdus abstrahit potaveris a cibo hoc ... erat ... et ... conditorum

negando ... supius ... precepto de ... edendo de ligno scientie boni et mali ita habebat mandatum de edendo de aliis

quo ad dicat / et intendit / quod
sicut modo eos nasci parvulos et
fuit nec perfice in statura et usu
membrorum / quod dicit sic / quod sic eos
perfecerunt in generatione / et si obiciatur
quod tunc in eis fuisset ignorantia /
que est pena peccati / respondetur necessario
quaz / qua ignorantia non dicitur
sit ars i. quod pueri debent nescire
Talis erat homo / ostendit
in quo statu homo fuerit
erat / dicat n. hugo li. 1o po 6

sacramentis partis p 6 ca 6o / quod sicut ex
duci na quapartes est homo / ita
illi / duo bona / conditor a principio
preparavit / unum temporale visibile / et
aliud spirituale / eternum et invisibile
et spirituale / primum dedit / aliud promisit
/ et ad custodiam illorum / ipse dedit
ult naturalem rationem / qua poterat homo
discernere inter bonum et malum / ad
dit perceptum / ut per eius observantiam
datum non perderet / et promissum obti-
neret / ut sic per meritum perveniret
ad premium Vicesima prima di.

Videns aut dyabolus
hominem / invidit / declarat
instabilitatem hominis nec sit de-
terminat lapsum eius per peccatum
et dividitur in 2 / primo declarat lapsum
hominis nec in primis parentibus
/ quantum ad peccatum actuale ipsorum
/ 2o determinat lapsum hominis nec
in posteris / di. 30 / prima in 2
primo determinat primum peccati in
primis parentibus / 2o ostendit quale
peccatum fuerint statim / quo fuisset
adiuncti contra peccatum / circa medium
di. 22e / i. et quidam sunt dicaz
rolis / prima in 3 . primo declarat
temptationem hominis / que fuit pri-
cipium peccati exterius / 2o inquirit
quod fuit primum initium / di.
22 / 3o inquirit de permissione
divina / que a quibusdam videtur
causa fuisse quod non / di. 23 / prima
in 2 . primo det. modum et ordinem
temptationis / 2o ex modo temptationis
concludit hominis culpe / i. / perceptio
precedit / prima in 3 / primo ostendit
motivum ad temptandum / 2o temptationis
ordinem / i. / vir et mulier temptatur /
3o temptationis formam / i. / temptat autem
ex m 3 / primo ostendit quare vir per
mulierem temptare voluit / 2o quare
mulierem per perceptionem / i. / sed quare illi
per violentiam / 3o removet duas
dubitationes / i. / istas perceptiones / primo
dicit / quod dyabolus invidit homini / eo
quod videt ipsum per obedientiam hominem
posse ascendere / unde ipse per super-
biam corruerat / et sic primo per super-
biam factus est dyabolus / quod deorsum
lapsus / sic per invidiam factus
est sathan i. adversarius / unde dicit / Vnci
quod dyabolus timidus fuit ad temptandum
non vires suas probando primo
aggressus est partem debiliorem hominis
nec / scilicet mulierem / ut ea devicta / per
ea vinceret virum / unde dicit / timens
quod dyabolus vincere non potuit per

ubi Et quia illi p

violencia ad fraudem se gerebat. Et
non apparuit in forma propria, nec
fraus eius esset minus manifesta.
Tercio non apparuit in forma columbe
vel alterius avis (?) primitus, ne fraus
eius esset minus occulta. Et
per hoc hic peccatis excusari posset.
Quia igitur voluntate factum est ut non
veniret in forma propria, sed aliena.
Ideoque serpens dicitur per modum
dissolvas dubium. Cum serpens
dictus sit callidior cunctis animan-
tibus, quia, ut Augustinus, mali angeli
spirituali industria excellenciores sunt
omnibus bestiis, non serpens dicitur esse
sapientissimus propter spiritum dyaboli qui
in ipso callide decepit prothoplas-
tos. Unde sicut quod serpente velud
organo usus est dyabolus. Et loque-
batur per ipsum sicut per energu-
minos et phanaticos. Et sic
serpens locutus est sicut asina
Balaam, in qua loquebatur angelus,
de qua habetur Numeri 22. Energu-
mini dicuntur ab en, quod est in, et
ergon labor, quasi intus laborantes.
Phanatici autem dicuntur ex eo quod
ad templa deserviebant (?), vel ex
eo quod in templis ydolorum a de-
monibus accipiebant responsa. Sed utrum (?)
quod accipitur hic pro acceptis a de-
monibus (margin: hic queritur) erant (?), quare mulier non
horruit aspectum? Respondetur quia noverat
ipsum creatum esse. Et credidit officium
loquendi a deo accepisse, sicut (?)
ut dicit Beda. Serpens apparuit

in facie virginea, quoniam similia similibus
favent. Temptacio autem hic
inquiritur (?) forma temptacionis d...
quia temptacio hec non sua (?) est,
quia temptator interrogative propo-
suit verba sua ut ex responsione
disceret qualiter sibi procedendum
foret. Cum statim cum mulier dimidio
induxit, ipsa que nec ea addidit, ne
forte moreremur, mediam (?) conclusionem
dicendo nequaquam moriemini. Et ad
maiorem mulieris decepcionem primum
commisit, permittendo ea que homo
naturaliter appetit, scilicet vitam igitur, appa-
rent (?) solum (?) vite, excellencia dignitatis,
sicut dii, scientia (?) sciencie boni et mali, in qua decepcione
tria genera peccati temptavit: de gu-
la, quo ad cibum; de vana gloria,
quo ad promissionem deitatis; de a-
varicia, quo ad promissionem sciencie.
Porro sciendum quod tres (?) temptaciones
sunt gradus (?) culpe. Et dicitur inquantum
quod desunt temptacionis modos, quos
corpus (?) sit conversio. Et sunt quare
peccatum ade fuit remissibile. Et non
luciferi. Hoc igitur triplex (?) in moribus duas
diversas (?), in illud ecce nondum est
ipse incedit, quia que secundum temptacio
exterior, que sit cum malum nobis
suggeritur verbo vel facto exteriori;
que interior et illa fit vel
a dyabolo vel a carne. Ista fieri
sit quando peccato [illegible] dicitur hoc non generat

2a no sit sine pcto vel actuali vel pcti ex corruptoe carnis vel p pcm orignale vel pl p orignale et actuale pcessit

Homo igitur quis sit

subdit q licz primus ho sunt peccavit ideo q sola exteriori temptatoe pulsatus cecidit tm quia p aliud incitatorem ad malu cecidit no inmisse reparatur Sunt dyabolus no quia sine temptatoe aliena cecidit p aliud innovari no debuit et quia p se surgere no potuit ideo pcm irremediabile fuit Deinde ibi Preterea qm assignat aliam cam quia na angelica no tota pierat humana no na tota pierat ideo ne penitus pderetur ex pte temptata est ut angelica ruina ex inde repare Illud etiam nond Removet dubium cum mulier dixit precepit nobis deus ne comedere q utrisque preceptum sit datum patet et tm legitur antequam mulier esset facta preceptum sit datum soli deum sit de ligno scie boni et mali ne comedas et no est dictum ne comedatis Sed hoc cum legitur gen 2o de ligno scie boni et mali ne comedas in quacumque enim die tu comederis ex eo morte morieris et postea dicitur immisit deus soporem in adam etc Respondet magister q preceptum venit p virum ad mulierem Sicut apostolus si quid discere volunt mulieres domi viros suos interrogent Deinde ibi Si queritur quo modo Querit quo primi parentes loqui potuerunt vel loquentem intelligere qui no didicerunt a magistris nec creverunt inter loquentes Respondet q deus fecit eos tales q poterant loqui et ab aliis discere si esset // Vicesima secunda d.

Hic inde diligenter investigandum // primo determinat magister // 2o primo quantum causis ex pte temptatoris sine debeat primum intueri quantum causis ex pte hominis peccantis et dicit in 2a pte inquirit q in homine primum pcm fuit vitio et radix omnium sequentium 2o inquirit quid fuit primum primi pcti Scilicet quia pa in 3a pte ostendit q primum pcm in homine fuit elatio 2o ostendit q deinde fuit in viro et muliere sed talis quidem elatio 3o ex hoc concludit pcm mulieris maius pcto viri fuisse ex hoc fir maius crudelius est pa in 3a pte potest opinionem ponentium supbiam in corde hominis temptatorem dyabolo precessisse et ostendit potiores illius opinionis 2o obicit in contrarium ibi q si ita fuit 3o dictat inter ista pducta ibi quo etiam pducta prima dicit q quidam opinatur q in mente hominis precessit elatio antequam temptaretur et talis elatio commenda

Quo tempore dicta

fuit | ut p sunt^{tez} quibus | faceret homo | quia sic de se presumpsit | nisi enim tam clara precessisset | nunquam non credidisset verbis temptatoris | ut videtur dicere augustinus xi super gen | De inde i Quod si ita fuit non Obiciat magister in contrarium | quia posset hic homo non aliunds suggestione | sed primo propria elatione cecidisset | quod est contra determinata in priori distinctione Demum | respondetur | quod dum augustinus fecit est intelligendum | quod elatio non precessit dyabolica temptationem | sed opus peccati | quod homo temptatus fecerat | fuit enim talis ordo | quod prius precessit dyabolica temptatio | deinde mulieris elatio | deinde opus exterius peccati | et deinde pena peccati | Et talis respondet hic magister quod dicendum fuit elatio in viro et muliere | mulier enim | omnino putabat esse verum | quod dyabolus suadebat | voluit enim dei similitudinem in equalitate quadam | Et ideo augustinus | comparat mulierem commemorat | cum dicit | quo crederet mulier dyabolo | nisi esset in mente eius de se superba presumptio | Vir autem non talis modo seductus Ut

Ex quo mani(fes)te concludit peccatum mulieris fuisse maius peccato viri | Et primo facit hoc | Secundo obicit sed hunc videtur contrarium | Primo sic | mulier putavit ita esse ut mulier crederet | quod putaret | homo esse verum quod dyabolus suggerebat | Secundo dicens in quo gradu deceptus est adam | Respondet magister quod in eo | quia putavit hoc esse veniale | quod fecerat non mortale tamen post temptationem adam potuit aliqua elatio mittere eius in esse | et quia voluit lignum vetitum experiri | cum mulierem videret mortuam esse iam preceptam.

fuisse maius | Primo ex motivo ad peccandum | quia ex maiori superbia | Secundo ex offensa | quia in plures peccavit | quod est in primis | Tertio ex pena | quia maius punita est in dolore | Primo intendit | quod mulier peccavit maius | quia mira presumptione elata | verum credidit | quod dyabolus dixit | et ita divinitatis equalitatem usurpare voluit | Adam autem non tanta elatione | Secundo mulier ex hoc plus peccavit | quia in se proximum et deum | adam autem in se et deum solum | Tertio probat ex hoc | quod mulieri maius punita fuit | cui dictum est | in dolore paries filios

Sed hunc videtur contrarium Obiciat contra dicta primo probando quod peccatum viri fuit equale peccato mulieris | quia dicit augustinus super gen xi | superbivit per fastum | id est preiit per eundem | respondetur quod hoc | quod fastus dicitur fuisse par quo ad esum ligni vetiti | Est dicendum fuisse parem fastidium exterioris actionis peccati | quia uterque se excusavit quod dictum est in peccato omnes se excusaverunt et operis se commiscuerunt peccato creati | sed non in peccato interius deinde ubi Veruntamen et de viro legitur hic magister

Item hoc obiciat quod adam eo voluit esse sicut deus | declarat autem hoc augustinus | respondetur duplici Hys autem Obiciat item | et sit quod vir maius peccavit | quia ut dicit ysidorus de summo bono libro 3o capitulo 1o | triplex fit peccatum ignorantia | infirmitate et industria | Et maius est peccatum ex infirmitate | quam ex ignorantia | et maius ex industria | quam ex infirmitate | sed eva ex ignorantia peccavit | adam autem non | respondet magister | quod eva non ignoravit divinum preceptum | sed omnis corruptio tollitur | et simul esse quod dyabolus promittebat cognovit adam | non tanta cum affectu ambitionis | sicut mulier | et ideo mulier magis ambiendo magis superbivit | et magis peccavit Alys autem videtur hic magister ponit alia secundum 2am solutionem dicens quod adam non appetivit equalitatem dei etiam cum in scriptura invenitur | cum appetivisse equalitatem dei | id est videtur quod ipse ex eo dicitur voluisse | quia mulierem de eo sumptam id est voluit et appetivit Sic in simili peccatum dicitur ad nos esse per unum hominem ligatum per mulierem Secundum tamen dicitur per eum esse quia mulier de eo facta est per quod venit Vel potest dici per adam intrasse | quia si ipse non peccasset humanum genus | nunc peccatis corruptum periret. Sequitur superius

Huic non id est quod suggerebat credidit sed pena et dei minas cogitans non non victus et concupiscentia sed quadam benevolentia mulieri complacere voluit et eam contristare noluit

ibi Ideo conclusionem ponit vir primo una solutio dicens quod est stante isto quod adam appetivit equalitatem dei et cum ambitionis subreptio movit tamen mulier id est fieri posse putavit sed adam id est fieri posse non credidit solum id est tamen appetivit

supbreitt

magister

Quod sita p dicta

D. 23. 2.

v^s mādatio dīo ignorat. Deīn
Est aut ignorātia distinguit aug.
de 3a ignorātia / quā inuīt
augq9 de q̄ 7 li° arbitr° / quā
cū nolūt sc̄e / tn̄ possūt 7 ia
est ignorātia affectata / que in se
peccatū est 7 pl9 accusat q̄
excusat / Aliq̄ ad quas sc̄ire
nesciūt / nō tn̄ renuūt h° est
sc̄e opponit 7 est crassa ig-
norātia / que nō excusat in to-
to / sed in pte / Aliq̄ sc̄ire volūt
sed nō possūt 7 h9 ignorātia
est inuīti que nō est pc̄m
sed pena pc̄i 7 illa in toto
excusat / Solet etiā querī
Inquit pr̄m pc̄i illig 7
dicit / q̄ fuit superbo angeli 7
libtas arbitr / tn̄ ex uolūtate
Dein i Sivo qrit — que bona fuit / sp̄s superbie pc̄i
emanauit / Adtrit vtrq̄ vo
illud pc̄m precessit / Resp̄ q̄
volūtas utiq̄ precessit / sed nō
aliqua mala volūtas / q̄a
mala volūtas / iniquitas fuit

D° 23. Postea querī solet 7c
Plures mgri / declarant has
positiones tam ex pte
temptatoris 7 etiā hoīs pec-
cantis sic declarant d' pmissas
que. ab aliquib9 dicitur causa
pdias / [illegible] qua nō 7 dicitur
in q. cū quib9 astrices / quas
mouit sc̄ pd pte distinctio 7
pd quit / an deus hoīem tempta-
ri pmisit / que [redacted] decipiend

pscībat / Respō q̄ laudabilis
fuit nō consentiē temptanti / quā
temptari nō posset / nō enī et lau-
dabil hoīm si isl by viue poz
/ quā nec male viuē / sc̄dāet
Respō q̄ quā tūc actus angli cō-
mati / nō esset laudabil sp̄s
q̄ deum mgri intelli / q̄ plus
in hoc manifesta hoīs potē
7 laus / quādo temptatus esset
/ quā si sine temptatore pmanet — Mouet etiam
2° querit aliq̄ / cur deus cre-
auit hoīes / quos malos
futuros sc̄iebat / Respō / q̄ sc̄iebat
bonos fore futuros 7 iuste pu-
la volūtate puniendos 7 et
ex inde bonū elicē volebat — Addut
3° quē / quare nō fecit hoīez
impeccabile / Respō / lic3 melior
sit illa nā / que oīno pctare
nō poz 7 nollz / tn̄ et illa
bona est / que poz nō pec-
care si vellz / cur ergo deus
nō fecit - utrinq ut distinct
ex dictis / iubeas laudare / Dato — Ite inquit
quit / cur deus nō voluit eos
esse bonos / tn̄ tn̄ h° potuit /
Respō / q̄ maluit eos sua li-
berti relinque / ut nō instituē-
tuosi bonū esset / h° ipum
mali esset / Dato quit / tn̄ — Ite iquit posset
deus sit omnipotens / cur volū-
tate eoz / nō cogit ad bonū
Respō q̄ noluit / sed sue volū-
tatis / quenda nō est / Et qde scdz

P. 29. 2ª

145

cietaz | Ista est | Secunda pº
distinccio | in qua ondit | qual
fuit pfeccio primi hominis | ꝯ ꝑ
tiaz | Et pº quantum ad sciaz |
2º quantum ad tialez potencia
dec 28 | 3º quantum ad gratiaz
dec 29ª || Pª in 2ª ꝑ primo
ondit | quorum ꝯgnicioez ho hunt |
in prin sue ꝯdicoes | 2º ꝯpar-
ondit | quale ꝯgnicioez hnit de
rebus creat | ibi | rerum quippe ꝯg-
nicioez | 3º quale hnit ꝯgni-
cioez de creatore | ibi | cognicioez
quoque creatoris | 4º quale hnit
de seipso | ibi | porro sui ꝯgnitaz |
Pª intendit | q homo in prin
sue creacoes | pme sui et dispn
ciuitis accipit ꝯgnicioez vitr |
que sue pfeccioi ꝯgruebat | hnit
enim | triplicem ꝯgnicioez pfectus
| s. rerum ppt se creatarum | creatoris
et sui ipsius | Deinde | Rerum quippe
Subdit | q maius est hoiez |
hnisse notitiam rerum creatarum | ppt se
eo q eis nomina imposuit
∴ Deinde ex hoc sequitur | q ita habemus
ita pfecta ꝯgnicioez | omnium rerum
sed adhuc | Subdit² | medio quaz |
qua lex hs | p pctm hominis
sciaz non pdidit | tn dimi-
nuta est || Subdit | q etiam
hnit ꝯgnicioez creatoris | non ita
excellentem | sicut beati in patria
teneant | nec ita in enigmate | quam
nos in hac vita | sed quadaz

Cognicioez
p creatoris

∴ cognicioez eam hnit | 2º | q omnia creata
ppt homiez | ab ipso regenda et dispo-
nenda erant | g ne mito doci dominus deus
notitia eorum | ut intelligeret vigere
sciat || Et p notitia eis prudiet | a quibus
emolimentum volebat accipere | Et hanc
sciaz ho n pdidit | s sciaz dicit amisit
Con. liraz ~~ꝑ~~. n de n 3 tria deo
de bobus dr² deo 3 tria de libris ag. et auibus
celi ~~et passus~~ | 2 de bobus a^m p3 ag^t 6 cap²
q deo 3 tria de bobus | s n talis | q lis
de hoibus | ut dicm 3 | ī pº libro

inspiracoe intus | qua dei pn̄ciam
contemplabatur | Etiam hnit cognicoez
sui | Monit enim ꝯdicoez sui | et
ordine | s. qual factus est | et
qualiter incede debet | et quid
ageret vel caue deberet | et quid
debet supioi | et quid inferiori |
et quid equali | q si horum no-
ticiam non hnisset | puaricacois
reus non fuisset | Ultimo | an
hnit sciaz horum | que circa eum
ventura erant | s. sue ruine | et
bonorum que fuisset hiturus | si
in obediencia pstitisset || Ondit
q non | quia primus accepit sciaz
horum | que facienda fuerunt | et non
eorum que futura erant | Deinde tunc
sua ꝯgnicio fuisset imperfeccior
mita | eo q nos multorum futurorum
ꝯgicioez hemus | Ondit | q ipse hnisset
ꝯgcioez aliud futurorum | qualiud nos
habemus | s. eorum | q in suis causis
determinata sunt | non tn eorum q
causas occultas in deo habent
| vel que ex libertate arbitrii
dependent | Vicesimaquarta dº

Nunc diligenter in-
uestigare oportet
Quis moti detraunt de sciā
qua homo hnit in pº statu
hic incipit declare de ñali
potencia eius | p qua una cu
dei auxilio | potuit peccatum
vitare | et pº facit hoc | 2º ondit
quale fuit illud auxilium | ibi | Cui

Porro sui hdt
agi q

Sicut expti²

gsideandu est || Ibi facit quod dictum est || 2o innuit duas dignitates primam ibi Sed quod videtur (2o 3) ibi Ad hoc aut quod dominus || Ibi intendit quod homo in primo creatione accepit voluntatem rectam et auxilium || per quod posset sine tamen gratie alio adiutorio potuit prima vitare ut vitam eternam mereri || quia dicit augustinus ut dicitur in de corr. et gratia cap. Sed 39o

Sed obicit quod hoc quod enim voluntatem rectam habuit si per eam ut stare voluit nec vitam eternam mereri potuit Respondet quod ad tempus stare voluit licet non perseveravit 2o sic obicit ibi si potuit stare tunc potuit resistere malo sed resistere malo est mereri Respondet quod licet in nobis resistere malo sit mereri propter impulsiones quas sentimus sed non in primis parentibus nec in angelis in principio sicut mittorum resistere malo quia non habebant impellens ad malum Hic gsiderandum est Dicit que fuit illa potentialis et auxilium hoc primo dicitur et dicit in 2o Ibi ostendit quod illa potentia fuit li. ar. 2o dicit quasdam gs... li. ar. (Ibi da 2 4) ibi sed ipsa ut li. ar. Ibi facit quod dictum est 2o diffinit li. ar. ibi li. vero ar. 3 3o notificat quasdam vires anime ut ondat in quibus libertas ar. gtineat ibi est enim sensualitas 4o dicit qualiter in eis potest esse peccatum ibi id quod pertinet non est Primo dicit quod id aut fuit libertas arbitrii immunis ab omni corruptela et rectitudo voluntatis et vivacitas omnium virtutum naturalium anime atque sinceritas Deinde ibi Liberum vero arbitrium Subdit quod li. ar. est facultas rationis et [...] voluntatis qua bonum eligitur gratia assistente vel malum eadem desistente Et dicitur li. quod gtinet voluntatem que ad utrumque flecti potest ar. vero dicitur quantum ad rationem quia est potentia discernendi bonum et malum et quia eligit malum quia bonum sed bonum eligere non potest sine gratia malum aut de se eligere potest Ex hoc gcludit quod li. ar. est potentia anime rationalis discernens inter bonum et malum quorum utrumque eligere potest Ex quo patet quod bruta non habent li. ar. quia non habent rationem sed tamen sensum appetitum Deinde ibi Est aute sensualitas notificat quasdam vires anime et intendit quod que est vis inferior que vocatur sensualitas ex qua procedit motus qui ultimus dicitur sensus corporis et appetitus rerum pertinentium ad corpus et in illa communicamus cum bestiis Ratio aut

Hec patet in enchiridio per rectum

Ad hoc aut quod

Distinguit

vis aie superior / i qua non co-
municamus cum bestiis / cuius e duo
precio / una superior / que eternis
conspiciendis inheret / alia inferior
/ que ad temporalium dispositionem appropriat
proxima sapiencie deputata / Et sic est
illa distinctio non minuit divisas
naturas humane mentis / sed una pre-
ut gerit diversa officia / illa est
sentencia augustini 12 de trinitate cap. 1°
Illud quod pretermittendum
non est / Divisa quadam diuturna
prius aie sunt dicenda quomodo contingat
in eis peccatum esse / Et dividitur in 3 prout
dicitur quomodo in unaquaque parte aie
potest esse peccatum mortale et ve-
niale / 2° dicit causam diffusionis
distinguitur quam ferat / ibi licet de partibus
aie / 3° non specificat / ibi hoc
removendo dubium / que posset ac-
cidere / ibi / non est autem plenius
pretereundum / Prima in 2 / primo dicit
processum peccati / in viribus aie
secundum similitudinem quandam / prout ap-
paruit in primis parentibus / scilicet
ad virum mulierem et serpentem
2° autem declarat / quomodo in singulis
contingat esse peccatum / hic / nunc super-
est ostendere / Primo dicit quod sicut
tunc est ordo et progressio temptationis
in homine / qualis processit in primis
parentibus / prout cum serpens mu-
lieri suasit / et mulier viro / Sic
in nobis sensualitas loco serpentis
suggerit inferiori parti racionis / et illa
superiori / et sic consumatur peccatum

Unde porcio racionis inferior / sic est
tanquam mulier / superior tanquam
vir / de quo dicit apostolus prima ad corin-
thios 11° / quod est ymago et gloria dei
/ Et illa mulier est / que secundum eundem
dicitur gloria viri / Et inter illas prius
et similiter quoniam / ita quod superior
debet regere inferiorem / Et sicut inter
omnia animancia non fuit adiutorium similie
viro / sed sibi simile de ipso sumpta
est / quod factum est sibi in quan-
tum / sic inter partes aie / quas
habemus communes cum bestiis / non est
aliqua similis / superiori parti racionis / ita
data in adiutorium / Sed de ipsa
sumpta est inferior pars / sibi ad-
iuncta in adiutorium / que non dividi-
tur ab ea / in natura / sed in officiis / Nunc
superest / Hic magister ostendit / quomodo
in singulis partibus aie contingat
esse peccatum mortale / et veniale / Et
unde esse tota interius / augustinus
/ quod cum ruperis inquit / non modo ad pec-
candum per suggestionem / que fit / vel
cogitacione / vel aliquo sensu corporis /
tunc concluditur astucia serpentis /
Si autem mota fuit / tunc iam mulieri
suasum est / Si tamen racio ea se re-
frenat / quod nec delectatur nec
consentit / tunc cum aliquanta lucta
coronatur / Si autem racio consentit in
illud / et determinat esse faciendum
/ quod libido commovet / tunc homo
iam expellitur de [illegible] paradyso / Unde
si racio / quo ad partem inferiorem / aliquatenus

sic vir mulieri
et secundum apostolus vir
non debet hic velam
sed mulier ita eciam
in porcio quod rege iste
inferiores ita quod est
inferior porcio racionis
sit velud velam
rectum et naturaliter

delectatur in illecebris | peccatum re
male est | Si aut consentit sit
quod opportunitate conplere vellet
nec in opus | est mortale | Difficile
tamen est distinguere | Item in | Hec de anime
Subiungit | quod post hec que hic de
sensibus est de potentiis anime | ut
plenius quod cognoscatur eius natura
sicut ut sciatur in qua portione eius
sit li. ar. | est enim in re | De-
inde in | Non est aut sit | subiungit
quod sensualitas | que est ex illa
parte anime | in qua convenimus cum bestiis
| que est quasi inferiori parte rationis |
ut patet in loco supradicto | in quibus
de eis fit mentio | Et hic per
scripturam non intelligit canonem bi-
blie | sed dicta sanctorum | etc ut certa
magister | ponit | quod eique peccata sunt
facta mortalia sunt | Sive vero non
inspiciamus | veniunt | Vitiis agnita 3º

Iam ad propositum redeamus
Hic magister | declarat opinionem
liberi ar. | que possit dici | secundum quam
ratio | Et dividitur in duas | primo aut
quorum sit li. ar. | ut obiectorum
2º quorum sit | ut subiectorum | Et quod de
secunda parte | scilicet assignatorum | primo in-
tendit | quod philosophi diffinientes li.
ar. dicunt | quod sit li. liberum de volunta-
te iudicium | Item quod diffinitio in hoc
differat a priori | quia prior aut
ad quod sit li. ar. | et in quibus
potius sit | illa aut exprimit
causam | in eo quod dicit de volunta-
| quia voluntas est fons totius liber-

et subdit quod li. ar. ad utrumque flecti
potest | Hic | Hec ad sciendum | subdit in
alia quorum sit li. ar. | istorum non
est respectu preteritorum | vel presentium
sed futurorum | non tamen quorumlibet
sed contingentium | quod sit in nostra potestate
Et secundum secundam partem assignatam
Sunt | Nunc quorum sit li. ar. | ut
subiectorum | Et dividitur in 3 | primo
inducit obiectorum | quod li. ar. non
sit in deo | nec in beatis | 2º in-
tante de hoc determinat | 3º quod deo
3º sunt | quomodo dividitur de respi-
citur ar. in hominibus | secundum dividendo
status | Ex predictis | propositum sit
primo videtur | quod in deo | et in beatis
non sit li. ar. | quia non sit eorum
voluntas ad utrumque flecti | Item
electorum | eo quod peccare non possunt
Deinde | Sed | quod in deo est li.
ar. | et ex hoc | quod non sit peccare
non sit | quod in ipso non sit li. ar.
Item si | Angeli vero facti | subdit
quod angeli sancti | et beati in pena
sicut ita confirmati sunt | ut peccare
non possint | nec ad malum possit
nec velint | sed tamen li. ar. declarat
per augustinum | Ex hoc concludit
magister quod li. ar. ex eo dicitur | quod pro-
prie conatur | et voluntate [illegible] ap-
petere ut eligere | quod ex ratione de-
cernit | Ex predictis propositum
sit | Magister aut | quo in hominibus
dividendo primo li. ar. | secundum divisas

et declarat hoc auctoribus | aug. et ambr.
et dicit | quod aliud | dispositione accipitur
liberum arbitrium in creatore | et creaturis
utrum per [illegible] [illegible]

status et sic quo crescat et mi-
nuat[ur] 2o de libertate ar-
bitrii est nam libertas ar[bitrii] prima
et 2a primo ostendit ex dictis quod
libertas ar[bitrii] quantum maior quantum
minor inuenit[ur] 2o ponit status
hominis secundum quos libertas va-
riat[ur] ibi et prius notandum 3o inducit
quoddam corollarium ex dictis ibi unde
manifestum est primo intendit
quod maior fuit libertas arbitrii
prima quam 2a 3a autem est
maxima primo enim homo
poterat peccare et non peccare
ultima autem scilicet in beatitudine non
potest peccare 2o autem ante
reparationem non potuit non pec-
care mortaliter post reparationem non
potuit non peccare venialiter
quod intelligendum est quod semper inclinat[ur]
homo ad peccandum sed quod
rarissime est sine veniali
peccato Et hic magister dicit con-
status hominis quorum primus
fuit ante peccatum [illegible] Dum ibi
Unde manifestum magister concludit
hoc corollarium quod preter alias pe-
nalitates quas homo incurrit
ex peccato etiam perdidit partem
libertatis ar[bitrii] quod libertas ar[bitrii] longe est deprauatior
est quam prius erat quia
per peccatum homo vulneratus est
in naturalibus et spoliatus gratuitis
unde inuenit parabola saluatoris
Luce 10 concludit quod naturalia cum

pertinent ad gratiam dei qualem
Est namque libertas et de
libertate et dividitur in 2 primo facit
hoc 2o ostendit quod sit ea unusquisque ibi
liber quo a peccato prima in 3as
primo dicit triplicem libertatem et
sequitur de membris primo quod
est libertas a coactione 2o de
2o quod est libertas a peccato
ibi est et alia libertas 3o de
3o membro quod est libertas a
miseria ibi tertia libertas 2o inducit
quoddam corollarium ex dictis ibi
ex premissis ea apparet primo
intendit quod triplex est libertas
scilicet a necessitate a peccato a miseria
prima conuenit omnibus hominibus
tam ante peccatum quam post quia
voluntas ita libera est quod cogi
non potest 2a libertas scilicet
a peccato est Est est vera libertas et bona
Querit magister utrum libertas qua
quis est liber ad peccatum
sit libertas ar[bitrii] vel ad addendum
et ponit duas opiniones primo
concludit quod eo modo quo dicit[ur] de li-
bertate ad bonum ponit etiam
opiniones sed magister vidit quod
tam libertas ad malum quam
libertas ad bonum sit species li-
bertatis ar[bitrii] dicit de hiis quod sine gratia
sit in malum sed per adiutorium
gratie sit in bonum et 10 dicit
augustinus dicit quod et li ar[bitrium] semper
in nobis liberum et voluntas sed non semper
bona sed est bona quando fuit iusticie
et mala quando fuit peccati vel sibi

et bona parat seruitutem scilicet iusticie et in bonis et per gratiam dei Et hanc libertatem solum habent illi quos filius dei per gratiam liberat et in para-tum et hanc illam libertatem amittit quotiescumque peccat et perdit[ur] a peccato et declarat hoc per apostolum et beatum augustinum Et ita hoc notat magister quod est quedam alia libertas huic opposita vera libertas est ad malum faciendum in hac mala libertate non dissentit voluntati mediocris non esse factum quod voluntas appetit

Hic queri potest

Est iterum libertas a miseria | Videtur enim quod que est libertas a miseria qua dicit apostolus Ro. 8 | et creatura liberabitur a servitute corruptionis | in libertatem glorie filiorum dei | et talem libertatem habuit homo in primo statu | plenius autem habebit in beatitudine | sed in statu illo non | unde habere non potest in quo statu est miseria | Ex predictis etiam induciat hoc dicit illa glosa super li. ar. quod peccatum est corruptum et diminutum | hoc casu quod peccatum habitat in carne | Et liberum tamen in bonum quam in malum quia in bonum liberatum per gratiam | Et non in malum licet in malum dicat liberum ad malum | quia per se potest in malum | Et non nisi cum adiutorio potest in bonum | Libertas hoc a peccato concludit que potest causa utriusque libertatis | Et intendit quod libere a peccato | et miseria | est per gratiam | libertas vero a [illegible] vero est per naturam | Et utrumque innuit apostolus Ro. 7 qui loquitur in persona hominis non dum liberati | per gratiam dicit velle adiacet mihi | perficere autem bonum non invenio q. d. habeo libertatem naturae | sed non possum libere in bonum nisi per gratiam | Ideo dicit Ro. 9 non volentis neque currentis | sed dei miserentis

26 Hec est gratia operans | Hominis autem quam gratiam habuit homo in primo statu | et quam potentiam habet nunc | quam gratiam accepit | Et dividitur in 3 | primo dicit de gratia quam in primo statu | 2o exponit quasdam auctoritates | circa gratiam | Et ibi 28 | 3o dicit de gratia quam quoad statum primi hominis | Et ibi | primo in primo dicit gratiam et potentiam | distinguendo eam per operationes addit libri ar. | 2o inquirit quae gratia | Et quo modo dicatur dici gratia | Et ibi 29 | primo in duo | primo dividit gratiam in operantem | Et cooperantem | 2o ostendit quod sit in li. ar. | 2o inquirit de predictis divisionibus | utrum dividunt gratiam per essentiam vel per effectus tantum | ibi hic considerandum est | primo in duo | primo ponit gratiae divisionem | 2o inmovet quandam dubitationem | ibi non est tamen ignorandum | primo in primo dicit gratiam | 2o exponit divisionem membra | ibi operans enim | 3o dicit eam gratiam ad bonam voluntatem | ibi itaque bona voluntas | primo hoc dicit in medio predictis in fine de hoc innuit dicens | unde gratiam operantem | Et cooperantem | Est enim gratia operans | que preparat hominis voluntatem ut velit bonum | cooperans | ne frustra velit | adiuvat | sed ut bonum quod vult perficiat [in libro de gratia et li. ar.] | per praecepta rursus | Et hoc contra Augustinum contra Iulianum Pelagianum | Et dicit dictum apostoli Ro. 9 non est volentis | qui dicebat bonam voluntatem esse ex libero arbitrio tantum | Et hominem posse velle bonum et operari sine gratia ad-

nec currentis etc. Et item Ro. c.
17o. Non autem ego solus sed gratia
dei mecum. Deinde ibi Voluntate
ad confirmandum predicta exponendum dif-
finit voluntatem, quia ut dicit Aug.
in libro de duabus animabus voluntas
est animi motus nullo cogente
ad aliquid non admittendum scilicet
malum vel adipiscendum bonum.
Ut autem non admittat malum
et adipiscatur bonum preveniri et adiu-
vari gratia dei, quod Aug. idem
declarat per dictum apostoli, ubi allega-
tum non est volentis neque currentis et non dicit
apostolus non est miserentis dei sed
volentis et currentis etc. Ex quo
Aug. reprobat quorundam errorem
dicentium dictum apostoli posse esse intel-
ligendum quod sola voluntas hominis
non sufficiat facere sine gratia dei,
non tamen oportet quod gratia dei
prius hoc agat, quia si illa
expositio esset bona tunc cum
non sufficiat gratia dei sine volun-
tate non congrue diceretur et non est dei
miserentis sed hominis volentis.
Non oportet quod sic intelligatur, sicut
Aug. dicit ut totum detur deo
qui hominis voluntatem bonam
prevenit et preparat adiuvandam et
adiuvat preparatam. Talis bona
voluntas. Hic magister ostendit or-
dinem gratie ad bonam voluntatem
et [illegible] dividitur in 3. Primo autem quod que
gratia sit operans prevenit voluntatem.

2o ostendit que sit ipsa ibi Et si
diligenter intendas. 3o ostendit
quod que gratia sit cooperans preveni-
tur a voluntate bona ibi Ipsa tamen ca-
pitulo intendit quod gratia operans
prevenit voluntatem ut fiat bona
et non econverso, ut patet per Augustinum
qui scribit contra Pelag. ad Bonifacium
papam ubi dicit quod nullum bonum
meritum precedit gratiam sed gratia me-
ritum facit, quod ipsa gratia preveniens
facit voluntatem meritoriam, ita quod
voluntas sit pedissequa non previa
deum ibi Et si diligenter intendas
ostendit que sit illa gratia, et dicit
quod sit fides informata caritate,
quod declarat per Augustinum ubi super
tractatur illud quos prius iustificati
ex fide Ro. 4 et tamen prius iustifi-
catis per gratiam sic ... ut dicitur
Ro. 3o nec enim aliquis superbiendo
de sua fide dicat ego sum iusti-
ficatus ex fide, id est ex meritis meis
datum michi iustificatio. Apostolus hoc
dicit iustificati gratis per gratiam
eius et tunc hoc veniat: quid
habes quod non accepisti, i. Cor.
4o. De hoc dicit etiam Aug. pro
libro retractationum etc. ibi Ipsa tamen
eadem. Subdit quod bona voluntas
per gratiam operantem preventa cetera
preter alia gratie dona scilicet gratiam
cooperantem et concomitantem ut patet
per Augustinum Enchi. c. 32 et ideo

ut idez dicat / utrāq legitur /
sz q gra subsequāt / ut i. ps. 23.
Et mīa dei subsequāt me ot
ēs dies vite mee / Et alibi
ipsa / ut deus p grām pueniētē
operat in nos / bonū velle / Et ita
gra puenit nolentē / ut velit
& subsequit volentē / ne frust
velit / Non est tñ igno
randū / Hic mr / removet
duas dubitaciōes circa ṗdicta p
ceptū quarū / Pma arguit / ex dcō
augm sup ioh / Nam tractans
id apli Ro. 10 / corde credit
ad iusticiā / dc q cetera pt ho
nolens / credē / aut nō nisi vo
lens / Et pā sup gl ro / dt
glo / q fides est volunt / Non nat
sed hoc fit / q fides fit ex vo
luntate / Et p qns volu ṗcet
fidem / Rndi / q nō est hoc ita
dictū / q voluntas pueniat
fidem / sed ita / quia nō est fides
nisi in eo / qui vult credē / cuiq
tñ bona voluntate fides puet
nō tpe sed nā / quia p fide
iustificat impius / ut dt augs
sup ps. xl / Dicitur / Ceteru
hanc / Hic gī confirmat dicta
dubitacōz / p augm i libro de p.
destinatōe scōrz / ubi tractans id
apli pme cor. 3o / Non sum9
sufficientes cogitare aliquid
ex nobis / sic int cetā dt / q ps
e cogitare / quā credē / Et p qns
bona cogitao ṗcet fidem / et
ita bona voluntas / puenit fidē.
Et nō puenit ab ea / Rndet mr
/ q illa cogitao ṗcedens fidem
/ nō est illa / qua recte vivitur
sed talis / nō possit esse sine fide
& caritate / ut patz p augm
ad anastasiū epo / ubi dicit
/ q sine spū scō / nō est volu
libera / sed illa cogitao vel volū
q ṗcet fidem et caritatē / Et alias
iustifis / est bene cupis / qua cōcu
pisci illa bona voluntas / Et pt
illa ṗcet voluntatez bonam
ita intel ṗcet ea / Et ita aug
sup eum locū ps concupivit a
ia mea de si. t. / nunc tlez atre
cordz / q intellcs quo intelli
bona / ṗcet concupiscencia cordz / Et co
cupia ṗcet delectacioz veram
et bonam / que fit p fidem & carite.
Et illa est bona voluntas / qua
recte vivit / Et ideo nō dixit
psta desiderari / sed concupivi de
siderare / quia eni videas p intelcz
/ quā utiles sint iustifis / Et tñ
infirmite ṗpediti / nō desideram9
Hec delectat nos age bonu
/ quod intellig / sed cupimus ut
delectet / sic olim ipse psta de
siderare concupiscebat / que bona
esse cnebat / cupiens corp ṗre
delectaoi / quorz potuit vide
recz / Et / int ceta dicit / Aug / q
nō est negandū / multa bō fieri

ab Gomme de

ab homie | an hac grtz . s . p
uenietez | ut pz p | augm i li
ppo bq qt pelagianos ca° 2°
ubi dicit | homes p liberp ar
bitriu | agros cole | et domos
edificat | et multa alia opa bo
na facit | sine gra coopante
Hic consideradio est || Hic
magr dicit | q eadem sit gra
opans et coopans | licz habeat
diuisas rones | et diuisos eq
effectus | et ex hac pz | q in ebria
| des | primo date | quam dicit et
uez | et illud quod seqt | no in
telligi de bonis | sz q homo
sine gra possit ea bene et v
tuose facere Vicesima septima d°
Sed uero que | sunt int
agit gratz | in opantez
et coopantez | Hic inquit | ad
quod genus reducat | s . utz
sit actus ul habitus | et dum
in lra | ipo de hac pmittit
quoz | et tenebraz bonorz dixit
2° quit i quis bonis | sit li
ar . | i | quit aut || 2° ex dictis
augi | colligit una appente
contrarietate i | attende diligenter |
Cuncta debeat appetitz eqoz
i | hic uidendu est quid sit utus |
ipo quit | quo gra puenies
inca augei | qd ullus sit me
ritu | sine libero arbitrio | et ecc
quid sit gra | an utus ul no
et si est utus | an sit actus uel
no | Pro cuius clariori solucoe p

mittit | q tria sunt gna bonorz |
ut dicit augus ipo retracta
ca° 8° || que sunt bona mag
ut uirtutes | que minima sunt
spes corles | et quatas corles
et bona exteriora | queda media
ut po aie | et subdit | q uir
tutibus nos uti male | qz opus
uirtutis est bonus usus illorz | ag
ea nobis | uti possumus | bonis
em mediis et minimis | bn
possumus uti et male | et tn ea
sunt pstita a deo Subdit | Que
rit aut magr | q liberp arbitriu
em augum ipo retra | inueni
in bonis mediis | qz male
ipo uti possumus | et tn sine ipo
bene uiuere nequimus | bonus at
usus eius utus est | que i mag
nis repit bonis Dixit | Attende
magr | ex dictis augi | colligit
una contrarietate | quia ipo dixit
| q bonus usus illorz | quis ecc
male uti possumus | sit opus
uirtutis | et pauca dixit | q bonus
usus li arbi . | qui ecc est unu
de bonis | sit ipamet utus | et
si est utus | tunc no est opus
uirtutis | Aliud em est utus
et aliud opus uirtutis | et go em
dicta | uidet interimere pmu
Hic uidendu est quid sit
uirtus | Determinat dicta duoz
et pro em opinionez ppetz | s . q
uirtus | uel gra | no sit actus
2° em opinionez aliorz | dicentiu

q[uod] u[ir]t[us] sit act[us] | i[d est] Al[iqu]i n[on] dicu[n]t
p[ri]ma in 2[o] | ip[s]e facit h[oc] | 2[o] d[ici]t
quo[modo] p[er] g[rati]am | aliquis dici[tu]r meri[to]rius | ubi
| tu[nc] ergo ex g[rati]a | Ip[s]e intendit
[ta]lem ro[natio]nem | q[uod] ita u[ir]tus i[n] nob[is]
est de[us] | Et no[n] nos | s[ed] cui[us]libet
m[eu]i act[us] | nos su[m]us causa | ig[itu]r
null[us] m[eu]s act[us] est u[ir]t[us] | si g[ra]
g[rati]a est u[ir]t[us] | u[e]l aliquid s[imi]l[itu]r
u[ir]tuti | g[rati]a no[n] est act[us] | Ita
illa ro[natio] s[ed] p[ro]cedit | q[uod] p[ri]mo
p[ro]bat maio[r]em | s[cilicet] q[uod] sol[us] deus
sit causa u[ir]tut[is] | 2[o] assu[m]it h[ab]et
s[cilicet] | q[uod] qu[i]libet act[us] in nob[is] cau-
sat[u]r ex lib[er]o arbitrio | i[d est] Sig[itu]r
que sanat | 3[o] [con]clu[di]t [pro]positu[m]
i[d est] [Pr]opt[er]ea d[ic]it no[n] inc[on]ue[n]it e[t]c[etera]
P[ri]mu[m] declat [ibi] uli[mum] de om[n]i
u[ir]tute p[er] aug[ustinu]m in libro d[e]
sp[irit]u e[t] li[tera] | ubi dicit | q[uod] u[ir]t[us]
e[st] bona qualitas me[n]t[is] | qua
recte viui[tu]r | Et qua null[us] m[a]le
ut[itu]r | Et qua sol[us] de[us] in nob[is]
op[er]a[tu]r | Deinde | i[d est] [Si]cut de u[ir]tute
declat h[oc] spec[ialite]r d[e] iusticia
| de qua dicit aug[ustinu]s sup[er] illu[m]
locu[m] ps[alm]i | fecit iudiciu[m] et iusti-
ciam | q[uod] iusticia est magna u[ir]t[us]
a[n]i[m]i | qua[m] no[n] facit in h[omi]ne
nisi de[us] | Et io tu[nc] ap[osto]lus in p[ro]-
p[ri]a ca[usa] d[i]xit | fecit iusticia[m]
et[c] | no[n] i[n]t[elli]g[it] u[ir]tute[m] | qua[m] no[n]
facit homo | s[ed] op[er]a u[ir]tut[is]
intelligi volunt | 3[o] spec[ialite]r de-
clarat h[oc] de fide p[er] ap[osto]lum
eph[esios] 2[o] | ubi dicit | g[rati]a est sal-
uati p[er] fide[m] | Et h[oc] no[n] ex uob[is]
dei e[ni]m donu[m] est | 2[o] p[er] s[e] exp[ositi]o
a p[er]acto | q[uod] fides no[n] est ex iu-
nat[ur]e m[en]te | q[uia] p[ur]u[m] donu[m] dei
est | Propt[er]ea | declat mai[or]em d[ici]t
| q[uod] om[ni]s mot[us] | u[e]l affect[us] me[n]t[is]
| est ex libero arbi[trio] | s[ed] t[ame]n | q[uod]
bon[us] est ex g[rati]a | Et li[berum] ar[bitrium]
| mal[us] aut[em] ex li[bero] ar[bitrio] t[ame]n | ut p[ate]t
p[er] aug[ustinu]m p[ri]mo r[e]tractac[ionum] | qui
dicit | q[uod] h[om]o ex li[bero] ar[bitrio] cad[er]e p[otes]t
| ex se aut[em] resurge[re] no[n] p[otes]t | Et
h[oc] id[em] declat in libro de dua-
b[us] a[n]i[m]ab[us] | v[bi] dicit | si ca-
rere mo[tu] libero a[nim]i ad facie[n]d[um]
et no[n] facie[n]d[um] | Et tu[nc] h[om]o no[n] h[abe]t
p[o]t[es]tatem abstinendi ab op[er]e suo
| p[e]cc[atu]m ei[us] co[n]tine[re] no[n] possu[m]us |
q[uo]d d[icit] q[uod] q[uam]diu a[n]i[m]a no[n] h[abe]t motu[m]
| quo lib[er]e po[tes]t in bonu[m] ad fa-
ciendu[m] u[e]l no[n] facie[n]d[um] | Et h[oc]
p[er] adiutoriu[m] g[rati]e | me[n]s g[rati]e [sine]
potestas abstinendi | ab op[er]e
malo p[er] g[rati]am | semp[er] peccat
Deinde | [con]cludit [pro]p[ositu]m intentam
s[cilicet] | q[uod] u[ir]t[us] est bona qualitas m[en]t[is]
| qua li[berum] ar[bitrium] inua[tu]r | ut ad bon[um]
moueat[ur] et eriga[tu]r | Et no[n] e[st] mot[us]
u[e]l affect[us] a[n]i[m]i | Et ex h[oc] app[ar]et
u[ir]tutes seu g[rati]as plantac[i]o[n]em
et seu volutem terre fructi-
fer[am] | Et bonu[m] op[er]a | q[uod] ex inde
seq[ui]t[u]r fruct[us] seu germi[n]a | Cu[m]
ergo ex g[rati]a | D[ici]t quo

Marginal notes:
i[d est] Sig[itu]r si g[rati]a | que sanat
Que p[ro]p[ter]… [q]uam do…
[Pr]opt[er]ea qui- | dam non
Tu[n]c i[d est] Ma[teri]a de g[rati]a | fidei

aliquis ex gra meri dicit
Et primo facit hoc / Scdo ex dcs
colligit plures prin(cipa)lis du(bi)us
/ Ex premissis iam / prima in 3 ps
onit q(uod) gra sit prin(cipa)lis causa meri
Scdo excludit / quo quis p(er) eam dicitur
meri / inquantum s(cilicet) p(er) eius actum
quis meret / / Sed quo dicitur fides /
Tertio concludit [illegible] / Ex muneribus
itaq(ue) virtutum / / primo intel(ligendum) / q(uod)
tum bona merita / dicu(n)tur esse ex gra
Et maxime ex gra / hoc intelligi
pt / tam de gra gratis date
que deus est / eo q(uod) omnia merita
a deo sunt / quam etiam de gra gra-
tis data / que adiuuat hominis
voluntatem / Et si p(ri)ncipalis attr(ibuitur)
q(uod) sit causa bonorum meritorum / q(uam)
voluntati / Et subdit / q(uod) etiam volu(n)tas
est donum dei / simile et meritum
ymo quibus gra / est ex gra
Et ideo ut p(er) augustinum patet ad
sixtum presbiterum in glo(sa) vero 6o
gra non est ex meritis / eo q(uod)
nullum bonum meritum est ante gra-
tiam / sed potius meritum est ex gra
/ que preuenit et sanat / [illegible] hoc
Et tunc ex [illegible] et l. [illegible] fit
bonus motus / Et bonus affectus
meret / / Tunc i(nquit) / Cum ergo fides
subdit / q(uod) cum dicitur fides meretur
iustificationem / Et vitam eternam / sic intel-
ligendum est / q(uod) aliquis [struck] p(er)

Que p(er) gra(tiam) etiam do(nu)m

actum fidei / illa meret(ur) / homo
intelligendum est / de caritate / Et
iusticia / Et aliis virtutibus / Ideo
hoc infert / q(uod) fides preueniens
non est actus meritorius / qui cum meri-
tum / sed potius causa / Et tum dicitur
q(uod) fides meretur / intelligitur q(uod)
actus [struck] eius est meritum dum
sibi assistit caritas / sine qua m(eri)t(um)
credere non potest / est meritum [illegible]
Infert q(uod) caritas est [illegible] / qui
informat qualis [illegible] / Et sat-
isfacit / Et sine qua ulla [illegible]
[illegible] est virtus / Ex muneribus
Concludit / q(uod) ex muneribus virtutum
Et ex gra / que non est meritum
sed facit meritum / tum [illegible] actu
bonis [illegible] / Et iuste viuunt / Et ex
[struck] tali gra proueniunt bona merita
Et bona opera / que deus remunerat
Et que etiam sunt dei dona Et
Ideo dicit augustinus ad sixtum ut in litera
Ex premissis iam aliquis
Colligit plures pulcras quest-
iones [illegible] patet quare gra
preueniens meret(ur) augeri / Et [struck]
simile subsequens / quia hoc p(er)
gram meret(ur) uberiorem gram / Et
patet quod sit gra / est enim virtus
seu bona qualitas meritoria / ut dom(inus)
est / patet etiam q(uod) virtus non est actus
/ sed causa eius / licet actus caritatis
non fiat sine [illegible] / Et ideo tum
augustinus / dixit / q(uod) virtus esset

bonus usus liberi arbitrii. cum utimur per actu
alias enim per contrarium, eo quod prius
dixit quod opus virtutis sit bonus
usus eorum quibus etiam possumus non
bene uti, inter quae etiam est liberum arbitrium.
sed opus virtutis non est virtus.
Idem nempe usus subdit quod bonus
usus sunt esse ex virtute et liberi
arbitrii primitus tamen ex virtute et
ille bonus usus inter magna bona
connumerari potest. Subdit quod gratia prae-
veniens quae virtus est non est usus
liberi arbitrii sed usus bonus est ex ea
ipsa autem est a deo et non a no-
bis usus vero est ex deo et
ex nobis. Et hoc notavit apostolus i corinthiorum
14 dicens gratia dei sum id quod sum
et gratia eius in me vacua non fuit
propter quae bona dicit augustinus quod
recte gratiam nominat, quia primam
placitam gratiam dat deus qui nihil
est nisi gratia, eo quod non praecedit
nisi mala merita, sed per gratiam
incipiunt bona merita ut tamen ora-
dit etiam liberi arbitrii addit et gratia
eius in me vacua non fuit, nec
tamen quis credat quod voluntas sine
gratia ad bonum potest. Subdit non
autem ego solus sed gratia dei me-
cum. Alii vero dicunt declarat
quorum tertiam opinionem continet et
dividitur in 3. primo ponit opinionem
eorum. 2o probationes eorum, ibi quod
autem virtutes. 3o respondet ad illas
probationes, primam ponit opinionem, ibi
quibus alii respondentes. primo intendit
quod alii dicunt virtutes esse bonos
usus naturalium potentiarum, scilicet interiores
in mente et tunc exteriores usus
qui per corpus exercentur opera virtutum
dicuntur. Et cum hoc intelligitur dictum
augustini prius allegatum cum enim
dicat opus virtutis esse bonum
usum naturalium potentiarum hoc dicunt in-
telligi de usu exteriori. Et ex hoc
dicunt quod virtutes non sunt aliud
quam affectus vel motus mentis
et licet isti sint motus liberi arbitrii tamen
dicitur quod deus facit eos in homine
et non homo, ad illum intellectum
quia liberum arbitrium esse non potest nisi
per gratiam operantem liberetur et per
cooperantem adiuvetur. Et illam gratiam
dicunt esse gratuitam dei voluntatem
deinde ibi Quod autem virtutes sint
confirmat hoc per augustinum super
psalmum centesimum 32 ubi dicit quod
fides est credere quae non vides
sed credere est mentis motus vel
et 3o de doctrina christiana dicit
quod caritas est motus animi vel
deinde ibi Quibus alii respondentes
dicit quod alii ad illa respondent dicendo
fides est credere id est fides est virtus
qua creditur quod non videtur
et cum dicitur caritas est motus
animi id est gratia qua movetur animus
ad diligendum. Et illam responsionem confirmat
dictum augustini post librum quo nominat

Quod vero in | Vicesimaoctava d°
gressu | Prius magister determinat
de gratia in se | et in ordine ad
liberum arbitrium. Hic excludit quosdam
errores | circa eam | et dividitur in 2 |
primo excludit errorem | pelagii | qui
gratie derogavit | 2° conclusionem
confirmat | intentam excludit etiam er-
rorem Iovinianum || et manicheorum
| qui libertatem arbitrii negabat
i id quod de gratia premissa in duo
primo narrat errores pela-
gii || 2° inducat rationes suas
quas solvit | ibi Quod vero dicitur | primo
magister proponit conclusionem principaliter inten-
tam | scilicet quod liberum arbitrium sine gratia preve-
niente et adiuvante non sufficiat
ad salutem | et contrariam oppinionem
| nec minus inter precedentibus ad-
vocatur ponit heresis pelagiana
tradidit | ut patet per augustinum primo
libro retractationum capitulo 8° | Vnde heresis
illa exorta est a pelagio
monacho | ut dicit augustinus in libro
de heresibus capitulo 88 | et consistit eius
positio in eo || primum est | quod homo
sine gratia potest sic perfecte le-
ge dei implere ex libero arbitrio quamvis
gratia ad hoc detur quod homo faci-
lius impleat legem || Vnde dicit
quod liberum arbitrium potest ex gratia nec Ecce hoc
dicit 2° | quod opera quas vera
facit sine fidelibus | sine infi-
delibus | nichil competit | quia homines
primum consequuntur gratiam | et salutem a

scriptis | 3° dicit gratiam qua
liberandum ab impietate | 4m iusticia
data dari | 5° dicit parvulos
sine peccato originali nasci
Quod vero dicitur sine gratia
Ponit confirmacio predicte positionis
et dividitur in 6 | 2m 6 auctoritates
augustini | que inducuntur per eius
confirmacione | partes patebunt | primo
arguit sic | nullus peccat in eo
quod cavere non potest | ut innuit
augustinus dicit in libro de libero arbitrio
| sed certum est | quod aliquis peccat
ergo aliquis peccatum cavere potest
et per quod liberum arbitrium sufficit | 2° et
augustinus primo libro retractationum | quod libera
voluntas possit cavere peccatum
sed non potest hoc sine gratia
liberante et adiuvante etc | 3°
sic arguit quia dicit augustinus
in libro de duabus animabus
peccati reus non est | qui non
fecit | quod facere non potuit | sed
parvuli non habentes gratiam | sine
qua non possunt facere mandata
divina | ergo non tenentur | 4° et
augustinus in libro retractationum | quod hoc dixit
contra manicheos ponentes in homine
duas naturas | unam bonam ex deo
et alteram malam ex gente te-
nebrarum | que nunquam bona
fuit nec bona velle potest
et ex hoc arguit augustinus | si
nec fuit bona | nec potest velle

Hic etc intelligatur
ibi

bonum non videtur ei imputandum
quod non facit bonum. Unde sic non
est dicendum pueris quorum peccatum
originale est pena peccati pre-
cedentis quare non esset in illa
natura vel voluntate mala quam

Ubi est augustinus
manichei ponunt ex gente te-
nebrarum. Tertio sic arguitur augustinus
in libro contra adimantum manichei
discipulum sic dicit nisi quisque
voluntatem suam mutaverit bene
operari non potest sed in nostra po-
testate esse mutare voluntatem
intelligit ut veritas dicat facite
arborem bonam etc. Mathei 12. Respondet augustinus
primo libro retractationum capitulo 21 quod in
potestate hominis est mutare vo-
luntatem in melius que tamen potestas
nulla est nisi datur a deo de quo
dictum est dedit eis potestatem

Sic etiam intelligendum est
filios dei fieri. Johannis primo. Quarto
sic arguitur quia augustinus in eodem libro
contra adimantum dicit quod in nostra
potestate est ut mereamur inseri dei
bonitate vel excidi eius severitate. Respondetur
quod hoc intelligendum est sicut dicit
augustinus primo retractationum quod cum voluntas
preparatur a domino facile fit opus
pietatis quod prius impossibile et difficile

In expositione questionum
fuit. Quinto sic arguitur augustinus in
expositione quarundam propositionum epistole ad
romanos sic dicit quod credimus nostrum
est quod autem bonum operamur illius
est qui dat credentibus spiritum sanctum. Sed
credere utrumque est nostrum agere et
... Respondet augustinus primo libro retractationum capitulo
22 quod utrumque nostrum est sed tamen
credere quia bonum operari et utrumque
ipsius dei est. Possumus tamen dici
quia nostrum et eius presidet augustinus
illud [..]sto non dixissem etc.

Illud etiam dicit
Respondetur sic obicitur quia dicit
augustinus in libro de predestinatione sanctorum quod posse
habere fidem sicut posse habere
caritatem est nature hominum ergo homo
ex sua natura potest credere et diligere.
Respondetur augustinus quod hoc ita intelligendum
est quod mens hominis habet naturalem
aptitudinem ad credendum et
diligendum quia dei gratia tribuit
quod sine gratia facere non valet.

Sic ergo de gratia concludit intentum
et cum hoc excludit errores
manicheorum dicentium homines
peccatum vitare non posse propter
malam naturam que est in eis et e contra
illorum qui cum pelagianis dicunt
homines non posse peccare propter
bonam naturam. Contra est hoc quia contra
pelagium adducit homines in exspla-
natione fidei katholice ad da-
masum papam ubi dicit libro sic confi-
temur arbitrium ut dicamus nos semper
indigere dei auxilio. Quod est contra pe-
lagium dicentem homines semper
peccare et non peccare posse ut nos
semper liberi confiteamur arbitrii et per hoc
excluduntur alie due opiniones erronee.

Post Vicesimanonam d.
Post hec consideandum ꝯ9
mgr determinat d' gra abs te
Et qnt in ordine ad quelz
statum hic determinat de ea
p comparatione ad statum primi
hominis Et diuiditur in 3. Primo inquirit
an homo in primo statu ha
buerit graz Secundo determinat pe
nam peccati ipius i. in illa
quoniam Tertio mortem que dni
mandata i. ibi aut queri
Prima in 2 primo inquirit de
gra primi hominis Secundo d' uirtu
tibus ꝯtinue i. ibi preterea queri so
let Primo inte quod homo
i primo statu indiguit gra
operante et cooperante non quod
ut p eam liberaretur a malo quia
voluntas eius sina peccati
non fuit sed ut p eam ꝑmaneret
et adiuuaretur ad uolendum effi
cacit bonum et perficiendum in
ipo non enim poterat mereri sine
gra ut dt augustinus Enchiridion capitulo
88 et et dicat quod illam [illegible]
i mortalitatem qua poterat non
mori Deinde ibi Preterea
queri solet utrum homo ante lapsum
habuerit virtutes et inde qui bus
dicit quod non non enim habuit insti
ciam quia preceptum dei transgres
sit nec prudenciam quia sibi non
pro uidit nec temperanciam quia aliena

appetiuit nec fortitudinem quia
prave suggestioni restitit Deinde
mgr licet non habuerit uirtutes quia
peccauit habuit tamen eas ante
ut patet p augustinum et Deinde
i. In illius quod peti inquirit
pena peccati dicit quod in pena
peccati eiectus est homo in hanc
miseriarum locum p[er] scripturam Genesis tertio
Tertio nunc ergo ne forte re[...]ue
et hic mortem dnm quia
dicitur nos inde quod si post peccatum
de ligno uite sumpsisset immor
talis permansisset quod falsum est
quia p peccatum iam mortuum
corpus habebat ut patet ex predictis
in dist. 24. Deinde mgr. q[uod]
dicta via sic intelligi potest
quod dei ad modum uiri irati
loquens de supplicis homine aut
uidete ne mittat manum suam et
i. cauete vos angeli ne quis
det lignum vite quo indignus
est et quo si ꝯstituisset quere
et uiuet metuunt sed indignus
maledictione indignus est querere
Tertio i. Nec vero posset ad [...] aut ꝯ
quia impeditus est primis
penis ne rediret ad locum
unde eiectus est Collocauit
enim deus ante paradisum cheru
bim et flammeum gladium atque
versatilem quod ad literam intelligi
potest s. quod igneum custodia i. per

misterium angelorum sunt constituta
spiritualiter tamen significat aliquid
de paradiso spirituali | cherubin non
interpretatur plenitudo sciencie | et
de illo est | ibi est enim et cari-
tas || quia plenitudo legis di-
lectio est || gladius autem flammeus
pene temporales sunt | que utiles
sunt | immo valubiles temporis
pro custodia in terris || ff quod ad vi-
tam non reditur nisi per pleni-
tudinem sciencie | et per caritatem | et
per tollerancia passionum temporalium
Deinde ? Potest autem queri
Quintum utrum homo ante pec-
catum comedit | de ligno vite
Secundum magistrum quod sic et ideo declarat
magister per augustinum in 2o libro de
baptismo parvulorum | ubi dicit quod ante
peccatum abstinuit a vetito | et ipse
est gressus Secundum obiectio enim quod
non sunt facti immortales | Secundum
magistrum | quod ille lignum naturaliter habuit
virtutem conferendi immortalitatem | non
tamen nisi frequenter sumeretur | qualiter
non fecerunt primi parentes ||
Et notandum est quod magister loquitur du-
bie hic | nec sine causa | quia utraque
pars potest sustineri satis probabiliter | si quod lignum
vite unica comestione conferret in-
mortalitatem | nec huic obviat quod
precepit deus ade | quod de omni ligno
paradisi comedetet | preceptum non aliud
non obligat ad semper sed pro loco et
tempore | etiam sic aliter dicit sustinens potest
quod non unica gestione conferret illud

effectum sed pluribus | et hoc ideo quia lignum
illud non conferebat immortalitatem
sicut causa principalis effectiva sed sicut dispo-
sitiva | et quadmodum videmus in me-
dicina quod frequentata disponit ad
sanitatem ad quam non disponeret sufficienter
semel sumpta | sic est in proposito intelli-
gendum est

Tricesima distinctio

In superioribus insinuatum
est etc. Prius magister
declaravit de lapsu hominis
nunc quantum ad peccatum pri-
morum parentum dicit inquit quo
ex illis peccato sunt posteritas vi-
ciata Et dividitur in duo | primo
determinat de peccato | quod a pri-
mis parentibus traxit in posteros
per carnis originem | secundo de peccato
originali secundo de actuali | quod traxit
in posteros per imitationem operis
ibi 32 || prima in 2 partes ostendit
quod peccatum originale sit | et quid
sit Secundo ostendit quedam conditiones
eius ibi 31 || prima in 2 partes
declarat vitam Secundo excludit quasdam
obieccionnes | ibi quod vel aut per
mobile || prima in 2 partes ostendit
quod sit peccatum originale secundo ostendit quid
sit | ibi quod diligenter inquirendum est ||
prima in 3 partes monet quorumdam secundo
excludit contra opinionem | ibi
quibusdam placuit || 3o ostendit dictum
apostoli palletum esse intellectum
de peccato originali | ibi et sed illud
peccatum || prima intendit | quod ex
peccato primorum parentum in-

posteros transiuit peccatum scilicet
et pena / quod patet per apostolum Ro
5o qui dicit / sicut per unum
hominem in hunc mundum / peccatum
intrauit / ita et per peccatum mors ita et in omnes homines mors pertransiit
ubi magister ponit peccatum / et
pena scilicet mors Unde in Clun
busdam [illegible] quales fuit hic
peccatum / et in debita quibusdam
[illegible] actuale / sed declarat ergo dicit
apostolus Ro 5o ita sine causa sed
per inobedientiam unius hominis / pec
catores constituti sunt multi / sic per
unius obedientiam iusti constituentur multi
ubi apostolus magister exprimit pec
catum / quod per unum hominem intra
uit mundum / scilicet inobedientiam / inobedientia
autem est peccatum actuale / et hoc
ut ipse dicit intrauit in mundum
non traductione originis / sed sim
plicitate / quia ille unus scilicet adam
fuit exemplum peccandi omnibus / sed
dicitur Ro 5o / in similitudine preuaricationis
ade Contra hoc dicit / augustinus / quod fuit
error pelagii qui dixit peccatum
ade non propagatione / sed imita
tione in posteros transisse / et eo
dixit quod in paruulis nullum esset
peccatum originale Unde hoc arguit
augustinus in super / quia fuit sit tunc
apostolus primum peccati / non adam
sed potius dyabolum dixit / de quo
dicitur sapientie 2o ita sine causa / in
uidia dyaboli mors intrauit in orbe

terrarum / et quia ille intelligitur per
dyabolum non est per propagationem / sed
per imitationem / ideo subiungit eidem
imitantur autem eum / qui sunt ex
parte ipsius / scilicet dyaboli / peccatum
autem ade non solum per imitatio
nem transiuit in posteros / sed
etiam propagatione et originis uitio
fundauit / et Et est illud peccatum / quod te
statur augustinus / hoc est peccatum
originale / quod transiuit per adam
in omnes / ab eius carne uiciata
concupiscentia natos

Diligenter inuestigandum

Inquirit quid sit peccatum ori
ginale / Et primo quo ad genus
moris / 2o quo ad genus na
turale circa quod / scilicet Hic supe
rius / primo ponit unam opinionem
que dicit quod peccatum originale
sit reatus / uel obligatio ad penam
temporalem / et etiam per peccato
primi hominis / et ita dicit quod non
sit culpa / et ex hoc eos non
sit esse penam / eo quod est debitum
uel obligatio ad penam / et hoc ad
cuius contrarium / Hoc sit hoc dicit

Contra istam opinionem probat quod peccatum culpa sit

augustinus / quod omne sit culpa / et hoc
probat primo per Ieronimum super 1o
ex 13o / primogenitum asini
mutabis oue / ubi dicit quod
omnes culpam originalem nobiscum
traximus etc ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
ut in littera dicitur post aliqua / adiec
tis autem beda / augustinus / sed patet
in libro de natura et gratia / 2 super psalmum
50m / 3a in ecclesiasticis dogmatibus / et
aliis etc / ut patet in littera / 2 ex eis
magister habet quod originale peccatum est culpa

Mut supe | Unt quod pt
quo ad geng ne | et intendit
q no est actg | sed dui famcs
peccati | qui est gcupia quod
uel gcupiscetis | et uot lex
mebroz | uel lagwr ne | puc
tyrannis | qui est in mebis in
puc lex tarnis | ut minuit
aug9 d' bapo puulozz | Et ibi
Nomie at gcupi | subdit mgr | q tu dici gcupi
no intelli actg gcupi d' ss
vi'' hoc | pz p aug'm de
vbs apli | v' dicit | q gcupia
tu qua nati puuug minui pt
sed finui no pt | et ipm e
vi'' | q puulid q incimat
ad gcupisc | adultid at actu
gcupiscete reddit | et declat
in ple de rca | q tpe nocts
no az in ocul | rca | sed venie
luce dyscin | sic in pucs vi''
esse no appz | donec ad pucc
toz etate pueuit | Ex hijs
Dat intelligi | gcludit | q pctm oiginale e
viciud gcupie | et no solud di
uuitas | sed est tabe corles
gcupie pmi pent | tuguit
in pstcos p mom ppgaes |
eo q omes fuerut in ipo | tanq
in massa | Ex vera ait p
mobe az | Hic mgr | excolut
obiectoes | Et pmo vna pus
tacta | d' mobe a pmi pent
p qua pcatoes gstatuti sut
ulta | et tu ipa pt peccatu
actuale | vide q n'' pt pctm
oiginale | quod no pt actuale
Unde ne q guaz | quia ex
peccato actuali ade pcessit
pctm oiginale | in omes p'
teros eius | gcupiscencia geitos | In aug Iuliad
Solut obiectoz Iuliani | qua
fecit aug9 | querees | ex quo e
qui nasat no peccat | nec ge
nerans | nec cditar | p quas i
v'nnas | int tot ppdia imore
peccatu mgss est | Unde sp
tua | tu ad Ro 5o | quia sa
pie | 5o | q p vnd homez
peccatud intuit in mud | ex
hoc Unde | aug9 | q e ex vo
lute pmi pents | in quo p
inatu est | ut in illo esset
et in omes tuguit | Ad hoc
autez | Mgr | pomt alia
obiectoz | que t est | no omes
fuiut in ada czm carne | et
i peccatu oiginale no tdu
p mom ppgaes | atu pats
qua no tot atthami fuut i
ada | quot homes ab eo de
sendeiut | et no vide verz
q tugd homs sed fuit
in ada | Unde mgr | q qz
ma est in corpibz homs | hec
causa et ma fuit in ada |
et descedit | ab ipo | lege ppga
p iobediaz ade intrauit | Et si
qrit an sit ex volutate | an ex
natura | Unde aug9 | q

et in se et auctu et multiplicatu
multa sola calore in ipso existente
et ipsum in futuro resurget Non
quod de massa prime ade mediate
quod divisum est et inde sortitur
corpus filii sui et auctum non per
extrinsece rei adiectionem sed per sui
multiplicationem et de illo per complexionem
medium tamen postea pars fuit formata
quod aut micthil extrinsecum tunc erat in
natura humana tamen sicut primo patet
mathei xv omne quod intrat in os
in ventrem vadit [struck] et in
secessum emittitur Secundo patet hec ratione
quia puer qui statim moritur
post eius ortum resurget in sta-
tura etatis 30 annorum et hoc non
potest esse preter multiplicationem prime
nisi per vivet non aliunde sed in-
ter augmentare illa prima pars
costa de qua facta est mulier
genesis 2° et panes evangelii Non
Non vero incomputatur quod alibi bene conversio in car-
ne et sanguine que tamquam
superflua in nature deponentur licet
ad consumacionem prime humiditatis ita fiat
sed non conversio alibi in veritatem humane
nature que a primis parentibus descendit
et que sola in nature est sed in
illo ultimo magister quomodo non tenetur
et tamen hoc ad auctoritatem Christi quod intrat
quod de quibus aliquid procedat quod
in os intrat non tamen totum quod totum
procedit sicut ad rem dicit quod non
ut eo quod procedit per locum a natura
aliud magis enim miraculosa videtur resurrectio
qua multos Tricesima prima distinctio
Nunc supra investigare
Hic magister exponit quasdam
condiciones peccati originalis et dividitur
in 3 primo determinat de eius traductione
2° de eius remissione per baptismum ibi Ac
3° 3° inquirit an sit unum
vel plura ibi 33 d Prima in 3 primo
facit hoc quod dictum est 2° ex hoc
concludit quare dicatur peccatum originale
ibi Id ergo est 3° movet dubium ibi
ibi ad hoc oppositio Prima in 2 primo
movet questionem et excludit unam
eius partem 2° dicit aliam ex
vera ibi est enim peccatum Primo
querit utrum peccatum originale sit
dicatur ratione anime vel ratione corporis
vel ratione utriusque Et dicebat quod
quod ratione anime penetret animam esse
ex traduce sed corpus Ideo fuit
de corruptione carnis sed nunc ratio
corruptio sicut de [struck] anima peccatrice ibi
ista peccatrice transfunditur ibi Et hoc
ut dicit magister fides catholica
respuit et non secundum animam sed
ratione carnis peccatum originale trahitur
a parentibus Est enim peccatum
Dicit quomodo ex traduce carnis
fiat in nobis peccatum originale
Et primo facit hoc 2° querit de
fede carnis utrum sit culpa
vel pena ibi Hic querit 3°

Non vero

Non bene

sed vo michi extrinsicum

significationem

no qdā actꝰ ĩ vicii
et declarat hoc
p verba aug ad
valerianũ li i

copula carnalis n
ẽ vicii est cõcupiscẽ
q est culpa c nisi
excusetr p bona cõiu
gij Ex quo n carco
ad p pctm corrup
fuit sue i cõcupia libi
dinosa cõcipi tãe i
corpꝰ p libs fecundat
et ita tãe i hac
cõcupia pollutr et
corrũpitr ex cui
contactu aĩa sũ i fu
dit macula i hñt
qua pollutr et fit
rea. Ideoqꝫ ppm
peccatu hñr mgr vñ
quo pctm dicit esse ĩ
carne dicẽs qꝫ tãe
q i cõcupia libidinis
seiat no hꝫ culpa
spũale qꝫ no e ro
nalis nã q sola est
sbm pcti nec tãe ĩ a
hꝫ actũ culpe ĩ actu
ale pctm. Sꝫ tãe ĩ or
casioe culpe actualis
ut spũalis qꝫ illa cor
rupo sed e tã culpe
in aia qꝫ ĩ carne semi
nata feditas e et in
cõiũcto hoie cõcupia
uicũ e Et p dict ẽst
ĩ ime p hec cꝰ adducit
ar aũctes ambr et
augni q hñt sup ver
apli Hec ꝫ qui solꝫ

quo purgati p bapm pctm
originale trãsmitte possint
Ĩ no aut miremur Intendit
go illa cõclusioe pbare q pctm
originale trahitr a parentibꝫ ꝫm
carne qꝫ ut dcm est pctm
originale e cõcupi Et Contrã
subiungit q licꝫ an pctm fuiss
thorꝫ immaculatꝫ sꝫ cõcupi
libidinosa tñ pꝫ pctm cõcu
ficere no pt sn Unde Sic
qui solet Creat vero tãe
corrupo in carne que e cã
origĩal peccati sit culpa
uel pena rñ Rñdꝫ mgr q
e cõtrã plus defectus ĩ
pcipue e illa feditas qua
caro cõcepta cõtrahit ex libidi
nosa cõcupi parentũ qua
cõcupiscẽti mo illos aut fedi
tas maior e in carne rõnta
quã in ea unde rõnn in illa
cm ex qua rõnn pꝫ gram ĩ
liberari pt ee minuta Item
Ne aut miremur et Dicit
quo parentes purgati ab ori
ginali peccato trãsmittut
illud in filios d similiter in
li d bap q parentes no ge
nerãt filios ꝫm gnacꝫ qua
denuo sut nati sꝫ pꝫ ꝫm
ea qua carnaler ẽ ipi sũt
primũ gnati ẽ hꝫ declat in

simili de parentibꝫ circũcisis ex
quibꝫ pueri no circũcisi gnati
ẽ d grano purgato gnãtur
frumentũ cũ palca Subdit ĩ
Iã ostensũ est q ex illo patꝫ
q pctm originale di io qua
trahitr ex viciosa lege originis
nostre qua cõcipimr cõcipim
Sꝫ adhꝰ mouet questio quo n
in qꝫ pctm p carne trãsmitti
cũ pctm no possit ee nisi
aia sꝫ aia no est in cor
pꝫ ĩ ea effigiato ut dicit phia
ẽ ut pꝫ exo 21 rñ Rñdet
mgr q in carne tpe cõcepꝰ
no est pctm sꝫ feditas
ex qua aia cõtrahit peccatu
Dices aliquis ex rñsioe mgri
ad questioꝫ no hꝫtr an corrupo
in carne q e cã originalis pcti
sit pena ut culpa Rñdꝫ bona
ventur q mgr rñdꝫ ad hãc qoꝫ
valde caute et rõabilitr nec
n sustiet q sit pena nec sustiet
q sit culpa nec tñ negat no
eni actualr e pena ul culpa
illa corrupo ut feditas ista qꝫ
pena sub rõe pene et culpa
sub rõe culpe sũt circa subam rõle
nec tñ negat q sit ul pena ul
culpa qa ad utrũqꝫ ordinem hꝫ
et utrũqꝫ aliqꝰ est cã aia n
ex cõiũctioe sui ad carne roe
cꝰ feditatis cõtrahit penam et culpa
licꝫ culpã pꝰ cõtrahat p nãꝫ q

vitium pene | Vo magister | ut utrumque
comprehendat | vocat eam vi
ciositatem | pene carnis feditatem
Ulterius sciendum quod | sic collig-
it ex premissis quarto | et illa pec
catum quod tripliciter a pluribus
octo nominibus nominatur | Primo dicitur
originale | quia ex viciosa lege
originis tractum est | Secundo dicitur
fomes peccati | quia fomentum prestat
peccato actuali | Tercio dicitur concu
piscibilis | quia habile facit ad con-
cupiscendum | Quarto dicitur concupiscencia
quia facit concupiscere | Quinto dicitur
lex membrorum | quia cogit membra
sibi obtemperare | ut est quarto li. ar. et
lege verius | Sexto dicitur languor
nature | propter duas nature | in
qua permanet in hac tota vita
Septimo dicitur | tyrannus | quia aliquem
in malum compellit scilicet in actum
venialis peccati | Octavo dicitur
lex carnis | quia a corruptela
carnis causatur | Tricesima 2ª d°

Postquam supradictum est |
Hic magister | querit | qualiter peccatum
originale per baptismum dimittatur
et dividitur in 2 | Primo querit sicut quod
dimittatur in baptismo | et tamen quod
maneat | Secundo inquirit quod sit ca
illius concupiscencie | que manet post
baptismum | ibi | Preterea solet queri | Prima
in 2 | primo dicit de illa remissione quantum
ad animam | Secundo inquirit utrum homo
est purgatus a feditate carnis
in baptismo | ibi | Solet autem queri |
Prima in 2 | Primo movet dubitacionem
Secundo ponit solucionem | ibi | Sed licet
remaneat concupiscencia | Primo querit
quomodo peccatum originale dimittatur
in baptismo | cum ut supra dictum est · 30 · d ·
sit concupiscencia | que manet post
baptismum | Secundo | magister | quod concupi-
scencia post baptismum non manet peccatum
| nec est tamen materia peccati
| eo quod per baptismum minuitur | sic
quod dominari non potest | nisi quis
voluntarie se illi subiciat | Secundo
tollitur per baptismum reatus | eo quod
iam concupiscencia non obligat ad
penam eternam | sicut prius | sed
permanet cum pena | et non culpa
Est post qua anima fuit armata
gracia | tunc non permittit tyrannum
in carne dominari | sed post
eum si subiciat refrenando | nec
est tunc anima consentit libidinosis
desideriis | ad que movet ty
rannus | nec enim eisdem desideriis est
subiecta | licet tamen talis tyrannus
vel concupiscencia non statim abicitur
sed post maneat | ut homo
cum eo pugnet | eaque deo
iuvante superet | Et satis apparet
per litteram auctoris in de baptismo
parvulorum | Et sicut ista peccata
actualia preterierunt actu | manent

3° solucionem magister ex-
plicat | et auctoribus
confirmat | ibi | multi-
plici igitur racione

ibi | Sed licet remaneat

Dis 32
c 8.

tm reatu | ita concupiscencia p-
transit reatu | sed manet actu ¶
Solet queri ¶ Hic magister inquirit
utrum homo purgetur a feditate
carnis in baptismo ¶ Et dicit aliquis
quod sic | quia duobus complectitur misterium
baptismi | scilicet aqua et sanguine ita duo
purgantur | scilicet anima a reatu | et caro
a contagione ¶ Alii non dicunt | tamen
animam purgari || tenendum tamen est
| quod contagio carnis | non tollitur | sicut
ex dictis | illud enim est fomes
peccati | scilicet ipsa concupiscencia | que
manet ¶ Sed contra hoc arguit primum

ut quod in libidinosa concupiscencia
ad quod Ricardus ponetur racionem
quia ... dicit ponetur

tur caro post baptismus semper est
magis corrupta | quam penitus
| quia de polluta carne trahitur
sed ultra hac magis polluitur
| ex quo in libidinosa concupiscencia | contra
ad quod Ricardus ponetur racionem
| quia tamen vera | dicitur | pro necessitate
contra ¶ Secundo dicitur | quod quamvis sit
contra veritatem | necesse est | si in parentibus
caro tamen magis corrupta
| quod ex hac anima plus inficiatur
| non enim est dubium | quin una
caro sit magis feda quam alia
¶ Sed ex hac non sequitur fomitem in
anima esse maiorem | tamen est non minima
nec intendatur secundum dispositionem
corporis ¶ Ultra quam solet

Hic magister inquirit quae sit
causa concupiscentie remanentis post
baptismum | et dividitur in tres
questiones | quas movet ¶ Primo
quaerit utrum deus sit auctor
illius concupiscentie vel alia causa ||
¶ Ricardus quod est auctor eius
inquantum pena | dicendum quod aut vel
hoc est eius auctor | inquantum culpa Bolzeca
¶ Secundo quaerit quare peccatum originale
imputetur anime | cum in eius potestate
non sit illud vitare | dicit quod
quia anima statim cum infunditur
corpori condelectatur carni ¶ Sed contra
magister | tunc peccatum illud sit actuale
non originale ¶ Ideo dicendum
est secundum Augustinum li. de c. d.
capitulo | quod hoc est ex peccato
primi parentis | cuius anima peccatrix
| carne corruptibilem fecit | et eam
maculavit | sic etiam videtur
iniustum ¶ ut caro in peccato
maculet eque animam ¶ Tertio quaerit Illud etiam
utrum peccatum originale debeat dici
voluntarium vel necessarium ¶ Ricardus
cum | Alexander pro li. 2 sententiarum | quod debet
dici voluntarium | quia ex prima
hominis voluntate contractum est | et
factum est hereditarium | et condempnandum
sit dici necessarium ¶ Quarto quaerit Si vero quaeritur
cum deus coniungit animam corpori
| qua sit macula in corpore | et quomodo
coniungit ante baptismum | et sic contingit

parem dampnari videtur quod hoc provenit
ex altitudine iudiciorum dei / ad
Ro. xi O altitudo etc. Et ideo dicitur
quod deus in mirabilis qui fecit
animam et corpus sine viciis licet ante
homo sit viciatus Non tamen propter
hoc primaria legem conditorum
humane debuit mutare sive
multiplicatorum homini dimittere hic
a quibusdam Credo quod utraque anima quam ante
baptismum sit talis qualem eam
deus creavit Et videtur quod
non quia deus creat eam in dampnacionem
et innocentem sed in quantum talis
est ante baptismum Et quod aliquo modo
talis est anima ante baptismum Secundo
quod utrum omnes anime in creatione
sint equales Et magister quod quasi quo-
dam videtur valde bona
quod non sed quod una excellat
aliam in bonis naturalibus sicut vero
angelus aliud tamen ex hoc stat quod
ante baptismum distincte parem
habebunt penam et statu post baptismum
equalem coronam Secundo etc.

Illud quod

Postea dicitur ad 33. d. o
Paciendum Hic magister ma-
nifestat utrum peccatum originale sit
tantum unum vel plura Et dividitur
in 2. Primo facit hoc Secundo ma-
nifestat quod ex peccato proximorum
parentum aliqua pena redundet
in filios ibi Et licet peccatum sit
in duo primo ostendit quod ex solo
peccato primi parentis tota posteri-
tas originaliter inficitur Secundo inquirit
de illo peccato post tamen fuerit

ibi Et quod queri potest Primo in 3
post motum quorum Secundo inducit probacio
ad partem falsam ibi De hoc augustinus
in enchiridion Tercio inducit probaciones
ad partem oppositam ibi Unde de
peccatis parentum Primo quod utrum
sicut peccatum primi hominis trans-
iit in omnes carnaliter genitos sic
et peccata aliorum parentum tran-
seant ad parvulos Et sic peccata
utrorumque qui fuerunt ab adam
ad nos vel aliquorum et aliquorum
non Et arguit post quod peccata paren-
tum a gracia gratia etc. transeat in par-
vulos Et hoc per dictum augustini
enchiridion 38 qui hoc confirmat per
illud exo 20 Ego sum deus
zelotes Secundo probat hoc per for-
mam quam servat eciam in bap-
tizando baptizando eum parvulum in
remissionem peccatorum non plu-
rium peccatorum sicut dicit augustinus in
psalmo in iniquitatibus conceptus sum etc.
Tercio sic probat plura esse origi-
nalia peccata in parvulis quia
omnia peccata que commisit adam
in prima transgressione transierunt
in parvulos sed illa sunt plura ut augustinus in enchiridion 26 d.
Deinde parentum priorum Hic magister
inducit que ad partem oppositam
Et primo ostendit quod ea que peccata
sunt ab augustino per modum dubii
dicta sunt Secundo hoc probat Et
plura ea quod probabilia parte inducit

Tamen De hoc augustinus

Et quod non illud solum

Quod vero in actuali

i alioqn / Primo d[icitu]r q[uod] aug[ustinu]s
in locis pallet[is] d[e] peccat[is] p[ar]-
uulor[um] / dit[er]ptat[ur] ingl[ese] opi-
mando / quam dispendo d[icitu]r ey
Enchi[ridion] 2 ca[pitul]o / paruulos / an re-
g[e]n[er]ato[rum] / no[n] solu[m] p[ri]mor[um] ho[m]i[num] /
sed et[iam] suor[um] pa[re]ntu[m] peccat[is]
te[n]e[n]t[ur] / iuxta p[ar]tem diuina[m] / que s[unt]
exo 20 / et iuxta dictu[m] d[avi]d de
legittio m[a]tro p[ro]creatu[m] / in in-
iq[ui]tatib[us] re[li]q[ua] / Et subdit / q[uod] pecc[atu]m
p[ri]mi ho[m]i[ni]s / quod in om[n]es
tra[n]sijt / ita magnu[m] est / ut eo
mutare[tur] h[uma]na na[tur]a / Et lig[atur] in eo
p[ri]ma pl[ur]a peccata / t[ame]n et[iam] alia
pare[n]tu[m] peccata / que no[n] ita mu-
tat na[tur]a[m] / reatu obligat filios
/ nisi gr[ati]a dei eis subueniat
Et p[ost]ea subiungit / q[uod] de alior[um]
pare[n]tu[m] peccat[is] / Bene e[st] d[is]p[u]-
tac[i]o an o[mn]i[um] pare[n]tu[m] mal[is]
actib[us] i[n]uenitur filij / ita ut
tale plus / quib[us] peccat[is] impli-
ce[n]t[ur] / q[ua]nto postius nascu[n]t[ur]
/ an solu[m] hoc intelliga[tur] usq[ue]
ad 3[am] et 4[am] g[e]n[er]ac[i]o[n]e[m] / Deinde
i / An aliq[ui]d aliud / subnectit no[n]
audeo teme[re] affirmare / an ad
aliud dic[er]e tanta valeat an
no[n] valeat rep[er]iri / ex quo p[ate]t /
dicit mag[iste]r / aug[ustinu]s i[n] p[re]dicta dy-
ffi[niti]o[n]e no[n] assendo / sed d[iu]ersar[um]
opi[ni]o[n]es referendo / d[icitu]r c[on]cludit
i / aliogn / q[uod] alias scribit q[uod] si[cut]
dicu[n]t / uidet[ur] / eo q[uod] in eo lib[ro] d[icitu]r

pena paruulor[um] esse mitissima
/ sed si q[uod] peccat[is] actualib[us] p[ar]-
entu[m] eternalit[er] punire[n]t[ur] / Et p[ro]
eor[um] originali / no[n] ita mag[is]
forte mag[is] / p[ro] p[ar]entib[us] puni-
re[n]t[ur] / Ergo hic c[on]cludit / mag[ister] / q[uod]
solu[m] da[m]pnabit[ur] paruuli p[ro]
originali / Deinde i / Uno igit[ur] no[n] /
mag[iste]r / c[on]cludit obiectiones oppositas
d[icen]s / q[uod] sicut p[ate]t p[er] / aug[ustinu]m in
eo libro / q[uod] in sc[ri]ptura q[uod] [u]iz
nu[m]ius siue s[a]c[er]dot[ali]s / plalez / ut
nu[m] 21 / ora p[ro] eo ad d[omi]n[u]m / ut au-
ferat a nob[is] serpe[n]tes / q[uod] iz eq[ue]
plalis / q[uod] in te iz / ut / d[icitu]r 2o mortui
s[un]t o[mn]i q[ui] q[uaere]bat a[n]i[m]am p[ue]ri / Et exo 22 fece-
runt deos aureos re[li]q[ua] / Et ut
q[uo]m[odo] p[ate]t / requirit d[e] q[ua]nti[ta]te
peccati ade / Et p[ri]mo facit h[oc]
2o de eius remissione d[e]t[er]minat ibi
/ si no[n] q[ua]eri[tu]r / primo querit / an pecc[atu]m
t[ra]nsgressio[n]is ade / fuit o[mn]ibus
alijs g[ra]uius / Et quib[us]da[m] uidet[ur]
q[uod] sic / q[uia] ip[su]m tota[m] h[uma]na[m]
natura[m] viciauit / 2o q[uod] / ut
dicit / aug[ustinu]s xl d[e] ci[vitate] dei ca 12
tanto maior iniusticia violatu[m]
est illud mandatu[m] / q[ua]nto faci-
lius potuit absq[ue] reuerentia custodiri
Et[iam] sine difficultate adam
potuit seruare mandatu[m] re[li]q[ua]
Et maior pena fuit s[e]cuta i[n]d[e]
peccatu[m] / i[ta] est maxi[m]u[m] / et quia
/ q[uod] iuxta mensura[m] delicti / erit pla-

garum medii | Exo 28 | Sed
contra hoc dicit | magister | declarando
eum | quod utraque pars in scriptura ma
nifesta est | Deinde ibi Maiore
plurium vocum aliorum ut patet libro
Deinde ibi Si vero operit dubi
tatur de remissione peccati
primorum parentum | Sed contra
Augustinum | quod dimissum est per primam
et sunt per passionem Christi ab eter
no supplicio liberati | non tamen
meruerunt in illa vita paradisum
Et licet peccatum parentum
Arguit unus | quod licet peccatum pa
rentum non redundet
in filios | quantum ad culpam | quod
tamen quantum ad penam redundet
in eos | et arguit per illud
Exo 20 | ego sum deus
zelotes etc | Sed contra est in
Ezech 18 etc | Determinat illud
et primo litera 2° mistice in
tendit ... | quod ut dicit Iero in
glo super 10 Ezech parabole | quod
deus locutus est hic et ibi scilicet in
lege et in prophetis | et ita atten
dendum est | quod non solum dicitur
in Exo. reddo iniquitatem
patrum in filios | sed additum
hys qui oderunt me | Sed osten
ditur | quod non ita deus punit
filios | quia parentes peccaverunt
sed quia eos filios qualis hereditatis

malo deus oderunt | Sed quaeritur ibi | Verum si de
magistro | scilicet de imitatoribus ma
lorum intelligitur | quare est tamen 3
et 4 generacionem commemorat | Ad
in quibus generatione vel teneatur
qui peccata patrum imitantur |
et quare patres commemorabat | Ad
tamen omnes sunt mali | qui quo
cumque malorum peccata imi
tantur | Sed quia filii magis com
plent imitari patres | propinque
quos diligunt | et eos parentes
intendunt per tantum diu vivunt |
donec 3os 4os filios videant
Deinde ibi Quod etiam mistice
Exponit idem mistice | Sed contra
Iohannem in glo super marcum ca
3o | ubi dicit | quod aliqui dissentes
parabola illa | quia ut dicitur in
Ezech | quod est parabola non mistice
potest intelligi | dicit leve peccatum
primum id est leve peccatum quod
fit in primo | scilicet primo motu sug
gestionis vel cogitationis esse patrem |
filium vero dicit | scilicet cogitationem consensus
peccatum consenciendo | ubi dicitur
consensus mulieris | nepotem dicit
ad opus compleri | vel compleri dicitur
quod preceptum vel cogitationem est
et tunc ideo est consensus viri | pronepotem
potest aut dicit | tamen quibus de
peccato gloriatur | et in eo perseverat
et sic tamen 4a generatione | non quod tamen generatio

precesserunt peccati | Sed quia in
quarto loco est | a primo motu
| qui est quasi pater | primos et 2os
parentulos non potuit actualiter
| sed 3m et quartum | Et quia [illegible]
primos motus | non sic punit misericordia
et declaratur | per illud Genesis | de cham
peccavit | videns nuditatem patris
| maledictio data est | chanaan
filio eius | ad designandum illud
misterium | quod a iam dictum est
| Circa 1um capitulum | Hic queri solet
secundum | quod Bonaventura dicit | quod 12
modi consueverunt a doctoribus assignari
| quibus peccatum potest considerari comparatum
comparatum ad aliud peccatum | et dicit quod isti
sufficiunt tamen magis consueti | ex
quibus alii modi fortassis apparebunt
| Primo modo peccatum consideratur quantum
ad causalitatem | Et sic dyaboli
peccatum dicitur esse maius | cuius invidia
mors intravit in orbem terrarum |
| 2o qualitate | sic primi hominis
peccatum dicitur fuisse maius | quia
in toto genere humano se diffudit
| 3o enormitate | sic quidam peccatum Iude
peccatum dicitur fuisse maximum | quia
vendidit deum | Quarto ingratitudine
ut dicit Glossa | et qui plus accepit plus
tenetur | Et illo modo peccatum illius
dicitur esse maius | qui plura gratie
dona percepit | Quinto conditionaliter
sic ignorantia | quia periculosum est ignorare
| Et ideo peccatum ignorantie
dicitur esse maius | quia periculosum
| Sexto incomparabiliter | sic avaritia
quia cum omnia senescant illa iuvenescat
| Et ideo peccatum cupiditatis
dicitur esse maximum | quia cum omnia
vitia cum homine senescant | sola
avaritia iuvenescit | Septimo importunitate
| Et sic superbia | vana gloria
que est de bonis operibus
ideo superbia est maximum peccatum
importunitate | Octavo communitate | Et sic
luxuria dicitur esse communior | ad
quam homines sunt magis communiter
| Nono maiori gratie impugnatione
| Et sic peccatum in spiritum sanctum dicitur
esse maximum | Decimo ratione maioris offense | Et peccatum ydolatrie
dicitur esse maximum | Undecimo ratione
facilioris resistentie | sic inter homines
peccatum primi hominis | cum ingressum
sunt gravissimum | Duodecimo ratione maioris
proprietatis in libidine | Et
valitudine | Et sic in quolibet peccato
sunt excessus | Unde sic cuiuslibet
peccatum maius potest esse altero Deo gratias.

Tricesimaquarta distinctio

Post predicta de peccato |
Postquam | magister | determinavit de
peccato originali | Hic incipit
determinare de actuali | Et dividitur in
duas | primo determinat de peccato actuali
quantum ad rationem mali | que est
deformitas | 2o quantum ad qualitatem
actus | Deinde sequenti | ibi in
primis occurrit intuendum | 2o
consequenter ostendens causam primi
peccati | ibi causa et origo primi |

Tertio epilogat que dicta sunt ibi Ex
his apparet. Quarto excludit
unam obiectionem ibi ad Sed hoc autem
quod dictum est. Primo dicit iam
esse videndum de peccato actu-
ali, que fuit causa primi peccati
actualis, an res bona vel ma-
la, et in quo sit subiectum,
et quid sit, et quot modis fiat,
et que sint differentie peccatorum. Causa
in qua et origo. Hic magister aggre-
ditur et primo inquirit causam
mali. Secundo subiungit ibi Causa originis.
Primo intendit quod causa et
origo primi peccati fuit bo-
na res. Probatur quia an primum
peccatum non fuit aliquod malum. Cum
Item peccatum primi angeli non fuit
ex alio quia ex angelo qui fuit
bona natura vel res. Item patet hoc
per Augustinum in libro de imperfectionibus
contra Julianum, et videns ad
instantiam quia arguitur ex dicto Christi
Matthei septimo: non potest arbor bona,
dicit quod omnia opera mala tamquam
fructus mali iam procedunt a vo-
luntate mala, voluntas tamen mala
non habet ortum nisi ex bono. Et
Causa originis. Inquirit secundum
mali et quo fiat hoc. Secundo inducit
unam conclusionem ex dictis ibi Ex quo
colligitur. Tertio ostendit contrarias artis dialectice
in hoc fallere ibi Neque in his contrariis. Primo
intendit hanc conclusionem quod malum
non potest esse nisi in re bona.
Mala autem voluntas. Hic magister
ostendit malam voluntatem esse causam
secundariam omnium malorum sequentium, et
hec est conclusio, modo hic recedit, et quod probat
per beatum Augustinum in Enchiridion capitulo 14. Secundo Causa.

quia malum est corruptio vel privatio
boni, sed ubi non est bonum
ubi non est privatio vel corruptio bo-
ni. De hoc dicit Augustinus in
Enchiridion capitulo primo quod morbi et vi-
tia sunt privationes boni, quod est
sanitas in corpore, ita et vitia animorum
sunt privationes naturalium bonorum,
non quod omnino destruat bonum, sed
quod nec natura eius remaneat, sed
quod privat bonis et perfectionibus
ad quas natura est ordinata, et privat
gratia et virtutibus quibus iuvatur
ad consequendum suam perfectio-
nem. Ibi Nec malum umquam. Concludit
ex dictis quod non potest esse malum
ubi non est bonum, et ut ibidem
subdit Augustinus, omnis natura inquantum
natura est aliquod bonum, ad quod aliqua
natura dicitur esse mala vel viciosa
non est aliud dicere nisi malum
esse quod bonum est, et nichil
malum esse nisi quod bonum est.
Ex hoc inducit illam conclusionem qua — Ex quo colligitur
est ponit Augustinus in Enchiridion quod
cum dicitur homo malus non est aliud
nisi dicere bonum malum, quia
homo est bona natura, et subdit
Augustinus quod tamen non ideo est malum
quia homo nec ideo bonum quia iniquus
sed ideo bonum quia homo et ideo — Neque in his contrariis
malum quia iniquus. Infert quod
regula dyaleticorum dicens quod contraria non possunt
simul esse in eodem deficit in his
contrariis que sunt bonum et malum.

que sit sz lz | q no pont esse
nisi in bono | ym | q sic ca
bonu malu | no re grant ul
Aug | tn hec dicit gtra heti-
cos | qui ex illa diffe volebat
q nata esset mala | et q esset
quedda nale malu | sicut dice-
bat manichei | Ad hec aut
excludit vna obiectoz | quadi
vsque 4o | ve vob qui dicit bo-
nu malu | et malu bonu ul
sunde zm augm in Enchi | q
sophia capit malu p magis | sic
qui dicit adultiu esse bonu
| et iniquite de bonite | ul cetera | opera
dei culpare | et viciu laudare | d. 34.

Post hec videndu
sequitur | mgr | dtiat d pec-
cato actuali | quantu ad destin
| ym que lz to mali | ons vn
sit | et in quo sit | nuc dtiat
de ypius qste | s quid sit | quo
ad sbz actu | in quo tenio desistit
fundat | et dicit in ge | sed de-
tmat d pcto | quantu ad actu
in gnali | 2o spar dtiat de
actu interiori et exteriori | d. 38.
3o mgr sic descendit ad pctoz drat.
d. 42 | tu aut volu mala | 1o
detmat | de potea peccandi
d. 41 | prima in 3 | pa ponit
diffinitioz peccati | 2 ita ca
tangit opinioz duciu | q sit
actus | et q sit a deo | 2o mouet
quoz incidente | utr pctm posset
esse pena | d. 36 | 3o ponit
opinioz prime gtra | d. 31
prima in 3 | ponit descriptiones pcti
2o ex eis inducit diuisas opi-
niones | ibi quo et dr sit | 3o p
sequitur vna earu | ibi que aut | pa
ponit descriptioz peccati zm
augm q faustu li 22 | q pctm
est | omne dctm ul factu | ul q
cupitu | quod sit gtra lege dei
etc | augu lio de duab aiab
| peccatu e volu | retinendi
ul gedi | qd iusticia vetat | et
mgr | dicit | q utrz | dca d pcto
actuali et mortali | sz pa ex-
primit gnar | omne peccatu cord.
oris et opis | 2a aut solu ex-
primit peccatu cordis | Ambrosius
aut | Johes ait | sup quo
ait | augu | q nomos grece est anomia
lex latine | inde A | et z ini-
quitas | igt lege vel pue lege
et ideo qscq peccamus | q lege
dei facimus | vn prima tatos .12. ocs
pec. t | no solu qui lege scripta
gtempnunt | sed ccs | qui immo
tracta legis nlis corrupunt |
Quo tria | hic mgr inducit
diuisas opiniones ex dict de
scriptionibus | quaru vna est | q pctm
qsistit tm in actu interiori | quod exte-
riori | ia | q tm in actu interiori | 3a q
neutro mo | prima coro lz ex pa
diffne augs | 2a ex 2a | 3a ... a quo

Aliter diffinit pctm | et 33a diffini
Pctm e puaricatio legis divine
et celestiu inobediencia preceptorum

Ex hijs apitur | hic mgr epilogat ea q dcta sunt dices q i hijs dictis hetici q sit origo mali et in q re sit

actoꝝ sꝫ ex diffinicōe / ambᵒ y
It ꝯfirmant ex hoc / ꝙ omnis actꝰ
ē a deo // peccatū aūt nō // It
peccatū nichil est / ut pꝫ ꝑ
augꝰ sup iᵒ Joh̄ ꝑ / ⁊ sine
ipso factū est nichil // It pec-
catū est priuacio boni / ut dꝭ
augꝰ in Enchi // Itē in liᵒ 83
qᵒ dꝭ / augꝰ / ꝙ summū malū nullū
modū habet / ex eo / qꝛ caret
omni bono / modꝰ aūt est aliquod
bonū / igr̄ summū malū nichil
est / quia nulla sbā ꝯtinet / ⁊
iō vtiqꝫ dicitur nomine mali a-
tamē spēi priuacio est / sic ꝙ priuat
aliquod boni / licꝫ nō posset pri-
uare omne bonū simplir̄ // Itē
liᵒ de ciuit dei xij / dicit ꝙ ma-
licia nō est creata a deo / sed
inuēta a dyaᵒ // Hanc dici
potest // Sic dicit magr̄ / ꝙ
ī di debꝫ / peccatū esse actū
malū interioꝝ vel exterioꝝ
licꝫ priuac ꝯsistat in volūtate
ex qua tamquā ex arbore mala
procedūt mala opa / tamquā fruc-
tꝰ mali // Ruidaꝫ autem
sic magr̄ / ponit vna dictarum o-
pinionē .d. ꝙ omnes actꝰ a deo
sunt / ⁊ ꝙ peccatū nō est aliqs
actꝰ // Et dicit in 3 / pᵒ facit hoc
2º ꝯfirmat hanc opinionē / ꝑ racōes
ī / ꝙ aūt // 3º ponit racōes ad
ea / que possūt obici / de quibꝰ oppo
primo dicit / ꝙ aliqui diligere atte

dicta va augꝰ / ⁊ alia / quibꝰ
utitur / dicit volūtate mala / ⁊
actꝰ malos / inquantū sūt / ⁊ inquantū
sūt actꝰ / esse bona / inquantū vo
sūt mala / sūt peccata / ipso enim
nō sūt a deo / 2º nichil sūt
quia ut sic / inordinate sūt ꝯ
lege dei / 2º pꝫ ꝑ augꝰ .83
qᵒ qui dicit / ꝙ deꝰ nō ē auctor
mali / It nichil fit a causa ut
Ruitꝫ opponit // Ruidꝫ magr̄
ad quasdā obiectiones / que pos-
sūt hic fieri / ⁊ dicit in 3 / 3
obiectiones // quarum prima ē / sicut
tū homicidia adulteria etc
essent bona / ⁊ a deo / ⁊ ꝑ quos
qui talia agūt / bona agūt / quod
est absurdū // Ruidet ꝙ adul-
tū etc / nō sūt significat actꝰ
sed etc viciā / inquantū ē sūt
actꝰ / a deo sūt / inquantū aūt inquantū
sūt viciosi ꝯ volūtatē // 2a ob-
iectio / quedā peccata ꝯsistūt
in sola omissiōe / sic nō ē de
in deū / nō ire ad eccam etc
⁊ talia nō sūt aliqua res / nec
fundat in rā posita / Respondet
ꝙ talia positiua sūt sūt / ut ꝯ-
temptū // sic declinat a malo
dicit apostolus // 3a obiectio / spēm
ē corruptio boni / ut hic ē inquantū
malū / vel inquantū actꝰ / si pᵒ
ē omnis corᵒ est pena / spēm
in eo ꝙ peccatū / vel malū / sit

Opinio vera

Et aūt volūtas

ait ī eodē libᵒ 83 quō
sꝫ oīa fiūt ꝑ prouidū
diuīa / sꝫ oīa que fiūt
inquantū sūt bona / sꝫ
It augꝰ ī libᵒ de dōr
xana / oīa q̄ a deo
sūt bona sūt inquantū
accepit / ꝙ sūt / Et
ibi Ex predictis
colligit / sicut etc
ꝙ mala volūtas seu
actio / ī ꝙtū ē bona ē
sꝫ ex viciō mala / et
sꝫ viciū a deo / ū 31
inꝫ ad ē / et dꝭ ꝙ / ꝙ
illud illatū sit de
mente / augꝰ ī li 83 q
Itē et aliter pbat
dꝭ ꝙ illi de p̄dicta oppiōe
alie etc pbat suū
intutū / sꝫ ꝑ augꝰ
in enchir c 8

Ite alit eis oppo

vī ꝯ talia ū sit pccā
cū nō sint actꝰ ī-
terior aut exterior

Potest etiā qri ab

pena | et p quod a deo | qd est
in quemcs | Si aut [illegible]
hoc est | iniquatio actus | cu omis
actus inqtu tal | sit bonu | sc
q aliquo inqtu bonu | sit corr°
boni | qd falsu est | Inde | q
q peccatu | iniquatio malu | et
corr° boni actiue | et no passiue
et id no oportz | q sit pena | et
cu passiue | infligi a deo Sed

Cz cu nichil sit | Sicut pm
mouz duas queos que sut
ex dicta solucone | pma | quo
peccatu sit corr° boni actiue |
cu tn nichil sit | Inde | q ab
sente omo nichil e | et tn al
corrupi | Tue aut | cuius boi
sit corrup° peccatu | d · q qz sc
aie | quatu ad spoliacoz gtui
torp | et quatu ad vulnera°z
naturalu | cuiusdi sut | intellectus
memoria ingeniu etc | sicut in
nuit in parabola | saluator Sim
is | cuius ro est etc | Subdit ?

Cu aut pt | q etia pctm
est corrup° boni cor' | eo q
cor' p peccatu puatu est
i morte | et impassibilitate | tue i Cri
aute solet ut | mgr | mouet
2a queoz | quo pena sit cor° bon
pa^uc | d · q sic [illegible] pctm est
cor° actiue | sm efficacia sic
pena e cor° passiue | i m effcm
i · sm passioz | que est effectus

Margin: lagwestit et fragi | st omo absteat a | cbo | sibi | pctm vero

peccati | et sic pena est a deo
peccatu aut a dya° | vel homine

Sciendu est tamen 36. d°

Sicut mgr | incidentalit
ex precedenbus inquit | utp ide
possit esse peccatu | et pena
peccati | et dum in 3 · spo de
clat dicta quoz | Pr° mouet
incidetez dictoz | id aut dili
3° ponit dictoz recapitula°z | ubi
pats diligent | pma in 2 · spo
sut | que peccata | esse pena
peccatorp | Pr° inquit | quo hoc
esse possit ? | et ideo mito | po
dicit | q no obstante illo | quod
dictu est in fine prcl d°c
sadue tn gcedu est | q queda
peccata | sut pena peccati | s
ut innuit aug9 | sup illu loco
ps · 1A | sup cecidit ignis etc [& p ygne iep sup bra gaup ena]
et | apg | multa enumat | que sut
peccata | et pene peccati ad
ro 1° | ubi de phis dicit | qt
quod tradit illos deus in passi =
ones ignominie | femine corp im
taucrut nalez usu etc [i eo qui est q · naz] | et
subdit | et tradit eos deus
in reprobu sensu | ut faciat ea
que no queniut | repletos
omi iniquitate | malicia for
nicacie | auaricia etc [neqcia plenos inuidia etc ut i] | Et dicit
aug9 | q pauci vidit illos
penas | eo q spirituales et car =
nales sut | et ideo nocumeta

Below the column: homicidijs / gtentoe / dolo / malignitate
susurrones / detractores / deo odibiles
gtuchosos / supbos / elatos inuetores
malorp | parentibus no obedientes / / insipientes
ingpositos sine affectoe / absqz fide sine
mia

secundum bene distinxit | et non nocumenta rerum et intellectus | Sed contra primum in partem arguit magister | quia omnia peccata mediante primo peccato apostasie | et ultima pena ignis eterni | sic sunt peccata et pena peccati. Et ideo dicit quod. Et ideo multo | Dicit modo rem que aliud esse possit et dicitur in 2 | sed sunt quo peccata vocantur pene | non per se | sed racione annexi | Ideo ostendit | quod eciam peccata inter sunt pene | in nullo tamen preiudicando primo quod | an peccatum inquantum peccatum sit pena peccati | et videtur quod non | quia ut dicit augustinus libro retractationum capitulo 8 omnis pena peccati est iusta | et de iusticia dei conveniunt | peccatum autem non est iustum etc. | Ideo dicit magister rem opinionem in parte hoc tacta | quod cum dicitur peccatum est pena peccati | hoc est dicere rem peccatorum causalem | per istum modum | quia per peccatum in quod homo labitur ex merito precedentis peccati | corrumpitur et punitur bona natura. Sic et ignis eternus dicitur pena malorum | quia per ipsum hec pena fit in eis | et ita patet | quod illa pena peccati seu passio que est corrupcio boni | a deo est | et sic est intelligi dictum augustini in de perfectione iusticie | qui dicit quod ita peccata sunt | ut eciam sint pena peccati | Augustinus 1 ad Romanos | tradidit illos deus in passiones etc. | non tamen peccatum dei est | sed indicium | sive pena | ex quo patet | quod peccata non sunt a deo inquantum peccatum | sed inquantum pena | hoc est illa passio prava que procedit ex peccato | est a deo. Et dicitur ex hoc sensu | Ex quo patet | quod rem hanc sensus | scilicet omne peccatum moraliter possit dici pena | ex eo quia bonam naturam per ipsum corrumpitur | non tamen omne | sic potest dici pena peccati | quia ut dictum est | peccatum dicitur pena peccati | ex merito precedentis peccati | sicut peccatum dicitur causa peccati | respectu sequentis | et sic peccatum dicitur pena respectu precedentis | et causa vero sequentis | quod patet per Iheronimum in mo. libro 24 | vide dicit etc. | sed | Et quia dicitur tamen | tollit unam obieccionem | quia ex eo dicit | sed dicitur cum tamen preiudicio | scilicet quod peccata sunt essencie pene peccati | Sed neque quare sic dictum augustini intellectum est tale. In nullo tamen. Hic | magister | ponit theologorum | quod quedam sunt peccata esse

essenciales penas | et sunt a
deo inequaliter pene | quia ut pre-
iuste sunt | non tamen inequaliter peccata
. Hec glossa ponit per dictum
augustini 3° retractationum | ubi dicit | quod
ab homine fiunt quedam mala
et iniusta | et hoc ex necessitate |
quia ubi vult homo recte facere
et non potest recte facere | unde in
[Ro 7] | non quod volo bonum fa-
cio | sed quod odi malum | ago
et illa ideo sunt pene peccati
| cum homo velit vel nolit
non possit eis resistere | sim-
iliter ad gal 5° | dicitur Caro con-
cupiscit adversus spiritum | et spiritus ad-
versus carnem | hec inuicem adversan-
tur | ut non ea | que vult fa-
ciat | sed illud utique est pena
homini | quia si esset hec natura
hominis | non imputaretur sibi | si
aut homo sit bonus | non est
bonus | et tamen non est in potestate
sua | ut sit bonus | sive quia nescit
qualiter debet agere | sive quia
non valet agere | quod videt
agendum esse || non est dubium
quin hec sit pena | et omnis
pena | iusta est || Vide in

Preterea nullatenus probat magister
eandem questionem | per augustinum in libro
de l | quod verba in textu patet

Illud autem diligenter |
magister | ponit inducendo duorum

quia supra dixit | augustinus | quod
necessitate facta | esse improbanda
et mala | et oppositum dicit | idem
in explanatione fidei ad da-
masum papam epistola 22 | ubi
execrat illorum blasphemia
| qui dicunt impossibile homini a deo
esse preceptum | Respondet magister quod
augustinus loquitur de statu huius mi-
serie | et tamen hoc de peccatis
venialibus | idem aut tamen de mor-
talibus | vel loquitur de homine
in statu ante peccatum | vel
melius dicitur | quod dictum augustini in-
telligitur | quod illa vitari non pos-
sunt sine gratia | ex sola natura
humana | idem aut dicit | quod
illa caveri possunt | cum gratia

Vide in **Satis diligenter**
[illegible] recapitulat de quo
id quod est prima cura | qui di-
cunt | omnes actus esse bonos |
inquantum sunt | et hoc etiam
katholice tenendum est | quosdam
vero inequaliter inordinate sunt
peccata esse | dicunt | quosdam
autem dicunt esse bonos de
genere | ut reficere esurientem | est
actus de genere | operum misericordie
quosdam aut dicunt absolute | et per
se bonos | quia non possunt esse boni in
quantum sunt | vel digne | sed ex sunt
boni ex causa et fine | ut illi | quia ex bona
causa proveniunt | et de talibus ipsorum ordinatur ||

Tricesimaseptima d.o
Sunt autem et alii. Opus magistri proponit una opinionem ita quod circa peccatum quae dicit quod omnis actus in quantum est bonum sit. Hic ponit opinionem oppositam et dividitur in 2. primo ponit causam quantum ad hoc in quo differt a precedenti. Secundo ostendit in quo ambe conveniant ibi sed utique in hoc omnes. Prima in duas primo facit quod dictum est. Secundo 2m illa opinionem innititur ad rationes alterius partis ibi quaque auctoritas. Secundo ponit rationes duas pro opinione. Secunda quod prima concludit hoc una conclusionem cui innititur 2a opinio contra obiectiones quae possunt fieri. Ex quo colligitur. Secundo utriusque opinionis iudicium lectori relinquit ibi intendat diligenter. Primo proponit quod alii aliter opinati sunt dicentes omnem voluntatem malam vel actum malum peccatum esse et nullo modo esse bonum nec etiam 2m aliquam rationem esse a deo quia sine eo factum est nichil id est peccatum quod non dicitur nichil quod non sit actus vel volitio mala quae ad est. Secundo quia a deo esse separatur et ad non esse deducit. Item quod sicut dicit augustinus super Iohannem homines nichil fiunt cum peccant concludunt ergo quod actus mali nullatenus sunt a deo nec in quantum sunt sunt. Alio secundum inde. Illa quoque verba augustini innititur magister 2m hoc ad rationes alterius partis d. i. quod verba augustini in 2a superius allegata ubi dicit quod omne quod est in quantum est bonum est et habet deum auctorem intelligenda sunt de hiis quae sunt substantiae et naturae scilicet omnia quae substantiae ipsae sunt et quae substantiis naturaliter grata sunt sicut sicut naturalis scilicet intellectum ingenium et voluntatem et huiusmodi actus autem mali non sunt naturae vel substantiae nec etiam boni. Tamen quos innuit augustinus primo libro retractationum ubi innuit quos mihi substantias puniendas et bonas actiones et malas et hoc etiam innuit in prima inspectione quaestionis pelagii opera quae vitia dicuntur actus sunt non res. Item in 2a inspectione omne malum natura non est sed actus actionis sicut ex defectu boni contingens. Sed quod ea illa opinio dicit quod actio mala deus dicitur nichil quod separat a deo hoc non multum movit eam quia actio non separat a deo in quantum est vel in quantum actio est sed in quantum in more facta est et tamen dicit apostolus quod augustinus quod dat mihi naturas et actiones malas sine bonas. Ex hoc non plus habet imponi

Ro[tio] pro prima oppinione

q̄ 2m vna acceptoz ipsa puc
nā differt ab actōe no tn̄ ex
hoc sequit̄ q̄ tc̄ actio no pt a
deo inquatn̄ acto vel inqn̄tū
eius Ite cū dicit̄ mā sūt actꝰ
no res intelligit̄ d̄ puacōe
vone cꝰ actꝰ dicit̄ vicio illis
em puacō no est res Ex q̄
collr̄ hic mgr̄ afirmat hac
opinioz ar̄do q̄ pima et est
ro pima illud no est a deo
auc̄r̄ ꝑ quod homo sit detior
sed aliquē res sūt hmōi ergo ē
aō pꝫ ꝑ aug̃m in lio 83 q̄
q̄ 3 et bar pꝫ ꝑ aug̃m in
Ench caō 13 vbi exponens i
ysie 4o ve qui dicit̄ res faci
ende q̄ nulle sūt res quibꝫ
homines sunt mali inqn̄tū sūt
res sed inqn̄tū cau puacōi
vel defectui subsistunt In hoc
aut verbo 2o arguit q̄ d̄t
pima opinio q̄ deus est auc
tor maloꝝ inqn̄tū sūt sed no
inqn̄tū mala sūt et cū hō esti
dicit ea nichil esse inqn̄tū ma
la sūt sed quod est hō mirꝝ
si deꝰ no est causa coꝝ inqn̄tū
nichil sūt cū nichili nulla sit
causa sed illa redarguō itꝫ
desiat quia puacō que n̄l
est potest esse aliā causa et
si no directe tamē indirecte
sicut claudes fenestram causat
tenebras Secꝫ cū dicit̄

y 2a oppinio

concludit mgr̄ aclusoz vnā illaꝝ
opinionū innitit̄ ad soluend̄
obiectiōes .d. sūt sed dicit̄ deꝰ
est auctor coꝝ que sūt subintelligi
volut bonoꝝ et bona dicit
oīa que nāe sūt et que
natura no viciat et isti sñie
concordat̄ asentie aug9 sup illud
luce pō no est sub̄a vbi
volt q̄ oīa que nāe sūt
sibe dicit̄ et q̄ nulla sb̄a
est simō n̄l est iniquitas
aute no est natura qua for
mauit deꝰ sed est puersio
qua facit homo Cu igit̄
in hoc omes hꝫ mgr̄ et
in quo ambe opiōes et cū
hoc omes doctores quciant
et est q̄ deꝰ no est auctor
maloꝝ culpe sed tn̄ est auc
tor maloꝝ pene sicut dicit̄
Amos 3o no est malū in ci
uitate q̄ dn̄s no fecerit
Ite ysie 45 ego sum deus
creans malū et faciens bonū
Secꝫ cū dicit̄ sapie pō deꝰ morte
no fecit intelli q̄ deꝰ no fecit
peccatū ꝑ quo mors infligit̄
fecit tn̄ morte que ē pena
peccati Nō Ecci 11 dicit̄ mors
et vita a domino est Notadū
q̄ dictaꝝ duaꝝ opionū iudiciū
mgr̄ relinquit arbitō atꝫ intel
ligencie diligentis lectoris vꝫ q̄ in
dicet q̄ sit verior pꝫ aut ex

1o pō solum mg
fac deꝰ qm

sup disputat de libero arbitrio q ois actio e a deo / s ita p^ma opinio est verior / et s^cda z falsa

Tricesimaoctaua distinctio

Post p^dicta / s^cdus m^r declarauit de p^cto actuali in g^nali s^z in sp^ali / d^r ipo declarat / inquirens an c^sistat in actu int^iori ul ext^iori / et diuid^r in 2 / p^mo facit sic de actu int^iori / s^o de ext^iori d^r 40 / p^ma in 2 / p^o ont vnde sit recti^do vel p^ccatum in actu int^iori / s^o inquirit quo pot esse viciu' in volu'te / d^r 39 p^o ont / q recti^do volu'tis seu actus int^ioris c^sistit in int^cione finis / s^o declarat de volu'te p c^paracio' ad int^cioz et finez / s^z est que / p^mo ont / quid est finis / p^o quo bona voluntas habet rectitudine' / s^o inquirit an p^t illud / possint esse alij fines / i^o / S^z que^r / p^mo int^at hanc c^clusioz / q bona voluntas cognoscit^r ex hoc / q caritatiue dirig^r ad vltimu' finem / qui deus est / et illud insinuat ap^lus d^r / omnis c^summacionis vidi fine' et / caritas est / vt dicit / magr / aug est latum mandatum / illa est finis omnis c^summacio / i. omnis bone voluntatis / et actus / eo q s^z finis omnis p^cepti / vt dicit aug^s in Enchi ca^o 29 / d^r quo

circa dicit / ap^s j^a ad thi / finis p^cepti est caritas / de corde puro / et c^sciencia bona et fide no ficta / s^a q que tangi^r in l^ra est illa / mala volu'tas no' tamen dirigi^r in vltimu' fine' s^z p malas delectac^s / in quibus eas quiescat / et no' debz quiesc^re in eas / Illa p^z p aug^m in Enchi ca^o / palle'to q dicit / q a deo / p^ptim sit timore pene / vel aliqua intencione carnali / ut no' refera^r ad caritatem dei et p^ximi / tunc no' sit / sic fieri debz / et ideo no'nt^r dixit ap^s / finis p^cepti e caritas de corde puro / s^z no' admixta carnalite' / et c^scientia bona / no' erronea / q^lez habebat iudei in^sfaciendo apostolos / arbitrant^r se obsequiu' p^stare deo / et fide no' ficta / in fideis ficta / dici' illorum de q^bus dicit / ap^s credut aut iniquitati / et s^z illa / de qua dicit Jacobus c^o ca^o / fides sine operibus mortua est / vnde est illa q^e d^r ap^s Ro 10 / q x^s d^r finis legis ad iusticiam / et ibide' dicit aug^s in libro sn^az p^sp^i / in x^o / lex iusticie / no' c^sumit^r p impleta^r / omnis eni' p^fecta ex ipo est / vlt q no' est / quo p^s se extendat / S^z que^r

utrum / inquirit / vtrum possint esse alij

fines preter ultimum / primus bone
voluntatis / Et dividit in 3 / primo declarat
veritatem huius / 2o obicit contra quandam
receptam / 3o solvit / ibi Hec autem
sibi / Primo querit / an omnis bone vo-
luntatis sit tantum unus finis / Respondet quod
possunt esse fines plures / itaque media
/ quibus recte venitur ad ultimum finem /
patet innuit augustinus xi de civitate dei capitulo
declarans hoc de visione / tunc / ibi Iste
recte sunt vol / Subdit / quod tunc eos
voluntates sunt bone / que sic sunt /
que sic sunt sibi invicem religate
/ quando illa est bona / ad quam
Verumptamen omnes referuntur / Et si illa est prava
tunc omnes sunt prave / Contra hoc obicit
per dictum / augustini in sermone domini in
monte / ubi dicit / quod ad quod dicit
Mt 6o / primo querite regnum dei
/ monet / ut non constituamus nobis
duos fines / Et ideo non dicit / primum
quere regnum dei / Et deinde querite illa
/ quamvis necessaria / sed ut regnum propter
se queramus / Et necessaria propter illud /
quo solum propter regnum dei / debemus
omnia operari / sic / quod nec meditemur
in aliquo mercedem temporalem / cum regno
dei / Et idcirco augustinus addit dicit
/ quod solum queramus regnum dei / et
alia adiciantur nobis / quia si alia
querere vellemus / a regno dei a-
verteremur / Respondet ibi / Hec autem sibi
dicens / quod augustinus dicens / quod non debemus nobis
constituere diversos fines / intelligi voluit
de finibus secundum ... in diversa / quorum
alter in alterum non refertur / et hoc
insinuat augustinum hoc voluisse ex
verbis prius augustini premittitur /
utrum ultra est ||

Solet etiam queri / Hic
magister / declarat de voluntate / per comparationem
ad intentionem et finem / Et querit primo
que sit differentia inter intentionem voluntatis
et finem / Secundo querit utrum etiam
dicitur utraque intentio / que est
ad ultimum finem / etiam sit voluntas
/ sic et illa / que est ad finem
subordinata / Et respondet quod sic
/ quia sicut [illegible] voluntas est / qua volo
reficere pauperem / ita et illa / qua
volo habere vitam eternam / Tertio / querit
an alia sit voluntas / qua volo
habere vitam / Et alia / qua volo
reficere pauperem / Respondet / quod cum
quodammodo est alia et alia / una
tamen ordinatur in aliam / Alibi tamen
dicit / quod sit una voluntas di-
versimode tamen nominata / propter obiectorum
multiplicitatem / Tamen prima opinio
videtur probabilior / Postea ibi
Ceterum quolibet / concludit quod quecumque
earum illarum opinionum teneatur
/ nulli dubium est / quin voluntas
pensetur ex suo fine / utrum sit
recta vel prava / Et etiam non est
dubium / quin intentio / quandoque capitur pro
voluntate / quandoque pro fine voluntatis
Secundum quod ponit / ibi / Sed queritur / ponit
duas ... nec tamen aliquam earum
reprobat / nec aliquam magis approbat
/ et ratio huius est / quia secundum diversas considerationes
verum dicit utraque / et utraque opinio
dicit unam non dicit quod sit voluntates duas

Audis mgr quod voluntas et finis eui-
dent distinguit quia voluntas
est qua volumus aliquid / finis vero
est id quod volumus / vel aliquid aliud
propter quod id volumus / Et finis volun-
tatis est delectatio bona vel mala /
ad quam nititur quisque peruenire / et hoc
probat per aug. super duo loca duorum
psalmorum / Ultimo dicit mgr quod intentio
voluntatis / cuiusque capitur pro voluntate
ipsa / 2° nota 3 distinctio rei / inter
intentionem et voluntatem / quamque etiam
intentio voluntatis capitur pro fine vo-
luntatis / 2° nota 3 distinctio rei / inter
voluntatem finem et voluntatis intentionem
Respondeo tamen quod intentio proprie non est
voluntas / sed actio voluntatis / scilicet
velle non absolute / sed velle directum
in ultimum volitum / scilicet in ultimum finem /
aliquando tamen non significat ipsam actionem / scilicet
velle / sed ipsum volitum / in proprie tamen /
sicut visio proprie / actionem visus significat / aliquando
tamen ponitur pro viso / ut ysaie 2°
visio ysaie id est visum ab ysaia /
Sequitur decima supra quam est questio utrum /

Alia dicit quod est voluntas vna hec
aut diuersitas / accipientes ad diuersa
voluntas ut fides dicitur per ecce / est sic obiectum
et sic finis in ratione finis / Si primo tunc
cum aliud sit obiectum caritatis / et aliud in
creatum / alia est voluntas qua volo finem
/ et alia qua volo id / quod est ad finem / sicut
aliquis est motus affectionis / quo amo deum
in se / et aliquo quo amo caritatem / Si
autem sit voluntas finis sub ratione finis /
inquantum scilicet ad hoc ad ipsum ordinari / sic vna
voluntate / et vno desiderio volo

vtrumque / cuius voluntas sit et semel
non possit ferri super vtrumque / sed sunt vnica
sic patet / tunc anno questione / propter
salutem / quod in adere questionis in
cludo / secundum has duas vias / sunt
duo modi dicendi probabiles et veri
si recte fuerit intellecti / Sequitur

Distinctio tricesimanona

Hic oritur questio / Postquam declarauit quod recti-
tudo voluntatis et prauitas est ex fine in
quaerendo / in ista 39
dicit mgr / quod
mgr / inquit / quo in vo-te
possit esse preceptis / Et petitur
et dicitur / in 2 Forma duas queres
Ra vbi sprea qui solet / primo
mouet quorum 2° soluit eam / vel
ad hec facile / Et illa in duo
tum duarum solucionum / Duarum opinionum
ra ibi Sunt vero dicit / primo
quid / cum omnes naturales potentie
habeant bonitatem / que in eo modo
modo sit per peccatum / secundum
quum / et cum voluntas sit naturalis
potentia / quare ipsa / quamquam dicitur
mala / cum peccati subiacet
Secundo 2m opinionum prius tacta
/ que ponit quod / omne / quod est / inquantum
est / bonum est / / quod voluntas est bona
inquantum voluntas / sed inquantum
est inordinata / tunc est mala
Et tunc potest reiicit peccatum / continue
tunc ~~[illegible]~~ dicat Ubi patet ab eis
quare ingenium intellectus et lingua
cum est inordinata sunt / non sunt
peccatum / Sequitur 2m earum opinionum
/ quod volunt quod dicat naturalem
potentiam anime inquantum est peccatum
sed quod dicat actum inordinatum

illius potentie / Sz adhuc / instatur contra
dicta / queritur igitur actus aliarum potentiarum
non possunt peccata / Videtur opinio
ea / quod possunt alterius generis quam
actus voluntatis / non enim oportet / quod
intelligere malum sit malum / sed
velle malum est malum / ex eo
/ quod potentia volitiva est tanquam
imperatrix aliorum / que considerat
obiectum / tanquam sub ratione boni
vel mali / licet etiam quidam dicant
actus aliarum potentiarum esse malos /
prout quis memorat malum / ut
faciat malum / et intelligat verum /
ut sciat impugnare / sed sine dubio /
radix malicie est a voluntate /
Deinde / Cui vero dicit / Soluit
contra aliam opinionem que dicit vo-
luntates malas nullas esse a deo / Secundum
eam enim licet potentia volitiva sit
bona / et sit naturalis / quia in omnibus
est etiam in parvulis / actus tamen ipsius
non est de naturalibus rebus / nec
est a deo / quando malus est / Pre-
terea quiri solet / Hic re-
movet aliam questionem / quia dicit
ambrosius in glosa super illud apostoli Ro.
7º / non quod volo bonum facio etc.
/ quod voluntas naturaliter vult bonum / sed
hoc semper caret effectu / nisi gratia
dei eam adiuvet / et liberet / Dicitur
igitur / Magister / quod quo homo subiectus
peccato vult et operatur malum li-
benter / eo quod est servus peccati
ut dicitur Joh. 8 / quo vero naturaliter
29º vult bonum / et etiam quantum ad utrumque ea
sit volens seu voluntas / vel motus

motus voluntatis / quo naturaliter vult
bonum / et quo libenter sunt peccato
vel non sit eadem / Et si dicitur
quod non sit eadem / tunc queritur que
illarum sit / Item qua homo li-
beratur a servitute peccati / ad
iustificationem / Videtur / quod aliqui di-
cunt duos esse motus voluntatis
unum quo naturaliter vult bonum
/ qua tales sunt motus naturales
homine / in qua tanti sumus sine
vicio / De hoc dicit Jeronimus / quod
superior scintilla rationis in Cayn
non potuit extingui / que bonum
semper vult / et malum semper odit
Aliud dicunt motum / quo homo
relicta lege superiorum / subiciat se
peccatis / et ille deprimit motum
priorem / et regnat in homine
/ antequam gratia assit / Veniente
autem gratia / malus motus eliditur
/ et alter liberatur / et adiuvatur
/ ut efficaciter bonum velit / utrum
tamen corporis est / ex parte huius articuli / Et licet
ambo sint in voluntate / tamen vos
antequam gratia adveniat / potius
dicenda est mala / quam bona
propter dominium / motus mali / Alii
dicunt / unum esse motum / quo
naturaliter vult homo bonum / et motus
bonus est / sed inquantum malum
vult malus est / intelligunt enim
/ quod ille motus naturalis / ad bonum
semper moveat / sed tamen ad deliberatos
actus / voluntatis / deliberate /

Licet ex vicio proprie eundem motum
velit homo malum / Et per
naturalis vult homo bonum /

quis dicatur bonus / quis malus
Ad primam autem questionem videtur /
quod voluntas de sui natura incli-
natur ad volendum bonum / sed quod
efficaciter velle non potest / sine gratia
et ut innuit Ro. 9 superior racionis scin-
tilla non extinguitur / quia racione partis
superioris racionis manet semper in-
clinacio ad volendum bonum / et
odiendum malum / Sed propter talem in-
clinacionem non sufficit homo effi-
caciter bonum velle / quam diu est
sub servitute peccati / sed potius libenter
vult malum / et ita scintilla racionis
opprimitur / non tamen extinguitur / Sic apostolus
Ro. 7 / in persona hominis non li-
berati per gratiam loquitur / non enim
bonum quod volo / id est ad quod
volendum per racionem inclinor / Ex
hoc ulterius potest dici / quod alius est
motus / quo naturaliter inclinamur ad
volendum bonum / et alius quo ac-
tuatur et libenter volumus malum
Circa tertiam solucionem tacta in illo
textu: Aliud quod est ipse dicendum quia
alterius generis / respondendum est ut ipsa
clarius intelligatur / quod intelligencia
memoria et ingenium / sunt de genere
recipiencium / potius quam agentium / et ideo
eorum actus / quodammodo sunt de genere
passionum / potius quam actionum / et
ideo hic dicit esse de alio genere
sed peccatum proprie consistit in actu
ut in actione / non ut in passione
vel sicut in aliis potentiis eiusdem
generis / et obiecta / ut verum / album

nigrum / lux et tenebre / sed voluntas
eiusdem generis / que est bonum
et malum / sed memoria et intelli-
gencia sunt alterius generis / et sic
ab eorundem genere alia scilicet verum
et falsum / et ideo / quia peccatum est de
genere pertinente ad voluntatem / non
cadit in intellectum et memoriam /
Et hoc forte intendit magister / vel
sic / voluntas est de genere affec-
tus et motus / intellectus vero
de genere apprehensive / circa motum at-
tendit bonum et malum / non circa
apprehensivam / intelligencia enim
et memorie obiectum / est racionis sub
racione veri / vel bonum sub racione
racionis / et hinc est / quod enim intellectus
intelligit falsum / falsus est
racione tamen enim intelligit bonum
bonus est / Affectus autem non
dicitur esse falsus / quia velit fictum /
licet dicatur malus / quia velit
malum / vel bonus quia vult bonum
Ponetur id est a proprio obiecto non
maxime habet / affectus autem per obiectum habet
bonum / et quantum bonum / xo. d. 0

Post hec de actibus

Post hec de actibus
prius magister determinat de
peccato in effectu / actus voluntatis
interior / Hic determinat de ipso in
actu exteriori / Dividitur in 2 / primo
ostendit unde actus exteriores dicatur
boni vel mali / Secundo circa predicata
movet quasdam questiones / Dei / prima
in 2 / primo ostendit / actus exteriores
esse bonos vel malos a voluntate /

Secundo querit utrum sint uniuersaliter uera in
omnibus id est Sed queritur utrum omnia
opera Primo ponit hanc conclusionem
quod licet omnes actus boni sint in
genere sunt non tamen absolute omnes sunt
dicendi boni sed quod sunt communi-
cabiles et virtuosi Primo aliqui sunt
simpliciter mali et viciosi Secundo illi
vere sunt boni qui fiunt a bona
voluntate et recta intentione in ul-
timum finem diriguntur Illi autem sunt
simpliciter mali qui a peruersa vo-
luntate sine recta intentione fiunt preter

per beatos augustinum ambrosium et saluatorem in littera

illam conclusionem est Sed queritur
Hic magister inquirit utrum quod iam
dictum est sint uniuersaliter uera in omnibus
Et diuiditur in 3 Primo ponit pluralitatem
quorum inducit duas opiniones
Secundo inducit tertiam que utrique contra-
ria ad ad contradicit ibi Sed augustinus euidentissime
docet Tertio autem quo tenentes pri-
mas opiniones soluunt auctoritates
inductas ibi 3 id est que tamen quedam
Primo querit utrum omnia opera hominis
ex affectu et fine sint bona vel
mala Et dicit una opinio quod
omnes actus de se sunt indifferentes
et ita quilibet actus ex bona in-
tentione fit bonus et ex mala ma-
lus Alia opinio ponit triplicem
differentiam actuum sunt enim aliqui in
se boni ita etiam quod si fiat ex
mala causa adhuc non desinunt
esse boni et per aliquos bonum
actum non bene facit ut patet
per augustinum in libro confessionum et id
si intelligitur quod tales actus sint
simpliciter boni falsum est Sed si in-
telligitur quod sit bonus ex genere
[illegible] genere sit Alii autem sunt
actus ut illa opinio dicit qui
non possunt esse boni sed semper
sunt mali ex quacumque causa
fiant Alii autem in genere ex se et
ex genere suo sunt indifferentes
et isti sunt boni vel mali ex
causa [illegible] bona vel mala et
intentione recta ad finem vel per-
uersa Et de istis intelligende
sunt auctoritates prius tacte Deinde
ibi Sed augustinus euidentissime
Magister determinat dictam questionem
secundum intentionem augustini in libro
contra mendacium ubi dicit omnes actus
secundum intentionem et causam iudicandos
esse bonos aut malos preter
quosdam qui sunt ita mali ut
nunquam possint esse boni etiam
si bonam uideantur habere causam
eo quod includunt in se rationem peccati
Et tales sunt peccata ut furta
stupra blasphemie etc que ex
nulla intentione possunt bene fieri
et hoc declarat in littera augustinus ibi Sed dicet aliquis
Subdit augustinus remouendo [illegible]
instantiam quod dixit in quibus sunt pec-
cata ex causa iudicandus esset
ille qui voluntate misericordie furatur
Respondet negando consequentiam quia licet uterque
peccet unus tamen minus altero
Ex hiis magister concludit quod non omnis
actio mala iudicanda est ex fine

magine in hys / que sut p
se peccata / nec in ill' volu⁹
est mala ex intencione finis
/ nec actu est mala ex vol^te
/ sed pocius ex illi actui volu⁹
fit pena / quod intelligi pt
de intencione et volu^te i effectu
finis ultimate in illo opere intenti
/ quo ad genus illius operis / sicut
refert pauperes & finis illius
qui furatur diuiti / tn volu⁹
est mala ex medys / que in
debite ordinatur / ad illum finem
Deinde s / **In quibus aliqui**
Subiungit / mgr / quod quedam dicit
tale fuisse actum incorporis / q' licz
arbitrentur obsequium se prestare
deo / et in hoc intendisse bonum
finem / tn actus eorum fuit malus
Sacerdos tn / q' licz puniti dicunt
hoc / maiores tn cognoscebas eum
ex deo venisse / propter penam / que
faciebat / ex invidia eum persequ
bantur / tunc i ideoque tn ex affectu
Subdit / mgr / quod scdm hoc aucte
ambrosii / dicitur non imponi ex af-
fectu / intelligenda e illi / de
bonis operibus licz i mal corri
puntur illa / que per se mala sunt
Que tn quidam / Hic
mgr plures auctes inductas
contra alias opiniones / et precipue
contra primam / contra quam dicitur / quod
qui furatur aliena / ut pauperibus
tribuat / non facit hoc bo fine

nec bona intencione / quod non est bo
num aliena pauperibus erogare / ut
idem / augus / illa opera corripit
/ que causas habeat malas / sed
quia causas bonas / que inducuntur
bone / et ideo / augus / dixit ea q
constat esse peccata sicut ut i litera
Item de hoc / quod dicat / augus / q
non licz furari diuiti / ut sub
ueniatur pauperi / q peius est / nunquam
bonum preponere magis bono bz
diuiti habundare / nunquam bonum est
/ quod pauper in necessitate cibare et
Item exemplum habemus in loth / qui fi-
lias suas zodomitis obtulit
/ ad abutendum / ne virum ignomi-
nie pateretur / gen 19 / Item de
apostolo / qui optauit anathema esse
a fratribus a xpo / Ad primum dicendum / quibus
probat / quod non potest conueniens fieri potius
[illegible] debz homo pauperem cibare
/ quam permittere diuitem habundare
/ non tn debz pauperem cibare de
rapina / hoc enim non est magis
bonum / sed magis malum Ad 2o
dicimus / credunt / augus et ambro
contrarie sed conuenit assignare / augustinus
s quod loth non bene fecit / exhiben
do filias ad abusum / et e 3a sup
gen / dicimus aut ambro. poni in
libro de patriarchis / Ad 3 dicendum apostolo
dicere / quod pro tempore voluisset esse
diuisus ab auxilio temporali xpi / ut
fratres fuissent eternaliter cum xpo
Quadragesimaprima distinctio

Omnes intencio[n]es || Hic
mag[iste]r mouet | quasdam que[st]io-
nes p[er]tractata inducentes | et di-
uid[itur] in c[apitula] | p[ri]m[o] duas dubitaci[on]es
mouet, quar[um] p[ri]ma e[st] | de actu pe[cca]ti
| p[er] co[m]paracio[n]em ad intencio[n]em | 2[a] p[er] co[m]para-
cio[n]em ad volu[n]tatem | i[bi] | q[ue]ritur e[tiam] inuesti-
gandum || p[ri]ma in loc[o] ipso mou[et]
dubitacio[n]em | 2[o] soluit eam | p[ri]m[o] vna[m]
opinio[n]em | i[bi] | quod a quibusdam
| 2[o] obicit q[uod] illa opinio[n]em | et sol-
uit obiecc[i]onem ibi huius aut[em] obicit[ur]
3[o] recitato ponit alia[m] opinio[n]em | ibi
alij v[er]o || p[ri]mo quia | eu[m] sup[ra]
dictum sit d[e]c[retum] pe[cca]ti | et e[st] auc[torita]s
aug[ustin]i sup[er] ps[alm]o 31 | q[uod] intencio fa-
cit bonum op[us] | et fides dirigit in-
tenc[i]onem || Ideo que[ritur] | vtr[um] omnes in-
tenci[on]es | et omne op[us] illor[um] | qui
no[n] habent fidem | sit malum | et
vid[etur] q[uod] sic | q[ui]a nullu[m] e[st] op[us]
bonum | nisi q[uo]d intenc[io] bona | s[ed]
intencio no[n] p[otes]t esse bona | sine
fide | eo q[uod] fides dirigit intencio[n]em | i[bi]
soluit quor[um] p[ri]m[o] vna[m] opinio[n]em
d[icens] | q[uod] quidam no[n] irra[ti]o[nabili]t[er] dicunt | o[mn]es
act[us] et volu[n]tat[e]s sine fide | malas
esse | q[ue] t[ame]n habita fide | bone forent
d[icen]de | i[bi] | huius aut[em] obicit[ur] | hic obicit
mag[iste]r | q[uod] hoc | quia ut allegatum
est d[e]c[retum] pe[cca]ti | aug[ustinus] d[icit] sup[er]
q[uo]d Cornelia | 8 q[uestio] 1 | q[uod] in timore
s[er]uili | fiunt bona | no[n] t[ame]n bene | s[ed]
qui timore[m] s[er]uile[m] habet | i[dest] sine
caritate | i[bi] tales p[osse]t facere bona | tribui[t]

Ite sup[er] p[salm]o m[agister] d[icit] id[e]m q[uod] iudei heretici et
pagani / op[er]a bona faciunt | Videt[ur]
illi d[icunt] illa opp[o]sic[i]o[n]e | q[uod] aug[ustinus] illa op[er]a
appellat bona | no[n] q[ui]a bo[na] sunt / qu[od] sic fiunt
s[ed] q[ui]a bo[na] esset | si alit[er] fierent | et ex[empl]o cuiusq[ue] s[unt] bona
d[icen]da || Alij v[er]o qui tripl[iciter] || Post
mag[iste]r | dicta quor[um] || p[ri]m[o] 2a[m] opi-
nio[n]em tacta[m] in d[e]c[reto] pe[cca]ti | q[ue]
ponit c[on]traria[m] d[e]c[re]to actum |
Vnde p[ri]m[o] ea[m] | omnia op[er]a | q[ue]
fiunt ad subsidium n[atur]e | bona
sunt | et ideo op[er]a talia | ab in-
fidelibus facta | no[n] sunt mala |
sed ipsi qui faciunt ea | p[e]ccant
et mali sunt | q[ui]a malo fine agunt
ea | 2[o] q[uo]m[odo] argu[itur] | q[uod] fides dirigit
intencio[n]em | intencio v[er]o facit op[us]
bonum | Vnde hoc esse intellig[itur]
de illo op[er]e | q[uo]d est remuneracio[n]e
ad vita[m] | bonum en[im] [illegible] multi-
plicat[ur] accipi[tur] | s[cilicet] p[ro] vtili | et
hoc est c[on]ueniens | cuiq[ue] fini
c[on]ueniens || 2[o] p[ro] remunerabili | et
hoc est bonum honestum | 3[o] p[ro]
[pro]prio boni | ut p[atet] in p[rincipi]is l[e]-
galibus | 4[o] p[ro] spe[cie] boni | et hoc
est bonum appare[n]s | 5[to] p[ro] lici-
to s[cilicet] q[uo]d no[n] est lege p[ro]hibitum
Post hec inuestigari
oportet || Hic mag[iste]r dete[rmin]at
de actu peccati | p[er] co[m]parac[i]o[n]em ad
volu[n]tatem | et p[ri]mo facit hoc i[n] ge-
n[er]ali | 2[o] sp[eci]al[ite]r d[e] actu interiori
| in quo peccatu[m] co[n]sistit dete[rmin]at |
ibi Si aut[em] esse peccatu[m] | sp[eci]a[liter] 13[a]

s[ed] fides for[ma]ta ut que
op[er]at[ur] p[er] dilectio[n]e[m]

rm 3es q auctes | augstini
ponit i illa ma | que dubi
tacoz habz | 2a i | illig esse in-
telligen || 3a i | in eod quoqz
libro || primo quit | quo intelliged
sit | qd dicit | aug in de vera
religione | ca° 3° || petm a deo vo-
lum est | q nullo° sit peccatu
si no sit volum | Seu | q hug
plures ponit | primo li° retractam
ca° 12 | qd minte verp e | de illa
peccato | qd no est pena peti |
ut pz de peto primi homis | in
alys vero | q quit | no voria dur-
ut quia p ignoraciam | vel coac-
cioz peccantur | Contra vm est |
q no ponit sine volunte quin-
ti | quia qui peccat ignoras
se peccare | tn voluntarie facit
actu illu | Sic cu carne con-
pisente adusus spm | ut dicit
galatas 5° | aliquis facit | quod
no volt | ut pz ro amo | tn vin-
cit p concupiaz | et tunc facit
quod volt | Simile in pluribus
originale petm e eo primi hos
volunte | pz igi ome petm vo-
luntariu est | Unde i Illidecia
intelligi | inquit quo intelli-
gendu sit | quod dicit | aug
in li° de duabus aiabus | nunquam
nisi i volunte peccatu est | Sed
aug in p° li° retractam ca° 15°
| q illud potissime intelligendu
est | de peto primi hos | quod | iusta

dapnacio consecuta e | in humano
genere | tn ut plus dictu est
cerud pt intelligi de alys | de
inde | i In eode qz libro | querit
quo hoc intelligend sit | quod
dicit | aug in li° de duabus
aiabus . d . no nisi in volunte
peccat | et ibid diffines vote
dicit | voluntas est animi motus
cogente nullo ad aliquid | vel
no admittendu | vel no adi-
piscendu | Seu rm | aug li°
retractam | q primo refert ad protho-
plastos | qui peccaverunt in pa-
radiso | nullo cogente | dyabolus enim
suasit | sed no coegit | Sibi-
cet | quamqz pt resiste cogenti
ad peccandu | sine peccato
ut pz de illo | qui e in gra
et no resistit | utiqz nolens pec-
care | Sic ~~fe~~ qui nesciens pec-
cat | licet nolens peccasse dici
pt | tn volens fecit | eo q ibi
voluntas fuit facti | no voluntas
peccati | ptm tn fuit peccatu
| quia factu e | qualit fieri no
debuit | Et hoc concludit | aug
i | Cuiuspropter peccatum | q verissim
est peccatu | sine volunte fieri
no posse | Deinde i | Utrum omne petm
oriatur spaliter | ex volut mala
sit peccatu | quo consistit ipa
i volunte | Resp rm | augm sed de
li arb | q ut ita e in volunte
~~sic~~ sic volut | et ideo recte ipa dr

peccatum voluntarium | quod e in vo
luntate | Et hoc est intelligendum
prout voluntas accipitur pro actu vol'
| Ideo ergo dicit | Li primo vitractatio
num | voluntas e qua peccatur | et
Nō recte vivitur Contra · illa verba | Omnis
infidelium vita peccatum e | dicit Bonaventura
quod infideles non peccant in omni sua ac=
tione | nam quando actio eorum non repugnat
fidei | nec bonis moribus | non est ra
aliqua | quare in ea debeat esse
peccatum | quod ergo dicitur in libro | quod omnis
actio infidelium | est peccatum | Respondet
quod hoc non dicitur | propter hoc quod omnis
actio quam faciunt | in tota vita sua
sit culpa et dampnatoria | sed hoc ideo
dicitur | quia per nullam actionem | quam agunt
liberantur a culpa | quam diu in infi
delitate persistunt | et ideo tempus est
omnis vita infidelium est peccatum
i· non pure peccato Similiter intelligenda
est sequens auctoritas et alie consimiles | ut
dicitur | quod ubi deest agnitio veritatis
falsa est virtus | non quia illa virtus
sit mala | sed quia deficit a vere
virtutis perfectione | quia alterius racionem dicitur
| que reddat perducat ad vitam | Nota
Nō ex quo magister et augustinus | omne peccatum
dicunt esse voluntarium | ad salvandum
et declarandum hoc bonaventura
novem ponit genera voluntarii | secundum
quos peccata dicuntur voluntaria scilicet | secundum
plus et minus | Primo et principaliter
dicitur voluntarium | quod e a voluntate
non mediante | scilicet exterius aut interius
| et sic fuit peccatum luciferi voluntarium
Secundo e voluntarium | quod e a voluntate

a quo surgente exterius | sed
nullo incitante interius | Et sic pec
catum primi hominis fuit volun
tarium | Tertio dicitur voluntarium | quod
est a voluntate | aliquo tamen in
clinante exterius | Et interius et
sic peccatum dicitur voluntarium | quo
quis peccat | ex deliberatione
et intentione | post lapsum nature
| Quarto quod est voluntarium |
quod e a voluntate | non movente
ad illud directe | movente
tamen ad incipiale | sicut est
peccatum omissionis | quo quis
omittit ad matutinum surgere
| quia voluntarie se inebriat
| Quinto aliquid dicitur voluntarium |
quod est a voluntate | non mo
vente ad illud directe | nec
appetente | sed refugiente | sicut
est peccatum | quod homo
facit | mortis timore | Sexto
quod est voluntarium | quod est
a voluntate non plene · id est quod
agit contingenter | Et sic peccatum ex
ignorancia dicitur esse ~~fit~~ voluntarium
| Septimo quod dicitur voluntarium | quod
consequitur ad aliquid | quod vere
factum est ab illo eciam | a quo
illud fit | Et sic peccata que
consequuntur ebrietatem | ad quam homines
sciunt se inducit | dicuntur
a quo nos voluntaria | Octavo
dicitur aliquid voluntarium | quia est
ab aliquo potente prohibere | Et sic et non prohibuit
peccatum veniale | quod e per
motum | dicitur esse voluntarium | Nono

dicitur ad voluntarium | quod in
troductum est a voluntate aliena
sicut a causa prima | et sic
peccatum originale dicitur volunta-
rium || In omnibus hiis modis predictis
aliquo modo salvatur ratio voluntarii || Ex que
bus patet in primo articulo | et
ideo dicit | augustinus | quod id quod
dixerat | scilicet omne peccatum esse vo-
luntarium || de peccato primi hominis esse
intelligendum | non quia id solum sit
voluntarium | sed quia illud magis
extra merito est voluntarium | alia
enim aliquo modo voluntaria sunt licet
non ita plene | sicut id | quod sit
per necessitatem et contrarium. q. 2. d°

Cum autem voluntas
mala || Postquam magister
determinavit de peccato in generali
hic determinat de peccato in speciali
ad suas partes et divisiones et dividitur
in 2 | primo determinat multos mo-
dos et divisiones peccatorum || Secundo
specialiter determinat de quodam pec-
cato speciali | alibi | Dicendum sequenti
prima in 2 | primo inquirit illa
que possunt concurrere ad unumquodque peccati
constitutionem || Secundo exponit diversos modos
et divisiones peccatorum | modi autem
peccatorum || prima in 2 secundum 2
questiones | quas movet secunda | ibi
preterea solet queri || prima in 3
primo movet questionem || secundo solvit
eam secundum unam opinionem | quedam
dicunt | 3° obicit per aliam opinionem
explicat | et solvit secundum primam | alii
vero dicunt || primo querit utrum

actus interior male voluntatis | quam
etiam exterior sit peccatum | an
sint unum peccatum | vel diversa
Respondetur | quod sint unum peccatum
sed alii dicunt ex opposito | quod
sunt duo | et hoc probat sic
| quia constat ea esse duo diversa |
vel igitur duo peccata | vel non
peccata || Respondet primi || quod licet
sint diversa non peccata | non enim
sunt peccata | sed unum peccatum
| eo quod in eadem est ad contemptum
et transgressionem legis || magis tamen
peccatum sit | cum voluntas opi-
natur(?) | quam cum sola voluntate
tenetur || Secundo sic obicitur | tunc
etiam quibus concepta prius mala
voluntate | propterea [illegible] in opus
non plus reus esset | nisi [illegible] prius
per quos ante opus reus erat
| quod falsum(?) | eo quod per actum non est
aliud peccatum admissum || Responsio
negando consequentiam | quia licet per actum
qui est aliud | quam voluntas
sit factus reus | non tamen per alia
peccato est factus reus | eo
quod talis actus non est aliud
peccatum quam voluntas || Tertio
instant | deus mandat et prohibet
actus interior et exterior | primum
enim dicit | non concupisces rem
proximi tui || aliud dicit non
furtum facias | sed sunt diversa
peccata || Respondet negando consequentiam | quia
licet sint diversa mandata | quibus

Sed adhuc eisdem ||

Item adhuc contra istam

illi duo actus prohibentur tamen cum
non absinuatur tamen vna prauaricacio
incurritur sicut equus duo sunt man-
data caritatis quibus duo mandantur
diligi et tamen solum vna est karitas
Preterea solet queri magister
magister mouet 2am questionem utrum sicut
actum interiorem et exteriorem sic aliquid
aliud in peccato quod remaneat
actu transeunte et dividitur in 3 sp[arsa] primo
facit hoc 2o ostendit quot modis
dicatur reatus ibi reatus in scriptura
3o tamen hoc assignat diuersa genera
peccatorum ibi duo enim sunt Et utrum
vtrique transeunte actu peccati ita
interiori quam exteriori non dico tamen
habita vera penitentia adhuc peccatum
maneat in homine Respondetur quod utique
manet licet non actu tamen reatu

corrupta est quod homo obligatur perpetuo supplicio ubi etiam excepto peccato originali de quo prius dictum est quod

quo mens hominis sit quia manet
actu saltem quo ad fomitem et non
reatu quare alias peccatum esse
non posset actu nisi esset sit reatu sicut
tamen esse reatu quamuis transeat actu
Deinde ibi Reatus autem in scriptura
subdit quod reatus in scriptura quandoque
accipitur pro culpa quandoque pro pena quandoque
pro obligatione ad penam temporalem
respectu venialis vel eternam de
mortalibus Deinde ibi Duo enim sunt peccatorum
assignat ex hoc duo genera
peccatorum scilicet mortale cui cor-
respondet pena eterna et veniale
cui correspondet temporalis Modi autem
peccatorum Hic magister distinguit
diuersas dictas et modos peccatorum

et diuiditur in quatuor primo facit
hoc de peccatis in generali 2o
de peccatis capitalibus ibi Septem
principalia 3o reducit illa
diuersa ad vnum originale principium ibi
ex superbia tamen Quarto mouet
circa hoc quandam obiectionem quam
soluit ibi Hunc autem uidetur ob-
uiare prima in 2 3m quod quantum
dicitur peccatum siue modos peccatorum
et primo ponit radices Unde
peccata oriuntur dicit quod duobus
modis committitur peccatum quo
ad originem seu radicem scilicet cupi-
ditatem et timorem ut patet per Augustinum
super vm locum psalmi incensa
igni et suffossa ubi dicit quod illa ubi vo dr
peccata diuiduntur 2o dicit peccata
procedunt actus dicit quod ut sicut fiunt
3bus modis scilicet cogitatione verbo et
opere ut patet per Iohannem super Ezechielem
et iste additur 4us modus
qui est per consuetudinem et illius modi
peccatorum significatum est in lazaro
quatriduano dicit cogitatio non est
in potestate nostra Unde quod
cogitatio non est peccatum nisi in
eo quod subiacet voluntati et eius
imperio quo ad consensum licet in
malis et eadem est de locutione
et opere Secundum etiam quod 4us modus
quem sic habet ad omnia alia
tamquam prior aggrauans Deinde
ibi Dicitur quod homo peccat hic magister

ysaiam q3
appllavi

dicitur peccata perversa obiecta
de quo replicat homo peccat
si in deum tamen mala sentit de
ipso vel non eius peccat vel
indigne sumit sacramentum et in
proximum cum ipsum ledit et in se
ipsum sibi et non alteri nocet
tamen quotiescumque peccat in deum
peccat etiam in se. Quarto
dicitur perversa noxia de quo quemque
vocatur peccatum quia delictum
peccatum enim est facere malum
sed delictum declinare a bono
vel delictum est quod ignoranter fit
peccatum quod scienter committitur
tamen utuntur unum tamen pro alio
in scriptura. Deinde 2 Hostea
Sacerdos dicitur peccata capi
talia. de quo sunt 7 scilicet superbia
et dicuntur ea capitalia quia
tamquam exemplo ex eis emanant
tamquam ex septem capitibus
et fontibus et signata sunt per
septem populos qui terram promissionis
Israeli opposita tenebant de quibus
dicitur Deut. 7°. Cum introduxerit
te dominus deus tuus in terram
quam possessurus ingredieris et
deleverit gentes multas coram
te Etheum Gergeseum Amoreum
Cananeum Phereseum Eveum et
Iebuseum septem gentes multo
maiores quam tu es. Et dicit
Rabanus quod sicut filii Israel numquam
tantum proficiebant in terra promissionis
quamdiu Iebuseus habitavit inter eos
sic numquam tamen proficiunt filii ecclesie
militantis quamdiu peccata cum eis habitant.
Sed intellige non omnis superbia est
peccatum mortale et gula et ita de
aliis. Vide quod notavi per Augustinum
in sermone de igne purgatorii
ubi dicit quod ebrietas nisi sit acceptata nisi
non est peccatum mortale et similiter
non omnis superbia est peccatum
mortale. Deinde ibi Ex superbia tu
Subdit magister quod licet dicta vitia
dicantur capitalia ex hoc quod omnia
alia ex eis generantur et hec
ex aliis quod superbia omnium est quia
ut dicit Augustinus radix omnium malorum
superbia est de qua dicitur
ecclesiastici decimo initium omnis peccati
est superbia que est amor proprie
excellentie. Deinde ibi Cuius quatuor sunt
Ponit magister quatuor species superbie
secundum Gregorium prima est cum
bonum quod quisque sibi tribuit
et non deo secunda cum quis credit
bonum sibi a deo datum pro suis
meritis tertia cum quis iactat
se habere quod non habet et illa est
Ypocrita ypocrisis quarta cum quis
vult preferri aliis et illa est
dyaboli superbia qui nullum voluit
sibi esse Huic autem videtur
magister obviare quod apostolus dicit
prima ad Thy. sexto quod radix
omnium malorum est cupiditas sed
non superbia. Respondet negando
quia quod nullum est genus peccati
quod quisque aliquando prius illius
generis proveniat ex superbia et
quisque aliquando ex cupiditate

cumque omnia illorum peruertit ex ad
cumque ut aliquis est amator [illegible]
pecunie ut possit alios excellere
et sic cupiditas oritur ex superbia cumque
contra aliquis vult alios excellere
ut per hoc acquirat diuitias et cupiditas
est radix superbie et illud patet
per augustinum unde non sit genus ad
lectionem. Quadragesimalia 3o

Est peccatum quoddam
hic magister determinat de peccato in
spiritum sanctum et primo ostendit eius
genus 2o quid sit ibi Sed queri
potest et diuiditur in 3 scilicet tres assignans
eius 2a ibi 3a alia tercia ibi
De hijs quorum peccata ad hunc illa
scilicet in 2as primo facit hoc
2o mouet unam questionem qua
soluit ibi Sed queri primo dicit
quod est aliud genus peccati genus
scilicet in spiritum sanctum de quo dicitur mathei 12o
non remittetur hic neque in futuro
et prima Iohannis ultimo est peccatum
ad mortem non pro eo dico ut
quis oret. Sed querit quid sit
Deinde querit quid sit illud peccatum dicens
quidam dicunt quod sit peccatum desperacionis
et [illegible] obstinacionis est enim ob-
stinacio pertinacia mentis in du-
ritate in malicia per quam quis
fit impenitens. Et merito dicitur esse
peccatum in spiritum sanctum quia spiritus sanctus est amor et
benignitas patris et filij qua se
inuicem diligunt et nos. Qui ergo
tantum pertinaciter inheret iniquitati
ut eam nunquam derelinquere propo-
nat illi ad dei bonitatem redire
non curant sed eis placet ma-
licia sicut pijs bonitas. Et eciam de-

iusticia contempnunt recedentes
ut non dei iusto iudicio pu-
niantur. Desperacio est qua quis
penitus de bonitate diffidit
estimans sua malicia [illegible]
diuine bonitatis magnitudinem excedere
sicut dixit Chaym maior est — mea quam ut veniam merear
iniquitas mea Genesis quarto
et isti ex desperacione non estimant
deum bonitate infinitum et tollunt
potencia indulgencie. In hoc
turbulentissimo mari peccatorum
Deinde ibi Sed querit utrum omnis
querit utrum omnis desperacio
uel obstinacio sit peccatum in spiritum sanctum
[illegible]
aliqui dicunt quod sic sed ex multis
obstinatissimi et desperatissimi
conuertuntur ut patet augustini super illud
locum psalmi Conuertam in profundum
de mari id est eos qui erant de-
speratissimi et ibi mittit
recapitulatio et id est obstinatos sicut
aliorum doctores quorum quippe
eciam ibi dimittitur qui educat
sanctitas etc. Et ideo peccatum in spiritum sanctum
sic dicitur irremissibile quia difficile
remittitur. Alij dicunt quod solum
talis obstinacio uel desperacio
sit peccatum in spiritum sanctum quia
comitatur finalis impenitencia
et est simpliciter irremissibile et
talis orationibus ecclesie hic
uel in futuro iuuari potest. Est
et alia. Hic magister ponit
aliam assignacionem eius quam ponit
augustinus de sermone domini
in monte libro primo ibi

vbi dicit | quod peccatum ad mor-
te est | est per impugnacionem dei | per
gratiam xpi | quisque abpungit fratri-
te | et invidia ipsam gratiam | qua re-
conciliatus est deo | invidencie fa-
cibus agitatur | et hoc est in his
| qui per quam regenerati sunt per
gratiam et unitatem de deo cognos-
cerunt | viam salutis a se penitus
repellunt | et ex ea malicia
displicet eis | quod gratia dei crescit
in hominibus | seu quod homines in
caritate dei proficiunt | et ea fra-
tre abpugnant | semper proximos in-
videntes | et contra unitatem ag-
minis latrantes | invidencie fa-
cibus agitati | et tanta est
labes huius peccati | ut depre-
candi humilitatem | subire non
possit | etiam si cogatur suum ma-
lum conscientia agnoscere | et amnia
arc cogantur | ut videas eum
dixit peccavi etc | Math 27
facilius desperans currit ad
laqueum | quam humiliter veniam
peteret | et attendendum est hic
propter hoc peccati magnitudinem
| quod penitus humiliter petere non
potuit | Augustinus primo libro
retractationum | illud quod retractacionum
dicit hoc autem | non confirma-
vi | quia hoc putavi me dixi-
sse tamen addendum fuit | si in hac
ita scelerata mente perseverante
finierit vitam | quia de quocumque

pessimo in hac vita constituto
non est desperandum | nec pro illo
imprudenter oratur | de quo non
desperatur | de nullo est desperandum
quam diu pacientia dei | ad pe-
nitentiam adducat | et ideo suade-
at Augustinus | ut non iudicemus
ante tempus | dicente apostolo 1 Cor
4° | Nolite ergo ante tempus
quidquam iudicare | Subdit
in fine notabile | quod non omnis | qui non
penitet actu | impenitens dici
debet | sed qui propter obstinacionem
et desperationem | non habet propositum
penitendi | nullus tamen de hac in-
caute iudicat | ut dicit ibi | De
hoc quoque peccato | Thō-
ingē | ponit 3am assignacionem
3m Ambrosium in libro de spiritu sancto | vbi
innuit | quod qui ex certa ma-
licia abnegat spiritus sempiternam
dignitatem | maiestatem et potestatem
et dicit non in spiritu dei eici
demonia | sed in Belzebub
ibi non potest esse exhortacio
venie | cum sit ibi sacrilegii ple-
nitudo | et ex hoc convenit
cum desperare Augustinus | qui in-
per cognitionem veritatis spiritus | invidet
negat | cuius opera dicit esse
Belzebub | potestati hominum | et gratie
dei | invidet non dubium | de quo
dictum est | Math 12 | qui peccaverit
in spiritum sanctum non remittetur ei etc | nunquam

alia est offensa filii aut spiritus
sancti. Respondet ambrosius ubi supra
quod non, sed sicut est una deitas
sic una est iniuria. Et ut ha-
bitum est in primo libro distinctione 32
patri attribuitur potentia filio
sapientia spiritui sancto bonitas.

·xx·d°

Post predicta distinctio
xliiii et ultima in qua
magister determinat de potentia pec-
candi. Et dividitur in 3. Primo
inquirit utrum potentia peccandi
sit a deo. 2° determinat de obe-
dientia que debetur eis qui po-
testatem prelationis a deo habent. ibi Solet
autem queri. 3° continuat se
ad sequentem librum. ibi Nam
nunc hiis intendendum. Prima in 3 per
movet questionem. 2° narrat unam
opinionem. ibi putant quidam.
3° determinat veritatem. ibi sed pluribus
placuit. Primo querit utrum potentia pec-
candi sit a deo. Respondet quidam
potentiam recte agendi nobis
esse a deo, potentiam vero pec-
candi a nobis esse vel a dya-
bolo, quod probat sicut est de
mala voluntate vel bona. Sic
ergo de potentia recte agendi
vel peccandi. Sed bona voluntas
a deo est, mala autem non. Sed
ut ergo dicit tertius opinio de ac
31. Bonum potest peccare, quia inclinat bo-
nitatem divinitatis, quod
quia qua dyaboli per quam per
diderunt bona voluntate, ex

Et continuat ad precedentia dicta sic. Postquam determinavit de actu peccati hic consequenter determinat de potentia cuius quare ut dicitur per Hugonem potentia precedit actus consequentes.

perpetravit hec non potuerunt. Quo
multo magis Iob. Item cum res
pondet gratiatus. Homo autem per
se peccat malam voluntatem habere,
quia per eam se deficit. Deinde

Sed pluribus sanctorum

Videtur determinat oppositum, scilicet quod potentia
peccandi a deo est. Et hoc est, quia
omnis potestas est a deo, ut dicit
apostolus Ro 13°. Dictum autem apostoli
non solum de potestate bona sed
mali intelligitur. Cum pro Pylato in
potestatem dicit: Non haberes in me po-
testatem nisi data esset tibi
desuper. Item dicit augustinus: Dicit cupiditate
nocendi per se homo habet, potestatem
autem, si ille non dat, non habet.
Et hanc est magister adducit per
plures auctores. Et ipse dicit gregorius in moralibus. Iniquorum dampno non
potestatis ordo in crimine est, sed pote-
stas eius tribuit, sed vero pote-
malicia voluntate meretur inveniunt
tallamque cogit. Est de meo est
quia non potentia iusta sed ex
prima dampnatur. Deinde ibi

Hic oritur questio non

determinat in-
quantum omnis potestas sit a deo. Et
cum apostolus dicat Ro 13°: qui
potestati resistit, dei ordinationi
resistit. Videtur potestati dyaboli
non esse resistendum, cum quod ipsius
potestas est ex dei ordinatione.
Respondetur quod apostolus loquitur de potestate

26 moralium super 1° 36° de potestate non abiciet

prelati s. rege principe et consimi
| quibus non est resistendum | in
hiis | que deus eis iubet ex
hiberi | s. in temporalibus et consimilibus
| Si vero princeps aliquid vel
dyabolus | aliquid iusserit | quod deo |
resistendum est | quia tunc | ut
dicit augustinus in libro de natura boni
debemus contempnere potestatem | timere
deo maiorem potestatem | per eum deus
precipit | ut in malo nulli po
testati obediamus | Et ex hac
patet quomodo solvitur instancia | quia
licet potestas mali sit dyabolice
ex ordinacione dei | non tamen sic
| quod resistens potestati dyaboli re
sistat ordinacioni dei | quia
deus non sic ordinavit | quod dya
boli potestati non sit resistendum
| sed ordinavit | quod principibus in
quantum temporalibus vel sit obedi
endum | i. bene ait apostolus | quod
ut sic potestati resistit | dei or
dinacioni resistit | Deinde ibi
Jam vero nunc hiis | continuat mi
chi ad dicenda in libro precepti
dictis | quod nunc intendit de hiis que
pertinet ad ministerium verbi incar
nati | hoc enim talis ordo de
poscit | ut postquam in primo
libro determinatum est de misterio pri
me trinitatis | et in 2o de recep
cione | et de lapsu dyaboli | et hominis
| hic in 3o et 4o determine de reparacione
hominis per gratiam mediatoris | et sacra
menta | facta |

Finita est hec lectura textualis
secundi libri sententiarum et copleta die
septimo mensis novenbris Anno
a nativitate domini 1430 In univer[si]
tate Studii generalis wiennensis
Per magistrum iohannem Bachs de
Nurenberga Sacre Theologie
Baccalarium etc.

cu veit plesbude

Cum venit igitur plenitudo temporis. Iste est tertius liber sententiarum magistri petri lombardi archiepiscopi parisiensis, et continuatur ad precedentes sic. Postquam magister determinavit de rebus divinis et creatis secundum exitu creaturarum a principio. hic incipit determinare de rebus secundum reditum ad principium idest. tamquam in finem. Et dividitur in duas partes. primo determinat illum reditum ex parte reducentium et hoc in presenti tertio libro. secundo quantum ad ea quae exiguntur ex parte reductorum scilicet sacramenta per quae confertur gratia et hoc in libro quarto. Sed prima pars est presentis intentionis scilicet liber tertius presens. in quo magister determinat de misterio incarnationis et passionis et de virtutibus et donis quibus christus plenus fuit et fideles suas replevit et secundum hoc dividitur iste liber in duo primo determinat de incarnatione secundo de virtutibus et donis nobis per christum collatis distinctione 23. prima in 2 primo determinatur de incarnatione divina secundo prosequitur questiones de incarnatione distinctione 6. prima in 3 primo determinatur de incarnatione ex parte assumentis carnem quis sit secundo ex parte assumpti quid sit distinctione 2 tertio ex parte utriusque comparatione sit distinctione 4 prima

in 2 primo auctoritate apostoli ostendit quae sit persona incarnata et quid sit incarnatio secundo inquirit utrum quare potius filius sit incarnatus quam alia persona ibi Diligenter vero tertio inquirit utrum pater vel spiritus sanctus incarnari potuerit vel possit incarnari ibi Si nos quaeritur incarnatio excludit obiectionem ibi Sed forte aliquis dicit prima ponit generalem apostoli gala. 4 in qua tangitur tota materia illius libri que est talis. ad veniret plenitudo temporis misit deus filium suum et exponit dicens quod per tempus plenitudinis dicitur tempus gratie quod ab adventu salvatoris sumpsit exordium et hoc ut dicit psalmus .101. est tempus miserendi et annus benignitatis quantum ad donorum collationem in quo gratia et veritas per christum exhibita facta est gratia quantum quod per caritatem divina implevit quod in lege preceptum veritas qua per christum adducta exhibetur humane redemptionis promissio ab antiquo facta unde Deuteronomio 18 prophetiam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui subdit filii hoc missio quod ut missio filii sum qua mundo apparuit in carne scilicet eius incarnatio Respondetur ex tempus incarnationis dicitur tempus plenitudinis multis de causis

2^m idest quia deus per christum lege implevit Ro. 13

dixit dominus abrahe gen 23 in semine tuo benedicentur omnes gentes ysaac gen 26 dd ps 88 retinui similabo illi invenit ps 131 iuravit dominus deus veritate et non frustrabitur eum de fructu ventris tui ponam super sedem tuam

cum venit pl

qz tuc deus iplevit qd pfinieat unde glo sup dcto vo galat q ppletu zt qd pfimi erat pr qn mitteret filiu suu

adiple qz i xpi adve tu figê ille q erat i veti testato iplete st i vite

qz tuc ic nob datus est qui fueat nob a deo p pphas piss ut dr glo sup io ioh po plenu gre et vite

Primo quia tunc temporis sui fuit ad maxim cpletu | quando huana na assupta e a deo. Scdo appt habundancia gre quia primo | de plenitudine eius omnes accepimus. Tercio appt impletoz legis. mt vo | no veni solue sz adimplere. Quarto appt magnie illius | qui fuit in tpus | quia ic implevit tpus. Quinto quia tunc implere tu est | quod ante pdixerat p pphas. Sic dr missit aus ps de sctua xana no p spacia locorum veniendo | sed in carne appendo | et dicitur factu sub lege s quo ad observacoz legis | quia pcepta legis implevit | no ex timore sed ex amore | quod tenuit ad genus humanu. Item dr eos qui sub lege erant | quia eos p suam pnale pdicacoz ad ex miris redemit | vel intelligitur de hys | qui erant sub lege nec | sub qua omnes erant. Diligent vero advertend. | Assignat roz | quare potius filius sit incarnatus | quam alia psona sit sunt 3es. Prima | qz incptu filius sapiencia e | qt eius incarnacio restauratori | qz decet | ut q in sapia cdita sunt | restaurent p sapiaz. Ideo etiam filius missus | Ponit mgr 2am roz | qz cgruencius

mitti debebat | qui e ab alio | qz qui e a nullo | s pr a no e ideo no debuit mitti | ne putare esse ab alio ymo ut dctum e tria coes scdam z ymam pmi | mitti includit esse ab alio. Sz filius solus Aigr ponit tria roem q e | rone origis qt filio nasci | et sic in carnari decuit ut | qui in deitate e dei filius | sit i huamte virgis filius. Et no sint plres filii inter psonas dinas | qz alias cgtinret. Et si pr nasceretur de virgine | cgtinret qz ide esset pr et filius || Ubi vnitas geniti no adopcoe | sic nos non appellacone | ut ydola. Sz in utraqz nativitate | sz tam eterna qz tpali filii nomn hret || qz ppterea unigenitu dicimus | qz ps e unus filius solu | et una psona | manente in duabus subs | sz dina et huana. Sic ei nec vitas cgtulit | i. vera na. dina. Sic no | qz i pa roe mr assitat sapiaz intelexi eurn | de q luce xv. Richar dr | qz dragma e numus ere cptus insignitus ymagie et noie regis. Si vero querit Mgr movet dubitacoz | utrum pr vel sps scs possit mo icarnari | vel potuerit icarnari p fieri ho. Et dz qz. Sz forte aliqui dicent hic mgr obiat | dicens opa trinitatis ad extra sunt idisa | s assupcio carnis est opus ad extra. i. si pr e filius no assupsit carne | no opari sunt pit et cgcedit. i. una voluntate

Undz nunc d licz solus filius assupsit
carnē / tota tn̄ trinitas opata est
illā carnis assūpcōz / sꝫ pr̄ et fil̄
ac s̄s / qꝛ hoꝝ tn̄ ē vna opacio
indivisa et indistincta / qꝛ eque bōm
ē opus patris ut filij / Tercioaliati
sunt p solū filiū s̄m carnē i.
p incarnacōz solus filij / sꝫ n̄ soli
filio / qꝛ et pr̄i et spūi s̄. Sed
sit inseparabilis / hic declarat
plurioz / qꝛ ut dt aug⁹ p̄o d trinitate
c. v. licz indivisa sint opa trinitatis
nō tn̄ eandē trinitatē dicimꝰ
natā de virgīe crucifixā a sepulta
sꝫ tm̄ filiū / nec eandē trinitatē
in spē colūbe descēdisse sup
ihm / ut dr̄ act. 3o. luce z Iohis
p̄o / nec eandē dixisse de celo / hic
ē filiꝰ meus dilectꝰ / sꝫ tm̄ pris
vocē ad filiū fuisse factā / sꝫ h'
adutēdū q bonauētura / ar' q̄.
Nec eādē trinitatē / tota illa co-
luba / et q̄ i ea erat / creat fit
a prē et a filio / i. vi / q tota tri-
nitas in illa columba descēdit / sꝫ s. s.
sꝫ nunq̄ descēdit s. s. i hoīe / nisi
sit descēdat pr̄ et filiꝰ / i. vide.
q̄ i colūba / Undz q̄ i illa co-
luba n̄ erat s. s. magis q̄ pater
et filiꝰ / nec alit' opabat / sꝫ tn̄
solꝰ in ea significabat / qꝛ significa
dt velatoz / sic incarnacō / io solꝰ
in ea potat s̄ri / q̄uis n̄ solus
in ea poss̄ opari / i. c. p3 / q cōm
ingeri est rectū et ydoneū //
Dubitat' d aut'e apto q̄ m̄c ī pn̄o

post factū ex muliere / Alont
in symbolo dr̄ genitū n̄ factū
Unde / q filiꝰ dei s̄m diuiā naz
n̄o ē factꝰ sꝫ genitꝰ / sꝫ s̄m huāz
naz ē genitꝰ et ē factꝰ / qꝛ s̄m
illā ē creatā / Nō est / q mulier
nō designat hic corruptoz / sꝫ sexꝰ
distinctioz / sic costa supta ab
ada dr̄ / gen 2o / facta i muliere
et tn̄ ena fuit tuc virgo / qu
ex costa formabat' / Factū sb lege
q̄ ar' q i ad thymo i dr̄ iusto
nō ē lex posita / igr̄ / Unde / q ab
dr̄ ee v'o sub lege / q̄tū ad mo-
tiuū / et hoc mō sūt sub lege
q̄ ppssi et coacti illi qui timore
pene / q lex infligit precepta
legis custodiūt / Et hoc mō iustꝰ
nō ē sub lege / qꝛ amore iusticie
iusta opat' / ipē n̄ sibi ē lex
Ro. 2 / 2o dr̄ q̄s ee sub lege q̄m
ad reaꝫ / 2c oēs sub pctō nati sūt
sub lege / q xp̄c pctm̄ tollendū.
sacra legis sūt instituta / 3o. q̄tū
ad obseruatoz legis / et h̄o modo
xp̄c factꝰ ē sub lege / qꝛ sacra
et precepta legis ipleuit / nō ne-
cessitate sic alij / sꝫ sola volūtate
nā esse sub lege i. tercio modo
sꝫ quo ad obseruatoz ē duplicit'
vno q̄tū ad obedieciā obligatoriaz
2o quo ad obedieciā spōtaneā
et hoc mō solū fuit xp̄c sb lege
qui se mera liberalitate subdidit
legali obseruacīe / ut exēplū
daret vere obedīe. Ut eos

qui sub lege erat redimeret
quamvis non venerit nisi ad redimen-
dum totum humanum genus tamen quodam
speciali modo operatus est ad re-
demptionem eorum qui sub lege erant
scilicet filiorum Israel. Sic ipsis specialiter
promissus fuit. Ex quibus natus
est et eis personaliter predicavit
unde Mat. 15: Non sum missus nisi
ad oves que perierunt domus
Israel. Per ipsos etiam verbum vite in
gentes diffusum est. Ysaie 27: E-
gredientur impetu a Iacob et
replebunt faciem orbis scientia

Secunda distinctio

Et quia in homine

distinctio secunda. Postquam magister determinavit
de incarnatione ex parte as-
sumentis hic ex parte nature
assumpte. Et dividitur in tres. In
primo ostendit quid sit
assumptum. 2o quale. Distinctione
tercia. 3o quo agente id
quod assumptum est factum
sit. Distinctione quarta. Prima in
duas. Primo ostendit quid sit assumptum.
2o declarat ordinem assumptionis
ibi: Assumpsit dei filius.
Prima in tres. Primo ostendit
humanam naturam integraliter
assumptam ratione partium suarum.
2o movet errorem contra errorem
ibi: Errant igitur. 3o ostendit quod
humana natura integra sit assumpta
ratione naturalium proprietatum ibi: Tam
igitur humanam naturam. Primo introducit
hanc conclusionem quod filius dei

assumpsit totam naturam huma-
nam quod intelligendum de totalitate
partium integralium scilicet anime et
carnis. Quia tota natura humana
fuit vitio corrupta ideo totam
assumpsit ut totam curaret
et sanctificaret. Errant igitur
qui. Hic ad maiorem infert
ex predictis illos errare qui
humanitatem Christi estimabant
formam solam id est materialem
Secundo contra illos qui estimabant
eam formam accidentalem. Dicens ita
humanitatem esse hic in Christo
accipiens comparatione Christi ad apostolum
habitum dicentes ut homo
qui ambo errabant. Contra
quos adducit magister auctoritatem
Damasceni: Natura divina sicut natura
divina. Natura humanitatis natura
humana. Ratio vero non
sic. Hic magister dicit
quod ex divinitate et humanitate
non sit constituta una persona
sicut ex anima et corpore in nobis
constituitur una persona. Quia Christus non
est sola persona divina sed non
est constitutum quoddam ex divinitate
et humanitate tamquam ex partibus suis
sicut in homine sunt constituti
ex corpore et anima partibus suis
Secundum Damascenum. Per verba
que contra allegat magister
quam vero Damascenum inducit
ad confutandum errorem
eorum qui dicebant in Christo

vna tamen naturam esse / constitutam et
constitutam ex diuinitate et humanitate
sicut vna natura constituitur ex anima
et corpore / que [illegible] consequenter cum
dicitur / omnes homines esse eiusdem
nature / eo / quod ex hiis duobus scilicet anima
et corpore compositi sunt / Non est
in domino ihesu christo quam speciem
accipe / i. non est in domino ihesu
sic ponere vnam naturam quandam / que
sit constituta ex diuina natura et
humana / sicut in nobis est accipere
ex vnione corporis et anime /
sed christus dominus est solum
per / que tamen est et dicitur / homo
[illegible] / ab humanitate sibi [illegible]
vnita / Christus non est eiusdem
speciei cum aliis hominibus / quia
christus non est per suam humanitatem
sed per diuinitatem / sed quilibet
alius homo est per suam humanitatem /
licet sit eiusdem speciei [illegible] cum
aliis hominibus / quia ab humanitate
sibi vnita dicitur homo / et ideo est
eiusdem speciei / cum aliis hominibus
Homines [illegible] ille / non est eiusdem
speciei specialissime cum hominibus / est
tamen eiusdem speciei albus / cum hominibus
albis / quia christus est albus ab
albedine sibi inherente / qui est eiusdem
speciei cum albedine hominis albi
tunc ibi / Tota ergo homines
Hic nota / infert ex dictis
quod christus assumpsit totam naturam
hominis / scilicet animam et carnem / cum

Cor[illegible]

accidentibus et proprietatibus suis / ut Dionysius
dicit / quod hos proprietates poterit dicere
idiota / quia sicut per verbis ex-
primitur nostra intencio / sic per
proprietates naturales et accidentia / exprimi-
tur natura / Hoc illa humana / quam
que in mea natura plantauit
dei verbum assumpsit / intelligitur de
hiis que respiciunt ipsius con-
stitucionem / non statum et acci-
dentem / quia in primo homine
plantauit immortalitatem / sed in
natura mea plantauit / vtrumque scilicet corp-
us et tamen cum / Hoc in humana de
nota / assumpsit deus / non carnem
sine anima / ut fuit error / Arrii
et appollinaris / et eunomii
dicebant enim / quod filius dei / esset
vnitus carni / loco anime / vel anime
sine racione / i. mente racionali / ut
heretici voluerunt scilicet Appollinariste
qui postquam conuicti fuerunt
quod filius non possit supplere
vicem anime sensitiue et intellectiue /
et dixerunt / quod in christo fuerunt
caro et anima / sed non quecumque /
sed sola anima corporis viuificatiua
et sensitiua / sed hos intellectus seu racionis
posuerunt suppleri persona filii
Assumpsit igitur dei filius
Hic nota quod ostendit assumpcionis
proprietatem continue nature / et primo ostendit
non deus / quod verbum dei vnitum est
carni mediante anima intellectiua
quia tamen subtilis et simplicitatis /

est diuina essencia | ut non generatur ea vnum immediate corpori | de limo terre formato | Et propter hoc est Augustinus in epistola ad volusianum | probat possibilitatem incarnacionis | quia maior est conueniencia inter animam et diuinitatem | quam inter animam et corpus unum | vnde concludit | quod illis unio inexplicabilis est | quia philosophi baptista fatetur se indignum soluere corrigiam calciamenti ihesu i. aliquis explicare | Et est sufficiens in vestigacione unionis medio illius

vnde probatur quod potestate nature | licet non tempore prius anima est prius assumpta quam caro

Non sit corpus | infert illud | quod dicat Augustinus de agone christiano | quod non sunt audiendi dicentes christum non assumpsisse verum hominem | sed in oculis speciem etherie masse et imagine plasmata | Et non corpus potest et palpari | Illi fuerunt manichei | quia melius erat in dicens | deum unum nature corporee | et est dixerunt secundum apostolum hoc quod posuerunt duo principia rerum | vnum bonorum | Et aliud malorum | et dixerunt | dyabolum esse principium et actorem omnium rerum corporalium | Et corruptibilium | Et quod non nulla quoque sunt corpore? cum vitalia sunt in ipso in quo principes? quoque mundi nichil habuit | Et [illegible] Item in libro dicit | Augustinus dicere dei sapientiam et uirtutem assumpsisse

animam | et spiritum | Et corpus per animam | quia spiritus sunt prius anime superior magis appropinquat deo | quia anima sunt prius inferior | Et ideo dicitur Augustinus ideo | qui inuenit animam suam i. vitam presentem | qua quisque aliud viuit | perdet eam | quia aliud homo | non perpetit ea quam spiritus dei sunt sed ad cor. secundum | Et ergo | qui perdidit animam suam i. alteram vitam presentem mortificat apostolus in me | in vitam eternam | inueniet eam | Et de hoc apostolus ad hebreos | viuus est enim sermo dei | Et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti | pertingens usque ad diuisionem anime et corporis spiritus

dubium

dubium esse dicitur | corpus unum sunt carnem unitam menti spiritu | Patres contra ... quod carnem assumpta fuisse a verbo mente anima prius et non spiritus. | si hoc intelligatur de medio colligacionis | tunc dicatur | quod non sunt medium colligacionis [illegible] quod extrema ligantur ad inuicem | sicut duo corpora ad inuicem uniuntur | mediante glutino | Et tunc non sunt caro assumpta a verbo mediante spiritu | quia vnum immediate vnitur inseparabiliter taliter. carnem quam anime | sine tali medio | Si autem intelligatur de medio congruencie | tunc conceditur quod est medium eius congruencie sunt

roe in qq̃ꝰ c̄ duo exp̄ma pduci
ad aliq̄ vnioꝫ sic mulier no:
bilis mediāte nobilitate i. rōne
nobilitatis sꝫ ꝯgruencia ut sit
sponsa regis sicut i ꝯposito caro
vnitur vbo mediante spu eo quod ho
n. erat ꝯgruus vbi dei vīt q est
vita / accipet corpus nisi vivi:
ficatum / nec ꝯgruebat eū q est
spūs īmortalis vniri corpori nisi
viuificato spū īmortali vnd illud
corpus e ydoneum ad īcorp°
Et hoc e qd dicitur i lra / qꝫ in
quantum . z inuisibil vitas p spūm
aiaz z p aiaz corpus suscipiens
totum hoīem sīd ꝯtamiatoe sui
assumpsit Accipiendo spūz ut dr
mgr p supiori porcone / que
maiore ꝯueciā cū deo hꝫ z°
a° ꝯgruencia assumptibilitatis quo non
hret aiā ꝯgruenciā assumptibilitatis
nisi qꝫ capax dei / ad ymagiez
eiꝰ creatꝰ / qd ꝫ sm mentez et
intellectum / sunt z m supiore aīe
porcioz Aliā vo p inferiori pte
aie / sm qꝫ viuificat corpus
p illa duo dat intelligi qꝫ
id corpus ꝯgruum e ad vnioz
qd hꝫ p aiaz viuificari / et p
spūm ad pceptum et incorp°
ordinari Sz aute querit
Mgr hic inquirit ordinē tpis
in dicta vnione / et intendit
qꝫ caro eius p̄ꝰ e ꝯcepta i vgis
vtero / et postea assumpta ... pꝰ

aīa e vnita vbo qꝫ caput a eg
hoc pbat tbq auctoribꝰ q satis
clare pꝫ i lra / prima e aug
in libro de fi ad pe / z° e eiusdem
i libro de tri et tercia grgorii i mora
libus

Tercia distinctio

Oportet etiā de carne
ista e di° 3 i qua mr
ondit quale sit assumptum Et
p° de hoc dicat vitate / z°
mouz quasdā dubitatōes ibi Sed
aut illa caro p̄ª in z p° ondit
ꝯditiones carnis assumpte / z° ꝯditiones matris
de qua assumpta e / ibi Ma-
ria qꝫ Et p° intendit mr hanc
ꝯclusioz qꝫ caro xpi prius qꝫ
vniret vbo et ꝯcipetur fuit ob-
noxia peccato sicut et reliq vgis
caro / sꝫ spū s opacone mundata
e ab omni ꝯtagioe pcti / z°
etc e vbo vnita remansit eciam
penarum que sūt ex necessitate / Nondum qꝫ pena hic rapit pro toto q e i carne q est tm pctm i aliis
sꝫ ex assumentis voluntate Ma-
riam quoque Ondit hic mgr
ꝯditionez matris et dividitur in tria
p° ondit ꝯdicoem eius dum ꝯcepit
carnis assumpte / z° i ꝯceptoe
ibi Potentia quoque generandi / z°
post ꝯceptionē ibi Sz aut sacra
virgo / p° intendit hanc ꝯclusioz
qꝫ sps scus puenies i vgiez
gloriosam ea pctis purgauit
a fomite pcti ut quibusdā
placet vel fomite sic debili-
tauit ut postea n esset ei occasio

[illegible]

peccandi | Potentia quarto
Sic nota dicit conditorem virginis
in conceptione domini | quia per quam virgo
concepit spiritus sanctus superveniens in te
purificans ipsam | Et preparans in
ea potentiam receptivam vel
generativam | Et tunc obumbravit
eam virtus altissimi id est filius
dei | secundum illud prima Corinthiorum primo
christum dei virtutem | et dei sapientiam
etc. | Et sic in verbis angeli | sunt
nominate, due persone deducte
in [illegible] scilicet spiritus sanctus ad purgandum
Et virtute seu potentia generandi
prestandum | Et filius ad carnem
assumendum | Apostolus quod dicit
obumbrabit tibi | ad propositum ex-
[illegible] commoda | quia per adventum
filii in ipsam | omnes reliquie
fomitis | ab ea extirpate sunt
Et hec extirpatio dicitur obumbratio
sicut et fomes incendium | Vel
ante umbra est refrigerium
prestat | Hugo de sancto victore | Et dicit
in littera | ex verbis damasceni
Et tunc obumbravit ipsam etc. |
sicut dictum est | Sic damascenus
comparat verbum dei | semen | quod per
semen est actum in generatione | ita
et filius fuit actus conceptionis
aut etc. de sancto | quia per semen
intra missum | venit sibi [illegible]
rem [illegible] | Et ex hoc fit fructus
| sic fecit verbum dei | a [illegible]
[illegible] missum | Dicitur etc. in littera

ex dei utero coaptavit sibi ex sanc-
tissimis et purissimis sanguinibus
virginis sacratam carnem animatam rationali
anima | corpus univit sibi car-
nem de carne virginis | Vel sic
in littera | Item Ex purissimo et castis-
simo | quia sanguinis | secundum Richardum de Mediavilla
| ex purissimos sanguines | intellige
[illegible] | quinque | qui propinqui sunt
| ad corporis factorem | ex quo
[illegible] | caro christi formata fuit
ille autem [illegible] | aliqui voluntas
| aliqui sanguis | aliqui semen [illegible]
vocis [illegible] in comparatione
ad [illegible] | unde [illegible] [illegible]
comparatione ad [illegible] | quod ex ipso
fit [illegible] vel quantum ad formam
quam habet | Richardus | quia sanguis pu-
rissimus et valde subtilis in [illegible]
virginis | utero [illegible] ipsius depositus
et alteratus | [illegible] | ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] | [illegible] | de quo formata
esset caro christi [illegible] [illegible] | Et
hec fuit [illegible] medium inter [illegible]
sanguine | et quo remanet perfecta
forma sanguinis | Et inter id in quo
perfecte est forma seminis | quod
[illegible] est [illegible] | hoc autem fuit
multo perfectius | [illegible] ac nobilius
in virgine | quam unquam fuit in
aliqua mulier alia | Et ex illo
| quod et [illegible] dicitur semen | sunt
hoc [illegible] [illegible] | fuit corpus
christi formatum in [illegible] | sed ex purissimis

pagibus vocis fuit forbiti tamquam
ex primo remoto / quia et semen
fuit ex premissis pagibus / Item
volt Damascenus / ita enim inde innuit
apostolus Ro. primo / cum dicit de Christo dicit
/ qui factus est ex semine David
secundum carnem / Ad idem Hugo / quod
verum est in via spiritus / sed non
in via generationis / quia cum nunquam
generetur in carne / nisi prius generata
in spiritu / Unde dicitur etiam in littera
complevit sibi carnem acceptam
nostre antique compositionis non
[illegible] seminaris / sed per spiritum sanctum
creatus / Nota / Albertus / vetus antiqua
compositio sonat in virtutem / scilicet quod
ab prima ad carnem videlicet / Corporaliter propagate
vetus veniendo vel dicitur vetus / quia
antiquitas refertur ad ve-
tustatem penne (sic) culpe / Venit /
aut fermento vocat male
consuetudinis corruptos / quod alte-
dicitur i. corrupta generatione / Christus
aut assumpsit carnem penalem
/ non peccatricem / Item Hugo volt
Damascenus / Respondetur / vetus / veteris / vera
non seminaris / dicitur / scilicet accepta ex
Virgine / nec seminarius corporali
semine / sed et semine vite / dic-
tur sed per spiritum sanctum creatus / quod non
ex nichilo / Hugo / quod carnem sibi
largi accepit / per quam speciem
spirituali / quod dominum dei tunc
Dicit in littera / tali et intellec-
tuo / Respondetur / tali ... accepit
per tali per participatione / ut est

appetitus superbus / quia natura est
obediens inferius / Unde interius
est per tali seruitute superius / Sed
cum duobus modis dicitur tale
semper secundum primum / i. etiam et contrarius
Contra autem secundum vigilavit / Sic
inge / confirmat autem augustinum in libro de natura et gratia
quod beata virgo a peccato immunis
fuit / sed dicitur quod licet in qua
dicit / si omnes sancti ac sancte congre-
gari possent et quererent ab
eis an peccatum haberent / quid
responderent / nisi quod ipse ait
si dixerimus quia peccatum non
habemus nos ipsos seducimus
Contra argumentum de puero baptizato
Item etiam de adulto / qui statim
vere penitet / Respondetur / quod ibi
per peccatum / non tamen intelligitur macula
et reatus peccati / sed etiam
Item est sequela peccati / Item sicut
in predictis remanet / tam in pue-
ro fomes inclinans ad peccatum
Item in adultis remanet etiam se-
quele peccatorum / scilicet habitus aut dispositio
aliqua / ex actualibus peccatis
relicte / sed in beata virgine non
fuerunt reliquie peccatorum / cum
per totam vitam immunis fuerit ab
omni actuali peccato / fomes tamen
et si in ea remansit post primam
sanctificationem mansit tamen ut ligatus
et non ut inclinans eum ad peccatum
Alio modo potest intelligi de solis
actualibus peccatis / quantum ad
reatum et maculam / et de adultis.

Vel si dicitur non possumus dicere simpliciter certitudinaliter / quod necessarium est / an cum peccato careat / tamen illud sume ad eos quorum vel in gratia sunt / sed non in hoc in statu sunt / hoc autem potuit virgo dicere / ex speciali dono gratie

Et bonaventura dicit antiqua compositio dicitur hic / compositio penarum vetustate et vegestate

Hic mag[iste]r mouet q[uestio]nes dubitatiões p[ri]ma[m] c[ontr]a p[ro]pagac[i]o[n]e[m] x[rist]i e[t] p[ro]
remotis p[ar]ent[i]b[us] [et] 2o
c[ontr]a co[n]cep[ti]o[n]e[m] carnis ei[us]
in p[ro]p[r]ia matre ibi
illi aut[em] sine p[ri]mo

[ca]ro q[ue] abraha dedit
decimas melchisedech
ut[ic]z gen[esis] 14

ca[r]o habemq[ue] p[ro] toto t[em]p[or]e hois
uel ut d[icitu]r p[ri]n[cipi]b[us] s[ecundu]m [et] n[on] solu[m]
q[ui] ni[hi]l mu[n]d[us] s[ed] n[on] h[ab]e[n]s adultus ad
breue t[em]p[or]ibus sine p[e]cc[at]o actuali
est non t[ame]n sic p[re]seruare p[otes]t
ut saltem i[n] ueniale p[e]cc[atu]m
no[n] cadat In x[rist]o aut[em] simile
in cuius b[e]n[e]dicta m[at]re nullu[m] p[ecc]at[um]
nu[m]q[ua]m locu[m] h[abu]it in hoc g[ra]ciae
fuit suo filio sublat[um] et omnib[us]
aliis sc[ilicet] s[an]c[t]is d[i]ssi[mi]lis ¶ Cu[m] aut[em]
illa caro ¶ mouet dubiu[m] t[er]c[ium]
Ex quo caro x[rist]i aliq[ua]n[do] erat
o[mn]i[n]o obnoxia fuit obnoxia p[e]cc[at]o
in maria et in aliis in quib[us]
decaducta est sc[ilicet] abraha[m] sic[ut]
igi[tur] leui dicitur decimatus i[n] abraha[m]
et non possu[m]us p[ro]pter de hoc loqui
Ap[osto]lus ad hebreos 7o Cum t[ame]n
utrumq[ue] s[ecundu]m ratione[m] similia fuit
in lumbis abrahe ta[m]q[ua]m i[n] ca[usa]
Prima ea decimacione Voluit
ergo p[er] ap[osto]l[u]m ordi[ne] supra [et] q[uod]
abraham a[nte] mo[r]e[m] melchise-
dech cui p[er]sonaliter decimas sol[ue]-
ret leuiticus ordo qui i[n] abraha[m]
s[ecundu]m ratione[m] seminale[m] erat et p[re]cor-
dia g[ra]ci[a]s ab eo descendit o[mn]i[b]us
uo[luit] ee sacerdotiu[m] melchisedech
Et g[ra]cia mito decimari debuit
in abraha[m] sed x[rist]us n[on] descendit
s[ecundu]m legem carnem ab abraha[m]
Ideo decimari non debuit sicut
nec peccauit in adam sicut o[mn]es
alii in eo peccauerunt et hoc
in l[ite]ra plane declarat ubi
Cum g[ra]cia 2a Circa h[oc] quod dic[it]
Caro illa aliq[ua]n[do] erat uel non erat
obnoxia fuit p[e]cc[at]o i[n] maria et aliis

Dubita[tur] quo[modo] hoc sit uerum cum
non sit p[e]cc[atu]m n[is]i i[n] a[n]i[m]a Resp[onsio]
q[uod] alit[er] p[e]cc[atu]m d[icitu]r pena ipa p[e]cc[at]i
aut peccati seq[ue]la Caro g[ra]cia n[on]
d[icitu]r obnoxia p[e]cc[at]o r[ati]o[n]e culpe
s[ed] r[ati]o[n]e feditatis que est ca[usa] cul-
pe et r[ati]o[n]e passibilitatis
que est culpe pena et utrumq[ue] co[r]-
p[o]rum mor[tal]e fuit caro x[rist]i
obnoxia p[e]cc[at]o i[n] maria ante
cuiq[ue] eam sanctificatam Dicitur q[uo]d
illa caro fuit i[n] maria et
in patribus Resp[onsio] quod no[n] fuit
ibi p[er]sonaliter et t[ame]n q[uod] p[e]r cor-
p[or]is aliq[ua] eo[rum] sic fuit in eis tamq[ue]
in ca[usa] q[uod] q[ua]ndiu maria q[ua]m
p[e]cc[at]o m[odo] an[te] eam sanctificatam
fuit obnoxia p[e]cc[at]o fuit ca[usa]
dispositor[um] et p[re]paratoris mat[eri]e
ex qua formatum est corp[us]
x[rist]i Et i[n] q[ui]b[us] fuit uel erat
hoc s[ecundu]m rationem seminalem Quo-
niam hic mag[iste]r infert h[ab]e[n]t
conclusio[nem] q[uod] x[rist]us assumpsit p[ri]m-
am nostram massam qua no[n] carne
peccati sed similitudine carnis
peccati accepit ut p[atet] ad Ro-
ma[nos] 8o Et ideo x[rist]i caro mun[dior] plus
est non in fomite uel qua[n]tum p[e]cc[at]i
qua no[n] habuit sed in passibilit[at]e
mortalit[at]e et quo[rum] p[e]cc[at]i et sic i[n] singulis
Ideo q[uod] p[ri]mitiua massa m[atr]is Dicitur
d[icitu]r assumpsisse duplici de ca[usa]
p[ri]mitiua enim d[icitu]r ab eo quod
est p[ri]mum et p[ri]mum d[icitu]r s[ecundu]m ordine[m]
dignitatis et sic no[n] est d[icitu]m
q[uod] p[ri]mitiuas carnis m[atr]is assump-

t[em]p[or]ib[us] et s[ecundu]m ordine[m] dignitatis q[uan]tu[m] ad ordine[m]

fuit | eo quod eius caro | excedit
omnem aliam carnem humanam in
dignitate | Vel aut | quod primicia dicitur
a puritate quia tempus | Christus
dicitur assumpsisse primiciam inter
masse | non per prioritatem temporis | sed
quod prius assumpserit quam alii |
sed per conformitatem et similitudinem
Primo quantum ad qualitatem | quia
sicud caro | que in principio fuit
creata caruit omnis vicii corrup-
tela | sic et caro a verbo assumpta
Secundo quantum ad utilitatem | quia in
hiis que primo nascuntur | in tempore
est non vigor | ut ad maturita-
tem pertingat | Et dicuntur primicie
primi fructus | que de-
bebant offerri deo | Sic autem
fuit caro Christi. Illi autem
sine | Hic movet aliam
dubitationem | quam | Augustinus 3° de trinitate |
tractans super illud | Johannis 2 | Sol-
vite templum hoc | dixerunt
iudei 46 annis etc. | dicit | hic
numerus perfectioni dominici corporis
congruit | quia ut dicunt physici
| tot diebus forma humani corporis
perficitur | id est non videtur | quod corpus Christi
in instanti conceptionis organisatum
fuit | ut arguunt alii. Sed
alia vero | Hic solvit | magister |
Unum in scriptura | ut dicit | Bonaventura |
frequenter dicitur res fieri | quando in-
notescit | Et per hunc modum verbum
Augustini est intelligendum | quia
et si corpus domini | ab instanti conceptionis

fuit organisatum | non tamen apparuit |
nec percipi potuit | sed per puritate
Et post 46 dierum numerum | ad tan-
tam perfectionem organisacio deduc-
ta est | quod aspectibus hominum patere
potuit | sicut totum | in instanti suum
fuit | Unde dicit | B. Th. in aliis
hominibus hoc successive contingit |
ita quod mas conceptus non perficitur
nisi usque ad 40m diem | ut philosophus
dicit | in 9° de animalibus | femelle
aut usque ad 90m | Item quod in
conceptione corporis masculi | unde
Augustinus superaddit 6 | qui sic distinguuntur
vel cum in quadam epistola
Et est liber 83 q. q. 56 | ut dicit
Richardus | Semen in primis 6 diebus
quasi lactis habet similitudinem. 9 diebus
convertitur in sanguinem | Deinde 12 diebus
solidatur | 18 diebus formatur | usque ad
perfectum omnium membrorum lineamenta
| unde in hiis metris | Sex in lac-
te dies | ter sunt in sanguine tri-
ni | Bis seni carnem | ter seni membra
figurat | Et reliquo tempore usque
ad tempus partus | magnitudine augetur
In Christi autem conceptione | materia
quam virgo ministravit | statim
formam et figuram humani corporis
accepit | Et animam | et post in unitate
divine persone assumpta est | Et
nota | Richardus | si producti 46 dies
de quibus dicit | Augustinus | multiplicentur
per senarium | qui quasi sedem maius
caput tenet | fiunt 276 dies
id est novem menses | et sex dies |

qui computantur ab octavo kalendas
aprilis | quo die conceptus est christus
dominus noster | qui eadem eciam passus
est | usque ad 8vo kalendas ianuarii |
quo die natus est | non fuerunt ab
surde 46 anni | dicit fabricatum
templum esse | quod corpus christi
significabat | ut quot anni fu
erunt in fabricacione templi
tot dies fuerunt in dominici cor
poris perfectione | que sententia vero augu
stini | non sic intelligenda fuit |
quod tot diebus dominicum corpus sicut
alia corpora fuit formatum | et
organizatum | sed quod tot dies
cucurrerunt | antequam membrorum
dominici corporis distinccio | porro no
tari corpuli visui | si fuisset con
utero virginis corpali obiectum | Item
et posibus sunt ponende alique
questiones | sine carum solucione | Primo
quidem est | quod animacio carnis christi |
non precessit tempore incarnacionem | seu
corporis assumpcionem | sed in eo instanti
in quo corpus animabatur | assumebatur
patet quod in fine preterite distinccionis
Secundo dicitur | quod organisacio et lineamentum
corporis christi | non precessit tempore
eius animacionem Tercio dicitur quod materie
de qua formandum erat corpus
christi translacio | ad locum congruentem
[illegible] generacionis et alteracio
eiusdem materie | et dispositio | ut sit
(?) eius anime humane | non precesserunt
in tempore | organisacionem corporis |
animacionem ipsius | aut eciam unionem
totius ad verbum | Item est pro

ex corpore animato et anima rationali et
assumptio illius humanitatis

Quartum dicitur | et dicitur | quod in eodem
instanti fuerunt congregatio ac consolidacio
illius sanguinis illius in carne
christi | et in alias partes car[n]is
eius | et factio membrorum | orga
nicorum | et creacio anime intellective
et animacio carnis organice | et in
super illius anime creatie | et crea
cio totius humanitatis a verbo in
unitate persone | et illa omnia
ad corporum regulam | sunt sicut fiunt
in eodem instanti | licet in aliis
nostre fiat | ut tactum est

Quintum dicitur | quo aliquis habeat deci
mari in penultima distinccione sicut
genesis 14 capitulo legitur | quod reges aduersus
quos pugnaverunt | capta urbe vicerunt | et
quam urbem loth degebat | et captus
est | quod cum audisset abraham
cum 318 vernaculis persecutus est
eos | atque percussit | reduxit quoque loth
et omnem substantiam quam ceperunt | Tunc
igitur abrahe | redeunti a cede egressus
occurrit melchisedech rex salem
et benedixit ei | Et abraham dedit
abraham ipsi melchisedech | decimas
dedit omnium | De hoc loquens apostolus
ad hebreos 7 | ut dicitur in littera sed
quod per abraham | et levi | et ordo
leviticus | qui postmodum habuit ius
accipere decimas a filiis suis | fuit
sub decimatus | Et hic tunc fuit
adhuc in lumbis patris | Ulterius
sciendum | quod decimacio fuit actus
moralis | et sacramentalis | et figuralis
Primo quod fuit actus moralis | sicut

179

dicit aliquis certe post [...] [...] [...] et aliorum ad [...] corporum [...] donatio ad [...] [...] qui [...] deo et deputati sunt cultui divino. Et illos decimas aliquando [...] [...] usque nunc quia [...] [...] ratio. Si autem quod decimas est actus [...] [...] [...] donatio ad [...] morbi [...] non ad propositum. Dicunt autem quod decimas fuit actus [...] sicut dicitur post donatio ad [...] [...] [...] quae futura erat [...] [...] [...] filii abrahe decimati sunt in eo quia per illam decimationem factam per abraham ipsi melchisedech qui fuit sacerdos dei altissimi [...] est quod filii abrahe [...] esse [...] per eum qui [...] per melchisedech [...] christum verum sacerdotem [...] [...] [...] decimari potuit in [...] [...] [...] [...] quae decimatio melchisedech [...] decimatos in actu sed solum [...] [...] quae non [...] est [...] et futurorum [...] [...] dicit in [...] quod christus non e

in lumbis abrahe decimatus quia decimas [...] futuram [...] cuius qui decimabat christus autem non erat in lumbis abrahe [...] [...] [...] sed sicut aliorum medicina quia non [...] [...] [...] ab ipso [...] sicut omnes alii. Dubium [...] [...] [...] [...] quia apostolus [...] sacerdotium melchisedech seu christi maius esse sacerdotio levitico ex hoc quod levi obtulit decimas melchisedech [...] [...] quod decimas [...] illo tempore [...] [...] ergo abraham obtulit decimas melchisedech et ab eo benedictus est [...] se indigere [...] et benedictione [...] illud sacerdotem qui [...] per melchisedech sed ille qui [...] et benedicit maior est eo qui [...] [...] ergo sacerdotium christi sicut et quod [...] per sacerdotium melchisedech sicut in [...] tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech restat quod maius fuit sacerdotium christi quia levi et [...] [...] apostoli efficacem et firma et [...] [...] super decimationem [...] actus figuralis [...] actus moralis nichil facit ad propositum quod [...] abraham [...] posteri eius obligati fuerunt

dubium

ad dandas decimas melchisedech maxime illi qui fuerunt de stirpe levi ad nullas decimas fuerunt astricti. Quarta distinctio

Cum vero incarna/

Supra magister determinavit de incarnatione ex parte assumpti ostendens quid sit et quale fuerit quod assumitur. Hic determinat de virginis sanctificatione que fuit preambula conceptioni christi. In hac parte determinat de conceptione domini quo ad effectum quo agente sit factum assumptum. Et quia conceptus christi habet comparationem ad spiritum sanctum secundum fecunditatem et ad virginem concipientem, ideo pars illa dividitur in duas partes. In quarum prima determinat de conceptione christi in comparatione ad spiritum sanctum. In secunda determinat de ea in comparatione ad virginem ibi Sed qui pater tamen nos salvatorem. Primo ostendit quare conceptus christi et incarnatio magis attribuatur spiritui sancto. Secundo movet dubitationem que sequitur ex dictis ibi Sed non est in hoc. Primo dicit quod licet incarnatio fuerit opus totius trinitatis tamen hoc opus scilicet conceptio et incarnatio attribuitur spiritui sancto et quare christus de ipso conceptus et natus memoratur. Unde ait quod non incarnatum est de spiritu sancto sed

Non enim ideo opus. Et dicit magister quod opus illi persone principaliter attribuitur cuius persone appropriatum magis refulget in illa opere. Caritas autem vel dilectio et voluntas dei que sunt appropriata spiritui sancto maxime refulserunt et refulget in hoc quod filius dei natus humanam assumpsit in unitate persone. Caritas quidem seu dilectio in hoc refulsit quia caritas et dilectio hoc fecit quod deus fieret homo secundum illud Iohannis 3°. Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. Non tamen pater et filius ab illo opere excluduntur ut declarat ex intentione beati augustini in enchiridion c. 30. dicentis uno nominato omnes tres intelliguntur et hoc est verum de hijs que ad essentiam pertinent. Illa enim sunt omnibus personis communia. Unde bonaventura persona potest nominari vel actus personalis qui excludat et tunc quia una est contraria membris personis. Tunc quod vocatur uni hoc etiam alteri convenit. Et sic nominata una persona et altera intelligitur. Aut nominatur per nomen commune maxime tamen cum actus ille est effectus creati in quo relucet appropriata tribus personis. Illud autem esset si persona nominaretur vel actus personalis.

Sed non est in hoc. Hic autem movet dubitationem que oritur ex dictis et dividitur in tria. Primo movet eam. Secundo solvit et assignat vocem et modum sue solutionis ibi Primum cum fateamur. Tertio assignat aliam vocem ibi Potest etiam dici. Primo dicit quod christus dicitur esse natus de spiritu sancto tamen non sit filius eius. Non enim dici potest quod christus sit filius dei patris secundum unum et filius spiritus sancti secundum hominem. Solutio autem

in lra ostēdēs p̄tes causas
quare nō opꝫ q̄ omē natū
de alio sit filius ei9 / q̄ʳ ad hoc
q̄ ad sit v̄e fili9 alti9 / q̄ sit sibi requi̅ʳ
sitis ī natā / et p̄duct9 ab eo
de ei9 sbā p̄ modū nē / et ista
nō ꝯuē omib9 istꝭ / d' quibus
in lra / et io ut dᵗ aug9 in
enchi c 31 / nō sūt filij hoīs
hoc et d'clarat alio exeplo
quia nati ex aqua et spū nō
dicūtʳ filij aque / ꝫ matris eccle
hᵒ ē io s̄m bōnēt / q̄ pat
et filius nō solū dicūtʳ ab ori
gis s̄titudie / ꝫ deīt et habē
expssam s̄ilitudiēꝫ / q̄m g̃ᵒ aq̃
nō hꝫ expssam s̄ilitudiēꝫ / ad
eū qui renascitʳ / ꝫ potius
ad grām / p q̄ renascitʳ / Eccha
aūt / expressā hꝫ s̄ilitudiēm
ad eū / q̄ renascitʳ in ea / Vnde
nᵗ ad ē / q̄ ꝯgregaᵒ fideliū /
io r̄nati ex aqua / dicūtʳ filij
eccle / et nō filij aq̄ / Sic lubric9
nō hꝫ s̄ilitudiēꝫ ad hoīem / nō
dicitʳ fili9 ei9 / q̄ʳ filiaᵒ pl9 dᵗ
q̄ ūitas / ꝫ originis cū as̄s̄laᵒᶜ

Dicūtʳ etiā filij iehenne /
ibi mgr alia s̄ilitudie ideꝫ
ondᵗ / Nō q̄ aliqui dicātʳ filij
alic9 ꝓp̄e / q̄ʳ de ei9 sba genti
sūt / in s̄ilitudiēꝫ nē / 2ᵉ non
dn̄r aliqui filij iehēne / Sᵒᵒ
m9 ꝓp̄e / reor alic9 alti9 h̄itu
dinis ut s̄ilitudis / ut p̄ceāoꝫ /
2ᵉ omes hoīes et angeli / sūt

filij dei vel p̄ adopcoꝫ / Et oes
iusti sūt filij dei vel p̄ imitaēoꝫ
et sic mali dicūtʳ filij dyaᵇˡⁱ /
vl p̄ successioꝫ / 2ᵉ dn̄r filij regni
ad quos ꝑtiēt regni successio
vel ꝑpter ꝓparacoꝫ / sic dn̄r
filij mortꝭ ꝓparati ad mortē
Et sic repbati dicūtʳ filij ie
henne / q̄ʳ in illa ꝓparati s̄t
ut dᵗ ꝯ ī lra / Profecto
modus / Hic mgr ꝯcludit q̄ⁿ
xp̄c dicatʳ nat9 de spū scto / Et
intendit / q̄ in hoc ope incarnaᵒⁿᶦˢ
maiorē r̄fulsit grā dei / q̄ pl9
appatʳ spūi scto / quapp̄ dᵗ aug9
in enchi / ille mo9 quo xp̄c nat9
ē de spū scto / insinuat nob
grāꝫ dei / ut ī lra / Et ī sic
tali dr̄ Corpalr̄ r̄plet9 / Conᵗ
ᵈ arʳ / grā solū fuit ī spū / et
nō in corpe / Bonnēt / nōt
q̄ r̄pleᵒ corpalis / Pᵒᵒ dr̄ p̄
oppoꝫ ad umbrā figē / Vitas
eni s̄e hꝫ ad figāꝫ / sic corpus
ad umbrā / Vn̄ repleto corpā
dicitʳ i. ūe / n̄ tm̄ figāte / 2ᵒᵒ
q̄ʳ ipm̄ corp9 fuit ī ūitate
p̄sone assuptū / Vn̄ p̄ corpalē
repletoꝫ intelligit9 / ꝑfectoꝫ cor
et ꝯtinuā aīe unioꝫ / 3ᵒᵒ pt
intelligi / ut dicatʳ corpalr̄
repletg / p̄ s̄ilitudiēꝫ / ad tplicē
dimēsioꝫ / q̄ʳ deitas fuit ī xp̄o
p̄ essentiā / sic in oib9 creatis
et ita p̄ modū longiᵗᵘᵈᶦⁿᶦˢ / et

et per gratiam sic in omnibus sanctis. Et per
modum latitudinis / 2 per unionem / 3 per
modum profunditatis / sic longitudo in aliis
rebus / in pluribus excedit latitudinem
et latitudo profunditatem. Potest
etiam dici / ut glosa assignat aliam
rationem / quare christus secundum hominem dicitur natus
de spiritu sancto / quia fecit eum sanctum
quia homo christus non secundum quod homo est factus
ut ad Ro. 1. gal. 4. / dicitur ergo
conceptus et natus de spiritu sancto
/ non quia spiritus sanctus fuerit virgini
pro semine / quia non recepit semen
sui partus de spiritu s. b. / sed quia
per gratiam dei singularem / et spiritus
s. operatorem / de carne virginis
assumptum est / quod verbo unitum est /
et ita est sententia beati aug. et ambr.
in tercio libro de spiritu sancto. Et
etiam illud textum Conceptus est
et natus de spiritu sancto. Nota quod
quamvis utrumque horum possit dici
/ et de spiritu sancto et de matre
Tamen magis proprie / dicitur conceptus
de spiritu sancto / quam natus / propter sanctificationem
/ que fuit / in ipsa conceptione / et quia
conceptio s. b. in instanti operatus est
post conceptionem ad fabricationem corporis
pertinet. Et hec propositio de / non tenet
ibi materialiter / sed effective secundum potestatem
Sed magis proprie filius dei / dicitur
natus de virgine / quam de spiritu s.
quia nomen nativitatis / proprius appli-
quat ad actum generationis / quam ad

productorem ex nobis / et ideo in symbolo
dicitur conceptus de spiritu sancto / natus
ex maria virgine / ibi ex dicit materiam
de / autem generationem a potestate Sed
queri potest. hic autem circa verbum
apostoli inductum movet aliam
dubitationem. Cum nos dicamus
christum natum / quo apostolus dicat
eum factum ex semine / ad Ro.
1. et factum ex muliere / ad gal.
4. / cum tamen aliud sit fieri
aliud nasci. Respondetur quod per
hoc apostolus quod dixit factum
et non natum / voluit innuere
quod caro christi in utero virginis
/ non est ex commixtione virilis
seminis coagulata / et corpus
effecta / sed virtute spiritus s. fa-
bricata. Item apostolus non simpli-
citer dixit factum / sed addidit ex
semine david / quia licet in
conceptione non intercessisset semen
hominis virile / tamen corpus formatum
est ex carne / que constat ex
semine patrum ex quibus beata
virgo seminaliter processit. Un-
de videtur dicendum / non humano semine
concepta est dum caro in utero
virginis. Hoc enim Recte intelligitur
de semine primo / in quo est
vis activa. Per quam formatur
corpus ex materia ministrata a
muliere / et sic caro christi non
ex humano semine concepta est
i. non a semine virili sed a s

Sed si ex natura a iure instituta
dicta est in littera | ponit homo
generare filios sed non facere
hic non accipitur facere | secundum quod
est quid ad omnem productionem
cative | sed secundum quod importat pro-
ductionem que non est per modum
nature | sed per modum voluntatis
| tatiue et hoc modo non
potest facere homo hominem | generare
re vero dicit productionem mee
per modum nature | Et sic non gre
quod spiritus sanctus genuit christum | licet
christum formavit ex virgine | per volu-
tatem et gratiam | non tamen per na-
turam | Ex his omnibus colligi
ponit alique propositiones | Prima
secundum aliquam acceptionem licet
improprie | spiritus sanctus potest dici pater
christi | quo ad eius humanitatem |
sive creaturae | quia sic tota trinitas
dicitur pater augustinus hominis | secundum
illud deut. 32 | nunquid non ipse
est pater tuus | qui possedit
et fecit et creavit te | Et spiritus
sanctus tamen ex hoc opus formationis
humanitatis christi appropriatur | propter
magnam gratiam | illi humanitati factam
2a propositio | proprie loquendo sicut put
primus requirit generationis humane
ratione | non potest spiritus sanctus dici | aliquo
pater christi | patet quia non tenet
dominantis | quia spiritus sanctus non habet
auctorem principii | super christum
ut deus est | sed magis eius
net tenet humanitatis | quia
ad esse patris aliqui requiruntur 4or
quatuor requiruntur | primo | quod virtute
tute sua activa per primus a
se emissionem | secundum de iure pro-
ducat | secundum quod hoc fiat naturali
modo | unde quod magis philosophus
fecit perfectes per occulta
primum adhibitorum | tamen non fe-
cerunt patres corporum | 3o quod hinc
proprie emissum a se producat
sibi simile in natura | quia pater
et filius debet esse sibi nature
| saltem secundum speciem | quorum nulla
convenit spiritui sancto | in humanitatibus
christi corporum | Ex hoc propositio spiritus sanctus est pater
christi | absolute proposita est neganda
| quia hinc implicat et absolute
posita | intelligitur de illo quod secundum
christum quem ipse pignat | et im-
plicat non methaphorice. 4ta D.o

Preterea inquiri oportet | Supra magister
egit de misterio incarnationis
quantum ad veram unionem nature | In hac
parte intendit inquirere unionem
quia dupliciter contingit precedere inquirendo
| aut secundum fidei stabilitatem | aut secundum
opiniones probabiles | Et ideo pars ista
habet duas partes | In prima dicit
de modo unionis illarum duarum naturarum
secundum fidei assertionem | ostendens quod illa
unio est in persona | In secunda dicit
de modo unionis secundum diversorum doctorum
opiniones hoc ita sit ibi | Ex premissis
emergit questio | prima pars continet

pnte q̄o3 4ᵒ3 / q̄ diuidi̾ i duas
ptes / in pma mouz mḡr q̄o3
quadruplicē / circa vnioz duaz
natu̾z i pp̄sona / sive circa assup:
toz huanē nē a diua / In
2ª v̾o vitatē circa hoc q̄ fiat
/ ibi Hanc dicit̾ hec infcio
sive mq̄ridi vō / et hoc quo
ad tria mēbra q̄o ꝯplite
nota / et q° ad 4ᵐ membrum
magis dubiu / ibi De 4° v̾o
q̄oīs ar lo / p° q̄rit cū maifestū
sit ex dict̾ / vm dī carne
et aiaz sit assūpsisse / in vni
tatem p̄sone / quid horz //
magis ꝯcedendū sit s. / q̄ p̄
p̄ua p̄sona / vel nā natuz
/ vel p̄sona nāz / vel natura
p̄sona assūpserit / 2° q̄rit
an diui ꝯueniat / natura
diuina esse incarnata / sicut
deus est incarnatus / et verbū
est incarnatū / Rñdet ibi
Hec in q̄sitio / q̄ quo illa q°
ad ad est maifesta / et de
hoc pom̾ illa ꝯclu° / q̄ nā
nō assūpsit p̄sonā / nc̄ p̄ª
p̄sona / sed p̄ª naturaz / quod
p̄bat auctoribg / p̄ª c̄ aug̾ in libº
de fide ad petrum c. q̄ue ocāc
sonat ad q̄o3 porta vnde ad ꝯ

De quarto vero quōs

Hic mḡr / soluit quoz / quo
ad mēbrz mḡs diuꝯ / et
diuidi̾ in 3 / p̄mo ponit
auct̾es ad utraqꝫ p̄tem

dubitatōis / 2° soluit ibi
/ nos autē omnes medias / 3°
solucōz ꝯfirmat p̄ auctez da
mas. / ibi / qui filiꝰ ex p̄re solꝰ
p̄ma in duo / p̄mo inducit
auct̾es ad p̄tem negatiuā
2° ad affirm̄a cui videt̾
obuiare / p̄mo intēdit / q̄
scrupulosa est / quo / int̾ doctores
de q̄rto mēbro quōs / s. vtꝫ
nā assūpsit nāz / et statī ad:
ducit auct̾es / a p̄te nēua
/ q̄ruibꝫ videt̾ inuui / q̄ nā nāz nō
assūpsit / Illi vidēt̾ obuiare
Arguit mḡr / ad p̄te āu̾a / s.
/ q̄ nā assūpsit nāz / et ibi au̾ctꝫ
p̄mo ex auctē bti augi de
fide ad petrū caº 3º / dicit
Illa em̄ nā / que semp̄ genita
ex p̄re / nāz nostrā / sine p̄ccō
accepit / Hac autē videt̾ q̄ di
/ q̄ diuina nā / huanā accepit
/ vnitꝫ in illa auctē / nā p̄ō
p̄ p̄sona / quādo dicit̾ illa em̄
natura / que semp̄ genita ma
net ex p̄re / ut sit filiꝰ i. p̄
p̄sona filij semp̄ genita / in qua
e nā diuina / Eꝫ alibi eciā
Hic mḡr / ponit / 2aꝫ auctē / ad id
s. / q̄ nā assūpsit nāz / et c
B augi / p̄ō d̾ t. c. 1 / dicit
Ecia semp̄ zepius inuocꝰ sons
e / forma fui accipiēs ꝯ / ibi
aut capit̾ forma p̄ nā / ut
sūt mḡr ex auctē B augi
in de fide ad petrū / m̄° forme
nomine / nāliꝫ plenitudine debē

intelligi .i. plena nāz 7 p
fecta | Unde fōr hic no q
ut dicat relacōz ad infortu
(nij) rem | quia illa e in dimi
nūa infortā p deitate | sed
... q dicat hic tudine | (nij) mod
intelligendi | quia sic diuitas
... sic in tone forme | respectu
dei | nulla tn̄ est ibi dicā dei
ad ... alter | illud poz capi
forma p ... matie | Sz
auctas ad ... idem | tage
ibi | quod est ... in ex
plicatōe | Ex vis autez
Hic mgr arguit | ad oppo
... ex vis augi allegat
... sed forte | vide
mini | solid ... carne facta
Nos autem | hic mgr
soluit questionē | quo ad ... mich...
sanctorum auctes contradō | 7 dicit
| quod psona filij assumpsit
nam humanam ... q
nā diuina | assumpsit nam humā 7
nā 7 ea sibi vniuit i filio |
| 7 ex hoc ead conce | q nā diuina
dē incarnata | sz tu obiciat | q preicā
q solus filius accē formā
serui | R | q p hoc non ex
nā diuina | sz alie due psone
| ab accepcōe seruilis forme | Hic
illud quod dō ... Toletano |
sz illud | q est ppūn filij | non
quod est cōe trinitati | hominē
accepit | sic intelligis est | q nā
diuina coniūt sibi nām humā
| in ... in tribus psonis

| sz solū in psona filij | hoc
ostendit ex verbis Jo. dasc
libo 3o cao pmo | dicit | In huā
dei ... [illegible] ... i diuina
... z pstas nāq deitatis
cona cuius oppostasion i pha
incarnata | et non tene ...
omis ibi ... | q ...
q sup ... diuinis | et esset ...
| sz tn valet | quāto pstat
... et non tenet ibi ...
| sed expone ... q id est | ne fiat
nugacio | Sed queritur |
Hic magr mouet dubitacōs
... | R po fat hoc | 2o as
signat ... ...
| sz tunc deus non assumpt
psona hominis | ibi | Ideo no
non psona | Tercio obit
... hoc | q dixit hic aliquibus |
Prima dubitao stat in hoc
| ... est | q diuina nā
sit incarnata | sz idem est
incarnari 7 carne fieri | ergo ...
| q diuina nā sit ... ...
Respondit mgr | sz dicā contra
... sit scripta | attenda
esset ex ... intelliga | quia
| natura diuina dē incarnata
| sz q auct ... non exprimit
| ... est ... | q tenere
assoce | ... nature
in nam | ... ... hic
... | q licet nam incarnari
| sit ... carne ... | ...
tn oz | q hoc sit ... carne
fieri | Si autem natura

Secundo dubitatur an natura divina
assumpserit naturam hominis quare non
dicitur filius hominis vel esse homo sed
verum dei Respondetur quod dei filius
dicitur factus homo non solum quia
hominem assumpsit Sed quia ipsum
in unitate sue persone
accepit sed divina natura non accepit
hominem in unitatem sui quia substancia
ta deitatis naturam persone singularis
existit Cavendum tamen incidenter
utrumque concedit Sed cum vero
Hic magister assignat causam quare non
concessa persona hominis assumpta
sit autem est Christo quia substancia
nature Christi anima et carne contracta
propinqua fuit persona sed sicut anima
et caro fuerunt unita sic et
fuerunt assumpta licet alia
fuit unio anime et carnis et
alia utriusque cum verbo Hic
a quibusdam Obicit
magister quod persona ut Boetius
in libro de duabus naturis
in Christo est rationalis nature
individua substancia Sed magister sic dicit
persona est substancia rationalis
in dividue sed alia est huiusmodi
est persona Et cum anima sit alia
sequitur quod persona sit assumpta
Dicit magister quod anima non est persona
quia alteri est unita sed nisi
fuit alia nisi esset alteri unita
Et magister concedit quod anima separata
potest dici persona sicut angelus
dicitur persona Sed in hoc magister
qui non tenetur Aliter quidam nituntur

Iste aliter opponunt Verum dei assumpsit
hominem ihesum christum ut patet per
Augustinum in expositione symboli Et
tradit hoc esse credendum sub
anathemate sed illis homo est persona
sicut patet supra distinctione v. Verbum quem
elegisti et assumpsisti Et dicit
hoc de homine assumpto Respondet
Augustinum quod cum dicitur hominem
esse assumptum respiciendum est
ad naturam et non ad personam et
ideo querenti an aliquis homo
sit assumptus a verbo respondendum est
sub distinctione Si enim per hoc querit
queris respondeo quod non si de natura
hominis dico quod sic

Sexta distinctio Textus

Ex premissis autem emer-
git questio Supra
determinavit magister de modo illius
excellentissime unionis secundum fidei
assertionem In hac parte determinat de
ea secundum varias doctorum opiniones
Et quia secundum varietatem opinionum
variatur intellectus locutionum
circa illius sanctissime unionis misterium
Ideo pars illa habet duas partes In
quarum prima circa unionis misterium
plures explicat opiniones In secunda
vero ostendit qualiter secundum diversas opi-
niones declarari debeant ambigue
locutiones // hoc ibi Sed iam Et dum vero
Prima dicit deus factus homo
prima dividitur in duas partes In quarum
prima magister ponit ambiguas locutiones.

In secunda vero circa modum unionis
explicat diversas opiniones. Ibi In hiis
autem quidam ecclesiastici. Et hec
pars subdividitur in tres secundum tres
opiniones. In quarum prima ponit primam
in secunda 2am in tertia 3am. 2a ibi
Sunt autem et alii. Tertia ibi Sunt
etiam alii. Prima opinio innuit tres questiones.
Prima an hiis locutionibus deus factus
est homo, deus est homo, homo deus,
filius dei factus est filius hominis
significetur quod deus factus est aliquid vel
quod deus est aliquid. Ita quod homo dicat
aliquid substantialiter de Christo. Sed tunc dicitur
homo est deus, ad substantiam dicatur esse
deus. Secunda questio movetur
Et an ita convertatur. Dicitur enim sic
dicitur, deus est factus homo, et filius
dei factus est filius hominis, ita convertatur
ergo dicetur homo factus est deus. Et
filius hominis factus est filius dei. 3a quaestio
si dicatur quod in premissis locutionibus
non dicitur deus factus est aliquid, vel esse
aliquid, quo ergo dicte locutiones sunt
intelligende. In hiis autem perfun-
ctis magister unionis modum diversorum
explicat diversas opiniones. Et secundum
tres. Et primo ponit primam opinionem
cum sua confirmatione. Ibi Secunde de suo.

p[a] oppinio

Prima igitur opinio principaliter tangit
quatuor. Primum est quod in incarnatione
verbi constitutus est quidam homo ex anima
rationali et carne humana, et ille
homo cepit esse deus, non quod natura
dei sit persona vel, et deus cepit
esse homo ille. Secundum dicitur ex anima et corpore

non solum unita ad constituendum
humanitatem, sed verum hominem.
Tertium est quod ille homo assumptus
est a verbo. Et unitus verbo. Et tamen
est verum. Et ex hoc videtur sequi
quod ille sit assumens et assumptus.
Et tunc dicunt quod per illa assumptionem
deus est factus homo, quia
deus cepit esse quedam substantia
ex anima rationali et humana carne
subsistens. Quartum est quod illa substantia
facta est deus, non tamen per mi-
grationem nature in naturam, sed humanitatis
veritate utriusque. Factum est ut
deus esset illa substantia, et illa
substantia esset deus. Unde vere
dicitur deus factus est homo, et
homo factus est deus. Et de
consimilibus locutionibus. Contra tunc est quod
ille homo non est compositus ex
divina natura et humana, tamquam
ex partibus suis, sed solum ex
anima rationali et carne humana.

Secunde de sua confirmatione. Hic
magister inducit auctoritates quibus
innititur dicta opinio. Secunda Contra dicit quod
hec opinio falsa est. Ponit enim
ex anima Christi et eius carne
non tamen constitutam esse unam naturam
humanam, sed esse unum incarnatum
suppositum. Unde dicit quod filius
dei assumpsit aliquem hominem
non tamen naturam humanam, ad quod
sequitur quod in Christo essent duo
supposita, quod est falsum. Dicebat

est | quod deus est homo | et eciam
dicebat affirmationem primi assu-
mens deum assumpto | et ex hoc
consequebat | quod christus esset duo
| id cum alius sit assumens |
alius assumptus | et christus sit
deus assumens | et homo assump-
tus | etc. **Sunt autem et alii**
Hic magister ponit terciam opinionem
| que consistit in libro sententiarum | que
illa concordat | tamen ponit in
pluribus | scilicet in primis duobus in-
venitur veritas | Sed discordat
in 3o | quia dicit | quod christus
qui est deus et homo | non
solum ex anima et carne compositus
est | sed ex tribus substantiis | scilicet di-
vinitate | anima et carne | et quod
sit tamen | una persona | Quod dicit
| quod ante incarnationem illa persona
fuit simplex | sed in incarnatione
composita | est | ex divinitate et
humanitate | 3o per medium ter-
minos dubios | dicit | quod propter
hoc | non est alia persona | quam
prius | sed eadem | que prius erat
persona dei | incarnatione | facta
est persona hominis | non ut essent
due persone | sed una persona
dei et hominis | et que prius
erat simplex | et tamen in una
natura existens | iam consistit in dua-
bus | et constat ex duabus
Hoc ponit etiam per medium ter-
minos dubios | licet dicat | quod

persona facta est persona hominis
| vel quod persona illa facta est
quedam subsistens | ex anima et
carne | non tamen debet concedi | quod
persona illa est facta | non enim
est facta persona | vel substantia | vel
natura | **De hoc augustinus**
Ponit auctoritates | pro dicta opinione
3a | quod christus | sit una ypostasis
composita ex divinitate et humanitate |
Et primo ponit auctoritatem augustini
in libro Smaragdi(?) apostoli | sicut sa-
crificium ecclesie | ex duobus constat |
scilicet specie visibili | et carne in-
visibili | et sacramentum christi | sic christi
persona constat | et conficitur | ex deo
et homine | Et nota quod in 3a auctoritate
ponit hoc nomen caracteristicon
| quod possumus exponere | dicens id est distinctam
ydiomatum | id est proprietate | Unde ca-
racteristicon id est proprietatis signo vel
forma distinctum | Caracter enim
grece | est ymago latine | nomina
vultus | effigies | forma vel stilus
| figura | litera | vel signum | quo note
proprietatibus imprimuntur | Unde et ipsa
nota aut signum est caracter
Hec Hugo | Ydioma componitur ab
ydios grece | quod est proprium latine |
et hemia(?) quod est sermo | vel mo-
dulacio | Unde ydioma est proprietas
loquendi in qualibet lingua
Hic queritur per proprietate distincta
ca ~~[illegible]~~ |
~~[illegible]~~ **Sunt
certe alii** | Ponit magister

zam opinionem que consistit in
l. Secundum est quod in incarnatione
nec persona nec homo nec
aliqua substantia est ex anima et carne
composita sed anima et caro sunt
sicut unita verbo vel nature verbi
quod ex illis duobus scilicet anima et
carne vel ex hiis tribus scilicet
anima carne et divinitate nulla
substantia vel persona fiet sive compo-
neretur. Tertium quod tangitur ibi
Sed illis duobus est talis quod hec
duo scilicet anima et caro advene-
runt persone divine sicut indu-
mentum quo in orbem actis
congruenter ad. Quarti ideo dicitur
factus. Hic magister tangit tertium
quod est in modo dubium quia
ex primo dicto videtur sequi quod
deus non sit verus homo quia
non assumpsit hominem ex anima
et carne compositum. Secundum illa
opinio quod adhuc sit verus homo
eo quod accepit veritatem carnis
et anime in unitate persone non
sic quod aliqua res ex carne et
anima composita sit una persona
cum verbo vel sit verbum sed
quia illis duobus vero accidentibus
non est facta persona secundum
divinus nec persona est quia prius
non habuit animam et carnem est
per huiusmodi assumptionem immutata
Quartum est quod cum dicitur deus
est homo non est sensus quod deus sit
aliquid verum quod homo homo cum hoc

non predicatur per modum substantie
sed per modum habitus per quem
modum id est quo scilicet habitu dicitur
vestitus quia si esset homo
predicaretur de deo sequeretur
quod si assumeret in sexu mulie-
bri hominem verum esset quod
deus esset mulier. Sed dicit
Bonaventura quod hoc sit impossibile
scilicet quod ipsi dicunt ex anima et
carne non componi aliquam substantiam
quia ex materia et forma resultat
unum compositum quia anima habet
naturalem inclinationem ad corpus
Tertium implicite illius opinionis est
quod dicit Illis duobus velud
indumento verbum dei vestitur
ut in orbem actis congruenter
appareret quia non debuisset
assumpsisse animam [illegible] ...
In sexu muliebri. Sed quod si
fecisset nullum in genus fuisset
quia aliud ordine statuisset
sed tertium ordine institutum fuisset
sed inquinementis ipsum humanam
naturam in sexu muliebri as-
sumere. Hec autem hic
magister ponit auctoritates pro dicta
opinione probans primo quod per in-
carnationem persona verbi non est
immutata nec humana natura uni-
ta verbo [illegible] ... hoc
quo alii volunt arguere ista
duo in singularitate persone unum
dei assumpsisse utramque in parti-
culari per dicti illis duobus accidentibus

verbo non est personarum unus auctor sed quia hec persona quod columba in qua spiritus sanctus apparuit assumpta erat in unitate persone sicut quibusdam videtur sed particularis quod est falsum. Deinde ibi De quibus tractans. Probat primo quod homo dicitur de deo secundum habitum, ponendo multas acceptiones habitus, ut habitus anime, de quo in prima parte qualitatis, vel corporis de quo in secunda specie, naturalis potentia vel impotentia, vel habitus corporis que inesse accidunt, de quo in predicamento habitus. Deinde ibi Nunc vero habitus intellectus aliquid previdendum. Adhuc habitus quia quidam mutat id quod suscipiens et non mutatur, sicut sapientia quod intelligitur est alteratus; posset etiam intelligi de increata sapientia, quia mutatur de non esse ad esse, saltem sapientia creata. Secundo que accidunt ut mutent et mutentur. Tertio que accidunt et nec mutant nec mutantur ab ipsis quibus accidunt, sicut annulus per quem non oportet ipsum digitum mutari, saltem secundum aliquod absolutum quamvis in eo fiat aliqua relatio per plures annuli mutationes; si ipse digitus taliter quiescat, qui tamen imponit sibi annulum. Quartum habitus mutatur tantum ut vestimentum. Deinde applicat ad ultimum genus ad propositum sibi. Quod genus congruit, et quod ibi dicit: et habitu inventus est ut homo, non sibi id est ut sibi innotesceret, ut homo sed dicit doctor, quod illa unio magna habet similitudinem cum predicto habitu, qui habitus inspirat adiacentiam alicuius speciei, ut vestimenti aut calciamenti etc. Sed alia predicta naturalibus utriusque non fuerat. Unde natura humana habet similitudinem cum habitu adiacentia quantum ad tria: primo quia advenit persone divine habitu esse completo sicut faciunt habitus et omnia accidentalia. Secundo quia est in se perfecta et advenit alteri sicut vestis advenit homini. Tertio quia ipsa melioratur ex unione ad verbum et non mutat verbum sicut vestis formatur secundum formam vestimenti et non mutat vestitum. Deinde circa finem distinctionis dicit non fuit habitus ille vere homo sed ut homo, quasi diceret non dico simpliciter homo quia non per omnia similis nobis, sed dico ut homo quia non habuit carnem peccati sed similitudinem peccati. Ad rationem secundam

Notandum iuxta totam distinctionem quod dicte tres opiniones in quibus conveniunt primo quibus corpus, per unum

Nota 2o

Nota bene

Persona in xpo / s3 diuina
ꝑ quas recedunt / ab herisi
nestoꝝ / 2o ponit in xpo
duas naturas / s3 diuina
et humanaz / q̃ constat ex aīa
et corpe / p q̃o recedunt
ab herrore eutices / qui po-
suit in xpo ēē tm̃ vna
naturaz / 3o concedunt has
duas sbas / humane nature
esse assumptas a vbo / ꝑ hoc
vitant errore manicheiꝝ / q̃
negabant carnis assumptoz
4to dicit / naz assumpta no
pextitisse / an vnioṇe /
p hoc evadunt errore dico-
en / q̃ dixit p̃mo assumpsit
in tp̃ᵃ / et tūc fuit homo
ꝑgera aut assumpsit carne
in vtero virginis / et ut
dicit sctꝭ thomas / vitaꝝ de
error origenus / qui po-
suit / duas creatas / aīa cor-
pora / Nō 2o Harum est de dra
dictaꝝ opinionum / dicit p̃-
mo 3a a duabꝭ p̃mis
q̃ ista ponit aīaz et cor-
pus / s3 composite / a p̃sona
vbi assumptas / et ita no
homo fortius quo adueni-
ente ē assumptus / s3 solu
modo ꝑtes humane nature /
s3 p̃me due [illegible] pont
aliquod compositum / ex aīa et
corpe / assumptu fuisse / 2o
est dicit 3a ab eisdem p̃ms
q̃ ponit has duas sbas

s3 aīaz et corpꝭ iunctas vo
actuṁ / sicud vestis adiungit
homi / et sicut angelꝭ assumit
corpꝭ / ut in eo incedat / sed
p̃me due ponunt eas sibi
comptas ad esse ꝑsonale iunctas
verbo / Dicit est 2a a p̃a
qua p̃ma dicat / q̃ illud assump-
tum ex aīa et corpe constitutum
/ sit hic homo / 2a aut dicat
/ q̃ humanitas / que no ē p̃e
homo in se / licet habeat ho
q̃ sit homo ex vnione / sui
ad diuina ꝑsona / 2o etiā
dicit ea a p̃ma in hoc / q̃
2a dicit / q̃ ille due sbe as-
sumpte / no ꝑtinet ad ꝑsona
diuina / q̃ sicud ante incarnatioẽ
solum subsistebat in diuina na /
et fuit simplex / ita post incarnatioẽ
subsistebat in diuina na sol
et humana / et est ex eis composita /
s3 p̃ma dicat / q̃ hec assumptu
no ꝑtinet ad ꝑsonale vnij /
ita q̃ ꝑsona vi / in ipsa sub-
sistat / sed ꝑ assumptioẽ fcm̃
ē / q̃ ꝑsona vi / esset homo
compositus ex aīa et corpe / et
tm̃ mansit ita simplex / post
incarnatioẽ sicut ante / Do septia

Sbiudu p̃ma vēo dicat
Supra narrauit aūc multos
opiniones / quas in hac p̃te appli-
cat ad compositu principale videlicz

ad explicandas ambiguas locutiones
quibus unio facta quo sint istae dic-
tae. Primo exponit eas secundum oppiniones
singulas. Secundo velut lectori iudicium
de dictis oppinionibus, ibi Satis
diligenter. Prima pars in tres divi-
ditur partes secundum predictas tres oppiniones
secundum quarum primam explicat lo-
cutiones ambiguas secundum primam oppinionem
in secunda vero secundum secundam oppinionem, ibi In se-
cunda summa. In tertia secundum tertiam, ibi
in hac (?) tertia summa. Prima pars dividitur
in duas. In quarum prima inponit primam
sententiam ambiguas locutiones exponit
in secunda vero ea que predicte oppinioni
videntur contraria dissolvit, ibi Hunc
autem sine. Primo itaque dicit quod secundum
oppinionem primam concedendum est quod deus
est factus homo et homo factus est deus
quia deus cepit esse quedam
substantia rationalis que ante non
fuerat et illa substantia cepit esse
deus, non quidem natura vel [illegible] mutatus,
sed gratia. Et hoc concedendum
est quod corpus inceptum homo est
predestinatus filius dei est quia
dicitur quia illa substantia cepit esse
deus, id est quedam substantia est deus
que non semper fuit deus et
quedam substantia est deus que non
est divina substantia, et deus est aliquid
quod non semper fuit. Videtur
etiam quod totum illud sententias
testimonia Augustinus qui dicit
factus est sine dubio quod
prius non erat. Augustinus quoque addit

secundum carnem quod deus verus erat prius
(...) aut veritate sed ingenii non
deviat sed lectoris studio co-
mittit. Dictum autem Augustinus secundum
sanctum Thomam sic exponitur factus
est quod prius non erat, id est ha-
bet naturam quam prius non ha-
bebat. Item in In secunda vero hic autem
exponit locutiones secundum secundam oppinionem
et primo facit hoc, secundo solvit ea
que videntur adversari ei, ibi Deviant etiam au(ctoritate)s.
Primo exponit illas in quibus
fit predicatio mediante hoc participio
factus, dicens quod cum dicitur deus est
factus homo, intelligitur quod deus
cepit esse subsistens in duabus
naturis vel tribus substantiis et ergo
cum dicitur homo factus est deus
intelligitur quod subsistens in duabus
naturis factus est deus vel
cepit esse deus [illegible]
[illegible]
[illegible] Sic Rursus homo intelligitur
est incepto in duabus naturis
subsistens vel potius intelligi-
tur quod deus assumpsit hominem
et homo assumptus est a deo. Et
hunc sensum confirmat quod dicit
Augustinus primo de trinitate capitulo secundo. Talis
fuit illa susceptio que hominem
faceret deum et deum hominem,
ex quo patet quod homo dicitur factus
deus et econverso, quia deus assumpsit
hominem. Variant autem hic
ingenii, aut quo intelligitur lo-
cutiones. Inducit hoc vero est, cum dicitur

Deus est homo | vel homo
est deus | et dicit | quod variatur
intellectus cuius ratio est | quia divina
natura | hic predicatur de persona
Christi | non autem humana | et ideo
cum dicitur deus est homo | non de-
notatur quod deus sit humana natura |
sed quod deus sit persona sub-
sistens in duabus et ex duabus
naturis | sed cum dicitur homo
est deus non denotatur quod natura
humana sit deus | sed quod persona
consistens in duabus et ex duo-
bus naturis est verbum | vel di-
vina natura | ita quod de persona composita
predicatur persona simplex | scilicet
verbi | vel natura divina | Sed est enim
Christi persona simplex vel com-
posita | non sed de toto sermone
quod hic tamen Christus unus esse | per uni-
onem duarum naturarum | in una persona
perfectus | Tertio cum dicitur | Deus est
homo | homo predicat personam
in duabus naturis | sed cum dicitur
homo est deus | deus predicat
naturam simplicem | vel personam
et ille tamen homo sit persona
in duabus naturis | et hoc vult
magister in principio littere | variatur autem in-
tellectus quod in fine ponitur | non est autem
de dictione natura vel persona | hoc
intellectus | non quantum ad rem | sed
quo ad modum significandi et spe-
cialiter componere quod hic perfectus sumitur
quo ad compositionem humane nature cum
divina | que nunquam esse composita | et non simpliciter

Illud pertinet ad tale signum ∴ verte folium

Sic textus iste dicitur

sed unio absque compositione | sed quo
ad compositionem partium humane nature
scilicet corporis et anime | eadem est ratio | Sim-
liter capitur compositio | prout est aliquid
cum alio positio | et sic est unio
humane nature cum divina | simpliciter unio
divine nature cum humana | et dicitur
compositio | et sic dicebat illa opinio
Christum esse compositum | non quia ipsa
persona Christi | sit ex pluribus na-
turis | sibi unitis | et tamquam
eius partibus constituta | sed quia
ante incarnationem fuit subsistentia
unius simplicis nature | scilicet divine | que
est realiter ipsa Christi persona | sed
post incarnationem facta est subsistens
duarum naturarum | scilicet divine et humane
cum qua posita est | et sibi unita
et sic potuit sustineri [illegible] illa
opinio | hic quia verbum compositum est simpliciter
est | eo quod quando contrahitur esse | sed ex
unione plurimum humanitati minime
inclinationem ad constitutionem eius
que admodum est compositus homo
ex anima et corpore | tamquam ex partibus
suis | ex quibus constat integraliter |
et propter hoc doctores huius temporis
ipsum compositum tenent | declinatur
vocabulum compositum | et sic excepto
vocabulo compositum | illa opinio
esset vera | unde non dicunt | hominem
esse duos | scilicet deum et hominem | sed
unum et eundem | non aliud et aliud
| sed nec alium et alium | ut
patet circa finem littere | etc.

Sequens glosula pertinet ad litteram B signatam in fine 9

Sed hiis videntur / dicat / in littera
nec est diuina deitate a sua similitudine
nec humana aut quasi in diuina
natura, ac in contraria dispa
hoc dicit contra hereticos / qui dice-
bant / quod caro illa / quam sumpsit diuinam
a virgine / sunt absorpta a diuinitate
et in nichilum redacta / In illa
est littera intricata / Damascenus dicit
naturam corporis / non esse conuersam
ipse eadem corpore / quod primus de-
clarauit phisica tunc / propter ante
hylas / secundo est / dictum est /
ita sine illius littere / dicatur
quod autem paulus in glosa ad Ro-
manos / qui factus est ei / verum
est deus / non caro assumpta / quia
verum caro factum est / Respondetur
/ quod ibi ponitur pars pro toto / pro homo-
dochey / secundo quia assumpsit humanam
naturam / ideo est homo / igitur
quia carnem carno / Richardus dicit
quod non potest ita dici caro sicut
homo / quia assumpsit carnem / non
ipse / sed ipse anime iuncta / et
ita assumpsit carnem / non ut suam
totum / sed ut partem totius / sic
non assumpsit ypostasim / Isti
dicunt / Hic magister / ostendit / quo
intelligatur locucio / incidenter hoc
pertinet / predestinatus / Et de hoc
dicatur / quod Christus est predestinatus
non inquantum deus / vel inquantum
subsistens / in natura diuina / sed
inquantum homo / subsistens in
duabus speciebus / scilicet anima et corpore

Sequitur ibi determinant enim / Volunt in-
auctoribus / que videntur huic contrariari
opinioni / Et primo illas / que vi-
dentur probare / quod homo potest assumptus
/ que omnes sunt intelligende / de
natura humana / que est vnita
verbo / in singularitate persone / ita quod
eadem persona / que prius erat
simplex / nunc est composita / sine
mutacione nouit / et sine sui mutacione
Et ideo alia est composicio in corpore
/ scilicet que est ex tribus speciebus / quam
in aliis hominibus / que solum est
ex duabus / negat enim naturam
humanam esse personam vel filium /
Sicut pater vnus est deus / et homo /
et filius dei / et hominis / ita eciam
est aliquid vnum et idem / et non ad
et aliud / sicut [redacted] nec est alius
et alius / sed vnus et idem / sicut
dicitur in simbolo / non duo tamen / sed
vnus est Christus / Sed hiis vero
Hic magister / obicit / quod vltra
dictum / quia dicit / augustinus super
Iohannem / aliud est verbum dei / aliud
homo / licet non potest alia persona
verbi / alia hominis / quia vtrumque
est Christus / Sicut augustinus ad feli-
cianum / Respondetur / contra dicta
opinionem / quod cum dicitur / aliud verum
dei / aliud homo / sine alia forma
deus / alia homo / Secundo / quod Christus
est alterius nature / inquantum deus / et
alterius nature / inquantum homo / et ad
est natura [redacted] homo / et ad est natura

.. Hec glosa pertinet ad C litteram signatam in fine.

A

B

vf. C

qua est deus / et ideo dicit
Iohannes damascenus / quod nulla est ibi
facta compositio / vel unionis natura
ad invicem / nec enim divina re-
cessit a sua simplicitate / nec hu-
mana composita est in divinam / sed
in composita non divisa / id est indi-
cernata deitate / Item quod duobus
iste, sed humana et divina / composito
est una natura / quod probatur / quia
natura composita [illegible] non est
consubstantialis / alicui componentium / sicut
composita ex elementis / non est ignis
nec aer etc. / si ergo christus
esset unius nature composite / talis
natura non esset consubstantialis nec patri
nec matri / et ita nec esset deus
neque homo / sed solum christus / Ita
quod hoc nomen christus non esset
nomen de duabus naturis
in christo. Et ideo subdit damascenus
Nos autem dogmatisamus christum
non esse communem naturam, quia sic diceremus
hoc nomen christus / esse nomen persone /
Non tamen dicimus communem / quo ad neque
sed significat quod ex duobus indivisibiliter
divinitate et humanitate / et dicimus eundem
esse perfectum deum / et perfectum hominem
ex duabus et in duabus naturis / scilicet
divinitate et humanitate / Item quod hylarius
ostendit / quod non sit alius filius
dei et filius hominis / Item ibi
Quod est dictum / hoc est quod solvit
quo modo illud intelligatur / quod quia dicitur
quod ex utraque est christus et una persona /
est / quod utrumque est christus et una persona
sicut allegatum est in dicto capitulo
In opere preterea / in textu talis sed non
de suo sensu / et in illa dicto 3 capitulo

persone sed non composite / quod heticum
est quia eutices loquebatur ita quod
reprobavit boetius in libro.

Sed huius videtur adversari / Id quod dicit
augustinus primo de trinitate / Respondetur quod dicitur
quod utrumque dicatur esse christus et una persona
ad illud interpretandum / quod post ea quod est unigenitus et una persona subsistit
Una persona / sed suscepit etc. / sed sicut
tunc est etiam in bonitate persone / Ita etiam quod
permansit unius persone / Non tamen
sit quod caro et anima sint deus / quia
ut dicit Iohannes / verbum est deus
non caro / Est autem et aliud
Hic magister solvit aliam obiectionem
que probat / personam / non esse com-
positam / quia dicit augustinus in maiori
quod christus est una persona / gemine
substantie / nec tamen dicitur / pars humane
substantie dici potest / alioquin [illegible]
filius dei / antequam susciperet for-
mam / non erat [illegible] totus / Respondet
illi / quod persona illa / non ita constat
ex deo et homine / quasi totum ex
partibus / quia sic pars salvat quod re-
sultat ex illis constitutum / quod non
erat / quare non est de ratione sed
ratione illius unionis / que non est
unio propria / est inexplicabilis
Unde tamen dicitur / quod ut dicit
augustinus / nec tamen deus est pars huius
persone / quod in nomine dei / propria
significatur / et hoc materia est / quia
persona non est pars persone / In-
ducat igitur summa / Hic magister
exponit dictas propositiones / et in
capitulo 3 / Et primo exponit
quo intelligatur / quod deus est factus
homo / Dicit / quod cum dicitur / est factus
homo / significatur / quia accepit hominem
/ et cum dicitur / deus est homo / intelligitur

in utraque natura /
divina scilicet et humana /
ita etiam susceptum
dicitur esse

quod est filius hominis. Et cum dicitur
homo factus est deus, intelligitur
quod homo est assumptus a deo. Simili-
ter cum dicitur homo est deus, significatur
quod filius hominis est deus. Sed
quando cum dicitur homo est deus, vel
in plurali dictus vel persona, saltem
humanata. Et ut ... quod predicatur
persona sua, per Cassiodorum dicentem
factus est deus humanus, qui esse
in assumptione carnis deus esse
non desistit. Secundum istam de
hac opinione, quod cum dicitur deus
est factus homo, multipliciter est
intelligenda. Vel cum intelligitur
humanam naturam deum accepisse, vel
verbum incepisse esse humanatum.
Et non sic deus incepit esse
verum humanatum, sed incepit esse
verum. Secundum istos hic magister ex-
ponit quod Christus dicitur pre-
destinatus. Dicit quod Christus secundum quod
homo est predestinatus filius dei,
quia ab eterno predestinatus est
ei et in tempore per gratiam collatum
ut ipse Christus homo sit filius
dei, quod confirmat auctoritate Augusti-
ni libro ad Simplicianum et Hylarii Rp-
cciam. Dicit magister quod
secundum illos intelligatur Christus esse
minor patre secundum quod homo. Dicit
enim hoc esse dictum secundum habitum
susceptum, scilicet hominem, per hunc vi-
sum, quod confirmat per Augustinum primo
libro de trinitate capitulo quo dicit

Deus filius deo patri natura est equalis,
habitu minor. Et quia secundum habitum
accidentalem est verbum incarnatum, ideo di-
citur deus humanatus, non homo
deificatus. Et licet hic
magister dicit quod non sit simpliciter
concedendum quod Christus sit ho-
mo dominicus, Augustinus enim libro 2° de
sermone domini in monte dicit
Christum esse hominem dominicum, sed
primo retractationum capitulo 18° hoc re-
tractat dicens: utinam hoc dixi-
sse nunc nollem. sspizta undi
non esse dicendum, quamvis ... de-
fendi possit. Unde quia homo
denotat divinam personam, cum di-
citur Christus est homo. Et ideo dominicus
non debet de ipso predicari,
quia videtur esse suppositum quod
divina persona dominium habet
hanc fiepiao, non esse.
Nota diligenter. Hic
magister relinquit medium duarum
opinionum. Deinde concludens cum hac
asserens quod deus assumpsit hominem
et quod homo transiit in deum non
per quod humana natura versa sit
in divinam vel conversa. Sed quia
homo glorificatus in unitatem
divine persone est assumptus. Octa d°

Post predicta. Hic
magister determinat de hiis
que unionem concomitantia dicuntur
de deo. Hic determinat de hiis

que conveniunt ei / qui ad unio-
nem dividitur in duos / primo declarat
de hiis / que conveniunt unioni naturae ex
unione ad alia // 2º de hiis
que conveniunt persone / ratione naturae
assumpte [Distinctio 10] Solet autem a
quibusdam / prima in duos / primo
determinat / quid conveniat divine
nature / ex unione ad humana //
2º quid conveniat humane / ex uni-
one ad divinam / ibi Postea in-
vestigari oportet // prima in 2
secundum duas questiones // 2ª ibi queri
etiam solet // primo querit / utrum con-
cedendum sit / quod natura divina sit nata
de virgine / sicut dicitur esse incar-
nata in virgine / Et videtur quod
non / quia non est nata de patre
ut patet supra libro primo distinctione quarta
/ nec de matre / aliter enim aequa-
liter haberet nomen filiationis in
humanitate / quod illud non tenet
in divinitate / Quod affirmativa pars
arguitur / quia hoc est deum nasci
de virgine / quod assumere naturam
humanam in virgine / sed natura divina
assumpsit [illegible] humanam / ut supra
dictum est / distinctione quinta / in illo capitulo nos
autem omnis mendacii / De hoc
etiam loquitur / Augustinus in [illegible] libro de
fide ad petrum capitulo 3º / per duas
nativitates / non possunt temporaliter concipi
et nasci ex natura humana / in qua
secundum praeceptorum veritatem humanae natu-
rae temporaliter conceptorum et nati et in essentia
in se divinitatis acceperit // ex quo
videtur / quod natura divina sit nata
et concepta de virgine / Istud videtur
innuere pars quoniam negativa
Et ad Augustinum dicitur / quod si verba
sua diligenter attenduntur / prius
de persona intelligi debet / quam
de natura / Et secundum hoc erit re-
spondendum ad rationem / quod nasci
plus includit / quam hominem
assumere in utero virginis / quia
dicit personam procedere de persona
per personam humanam naturam
in se / Et in unitate suppositi
assumpsit / Sed divina natura non
assumpsit humanam in unitate
naturae seu naturae / Deinde ibi /
Queri etiam solet / querit utrum
concedendum sit / quod bis sit
bis natus / sicut conceditur / quod est filius
dei / Et filius hominis / Videtur
quod sic per Augustinum / in libro de fi-
de ad petrum capitulo 2º / manifeste hoc
ponit / quod dei filius unus et idem
natus est ante secula / et natus
est in seculo / utraque nativitas
est unius filii dei / hoc etiam dicit
Johannes damascenus /

Nona distinctio

Postea investigari
oportet / Nona distinctio
pars / quid conveniat nature
divine / ex unione ad huma-
nam / Hic autem / quid conveniat humane
ex unione ad divinam / Et dividitur
in 3 / primo movet questionem / 2º
solvit secundum unam opinionem / ibi Ideo
quibusdam / 3º secundum alia / ibi Alii

aut placet || Primo quit / utrum
caro xpi / et cui / debeat ado-
rari / adoracione latrie / et videtur
quod non / quia latria est cultus
soli deo conveniens / Item si [illegible]
exhiberetur creature / committeretur ydolatria
Secundum primo / Item opinionem quorundam
mentiti presertim tenendo / quia cul-
tus soli divinitati debitus / non
est humanitati [illegible] attribuendus
/ sed sciendum est de latria / quod latria
dicitur pietas / grece autem theosebia
i. dei cultus / vel eusebia i.
bonus cultus / Et consistit in di-
lectione / quantum ad honorem intellectus
deo exhibitum / et in sacrificiis
/ que in eius honore assumuntur
|| Et in reverencia / Item quod corpus
nostrum ei in obsequium exponimus
per genuflexiones / Et humanitas
hiucitas aut xpi / adoranda est
adoracione dulie / non sola illa
que communiter exhibetur aliis crea-
turis / sed illa que sibi soli
convenit / Et yperdulia nuncupatur
Deinde Item Alius aut placet
Ponit sentenciam / aliorum dicencium /
humanitatem xpi / una adoracione
cum verbo esse adorandam / non tamen
prout ipsa sola vel nuda in-
telligitur / nec propter se / sed prout
est verbo unita / et eciam propter unum
/ tunc scabellum pedum est / Et in
hoc non sunt quibus soli creatori
/ sed creatori in creatura assumpta
/ Et hoc confirmat auctoritas / Jo. dami

qui dicit / quod caro xpi adoratur
in una verbi ypostasi / que ypostasis
generata est / non tamen adoratur / ut
nuda caro / sed ut verbo dei u-
nita / quod declarat in simili / quia
timeo tangere carbonem / propter
ignem copulatum ligno / sic adoro
xpi carnem / propter deitatem unitam
carni / in eadem persona / eo quod
non est alia persona in duabus || Et
carnis assumptorum precedat || Sed
una est persona verbi / Et carnis
eius || Hoc eciam confirmatur per augustinum
qui eciam verbis domini / ad illud Jo.
Item / non tibi eciam verum dicit
|| Si filius dei esset creatura / non
esset eciam colendus / nec ut
deus adorandus || Subdit augustinus
|| Sed forte replicabunt heretici
dicentes / quid est / quod carnem eius
quam creaturam esse non negas / sic
cum divinitate adoras / Et ei non minus
quam divinitati deservis || Subdit Ite
Aug / quod si homo separatus esset / a
deo / illi non crederem / nec servirem
/ Ita xpo humanitas / non soli vel
nude / sed divinitati unitam / sicut unum
filium deum verum et hominem verum
/ si quis adorare contempserit / eternaliter
morietur || Item super psalmum quadragesimo
/ Ubi dicitur adorate scabellum pedum
eius / quoniam sanctum est / dicit augustinus
quod in xpo est terra i. caro / que sine
impietate / a verbo dei assumpta a-
doratur a nobis / quia nemo carnem

cius manducat / nisi prius ad-
oret / sed qui adorat / in a[n]i[m]a
intuet[ur] / sed illu[m] potius / cuius
tabellum e[st] / Et p[ro]p[ter] que adorat

Solet eciam decima d[istinctio]
a quibusdam inquiri
ista est distinctio 10 / q[uod] ad p[ar]tes
sic q[ua]n[ti]t[as]. Cupi[en]s m[a]g[iste]r determinavit
de q[ua]ntitate ydiomatum respicie[n]tium
natu[ra]m / hic determinat de q[ua]ntitate ydiomatum
respiciencium p[er]sona[m] Et n[on] p[ro]ce-
d[it] rac[i]o[n]e n[atu]re divine / dictu[m] est i[n]
p[ri]mo libro / io hic ondit m[agiste]r / quid
conciat dici de p[er]sona rac[i]o[n]e nature
humane Et h[abe]t p[ar]tes i[n] duas divi[sas]
p[ar]tes / p[rim]o q[ue]rit de q[ua]n[tita]te ydiomatum
ad nobi[litat]e[m] humane n[atu]re p[er]tinencium / an
illa conciant xpo / r[aci]o[n]e humane n[atu]re
/ s[ecun]do q[ue]rit de q[ua]ntitate ydiomatum
p[er]tinencium ad defectum / d[istinctio]ne xi / ibi Solet
lat eciam q[ue]ri // ista i[n] d[istinctio]ne 10 i[n] duas
divid[itur] p[ar]tes / p[rim]o m[a]g[iste]r q[ue]rit de hys
que p[er]tinent ad humane n[atu]re dignita-
te[m] natural[e]m / sic e[st] p[er]sonalitas / 2[o]
de hys q[ue] p[er]tinent ad dignitate[m] q[ua]m
h[abe]t p[er] graciam / ibi Si vero q[ue]rit[ur] an
xpc / p[ri]ma i[n] 4[or] / p[rim]o q[uesti]o[n]e[m] p[ro]po[n]it Et
ad utra[m]q[ue] p[ar]te[m] arguit // 2[o] po[n]it
questio[n]is solucio[n]e[m] / ibi / p[ro]p[ter] h[ec] in-
conveniencia // 3[o] po[n]it r[aci]o[n]e[m] in q[ua]n[tu]m
facte solucio[n]em / ibi / Illud no[n] s[e]q[ui]t[ur] /
4[o] opponit q[ua]n[tu]m p[re]destinata et solu[i]t

ß adh[uc] alt[er] ibi primo q[ue]rit[ur] ut[rum] xpc s[ecundu]m
q[uod] homo / sit p[er]sona / vel sit aliq[ui]d
/ et vide[tur] p[ri]mo / q[uod] sit p[er]sona / op[p]o[situ]m
n[on] q[uod] xpc s[ecundu]m q[uod] ho[mo] sit aliq[ui]d / vel
ig[itur] est p[er]so[n]a vel s[ubstanti]a / vel aliud / s[ed]

no[n] aliud / ig[itur] p[er]sona vel s[ubstanti]a
/ sed no[n] e[st] s[ubstanti]a r[aci]o[n]alis / i[gitur] est
s[ubstanti]a r[aci]o[n]alis / i[gitur] e[st] p[er]sona / p[er] diffi[niti]o[n]e[m] p[er]sonarum
Sed equ[um] (?) arguit m[a]g[iste]r
in opp[os]itu[m] / si xpus r[aci]o[n]e q[uod]
homo e[st] p[er]sona / vel e[st] in tri[ni]-
tate / vel alia / sed no[n] alia / i[gitur]
e[st] in tri[ni]t[at]e / Et sic sic / tunc s[equitu]r q[uod]
homo e[st] deus / p[ro]p[ter] h[ec] inc[on]-
veniencia / Solvit m[a]g[iste]r d[icens]
q[uod] aliqui dicunt xpm r[aci]o[n]e
hominis no[n] esse p[er]sona[m] n[isi] ad-
misit facte h[oc] r[aci]o[n]e / sit expressiva
vnitat[is] p[er]sone / q[uia] r[aci]o[n]e m[u]ltiplic-
acio[n]is / Unde aliqui exp[ri]mit
comp[le]te n[atu]re divine vel humane
Et sic e[st] s[ensu]s / q[uod] xpus r[aci]o[n]e
p[ar]tes (?) vel comp[le]te humane n[atu]re
sit p[er]sona / Aliqu[i] dic[unt] h[abi]tu[m]
ut sit sensus s[ecundu]m opinione[m]
3am pr[emiss]is h[abi]tu / xpus r[aci]o[n]e
h[abi]tu / quo dici[tur] homo e[st] p[er]sona
3[o] denot[at] causa[m] / ut sit s[ensu]s
talis / quia xpus e[st] p[er]sona e[st]
qui a e[st] homo / Et quolibet deo r[aci]o[n]e
mor[tis] filius e[st] / q[uod] xpus r[aci]o[n]e
q[uod] homo sit p[er]sona / Quarto
h[oc] r[aci]o[n]e denot[at] vnitate[m] p[er]sone /
Et sic ad bonum intellectum
concedi pot[est]. Ad quo h[oc] s[ensu]m
/ q[uod] h[oc] r[aci]o[n]e sit accipi dupli[citer]
vel s[e]c[un]d[u]m (?) Si p[ri]mo vel
denot[at] reduplicac[i]o[n]e[m] concomi[tan]c[ie]
vel cause Si p[ri]mo m[od]o ve-
ra / quia h[abe]t illas exp[ositi]o[ne]s
xpus e[st] p[er]so[n]a / Et xpus e[st] ho[mo]

Et omnis homo e persona / et si
aliquis e homo ipse e persona
/ et omnes exponentes sunt vere
Et si exponi[tur] gratia cause / tunc
ultra dictas exponentes addi[tur]
illa / ita quod quando dicitur christo
veri dici persona / est quod ipse
e homo / et hoc est falsum. Si
aut ly in quantum / ita sumere / tunc
sequi[tur] / quod secundo pro ... sat ...
in ... illius / super quod
cadit reduplicatio / et sic e
falsa. Et per consequens / quod christus
non in quantum homo ipse subsistit
/ et non in quantum homo e persona
/ ... / quod christus in quantum persona
divina ipse subsistit / que non assumpsit
hominem / sed naturam ... in
oppositum ... magister ibi Illud
tamen non sequitur dicens quod non sit
... quod homo sua ... in ...
natura e persona / quia ... diffinitio ...
... persone ... quod ... personis ...
Sed ad hoc / Obiciet 2o
... / quod christus in quantum homo
sit persona / quia christus in quantum
homo e predestinatus / ut sit dei
filius / sed ... christus / ut sit
predestinatus / e hoc ... ipse est /
... christus in quantum homo / ... filius
dei / Respondetur si ly in quantum / e expressi
... cause / tunc ... Et si ex-
primit ... vel ... / ut
sit sensus / christus quo ad naturam
humanam habet hoc per gratiam
predestinationis / ut sit filius dei

gratia / et in eodem gratia / quod christus
in quantum homo sit filius dei / ut
sit sensus / ipse qui e homo est
filius dei / et hoc habet per gratiam
Et si in quantum exprimit causam simpliciter
negandum e Si vero querit
Hic magister inquirit de illis que
pertinent ad dignitatem gratie / et primo
de filiatione in quantum adoptatione / deinde
... de predestinatione / ibi Item
si queritur / Primo querit / an christus
sit filius adoptivus in quantum homo
vel alio modo. Et videtur / quod non
sit filius adoptivus sed ...
Et magister exponit ... dicta
de / quod christus non sit dici filius
natura / ... dici deus natura / non
... eo filius e quo deus est
/ sed ... filius e ...
natura ... deus e Sed ad
hoc / Obiciet magister quod dicta /
christus est filius hominis / quia
filius virginis / vel natura vel gratia
vel utroque modo / si natura / vel divina
vel humana / non divina ... humana
et si sit / ergo non ... per gratiam
/ quia per gratiam e / ut natura humana
sit ... / et per quod
e filius adoptivus ... Respondetur
magister / quod christus e filius virginis
natura / et est gratia / non gratia ...
... / sed ... / et ergo non
... / quod sit filius adoptivus / et
hoc confirmat per ...
qui dicit / quod virginitas ...
... non est gratia ... natura ...

Et ex hoc excludit / magr / q
xpus nec e filius adoptiuus
dei nec homo / sed e dei filius
nat / filius aut homo na sl
et gra / quod confirmat aus tur dicit
Domu / quil utq pdestinac
de qua loquit aplus Ro p
ad dicat / qui pdestinatus e
sit intelligenda de psona ul
de na / Respondz magr / q psona
pdestinata e scdm hoiem
assumptu / ut ipa ex eius / esset
homo / dei filius / Sz natura
huana pdestinata e / ut ro
psonar unire / Nobi Rich
dicat / q magr vult / q filius
dei capitu homo / fuit pdestinatus
/ uel q filius dei fuit pdesti
natus homo **Illud sequens p**
tinet ad distinctioz octavaz 3 q
In octa distinctoe dicit Sue
enim res de patre no e genita
non videt de matre nata ///
/ Contra hoc arguit arc. si i^a littera
esset va tunc suo mo arguitur
q huana natura no esset nata
de virgine / et hoc sic huana
natura no est ex patre genita
/ igit no e de matre nata Rs
q magr loqt de illa natiuitate
qua res aliqua dicit nasci / ita
q vendicat sibi ppetate sive de
noiacoez filiacois / hoc aut non
het huana na i xpo / Deinde
contra illu textu / Duas xpi nativitates
veneram / Arg sic / gnatio filii dei

ex patre / e generacio naturalis / Sz
gnatio naturalis e / scdm naz / no sup
naz / Igit no bene dicit / q sit
sup naz / Respondet Bo / q na
no acci ita gnali / sed p na
creata / Unde no vult dicere q
gnatio filii sit sup naz eterna /
que e na naturans / sed sup
naz naturata / sz creata / Et dicat
Bo. &c / q illa e grund sit
/ ut ex refera ad naz ange
licam / Et ad naz huanz / Respondt /
ad virtute creatae / Et na / ad virtu
te infiore creatue / ut sit sensus
gnatio illa e sup naz i. virtute
angelica / et sic quit / Uel sic
scdm Rich / q e sup naz / quia no
pducit aliud / Et causa eadem
cum esse sequit ad / Et racionem
quia e in complexione a mo
intellectu / et tempus qz no
transit in ptitu / sed semp
psens e / et prius / et naz qz
ad ea no concurrit duo pncipia
sz passiuum et actiuum / et q
no e de pte sola / sed de toto
sba gnantis / Materia no ex sexu
sz viri / quia semen pce dicit
/ in quo e virtus actiua / pl ad
formaoz / Sz q qui fetus est
ci ex semine dei / Respondet q semen
dicat racionez seminalez et corporalez
sbaz / quo ad pmum fuit in
parentibus causa generacionis remota
no tn proxima / quo ad scdm fuit
proxima in virgine **Ad nonam**
distinctioz ptinet illa sequtia

In p(ri)mo ca(pitu)lo none distinctionis
dicit(ur) Qui cultus in dilectione
et sacrificij exhibitione consistit atque
reuerencia Secundum illum textum ar(guitur)
Rabanus dicit caro xpi adoranda
e(st) latria sicut deus sed non omni
specie latrie quia non adoramus
eam consistendo in terra sicut non
credimus quod nos cani(mus) ex merito
lu(n)a(?) u(e)l(?) q(uod) potius consistio in
terra pertineat ad cultum dei
Ite(m) deus est colit(ur) sed H(ugo)
q(uod) in dilectione intimus tres u(ir)-
tutes theologicas Item sub sacrificio
comprehendit omnes reuerencias
exterius exhibe(tur) soli deo Item
reuerencia comprehendit utrumque Et
per istam uiam horum trium quia dilectio
refert(ur) ad cultum interiorem sacrificium
ad exteriorem Et reuerencia ad
utrumque Uel aliter dilectio refert(ur)
ad primum motum sacrificium ad
actum [...] reuerencia ad for-
mam et modum De consistione
dicitur q(uod) illa potest comprehendi sub
nomine sacrificij Uel quod illa non
nominat(ur) ideo quia non est cultus soli
deo debitus non enim solum coram
deo consistimus sed etiam coram homine
Unde non uult Rabanus dicere
q(uod) non debeamus nos coram homi-
nibus consistere Sed q(uod) consistendo
nos coram hominibus non debemus
nos consistere esse caritate bone
humanitatis sed diuinitatis Item
patet ex dicto Sicut Thoma
Thomas Et Et Thomas p(er) dilectionem

intelligit actus interiores scilicet
honores soli deo debitos in-
terioris P(er) reuerenciam intelligit
actus corporales ut genuflexio-
nem etc. Et bona exteriora
ut sacrificium incensum luminaria
et huiusmodi sub sacrificio comprehendit
Secundum illam litteram unus quod xpus
e(st) deus perfectus et homo per-
fectus quem adoramus in per-
sona ut Bonauentura Et si sint
persone distincte Et cuilibet earum
debet(ur) una adoratio quia sicut
ad multa obiecta sunt multi
actus licet m(odo?) quod ille persone
sint multiplices non una ado-
ratio Sed q(uod) tres persone
unica et simplici adoratione
sunt adorande quia scilicet sicut quod
eis competit adoratio scilicet sua
maiestas est unica et nullo
multiplicatur Et ita sicut unica
dilectione diliguntur quia in eis
e(st) una sua bonitas sicut unica
adoratione adorantur Ad quartum
dicendum q(uod) licet persone distinguan(tur)
secundum emanationem Et dignitas non
tamen adoratio Et ideo non sequitur
q(uod) respectu earum quis habeat
diuersas adorationes sed quod ha-
beat diuersas relationes Et hoc
quod dictat fides sana quia
consequitur adoratio non multiplicatur
secundum tres personas sed relationes
sed secundum unitatem sed maiestatem unitatem

adorande

Secundo arguitur quod illa ratio | Christo
divinitatem carne | immo perfectam
in Christo humanitatem adoratio | quia
a divinitate suscepta est | Respondeo
si in Christo adoratur divinitas et
humanitas | et in aliis divinis
personis | sola divinitas | tunc Christus
esset magis adorandus | quam
alie persone divine | immo nunc
esse magis adorandus | quam fuerit
incarnationem | Respondeo
quod Christus potest plus ado
rari extensive | nunc quam ante
incarnationem | et etiam plus extensive
quam pater aut spiritus sanctus | eo quod plura
[illegible] nunc sunt in
eo adorabilia | sed non est
plus adorandus intensive | quam
pater aut spiritus sanctus | nec plus in
tensive nunc quam ante incarnationem |
et ratio est | quia adoratio re
spicit maiestatem | et dignitatem
| et quia Christo nulla dignitas
venit | per humanitatis assumptionem
| ideo non debet maior adora
tione adorari | Richardus | intendit
dicere ideo plus adoratur
filius | quam pater vel spiritus sanctus | quia
talis non adoratur latria per se | et
propter se | sed tamen divine nature
unitatem | quia una et equalis
est in tribus personis | et ideo tres
persone | cum incontaminata carne
una adoratione adorantur | Item
posset argui | plus tenemur Christo

gratias agere post incarnationem | quam
ante | ergo magis tenemur eum adorare
et venerari | et si sic | magis tenemur
in adoratione filium incarnatum | quam
non incarnatum | et per consequens patrem et spiritum
sanctum | Respondeo quod non est simile | quia gratiarum
actio | non tantum respicit excellentiam
divinitatis | sed etiam excellentiam
munus | non sic autem de adora
tione | Iste dicit | Nemo car
nem Christi manducat | nisi prius
adoret | intelligitur de manducatione
spirituali | que sine reverentia esse
non potest | et non loquitur magister in
hoc de manducatione sacramentali
| quam sepe contingit fieri sine re
verentia | immo irreverenter et in
digne | Vel dicendum | quod loquitur
contra ad id | quod debet fieri
contra infideles cetera | qui prius asserunt
carnem adorandam | quam credunt
manducandam | Secundo manducare re
fertur et manducare efficaciter
| ad quod requiritur | quod reverenter man
ducet | scilicet cum adoratione | Sed
dicit Caro non prodest quicquam | ergo
non est adoranda | nec manducanda
Respondeo quod ideo quod sic caro ex i
carnali intellecta | sic dicit Augustinus
Caro non prodest quicquam per se | scilicet
a spiritu separata | sed prodest in
quantum est unita verbo et dei
ficata | et hoc modo est adora
da | adoratione latrie | et non dulie
Ad decimam distinctionem perficit secunda pars

Circa hunc textum / Secundum non multiplicem rationem / qui ponitur in primo capitulo distinctione 10. Respondeo secundum Richardum / quod prima divisio sic reducitur ad bimembrem / quia haec praepositio secundum importat conditionem vel causam. Si [primum] sic est triplex membrum. Si conditionem hoc est sic / aliquando enim exprimit conditionem vel proprietatem naturae / ut si dicatur Christus secundum quod homo fuit passibilis / ibi exprimit conditionem naturae / aut si dicatur Christus secundum quod homo est creatura / ibi exprimit proprietatem naturae. Secundo significat unitatem personae / ut si dicatur Christus secundum quod homo creavit stellas. Tertio notat habitum ut Christus secundum quod homo fuit vestitus calceatus / et ut homo inventus. Et secundum quod l. fuit respectu l. capitis (?) causam / exemplum Christus secundum quod deus creavit mundum / et secundum quod homo praedicavit / sic importat causam efficientem. Si dicatur Christus secundum quod deus / est suppositum divinae naturae / et Christus secundum quod homo est alterius (?) / sic importat causam formalem. Si dicatur Christus secundum quod deus et homo / est primus (?) [illegible] / sic finalem. Secundum [illegible] aut [illegible] / secundum divina natura non contingit [illegible] / sed secundum humanam / ut si dicatur Christus secundum quod homo conceptus fuit de purissimis sanguinibus. Et dicit Richardus quod [illegible] dicens secundum quod / numquam ipse dicit causam / quia conditionem / et numquam ipse tantum [illegible]

Contra illum textum / Sic nos dicimur adoptivi filii etc. / Requirit Bonaventura respectu (?) quod angeli boni / et homo in statu innocentiae / non fuissent filii adoptivi / quia nec ius habuissent in hereditate regni. Respondeo quod ibi loquitur de adoptione secundum plenam rationem. Et potest cognoscitur (?) / quia secundum actum est / quae quidem [illegible] est elongatio et alienatio a deo per culpam. Et sic quae tamen largius accepta [illegible] / prout quid ad culpam quae inest / prout potuit inesse / sic extendit ad omnes filios adoptivos / etiam angelos. Ex littera patet primo / quod Christus non est filius dei adoptivus / quia ad hoc enim requiritur primo / quod non esset ab eo vel et naturaliter genitus. Secundo quod non habeat ex generatione ius succedendi in hereditate. Tertio quod per gratiam ordinem ut habeat ius succedendi. Sed contra illa est concedenda / Christus secundum quod homo est filius adoptivus dei patris / vel secundum humanam naturam / quia quod esset filius adoptivus requiritur primo / quod prius duratione vel ordine naturae fuit / non filius adoptatus. Et quod per gratiam assumatur in filium. Et quod per hoc ius habeat in possessione prout hereditatis adoptantis. Licet autem duo ultima conveniant Christo ut homo / non tamen primum / quia nec duratione nec ordine

natue / fuit plus no filius pr̄e
quā fuit filius eius / ex q mḡr
homo / tm ordine nāē / plus ha
buit graz humana nāa / quā as
sumpta a dei filio / Nos autē
sumus filii dei adoptiui / mḡr
sug in grā / ꝑ quā nis habemus
ad patna hereditatē / s. felicitates
ꝑpetua / Contra illa licet quod
quod dici pt xp̄m filium vel
esse nāa vel nāal / et grā / Sed
xc ē filius nāē / sicut et quilibet
alius hō / sed alii homines nō
sunt filii matris suae / ꝑ graz
sig nec xp̄us / 2o vide q ia
duo nō sunt opposita / dicimus hoc ē nāle / ia nō ē ꝯ
tuitū et equi / ex oppositum
sup̄ / ꝑ xp̄m nasci ex
mre mḡr hō / nō fuit grā /
sed nasci sicut deus et homines
hoc nō fuit ꝑ graz unionis
Ad cum / ꝑ grā et natūa
bene poīt de eadē re dici /
ꝑ ꝑparaz ad diuersa / et sic xp̄s
inquātū homo ē nālis filius
virginis / inquantū aut dei / ē
filius virginis / nō ꝑ nāz / nec
ꝑ adoptaz / sed ꝑ graz unionis

Solet etiam vndecima q̄o
queri vtrū debeat
Prius determinauit mḡr
de quatuor ydiomatū respiti
encium ꝑsonā / que dignitatis
sunt in humana natā / et que
de xp̄o dici pnt / et q̄ n̄ pnt

hic dicit de quatuor ydiomatū
respiciētiū ꝑsonā / et ptinenciū
ad defectū humane nāē / et diuidit
hec ps in duas ptes / In pma
inquirit mḡr vtrū hec sit credenda
xp̄s ē cātā / In 2a inquirit de
aliis defectibus qui nāz humanaz ꝯse
quūt / inquātū ē cātā / Hoc ibi
post pdicta queritur / Prima ad hoc
in tres diuidit ptes / In pma
ondit / ꝙ xp̄s nō dz dici cātā
simpliciter et absolute / 2o ꝙ pt dici cu
determinatoe / ut si addat̃ scdm carne
uel scdm hoiem / ibi sicut aliis ꝑ ptibus
3o excludit qdā obiectioz que
vi fieri ad ꝯrium / ibi Et si q̄o
xp̄s scdm hoiem / Primo queritur an
credi debeat / ꝙ xc sit factus
vel cātus / vel sit cātūa / Ad istud
mḡr / ꝙ simpliciter et absqz de
terminatoē additā / nō ē credenda
ē quo et si quis inueniant̃
illud dicm / causa breuitatis / sine
additoē / nō tm simpliciter debz
intelligi / quia ut dicit / augustinus
in de t. / vbi de xp̄o loquit aliquid
prudens lector intelligere
debz cum q̄ et ꝑ quid dicat̃
Cum xp̄m / sic mḡr / pt
sub quatuor vel paucioribus ꝑsonis
Dem / se ꝯtra heresim husse / Sicut
inquit ꝙ hec fuit arriꝑsona
/ qui ut dicit ambrosius / ꝑ suꝑ
pt mortuus ē / ꝙ cepit medius
/ et effusa sunt viscera eius / ꝑ
stratus qz ē in facie / et facta sua

quibus xpm venerat habebant
homo et polluta sunt. Item cum
addita declaratione. Sic et in
plurimis declaratio communis dicti
in priori plurale dicens quod addita
declaratione recte dici potest quod deus
sit factus cum carne sicut cum homine
sicut fuerat non deo sed homini ...
... patet clare per ambrosium
ipso de trinitate capitulo ... tractat
illud verbum apostoli gal ... misit
deus filium suum etc. Item si ergo
xpus ... Sic magister removet
obiectionem dicens quod non sequitur xpus
secundum hominem est creatura ergo est
creatura. Et si arguitur xpus secundum
hominem est creatura vel ergo quod
est deus vel non. Si primum ergo
creatura est deus. Si secundum ergo
secundum hominem xpus est ad ...
non est deus ... quidam xpus
est secundum hominem hoc ipse est
ergo xpus est aliquid quod non
est deus. Respondet magister nec
[illegible] distinguo eo quod locutio quod
assumit sic quod xpus est creatura
secundum hominem est triplex i. figura
tiva et ... et ideo
non sequitur dicta locutio ... cum
dicitur xpus secundum quod homo est creatura
intelligendum est quod xpus dicitur
homo propter assumptam naturam
Secundo ... contra illa particula
Ibidem ex reciprocis locutionibus. In
hac distinctione ponit ... Richar
dus ... frequenter ... praecedere a forma

in qua exprimitur ad formam
qua non exprimitur sicut est in
... dicitur si xpus secundum
hominem est aliqua persona non diuina
est utique ad non diuinam. Sed si
dicitur xpus in quantum homo
non est deus ergo xpus non
est deus quia prima exprimitur
per hanc dictionem in quantum homo
secunda autem nullo exprimitur. Item
dicitur quod hic accipit tropus quod
figura. Sicut cum [illegible] locutio
habet aliquam figuram s. modo ...
es quia est quod convenit ...
parti attribuitur toti. Et dico quasi
parti quia licet natura humana
sit pars persone xpi tamen est vna
pars sui. Et sic non xpus
quod significat personam filii
dei in duabus naturis. Roma
nentes vero ... tropicas i.
figuratiuas possunt tamen tales
locutiones dici synecdochice quia
quod partis est attribuitur toti
Et accipitur large ps Et totum ut
dicitur ... ut [illegible] ...
ps xpi. Et sic dicit ...
... ex tropus non est ...
arguo ... quia aliquando ...
... aliqua locutio propter ...
etatem et ... expressa per vnam
formam si fiat expressio per
formam aliam in qua non ...
... expressio ... a ...

que expressa ad ea / que non
habet contrarium / vel predi-
cat si predicatum / a vs ad sim
et eo non vz / Unde non valz
hoc argumentum / ille e(st) albus
2m pedem ergo e(st) coloratus /
secundum pedem / quia color non e(st)
natus inesse corpori secundum partem
sed alterius / Et tales locutiones
improprie non sunt capte de necessitate
ad quaz tenende / sed magis
sunt sustinende Et exponende
et cavende / ne devi(a)ri improprie-
tate / veniat ad maiorem improprietatem

8. 12. Post predicta quer(itur) / Hic magister inquirit
de defectibus consequentibus
humana natura in xpo e(st) cre-
atura / et dividitur in 2 / primo
inquirit de defectu / qui quid
consequitur omnem creaturam / sz incipe-
re esse / 2o de defectibus / qui
specialiter pertinet ad humanaz / ibi
Solet etiam queri / primo querit
utrum durante xpo / ille homo
cepit esse / vel semper fuerit
Arguit primo / quod cepit esse per
augustinum super Joh(annem) / qui dicit fuit
aliquis dei filius / quod non deum
habuit ut ipse homo / dei filius
Et confirmat duos auctores se-
quentes / augustinus / in oppositum arguitur
quia ille puer / creavit stellas
Item Vasi 8vo / dicat ille homo

umquam abraham fieret ego sum
Respondet magister / quod respiciendo ad
personam / ille homo semper fuit
respiciendo vero ad naturam / ille
homo cepit esse / et per dictum beati
augustini / non aliud sequitur nisi
quod corpus non ab eterno fuit homo
sed quod cepit esse homo / Solet etiam queri / Hic magister
consequenter de defectibus / qui spe-
cialiter pertinent ad humanam naturam
et dividitur in 2 / primo inquirit de defectu culpe / 2o de defectu necessitatis ibi Solet etiam queri / primo in duo primo inquirit
de defectu culpe / querit ad
argumentum / sz utrum aliud quam
de peccatibus carnis fuerit
potuisset / 2o quantum ad actum
sz utrum peccare potuisset / ibi
Ideo non immerito / primo querit utrum
xpus eciam potuit assumere aliud
hominem / vel et aliud / quam de
genere Ade / Respondet magister quod per-
sona ille homo / seu natura
humana assumpta e(st) / ex mera gratia
Ideo non immerito / Querit
magister / utrum ille homo potuit
peccare / vel non esse deus / et
si peccare potuit / tunc sequitur
etiam quod potuit non esse deus
Respondet magister / quod illa locutio / quia
si de persona agitur / manifestum
est quod non potuit peccare / nec
potuit non esse deus / Si
vero de natura intelligitur / vel
ut eo contra / vel non Respondet

peccare no potuit // Ideo potuit
Credidit tamen Hugo
mgr / abiicit qz plures / quia
humana natura verbo unita
liberum habet arbitrium / igr flecti
potest / in utramque ptem / Rndz
mgr / negando quam / quia angli
boni et beati a deo sunt confirmati
in gra / ut peccare nequeant //
quanto magis ille homo / cui datus
e spus / no ad mensuram Soli
3o R 2o abiicit p auctem / quia
eccli 31o / dicitur / qui potuit tnsgdi
/ et no e tnsgressus Rndet
mgr / q hec accipiend e secund
membra / vel ptim de capite
/ s. no e tnsgressus / et ptim d
membris / s. potuit tnsgredi / et
facere malum / eo qz hec soli
ea pius dicitur / s. potuit
tnsgredi respciendo ad natura
/ sicut potuit esse no unita
verbo / et no e tnsgressus ppt
gram unionis / Deinde Volet
esse qri / Utrum deus po
tuit assumere hominem / in sexu
muliebri / Rndz mgr / q sic
ut aliqui arbitrantur / sed magis
conveniens fuit / ut virum assumeret
et de muliere nasceretur / ut ita vtr
usque sexus liberatio appareret
sicut dicit aug in lio 83 / qq. 11

Preterea 13 distinctio
psciendum est xpm horez /

Sup. egit mr de his / q quat deo
incarnato vone unionis / hic dicat
ea q consequuntur xpm / scdm alteram
natam / sz humana et dividitur i tres
ptes / pmo dicat de his / q cu huma
na assupsit / 2o de his q p huam
nam operatus e / Ibi dist 18 / ibi / post
pdicta considerari opz / 3o d morte
/ q i humana nata sustinuit / dist
21 / ibi / post pdicta considerandum est
/ pma i duas / pmo dicat d perfecti
onibus / quas cu nata assupsit / 2o
de defectibus / cu eadem assupsit
dist 15 / ibi / illud qz ptermittend
pa i duas / po dicat de pfectonibus
humane nate / quantu ad eius plenitudinem
/ sz qntu ad plenitudinem gre et
scie / 2o d dicat d eis p comparatione
ad pfectiones dive nate / dist 14 / ibi
hic qri opz e / pa i duas / sz
prius dist 13 / et hec pa dicat veritatem
/ in 2a removet dubitationes / sive dissolvit
obiectiones / q vide vi tu dicat
que / ibi / hic aut vi obviare /
po g dicat plenitudinem pfectionis
/ qntu ad gram affectus / et scientiam intellectus
/ et intendit hanc conclusionem / q xps
scdm hominem / ab instanti sue conceptionis
recepit gre plenitudinem / cui
datus e spus no ad mensuram
/ et i quo plenitudo divinitatis
corporaliter habitat / hanc ons pbat
p btm aug ad dardanum / et
ieronima pphetam / q ante legat in
lectione et ad colos 2o / dicit / In quo
plenitudo divinitatis corporaliter habitat
i. realiter / ubi richardus / q divina

nāa nō tm̄ aīe / s₃ et corpi xpi
ē unita / sc̄ i au^te. dr / In sactis
vō solus tactus inceit / dr̄ q̄ i°
Origenes sup leuiticū distiguit
q̄nq₃ sensus spūales / correspondentes
q̄nq₃ sensibꝫ corp̄alibꝫ / Visus
eū ē ut videamꝰ deū / auditus
ut audiamus que loquitur / odoratus
ut odoremus bonū odorē xpi
/ gustus ut gustemus quā dul-
cedinē / Tactus ut cū iohe
tangamus verbū vite / Sic
aūt omnia sunt in omnibus
sanctis / igitur nō habet solū
tactū / Sicut et cetera / q̄ sensꝰ
spūales possunt distingui / p̄
plenitudines ad actus sensuū
corp̄aliū / et sic omnes sunt
in omnibꝫ sctīs / ut dicit origenes
/ vel p̄ plenitudine ad quasdā
p̄fectates sensuū / sed q̄ tactꝰ
ē necius alii ad vitā / alii
aūt nō sic sunt necij / Et quia
in aliis sanctis / sunt omnia q̄
sunt de necitate salutis / sed in xpo
aūt omnia simpliciter / que p̄ti-
nent ad p̄fectionē gr̄e / ideo i
xpo dicuntur omnes sensus spūales
esse / sed in aliis aūt solus tactus
/ Unde arguitur / q̄ illa verba / Cel-
lubus datꝰ ē spūs ad mensu-
rā / Jacobi primo dicitur / Qui
dat omnibꝫ affluenter / glo. qui
dat omnibꝫ / nō in mensura / Et
q̄ dat spūm / nō ad mensurā

sic accipio nō intelligi / ut sicut
plenitudo mensure / respectu domi-
nati / Et sic exponit augustinus cū
dicit / q̄ sanctis nō conuenit id
quod dicitur de xpo / q̄ datus
sit ei spūs / nō ad mensurā
/ Alio modo habet intelligi / sicut
mensure respectu largitatis ipsius
impartientis / Et sic intelli-
gitur illa glo. Ja. i° / Ubi vult / q̄
illa gra̅ confertur / cū largitate
in mensa / Et sic patet / solutio
/ Et sic xpo datus ē spūs / i. de-
us / nō ad mensurā / i. sine ali-
qua / Hinc aūt inde-
sinenter / Magister obicit
de co... / Et primo per auctoritatem ra-
tionis / secundo per auctoritatem sanctorum / Alius
liber tamen scriptus est / Primo
obicit per illud luce 2° / Jesus
proficiebat etc. / Alibi tamen scriptu-
ra / obicit per auctoritatem ambrosii
in tertio libro de spiritu sancto
q̄ manifeste videtur ponere / q̄ xpus
proficiebat / etate / sapientia / et gratia /
nō quo ad diuinitatem / sed quo ad
humanitatem / Et sensus ego proficiebat
humanitus q̄ probat / ps. 8 / scriptum
est / homines q̄ sciat vocare prem
aut matrem / auferetur fortitu-
dinem / et spolia Samarie / coram
rege assiriorum / Et quia proficie-
bat sensu / igitur et sapientia / Ex-
ps aut agens infancia / ps ...

Et ambrosius ait q̄ proficeat
nō in se sed in aliis
Et solutio in littera clara
est i. lrā q̄ proficeat
aūt b. gregorius i dīm.

articulus in prudencia / quod ad
hec non videat / ignorat. Sed
forte aliquis dicet / si duos
sensus seu gemina sapiencia co-
lebatur / christum dividis. Respondet
ambrosius / quod non oportet / unicum
enim / et eum deitatem et carnem
eius adoramus / christum dividimus
/ unquam cum in eo ymaginem
dei / et crucem veneramur dividimus
eum / apostolus enim cum esset ultra
dicat. Item et si cognovimus
christum / ex infirmitate mea / vivit
tamen ex virtute dei / et tamen ipse
dixit / quia corpus non est divisum
/ unquam est / cum dicimus / quia
animam rationalem et capacem nostri in-
tellectus suscepit dividimus
eum. Hec verba ambrosii
Sed dicunt magistri / quod dicta verba ambrosii
ex aliqua parte ignoranciam her-
eticorum destruunt / et ex alia parte falsitate
male intellecta / fomitem er-
randi ministrat / ex hoc enim
ignoranciam destruunt / quia cum
dicunt / id est eis dicerent / in christo
duos esse sensus / geminam sa-
pienciam / scilicet creatam / et increatam
/ nescientes ex hoc christum dividi
/ sed eadem christi persona cum utilia /
[illegible] ex alia parte / cum dicat
ambrosius / quod christus proficit secundum
humanum sensum / et quod fuit ex-
pers cognicionis / et quod apostolus inscicia
ignoravit patrem et matrem

catholica non ita simpliciter re-
cipit / nec auctores premissi hoc
posuerunt / sed tamen sane intelligi
potest / in eo proposito / quod dicatur
sensus humanus in eo [illegible] pro-
fecisse / secundum opinionem / et effulgere
ad exteriorem / et ita etiam dicatur
patrem et matrem ignorasse / quia
non manifestabat aliis / se cogni-
cionem penitus habere. **ix distinctio**

Hec queri solet
Quod magister dicit aiunt
de plenitudine perfectionis quod
quantum ad graciam et scienciam habet
comparat perfectionem christi / secundum quod est
homo / ad perfectionem divinam
/ et dicitur in eo / Primo comparat per-
fectionem anime christi / ad perfectionem
divinam / quantum ad scienciam. Secundo quantum
ad potenciam / Si vero queri-
tur anima in 3. Primo movet questionem
secundo solvit eam secundum unam opinionem
scilicet quibusdam placet. Tercio de hoc
ponit suam determinacionem / scilicet quibus
vero / Primo quid / cum anima
christi / esset sapiens sapiencia sibi
gratuite collata / utrum habuit
sapienciam equalem deo / vel scienciam
omnium / ita scilicet quod sciat omnia quae
deus scit. Solvit secundum unam opinionem
quod anima christi / nec habet scienciam
equalem cum deo / nec scit omnia
que deus scit. Respondet quintupliciter
quia creatura nec in sapiencia

nec in aliquo pt equar cantori ... Ite tue deus in x omi bono habet maiorem sufficienciam qua pra tanta quia tu cu sapia pt ... bonu Ite apha ex psona homis assupti aut mirabil facta e pra tua ex me confortata e et no potera ad ea quod opponens ... Nemo autem vero Hic magr ponit illa questionem qua aia xpi in verbo pat omnia que deus pat no tn ita clare et ideo no equatur pro tanti in pra nec est in potencia quia no pt omnia que deus pt Illud vero Hic magr ad dictu appli reducit illud et ... cum dicat apostolus nemo novit que dei sut nisi spus dei qui solus scrutat omnia ... nos aut spm dei habemus ... spm que habebat dei ... sue ... aia xpi ... spm dei habuit cui datus e spus no ad mensura ... omnes ... quia si quedam ... sut et que no tue no pro mensura habuit ... ...

... ut sit ... q̄d eius aia ... pt ... sit ... eius aia ... sit

Ad illud vero q̄d Sequitur ad hoc quod argumentum si aia xpi pat omnia tunc pat creare mundum et ... no tn habet potencia creandi mundum et ... Si vero querit Hic magr querit aiam xpi ad deum ... potencia et creandi ... homo ... dicat veritate ... abicit in ... potest si aia ... soluit ad quod ... homo ... deus no dedit aie xpi potencia faciendi omnia sicut ... Sequitur quod ipsa natura e capax sic et ... e ei datu pro mensura illud cuius natura e capax no aut ei e datu posse omnia facere que deus facit ne omnipotens putaretur Et forte potuit nec deus ei dare posse omnia faciendi Sequitur quod forte non licet potuit ei dare potencia faciendi aliqua quorum potencia no e sibi data no tn potuit ei dare potencia faciendi omnia ne deus ... nec potencia faciendi se ipam ei dare potuit ... in ... qua dicat ambr ... sup ... luce ... et magnus ... filius altissimi vocabitur ... ...

Et si aia illa

Dei filius nar habz / homo
erat ꝙ tempe acceptur⁹ //
Vel go ꝑsona homis / vel
na res / Sndet q intelli c
d ꝑsona / no mgtu e ꝑsoa
dei ꝑo / qua ut pt nar hut
omipotencia / sed mgtu e ꝑ
sona homis / In primo talo dr
in ullo equat creata catori
hoc mte / de pfcta cogtoe
/ Non illa cep tu ar / sic deꝰ
durat i ifitu / sic cata / g°
eqt sibi i duatoe / Sp sic in
deo z eueuig / sic et i multis
creatur / Ald p^m e u / q ppetui
tate depedz ꝙ ppetuitate
creatois / ppetuitas est cate
n z to sil / sic catois / Sp deus
nec actu nec potu^a bz sicz
b cata potu^a / Ald 2^m dicit
q i divis ꝑsois z va distic°
/ tu pfectissia vini^te / z hut n^l
in creatua pt repiri pfcte
sile ul eqle / licz ad repia
ibi d sili^ne / Alond ꝙ tu for
/ a primis d sla oppioe / tt gua
aia p sit oia / i sit carec
Zichar nec guaz / duco / ꝙ
mute ꝙ / i age / qz i gute
res ꝙ tata p ly care / i ꝑta
no solu ut obm sic / sic in
ante / b est ut effcty eiꝰ / sic
n sc / deꝰ sit oia / q sit cata
/ i sit piac / Et dicat / ꝙ c^ta
accipi sia d pc^ta z spectata
Illud qz ptermitte du · 14 · d°
no est ꝙ / ista e d° ii / q gra

ad pcc^tia sic / Hup mgr egit
de hijs / q ptienna ad dig^te /
ppt assupsit tu huana na
/ ut de plei^ne gre / z gg^tos
in x° / ꝙ pte huai^t / hic vo
incedit age / de defctibꝰ assupts
tu cade / et didit i duas p°
facit hoc / 2° ondit mo / p ꝙ
hꝰ dfctꝰ fuerut i x° / d° 16
/ ibi / hic ont qo / p^a i duas
/ qz p° agit d defectibꝰ a x°
assupts in guali / i 2^a de
pace dolois / i psli / i / verutu
magis mouet z difficulto
/ p^a i duas / qz i p^a vi^te ꝙ
planat / i 2^a vi^te ꝙ ppla
nata multiplici aucte gfirat
/ ꝙ tu^do errore z solucdo
ca / q innitetes illi errori /
p se adducut / ibi / licz qz no
nulli / Aldhuc p^a in tres / qz
i p^a agit d defctibꝰ in x° repts
/ ꝑtu ad gguitate / licz d penalibꝰ
no culpe / / i 2^a agit d de
fctibꝰ i x° repts / ꝑtu ad gua
litate / ondo quos pcakos n
assupsit / ibi / tradit aut aut°
3° ondit taz assup d fctu
qs assupsit / qz fuerut a volu^te
z no a na / ibi / hos aut de
fctꝰ n gdicos sue / / p°. i tudt
hoc go / ꝙ dei filiꝰ tu hua
na / accepit defctꝰ / ita corpis
ꝙ aie / ut .n. veru pbaret
hie corpꝰ / et vaz aiaz / de
fctꝰ utiusqz suscepit / corpis
quide / ut fame / siti / et hgo

anime vero tristiciam / timorem / dolorem etc.
et quod isti sunt defectus anime / patet per
augustinum 12 super genesim / qui dicit quod corpus
non sentit / sed anima per corpus /
Et licet corpus etiam respectu omnium se-
cundum quendam tamen se sentit
quod non prius corpore sit quam se-
tire / ut famem sitim etc. / et
ergo illos dicunt defectus
corporis / quendam esse sentit
prius corpore / ut est timor etc. /
et ideo illa attribuuntur anime
potius quam corpori / Et subdit
quod non assumpsit defectus culpe
sed pene / non tamen omnes de-
fectus pene / sed quos as-
sumere sue dignitati non
derogabat / suscepit igitur
nostram vetustatem simplam scilicet
pene / ut duplam in nobis
consumeret / scilicet pene et culpe /
et ut nobis suam infunderet no-
vitatem / Tradit autem
hic magister / quod quos defectus
penales non assumpsit / et hoc
ex parte anime / secundo ex parte corporis
ibi / Sunt enim plura / primo intelli-
git Christum non assumpsisse
omnes defectus penales non
culpabiles / Probat primo ex parte
anime / quia non assumpsit igno-
ranciam / nec difficultatem volendi

vel agendi bonum etc. /
qua tenet / quod ignoran-
cia quedam / scilicet invincibilis
non est peccatum sed pena
ipsius. Difficultas volendi vel
agendi bonum intelligitur con-
sequens ut dicit augustinus 3o de
libero arbitrio / est miseria / ipsi peccato
inflicta / ex qua miseria libe-
rat dei gratia / sine qua nullus
per se potest liberari / quia sponte
homo / per se cadere potuit
non resurgere / omnis autem igno-
rancia invincibilis / ut magister dicit
peccatum est / nisi forte sit
de hiis / que non pertinent ad
salutem / nec confert / Sed forte
dicitur difficultas / et ignorancia
sunt peccatum / Responsio innuit
magister / quod non / quia ut dicit
augustinus libro de retractationum
capitulo 8o / si deus ignoranciam
et difficultatem homini indidisset
ab exordio nature / non culpandus
deus esset / igitur homo habu-
isset illa / sine peccato / Sed
tunc homo habuisset penam
ante peccatum et per consequens deus
iniuste inflixisset penam / Unde
magister / quod si natura infuisset non
fuisset defectus / nec pene
sicut homini ante peccatum

Sed forte ab

nō dū hūti grāz | nō fuit de-
fectus uel pena nō posse
ꝯficē | sed ꝑquā abiecit grā-
ciā iā receptā | ꝑ quā aliquo
tp̄e ꝯferat | tūc fuit ei pena
ꝯficē nō posse | Fuit eni
plura | Hic magr̄ | ꝓbat-
cam de gelnoz | ex p̄te carn̄
quā fuit plā ꝯtū | grā
que xp̄us nō assūpsit fuit
pz de lepe | Ꝗ ꝙ omēs
defectus quos assūpsit fuit
vel ad ondenz vere hūanitat̄
sit timoz | ꝯ ꝯtrā sit ad
impleēoz opis | ad quod ve-
nerat sit passibilite ꝯ mortē
vel ut maz spem erigēt ab
īmortlit̄ desperāe | ꝑpt̄ quod
morte suscepit | ꝯ plur nullū
accepit defectū | nisi ꝑpt̄ eū
dente utilitate | Sz multi sūt
defectus carn̄ | ex quoz suscep-
tione nō ꝯuenisset nob̄ utl̄
Ideo dicit | Dam | ꝙ xp̄us hūit
in se omēs | ulos ꝯ indefic̄s
pass̄ | Ꝑ quo sciendū | ꝙ ad
defectus | vl̄ ꝯferat̄ natura
hūana | sit | ꝙ nō ꝑtinet ad
impfeccoz grē | ꝯ hos omēs
xp̄us assūpsit | Alij sūt qui
nō ulr̄ natura ꝯferat̄ hūaz
sed ꝯtingunt ex ꝯ̄bus corrupt̄
et ꝑticlaib̄ cauſ̄ ut quaz ex
culpa hoīs sz ex inordiatoē
victꝯ | a ex ꝯ̄ſitu vtꝯ sortie

in ꝑsonis sin̄ ut lepr morb̄ caduc̄
 hui̯ ꝯ hos nō assūpsit | febr̄ cecitas surditas ꝯ
Similit̄ sūt | et alij defect̄ |
qui licet ꝯsequat̄ ulr̄ natuz
hūaz creatā | tn̄ impfeccoz
grē importat | sicut sūt ignis
rancia | ꝯ difficultas ꝯ̄ueniē
bonū | ꝯ istos nō accepit | ꝙ n̄ ꝯferūt ad maz salutem
Dende ibi | Hos autē | Hic
magr̄ | assignat causā assūpt̄
hoz defectuū | nob̄ eni ex
peccato originali eos ꝯtrahimus
sicut insinuat apl̄s ad Ro
mā | corpꝯ quidē ꝑpt̄ peccatū
mortuū e | ꝯ necessitate mori-
endi habet in se | xp̄us aut̄
eos nō ꝯtraxit sicut uitate
sed misericor volutate suscepit

Sed ꝯtra p̄dicta ꝑticlas ad hēc
2° | dicit̄ debuit ꝑ oīa
fr̄ibꝯ assilari ut misericors
fiet | ꝯtra Dam dicit ꝙ i
assūpta est | in tāle e | sed
ad q̄ veniūt omēs defect̄ nob̄
cuius | ig̊ debuit omēs as-
sumere | Ad pm̄ dicēdū | ꝙ in-
telligit̄ de defectibꝯ ulr̄ na-
turā ꝯsequentibꝯ | qui ad im-
pfeccoz nō ꝑtinet | Ad 2m
dicō | ꝙ xp̄s assūpsit illos qui
ꝯferūt tota natura | ex quibꝯ
et alij dicunt̄ | igr̄ in h° sufficit

et vōnt̄ nāles | q̄a ꝯferūt grāz hūaz natz totā | sunt detestabiles | ꝙ n̄ ꝑpt̄ ꝯstitū sic ꝯ c̄

Iste n̄ ꝯductis in genꝯ hūanū | ex p̄ccō p̄'mi̯ sūt sꝯ morb̄ fames sitis labor fatigā frig9 estꝯ ꝯ hꝯ similia

amb̄ ꝯuent

omnes curant | et David sequitur
de una humana | que ipse curari
dicatur | cum defectus removetur |
defectum non dicam ipse curari |
sed potius removeri | Unde ibi
Sed quia non nulli | hic
magister | concludit errorem | et pro
hoc facit | Secundo solvit ea | que
innitentes illi errori | ipse
adducebat ibi | Quedam tamen | homo
intendit | quod quidam male sense-
runt de passione Christi | dicentes
Christum nullum dolorem sustinu-
isse sed solum ymaginem | sem-
per vel dolor pertulisse | Contra
quos magister potest illud gelozi
quod Christus | vere doluit et
passus est | cum humanitate | pro-
pter illud Ysaie etc. | Quedam
tamen | hic tamen solvit
obiectiones | et primo de passi-
onibus | que pueri attribuuntur
anime | ut tristicia etc. | Secundo de
istis | que conveniunt anime | per
prius | sic dolor sensibilis
ibi | Veritatem magister | Primo
potest obiectiones | Secundo solvit ibi |
Ne autem misericors | Primo obicit
sic | quia Augustinus super illud locum
psalmi | clamavi et non
exaudies | dicit | hoc Christum non
dixisse in persona sua sed

corporis sui scilicet ecclesie | dicit ... [illegible]
dixisset | vivissent ante calicem |
quod nobis hoc laudatur | non
ipse | quia non vere timebat
Sed probat | quia non se facere
nullos impatiare | sicut quod
Paulus diceret | cupio dissol-
vi et esse cum Christo | Nec
est verisimile | quod Christus mortem
timuerit | Sed potius in fir-
mitate membrorum vitaturus | quod
prius infirmus | qui mori
timuerit hoc dixit | Cuius vox
illorum erat | adhuc maiores
loquuntur verum de eiusdem Christo
Christi etc. | Ne autem | hic
magister | solvit dicens | quod
dictorum auctoritatis | non tollat
veram tristiciam | et passionem |
Sed tollunt nimietatem tristicie | et
doloris | et etiam tollunt passiones
quia cum non seruavit his de-
fectibus nostris | sicut nos omnes
serviles | tamen patet | nec sunt
in ipso Christi passiones Sed Christus
passiones desideravit cum quibus
in intentione tristitia vel timore
ita ut mens non moveretur
a ratione | ut adeo compassione
et tamen propassio | aliquis autem
movetur et turbatur | tamen passio
dicitur ibi | Unde reverenter super
hic tamen | confirmat dicta
solucionis | quia reverentiam super ... [illegible]

Ubi legitur cepit contristari et
mestus esse | dicit | quod vere
contristatus est || ut apparet
veritate assumpti hominis | tamen pas-
sio non dominabatur eius sed ipse
passus est | unde ait cepit
[illegible] contristari | aliud enim est
contristari | aliud incipere contri-
stari. Et Boetius infert magister
quod acsi diceret | hoc cepere tamen
misse dicit intelligitur e | cum per-
pessus | acsi diceret | non vere
timuisse | quod intelligitur cum per eos |
et utraque ponit Augustinus super
locum psalmi | allegatum cla-
marum Veritatem | hic

¶ Deviat de passione doloris in speciali | et

magister intendit solvere ubi
errores dolis | que sunt circa
corpus Christi. Et primo ca(us)
ponit secundo solvit | ubi Audisti
etiam | primo inducit ex dictis
Hylarii | quod Christus non habuit ve-
ros dolores in corpore | quod
dicit in 10 de trinitate Audisti
solvit magister | et stat solucio
magistri in hoc | quod Hylarius non vo-
luit a Christo removere do-
lorem | sed tantum que sunt causa
doloris. Primo quidem dolor
| quod patet ex hoc | quod dicit
quia igitur infirmitate dominata
huius corporis caruit | Et per hoc

solvitur illud dictum | quo dicit
quod pena in eo defuit | pene
sensu pene | quod intelligitur
quantum ad sensum corporis | qui
non fuit innutus | per huius pas-
siones | quia penam in ipso dominium
non habuit | Secundo Hylarius voluit
removere a Christo causam et motum
doloris | ideo dicit | non tamen vi-
ciose infirmitatis nature forma
erat in suo corpore | et per hoc
solvitur aliud suum dictum | quo
dicit | Christum non habuisse naturam
ad dolendum | quia in ipso
non fuit motus et causa dolo-
ris. Ideo est | Hylarius qui dicit tristi-
ciam in Christo [illegible] fuisse | sed tamen
causa eius | non sua morte op-
tulisse. Sed desertum petri et alio-
rum apostolorum | quos monet orare
ne inducantur in temptacionem
| et ideo | licet mors eius fuit
causa tristicie | licet aliqua causa
fuit in eo doloris | vel tristicie
| sed poenas scandala et infir-
mitates suorum membrorum | fuit
causa tristicie sue | ideo Christus
non fuit tristis propter mortem
| quia mors non fuit causa
tristicie sue | sed fuit tristis usque
ad mortem sue tristicie | Tertio
eo quod mors fuit finis sue

p: dicta / ihu xco d' ppo
necessitas doloris / et mortis
/ et ideo dicit / iudicamq an
ille passiones ordo infirmitate
in duo dolores permittat / q
d q in eo no e necitas mo
riendi / ex ordine sue nate
/ et p hoc solui aliud dicu
prius / quo dicit / nec eni fie
pt ut timor eius pignifi
cet in vis cunq fiducia q
time in facte / 2o pt enim
q va ihu / intelliga d' po
quo ad eius divinitate / et
ideo dicit in libro d' pmas
caput hic vna notula / premit
q vbi caro factu e / pati po
tuit / et passibile esse no po
tuit / quia passibilis nec confirme
fo e / illa tn solucio licet
vera dicat / tn no videt
gre de ihu horibus / quo me
cione faciut d' xpi carne //
3o dicut aliqui / q ihu omnia
predicta c̄traxerunt / et ut dicit
~~d. ll~~ / dnus wilhelmus epus
parisiensis / dicebat hoc sibi scrip
tu fuisse / a quoda qui legat
epaz c̄trac / sz q de
ho pt / videt / q tantus doctor
nichil tn demanuit / ergo prime
solucio iugi / d quo potuit

pati / et no esse passibile / caput
dicit notula / Ergo q actus
paciendi / bene attribuit spto
/ eo q actus sunt suppositorum
/ sz passibs nunq conveniunt
attribui nec passibili / si hmanc
/ licet tn eis attribua supposito
racione nature / Ad melius in:
telligendu / hac disputacion / volo
aliquibus vbis / glosulas apponere
et q aliq arguere / ex qbus argu toros
solucio / ipa facilius intelligentur
/ dicit in primo capitulo / consumpsit
meaz vetustate icf / dicunt / sicut
no consumit / sicut sic / igitur vetustas
/ vetustate consumere no potuit / r
pondet / q duplex vetustas e
/ pena / et culpa / q ad veterem hominem
ptinet / vetustas ergo pe
ne / no opponitur novitati
gre / primo mar se habet ad
ipaz / inquantu mutuo consistit in
pena / detentus tollerata / et ita
vetustas pene / cu novitate gre
opponitur / vetustati culpe / et
delet ea / et p quis vetusta
te pene / que ex vetustate
culpe causatur / consumet in sta
tu glie / et p hoc simplex
vetustas / potuit dici dupla
/ quod duplex vetustas facere
no potuisset / quia no huisset
novitate adiuncta / Sed quis
defectus habuit / videtur q
prima causa / no evaleat quia

Nota

care

se 2a · a · dau · la · lre

vera humanitas potuit esse
sine hiis defectibus / sicut fuit
in primo statu / et erit in ul-
timo / Ista 3a causa non valet
/ quia magis videtur desperacionem
inducere / salutis / infirmitas enim
/ qui venerat salvare / Ad primum
dicit Bonaventura / quod veritas huma-
nitatis ostendebatur / quia perpigre-
batur ad redempcionem / quod esset deus
et homo / inter humanitas enim
statum primum / aut ultimum erat
nota nobis / sed enim statum
secundum / et deo oportuit
quod assumeret defectus / qui nobis
enim statu illud insunt / Ad
enim dicitur / quod infirmitas carnis
christi desperacionem non induceret
propter divinitatis virtutem adiunctam /
sed magis spem erigit / quia
sicut in ipso / ita in nobis
infirmitas tolletur / Dolens gaudeo
domine Jhesu / Utrum est sua vo-
luntas doluit / Iste quesivit si
sua et in voluntate doluit
/ quibus fuit [illegible] maior dolor
/ Ad primum dicit Bonaventura / quod ra-
tio ut ratio / et ut deliberativa
non doluit de vulneribus suis /
/ quia non erant contra rati-
onalitatem sed voluntas / propter bo-
num quod sequebatur / Dolebat
autem sensualitas / et est ratio
ut natura / Ad enim dicit Richardus
/ quod in christo dolor vulnerum suorum
et passionis / fuit dolor exterior
/ Et dolor conpassionis / qui erat
de nostris defectibus / fuit do-
lor interior / et ille fuit de ma-
iori malo / quia dolor exterior
/ quia fuit de peccatis in se /
gravantibus inter gracie / quia nobis
plus diligebat / quam valetudinem
vitam corporis sui / quod ex hoc
patet / quia illam corporalem vitam
dedit / ut vitam gracie non ha-
bentibus redderet / et in habentibus
conservaret / et augeret / ideo ma-
ior [illegible] fuit in eo dolor
conpassionis / de nostris defectibus
et malis / quam fuit in eo dolor
passionis / Unde est Bonaventura / ponit
duo signa / primum quod malunt
animam suam ponere / et a corpore se-
parari / quam quod nos essemus a
deo separati / Aliud signum est
/ quod de peccatis nostris flevit /
non autem flevit / quod penas cor-
poris / ut dicit Bernardus / effectus
autem et planctus / signum amari-
tudinis est / et doloris / et ut
patet / Nota / Sicut philippus cance-
larius / eleganter exprimit in
quadam epistola / qua dicit in per-
sona christi / O homo vide / quid

qui te pacior / ad te clamo / qui pro te morior / inde penas / qui affligor / inde clauos / quibus confodior. Et cum tanta sit compassionis dolor / acrior tamen plaga est cordis / cui tam ingratum te cognosco. Sequitur

Sedecima distinctio

Hic oritur questio / postquam debiacum est de defectibus / quos xpistus assumpsit cum humana natura. Hic oritur questio quomodo in ipso fuerunt. Scilicet utrum necessitate vel quo. Secundo fatetur. Secundo incidenter oritur / quomodo xpistus de singulis statibus accepit. ubi Et est hic notandum / primo supponit quod [struck] in xpisto / fuit aptitudo moriendi / que est in homine fuit / ante peccatum / nec fuit in eo aliquis defectus / nec est in nobis aptitudo moriendi / defectus inde / quia est cum natura / antequam esset viciata / Ergo hoc quid utrum in xpisto fuit necessitas patiendi / vel moriendi. Et inde quod non / quia tunc non sola voluntate miseracionis defectus accepisset. Respondet magister / quod necessitatem moriendi non habuit ex condicione sue nature / sed eam accepit ex sola voluntate / et ideo dicit auctoritas super epistolam ad Hebreos quo / pena aliis hominibus invite et lege nature statuta est / sed mortem ut et xpistus eadem necessitate nature semel oblatus est / non sit pro hunc defectum transiit ex condicione sue nature / qui etiam in nobis non est ex natura / sed ex vicio / licet dicatur nobis naturalis / quia quasi per naturam inolevit in omnibus diffusus / sed sic / quod xpistus voluntarie se obtulit morti / nulla necessitate / que in aliis est / ex vi nature. Et est hic notandum. Hic magister / oritur quomodo xpistus accepit / de singulis statibus hominis / sunt enim quatuor status / primus ante peccatum / de quo xpistus accepit immunitatem peccati. Secundus post peccatum. Et ante graciam / de quo xpistus accepit penam. Et alios defectus. Tertius sub gratia / de quo accepit gracie plenitudinem. Quartus in gloria / de quo accepit non posse peccare. Et dei perfecta contemplacionem. 17. D.

Post predicta considerari oportet. Hic magister / debiat de hiis que xpistus per humanam naturam fecit. Et primo de voluntate

que e pum actum lau lud
2o de merito eius quod
xps volute pcessit dene
18ua prima in 2 primo
facit qd dictu e 2o re-
mouet dubia que xp dict
ouuit l cetep no pap
prima in 3 primo mouz
dubitacoes de efficacia
volut xpi et oracois
2o soluit ibi quo cca am-
biendu no e 3o gfmat
solucoz ibi xp affectu t
huano primo querit utz
xpus ad volunt sul ora
uerit quod no pt factu
vide q se xp ill verbis
ch 26 pr si possile
est transeat a me calix iste
vo mo ei e vos sed ei tu
vis sendz auge q in xpo
e duplex volus diuina
sz et huana que adhuc
dui in affectu ssuat et
racois affectu igr racois
nichil volut nec petit
in quo [illegible] no pt exaudiri
quia rm illud totalit fuit
gformis diuine volutati
volens pati et mori sz
affectu senual refugiebat
morte et pena et quod

pacit rm illud affectu no
obtinuit et ille e a deo na-
lis qr ipm pctm senectus
no abstulit ut dicit au-
gustus eppones illud Ioh
ultio cu senueris extendes
manus tuas et alius te
cinget et d q tu n vis
et ibi dicit aug q petrus
volens ductus e ad morte
sed volens eu pat et re-
liquit affectu infirmitatis
quo nemo vult mori Ry
cet dns ait transfer a me
calice istu sed erat eu
vis amoris ita cet ut ait
aug paulus int rone
cupit dissolui et esse cu
xpo phil 2o sensu aute
carnis refugit et recusat
Si igr in xpo cuo gpassi
cebat adusus ssem quod
semp e vicious ut z p aug
19o d ci dei ca 6o Sz
auge ne dt quaz quia diu
volutas erat et ra pla-
cebat ut illud rm carnez
vellet et tenq vitas hum
in eo gbare Ex affectu
igr hic auge gfmat dicta
solucoz sed qr multas auct

que patet in textu / Et in
fine magister subiungit / quod
omnibus auctoribus magistri / patet
in christo duas fuisse voluntates
/ quod quia negavit Machi-
arius archiepiscopus in metro-
politano galie condempnatus
est / Christus affectu igitur humano
sensualitatis illud petiit / quod
non impetravit / quia non ideo
petiit ut impetraret / sed vel-
let se conformare divine volun-
tati / ad quid igitur petiit / videlicet
ut forma probet membris
ut innuere clamet
ad deum / sua voluntate prop-
ter divine voluntati subiectas /
Et ideo christus absolute non ora-
vit / sed dixit pater si possibile
est etc. quasi diceret / sensualitas mea
tota / et naturalis refugit pas-
sionem / mihi etc / quod si placet
tibi / ego orare / ut a me
transferres eam / tamen si
tibi placitum est / sic fiat
Ceterum non patet / Hic magister
removet duo dubia / primum
ibi illud etc / secundum est ibi
/ quia ambrosius 3o de trinitate
videtur dicere / quod christus non
inquantum deus dubitavit / tamen
dixit pater si possibile est etc

Sed magister in themo / quod
tum repugnat prius dictis
Dominum enim est / quod in christo est
pue... fuit plenus
sapientia / videt magister / quia ita
intelligendum est / quod gessit
modum dubitantis / Et hominibus
dubitare videbatur / dico quod
possit infirmiter pre carnis
Illud etc. dicit / quod hic 10 de
trinitate / dubitat / quod christus
non sibi oravit / sed pro suis
sciunt enim / quod passio eum ho-
norificatura esset / Et ideo
recte dicit / nunc
honorificatus est filius hominis
Johannis 13o / ideo non oravit
calicem a se transferri / quem
bibere voluit / sed a discipulis
suis quidem ut calicem non bi-
berent / sed ut calix transiret
et in eis non maneret / ideo
ut in temptationem ducentur
sciebat enim quod omnes pro ca-
lice temptandi erant / ideo
pro petro rogat / ne fides
eius deficiat / Et quia sciunt
omnia terminari in morte / Et
desinere / ideo tristis est usque
ad mortem / Et sciunt a dis-
cipulis suis posse transferri / nisi
ipse biberet illum / nec etiam sine
successione terminari / nisi per eius mortem
Et ideo ait / pater mi si non potest
transire calix iste

n bi. im fi. vo. t. Ep. illo
aliam incidet | q nullos cra-
uit q se | nec est sua inf-
mitatem expressisset | quod
incid gt prius dixi | ideo
dicat mgr in fine Intende
lector huius verbis | sua
diligen | ne sint tibi vaga
mors | sed tn bn stat cu
prioribus | potuit enim ro hoc
ppone q sua ssuate | et q
prius incidi | Circa textu nond
q ia lca. Reliqz affctm ifir-
mitatis | quo nemo wlt mori
intelligit de affctu nali | Unde
affectu delibcativo | pt a-
quis appete morte | tunc
aliquid quod e amicpu | ul
estimatu esse amicpu | sic
desperati | et vehement gfusi
in vita | pt gfusoz aucpa
refugiunt vita | sic est e
de aliis in quod | Sp hui
est modu | aliqui appetut
mortem | qui pg mortem
credut se quiesce | et gau
dere | sicut Aug in de ci dei
narrat | de quod | q lecto
libro platonis | ubi de im-
mortate aie disputant | se
pcipite dedit de muro | ut
de hac vita migret ad
ea | qua credit meliorem

Dubiu e | quo paulus appe-
tebat | sit dissolui | et permane
in carne | Rnd q e volutas
absta | et gdicionalis | et nichil
impedit duo opposita | velle |
vnu esse li volute | alterp
absta | volebat igr apostolus
in carne remane | pt utili-
tate frm | volte absta | vo-
lebat esse dissolui | et esse cu
xpo | sed hoc no absta | sed
estud erat impe | et sic nulla
erat repugnacia | erat tn q
incdis angustia | ex hoc et ei
desideris | pt quod dicat co-
arctor ex duabus | desidem
hns dissolui | et esse cu xpo
Dubitat | quare xpus orauit
eo ratio xpi | sucit ssualitate
in hac peticione | no exaudi-
enda | nec digna exaudi
utpote | quia petebat gtra
dino pporito | quo hac peti
cioz pposuit | et q ea allegut
Rsp | q huius fuit 3o
ratio prima | ad manifestacoz
vitatis nre assupte | que na-
tiufutabat passioz | et in hoc
credunt mag fidez | 2a ad
gfirmanda mag mbcalli tez
ut no diffidamus | si passiom
puela exporte | et in ho excepit

nostra spez 2a ut vndet
nostra volutez dime voti
esse p omnia psicienda qd
ont in spuxe appetita no
pat ego volo sed fit tu fit
in hor gfuauit in nob kai
tatez que affin wrm dine
volutati p omnia conat
subici 3o magis odnit
p nob in illa cruce qua
p se 7o q io. suat forz
pdeute duoti 8o de
sedem senquat suata ty
far iure dim q omnis
appetitq debz esse deo sub
iectus decimaocta distictio

De unito xpi Deus
inqt deviaint d rost
xpi que e pmy mendi
fit deviat d unito et spo
sunt ordina ad spcatoz
boni 2o sunt ordina ad
vmaoz mali 3o deca
gra spma in ea 1o dee
mat d unito xpi sunt
merit sibi 2o sunt merit
2a p in 2a nob i ad quod ipo volut
pati 1o fimo facit quod dem
e 2o inquit utrz illud
quod xpus merit sine
unito hre potuisset i si ad
que 2a fima in q 1o sumo aut

quod xpus sibi meruit
in scipo 2o vmonz dicz sibi
vtrz aut [illegible]
[illegible] 3o ont quo me
rruit p passoz ubi uct solid hoc meruit
4o quod meruit sibi in
alys ubi uct tm eglias 1o
intedit illa gluoz q p
humilitez passos no solu
sub melius meruit rede
ptoz a dyao a pets et a
pena et refatoz regni a
mota igta i glapio vimphea d q
dicit gen 3o sed etc me
ruit sibi cori claitatez
sicut maifeste pz p aury
et ambis caritates id apli
phil 2o xpus fatus p
nob etc ppt quod deus
epal il etc ibi inqt sb
inqt q no solu illud sibi
meruit sed et aie inpassi
bitez 2m i Utru aut aia
dicat inqt q no habe eti
tudo p aqua autez an
aia xpi in momento re
surrectois sca sit inpassil
an tno fca e immorzlis an
mox pq sepacoz aie a car
ne et d d dicit z richar q ex po
sit magis sola qua etc
aliis dic sctorz que meli

purgatorie hz | meo pq scrip
tor a corr[e]c[torio] impassibiles fuit
Meret plus dicit | quo me
ruit p[er] passio[n]e[m] | et intendit
illa gelu[m] | q[uod] no[n] solu[m] me
ruit impassibilitate[m] | et glificatione[m]
corporis p[er] passione[m] | vel tempore passionis
sed ab inicio sue conceptionis
ut p[er] b[ea]tu[m] | gregorium sup[er] ezech[iel]
omel[ia] 60 re[spondeo] dicendum quod hoc p[atet]
q[uod] licet p[er] passione[m] | et toto
tempore vite sue | no[n] plus me
ruit | vel p[ro]ficit sibi | p[ro]fec
tu[m] meri[tu]m suis | quib[us] adhuc
cotidie p[ro]ficit | ut d[icit] gregorius
super ultimus infert | q[uod] licet
p[ro]ficit quantu[m] ad virtutem
mitti | q[ua]m no[n] maiore[m] virtute[m]
ex[is]titit | sola mundi | qua
ante fuit paucitas | d[icendum] p[ro]
quid meruit | a tempore conceptionis
secundu[m] | hugo[nem] | q[uod] p[er] obedientia[m]
et p[er]fecta[m] voluntate[m] | ex q[u]o
ult[imum] infert | q[uod] licet x[rist]i
habuit | ad bonum | p[ro]pter morte[m]
s[ua]m impassibilitatem | quod no[n] h[ab]uit
ante | no[n] t[ame]n est f[a]c[t]a melior
et beatior | sed q[ui]a no[n] e[st] facta
sanctior | nec maiore[m] acqui
sivit gratia[m] | nec contemplatione[m] |
in qua | p[ro]prie beatitudo [con]sistat
secundu[m] | magistru[m] | dicit | q[uod] dici p[otes]t
in hoc fuisse beatior | quia

Non ergo p[ro]ficit
p[ro]ficit q[ua]ntu[m] ad
nume[ru]m intentoris q[uod]
sola mu[n]da habuit
in pa[ssi]o[n]e q[uam] i[n] [con]cep[ti]o[n]e
no[n] t[ame]n p[ro]ficit

ab om[n]i miseria immunis | sed
ex hoc no[n] sequitur q[uod] fuit bea
cior simpliciter | d[icendum]. Si sola mu[n]da
no[n] fuerunt, maioris virtutis
qua[m] paucitas | tunc t[ame]n me
ruisset p[ro]pri[u]s in initio [con]ceptionis
sicut in passione | tunc opposito
modo dicit | magister in fine h[uius]
distinctionis | ubi vult | q[uod] in
morte x[rist]i | nobis aperta est
ianua regni celestis | et d[icit]
gregorius in super | q[uod] licet x[rist]us
sibi no[n] potuit p[ro]ficere | p[ro]fi
cit t[ame]n cotidie nobis | secundu[m]
aliquos | q[uod] hoc dictum est
cum tropo | sicut et | magister
circa hoc tangit | sic enim
manifestabatur | q[uo]d nobis p[ro]
meruit ab initio sue conceptionis
| et quod nobis glorie p[ro]fecit
sine multis | secundu[m] alios dicitur
q[uod] licet multa in se | sed et
virtutis | t[ame]n q[ui]a nobis potuit
uno tempore ex eo | ad h[oc] p[ro]
venire bonum | quod no[n] alio
tempore | sicut est ab eterno p[re]di
natum est | et ita est meritis
sed tamen | nichil nobis p[ro]fuit
nisi redempti fuissent | Meret
tamen gloriam | hic magister dicit
quid meruit sibi in aliis | quo
ad manifestatione[m] | et intendit q[uod]

D[icendu]m

meruit sibi nomen | quod est
super omne nomen | s[cilicet] ut diceretur
deus | Et hoc nomen | ab eterno
habuit per naturam | racione divinitatis
sed in tempore pregracie | manifestum ho
| scz per augustinum et maximum ut est
[...] d. inquantum ille homo
meruit hoc nomen | eo quod augustinus
dicit | quod propter obedienciam ex-
altatus sit | et tamen super deum
sit | quia tamen bonum non meruit
ille homo | super decreta secunda causa
sed ne de pe ssu | ubi pluribus
auctoritatibus probat | quod ille homo est
deus | nullis suis meritis precedentibus
Secundum magistrum | quod dictum augustini
intelligendum est | secundum tropum
| quo sepe utitur scriptura | scilicet quod
tunc res dicitur fieri | quando inno-
tescit | Et ideo licet | ante re-
surrectionem et passionem | Christus
esset deus | tamen post resurrectionem
| hoc manifestatum | Et sic
deus | post resurrectionem donavit
illi | manifestationem illius nominis |
| quam manifestationem meruit | per
obedienciam passionis | Et secundum
eundem tropum dominus dicit
mathei ultimo | data est michi
omnis potestas etc. | quia tunc ma-
nifestata fuit || Item ibidem Ce-
terum ambrosius [...] | magister in sta

qua ambrosius dicit | illud nomen
esse donatum deo | non homini
| quod videtur esse contra dictum augustini
Secundum magistrum | quod ambrosius loquitur
de naturali donacione | qua pater
ab eterno dedit filio | ut esset
deus per naturam | augustinus autem loquitur
ad intencionem apostoli | qui dicit
hoc nomen Christus | donatum
esse propter passionis obedienciam
| quod tamen intelligendum est | [...]
locutus premissum | Sed vero
queritur | Secundum magistrum | quod
[...] Christus | potuit sine
merito habere | illam gloriam | impassi-
bilitatis | Et immortalitatis | Et etiam nominis
dei manifestacionem | Respondet
quod sic | quia potuit assumere
naturam humanam | ita gloriosam | sicut
fuit in resurrectione | Et per
alium modum potuit mani-
festare | quod nunc manifestavit
Verum stante illo | quod ille homo fuit
passibilis | tunc licet sine merito
passionis ~~habuisset~~ potuisset
pervenire | ad illam gloriam | eo
quod mortalitate corrupta | potuit
immortalitatis gloria vestiri | non tamen
simpliciter sine merito potuisset
illam gloriam attingere | quia
Christus non potuit esse homo

in quo no esset plenitudo
gre et ututu | uirtutes aut
esse no pot in hore
passi | quin p eas mcat
| et licet passio no fuisset
sibi necia | quia p passioz
nil sibi meruit | quod ante
p uirtutes no meruerat | ad
quid ergo | Hic mgr || quia
ad quid | ergo voluit pati
et mori | ex quo uirtutes ei
ad merendu sufficiebant |
Credo pati voluit | no p
se | sed p te | et hoc pp
duo | p'mo ut ipius pao
esset tibi forma uirtut | et
humilitat | Scdo usq ad morte
obediendi | Scdo ut esset t
ca glie | et libertat | meruit
eni nob p passioz | quod
p precedencia no meruerat
| scz adcitu padisi | et redepcoz
a peccato | a pena | et a dyab'lo
| et adopcoz glie filior dei
| sicut loqur apls ad ro 8o
| unde | i. **Sed quo p morte**
declat mgr quae p hez
modu nos redemit | et
aditu glie apuit | ut ii
aut | ambri | deus decuat
in misterio hs | nra intimitti
in padiso. i. ad dei gtepla=
coz | sicut p'mu petu | nisi i
uno homie | tata esset humilitas
| que omnibz pnib' | ipoz suffice
| pout in p'mo homie tata
fuit supbia | que omnibus
pnib' nocuit | sed nullg t's
e inuetg | nisi leo d tbu
inda | ut dicit in apoc | qui
apuit libro uite | et soluit
signacla | Scda alij homies
debitores erat | et nullg suffi-
ciente hostia p ide pomc
gnib. huani poterat offire
| pt' solu xpm | qui plus
humiliatg e | i morte gustado
| qua adã supbiuit in esu
ligni vetiti delectado | igr
pout illius supbia | xpm de
padiso cu pnib' postis eie=
cit | ianua claudendo | ita
istius mgr | humilitas xpi
regni celesti ingressum | omnibz
valuit apire | et cogruu
decuit dei | ut impleto dei
decto | Item decetu | sit dei
hs pceptu | quod adã tras-
gressus e suplicando | sed
xpus hoc impleuit obedie-
do | uel dicit decetu fuia
mortis | qua in adã tulit.

Et hec vtraque cyrographa impleuerunt
quando morte sustinuit / Et cy-
rogphm aut dici inco rra
preuaricacões ade / tunc reatus
ipius / quod cyrographum pro nobis sa-
tisfaciendo deleuit / Vnde et
ambros super eplam ad hebreos
dicit tam fuit nostrum facta
peccatum / ut saluari non possemus
/ nisi vnigenitus dei filius
/ pro nobis moreretur / quod non
e ita intelligendum / sic magister
dicit / quasi non alio potuit
nos saluare quam per mortem
/ cum sola volute / potuisset
/ sed quia nulla alia hostia suffe-
cisset / quam vnigenitus dei fi-
lius / magis ergo in morte vni-
geniti / prestita sunt nobis / ut
liceat nobis redire in patriam
/ sicut olim in morte summi pon-
tificis hiis qui ad ciuitates
refugij confugerant / permissum ad
propria ut remearent / De quo
habetur Josue xx° / Secundum cyrographum
cyrographum / dicitur a cyros quod
e manus / Et graphos scriptura / quasi
scriptura manualis / qua scribitur
obligacio debitorum / ipius creditoribus
/ Vnde cyrographum culpe
dicitur incorrale / qua anima tenetur
obligata alicui pene / Et
illud est dicitur cyrographum
decreti / quia illius obligacio consur-
git ex culpa / tamquam ex
merito / Et ex diuina sententia tam-
quam ex decreto / Hec autem
cyrographa per christi passionem
deleta sunt / in quantum per eam euadimus
quam e ex parte sua / / principaliter
dne iusticie / Et actaciones dyaboli
nequicie / Et commina coz
gracie decimanona dc°

Nunc igitur queritur
ma9 m... / Deliciant / De merito
christi / Sicut ordinatur ad bonum
quod sibi et nobis / Hic deter-
minat de ipso / tamen quia ordinatur
ad remouendum malum a nobis
/ quia ipse in se / neque sub
iectus fuit culpe / neque de-
bitor pene / Et primo facit
hoc / Secundo deliciat de causa
passionis christi / Hoc xx° / Ipsa
in 2 / Primo adhuc facit quod
dictum e / Secundo determinat de hiis
que dicuntur de christo / Nunc
liberacio mea / Hic / i / Vnde ipse
dicitur rex / Prima in 2 / Primo
dicit / quod sumus liberati a
malo culpe / Et a potestate
dyaboli / Secundo quod sumus liberati
a malo pene / ibi / A quo pena /

Primo apponit intentum | Et in
tendit | quod christus per mortem
suam | nos liberavit a dyabolo
| quia per eam nos liberavit a
peccatis | que sunt vincula | quibus
[redacted] dyabolus nos li
gatos tenebat | quia ut dicit
apostolus Ro 4° | in sanguine ipsius
iustificati sumus | Et ex hoc
etiam sumus liberati a dyabolo | et
a peccatorum vinculis | quibus
nos tenebat | igitur | queritur per
que modum | sumus liberati
per mortem ipsius a dyabolo | Et
a peccato | Et a pena | Secundo
quo | Hic | innuit | prosequitur in
tentum | Et ostendit primo | quomodo per
mortem christi | sumus liberati
a peccato | quia ut dicit | apostolus
Ro 5° | per mortem ipsius quem
dam nos fratres | tum quia nos
comendamus | inspicientes caritatis suae
nobis exhibitam in hoc | quod
deus pater | unigenitum suum
filium | tradidit in mortem | tum
[redacted] nos monemur | Et
accendimur ad diligendum deum
Et ita iustificamur | Et a peccatis
solvimur | Et ita mors christi dicitur
nos iustificare | Quia per eam
caritas accenditur in cordibus
nostris | Et etiam dicimur per mor
tem christi iustificari | quia per fidem

mortis eius mundamur a peccatis
Unde apostolus Ro 3° | Iusticia dei
est | per fidem ihesu christi | Sicut
enim olim aspicientes in ser
pentem eneum | in ligno erectum
a serpentium morsibus sanabantur
Numeri [redacted] 21 | ita respicientes
intuitu fidei in illum qui pro
nobis pependit in ligno
crucis solvimur a peccatis | Et
ita a dyabolo | Secundo | innuit | pro
sequitur | quod eisdem modis quibus
solvimur a peccatis | solvimur etiam
a dyabolo | quia tunc dyabolus in
nobis nichil invenit | quod pu
niat Unde duo modi predicti
| scilicet dilectio et fides | requiruntur
ad iustificationem | seu iustificationis
efficaciam ex parte nostra | Et
ideo | innuit | hic subiungit tercium
modum | qui pertinet ad suffi
cienciam | Et est | quia mors christi | que
semper sacrificavit | Et nostras
culpas tam sufficienter destruxit
| ut dyabolus | in hac vita tem
ptando | nos | equaliter non potest
| quia fortior scilicet christus veni
ens in domum fortis | id est in corda
nostra | ubi dyabolus habitavit
| alligavit fortem | ne temptando
nos vincat | Et habetur illa para
bola Matthei 12 et Luce 11 | Tercia ut

Ex hiis patet quomodo passio christi iusti
ficat | ut hostia oblata | ut pre
cium | ut amata per modum unitiva
disponentis et per modum exempli
excitantis Et per modum exemplaris
dirigentis

q^a pbat ex hoc q nisi esset ho qui dyabolu vicet

ait augustinus | Hic magister declarat | quo modo liberatos a dyabolo | vnde ut ait augustinus in ipso | in quo vincimur multiplices cupiditates / et vincimur multiplices potestates | suos in sangwine pro culpa | omnium culparum cyrographa deleta sunt | quia debitores | qui in eum credunt | a dyabolo prius tenebantur | Et factus est homo | Hic magister | ponit illud generaliter | quod deus est factus homo mortalis | ut dyabolum moriendo vinceret | non iniuste | sed violenter ei homo auferret | sed et iuste est | ut homo vinceret per deum | quia nec homo purus | nec angelus | posset sufficere | quia etiam in apostolo ita accedit | Vnde et | Ideo dei filius | infert magister | ex hiis | quod persona que est deus et homo | nos per suam mortem liberavit | a peccato / et etiam a pena | A qua pena | Hic magister | querit | a qua pena | primo liberati | Vnde et quod ab eterna | per relaxacionem debiti | a temporali autem liberabimur penitus in futuro | quia novissima mors inimica destruetur | ut dicit apostolus prima ad cor 15° | ubi dicitur | novissima autem [redacted] inimica destruetur mors

et ibidem absorpta est mors in victoria | ita enim liberati sumus ex parte | scilicet a culpa | quo ad animam | non ut omnino non sit | sed ut non dominetur | oppertamus autem redempcionem a pena | tamen corporis qua autem | Et declarat dicens | quod propterea portasse dicitur in corpore suo | super lignum | peccata nostra | id est penam peccatorum nostrorum | ut prima petri 2° | quia ex efficacia sue passionis | tollitur in baptismo omnis pena | que debetur pro peccato | et per eam passionis efficaciam | minoratur pena | que nobis esset iniungenda in penitentia | non enim sufficeret | pena qua ecclesia ligat penitentes | nisi christi pena cooperetur | qui pro nobis solvit | Et ideo dicit apostolus | Ro 3° | quod peccata iustorum | qui fuerunt ante adventum christi | erant in sustentacione dei | usque ad mortem christi | ad ostensionem iusticie eius in hoc tempore | quia licet eis essent peccata dimissa | non tamen intrabant | in celum | ad eundem | quia non plena redemptione | nisi in fide passionis christi | Vnde Hic petrus | declarat de hiis | quod quidam per christum sunt liberati | Et primo qualiter | dicitur redemptor

2o quare dicitur mediator | quia
solus || primo ponit hanc conclusionem
| quod tota trinitas | dicitur redemptor
in scriptura | propter ipsius potestatem
| sed solus filius | dicitur re-
demptor | scilicet propter ipsius potestatem
et obedienciam | potestas inquantum
deus | obediencia et humilitas
inquantum homo | Idem solus |
hic | magister | ponit hanc conclusionem
| quod solus homo Christus | et non
pater | nec spiritus sanctus | est mediator
dei et hominis | sicut loquitur
apostolus | I ad Thimotheum 2o capitulo
Sed cum peccata deleat
hic | magister | removet dubium
quia reconciliacio ad deum
non est aliud quam delecio
peccatorum | quam tota trinitas
operatur | si igitur est reconciliator
| filius dicitur mediator | quare
non pater vel | pater et spiritus sanctus
Respondet | pater non est medius
inter deum et homines | nec
sunt in se sacra | quorum fide
et imitacione reconciliatur deo
tota quidem trinitas | peccata delet
potestate ipsius | sed solus filius
implecione obediencie | et sacramentum
dicitur hic | quae sacra
sancta | ut incarnacio | passio
Unde et mediator | hic
magister | infert hanc conclusionem
| quod Christus dicitur mediator non

secundum divinitatem | sed secundum humanitatem
prima pars patet | quia inquantum deus
est equalis patri | et idem deus cum
patre | igitur ut sic | non potest esse
mediator etc. | 2a pars conclusionis
patet per | augustinum | in 10 libro confessionum
ponitur etc. Et hoc reprobat
hereticos dicentes | in Christo tantum
unam naturam esse | quia tunc non
esset verus mediator | dei
et hominis. Respondendo contra illud textum
Et nos cepit .i. recepit | qui ver-
naculos possidebat | quod vernaculo
dicitur servus in domo natus | possi-
debat enim nos dyabolus quasi
vernaculos | non iuste quidem sicut ex
parte sua | licet homo iuste te-
nebatur | quia numquam dyabolus meruit
habere potestatem super homines | sed
homo per culpam meruit pati
dyabolum tyrannidem | homo enim
iuste tenebatur | sed dyabolus nullo
iusto titulo | eum detinebat vel
possidebat | quia male fidei
possessor fuit | sed deus qui est
iustus iudex | iusto suo iudicio
hoc permisit | iustum enim erat
| ut ille qui voluntarie se sub-
iecerat suggestioni per culpam
| eam involuntarie subderetur per
penam Sed dicitur homo non po-
terat se facere [illegible] cum esset
in aliis iurisdictione constitutus

Secundo quod deus alligaverat hominem in manu complicis sui / et sic ei permittebat / ut posset se ducere in servitute peccati sic et permisit / ut posset se ipsum ducere in servitute dyaboli

Vicesima distinctio

Si vero queritur / Postquam magister ostendit quo per passionem christi liberamur a malis / hic determinat de causis passionis / et primo assignat causam efficientem / secundo causam effectivam / ibi. christus ergo est sacerdos / Prima in duas / primo assignat causam efficientem / ex utilitate nostra / secundo ex decentia iusticie / ibi / Est et alia racio // Secundo comprehenditur iusticie ordinem / sed qua iusticia / Primo ostendit quod illo ordine permisso videretur nulli fieri iniuria / sed potius ut sic processisset iusticie. quia diabolicum [illegible] fuit necessarius / ibi / si non [illegible] ille / Sequitur / nonne deus potuit / alios liberare hominem / quam per morte christi / Secundo quod sic / quia potestati eius cuncta subiacent / ut dicit / augustinus 13o de trinitate / sed non oportuit esse alium modum / nec alius fuisset convenientior nostre miserie sanande / quia per illum modum

meretur nostre in deum erigimur / et ab inimico [illegible] liberamur / propterea cum generalis / quod dei filius nasci dignatus est in nostra generatione / vera mala suscepit / Secundo racio est tamen ille modus fuit magis conveniens / quia per dyabolus superatus est iusticia / non potencia / qua homo iuste traditus est in potestatem dyaboli // peccato primi hominis in omnes originaliter transeunte / et illius debito homines obligante / sed sanguinis autem christi iuste liberatur est / Secundo / tradidit deus hominem in potestatem dyaboli // Secundo magister / quod non / sed peccante iuste deseruit / et sic auctor peccati dyabolus illico incepit / Secundo / deseruit igitur deus hominem totaliter / Secundo magister / quod non quia nec dyabolus est omnino derelictus a dei potestate / et bonitate / sine qua subsistere non posset aliqua creatura / sed ulterius malis hominibus multa bona prestabat / et tandem suo sanguine a dyabolo redemit / ut sic non potencia sed iusticia dyabolus vinceretur / Deus ibi / Sed qua iusticia

Est et alia racio quare

Meruit augustinus qua iusticia
Et videt quod ihesus christus pape Et sta
tim quaeritur quo victus sit
ea Respondet quia occidit eum
qui fuit sine debito iustum
fuit ut debitores quos te=
nebat dimitteret Haec est prima
augustinus 13 de trinitate ca 13o Et
ibidem cao 13o ont quae vin
cere nolunt per potenciam
quia dyabolus est amator potentie
Et destructor iusticie Et in
hoc eum homines imitantur vin
tant ideo placuit deo ut
non potencia sed iusticia
vinceret hominem eruceret Et
in hoc homo eum dispectet
imitari Postea vero in re
surrectione secuta est potentia
quia revixit mortuus
postea non moriturus Et si
dicit postea Sed non ne vince
quod si christus per potenciam
egisset non unquam dyabolus cas=
simus vincere victus esset quod
declarat ibidem 15 cum tribus qua
dyabolus et homo inutil gtra
deum dicit potestas sed utrisque
de iniuriis queritur dyabolus
quia fraud eius fraudulenter
abduxit Et violenter eum te=
nuit homo quod eo quia praecep

eius contempsit Et dyabolus non potest
proponere iniuriam quod homines sed
potius ipse convictum quia homines
decepit Et mala intulit ex
hoc patet quod contra ad se dyabolus
iniuste tenebat hominem Homo
tamen iuste tenebatur propter pecca
tum quo patet quod deus iniuste
per solam potenciam eum liberasset
sed propter causam praemissam ubi
volunt humilitatis iusticia Nota
quod non est pardoxus Hic augustinus
declarat de causa efficiente
Et primo permittit illa conclusio
quod christus obtulit se deo tri=
nitati pro omnibus quantum ad pretii
sufficientiam sed pro electis quantum
ad efficaciam Et sanitati de efficacia
ponit tres conclusiones quod christus
est traditus a tota trinitate Et
a iuda Et iudeis sed opus
christi Et patris primo bonus
trinitatis bonum fuit quia a vo
luntate bona Iudeorum vero
opus malum quia intencio
mala Ex hoc infert quod
fuerunt diversa opera sicut di
versi actus tamen pro intenciones
a re facta fuit tamen unum opus
solum ad passionem respiciendo
Et ideo doctores aliqui ponunt
in illo sensu patrem filium iuda

et iudeos / qua pl efferunt
passioz Alij distiguunt ipsi
distinctas interiores / ro marte
unnut / aug sup psalma ph
oie sma / Sunte ho declat
q feliciand / ferme / illus
Jon 10 / ptatez habeo ponendi
aiaz meam et assumendi. Queri:
Eeunt aug / an credend sit
iudam et iudeos / esse opatos
ad bonu Lndez / q d est e /
qua cum ex corp actibus psi
uenit bonu / sed qua corp
actio fuit mala / no sut quo
adhoc opati bonu s mala

Vicesimaprima

Post predicta / consideran
du est Primus inqr / declat
de hijs / que xpus / in humana
na assumpsit / s. grd / scia / et
defectibus / Et de hijs / que p
hnaz naz / opat e / s. de mist
xpus / Hic declat de morte
/ qua in hua na sustinuit /
Et primo declat / de hijs / q
ad morte ptinet / Ro de
hijs / que morte xpi ?tur
Dec 22 / Primo dicit / q mors
xpi / no fuit p separacoz diuinit
a carne Ro dicit / qua tunc
xpus mortuus dicat ibi
Veniente rca aia / Sima in
l / Primo ponit quoz / et largit

cia ca una opinioz / cu
responsioe / auctte / aug
fulcita cu auctte / ambr
Ro ponit auctte / et tollit
errorz / ii / quibus uidemus / Ro
ponit probacioz alia / qua
inducunt / ex auctte athanasij ibi
/ alij quaz / Quarto ?firmat
veritate / ii / sicut aug docet
Primo quit / verz in morte
xpi / aia uel caro / sit a
vo separata / quidam pcuerunt
/ carne a diuinte fuisse diui
sa / quod sic pbat / qua
tunc aia fuit a carne diuisa
/ sed diuinitas cunmit sibi
carne / mote aia / ut ptinet / sup
Dec 2a ca 9o / Et hoc
?firmat auctte / aug sup
ps 8o / ubi dicit / q mors
vera / qua timet homines
/ e separatio aie a carne / si
igr in xpo homine fuit
vera mors / igr separata e
aia / ac p hoc diuintas a
carne / Hoc etiam ?firmat / auctte
ambr 10 sup lucam / trac
tatu / de xpi derelictoe ?
Quibus uidemus / Hic
magr / uidet / q diuintas de
fuisse separata / ?tra ad de
fensioz / qua no ?ferunt

potencia / cum suppones cohibendo //
non tamen fuit separata / quo ad
unionem / Non autem quantum ad vitam / sicut illud
quod xpistus in cruce / clamans
dixit / Deus / Deus meus / ut
quid dereliquisti me / quod
eciam Ambrosius tractat / quia si
ibi intelligatur derelictus ab unione /
nunquam antequam xpistus mortuus
esset / facta fuisset solucio
dei et hominis / sed quis hoc
dicat eciam / Aly quoque // h
magistri / solvunt racionem / quam in
ducunt / per auctoritatem athanasy
dicentis / maledictus / qui non
confitetur totum hominem / quem
assumpsit dei filius / denuo as
sumpsisse / Et 3a die a mortuis
surrexisse // sed si est denuo
assumptus / tunc fuit prius de
positus / Sed dicunt magistri / si in
telligunt sic / quod totum hominem
deposuit deus / sic quod nec
esset unitus carni / nec anime
sicut oportet / si auctoritas
debet esse pro eis / Sed quod anima
xpisti fuit ab unione verbi
dimissa / quod nullus dicit
nisi hereticus vitatus // Ideo in
telligendum est / quod deus dicitur
totum hominem denuo assump
sisse / quia coniunxit carnem anime

Et in toto sic unito / Verum surrexit
verus homo / Et quod illa sic intelligenda
athanasius / patet ex hoc / quia ipse lo
cutus est / contra perfidiam illorum / qui
xpisti resurrectionem negabant / Si
cut augustinus docet / Sic magister
confirmat suam sentenciam per augustinum
qui omelia LX super Johannem / tractans
illud Johannis 10 Ego pono a
nimam / dicit / quod non deposuit
animam / ut esset separata a verbo
sed caro // potestate deitatis
in se manentis / animam deposuit
in morte / ergo ad tempus carnem et
animam separavit / sed neutrum a
verbo dei / Et hoc idem dicit
quidam Felicianus eciam / confirmat sic /amm
bus eciam / Resurrexit vero / Sic
magistri / solvunt / quia tunc xpistus
dicitur mortuus / Et intendit
hanc questionem / quod xpistus dicitur
mortuus / quia caro mortua
est / per separacionem anime ab [illegible] ipsa
Et sic eciam dicitur / deus mortuus
/ quia caro mortua est / que verbo
unita est / passus autem dicitur
deus / sicut propter carnem et animam
/ quia utraque corpus dolorem sensit
Et psalmista / per multas auctoritates
confirmat / quod xpistus est passus
mortuus / Et sepultus / Et re
surrexit verus homo / Et non :

cum divinitate. Et divinitas quod
unioe ad humanitate non est
mutata sed potius homo
mutatus est ut melior fiat
quam erat. Vicesima secunda d.

Hic querit utrum d. 22
in qua magister deciat de hijs
que contingunt morte xpi. Et
primo per separatoem ad humanitatem
abst. 2o ad locum. Hic queritur
Primo querit utrum in triduo
mortis xpus fuit homo. quod
videtur in quod non. quia mortuus
erat. Et homo mortuus non est
homo verus. 2o quia tunc erat
homo vel mortalis vel in
mortalis. non mortalis quia mor
tuus. nec immortalis. quia tunc
per resurrectionem sibi non conveniebat.
Ad videtur magister quod
in illo triduo xpus erat
homo. Et non sequitur xpus
fuit mortuus ergo non fuit homo
nec sequitur quod tunc fuit mortalis
vel immortalis. sed fuit tunc mor
tuus. Et hoc enim arguens non verum
de xpo. sicut de aliis puris
creaturis. quia non sic dicitur deus
homo vel homo deus. sicut
petrus vel socrates dicitur homo
sed dicitur deus homo quia suscepit
hominem cum anima et carnem
Et quia tunc susceptio in morte

non defecit. adhuc manserit
deus homo propter unionem
manentem. quia anima et caro
manserunt in unitate persone
verbi. fuit tamen mortuus homo
propter separationem anime a corpore.
Sequitur queritur Hic magister in
quirit de morte xpi per
separationem ad locum in quo
erat. Et dividitur in 3. primo
ostendit quod erat in sepulchro
Et in inferno cum humanitate
ubique autem cum divinitate.
2o inquirit utrum xpus
fuit totus in sepulcro. Et
in inferno. et Et utique totus
3o inquirit utrum de illo hoc
possit dici. quod sit ubique totus
et queritur. Homo quidem utrum
xpus in morte erat ali
cubi homo. Et si utique erat
homo esset. Ad videtur quod non ubi
que erat homo erat. sic
nec non ubique cum erat
et est cum divinitate. sed tunc
mortis erat in duobus locis
scilicet in sepulcro et in inferno
cum humanitate in sepulcro
quidem cum carne in inferno
cum anima. ex hoc infert
magister quod in sepulcro erat
homo propter carnem et in inferno
erat homo propter animam

Sed si in inferno. Hic
magister removet dubium quod
ex quo in sepulcro tantum erat
unitus carni et in inferno tantum
anime, ergo nec hic nec ibi
fuit unitus simul anime et car-
ni, quo utrobique diceretur esse
homo. Respondet quod licet ea ratione
fuit unitus anime in inferno
et carni in sepulcro, et tamen
sicut ante separationem fuit unitus
illis coniunctis, ita post separationem
illis disiunctis. Sed adhuc in-
statur: si Christus animam tantum vel
carnem tantum assumpsisset, non
fuisset verus homo. Ergo cum
animam et carnem simul non habe-
bat, non fuit verus homo,
et per consequens tempore passionis nunc
quod fuit verus homo. Re-
spondet magister negando primam
consequentiam, quia licet Christus non
fuisset verus homo nisi car-
nem et animam assumpsisset, tamen
quia eadem mansit unio
eius ad carnem et animam quae
prius, ideo ubi fuit caro ad
hunc dicebatur verus homo,
et similiter ubi fuit anima. Hoc
confirmat per Augustinum super
Iohannem omelia 48, ubi dicit
quod Christus non est dilectus

Adhuc autem opponitur

in inferno quo ad solam animam,
iacuit in sepulcro quo ad
solam carnem, quia in hiis simul
personam constituerunt. Et persona subsis-
tit. Sua ad infernum descendit
caro in sepulcro iacuit, sed
persona ad utrosque remansit, quae
ut ait Ambrosius, in inferno positus
lumine vite fulgebat, et tamen
non tamen in inferno claudebatur.
Et utique totus eodem tempore. Hic
magister ponit illam questionem
quod tempore mortis Christus totus
fuit in inferno et totus in se-
pulcro, totus ubique, quia persona
divina non maior erat ubi
carne et anima unita simul ha-
bebat quam ubi alterum tantum ha-
bebat.
Solet etiam queri. [non autem vero erat Io]
utrum possit dici filius hominis
vel ille homo descendit
de caelo ut esse ubique. Respondet
magister: si intellectus dicti refertur
ad unitatem personae, concedend-
um est; si ad deitatem naturae, negandum est,
quod ut est patet per Augustinum tracta-
tu illud Iohannis 3°: nemo ascen-
dit in caelum nisi qui descendit de
caelo, quod explicat intelligi
potest hominis propria virtute, 2° de
caelo Trinitatis 3° capitulo 2 quod membra
et caput sunt una persona et

tenud corpus | Item in fine | hec de
ingr(ess)u | expositas est | de amplio
investigare | omnes ypocr(i)
dicit | hec de corrigia calcia
menti | per calciamentum intelligi(tur)
hic humanitas | tegens pedem
i(d est) verbum | quo pervenit pedes | ecclesia
portantur | dicente ap(osto)lo | portans
omnia | verbo virtutis sue | Heb(reos) p(ri)mo
sed corrigia | dicit(ur) unio | unio
nuncia | aut sagnica | incepta
Et ideo rex ydumee hic ponitur
dicit | qui per omnia | fratribus de
buit assimilari | Et ideo | sunt fratres
et pueri | quos generavit | commu
nicavit carni et sanguini | Et simi
liter participavit eisdem | Heb(reos) 2° | ossa
aut eius | dicitur | fortia et sub
stancia ad intendum | de misteriis
humanitatis eius | Et illa | nos sunt
igne curiosi studii | usque ad mi
nima inquirenda | hoc enim esset
ossa in cineres redigere | sed sunt
potius | tamquam intellectum ex
cedens | propria | fide | tenenda | Et no(ta)
quod amos 2° dicitur | super tribus sceleribus
moab | et super quatuor non convertam
eum | eo quod incenderit ossa regis
ydumee usque in cinerem | et per
hec in ydumea extenda
calciamentum meum | vicesima
Cum vero super sit p(ro)
habitu est | Post ingressum | de
clarat de hiis | que ad propositum
pertinet | quibus nos effective
reparavit | hic de virtutibus
formantibus | que sunt habitus gra
tuiti | animam informantes | Et di
viditur in 4e | p(ri)mo declarat de
virtutibus theologicis | 2° de car
dinalibus | dis(tinctione) 33 | 3° declarat
de donis spiritus sancti | dis(tinctione) one
34 | 4° declarat de quibusdam
virtutibus | dis(tinctione) 36 | 7° declarat
de preceptis legis | quibus ap(er)a
virtutum precipitur | dis(tinctione) 37 | p(ri)ma
in 3 | p(ri)mo declarat de fide
2° de spe | dis(tinctione) 26 | 3° de
caritate | dis(tinctione) 27 | P(ri)ma in 3
p(ri)mo declarat de fide | 2° p(ro)
2° de fide | per comparationem ad ea
que creduntur | dis(tinctione) 28 | 3°
per comparationem ad eos | qui credunt
dis(tinctione) 24 | P(ri)ma in 2 | p(ri)mo p(ro)po
nit intentum | 2° p(ro)sequitur | ubi ssi
des aut e | p(ri)mo dicit | quod
quia superius est | dis(tinctione) 13 | quod Christus
habuit plenitudinem gratie | Oritur
utrum habuit fidem et spem
sicut habuit caritatem | quod sic non
videtur | plenitudine gratie
habuisse | sed antiqua tenus
quo determinetur | de hiis singulis
videndum est | P(ri)mo de fide
iuxta cuius mensuram | quilibet
sapere debet | dicente ap(osto)lo | Ro(manos)

rz no plus sape | quam opoz
sape | sed sape ad sobrietatem
et unicuique sicut deus diuisit
mensuram fidei. Fides | hec
sunt | Circa quam intendit et
diuiditur in 2 | per duas par
tes diffiones | raz ibi | Ro
tandum quam e prima in 3
primo ponit diffoz fidei | 2o
exponit eam | quod tamen de
omnibus | 3o manifestat que dubia
incidencia | Si uero querit
prima dicit fides e uitus
qua creditur | que non uidet
sed solum que ptinet ad re
ligione xpianam | Accipit
autem | hec ... | expost
quo fides sit uitus de eplici
ter accipit fides | quoniam enim
accipit pro hys | que creditur |
sicut ibi hec e fides ka
tholica | quam nisi quisque etc.
et de hoc dicit augustinus 13o
de trinitate etc. | 2o dicit fi
des | qua illa creduntur | et
hec ut dicit augustinus ibi | est
in cordibus credentis | et tamen appe
tunt | cuius e Et illa subdiui
quedam e uitus | que non ...
fides qua credit si cum caritate
e in ... e sine caritate
nulla uitus est | ut dicit ambro

Et declarat hanc particula que non
uidentur dicens quod non optz fide
esse de omnibus que non uidentur. E:

Et hec fides e fundamentum | quod
muri non potest | ut dicit apostolus
1 cor. 3 | sed fides sine dilec
tione inanis e | et cetera augustinus in super
fi. et operibus | ubi et demones
credunt et contremiscunt | Ideo ut
dicit augustinus deus dicit | multum
interest utrum quis credat xpum
uel xpo uel in xpum etc. | Il
lud uero querit | hic magister
manifestat duo dubia incidentia
tamen ibi | ... | primo
quid utrum fides informis spera
accedente caritate maneat | et
fiat uitus | uel an ipsa elimi
netur | et alia qualitas succedat
que uirtus sit | ... utrumque
dicit posset tamen dicit | michi uidetur
quod illa qualitas manet | accedente
caritate et fit uitus | 2o querit
quo fides dicitur diuisa | ...
sed tamen apostolus dicit | ephe. 4o
unus dominus una fides | Res
pondet | si fides accipitur pro eo
quod creditur | una dicitur | eo quod
idem est | quod cuncti fideles
credere tenentur | Si uero accipitur
pro eo | quo creditur | sic dicitur una
omnium fidelium | non unius | sed quia
sicut sibi homini | dicit una
facies | Notandum quam
hic magister ... diffiones
aliaz

Et primo veram causam / 2o ponit
eam / secundum apostolum / 3o mo[dum]
quorundam circa eam / ibi / Sed vero queritur //
Primo premittit / quod fides est
sperandorum / non apparentium / quia ut
dicit / Gregorius in omelia / Apparentia
non habet fidem / sed agnicionem
Item / apostolus ad hebreos 11o / dicit
fides est substantia rerum sperandarum
argumentum non apparentium / Secundum quod illud
dicitur veraciter credi / quod non
valet videri / nam credi / non potest
quod videri potest / Et ideo / Thomas
vidit / hominem // et deum confessus est / dicens
deus meus etc. / patet ergo
per / augustinum 13 de trinitate / ubi
augustinus separat fidem / a quatuor
generibus visionum / primo a visione
corporali / per hoc quod dicit / non
per corpora / 2o a visione yma-
ginacionis / que ex forma aliqua
queritur / cum dicit / Et per corporum
ymagines etc. / Et ideo ipsa
fides est cognicio intellectualis
rerum absencium / quibus eis similis
sine hesitacione / assentimus / Silit
n. apls fad / Ex hiis patet
2a diffinicio / quam ponit / apostolus
ad hebreos 11o / dicens / fides est
substantia rerum sperandarum / argumentum non
apparentium / quia fide enim subsistunt

in nobis principue speranda / in
futura autem subsisterent per ex-
perienciam / Et ideo dicitur fides
substantia rerum sperandarum / quia speran-
dis substat / Et quia est funda-
mentum bonorum / quod nemo potest
mutare / Ita est et argumentum non app-
arencium / quia si quis de eis du-
bitaret / per fidem comprobantur / Sicut
id probatur futura resurrectio /
quia ita crediderunt patriarche
et alii sancti / Est ergo eo dicitur
esse argumentum non apparentium / quia
ipsa est probacio / per quam queritur
aliqua esse non apparencia / eo
quod ipsa est non apparencium / Sed
vero queritur // Hic magister
movet tres questiones / Prima predicta
descripcio fidei / est conveniat spei
Secundo / quod utrum per quos gra-
di potest / ad bonum intellectum
/ Sicut enim queritur / post affirmativa / tunc
dicit plura sunt quibus fides
et spes dicuntur / potest tamen dici
quod conveniat soli fidei / Et non
spei / quia sola fides videtur
esse fundamentum rerum sperandarum
/ Sed forte ex hoc aliquis
crederet / quod fides ulla posset
esse sine caritate / Et contra
hoc videt magister / quod non

ut patet p augu in Enchi
ra° 4° ubi dicit fide que
p dileccioz opat Et spem
et caritate sit esse quepa
q mistu illoz pt esse si
alys Et ty ibide pudit q
aliquid pt cdi quod na
spat inchil ty pt spai
quod no cdat Ex hoc in
fert magr q actus fidei nar
prec ref Ex quo sc q ipa
sola dicat fudamentu om
virtutu et bonoz opm Sz
iz esset fudamentu caritat
Rndz magr q no qz caritas
pocius e in omi virtutu si
qua frustra omia alia ha
bent Et qua assistete omia
alia assut quia ipa no e
virtus creata sed ut ptul
libro primo dic xvij Et greg
dicit sup eze q no caritas
fide sed fides caritate prec
quia nemo pt amare q
no cdiderit ut [illegible] ssa
ar Rndet magr q hoc in
telligi pt d fide que no
e virtus pnel de actu fidei
qui nar actu caritatis prec
pr actu spei ut pz ex libis
greg pmiss diligut inspect
Et ex hys que addit dicens

nisi ea que audis cdideris
ad amadu ea que audis
no inflamaris Unde Jo Crisostomus magr spaci est
p crisosti illud quod dixit
de fide si q pt d no visis
d visis no e fides sed agto
Dicendu q fides e quan
qua spes e cm d ptite
pntibus et futur spes aut
solu d futur Et est fides
e d bonis et mal si de p
mys et suppliciis Et spes tm
d bonis est fides nar prec
spem quia nar e prius cdc
qua spare Et nota q fides e
fides
hitq bonq toriq edificy spualis
fudamtu ordiatq ad res sperandas
manifestatio virtutis fustdenus
facultate mee nalis ggressio

Hic queritur vicesima quarta di°

si fides ..... magr declarat
de fide cui pna sbtz hic de
terat de ea incompatione ad alium
Et primo querit utrum fides sit d
noviss Et 2° utrum sit d qerunt sibi
pq hoc quei solet so faret
quod dictu e 2° removet dum ibi
si vero querit primo querit utrum
fides sit d indivis tm videt
q via qz veritas dicat Joh xi°
venit dies uab ipsius fiat ut

cu factu fuit credat | ex quo
inde sequitur | quod fides sit de fu-
turis | Secundo | quod fides | qua credi-
ficam in pro[posi]to | solum est modo appa-
rentium | et non visorum | licet fides
qua vsitata loquuntur | dicitur
nos ea credere | que videmus
| sicut sit visorum | illis aut non
est vtilis thologica | nec fundatur
aliarum virtutum | sed minuit | aug
ter | Dicit | augustinus in libro quorum
ewangeliorum | dicit | quod certe fides in
futuris est de quibus | cum per
spiritum maneant | sed contemplando
deum facia[m] perhibebit | Secundo dicit
augustinus | quod illa non dicitur ipse fides
| sed merces fidei | ad quam cre-
dendo peruenimus | ut iusticia fu-
erat ex fide verorum | in fidem
verorum | dicitur apostolus Ro. primo | iusti-
cia dei reuelatur ex fide | in
fidem | Dicitur quare fides dicitur
in via dicitur fides verorum | cum
non tamen credamus rebus | sed ex
rebus | Secundo | quod ex eis | quia
que credenda sunt | nobis per va-
riorum | insufficientia rebus est
dictis credendum | tunc aut eis
inde semper credebunt | Si
vero | Cum aut verorum petrus fide
passus habuit | tunc thomas cum
deus patri reuelabit | Secundo
augustinus super illud locum psalmi

videt ei in via vtilis fuit
| quod vtique fidei | non erat | quod
credebat illum hominem mortuum
| sed quod credebat deum mortuum
| et hominem propterea glorificatum
| Propter hoc | quia | verorum fides sit
de inuisibilibus | et inde quod
non | quia tunc esset de hijs | que
ignorant | Secundo quod quedam
est ipso intior | et que certior
fides aut non est de visu cor-
poris inspice | est tamen de hijs | que
aliquo modo videntur intus |
| quia cum fides sit ex auditu
non solum certior | sed intior
eo | quod non pertinet ad corpo-
ra | sed cordis | ut patet per
augustinum libro de trinitate capitulo 2o
| Secundo quod fides non potest esse de
eo | quod omnino ignoratur cre-
dens | et augustinus in libro 83 questionum
dicit | aliqua sunt | que in intelli-
gamus non credimus | non tyrita
tale possumus percipere | sic veri-
tatem a vndis credere | nisi per
fidem diligamus | ut dicit augustinus
quo de trinitate | plenius nouo de
trinitate capitulo primo | dicit | quod etiam
fides utrumque inchoat concorditer
| consequenter aut etiam | non perficitur
| nisi post hanc vitam | Cum quedam
aut non intelligimus | ni credamus

alia vero que nisi credamus | non in-
telligimus | vnde deum esse | possumus
intelligere | augustinus credamus

ut deum esse trinum et unum et
resurrectionem mortuorum esse
futuram etc. In quorum cognitionem
non ducat ratio naturalis. Nemo
tamen talia credere potest nisi intelli-
gat ad minus fidem potest explicari
dici predicatoribus ignorantur tamen talia
ex parte quia non sciuntur sed
de ipsis habetur cognitio per fidem.
Quinque est quod tres virtutes scilicet
fides spes et caritas non possunt
nisi in eo existere quod non
videri potest sed sperante et amante
quod credit amatur ergo et ex
ignoratur sed tamen creditur. 24 d°

Predicto addiscendum
est primus liber declarant
de fide quantum ad suam quiditatem
et quantum ad suum obiectum. Hic
declarat de ipsa per comparacionem ad
virtutem. Nunc quantum cum quod [illegible]
crescat in virtute fidem et di-
viditur in duo. Primo facit hoc
circa quod habet ex
nimis credendi. Secundo facit hoc
circa quod ad interiorem scilicet illud
est non est pretermittendum. Prima
in parte. Primo autem quod fides suf-
ficiens ad salutem extendat
se ad cognicionem deitatis. Secundo
autem quod se extendat ad cognicionem
redemptoris scilicet sed queritur utrum hoc

credere. Tertio monet quorum inten-
dentes ex dictis scilicet quod queritur
dicitur. Quarto autem ad quos articulos
redemptoris se extendat. Sed
queritur cum sit fides. Primo intendit
quod tam illis qui precesserunt ad
adventum christi quam hiis qui
secuntur fides mediatoris profuisse
cum precessit tempus. Probatur quia
fides dicitur magna [illegible]
articulorum [illegible] et [illegible]
et simul [illegible] [illegible]
cum ut inventum est. Secundo in-
tendit hanc conclusionem quod est
una in specie fidei sine qua
nunquam potuit esse salus.
Probatur quia ad salutem requiritur
credere quod unus est deus et quod
omnium in se sperantium est remu-
nerator ut dicit apostolus hebreorum
xi. Deinde [illegible] Tertio queritur utrum
queritur utrum ante adventum
christi et ante legem sufficeret
ad salutem hoc credere quod
iam dictum est. Videtur quod non quia ge-
neraliter est hoc non sufficere
oportet namque iam universa credere
que in symbolo continentur. Re-
spondeo quod est ante adventum
et ante legem non videtur hoc
sufficere. Probatur quia sine fide

mediatorem / nunquam est aliquis
saluatus / nec potuit saluari neces-
saria tamen prima / secundum augustinum ad optatum
epistola 8 / Ubi hoc maxime ponit
Et rationem reddit / quia nec fi-
dei ecclesia Et illorum / scriptum etenim
est actuum 4° / non est aliud no-
men sub celo / in quo oportet saluari
nos / Et tale nomen christi tamen
quia ad saluandum genus humanum
ipse [illegible] quo vocatum est in adam
Ut dicit in libro de correptione et
gratia / Ut dicit libro de nuptiis
et concupiscentiis / ubi innuit / Ipse
nos eundemque [illegible] in carne
venisse / mortuum esse / Et re-
surrexisse / ita crediderunt ipsi
hac eadem de futuris / Item gregorius
super ezechielem / qui precedebant et qui
sequuntur [illegible] Item ro-
quia omnes electi / qui media-
esse potuerunt / sine quibus nunc
in ecclesia sunt / in mediatore
dei et hominis crediderunt / Ad
ergo / Hic propterea / quod quid
sit dicendum / de simplicibus an-
tiquorum / sine credentibus / an
eis reuelatum fuit / quibus incar-
nationis misterium non fuit re-
uelatum / Respondeo / nunquam esse sal-
uatum / nisi reuelatio facta
sit pluribus distincta / uel uelata uel in
aperto uel in misterio / distincta

quidem ut abrahe moysi et
aliis maioribus / uelata / ut sim-
plicibus / qui crediderunt ea / que
maiores docebant / sicut etiam
et nunc in ecclesia / aliqui sunt nunquam
capaces / qui articulos fidei
distinguere non valent / credunt tamen
omnia / que in symbolo continentur
Sacerdotum / quia nunc oportet
adultos credere / omnes articulos
fidei / quos ecclesia sollempnizat
licet / non omnes distincte sciunt
sicut per aliud ueritatem / Item
? Sed queritur / Hic sunt
quid / uterque erat antiquos
omnia illa credere / de media-
tore / que nunc credimus / Sed
quibus modo / quia sufficeret iste
tamen generaliter credere / scilicet natiuitatem / mor-
tem / Et resurrectionem / aduentum
ad iudicium / Alii modo / ex
habita fide trinitatis / Duo
sufficiunt / de misterio incarnationis
scilicet natiuitas / Et aduentus
ad iudicium / quod probatur de
Johanne baptista / qui de morte
christi / Et de descensu ad in-
feros / uidetur dubitasse / Item
beatus gregorius / qui interroga-
uit / Tu es qui uenturus
es / an alium expectamus / quia de

Alii dicunt quod Iohannes fecerit ad discipulos suorum instructionem / sic Christi consuluit de loco / ubi positus esset lazarus Iohannis xi / ut quando locum sepulcri indicabat / saltem sic ad fidem prepararent.

es tu / principium descensurus ad inferos / an alium ad hoc paratum missurus es. Quando tamen dicunt eum / propter hoc non credidisse ignorantia / sed affectu pietatis ipso compassum esse. Et humilitate ipsi animados insinuasse.

Solet etiam queri / hic magister / inquit hanc questionem / quod cornelius habuit fidem incarnationis / antequam petrus ad eum veniret / non tamen de veritate sciuit temporis / an esset preteritum vel futurum. Et ideo missus est ad eum petrus / ut iam natum dei filium ei nunciaret. Et sacramentum regenerationis ei conferret. Quod docet dicit augustinus / quod elemosine cornelii. Et orationes accepte erant / antequam in christum crederet / nec tamen sine fide aliqua donabat et orabat / quod ita intelligi potest / quod habebat fidem incarnationis / non tamen sciuit christum iam de facto esse incarnatum.

Illud etiam / hic magister / ostendit / quomodo se habeant fides et ipsa caritas inter se et inter hanc questionem / que est libri grecorum / quod fides / spes / caritas. Et quare / quo ad intentionem maiorem / ut dicitur / quia ut dicitur gregorius / quamvis fidelis tamen credit / operatur spirat et amat / et tamen operatur / quamvis credit amat et spirat. Queritur quomodo tunc caritas est maior fide et spe.

Solvitur magister / quod ipsa eo dicitur maior / quia non excidet in patria. Secundo quia est mater omnium virtutum / et non solum hec / sed fidem et spem ponit / quod ipsa est causa / sed quia post illa remanebit. Sed queritur quomodo intelligendum esse illud apostoli i thimothei i / finis precepti est caritas de corde puro / conscientia bona et fide non ficta / quod exponens augustinus dicit / quod caritas procedit de corde puro id est de intellectu puro. Et conscientia bona id est spe bona. Et fide non ficta id est simulata / quomodo intelligitur / quod caritas oriatur ipsa est. Et per quod non est mater omnium virtutum. Solvit magister / quod caritas non ita procedit ipsa fide et spe / itaquam fides et spes caritate / causa vel tempore precedat / sed quia caritas non potest sine istis esse / sed tamen ista sine caritate possunt esse / quamvis nulla possit prodesse fides / vel spes sine caritate.

26 distinctio

Est autem spes virtus / quod magister / determinat de fide / hic de spe. Et dividitur in 2es partes / primo determinat de spe ipsa / secundo ponit comparationem ad fidem / ibi / Et potest fides / 3o inquirit / an fides et

ibi
spes fuerint in xpo / ps hoc
supra investigac / primo intelligitur
differentia / spes est vita quod
bona spiritualia et eterna sperantur
i. cum fiducia expectantur
declaratur ex hoc / quod spes est
certa expectacio / future beatitu=
dinis / proveniens ex gratia dei
et ex meritis precedentibus / vel ipsam spem
precedit caritas vel precedit ipsam
vel rem speratam i. beatitudinem
eternam / sperare enim aliquid sine
meritis non est spes / sed presumpcio
dici potest / D. quo / caritas est
prior spe / ubi attendendum quod est prior
ca / quia est ultima / sed forma caritatis
est sed perfectio est prius in
perfecto / Sexto d. spes non solum
est de invisibilibus / aliquis enim
sperat pecuniam / quam videt
Septimo / quod hic / spem eadem / ipsa de
uitas / quae preterita est de speciali
aliquibus et eternis / propter non potest
dicere beata / sed ipsam videre / est
ea habere / qui tamen non dicitur
spe de temporalibus esse / et si
hoc non est per relacionem ad eterna
/ non est vera spes / sed presumpcio
propter magister / aliquando tangit
Sicut fides / hic magister
comparat ad invicem / fidem et spe(m)
/ est enim utraque de invisibilibus / vitis
quod Augustinus in Enchiridion capitulo 4o

dicit / quod fides est rerum
/ que non videntur / spes autem /
que videtur non est spes / quod
enim quis videt / non sperat
/ Differunt tamen in hoc / quod fides
est malorum et bonorum / preteritorum /
presentium / et futurorum / Sexto fi=
des est rerum suarum et alienarum //
quibus enim credidit se incepisse
esse / et non ab eterno fuisse /
et alia atque alia multa de
religione pertinentia credimus /
non solum de aliis hominibus
verum etiam de angelis / sed spes
solum est bonorum et futurorum
/ que spectat ad illum / qui gerit
spem de eis / sed quod / Lucas
24 / dicitur / Nos sperabamus /
quod ipse redempturus esset Israel
/ ergo spes est de alienis / Septimo 2
aliquis desperat de alio / sic
dicitur / Augustinus / quod de nemine de=
sperandum est / quam diu est
in hac vita / ergo est / et ali=
quis sperat potest de alio / Septimo 3
aliquis / quia sperat malum de
alio / ergo spes est / etiam de malis
Sexto beatitudo / de qua spes
est / est eternitas / que semper presens
est / ergo non solum est de futuris /
Ad primum dicitur / quod in illa spe
redempcionis Israel / ipsi sperabant

bonum proximi Similiter ad 3m
dicitur quod cum quis sperat bonum
alterius ordinate. hoc est ex
eo quod diligit proximum suum
sperat sicut ipsum Et ita sperat
bonum proximi Ad 3m dico
quod cum quis sperat malum al=
terius saltem vindicte non
est ipsa spes que est virtus sed
presumptio sed si dicatur spes saltem
non virtus tunc saltem in malo
alterius sperat [illegible] sui bonum
Ad quartum dico quod licet beatitudo
sit cum spiritus non tamen quis
quod ea quia est virtus non
non impedit quod aliquid bonum esse
etiam in se et speratur ab aliquo
haberi in proximo et in proposito
Christus comprehensor quamvis speraret bea=
titudinem et tamen numquam habebat
eam sed aliquis speratur ideo quod non
est sibi futurum Secundo quod presen=
tem non est futurum Vel ipse quamquam
consequitur beatitudinem tamen futuro
quamquam ab ipso non excludatur et
ita spes sicut certe tradit possidendo
ad ipsum quamvis speras eternam
numquam consequitur

Post hoc

Hic tamen in querit utrum
fides et spes fuerit in Christo
Et in textu illo dicitur Christo
non habuit fidem et certitudinem
et spem sicut de eis est

predictum supple quia si habuisset
maior fuisset christo quod aliqua
futura credidisset et sperasset
scilicet resurrectionem suam futuram et
similiter resurrectionem mortuorum ad
huc futuram Et ita et angeli
et alii beati in pa=
tria futuram resurrectionem spe=
rant et credunt Sed tamen
non est in eis fides et spes
quia fides et spes sunt de
hiis que non videntur sed speculum
et in enigmate Sed angeli
et beati in patria vident
et speciem in verbo resurrectionem
futuram sicut quamvis resurrectionem ea
videbunt presentia Unde cum
convenit quod presens est evacuabitur
quod ex parte est prime Corinthiorum
et ideo quia in beatis est facialis
cognitio evacuata est fides
et quia in eis deest spes Dicit
spes Ita et Christus credidit
et sperat resurrectionem suam tamen
de futuram Et qua et preterea
rogavit Iohannis xi Non tamen
fidem et spem habuit quia
non habuit enigmaticam cog=
nitionem sed facialem et per speciem
ea videbat que sperabat
et credebat Deinde ibi **De
antiquis vero** Hic tamen querit

Illa gentiporum quod patres antiqui
qui ante passionem in limbo
tenebantur fidem et spem uti
lem habuerunt. Et quia nondum
sunt eis genitus per spem ante
Christi passionem etc. sed post passionem
... fidei in spem ... 21. 8o.

Nunc autem proximus fidem
prius iungitur, declarauit de fide
et spe. Hic de caritate. Primo
ostendit nos erga deum diligimus.
2o ostendit nos deus erga diligit.
Iohannis 13. Prima in 3. Primo
declarat de ipsa caritate. 2o
de hijs que per caritatem dili
guntur. 28. 3o de cari
ducatione. 31. Prima in 3.
Primo continuat se ad precedentem.
2o consequenter intentionem suam
ibi caritas est dilectio. 3o
continuat se ad subsequentia ibi
sed que habet dilectione. Primo
intendit licet post non habuit
fidem et spem habuit tamen ca
ritatem tantam quod nullus
homo maiorem potest habere. Quod
bene declarauit in opere exhi
bitione quia suam animam po
suit pro amicis et inimicis
et in hoc dedit nobis formam
proximos caritatis diligendi.
Et ideo subdit quod hic est enim

de caritate et modo et ordine
diligendi deum et proximum.
Caritas est dilectio. Hic
iungitur consequenter intentio et di
uiditur in quatuor. Primo dicit
de dilectione caritatis computat
impatiens duobus preceptis
et ordinat in deum et proximum.
2o dicit quod eadem caritate dili
gatur deus et proximus. Ibi 3.
3o inquit modum dilec
tionis proximi ad utrumque. Ibi quarto
modo. Quarto ostendit quod
dicta duo precepta mutuo
se includunt. Ibi ita autem duo
precepta. Primo intendit hec
desponsio caritas est dilectio
qua diligitur deus propter se et
proximus propter deum ut in deo
et habet duo mandata. Primum
pertinens ad dilectionem dei et
aliud ad dilectionem proximi
in quibus tota lex pendet
et prophete. Primo scriptum est
deu. 6o. 2o leuitici 19o.
Ubi dicitur non facias calumpniam
proximo tuo. Vincit diem ibi | Sic quod erit | si expediat
Unum eadem potest dilectio quia
diligitur deus et proximus uel
alia et alia. Ostendit quod ea
que sunt est ut dictum est hic.

primo Ioh. prima capitulo quarto confirmat per Augustinum super Ioh. et
improperat illi quod dicitur prima
Ioh. quarto qui dicit se diligere
deum et non diligit fratrem
Si vero una eadem — mentitur etc. Si una est
caritas dei et proximi quare
dicitur gemina Respondeo quia propter
duo dilecta propter que etiam
duo sunt mandata Unde dicit
dicit Augustinus de libero arbitrio Spiritus sanctus
datus semel in terra et iterum
de celo ut commendarentur nobis
duo precepta caritatis scilicet
dei et proximi et precepta
ponit dici duo propter duas
motiones qui in mente generantur
quia diligitur deus et proximus
Respondeo maior est qui est erga
deum quam qui erga proximum
tunc etc. Consequenter modum
Hic ponit magister modum dilectionis
et primo respectu dei et proximi
simul secundo vero dei singulariter
ibi Dilectionis autem dei Primo intendit hanc conclusionem quod deum
debemus diligere toto corde
propter se et proximum sicut nosipsos
id est quo et propter quod nos
tenemur diligere id est in bono et propter deum
Sed quis est proximus meus

Respondeo quod omnis homo et de
hoc patet Luce 10 capitulo quomodo
salvatoris Item id est qui vero amat magis
confert qui ergo [illegible] amat
homines debet eos amare
vel quia iusti sunt vel ut
iusti sint hoc enim est amare
vel in deo vel propter deum et
talis est homo tenetur diligere
se qui enim aliter se diligit
non ipse se diligit sed odit
iuxta illud psalmi Qui autem
diligit iniquitatem odit animam
suam De hoc etiam dicit Augustinus
de doctrina christiana libro primo
capitulo quarto etc. Et ideo dicit
Augustinus ubi supra capitulo 30 proximus
est homini omnis homo Sed quomodo
dicit hoc esse novum mandatum
cum habeatur in veteri testamento
Respondeo quod novum fuit quantum ad
debitam executionem quoniam quasi
valde fuerat annullatum Item
id est Dilectionis autem dicit ipse
modum diligendi deum qui
est talis ut dicitur Mt 22 et
Deut. 6 Diliges dominum deum ex toto corde
id est intellectu ex tota anima
id est voluntate ex tota mente
id est memoria ita quod tota vita
tua dirigatur in deum sed ut exponit

augustinus de doctrina christiana libro
primo capitulo 9° / Reddit / magister / quare
eos diligere deum dicitur pre / et mo-
dus diligendi deum / ita quod isti
sunt duo modi / ut quibusdam
placet / Et nonnulli dicunt / ut
quibusdam placet / quia statim

Illud autem preceptum

ex primo sequitur 2us / Et qui im-
plet illud preceptum / dicitur quod
non perfecte in illa vita / quia
caro concupiscit adversus spiritum
/ sed non dicitur concupiscere / nisi quia
carnaliter anima concupiscit / ideo
nunc ex parte diligimus / tunc
autem perfecte / Et ex tota anima
diligemus / cum nulla lex erit
repugnans menti / Et hoc te-
nuit augustinus q̄ diffioz scelestii

[illegible] p

d / c pc tbs perfectio / cum
impleri non potest in via / Seq-
tur augustinus ubi supra / non re-
careret / si quos crescendo sit / necessaria
Et videtur tamen / magister / quod hic in via
completur tamen perfectorum vie / si qui
crescens in hac vita deum pre
omnibus / Et ante omnia diligit
/ non tamen omnino perficiat eodem modo
/ quo perficiet in patria / cum e-
vacuabitur / quod ex parte est
Sunt autem duo precepta /
Hic / magister / ponit hac 9oz
/ quod preceptum de dilectione dei et

de dilectione proximi / reducuntur
in unum / sicut patet per / augustinum
quo de trinitate / Et primo quia / qui
diligit deum / non potest contemnere
proximum / quem deus precepit di-
ligi / Et qui proximum diligit
/ quod in eo diligit / nisi deum
Et ideo / apostolus Ro 13 / dicit
omne mandatum legis in dilec-
tione proximi adimpleri / ideoque
/ Et cum proximus dupliciter / di. i. p
di. v. quod in nobis / nisi deum
dilexerit / non quia habebamus quod
ut haberemus / Dem[?] l / Sed
que hac / continuat se ad se-
quentia dicens / quia ea sunt in-
quirenda illa / que hac dilec-
tione sunt diligenda / quia non
omnia / quibus utendum est / ea
sunt diligenda / sicut dicit / augustinus
de doctrina christiana libro primo capitulo 9°
/ sed solum / ea que nobis cum quadam
societate quadam referuntur / in deum
/ sicut est homo / vel angelus
/ vel que indiget beneficio dei
per nos / ut corpus / Et hoc est
ita diligendum / ut ei ordinate
prudenter quoque consulatur / 28. d°
Hic queri potest / Hic
magister / tractat de caritate
per comparationem ad dilectionem / Et dividitur
in duas / primo inquirit / que sunt

de caritate diligenda. Secundo ostendit
quo ordine distinctione 29 pre-
dicta de ordine. Prima in tres.
Primo ostendit ad quos se extendat
[illegible] preceptum caritatis
quantum ad homines. Secundo quantum
ad angelos ibi: Hic quo(que).
Tertio ex dictis eliciet unam distinc-
tionem ibi: Hic notandum est. Prima quantum
utrum illo mandato dilectionis
quo dictum est: Diliges proximum
tuum sicut te ipsum, precipiamur
diligere totum proximum secundum animam
et corpus et nos ipsos totos.
Secundo dicit quod in duobus mandatis
predictis que sic reducuntur
ad unum ut in distinctione precedenti
dictum est continentur omnia genera di-
ligendarum rerum quia ut dicit
Augustinus de doctrina christiana libro primo
quatuor sunt diligenda, unum quod
supra nos est scilicet deus, alterum
quod nos sumus, tertium quod iuxta nos
est scilicet proximus, quartum quod infra
nos est scilicet corpus. Sed de secundo
et quarto scilicet de nobis et corpore nostro
non oportuit dari speciale pre-
ceptum ut Augustinus ibidem dicit
quia quantumcumque homo recedit a
veritate tamen remanet sibi dilectio
sui et corporis sui quia nemo
umquam odio habuit carnem
suam. Sed viri iusti qui corpus

suum castigant non corpus sed cor-
ruptiones eius et ponderositates
tates oderunt. Sed tunc ex hiis
dictis Augustini videtur quod non te-
neamur diligere nos ipsos vel
corpus nostrum ex precepto. Et per
quod cum debeamus nos ipsos
et corpus nostrum diligere non se-
cundum diligendarum rerum illis duo-
bus preceptis continentur. Secundo videtur
quod utrumque preceptum de dilectione
~~anime~~ mei et corporis mei habetur
quod bene patet in hoc quod
dicitur: Diliges proximum sicut
te ipsum, ubi te totum intelli-
gas, scilicet animam et corpus, et
similiter proximum tuum totum, ut
dicit Augustinus de super capitulo quarto
in fine. Sed quia ex lege
nature nos ipsos et corpus
nostrum diligimus, ideo de hoc
specialia precepta dari non
fuit oportunum. Sed dilectio
dei et si naturaliter est hominibus insita
tamen de ea non fuisset speciale
mandatum faciendum. Secundo dicitur
quod mandatum est factum ut deus
diligatur non quidem ex sola
cupiditate sed spiritualiter et ex
caritate et quod adhuc etiam
proximum nos ipsos diligere.

Aliut dicens | aliqui intersiant
se ipsos | quo ergo viri est | quia
nemo unquam carnem suam odio
habuit ut Apostolus ad Ephesios v. sed nutrit et fo-
vet | ut carnem destruat | sed
ut miseriam effugiat et dolorem vi-
tet. Sic quo | Hic magister
intendit tractare de secundo pre-
cepto dilectionis proximi | quod ex-
tendit se ad omnes homines |
et ad sanctos angelos | et
ad proximum in quantum homo | Et patet
quia extendit se ad omnes
illos | quibus exhibendum est
officium misericordie | vel exhibendum
esset si indigerent | et similiter
ad omnes | a quibus prebendum
est officium misericordie | igitur extendit
se ad omnes homines | et ad
sanctos angelos a quibus nobis
magna misericordie officia impen-
duntur | et similiter ad proximum in
quantum homo | et hoc totum tan-
gitur in parabola samaritani | Luce
10 | ubi est sermo de eo qui incidit
in latrones | qui per samaritanum de
signatur | de quo est apostolus dicit
ad Romanos quare proximum | et quare
fiet nomen | sed consequenter dicit
Hic magister infert | ubi tenet non dicit
differentiam | quod proximus dicitur duobus
modis | scilicet cognatione | sed natura | sed

quibus / propinquitate cognacionis |
vel misericordie beneficii exhibitione ut
angeli et ille samaritanus 29. d°

Post predicta | Hic magister
determinat de ordine caritatis |
et primo | sed patet de diligendo
quantum ad quantitatem dilectionis |
secundo quantum ad quantitatem intensionis | Secundo
3° | Prima in 2 | primo deter-
minat de ordine caritatis | quantum
ad diversos gradus diligendorum ||
2° quantum ad diversos gradus diligentium
diligentes | Secunda quoniam est
prima in quatuor | primo ait
caritatem habere ordinem | 2° in-
quit circa quod attendendum
sit ille ordo | 3° narrat diversorum
hac diversas opiniones | Unde et super hoc | 3° determinat |
4° | Placet ergo quod || primo dicit | quod sibi de hoc videatur
quod hic est agendum de ordine | ubi | primo quod prima | 2°
caritatis | et quod caritas ordinem | ponit quosdam questiones
habeat | per hoc | quod dicit | ita determinat ibi 4°
sponsa Canticorum 2° | ordinavit
in me caritatem | et quia igno-
rantia ordinis | confundit formam
virtutum | ideo caritatis ordo non
est pretermittendus || Sed autem or-
dine insinuat | Augustinus primo
de doctrina christiana | capitulo sexto
ordinata caritas est ut nemo diligat
quod non est diligendum | Et post
hoc infert | quod peior non est dili-

inquantum peccator / et tamen omnis
homo diligendus est propter deum
inquantum homo / deus autem propter se
diligendus est / Unde et super
hoc / inquit hic / magister / Circa
quod / attendendum sit ordo cari-
tatis hominis / et dicit in 3o
primo de hoc una ponit o-
pinionem / 2o aliam / ibi / quibus
affirmat / 3o sunt / quos prima
opinio redit rationibus etc. / sed
inquiunt illi / primo dicit / quod quo-
niam [illegible] omnes homines / debemus
pariter diligere / et tamen / quantum ad
vel magis / et illa est difficilis
quia propter varia dicta sanctorum /
et recitat unam opinionem / dicens
aliqui dicunt / quod omnes diligen-
di sunt pari affectu / sed in effectu
id est in exhibitione obsequii / di-
versitas observanda est / quod
probat per augustinum / qui dicit
omnes homines eque diligendi
sunt / sed cum non possis omnibus
prodesse / hiis potissime consulen-
dum est / qui pro locorum et temporum
vel quarumlibet rerum oportunitatibus
constrictius tibi quasi quadam
sorte iunguntur / hoc etiam innuit
augustinus / super epistolam ad gal-
latas / operemur bonum / quantum
ad omnes / maxime ad domesti-

cos fidei / id est christianos / omnibus
enim pari dilectione / vita eterna op-
tanda est / sed quod opus ad deum
[illegible] / propter dilectionem [illegible]
[illegible] / quod non inde oportu-
nitate [illegible] maiori dilectione [illegible]
diligendi / illi vero / quod hic re-
ferendum est ad [illegible] exhibi-
tione / unde dicit honora
et non diligere / sed quod / hoc super
ezechielem omne [illegible] / dicit / quod per
deum diligendus est pater et mater
plus et filius et filia et parentes /
ambrosius etiam super 1o canticorum
2o ordinavit in me caritatem
hec ponit ordinem / quod primo [illegible] ut in libro
Sed inquiunt / hic magister
ponit rationem prime opinionis
quod omnia deus esse [illegible]
exhibitionem operis / deus tamen [illegible]
affectu / quam obsequium exhibi-
tione / ante omnia diligendus
est / et addunt isti / quod quantum ad
affectum caritatis / tenemur
diligere proximos / sed non pro
[illegible] confirmat per augustinum de
doctrina christiana 1o / ubi dicit / quod
deus apparet plus / tenemur
quam nos / caritate impendere
fratri vero tamen / quantum nobis [illegible]
hiis dicit / quod deum debemus
plus diligere / quam nos / et [illegible]

homines equaliter nobis / corporis
vero nostri minus quam nos / di-
cunt esse / quod in caritate dili-
gendorum / non ordo diligendi
/ sed que sunt diligenda / sunt
assignata / Verum quia sunt
secundum suam / Et intendit / quod ex
vero / ambrosius magister innuit ordo
diligendi / rerum affectum / quia eff-
ectu / Ideo videtur / quod non solum
in operibus eius / sed esse in
affectu caritatis / Illius differentia sunt ha-
benda / ut animam diligat
deus / Unde nos secundo parentes
secundo filii vel fratres / vel coniugi
postea domestici / demum inimi-
ci / Et tunc videtur ad auctoritatem
augustini / prius allegatam / scilicet quod pre
dilectione / omnibus optanda est
vita hoc ita intelligi potest / ut
proximitas non ad affectum referatur
sed ad bonum / quod eis opta-
tur / augustinus prima certe 4 / Volo omnes
homines esse sicut me / opta-
da est eis moribus perfecto-
rum / ut sicut priorem beati-
tudinem mereantur / Solet esse
queri / Hic magister movet rationes
quaeres / Prima est si parentes
mei sunt mali / vel filii vel
fratres / an tunc magis vel
minus diligendi sunt alii
boni / qui tempore nobis non

copulati sunt / videtur quod magis / quia
sanctior est copula cordium / quam
corporum / Et ideo beda super lucam
capitulo 12 / Mater mea et fra-
tres mei hii sunt / dicit / quod non
inique negantur / que cura
de cruce agnoscitur ut patet Johannis
19 / sed religiosis in hoc
imitantur apostoli mentium quam
corporum / sed magister habet quorum
dicit esse latebras / et eam
non solvunt / sed transit / ad
unam difficultatem prius tacta
in illo capitulo quibus ostendit / ubi
cum dixerit ambrosius inimicos
non ex tota virtute / sicut se
temetipsum iubet diligere / sed
similiter / sufficiat eum / quod diligatur
et adeo non habemus / ex hoc
videtur / quod non debemus [illegible] diligere
inimicum / sicut teipsum / Ratio
magistri / quod non est [illegible]ta inbel-
ligendum / quia omnes homines
tam amicos quam inimicos
sicut te ipsum diligere debes /
sed hoc dictum est / ad ordinem
gradus diligendi / Deum enim
debes diligere ex tota virtute
et proximum minus quam deum / tamen
sicut te ipsum / Et tunc in ulte-
diligere inimicum / non addit
preter te ipsum / non sicut eum sicut
te ipsum diligere debes / sed quia

sufficit q ipm mag diligas
quam alios proximos || Unde i
Queri est sol3 | ecunt² can-
dus | mt | 6 | precipit dilige²
inimicos | et alibi precipiat odio
here | parentes et filios || Unde²
q in homine duo sunt diligenda
sc3 natura | et inita | Vicium
vero odiendum est || parentes
go et propinquos | in quantum mali
uel impedientes nos | a reg-
no dei | odiendi sunt | Inquantum
vero homines diligendi || De
inde ibi || Sciendum quoque hic
agr deciat de ordine caritatis | quantum
ad duplex genus diligendorum | k^m
diliget | et dicit q caritas
habz gradus | q 3 maiores
perfecta | perfectissima || hac dicit
Augustinus omel 2^a sup I can^o
1° | q perfecta caritas e | ut
quis sit paratus mori pro fratribus
sz quicunque magis | maior | ut
nascitur² | perfecta e || Unde
q ideo nascitur² | ut perficiatur²
| cum enim nata sunt | nutrian-
tur | cum sunt nutrita | roborantur² | cum
sunt roborata | perficiuntur² | cum ad
perfectionem venerit | dicit cupio
dissolui | et esse cum Christo | et
hanc perfectionem concedans vitas
dicit | Io 17 | maiorem hac dilec-
tionem nemo habet | et Augustinus remouens
dubium dicit | nec te moueat
quod agit pro amicis | qui enim
ponit animam pro amicis | ponit
et pro inimicis | ut et ipsi fiant
amici

Tricesima distinctio

Hic solet queri | ex prioribus
primus | et deciatur | de
ordine caritatis | quantum ad quantitatem
dilectionis | respectu duplicis dili-
gendorum || Hic deciat de ordine
caritatis | quantum ad efficaciam
merendi | et primo facit hoc
| 2° mouz dubitacionem | ibi doctrinitum
perductum i || Illud vero q requiri²
prima in 3 | primo mouz questionem
et tangit motiuum | quod mouz
ad vnam partem | 2° obicit in
oppositum | ibi | Augustinus tamen || 3°
ondit | quo dici possit | 2^m
medium tractum | in primo motiuo
ibi | q secundus || primo quid | cum
maioris meriti sit | diligere
amicos | cum inimicos | est
statim pro salucione subdit | q
dicta questio | vno^o sit intelli²
| q si magis tamen diligat amicos
| alter vero amicos et inimicos
| et tunc plana e solutio | q
maioris meriti e dilige² ami-
cos et inimicos | quam amicos
tamen || 2° intelligi² quid horum
sit potius in | vno homine
qui diligit amicum et inimicum

iste vel diligere amicum vel in-
imicum Et tunc est difficultas in
hoc quia vel est unus motus
motus quo diligitur amicus et
inimicus vel duo si primum tunc
tamen unde quod ad amicum sit fer-
uencior quam ad inimicum et
per consequens melior Si 2m tunc
qui est ad inimicum difficilior
qui vero ad amicum feruencior
sed qui est feruencior non magis
unde melior secundum casum etc. Ad
unde ubi Augustinus arguit magis-
ter oppositum quia Augustinus in sermo-
ne domini in monte unde
quod plus perfectorum sit diligere
inimicos et eis benefacere Et
ex dicit hoc non a tanta
multitudine impleri quanta exau-
diri credimus in oratione dominica cum dici-
tur dimitte nobis debita nostra Et quia
[illegible] sponsionis eius
implentur si homo qui non dum
ita perfectus sit ut diligat inimicum
quem rogatur dimittit ex corde
sed tunc rogans non est putandus
inimicus si peccato suo monetur
ut roget Et ideo non est diffi-
cile eum tunc diligere sed tunc
quando inimicitias exercebat [illegible]
vero rogati et penitenti non di-
mittet non existimet a deo
sua peccata dimitti veritas enim

ait si dimiseritis hominibus peccata
eorum dimittet et vobis pater
vester Si vero non dimiseritis
nec pater vester dimittet vobis
peccata vestra Verum ubi Ad
si quis etc dicit magister
si quis tamen voluit quod
in uno homine diligere
inimicum et amicum potius
sit diligere amicum quia in-
tensius diligit Ille dicit
dicta Augustini esse intelli-
genda quod maioris meriti
sit diligere amicum et in-
imicum quam solum diligere
amicum De inde ubi

Illud vero Mouet
magister dubitationem ex dictis
[illegible] potest una solutio
ubi quid est hoc dicit Secundo potest
opponi [illegible] ubi [illegible] melius
est dubitatio et est quod
Augustinus dicit [illegible]
quod non tanta multitudo diligit
inimicos quanta exaudiri
in oratione dominica quod
non oportet ut diligas inimicum
sed sufficit quod velis ei qui
in te peccat remittere dum
petit Ex hoc videtur sequi
quod non teneamur omnes
proximos nostros diligere sic-
ut nos ipsos sunt enim ini-
mici proximi [illegible]

sunt intelligentes verba augustini
dicit / quod dilige omnes ho-
mines et eos inimicos / preceptum
est perfectis / incipientibus vero datum
est consilium / preceptum tamen est
eis / ut diligant eos / qui non
malefecerunt eis et ut non o-
diant inimicos / Sed augustinus dicit
quod preceptum est omnibus / ut pro
eo audiatis / in persona dei caritatis
Sed dictum augustini / intelligitur
de dilectione / qua aliqui per-
fecte diligunt inimicos / et eis
benefaciunt / hoc autem est exi-
mie bonitatis / et pertinet ad
perfectos / Sed ex hoc videtur
quod qui odit inimicum non dicat
orationem dominicam orationem / Respondet Tho-
mas / necesse quam / quamvis orando
non peccat / propter hoc / quod dicit
in persona ecclesie / vel si in persona
propria / non contrarium ad illud / quod
agit / sed quantum ad aliud / quod
aptat penitencie / non est tamen dicendum

vel dicendum in propria persona fendo intencionem sua ad dictum hoc faciendi sub hoc sensu sic et nos dimittimus debitoribus nostris i.e. sic nos demus dimittere

quod talis peccet / ex eo quod in
odio perseverat / nunquam tamen / quia
si negligit orationem / Et ideo dicit
Crisostomus / super eodem loco mathei
multi nolentes dare veniam / in-
ter peccantibus / fugiunt istam orationem
orationem / et sunt stulti / quia qui non
sic orat sicut Christus docuit
non est Christi discipulus. 21. D°

Illud quoque non est pre-
termittendum / Questio 21 / ubi dubitat
de caritatis duratione / Et primo facit
hoc / 2° dubitat de duratione
aliorum habituum / ibi / Adveniente
3° specialiter ostendit / qualiter in patria
sunt caritas et qualiter in beatis
futura sit / ibi / nunc vero super-
est investigare / Prima in 3. primo
de primo ponit opinionem unam
opinionem / cum rationibus suis / 2° dubi-
at in contrarium / ibi / quas ita vincit
3° solvit rationes pro opposito
quod vero apostolus / primo dicit
aliqui asserunt caritatem semel
habitam / ab aliquo / ab eo non posse
excidere / nullusque dicunt hanc
aliquando habuisse / quod probant
1 primo per illud apostoli prima cor.
13 / caritas nunquam excidit [illegible]
2° Item augustinus ad Julianum comitem
dicit / caritas que deseri potest
nunquam vera fuit / Item augustinus
caritas est fons proprius / et singu-
laris non communicat alienus / alieni
sunt omnes / qui audituri sunt
non novi vos / matthei 25 / De hoc
fonte dicit scriptura / fons aque
vive sit tibi proprius et non
communicet tibi alienus / proverbiorum 5°
Sed contra hoc per gregorium moralium
ubi dicit / quod dilectio valida
est / ut mors et / Item beda
super [illegible] / in 1° sancti martini [illegible]

in sanctis aut semper manet
quo ad virtutes / sed quandoque recedit
quo ad miraculorum operationes et pro-
phetias / Unde dicit gregorius quod verba
plana sunt in beata / Et ambrosius
sicut caritas est / que in adversitate de-
serit / **Quos ratio vincat et**
hic magister arguit in oppositum / aliqui
ad tempus sunt boni et postea mali
et ergo / et io. xpc dicit / quorundam
nomina esse scripta in libro vite
qui tamen postea abierunt retro
de quo luce io. / hoc autem dicitur scripta
secundum presentem iusticiam / cui deserviebat
Conf. hoc auctoritate ambrosii dicentis
quibusdam gratia data est in usum
ut sauli iude / et illis discipulis
quibus dominus dixit / ecce nomina vestra
scripta sunt in celo / et postea abi-
erunt retro / sed hoc dixit propter
presentem iusticiam / scilicet quod frequenter
dicitur scribi in libro vite et ergo
deleri / Et hoc vide apok. 20. c.
Quod vero apostolus ait / hic
magister rendit ad obiectiones dicens
quod dictum apostoli exprimit caritatis
dignitatem / in hoc quod ipsa in futuro
erit / fides autem et spes ac scientia
evacuabuntur / Cum autem dicitur ca-
ritas que deseri potest / numquam fuit vera
non ad essentiam caritatis / sed ad effici-
enciam referendum est / quia caritas
que deserit non efficit hominem
vere beatum / Contra huic sonti / dam-
nandi non curant perseveranter
ap. 10 / qui perseveraverit usque in finem
Contra dicit magister quod omnia illa intelli-
possunt de caritate perfecta / quia licet
in principiis ex ordiis / sed in incipientibus / et
perfectis aliquando recipiat / aliquando deficiat /
sed tamen cito sunt perfecta / non
amittitur / Et intelligi potest / quia raro
et difficulter amittitur / quelibet enim virtus
habet exordium / idest incipientes / pro-
fectum et perfectionem / ut patet ex philo-
sophorum preceptis / que secundum
christum 13. / et modo quo / semel eam
qui recidit / tamen numquam est vera
quod quest[i]m patienter aufferet
Et ita est / de quibusdam incipientibus
habetur quorundam motu caritatis / quod at
recidit super petra cum gaudio et
recipit et aliquandiu perfectus / sed quia
radicem non habet / tempore persecutionis
deficit / et ita est de perficientibus
quibus cum putatur semel / qui reci-
dit tamen semper et pressuram quod huius
mundi fallaces divitias et sollici-
tudines / sed semel qui recidit in
terram bonam / assimilatur perfecte cari-
tati / et talis facit fructum / alium
qui centesimum / alium 60^m / alium 30^m / Nota
Sed omnia dicta / intelligi possunt
de caritate predestinationis / quam ne-
quaquam amitti potest / Secundus autem
est de caritate / quo ad presentem iu-
sticiam / deinde etc.
Advertendum est / hic
hic magister intendit hanc questionem
qua innuit apostolus scilicet levitas
quod fides et spes omnino evacuabuntur
in patria / quia quantum est de ratione
earum / ex parte sui / caritas autem eliminabi-
quantum ad id / quod ex parte est / quia

iam excepte diligitur | et addere ei
conferre, et ita manebit aucta, sicut
vero manebit secundum essentiam sui
| non tamen secundum actum et vsum | que
nunc habet | quia tunc clarius videbi-
tur | quam iam per speculum et enigmate | ex hoc
apparet | quare comparetur sicut dictum est cum a-
maritudine | quia caritas | quia caritas ma-
nebit | scilicet quo ad essentiam | quam
quo ad vsum | licet imperfecte i-
mota, perfectior tamen manebit
Deinde ibi | Primum iam sciendum est

Hic magister | querit | an populus dei
diligendi, prius dictum fuerit ||
|| Sciendum quod non habuit caritatem | mo-
dum vicis | sed parvum | quia et alii boni
habent | qui tamen eorum salutem
diligit | quos deus salvare voluit
| nichil enim eis placuit nisi quod deo
placuit. Et quod ita et populus vetus
homo | electos sic se dilexit | et eorum
salutem | et eis omnia dare vult
in celo | Tricesimasecunda d°

32. d° || Premissis addiciendum est
distinccio 32 | Magister primo | determinat
de caritate | qua nos diligimus deum
Hic | Magister | vult determinare | de caritate | qua
nos diligit deus | et dividitur in 2 | primo
determinat de dileccione | secundum quod deus ab eterno
creaturam diligit || secundo determinat de
gradibus divine dileccionis | prout vnum
plus | aliud minus diligit | ibi | secunda
dileccio || Ceterum specialius movetur questio
de reprobis | quos diligere non videtur |
ibi | de reprobis vero || Primus intendit
hanc questionem | quod dileccio dei | est caritas

vel sed divina | qua pater filium et spiritus sanctus
diligit nos | et qua nos diligimus
deum || et de hoc satis primum libro pre-
dicto | sed et supra || Credo quod licet di-
leccio dei sit immutabilis et sempi-
terna, || tamen sic diligit omnes cre-
aturas | quod vnam plus aliam minus
| probat quod | Augustinus. super. Johannis. omelia. 110.
vbi dicit quod deus in vno quodam
modo amat | quod fecit | Et supra
est | nichil odisti eorum | que fecisti
Sapiencie xi | Item super Genesim | primo | dicit deus
cuncta, odit hoc quod nos fecimus, scilicet
peccatum, sed nunc omnia eciam imaginem
diligit creaturas rationales, et nunc
eas amplius membra vnigeni-
ti sui, sed longe amplius vnige-
nitum suum ut ibi | qui deus odit
quod nos fecimus | et ne in deos | predi-
ligere et ad odire ut | Sciendum | quod non
est aliud in deo | sed aliud complectitur effer-
tur nobis | propter peccatum nostrum, | aliud propter
formam creature sue ut | Deinde ibi
Secundum autem dileccio vero
Hic magister determinat | de gradibus divine
dileccionis, ostendens | quod quam
racione dicatur vnum plus alio di-
ligere | et intendit hanc conclusionem
| quod licet hoc comperiet eciam secundum se
ipso dei | de quo dicitur ad Philippenses primo
|| Tamen sic intelligi potest | quod deus
diligit omnia | que fecit | quia omnia ei pla-
cent | et omnia approbat | quantum per
opera sua. Et non specialiter incepit di-
ligere | sed ab eterno ea dilexit ||

recitatur ad venales / alias plus
alias minus deus diligere / non ex
mutabilitate sue caritatis / sed quia
alias ad maiorem gloriam / alios ad
minorem dilexit / alios ad meliores
usus / alios ad minores. Ex hoc
patet / quod dilectio non recipit magis
et minus secundum essentiam, sed solum effectum.
Ex hoc patet / quod cum aliquis dicitur et iusti-
ficatur, dicitur incipere diligi a deo /
non quod deus aliqua nova dilectione
possit diligere / sed sicut eterne dile-
ctionis dei / tunc sortitur effectum / scilicet
gratiam in presenti et gloriam in futuro.
Et totum hoc patet per augustinum libro v
de trinitate in fine / Ex hoc ultra patet quod
deus non diligit unum plus uno
tamen quam alios / quantum ad effectum
dilectionis / tamen plus quantum ad
dilectionis effectum / Deinde ibi

De reprobis vero hic ponit
hanc questionem / quod de electis credendum
est primo / quod deus eternaliter dilexit
eos / de reprobis vero primo credendum
quod deus odio habuit / secundum
illud malachie primo / iacob dilexi
esau / de eis autem non est primo
credendum / quod deus eos dilexit / ne contra-
dictionem intelligantur / sed dilexit
eos inquantum creature sunt / opera eius /

Prudentia iusticia d. 33o
Post predicta de
quatuor virtutibus
distinctione 33 / magister prius de
de virtutibus theologicis / hic
dictat de cardinalibus

Et primo innuit easdem / secundo osten-
dit in quibus habeant esse / ibi in xo
Primo dicit quod virtutes cardina-
les sunt quatuor / iusticia fortitudo
prudentia / temperantia / et statim subdit
actus earum / dicit enim augustinus xiiii
libro de trinitate capitulo / iusticia
est in subveniendo miseris / pru-
dentia in precavendo insidiis
fortitudo in perferendis molestiis
temperantia / in coercendo pravis
delectationibus / De his etiam dicitur in li-
bro sapientie / sobrietatem enim docet
prudentiam / fortitudinem et virtutem /
ut textus dicit / vel veritatem
ut magister allegat / Deinde dis-
tinctionem quam dicunt cardina-
les, quod ut dicit / tullius in
[illegible] / et post ad
eternam vitam pertinent / Deinde ibi

Que in Christo hic magister o-
stendit in
quibus sint virtutes iste. Et primo
ponit hanc questionem / quod in Christo
fuerunt plenissime / de plenitudine
enim eius omnes accepimus / secundo
et in ipso habuerunt aliquos usus
in hac vita / et omnes usus predictos
Deinde ibi **Verumtamen**
hic magister querit utrum iste virtu-
tes maneant in patria / et querit
videtur quod non / quia de eis sic prudentia
fortitudo et temperantia / aliqualiter vi-
dentur apparentiam habere / sed de
iusticia manifestum est quod non cessabit
sed magis perficietur / Sed etiam
et alie tres virtutes manebunt /

in patria licet ad alios usus sicut pru-
dencie cum usus eius sibi nullum
bonum deo preponere vel equare et non
eius circa aliquo periculo errorem sicut
fortitudinis eius dos firmissime tolerare
et hic sunt molestia tollerandorum
malorum temperancie vero nullo defectu
nostris delectationibus sunt repugnare
libidinum et non quia opus iusticie
quod nunc est in subveniendo miseris
ibi maneat similiter nec de opere
prudencie in preferendo insidiis
similiter de opere fortitudinis in perferendo
molestiis nec temperancie in obtemperando
tendo delectationibus pravis sed erit
erit illa opera sicut erunt completa
et consummata sicut et fides adque
talia opera sunt in hac vita re-
fundi et illa tota sententia ubi
illo loco Verum tamen est Augustinus li-
bro 19 de civitate capitulo 4 vir-
tutes nominat sic dicens
tollerancie ante quas
est ... sicut patet questio 26 per
illos ... sunt ... etc. Et
nimis virtutibus ... sed fortitudinem
... propter ... assignat
opus ... secundum statum presentem
et futurum Augustinus in ... assignat
imitando opus fortitudinis via
... timendo et audiendo mode-
rate se habere et non ... opus
... Augustinus ... quia
sed in patria opus est firmitate
voluntate in ... et non

Nota

adeo

timendo amplius ... et in gau- obtenta
dendo moderate de obtenta ab aliis
... liberatione ... Augustinus re-
petita in via ... deficiendo ...
debito ... sed in patria
... detestatur et tunc gau-
debit de obtenta ab omnibus ...
concupiscentiis liberatione ...
propter quod Augustinus dicit 14 de civitate 19
capitulo dicit actio iusticie est
in patria ... deo subditum
Actus prudencie est ... bono
... periculo fortitudinis ... violencia
tollerandorum malorum temperancie re-
pugnare libidinem sibi ... ut pru-
dencie sit nullum bonum deo pre-
ponere aut equare fortitudinis firmissime deo
adherere

Tricesima quarta distinctio

Nunc de septem donis post sententias ... magister ... dicit
de virtutibus hic vult dicere
de septem donis ... in 3°
dicit de donis ... 2° ...
de dono timoris ... de hac
... ostendit ... statim ... de-
notat ... tamen ...
videntur ... 3° ...
premissa ... in 2° dicit
secundum ... de donis 2° ...
... dubium ... Hic autem vi-
Magister primo ponit ... quod
dona sunt sicut virtutes et non
... in patria ista patet per ...

Greg. de spiritu sancto libro primo ca-
pitulo 18° ubi dicit. Ita ergo virtutes
spirituales quibus fervens celestis vitam
et lucem communicat fluminis tamen nomine
sunt spirituale in donorum merito. Cur
ergo dicantur nomine septem ut per spiritum sa-
pientie et intellectus etc. Capitulo decimo
septimo. Tamen cum quod spiritus dei
sic videtur auctoritate singulis
dividens. De quo habetur primo ad
Corinthios 12° capitulo. Et nota. Dicitur si
fluvius repletur edificia etc. Ideo se-
dificia construuntur in ripis ut lit-
toribus fontium vel fluviorum respondeat
respondeat ita quod superfluentia talia
edificia repleat, quanto magis
scilicet angelorum gratuita effusione
quasi terrifica ubertate letificat
etc. Beda 9° in prologo plenissime
fuerunt ista dona in Christo. Isaie 11°
ubi dicitur Egredietur virga de ra-
dice Iesse. Et sequitur. Dicit spiritus
Et replevit eum spiritus timoris
domini quod ad parcendum pendet et
ad baptizandum maior. In quo
principalis timor exhibetur etc.
Deinde ibi **Hiis autem vi**
visis magister dicit circa dicta sicut
non est infusus ... et ... patet
in lectura super illud locum. Circa quod
initium sapientie timor dei. Ubi
dicitur quod duo sunt timores servilis
filialis et iste est initium sapientie
quia qui prius ex timore magis habere

sapientia. Primo enim timet homo
deus ne puniat. Sed hunc
perfecta caritas foras mittit.
Sed alius est timor filialis
sanctus permanens in seculum seculi
quo timet filius ne oculos
amantissimi patris offendat.
Utrumque in fine tamen cessabit. Caritas com-
municata corde. Deinde patet. Et magister
ubi in super illud locum quod de dono
ad templum sanctum tuum in timore
tuo. Ubi dicitur timor domini magis
minus ... perficientibus ad patrem
sed proficientibus foras mittit
etc. Deinde ibi magister quod illa septem
dona sunt in Christo et in nobis
erunt. Non tamen omnes secundum illos
usus sed quos sunt in patria. Ibi
gratia timor filialis. Modo timemus
sunt ne offendamus quem diligimus
et ne separemur ab eo. Et erunt sunt
nos revereri eum. Scilicet admiratio
faciet nos revereri. Quod ne fa-
cimus separari vel offendere. Sed gratia
in patria non est metus separationis
vel offensionis. Sed reverentia. Que
est dolore mixta. Tamen Christus
et ita fuit in Christo. Dicit
apostolus ad Hebreos 5°. Exauditus est
pro sua reverentia. Et patet. Magister
dicit quod aliqui contendunt in Christo
et in angelis tamen esse timorem
sed effectum quia nos timere ~~faciunt~~ faciunt

et licet hoc sit verum quo ad me-
tum separa(tionis) vel offensionis non
tamen quo ad metum reverenti-
alis subiectionis quia ut sic esse(n)t
contraria. deinde ibi **Et quia de hoc**
dixit magister specialiter de tractat de dono
timoris. Et primo in generali 2°
specialiter de tractat de timore pene qui
fuit in Christo. **Cum autem fuit in**
Christo. Et prima in 3 primo ponit divisionem
timoris 2° removet dubium
Et attende 3° comparat timores ad-
invicem. de hiis ergo timoribus primo
ponit hanc distinctionem quod quadruplex est timor
Primus humanus seu mundanus et talis
ut dicit Cassiodorus est qui timet sp(irit)ualia
pericula eternis ut perdere bona mundi
propter quod delinquimus et hunc deus pro-
hibet Math. 10°. dicens nolite ti-
mere eos qui corpus occidunt etc. 2us
timor est servilis quia ut dicit Augustinus
aliquis continet se a peccato non timore
amittendi bonum quod amat sed
timore patiendi malum quod for-
midat scilicet penam gehenne et iste
timor utilis est licet insufficiens.
Per ipsum enim fit paulatim consuetudo
iustitie etc. **Cui succedit** 3us tor
scilicet initialis qui caritatis incipit
expellere servilem timorem et quo
magis crescit caritas incipit amari.
Cui succedit 4us timor scilicet ca-
stus seu amicabilis quo timemus ne
sponsus tardet ne discedat

ne offendamus ne [illegible] careamus
etc. **Et** sciendum quod timor mundanus
est semper malus et quantum ad dictam ratio-
nem servili quia timore pene temporalis facit
abstinere a bono propter penam temporalem
et peccat sed servilis timore pene
temporalis et eterne facit abstinere a ma-
lo et ideo non malus est sed for-
ma(liter) malus id est per naturam caritatis
caritate castitatis [illegible] vel perfecta etc. Et
quo sciendum quod timor mundani
solum unus est effectus scilicet peccare et
abstinere a bono propter penam temporalem
Timoris servilis est etiam unus ef-
fectus scilicet timere penam eternam pro pec-
catis et Gehennam **Initialis** vero
duplex est effectus scilicet timere pe-
nam pro peccatis et timere offendere
pro futuro sed filialis timoris est unus
effectus scilicet timere separari pro futuro ut pro
aliquibus recedat pro sancto spiritu de
peccatis peccat et timet offendere
aliquem quia semper offendit etc.
deinde ibi **Et attende ut**
dicit magister removet dubium quia Be-
da prius solum posuit duos timores
quomodo ergo ponit hic quattuor etc. Sic
respondet quod Beda principaliter timo-
res quantum ad nomen ponit duos
quorum est scilicet servilis et initialis sed
amicabile castus dixit etiam
respondet pro ut quod pro servile intel-
ligat etiam initialem et amicabili

quia distinxit solum timorem dum
ut patet ex verbis suis dicit ut patet [illegible]

includat initialem / qui etiam cum
caritate est / sed servilis timor / et
castus / manifeste distinguntur / quia ca-
stus est in caritate perfecta / servilis
vero non est in caritate / et si bo-
num fiat / quia eum / non tamen bene /
nemo enim invitus bene facit / etiam
si bonum est / quod facit / Et ista differentia
istorum duorum timorum / patet / quia au-
gustinus super illo ad Romanos 8°
Non enim accepistis spiritum servitutis /
iterum in timore / sed accepistis spiritum
adoptionis filiorum dei / Idem
ibi **De his eisdem** / hic
magister
quartum genus timoris adinvenit
Et dicit in 3 primo genus filiale
ad servile / 2° initialem / ad quartum
ibi **In quibus** / Tertio quod dicit in-
fert / ex conclusione / Illud quod
diligit / primo in 3 primis ponit
proprietatem timoris servilis / 2° osten-
dit differentiam timoris [redacted] filiat
ad ipsum / **Est autem a sua** / 3°
declarat dictam differentiam / quia ponitur
ibi **Non poterit iudicius** / quod dicit
quia augustinus super canonicam iohannis
Filii omnes vana / Largius disputat
de istis timoribus / ubi dicit / quod
aliquis incipit recedere diem
iudicii / tunc etiam incipit timere /
Et ideo non dum habet fiduciam
in die iudicii / nec in illo est
perfecta caritas / quia perfecta caritas
facit perfectam iustitiam / et ideo

non habet quod timeat / sed po-
tius quod desideret / ergo timor non
est in caritate / non intelligendo
hoc de caritate inchoata / sed perfecta
/ quia perfecta caritas foras mittit
timorem / prima canonica iohannis 4° / Et subdit
augustinus / quod timor est initium sapien-
tie ut dicitur / ecclesiastici primo / et patet lo-
cum caritati / tamen compellit quod ca-
ritatem / sicut quando acus ad sutorem / seta
introducit filum / Et cum non sutor
dit filum / non seta occupat / sic est de
timore respectu caritatis / ideo quod
cum caritas crescit / tantum timor
decrescit / Et ex hoc nam patet
quod timor filialis / qui est in imper-
fecta caritate / non consumit servi-
lem ut / patet etiam / quod in pre-
missis verbis / declaratum est aliqua-
liter timor initialis / Et hoc inde
declarat / ibi **In quibus etiam initi-
alem timorem** / ubi dicit quod
initialis timor medium est inter
servilem et castum / quia per ipsum fiunt
simul timore pene / et per ipsum
amore iustitie / quia quo timet
puniri / et timet offendere
et ille est in caritate inchoata
non perfecta ut patet ex premissis
verbis / augustinus / ex quo ad hoc in-
telligi non possunt de timore
servili / qui non stat cum caritate
sed cum ille servilis excutiat caritas

non amittit / unde Augustinus de civitate dei de sancta
t(ri)plo. Sed timor initialis / cresce-
te caritate / decrescit ut ibidem Augustinus
dicit. Est ergo initialis quasi ad metum
pene / sed non quasi ad amorem
iustitie. Ideo aliud ii questio recepit
ut / deinde ibi ut **Quaeritur in**
fine Augustinus / comparat admirationem filia-
lem et initialem timorem / penes
convenientia / quia uterque dicitur initi-
um sapientie / in diversis locis scripture / sed
secundum diversas rationes / filialis enim ini-
tium sapientie dicitur / quia comparat lo-
cum sapientie / sed non remanet
cum ea / sed initialis / dicitur initium
sapientie / quia cum quis eum habere in-
cipit / sapientiam et caritatem habere
incipit / Sicut utrumque timor / initium
filialis dei / quia initialis habet
ad defuturi / scilicet angores pene /
secundum quod habet de casto / in eo quod
timet offendere / et separari ut / **Secunda**
ratione / quia filialis timor dicitur pa-
re locum sapientie / non quidem quia est
filialis / sed quia dum homo talem
habet timorem / incipit scire
malum prohibitum et pena dignum
/ ideo quia non male agit / quam
si talem non habet timorem
ut / In illa questiuncula / est ad alia
[illegible] / procedit quod ideo exposita
[illegible] maiore questione ponitur
[illegible] removens dubium / cum

dit deum / ut timore casto / et
filialem / dicitur ii in psalmo / timor domini
castus / permanebit in seculum seculi /
et prima Iohannis quarto / perfecta caritas
foras mittit timorem / expo-
nitur / quia timor domini / non perma-
neat in seculum seculi / et postea
vide dicitur contraria / dicit et Iohannes ut
Sed videtur Augustinus ubi supra / scilicet super primam
Iohannis omelia nona / quia non contra-
dicunt / eo quod expositio secundum locum scilicet
dicitur igitur Iohannes intelligi / de timore
filiali / quo homines timent deum
ut Augustinus dicit / ne mittantur
in gehennam / et ille non stat
cum caritate / sed ii quod penas timens
deum / non deum amat / quia sic timens
non bona desiderat / sed mala
cavet / sed ideo / quia mala caves
corrigere te et incipis bona de-
siderare / sed cum bona desiderare
incipis / tunc subsequitur timor castus
et ille permanet in seculum seculi
prout dicit / dicit et ut [illegible] ut
Non potest melius explanari
hic Augustinus declarat dictum de timore
ut casto et filialem timorem /
est patet de duabus mulieribus / quia
una vult facere adulterium / sed ti-
met / ne arguatur a marito / et
mariti presentia est ei onerosa
/ alia vero est casta / et optat

punam viri et timet ne dis-
det sue sepet Etia ti tota e s
tenia aug ubi sup sa ma
etiam inualescit sc Obiciend
tamen sc ad quas deinde ibi
Illud quoque hic magr insi
nuat q3 ꝙ spu
timor sicut in fieri sicut 4 ad
dona ipsa ꝙ pmanet in sta
ti non tamen habebit ocm
illud usus ꝙ nuc sed tunc fiet
nos deo reuer non tamen
timendo separari ut nunc ꝙ tcher ptz
ꝙ sm eundem usus ptz pterea ti
mor castus fuit in xpo quia
non timuit separari a deo ut ti
muit hunc offend sed ꝙ omnibus
eis reuerit est deinde ibi
Cum autem fuit in xpo
Hic magr ponit hanc q3 q ti
mor pene qui fuit in xpo no
fuit maxime ut fiebat quia
ptzp mala et nec inicat ꝙ
in caritate pfecta non est sed po
tius fuit naturalis sic huanus q
quilibet homo natus timet
mortem etc Et subdit rem
dubiu talis timor nos ideo dr
naturalis ꝙ gat hom sed natura
prius instituta sed ex na cor ta
p peccatum licet xpc talem cor
non fuit in xpo ꝙ ipse sponte
suscepit talem timorem sicut 4
alios suos defectus etc

Post extremamagnita d°
Post premissa di
ligenter ostendere
distinctio 35 hic magr
ostendit diam inter sa
pientiam scientiam et intel
lectum et di ntz primo assi
gnat diam inter sapientiam et
scientiam 2° inter scientiam et in
tellectum i° ibi Ista dicta 3° remo
uet duo dubia ibi Et notand
Hic magr intendit talem diam
ꝙ scientia valet ad actiuam ad ministra
tionem rerum temporalium et ad bona
inter malos conuersationem sed intellectus
valet ad recreationem et etiam rerum
veritatis inuisibilium speculatione
sapientia o ad solius eterne veritatis
contemplatione et delectationem
Unde aug in libro 14° de t ca
primo dicit ꝙ ipsi dissinit ut sapientia
dicentes ꝙ est rerum humanarum di
uinarumque scientia ex quo ptz ꝙ omni vo
cabulo sapientia qua scientia est cogni
cio rerum diuinarum et humanarum et ho
etiam concedit aug apostolus tamen
innuit distinctionem istarum ad co
rinth 12° dicens alii dat sermo
sapientie alii sermo scientie sed
hec etiam sapientia est cognitio rerum
diuinarum scientia rerum humanarum non
tamen omnis cognitio humanarum
rerum est scientia sicut est dominus

sed solum illa qua quam fides gig-
nitur in cordibus aliorum nutritur et
defenditur. plures tamen habent
fidem qui hanc scientiam non habent
licet enim sciant quod credere debe-
ant. non tamen sciunt quomodo hoc
pijs quod credunt opitulentur
et contra impios defendant. talis
namque cognicio ipso vocabulo sciencia
appellatur. Item Augustinus super psalmum
et Job. primo Ista quandoquidem
diffiniuntur dicitur sapiencia est pi-
etas sciencia vero abstinere a
malis. pietatem vocat dei
cultum qui est in dilectione et cognitione
abstinere vero a malis est in vi-
tacione variorum prudentum (?) quod
fieri. Unde Job 28° dicitur ecce
timor domini ipse est sapiencia
et recedere a malo intelligencia
Item Augustinus 12° libro de trinitate dicit
quod sapiencia ad vitam contempla-
tivam pertinet. sciencia vero ad

Ostensa differencia
hic magister dicit quod

activam. Ista intellectus plus differt
a sapiencia quod sapiencia proprie est
de eternis intelligencia vero
de omnibus invisibilibus et spiritua-
libus tam eternis quam creatis
paliter quod oritur. sicut sunt angeli
et anime. et affectus boni et de-
inde sibi **Et notandum**
hic magister removet dubium

Et intendit quod intellectus et sciencia
que sunt dona spiritus sancti alia sunt
ab intellectu et sciencia que naturalia sunt
in anima hominis sive saltem quod hoc
naturale est receptum ex eo quod
intellectus et sciencia que sunt
dona virtutes infuse sunt. ipsa
etiam illa naturalia dona re-
formantur et iuvantur quod intellectus
obtenebratus peccato donum in-
tellectus reformatur et iuvatur
ad intelligendum et eodem modo
per donum sapiencie iuvatur et erigi-
tur mens nostra ad contemplacionem
et delectacionem et hoc videtur
dicere ibi ut **Illud etiam
sciendum est** hic magister
removet
aliud dubium et intendit
secundum Augustinum quod sapiencia de
qua iam dictum est non est ea
que deus est tamen bene est sa-
piencia dei eo quod est a deo et
precipue est virtus cultus dei
sicut etiam iusticia dei non solum
illa est qua ipse iustus est sed
etiam illa qua deus hominem
iustificat.

Tricesima sexta distinctio

**Solet etiam
queri** etc. Ista est
distinctio 36a in qua magister determinat de
connexione virtutum et primo facit
hoc 2° determinat de connexione preceptorum

quibus actus virtutum impeditur
ibi. Cum autem duo sunt in duo-
bus probus paribus virtutibus que ea
par caritas esse equales. Ieronimo
vero primo intendit istud dicens
quod virtutes ita sunt connexe quod qui
unam habet omnes habet ut patet quod Ieronimus
et est ad Fabiolam per mensionem
et ponitur in glosa super illud ysaye
40 o. tu qui dividis in duas. Ubi dicitur
omnes virtutes sibi adherent
ut qui una caruerit omnibus
careat. qui ergo unam habet omnes
habet. Confirmatur hoc per augustinum
tamen. ubi caritas est ibi est quod
propriis de esse. Ubi autem non est
ibi est quod propriis possit. ex quo
infert quod habens caritatem habet
virtutes omnes et non habens
eam nulla habet virtutem
veram. et dictum augustini ponitur
in epistola prima ad Ieronimum. Ubi quod
augustinus ab Ieronimo opponitur
dicto Iacobi in canonica. qui
offendit in uno factus est omnium reus
eam per exponendo quod qui offen-
dit in uno contra caritatem per-
cat. sine qua nulla est vera
virtus. et peius est omnium reus
et nulla virtute retinet.
Et petit augustinus ab Ieronimo

sicut ad sibi videtur oppositorum quod justa
sibi rescribat. Et ad Ieronimi responsi-
onem non legi. Et eandem
conclusionem probat Aristoteles sexto ethicorum
concludit quod omnes virtutes connexe
sunt in prudentia. Deinde ibi
Aliter vero. Hic magister quod
cum habet unam
virtutem equaliter habeat omnes.
una
Et videtur sensus quod non. Habet quod ad
magis aliquis unam habeat. sicut
in iob eminuit paciencia
ut patet in pluribus capitulis libri
Iob. in david humilitas ut 2o
regum sexto capitulo. ubi dicit
ad micol. ludam et fiam vilior
plusquam factus sum. et ero humilis in
oculis meis. In moyse autem
eminuit mansuetudo. ut patet
numerorum 12. ubi dicitur. erat enim
moyses vir mitissimus super
omnes homines qui morabantur
in terra. et ergo hoc dicunt sunt
qui ab magis plus quod unam vir-
tutem quam per aliam. sed illa
eam plus meretur quam per aliam
sed nulla tamen plus meretur quam
per caritatem. quam quilibet vir-
tuosus plenissime habet. eo quod
ipsa semper caritas gignit. habet
itaque dicunt esse caritas fortes
quas connectat apostolus

fo ad romanos primo | ubi dicit
| ut quod invisibilia creaturis facies eius
que in nobis est dona dei | quod in
tes principes gratie | agant deo
pro nobis | ex creaturis intellecta facies
i. quod virtus honest | diversarum virtutum
| diversarum virtutum | facies
fuit parva et | probabilis enim virtutes
in tantum erant nobis | se plet hic
esse facie | deinde ibi | **Ab re virtus
dicunt** | hic ingerit | post exp
estimationem. Et intendit contra
istam | quod in omni virtuoso | omnes
virtutes sunt sic | et tamen
hoc sunt equales ut | probata apparet
per augustinum dicit. libro 6 de tri.
ubi probat etiam sic | et si non | po
nat ergo | quod aliqui sunt equales
in fortitudine | quorum unus equalis
at in prudentia | sed sequitur | quod
fortitudo unius sit unius prudentis
et consequens | non sunt equales in
fortitudine | eodem modo dicit | arguendo
esse de ceteris virtutibus | deinde
ibi | **Sunt ergo dicitur** | hic ingerit
Volunt plurimum | priores omnia
in qua dicit | quod ab plus eminuit
in una virtute | quam in alia
| ut abraham fide | Iob paciencia
etc. | Videt | quod hoc intelligendum
est secundum usus exteriores | vel
in comparatione | ad alios homines
ut quis dicitur eminere illa vir
tute | cuius opus crebrius ostendit
etc. | deinde ibi | **Secundum
hunc modum** | hic ingerit |
confirmat | sua plurium | per auctoritatem
aug. | qui in dicta epistola | hec dicit
dicit | ex clarissima tua disputa
tione apparuit | non omnia peccata
esse paria | etiam si hoc de vir
tute verum sit | quia si sic est de
virtutibus | quod qui habet unam habet
omnes | et qui unam non habet nullam
habet | non tamen sequitur | quod peccata
sint equalia | licet enim ubi
nulla virtus est nihil sit rectum
| non tamen sequitur | quod pravo non
sit pravius | distortio non sit di
stortius et | Tamen per ea subditur
quod videtur esse contrarius supra dictis
| quod virtutes non equaliter ha
beantur | et hoc declarat | quod sicut
membra corporis | distinguuntur
ita et interiores | sic ergo
alius plus | alius minus illuminatur
| et alius omnino caret lumine | quod
autem per multa assertio illustratione cau
tur sic actu magis | et ad
minus | et aliquo nihil exercendo
est | sic etiam dici potest | quod unus
et idem | habet aliam virtutem
| et aliam non habet | et aliam minus
| et aliam plus habeat | potest

namque habere maiorem penitentiam quam patientiam et per habere minorem quamvis non habeat continentiam et ut dicit sanctus homines diuinus quamvis in uno homine est maior virtus quam in alio vel in aliquo uno tamen quod patet quod hec quod virtus est caritas que id quod diligendum est diligit. Hec autem in aliis amor in aliis minor et aliis nulla est. Sed non est aliqua que sit plenissima ita quod augeri non possit in hac vita. Ex quibus concluditur quod licet virtutes sint equales habitu saltem in uno tamen est ibi diversitas quo ad actus eorum quia per caritatem homo virtutis afficitur actu unius virtutis quam alterius et alterius virtutis actu non afficitur ut virginitas vel virgo coniugio non habet continentiam in actu quam tamen habet in habitu etc. Deinde ibi

Cur ergo

queritur hic magister dicit Cur non sequitur si virtutes sint pares quod etiam peccata sint paria. Secundum quod omnibus peccatis contra caritatem facit ergo cum aliquis uno peccato plus faciat contra caritatem quam alius sequitur quod unus sit gravius alio et per talem modum etiam unus homo gravius peccat alio. Licet tamen offendens in uno factus sit omnium reus ut dicit Jacobi secundo capitulo quia offendit contra caritatem in qua pendet omnia etc. Deinde ibi

Cum duo sunt precepta

hic magister intendit talem conclusionem quod quamvis precepta sint in lege et prophetis scilicet cerimonialia quam moralia ad duo precepta caritatis de quibus dictum est distinctione 27 huius 3[ii] scripti probatur quia in eis pendet tota lex et prophete Matthei 22. Dicunt ergo cerimonialia cessaverunt. Respondetur ibi cessaverunt quo ad litteram quia ut sic fuerunt imposita usque ad tempus ... veritatis cessaverunt velud umbra ... sed quo ad intellectum spiritualem ad caritatem pertinet et ut sic non cessaverunt ... contra Augustinum libro de laude caritatis ubi dicit quod tantam magnitudinem ... possidet caritas quod tradito omnium bonorum ... precepta et consilia tota fiunt ... ad dilectionem Dei et proximi propter Deum quod non fit timore pene sed aliqua intentione celesti sicut non refulgit in Deum non fit sed ... probat quod hoc quia inimicus iustitie est qui timore pene non peccat amicus vero qui ex amore non

peccat / dicit / quod aliquis pro
nos peccat / timore pene / cum
sit inimicus iusticie / unde apostolus
+ no intelligit / non quod omnis peccans
sed aliquis ecco peccato / vel et morte
contra deum non peccat / quos tamen
peccantes nisi timore pene ab
sineret etc.

Tricesimaseptima distinctio

Sed iam dispu-
tato de tallogo
d 31 / super / magister dicit de decima
tunc et domibus / quibus ad bene
operandum iuvamur / hic magister
dicit de preceptis legis / quibus opera
virtutum preparantur / et dividitur in duas
primo dicitur / de octo mandatis
que aliquo modo opera respiciunt
2o de duobus / que respiciunt concu-
piscentiam cordis / d 30 / prima
in duo / primo facit quod dictum est / 2o
dicit de quibusdam / que 4o precepto pro-
hibentur / scilicet de mendacio et periurio
d 38 / sciendum tamen / prima in 2
primo dicitur de preceptis prime
tabule / 2o de preceptis 2e ibi / in
secunda tabula / prima ut in 3 / in
3a precepta prime tabule / 2a ibi
/ secundum preceptum / Tercia ibi
/ tercium vero / primo intendit
hanc quod / quod decalogus hic 10
precepta / quorum tria / que sunt prime
table / pertinent ad deum / scilicet ad
cognicionem trinitatis / et dilectionem

te
/ A septem / que sunt in 2a tabula / per-
tinent ad dilectionem proximi / et per
hoc patet / quod omnia precepta du-
obus complentur / scilicet in dilectione
dei et proximi / de quo etiam dic-
tum est / super d 27 capitulo
penultimo illo / tum autem 2o precep-
ta et / deinde ibi / primum in ista
hic magister dicit / quod primum precep-
tum prime tabule est / non ha-
bebis deos alienos / non fa-
cies tibi sculptile / neque omnem
similitudinem que in celo desuper / et que
in terris deorsum / exodi 20o / ad
genesis autem dicit hoc esse
duo precepta / et mandata / secundum
augustinum / unde / hoc enim quod dixit
non habebis deos alienos
mandatum explicat / cum prohibet
coli figmenta / scilicet ydola et simili-
tudines / cum sequitur / concordat textus exodi
20 / vobis statim subiungitur
non adorabis ea / neque coles
sed origenes / super primum man-
datum vim dicit / ita deus ad-
ditum de prohibitione concupiscentie / in
primo coniungit / et ita remanent
ad huc nisi decem precepta
etc. / origenes etiam / post dicit inter
ydola et similitudines / ydolo enim
habet speciem alicuius rei / ut si quis
in auro ut ligno faciat speciem

sculptile. ut aurum / et statuat
ad adorandum, non ydolum sed si-
militudinem facit / qui vero
facit speciem / quam non vidit o-
culus // Sed cum finxit / ut si quis
faciat membris humanis ca-
[?] ut arietis / non simili-
tudinem sed ydolum facit / quod non habet ali-
quid simile sui // Ideo dicit apostolus / quod y-
dolum nichil est in mundo / prima
ad cor. 8° / et statim exponit hec
duo / scilicet cum non credendum aliqua
species / ex rebus constantibus animalibus /
hoc / idem eciam exponit / aug. super
Iherem / duo / ydolum nichil est in
mundo / idest nulla creatura creatura
non est forma ydoli / et licet ymago
ydoli sit a deo / non tamen forma
ydoli a deo est / sicut nec peccatum
est // Sed quia / aug. / quo hoc
sit uel tamen alibi legatur / omnis
forma / omnis compages partium / omnis
concordia / a deo est / respondeo
respondet dicendum / quod quando dicitur
quod forma ydoli inquantum est / uel
in quantum est forma / sic est a deo
sed non inquantum est forma ydo-
li / idest inquantum est imposita
ad adorandum / scilicet ut similitudo est
creature sed est creatoris [...] creature
Aliqui dicunt / quod omnis forma qualiter
est a deo / sed illud in naturali debet esse
[?] quod [?] non inspecta qualiter deo est
fuit / natura non viciat / sed

forma ydoli / natura inspecta non
fuit / sed eam viciat / et tales
dicunt / quod non omnis creatura a deo
sit / licet supra libro 2° de civitate dei /
Sed prima solucio satis magis con-
veniens / ad cuius intellectum / quod
forma ydoli non est a deo / sicut
[?] induit / ad peccandum / unde
uide dictum / aug. [...] satis
planum est / scilicet forme ydoli
non credendum / nulla creatura cre-
atoris / aliqua forma / licet homi-
num sculpta hoc finxit // Secundum pre-
ceptum est / non assumes nomen
dei tui in vanum / idest / ne vani-
tatibus quod nichilo / [?] / [?]
Sed alleg. precipit / ne putes
dei filium esse creaturam / scilicet quia omnis
creatura vanitati subiecta est /
ad ro. 8° // Deinde tercium pre-
ceptum est / memento / ut diem
sabbati sanctifices // Ubi ad
literam precipitur observancia sabbati /
Allegorice vero / ut expectes requiem
ex spiritu sancto / tibi dandam / pro
operibus et in futuro in dei con-
templacione / non tamen solo quod spiritus
sanctus sine patre hoc operatur / sed quod
spiritui sancto appropriatur / quod ipse est
amor et connexio patris et filii /
Est enim spiritus ad opera bona fili-
orum // Ro. 8° // Deinde subdit / quod
secundum preceptum de vino deo re-

Secundum preceptum

Tercium preceptum

lendo quia ad patrem pertinet in quo
est unitas et auctoritas / secundum fi-
lius in quo est equalitas / tertium
spiritus sanctus in quo est connexus
et caritas etc. / deinde ibi etc.

In secunda vero tabula

hic iungit ponit precepta 2e ta-
bule. Et dividitur in 7 quia primo in ca-
pite 4 tangit precepta quorum
primum est / honora patrem tuum
et matrem tuam ut sis longe-
vus super terram / secundum vero dicentium
et hoc refertur ad partem rationa-
lem / prout prima pars tabule ad pa-
trem deum etc. / Secundum est non oc-
cides / ubi ad litteram prohibetur actus
homicidii / Spiritualiter vero volun-
tas occidendi / ut etiam promovendi
scandali / prout exponitur matheus 5o etc.
Tertium est / non mechaberis
/ ubi nomine mechie omnis con-
cubitus illicitus intelligitur etc. //
Quartum est / non furtum faci-
es / ubi etiam furtum et omnis
rapina prohibetur et usura / ut dicit
Jeronimus / usuras querere vel fraudare
vel rapere / nichil interest. Que-
rendum autem est utrum mandatum sit
sic / primo de furto / ut non furtum
de furto / ut furtum de non furto / tu
esse. Quartum vero dicit / ipse etiam
diuus mancipat / ut ecclesia sit
etiam rebus eius / deinde ibi etc.

Quinto vero queritur

hic / iungit / quintum / cum filii Israel
commisisset furtum / asportando
vasa egyptiorum / Videtur quod non /
quod fecerunt / hoc ex iussu dei /
ut dicit / augustinus super genesim in ca-
pitulo 7o / sicut minister iudi-
cis sine peccato occidit / quem lex oc-
cidit. // Sed si sponte eum
occidit / quia a iudice sit com-
missum nondum est / adhuc quem
que inde / quod omnes peccaverunt / quod
fecerunt contra legem / in eadem
suis scriptam / quod est / quod tibi non
vis fieri / alii sed [illegible] ne feceris
Videtur / quod intelligendum est
in iniustis / ut alii non iniu-
riam / quod tibi non vis fieri.
Ita etiam / ut dicit / matheus 7o
Quecumque vultis ut faciant vobis ho-
mines etc. / intelligendum est / de bo-
nis / quod nobis invicem exhibere
debemus etc. / Quintum preceptum
non loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium / ubi etiam omne
mendacium et periurium prohibetur.
Sed contra / videtur omne menda-
cium sit prohibitum / quod dicit quod
non. Sed solum id quod obest / et non
prodest cuiquam dicitur / et glossa scripta
notat addidit / adversus proximum tuum
Sed iungit / non solum in illa

distinctione sed in sequenti etc.

Tricesimaoctaua distinctio

Sciendum in tantum
esse genera
distinctione 38a unica. Augustinus
dicitur de quibusdam que in contextu
cepto prohibentur scilicet de mendacio
et periuriis. Et primo de menda-
cio, 2o de periuriis ibi Hec 39a
Hic de periuriis videamus. Prima in
qua primo distinguit duos modos
mendacii, 2o diffinit menda-
cium ibi Hic videndum est. Prima
in 3 primo distinguit menda-
cium 2o in 3 modos et aliud etiam
dicit esse quod est mortale et quod
est veniale. 2o removet dubium
ibi De mendacio. 3o ponit a-
liam distinctionem mendacii per quam
magister de veritate cognosci potest
quod certo sit alio genere. Sci-
endum est etiam quod primo ponit
1 hanc distinctionem quod quoddam est mendacium
pro salute et commodo alicuius, quali
obstetrices mentite sunt Exodi primo
2 et raab Josue 2o. Aliud est me-
dacium iocosum quod neminem fal-
lit. Perfecti enim non dicunt ioco dici
et hec duo genera imperfectis sunt
peccata venialia. Perfectis vero non
conveniunt mentiri ut pro temporali vi-
ta alicuius nec pro tempore alicuius eternam
suam occidat. Et ex hoc nota
Nota quod mendacium inspicitur secundum rationem
culpe. 2m causa que aggravant vel
diminuunt culpam mendacii ex
parte finis intenti. Dividitur
quia ad 3 mendacium officiosum ad
iocosum ad perniciosum. Et ideo
aggravat primo ponit

quod aliud mendacium est quod fit pro a-
modo alicuius. Perfectis est dampnabi-
le sive mortale. Et hoc idem putandum
est de mendacio iocoso. Precipue
3 si utuntur etc. Tertium genus men-
dacium est quod ex malignitate et
duplicitate procedit et hoc est insidiis
valde cavendum etc. Et sciendum
quod secundum Augustinum in libro de men-
dacio si aliquis ad mortem
quereret, si in nobis interrogaret
de eo ubi loci detineatur, Respon-
dendum est quod eum non prodemus
si oportet nos tormenta
sustinere pro quo fro. Quod eum
laudat. Si autem interrogemur
utrum sit in illo loco dicto,
Respondendum est scio ubi est
sed non dicam etc. Nota etiam
dicit quod mendacium iocosum
fiat dampnabile perfectis si utuntur
propter eum venialia tamen
multiplicata quia fiant mortale.
Deinde ibi De mendacio
hic magister removet dubium quod
credebat ab quod propter mendacium
obstetrices essent remunerate ut
dicitur Exodi et raab esset liberata
Josue 6o. Respondet Augustinus
quod non propter mendacium remu-
nerate sunt obstetrices sed propter
pietatem quam fecerunt infantibus

liberando / et sup' eand' pietate
spita cetera sunt venialia / Et eo
dicit' de raab etc. / Et subdit / aug'
q non credat / aliquis mereter
ptis grdi veniam / si sup' libera
cione hom' fiant / ut fuerat di
ti 4 diete cramperi / et adultad ro
aliqua / ne q amore morat' /
multa enim mala / detestandi / tale
sunt errorem / deinde ibi etc.

Videndum est etiam

/ hic ponit
ponit octo gnia mendacii / sm
aug' in libro de mendacio / et
allegat' etiam / in decret' 22a q.
2a / primum mendacium est / q fuit
in doctina religionis / sz in ar
ticulis fidei / q capitale e / et
longe fugiendum etc. / Secundum
tale / q nulli prodest / sed alicui obest
etc. / Tercium / ita prodest alicui ut
obest alii etc. / Quartum / q solo fit me
tiendi fallendi qz libidine / q in
tum est mendacium / Quintum / q fit
placendi cupiditate de suavi loqo
Sextum / q nulli obest / et prodest alicui
ad conservandas res / Septimum / q n'
obest / 4 prodest alicui ad conservandum
corpor' / Octavum / q nulli obest
4 aliquem prodest / ut ab immundicia
corporali aliq tueat' etc. / Et sub
dit / aug' / Singulis aute octo ge
neribus / tm mgs quisqz peccat /
quo mentit' / quanto magis a p
mo recedit etc. / Et subd' quis
autem aliquis esse genus mendacii /
q peccatum non sit / pu
tauit / decipit se ipm turpiter / cum
honestu esse deceptore aliorum
arbitret' etc. / Item / aug' de vbis
apli / ro similitat' fuerit s causa
non est peccatum / in qua me
tiens mentiendo efficiet' /
q vitatis / nd quo e similib' p
tegnat sibi / 4 allegat' in decre
to 4 2a q. 2a / c. 10 / ro simulat'
Item / gre. / simulat' sub simules
qui mendacio se illaqueat 4 pe
tapulo imanti etc. / deinde ibi

Sed videndum est

/ hic ponit
diffinit mendacium 4 p' fa
cit / 2o ostendit / q de menda
cio sit potum sibi / quia certo
omne mendacium / certo plant
unum dubium / Solet queri
Augt / primo intend' facit
diffinicio / qua ponit / aug'
enth. c. 18o / Mendacium e
falsa significacio vocis / cum intencione
fallendi / et ostende inferi / q ad
hoc ut sit mendacium / nrra e
ut sit falsum in lingua / et in
tencio fallendi in corde / mentiri
enim est contra mentem ire / q nro
sentit dicit / sed sic vult ut fly
etc. / Ecclesiastici infert / q dicit qui lo
mendacium / mentitur / sz non e c

ipso quod aug(ustinus) in eodem 2o capitulo
dicit / qui dicit falsum quod putat esse
verum non mentitur / quia quantum
in ipso est / non fallit / sed fallitur
contrario autem ille mentitur / qui dicit
verum quod putat falsum / etiam quod ne-
sciens loquitur verum non est liber
a mendacio ut ibidem / aug(ustinus) dicit
etc. Deinde querit / si quidem deus voluit
dicit deum / non tamen vere sentit
rationis / loquitur mendacium /
Respondetur quod non est mendacium
ille tamen licet verum dicat mentitur etc. Deinde dicit

Cum vero

Hanc questionem ponit aug(ustinus) in eodem
quod omne mendacium est peccatum
licet aliquod sit gravius alio / quia
quod verba instituta sunt ut homines
per ea in altera notitia suas cogi-
tationes ferunt / et non ut per ea
invicem fallant / igitur verbis ad
fallaciam uti / est eis abuti / et
per consequens est peccatum / Et ut
aug(ustinus) subdit / non de omni men-
dacio / sed specialiter dicit id / quia omnes
qui loquuntur mendacium / mentiuntur id
est quod mentitur / occidit animam
mea etiam / omne mendacium con-
trahitur isto precepto / non loqueris
contra proximum tuum falsum mendacium
etiam in ipso desperare / aug(ustinus)
vide includi / sed hoc verum
si integra intentio fallendi / non

tantum ut est in dicente / sed etiam
in audiente / Similiter / non est
mendacium prohibitum illo precepto
tamquam directe contrarium illi pre-
cepto / sed quod illo non potest veri-
tatem / et qua per implendo precep-
tum etc. Deinde ibi

Mendacium fugiendum est

Hic aug(ustinus) ponit
unum notabile / et dicit / aug(ustinus)
in eodem capitulo 13o quod in aliquibus
rebus falli / valde nocivum est /
et magnum malum / sicut in his que
fidei sunt / quibus dicit / dicit enim quod
non malum ut scilicet in rebus que fidei
vel negligere illas / que non sunt
ipse una ad salutem / licet quibus
per totum ignorantiam permaliter
homo possit / in quibus falluntur
sine nocumento / in quibus nihil
est ad salutem / in veritatem ut
falsa putetur / Ipsa subdit quod non
omnis ille errat / qui aliquid nescit
sed qui sciens approbat quod non scit / subdit
dicit / quod sunt quedam / que melius est
nescire / quam scire / nonnullis
enim profuit errare / quod quid verum
est in via pedum / non in via
morum etc. Deinde ibi

Dolet quidem

Hic aug(ustinus) querit de iacob / qui dixit
se esse esau / genesis 27o / utrum
mentitus sit / Respondetur aug(ustinus)
in libro contra mendacium / quod

non fuit mendacium, sed miste
rium, quia iacob fuit predicens ma
la que postmodum ministerium et
ideo propter familiaritatem spiritus
sancti quam iam acceperat, amodo
excusatur iacob, et ut dicitur in
decretis 22 questione 2 capitulo
queritur iacob non dixit se primo
genitum esse nascendo, sed primo
genitura illo vendente adeundo
Bernardus et populus Iohannes dixit hec
liam esse non persona sed simi
litudine virtutum et est origo
augustinus in questione genesis, et hic tamen
dubitatur de obstetricibus, et augustinus
dicit eas venialiter peccasse, sed
gregorius dicit in glossa exodi et ponitur
in decretis 22 questione [illegible] quod
quia benignitatis opera meruerunt, que eis
merita vita potuit retribui
premissa culpa mendacium inclinata
et compensata declinata, ex hoc
quod peccaverunt mortaliter, et pro ve
niali peccato nullus privatur eterna
salute. Respondetur ibidem in glossa
super decretum quod sicut patet in glossa
gregorii super exodi ipse mulieres bis
mentite fuerunt primo primo
tur pharaoni quod interfecerunt omnes
masculos, sed tunc habebant in pro
posito quod non interficerent illud pec
catum fuit veniale, quia fuit pro vi

ta illorum salvanda et de illo loquitur
augustinus, postea vero quando puer
eos redarguerunt a pharaone
sunt mentite sed dicebant mulie
res hebreorum habere scientiam
obstetricandi et hoc non fuit pro vi
ta puerorum sed pro vita propria ne in
terficerentur et hoc est mendacium
de quo loquitur gregorius. distinctio 3 D.

Nunc de periurio
videamus

distinctio 39 ubi magister agit de peri
urio, et primo hoc facit, 2o agit
de iuramento, ibi autem que
quam in 2 primo diffinit periurium
2o tria differentias ponit, quomodo
ex duabus speciebus contrariatur ve
ritati, ibi hic queritur, 3o
agit de veritate, ibi sed melius
credit, Circa textum vero de veritate
movet duo dubia. Circa
textum vero quibus iurat etc. primo
dicit quod periurium est men
dacium iuramento firmatum etc.
Deinde querit utrum sit peri
urium ubi non sit mendacium
unde quibusdam quod sic, et dicit scrip
tum super illud Ieremie 4to
iurabis etc. et allegatur in
decretis 22 questione 2a, quod autem
iuris iurandi 3 habet comites
veritatem iustitiam iudicium

iurabis dominus in veritate in iudicio
et in iustitia

Si ita deficeret non est iura-
mentum, sed periurium, ergo si iurat
falsum sine intentione fallendi peri-
urus est periurium. Item decipit iurabit et
tamen non est mendacium quia
non fit cum intentione fallendi
etc. Illius vide esse oppositum qui
dicit non esse periurium ubi
non est mendacium, sicut apostolus
promisit se venturum ad corinthios
ad corinthios et Colossenses et tamen
non venit, ergo sibi licet si iuratus
id affirmasset non periurium in-
currisset, quia quantum in ipso fuit
verum dicit etc. Deinde ibi etc.

Sed movet hic magister questionem
ergo quod omnis ille peccat
qui falsum iurat cum intentione fallendi,
etc. Ille qui iurat verum quod putavit
id esse falsum periuravit. Item iurans
falsum quod putat esse verum periurat
seu peierat, tamen non iurat, non
tamen ex animo peierat. Istud
totum patet per augustinum de verbis apostoli
sermone 28 dicentis id ultimum
non esse periurium, quia non
est reus periurii cum ius mea
vera non est. Respondet magister
unus cuius mens vera est, pro
veritate consentit, quos esse pravum verum
non deprehendit etc. Ex hoc infertur
non omne periurium esse men-
dacium, sed non omnis qui peierat men-

titur. Sed omnis mentiens iurans
peierat, et omnis qui falsum iurat
sine mentiens sed non peccat
etc. Deinde ibi etc. Cum vero queritur

Hic magister movet dubium tria di-
cta querens, quod sit ibi periurium
cum quis iurat verum quod existimat
esse falsum, et sic significans verum
est, ergo non est mendacium. Et
per consequens non periurium. Re-
spondet magister quod talis locutio
iuratoria affirmata cum hoc quod contra
mentem est, periurium est. Ex
hoc infert quod omnibus aliqualiter
assignatis quod periurium est vel
iurando loqui falsum cum inten-
tione fallendi vel verum cum inten-
tione fallendi aut falsum sine
intentione fallendi etc. Deinde ibi Hic apponit
adhuc dicit quod si omnis ille
peccat qui falsum iurat, tunc peni-
tens alicui dicit aliquid sub iura-
mento, quod tamen non implebit
statim, peccat quia iurat, et periurus
est quod falsum iurat etc. Similiter
quod non statim est periurus propter
iurat, sed qui mutat, propositum
et transgredi tamen solvendi ho-
stia iuratio, quo ad tempus affi-
bit periurium etc. Deinde ibi etc.

Si autem queritur hic magister
deviat de iuratione. Et primo excepte

iurant | 2o propter recipientes
iuramentum / ibi questio secunda
si peierat | primo ergo virum primo inquirit
an iuramentum sit licitum | 2o dicit
de forma iuramenti | Questio utrum
licitum | 3o dicit de obligatione
eius | Nunc sic est videndum | Que
ritur primo utrum iurare sit ma
lum et | Secundum quod iurare sponte
et frequenter malum est | frequenter
iurare sicut ipse iurare ad assu
endum in consuetudine sit ad con
firmandum secundum partes | vel ad per
suadendum auditoribus / quod eius
utile non est malum quod licet
illicitum est | sed in necessitatibus iura
mentum faciendum est | ut dicit Augustinus
de sermone domini in monte libro
primo capitulo 2o / et videtur dicit
quod iurare non est contra dei pre
ceptum / sed ita intelligitur / dominus prohi
buisse ut quantum in ipso est
quisque non iuret / Apostolus
nouit dei preceptum / et tamen
iurauit dicens / testis est mihi
deus | ro. primo et | Item 2o corin
thios primo ego autem
deum testem inuoco in animam
meam / quod autem dominus dixit
math. v. Ego autem dico vobis
non iurare omnino | ita preceptum
est | ne quisque appetat iuramentum /
tamquam bonum | et assiduitate in

randi | labatur in periurium | quod
dixit | Sit sermo vester / est est non
non tamquam bonum appetendum
quod autem amplius est a malo est
a quo orantes nos liberari dici
tur | libera nos a malo | quod
non dixit / quod amplius est malum
est | Tu enim non facis malum
quia bene vteris iurare | sed a ma
lo est illius qui non aliter credat |
a bonis fit nisi te / que aliqua pena est
/ aliqua pena et culpa est | Deinde
ibi Questio est Sed ut lingua
dicitur forma iuramenti | et primo
facit hoc | 2o inquirit / utrum liceat
vti iuramento / quod habet formam
indebitam | ibi | Propter hoc queritur /
Prima in 2 | primo tangit formas
iuramenti / quod fit per attestationem
2o aliud / quod fit per execrationem | ibi /
Est etiam quod genus | primo facit
hoc | 2o ponit iuramenta secundum
dictas formas | ibi | Ubi autem queritur /
primo querit an liceat iurare
per creaturas | et videtur quod non quia
deuteronomio x dicitur | Dominum deum tuum ti
mebis | iurabis quod per nomen
eius | Similiter | math. v.o | neque
per celum | neque per terram etc | Secundo
quod inferius prohibitum est iurare
per creaturas | ne venerentur creaturas sic
ut dominus | vel ne credentur sine
obligatione iuramento | Dominus dicto

non est complebitur qui in veca-
tur tantum venerabantur vera-
tatem vnde iosephus contra salute
pharaonis iuravit genesis xlii
iudicium dei in eo veneratus est
pepercit enim his in infirmis vergens
de hoc etiam vide augustinus super iohannem
vicesimo quarto super illo mathei quinto
Ego autem dico non iurare om-
nino videntur discordare contra quod con-
cordari possit per illam dicta sancta
qui enim dicit iohannes quod confessus iu-
rat sicut qui terram ad proba
desiderat illud primo videlicet alterum
se facit quia non reddit deo iura-
menta sed creaturis intelligi potest
de his qui sic iurant quod creaturas
quam iuravit stabilitate in eis
constituat et eas tamquam stabile
veritate venerantur sed contra dicit
augustinus vide in iuramento prelibato
tertio tantum quod iurat contra
..... tamquam e... stabile
illud est deinde querit Bi dicit grui
quibus magis
tenea an qui per deum an qui
per evangelium iurat contra creaturas
iurat Respondet magister quod per deum
quod probat per textum dicentem
qui per deum iurat medium vi-
detur sic quod ad apparentiam
hominum qui vero per evangelium magis
aliquid videtur fecisse et statim

loquentes dicit stulti et ceci quod
deum fecit sit non deus stare sin
ceritas et cetera Solum ingreditur
intelligi habendo respectum
ad illud quod que iuratur quantum na-
tale sanctius est tanto magis
penale est periurium quod punitum
hoc etiam ponitur inde etiam xxii
questione i quam deinde ibi et

Hic querit hic magister pro-
bans quod iurare per deum est
testem adhibere deum et ergo licet
patet per augustinum de periuriis et
ibidem dicit qui iurat per lapi-
dem falsum periurus est quia non la-
pidem qui non audit sed eius
creatorem adhibet testem sed
hoc etiam apostolus dicit ad hebre-
os sexto homines per maiorem
sui iurant deinde ibi et

Est etiam quoddam genus
hic magister intendit quod est aliud
genus iurandi gravissimum
quod sit per creaturas ut cum ho
dicit sic illud fecit illud patiar
ut hoc contingat filius meus
ut cum quis iurando debet per sa-
lutem meam in omnibus non tantum iurans
obligat illud deo quod per quod iurat
ut hoc venit iii capitulo ipsius
quod exit quod etc. ipsius sic vivum
sic filius filius et deinde ibi et
Post hoc queritur

Deinde magister querit utrum fide
illius sit standum qui pro demonstratione
vadit iniuriam. Respondet magister
per augustinum ad publicolam quod qui utitur
fide illius non ad malum sed ad
bonum non peccato illius consentit pe-
ccat sed bono pacto eius quo
fidem servavit. Utitur tamen
per falsos deos et fidem non ser-
vavit ibi peccavit quia iuravit
per quos non debuit et fidem
fregit et ideo subdit aug.
malum est quod deos falsos iurando
vadit quam quod deum verum fal-
lacit. Ex hoc sequitur quod ubi eam-
ma peccatum est ydolatria quam
periurium sicut premissum est.
Deinde. Nunc sequitur

Deinde magister tractat de obligatione
iuramenti et primo querit utrum
omne iuramentum implendum sit.
Respondet quod non saltem cum
vergit contra fidem et caritatem
id est in peiorem exitum ut de hoc
dicit Ambrosius in libro de offi-
ciis circa finem et patet de Herode
qui decollavit Iohannem quod prius
plus sit impleri sacramentum promissum
est contra officium sicut Herodes
fecit ad idem loquitur Ysidorus
libro secundo de summo bono ca-
pitulo 31 ubi ponit exemplum et
de David qui
de Nabal. 23. Magister peiorandum
est in instanti nimis quam quantitate
periuris ingravamur damnari dicitur
quod declarat de David qui iuravit
occidere Nabal sed ad preces et inter-
cessione Abigail remisit malus
iter aliquod et hoc in tali periuris
grossus debuit et hic historia
ponitur primo regum 25 Dicens quod dat
licite sequitur quod periurium sit li-
citum quibus respondet negando quod
Sed hic quod minus malum
quod quis prius iuravit licet sit li-
cita peccavit tamen quod indi-
screte iurando ideo dicit Aug.
quod David iuramentum per sanguinis
effusione non implevit maior
pietas fuit iuravit David te-
mere sed non implevit iuramentum meliori
maiori pietate. Ex hoc colli-
git magister quod quandoque iuramentum non
sit observanda minus tamen
graviter peccat non autem mu-
tat iuramentum facit qui autem non
[redacted] mutat duplex peccat
et quod iniuste iuravit et quod
facit quod non debet et tota
ista materia ponitur in decretis
22 que 4 capitulo est enim
contra officium et in pluribus se-
quentibus et Deinde ibi

Cum vero mutat / ubi
magister querit / utrum mutans
iuramentum debeat dici periurus
Respondet magister / quod sed alii dicunt
tale iuramentum periurium / ut
quod iam allegat dictum supra /
Similiter supra de apostatis / Orien-
talium sedium / non tamen quod in de
quibus reus est / quod non observat iu-
ramentum / sed quod iurat / in ipso
ex quo fuit reus / sicut ille / qui
peieravit / Et sciendum quod / ipse ipsius
supra periuratz / dicit [illegible] sicut [illegible] /
legatur di. ab apostolis / quod [illegible]
[illegible] est [illegible] / deinde ibi
Hoc etiam sciendum est
hic magister / ponit [illegible] [illegible] / quod
[illegible] [illegible] / quibus [illegible]
deus [illegible] / qui [illegible] est
hoc ita accipit / sicut ille / qui
iurat intelligit / quod intelli-
gendum est / Dummodo iurantem deus
verbum recipiat sed quem
intelligat, in talibus enim / [illegible]
tudo est optima legum interpres
Et ideo ille qui iurat / non debet
[illegible] [illegible] / et non debet
intentio verbis deservire / sed
verba intentioni / ut patet [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] / Deinde
ibi / Sicut etiam / Hic in
[illegible] / [illegible]

[illegible] / qui cogit hominem iurare
Respondet / magister / in de [illegible] de
periuris / qui exigit iuramentum ab
aliquo / et nescit eum iuraturum
falsum / sed ideo dicit iura michi /
ut fides ei sit / non est peccatum /
tantum est humana temptatio /
Si vero scit eum iuraturum falsum /
homicida est / Ideo / in quadam
simone decollato / [illegible] [illegible]
qui provocat hominem ad iurandum
et scit eum falsum iuraturum / vincit
homicidam / quia homicida corpus
[illegible] ille etiam / animam [illegible]
[illegible] / et [illegible] quod iurandum provocavit /
[illegible] / Deinde in fine subdit
quod [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] / omnibus fidelibus
ieiunii ad [illegible] [illegible] / et
est [illegible] / quod [illegible] / [illegible] cau-
tela / ad iuramentum / [illegible]
tamen casibus / in quibus [illegible]
[illegible] [illegible] / ut de [illegible] [illegible]

Quadragesima et ultima distinctio

Septimum precep/
tum est Non desi-
derabis [illegible] / [illegible] / magister
[illegible] de precepto / [illegible] magister [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / hic magister
ponit duo / quod respicit [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] / primo
ponit [illegible] / [illegible] movet [illegible]
[illegible] sibi / Sed videtur preceptum /

Tercio recapitulat dicit et qui
mat[?] ad dicendum ibi audistis
decem verba et cetera. Secundum
preceptum non concupisces uxorem
proximi tui. Preceptum est non
concupisces domum proximi tui
et cetera. Deinde dicit quod in precep
to septimo de non concupiscendo uxorem
proximi et includitur preceptum
non furandi. Et ad septimum po
situm est. Similiter preceptum non
mechaberis intelligitur non con
cupisces uxorem proximi tui et cetera.
Respondet magister quod in illis du
obus preceptis non mechandi et
non furandi prohibentur opera
in hiis vero ipsa concupiscentia
et ideo illis preceptis de non mechi
ando sit super addicio in carne
et cetera. Deinde Sextum
hic prohibet. Hic magister mouet
questionem quare dicitur lex quod
omne mandatum non cum
tum tamen concupiscencia
prohibeatur. Respondet magister quod id
de lege dei scilicet decimo habetur et non
moralia vel quod in lege non
est ita generalis prohibicio omnis
manifeste concupiscencie sicut
in decimo vel quod hoc dicit
scilicet decimo de cetero naturalem intelligi debet
et cetera. Deinde Decimo
Hic magister querit sicut dicit
apostolus legem occidentem ad
romanos 3° Respondet quod non omnis
quod lex sit mala. Sed quod augmentum
concupiscencie et addit conuad
tacione nisi liberet gracia quod
eum iubet quod sine gracia impleri
non potest et ideo licet ipsa sit
bona tamen sine gracia occi
dit quod cor quod concupiscens legem
et non operans sed eam plus
peccat vel vt ita circa hoc dici
tur peccata et ita loquitur
apostolus ad romanos 3° Ex operibus
legis non iustificabitur omnis
caro coram illo quia per legem
enim agnicio peccati. Similiter
ad romanos 7° quod ergo dicemus lex
peccatum est et cetera. Absit sed peccatum
non cognoui nisi per legem
nam concupiscenciam nescirem
nisi lex diceret non concupisces
occasione accepta peccatum per man
datum operatum est in me omnem con
cupiscenciam et cetera. Deinde subdit
in lex quod hec lex et decimum
in hoc differunt quod hic terrena
hic celestia promittuntur. Sed te
parata sunt diversa quia illa tunc
significabat ista vero gerunt
gerentur. Item precepta quatuor

ad ceremonialia sunt duo precepta
tm ad moralia vero eadem
plenius tamen et extensius continentur
deinde in fine secundi libri dicit au-
gustinus decem cordas psalterii q
caritate tangende sunt ut supra
omnis caritas ... ubi sciendum
quod per decem cordas psalterii intel-
ligitur decem precepta legis quo
autem david egregius psaltes
primo citere et psalterii primum ma-
lum quod saul compellebatur ut dicitur
primo regum 16° et vexatum
leone inferiori ut dicitur eodem
11° ita xristus qui competens fuit
fractus cordis medicus psalterium habens
decem preceptorum principes omnium mo-
talium peccatorum fetebat in nobis
occidit et eliciunt. Sed contra littera
legis occidat. Unde quod non quod
mathei 19° dicitur si vis ad
vitam ingredi serva man-
data. Et loquitur etiam de mandatis
decalogi sicut et 2° lex est vad
tra usque ergo vivificat. Ter-
tio lex vetus non occidebat nisi
per occasionem. Sed et lege nova
etiam sequitur mors per occasionem
ut patet 2a ad corinthios 2° ubi
dicitur aliis quidem odor mortis in
mortem aliis autem odor vite
in vitam. Item quia 2a corinthiorum

3° littera occidit. Spiritus autem vivifi-
cat. Et loquitur de littera veteris legis
ergo etc. Respondeo quod lex vetus con-
tinuit tria: scilicet vite doctrinam quantum
quo ad moralia, quantum ad ceremonialia
et ideo sic dicit apostolus aliquando
ut lex patrum fuit ad ro 10 et
rationabile et ... tamen primo
quantum ad ceremonialia quia tempore gratie
ceperunt mortifera. Deinde quantum
ad moralia. Sed quod mediantibus quod
preceptum faciebat scientiam insuper in-
quantum ... concupiscentia plus
in ipsa accendebat. Sicut enim
aqua ostenditur sitienti. Item
quod prohibitum est magis accende-
batur aqua. Sic sunt tunc dul-
ciores sunt prohibitiones ... secunda
quod hec plures comparabilis quod peccatum
magis in lege nominat et
tamen sacra ... non debet
eis gratia ut pote lege adimplere
et sic lex moysi sensu littere
dicitur lex occidens. Et ... non
per rationem per hoc patent argumenta.
Dubitatur circa sextum preceptum est
Nondum quod non attingit mechia ex-
terior sed concupiscentia cordis a consensu
sed concupiscentia vel desiderium uxoris proxi-
mi attingit quoque sed opere exteriori
per tertium gradum preceptum secunde tabule
prohibetur opus exterius et concupiscentia mala

Dubium

Nondum

deliberata quod gravitat opus

ita quod sola concupiscentia sine opere ibi
non prohibetur sed hic unde prohibi-
ta concupiscencie additur super prohibitionem
mechie Et generaliter prohibitio peccati
cordis additur super prohibitionem
peccati operis prius quod est non prohibetur peccatum
cordis quam peccatum operis quia peccata operis
presupponunt peccata cordis Et ideo
illa duo mandata in quibus pro-
hibetur concupiscentia ultimo sunt ordinata

Nonum Alterius nonum quod est concupiscentia que est
in sensualitate scilicet que naturaliter gra-
vitat appetitus delectabilis
et non est aliquo modo voluntaria et
illa non prohibetur quia non est peccatum
per se nisi naturale Est concupiscentia
que est in consensu racionis progressiva
ad opus scilicet voluntas seu deside-
rium deliberatum uxoris proximi
tui et illa prohibetur in precepto et
progressiva in opus Nonum istius
mandati intellectus insinuatur
Ecclesiastici 18 ~~ubi dicitur~~ ubi dicitur fili
post concupiscentias tuas non eas Ubi
simpliciter non prohibetur concupiscere sed post
concupiscentias ambulare consenciendo
et in actu procedendo

Nonum Alterius
nonum quod filia et concubina alterius
dicitur potest concupisci aut in possessionem
ut redigatur in servitutem et
famulatum Aut ad carnalis operis
consummationem Primum prohibetur per
septimum preceptum 2e tabule non
concupisces domum etc Secundum prohibetur
per mandatum 1um quia prohibetur concupiscentia
carnis extra legittimum thorum
Unde desiderare filiam alterius in uxo-
rem non est prohibitum sed deside-
rare eam in fornicationem et me-
retricem et hoc clauditur in sexta
prohibitione Circa septimum preceptum
nonum quod generaliter in eo prohibetur
inordinata concupiscentia rei temporalis
aliene Secundum quod aliquis concupiscit ad
in possessionem gaudens in illo [?]
sufficienciam [?] Unde non tantum
prohibetur sufficiencia bonorum temporalium
ut domus et peccudum sed etiam
cuiuslibet alterius rei quod quis vellet alteri
Et hoc quidem prohibetur intelligendo
prout ut quis non concupiscat alienum
manens alienum Vel etiam intellige
contra iuris ordinem hoc est tamen quod
vellet proximum dampnificari
in re propter suam utilitatem Tunc
enim non diligit proximum Ideo secundum
hic prohibetur ipsa avaricia et cu-
piditas inordinata que est contra
preceptum eius De quo factus est sermo
hic in presenti libro Cum domino nostro
Ihesu Christo regi seculorum et immortali
et invisibili qui pro nobis factus
est homo et mortuus et gracias
multiplices ac virtutes contulit et
mandata dedit Secundum quod in hoc libro
explanatum est Sit omnis honor
et gloria per infinita secula seculorum Amen

Hec lectura 3i completa est in alma
universitate wiennensi Anno
1431 In vigilia annunciationis b. virginis marie
Per Magistrum Iohannem Sachs de
Nurenberg Sacre Theologie
Baccalarium Formatum.

Constitucio Benedicti duodecimi de
anime sanctorum aut purgate statim post
exitum a corpore post domini ascensionem
videbunt essenciam divinam intuitive

Benedictus episcopus servus servorum dei
ad perpetuam rei memoriam Benedictus
deus in donis suis et sanctus in omnibus
operibus suis Qui sacrosanctam Roma-
nam katholicam et apostolicam ecclesiam
quam ut vineam plantavit dex-
tera sua quamque velut principem in ecclesiarum
omnium caput erexit Et voluit dicente
domino ad petrum Tu es petrus et super
hanc petram edificabo ecclesiam meam
sua universalitate non deficit Sed per beatos
apostolos suos principes petrum et paulum
singulariter eiusdem ecclesie defenso-
res pia benignitate et continua pietate
custodit Ut sub iisdem rectoribus gu-
bernata in se stabilis maneat
fundata super firma petra Omnesque
hanc fidei cultores illi obediant
illi pareant illi intendant sub illius
~~magisterio~~ magisterio degant sub eadem
disciplina et correctione consistant Nec
in illis aliquid dogmatizet in-
provide inserat mancum in fide
temerarium ingerat Sicque declinent
homines a malo et faciant bonum
Ambulent per vias rectas et ad me-
liora per sancta desideria proficiscantur
Sperent misericordiarum premiis eterne
vite retribucionis Timeant malorum
inferni perpetuas calamitates non
evitatas Nam scriptum est Ecce venio
cito et merces mea mecum est reddere
unicuique secundum opera sua Quod si
secus a quoquam fuit attemptatum Ad
correctionem sua auctoritas ecclesie adiecta
pro ut expedire videbit presidio
evellat Pro qua ut in se ipsa sub-
sistat Et alios reformare passionis
sue tempore Salvator noster Jhesus christus
patrem exorasse perhibetur dicens Symon
Ecce sathanas expetivit vos ut
cribraret sicut triticum Ego autem pro te
rogavi ut non deficiat fides tua
Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos
Sane dudum tempore felicis recordacionis
Johannis pape xxii predecessoris nostri
inter nonnullos etiam in theologica facul-
tate magistros super visione animarum
sanctorum hominum post mortem suam in quibus
nichil erat purgabile cum de hoc
seculo decessissent Vel si fuerat iam pur-
gatum erat ex toto An divinam essenciam
videant Ante suorum corporum resump-
cionem Et iudicium generale Et super non-
nullis aliis circa materiam questionis
ipsorum Aliquibus negativam alii affir-
mativam Alii vero super eis ymagina-
ciones de visione eciam essenciali ab aliis
huiusmodi diversa et diversimode unde intelligatur
prout ex dictis et scriptis eorum nosceretur
apparere Super aliquibus vero suis contencionibus
quas hic brevitatis causa obmittimus quo-
niam ex ipsis determinacionibus apparebat
inter se eos dissidebat Cumque idem
predecessor ad quem predictorum determinacio
pertinebat ad decisionem contencionum huiusmodi
se pararet In suo consistorio publico cum
fratribus suis sacrosancte Romane ecclesie Cardinalibus
de quorum numero tunc eramus et plerisque
et magistris in theologia qui inibi aderant
tunc presentes iniungendo districtius et
mandando ut super materia de visione predicta
cum requirerent ab eo deliberate
Unusquisque diceret quod sentiret Verum
morte preventus sicut domino placuit perficere
id nequivit Defuncto itaque predecessore
nostro prefato Nos divina dignacione ad
apicem summi apostolatus assumpti diligenciam
attendentes quanta ex premissis corporis contem-
placionibus non solutis animarum imminent
pericula Cunctaque ex in posset scandala
suboriri Ut ipsorum veritas pateat et veritatis
soliditas innotescat Habita primus super
dictis sollicita examinacione diligenti

deliberatione cum fratribus nostris sancte sacrosancte Romane ecclesie cardinalibus de ipsorum nostrorum consilio hac in perpetuum valitura constitutione auctoritate apostolica diffinimus quod secundum communem dei ordinationem anime sanctorum omnium qui de hoc mundo ante domini nostri Ihesu Christi passionem decesserunt necnon sanctorum apostolorum martyrum confessorum virginum et aliorum fidelium defunctorum post sacrum ab eis Christi baptisma susceptum in quibus nil purgabile fuit quando decesserunt nec erit quando decedent etiam in futurum vel si tunc fuit aut erit purgabile aliquid in eisdem cum post mortem suam fuerint purgate ac quod anime puerorum eodem Christi baptismate renatorum et baptisandorum cum fuerint baptisati ante usum liberi arbitrii decedentium mox post mortem suam et purgationem prefatam in illis qui purgatione illius indigebant etiam ante resumptionem suorum corporum et iudicium generale post ascensionem salvatoris domini nostri Ihesu Christi in celum fuerunt sunt et erunt in celo celorum regno et paradiso celesti cum Christo sanctorum angelorum consortio aggregate ac post dominum nostrum Ihesu Christi passionem et mortem viderunt vident et videbunt divinam essentiam visione intuitiva et etiam faciali nulla mediante creatura in ratione obiecti visi se habente sed divina essentia immediate se nude clare et aperte eis ostendente quodque sic videntes eadem divina essentia perfruuntur necnon quod ex tali visione et fruitione eorum anime qui decesserunt sunt vere beate et habent vitam et requiem eternam et erunt etiam illorum qui postea decedent eandem divinam videbunt essentiam ipsaque perfruentur ante iudicium generale. Ac quod visio huius divine essentie eiusque fruitio actus fidei et spei in eis evacuant prout fides et spes proprie theologice sunt virtutes quodque postquam inchoata fuit vel erit talis intuitiva et facialis

visio et fruitio in eisdem eadem visio et fruitio sine aliqua intercisione seu evacuatione predicte visionis et fruitionis continuata exstitit et continuabitur usque ad finale iudicium et ex tunc usque in sempiternum. Diffinimus insuper quod secundum communem dei ordinationem anime decedentium in actuali mortali peccato mox post mortem suam ad inferna descendunt ubi penis infernalibus cruciantur et quod nichilominus in die iudicii omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt reddituri de factis propriis rationem ut referat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Determinationes predictas nostras diffinitiones seu determinationes et earum singulas ab omnibus fidelibus esse tenendas. Contrarium autem decernentes predictarum nostrarum diffinitionum seu determinationum aut singularum earum contrarium scienter et pertinaciter tenentes asserere predicare docere aut defendere verbo vel scripto presumpserit tanquam contra eum sicut contra hereticum iure procedatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre diffinitionis constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione iiii kalendas Februarii pontificatus nostri anno secundo.

Datum est Anno domini 1336

Samaritanus
enim vulnera-
to appropians
hic incipit
quartus liber
sententiarum
Magistri petri
Lombardi parisiensis episcopi. circa
ad precedentes libros tercius continua-
tur. postquam in precedentibus libris
determinatum est de rebus scilicet in primo
quibus fruendum est. In 2o de rebus
creatis quibus est utendum et
tertio quibus utuntur et fruuntur. et hoc
secundum exitum a principio. In tertio vero
libro determinatum est de rebus secundum
reditum in idem principium. tertium est
ex parte reducentium quia dictum
est ibi de sacramento incarnationis. de
misteriis passionis de virtutibus
et donis. hic consequenter magister de-
terminat de signis scilicet sacramentis
que requiruntur ex parte illorum qui reducuntur
in finem. Et dividitur iste liber in
duas partes. In prima agitur determinatur
sacramentis in secunda de resurrectione et
conditione resurrectorum et gloria resur-
gentium. distinctione 43 ibi postremo de
conditione resurrectorum. prima in duas
quia primo agitur determinatur de sacramentis in genere
2o descendit ad sacramenta nove
legis. distinctione 2 ibi Iam ad sacramenta
nove legis. prima in duo primo
ponit intentum. 2o prosequitur ibi sacramentum.
prima in duo. primo proponit materiam

de qua agendum est. 2o ostendit quod
de ea primo dicendum sit ibi de
quibus quatuor. primo concludit
intendit hanc conclusionem quod sacra-
menta sunt remedia contra originalis peccati et
actualis vulnera inflicta. et ad hoc
inducit parabolam de sa-
maritano luce 10. Deinde dicit
quod quatuor sunt consideranda
de sacramentis. primum quid sit 2o
quare institutum sit 3o in quibus
consistat et conficiat. 4o quae sit differentia
inter sacramentum veteris et nove le-
gis ibi Deinde ibi Sacramentum hic concludit
quid sit sacramentum et primo determinat de
sacramentis in se 2o de divisione
sacramenti ibi Duo autem sunt. primo
ostendit quid sit sacramentum 2o necessitatem
institutionis sacramentorum ibi Tripli-
ci autem ex causa. prima in 3 primo in generali
genus sacramenti quod est signum 2o
diffinit signum ibi Signum est res
3o ingreditur divisionem sacramenti ibi Sig-
norum vero alia sunt. prima diffinitio
sacramentum est sacre rei signum. 2a
sacramentum est sacrum secretum. sacra-
mentum divinitatis. et ita patet quod sacra-
mentum est sacre signans et sacre
signatum. sic tamen agitur de sacramento
2m quod est signum et 3a est augustini in
libro de doctrina christiana ubi dicit Sacramentum
est invisibilis gratie visibilis for-
ma. Deinde describit signum dicens
quod est res preter speciem ad aliud quam sua
speciem in cogitationem venire. et ponitur per
augustinum in libro 2o de doctrina christiana
et. Deinde ibi Signorum vero
ingreditur divisionem et primo una communis
omnibus sacramentis que est aut generat
ymaginem. 2o alia propriam sa//

cramentis noue legis / scilicet ut con=
stat tali // Sacramentum non proprie dicitur
omnino mundi / quia quedam fuerunt signa
naturalia et quedam ad placitum instituta
/ et eorum que fuerunt ad placitum instituta /
quedam fuerunt sacramenta quedam non / quia omne
sacramentum est signum et non econtra // Propter
ea subdit / quod illud proprie dicitur sacramentum
/ quod ad presens vero sacramentum / quia ita est
signum invisibilis gratie / ut ipsius
gerit ymaginem et causa existat // Ergo
patet / quod sacrificia carnalia / observantie
ceremoniales / non dicuntur sacramenta
proprie / quia non poterant iustificare offe-
rentes // Sanguis enim hircorum et tau-
rorum / et cinis vitule aspersus inquina-
tos sanctificabat / ad emundationem
carnis / ut dicit / apostolus ad hebreos 9° / et
augustinus / dicit in glosa super numeros / et
est quod 21 nichil aliud intelligo
in emundatione / quam quod lex emundat / eum contactum
mortui hominis / qui quando tetigit in-
septem mundus erat diebus / sed purificabat
secundum legem die 3° / et de hoc habetur numeri
19 // Circumcisio enim mundabat a cor-
porali lepra / illa legalia de quo habetur
levitici 9 / Nunquam tamen aliquis operi-
bus legis iustificatus est / ut ait
apostolus ad romanos 3° et 4to / et ad ga-
lathas 3° / Sed solum per fidem est non
erant proprie sacramenta / licet magister proprie
in scriptura vocentur quandoque sacramenta
/ quia erant signa sacre rei / quam tamen non
prestabat // Deinde cum // Triplici
autem ex causa / ostendit necessitatem in-
stitutionis sacramentorum / et introducit
/ quod triplici causa instituta / scilicet
propter humilitatem ut dum homo obedient

subdit se inferioribus rebus / et
in illis querit salutem / non quidem ab
illis sed a deo / propter illa invisibilis deo pla=
cat / quod hac humiliatione necessaria est
/ quia primus homo deum spernendo de se vult
tremens se per cupiditatem subdendo /
io nunc est / ut ita per obedientiam / eidem
se reddat // Secundo propter eruditionem / ut per
illud quod foris in specie visibili cernitur
/ ad agnoscendam invisibilem virtutem
que intus est / mens erudiatur // Homo enim
post peccatum / sine speciebus sacramentalibus
intus divina cognovit / sed post peccatum
tantum cecidit ut divina nullatenus agnoscere
posset nisi humanis excitatus // Tercio ad
exercitationem / ne homo vacet / otiositati proponuntur
ei exercitationes sacramentorum / propter quod dum mens
humana per varias species / foris ex=
ercitata occurrit / ad multiplicem fructum
virtutis intus succedet // et hec tota
sententia est hugonis / de sacramentis libro primo parte
quarta capitulo 3° / qui ibidem subdit bonum
quidem homini unum erat et quod divinitus
illi per dilectionem adhesit / hac multiplicitate
non eguit / Postquam autem mentem suam
ad multiplicia studia divisit / stabilis esse
non potuit // Deinde subdit / quod 3es
sunt species exercitationum / una pertinet
ad edificationem anime / secunda ad fome=
tum corporis // 3a ad eversionem sive subversionem
eius // Deinde etiam dicit / hugo ubi supra / quod tamen
sepius invenit per duo humana exercitatione
gratia consistit / in altero ad necessitatem / et
hoc quo ad ne sustentationem / in altero
ad voluptatem / et hoc quo ad culpam / ad se
supponit / quadruplicem causam / ut 3m exercitationes
gratia ad iungentes / ut per illud unum

e[.] duobus primis / evacuare / ter
nitres erat / alterum perficit / quia non erat
sufficiens / et tunc declarat quoniam rationem
quod dictum est / de consecratione // sancta
sunt quedam loca edificate basilice
et dedicata tempora certa / in quibus populus fi=
delibus in unum congreget / ut unitatis
commendet / ut gratias reddat / preces
offerat / vota persolvat / illic deus
ut in plecio supplicit corporat
/ omnibus vocibus devote collauda
/ ut vicissim fidelium corda / nec
ponet ad requiem / nunc concitet
ad devocionem / et non solum quod ibi est
certa forma collaudacionis / sed nunc
psalmodia / ut ympni et cantica
/ nunc [..] leccionis / etiam nunc procedimus
erecti / sive nunc prostrati nunc in clina=
ti / et sic quo gestu corporis / statu
quod primus mentis / simili modo quoniam
/ ut sunt multiformia sacramenta / que
fideles in eis / et mateream conservat
et tamen recitationis perfecta in veniat
/ sicut cum fidelibus aug / dum fors ad va=
ria sic consecrationis studia ducit /
magis sic ac magis / intelligi / quod ipsa sua
devocione ad spiritum innovatus est / Unde
inde in sibdit magister / sicut absque sacra=
mentis / deus posset homini conferre gratiam
/ ipsa ut tamen sacramenta / quod dicitur de eis
/ Unde dicit / **Duo autem sunt** / hic
aggr dividit sacramentum in suas partes / et
primo in partes integrales / 2o in subie=
ctas / ibi / **Iam vide** / quo dicit quod sa
cramentum consistit in duobus / scilicet in verbis
ut est in vocatione trinitatis / et in rebus
/ ut aqua / sal / et similia / Unde dicitur
Iam vide / dividit sacramentum in
partes subiectivas / et primo facit hoc
/ 2o dicit de quibusdam sacramentis veteris
legis / ibi / **Fuit tamen** / primo innuit differentiam
in sacramenta nove legis / et veteris
/ quorum differentias aug assignas / sicut
prima in secunda dicens / illic promittebat
tantum / et signabat / hec autem dat sa=
lutem / Unde dicit / **Fuit tamen in=
ter illa** / dicit de circumcisione / et dividitur
primo ostendit eius efficaciam / 2o originem instiu=
cionis / ibi / **Sicut datum est** / 3o dicit de eo
mutacione per baptismum / ibi / **Ideo autem muta**
/ quanto movet questionem / circa dictam / ibi / Si
vero queritur / ibi primo facit quod
dictum est / 2o ostendit / qualem fuat
remedium / circumcisio / ibi / peccatum
originale / ibi / **Queritur autem** / prima
intendit / quod circumcisio in veteri lege
valuit parvulis / et maioribus in re=
missionem peccati originalis / et actua=
lis / sicut nunc baptismus / ut patet per aug
ad valerium / sed alios / ibi 2o
dicimus et generaliter / circa patet hoc
per Bedam super evangelium luce / Unde dicit
hoc idem / sed addit quod receptor illius
/ regni celestis ianua coniunctionis
reperit / quod nunc non poterat / sed
in sinu abrahe / quod celestibus fruc
pacis in eternum spe felici consperta=
tabat / unde sinus abrahe dicitur
/ limbus patrum / eo quod abraham
primus a fidelibus loco et ritu

se separasse le(gitur) (et)c. / Deinde cum / Cu-
erit ante / (et)c. / querit quomodo reme-
dium fuerunt vicem circumcisionis / et forte
qui fuerunt ante et post / Solutio / quidam
dicunt / sacrificia et oblationes eis
valuisse ad remissionem peccatorum / et ita dicit
Hugo de sancto victore [illegible]
[illegible]
[illegible] libro primo / parte 12 / ca(pitulo) 2A / pl(ur)a
tamen dicendum / ut dicit / quod femine salua-
bantur / sola fide / sacrificiis / et obla-
tionibus / aliis ex lege testimoniis
purificate / Sic tamen / quod suscipientes cir-
cumcisionem / fidem participarent eis que ea
tunc susceperunt / Sed masculi morien-
tes ante octauam diem / sola fide parentum
cum oblationibus et sacrificiis saluati
estimantur / pro eo / quod propter circumcisionem
non nisi masculis ad octauam diem ve-
nientibus / in decretis de con. di. 4 c. / Deinde
subdit / magister / quod melius dicitur illos
qui processerunt de habraham iustifi-
catos per circumcisionem / mulieres vero
adultas per fidem et operationem bonam
propriam / paruulos vero per fidem et opera-
tionem bonam parentum / Similiter adulti
ante tempus circumcisionis saluati sunt
per virtutem sacrificiorum / ut specialiter in
sacrificiis intelligebat / paruuli autem in
fide parentum / et hoc totum tangitur li(bro)
4o libro modaliter / dicens / quod apud
nos virtus aqua baptismi / hoc egit apud
veteres vel pro paruulis / sola fides /
vel pro maioribus virtus sacrificii / vel
quibus / quando post tempore abrahe pro die-
runt misterium circumcisionis / Sed ut videtur
satis concordat cum dictis hugonis qui
et hugo de sancto victore / dicit / quod probabile est
statum secundum abrahe / de quo post nasci-
turus erat / circumcisionem in deum fuit
in circumcisio / ad sanctificandum / et ad sig-
nandum / quod tenetur fuisse manet / et distin-
guendum / de quo post nasceretur / Ita et post
quosdam / de esau semper creditur fuisse
/ quod tamen circumcisus fuisse non legitur / ideo
dicit / quod pluri modo transierunt / ut post
abraham / ysaac / post ysaac / Jacob / ac
deinde duodecim tribubus / que de ipso Jacob
orte sunt / multa etc. / Deinde ibi //
Sic dicendum est / ostendit solutionem
circumcisionis / et intendit / quod abraham
primo accepit mandatum circumcisionis /
/ ad probationem obedientie / tamen non a se-
[illegible] secundum eius [illegible] propter
/ vt patet gen(esis) 17o / et fiebat sub lege
[illegible] dicit / cultus lapideo / et in tunc
spiritus [illegible] / tamen sanctus thomas / quod
non fiebat cultus lapideo / sed in ma-
nibus nobilibus circumcisionibus / sicut
le(gitur) exo(di) 4 / de sephora vxore moysi
/ que tulit acutissimam petram / et circumcidit
preputium filii sui / et iosue 5o dicit
fac cultros lapideos / et circumcide
2o filios israhel etc. / Deinde subdit
magister / quod circumcisio est data pluribus
de causis / primo ad probationem obedientie
abrahe / 2o in signum fidei eius / 3o
ut hoc signo a ceteris nationibus distin-
guerentur populus ille etc. / Et subdit / quod
iusta est fieri in tunc spiritus / ut in
illa parte [illegible] hoc sensit culpam

in obediencie / io decuit ut in signum
obediencie hoc acciperet et / Et subdit
quod fiebat octavo die / petrino cultro
/ quia per petram christum / id est octava etate
futura / scilicet in gloria resurrectionis / abscidetur ab
electis / omnis corrupcio / et sicut per
christi resurrectionem octavo die factam / scilicet do-
minica die / que est octava in ordine
dierum creacionis et innatis / anima cuius-
que in propria circumcisione circumciditur a
peccatis / Et ideo infert / quia etsi nobis
sacramenti / ita tacite et / Secundo ibi

Ideo autem mutata est / post
quam circumcisionem / quia ideo mutata est circumcisio per
baptismum / quia baptismus communior et perfectior
est / id est enim dimittebant peccata / sed
non conferebat gratiam / unde abraham per
fidem iam iustificato / circumcisio signa-
culum erat fidei / ut patet / ad romanos quarto / Sed
in ea nichil contulit / nullius gracie / Sed per
baptismum peccata delentur / et gratia adiuvando
confertur / et virtutes augentur / Unde
aque refeccionibus gratia est / Secundo ibi

Si vero queritur / intendit / quare
exclusorum / quia sicut parvuli decedentes
ante baptismum pereunt / ita et illi damp-
nabantur ante diem octavum circumcisionis
/ quod probat per bedam super lucam / dicente
sic iam dicitur in lege / quibus renatus gen. 17
fuit / ut scilicet / Io 3o / sic in lege dicitur / omnis
cuius preputii caro circumcisa non fuerit
peribit de populo / et subdit magister / quia for-
te naturalis tempore / circumcidebat filios
sine peccato / ante octavum diem / sic modo
no fit de baptismo / Probabilior tamen opinio aliquorum
videtur probabilior esse / Circa ista
notandum primo est / nondum / quia per samaritanum

intelligitur dei filius / qui appropinquavit
nobis / ad humanitatem in unitate
suppositi assumpsit / et circa nostre salutis
agens / instituit nobis sacramenta / nove
legis efficacia remedia / contra originalis
et actualis peccati vulnera / Distinctio secunda

Iam ad sacramenta nove legis attendamus / Distinctio 2a / Superius
dictum est de sacramentis in generali hic de-
scendit ad sacramenta nove legis
de quibus prius intendit / Et dividitur
in 2 / primo determinat de quibusdam
/ que precedunt ad sacramenta nove
legis / 2o de hiis in speciali / Distinctio 3a / ibi
Post hoc videndum est / Prima in 2 / primo
determinat quedam / que precedunt or-
dinem doctrine / 2o determinat de bap-
tismo iohannis / qui precedebat tamquam preparato-
rium / Nunc vero de baptismo / Prima in
2 / primo ponit differentiam sacramentorum
nove legis / quantum ad numerum / et
quantum ad effectum / 2o ponit eorum in-
stitucionem / ibi / Sed vero queritur / Primo
intendit hanc conclusionem / quod septem sunt
sacramenta / scilicet baptismus / etc. / quorum
quedam prebent remedium / contra peccatum
/ et conferunt gratiam / ut baptismus / quedam
tamen sunt in remedium / ut coniugium /
alia fulciunt nos / gratia et virtute
/ ut ordo et eukaristia / Dicitis tamen
superius dictum est / quod omnia sacramenta no-
ve legis conferunt gratiam / et respondetur
/ secundum thomam / quod omnia aliquo modo
gratiam conferunt / quedam tamen prius in re-
medium / contra specialem morbum
ordinata sunt / ut matrimonium contra
concupiscentiam / quedam vero contra prius

ordinata sunt in remedium et ad
gratiam sicut baptismus. Quedam autem que
presupponunt gratiam ordinantur ad gra-
ibi Hic vero queritur. | ciam promovendam sicut eukaristia etc. Deinde
inde querit quare non fuerunt in-
stituta sacramenta nove legis post
hominis lapsum etc. Secundum quod fortita
sunt virtutem ex passione Christi que non an-
te adductum dandam non erat. Christus
autem venire noluit antequam de le-
ge naturali et scripta convinceretur homo quod nec
ut iuvare posset. Quinque tamen sunt
instituta ante peccatum non quidam in
remedium sed in officium. Post peccatum
autem institutum est in remedium
de quo dicetur infra d. 26 etc.
Deinde Nunc vero deciat
de baptismo Iohannis et primo ponit dignitatem
eius ad baptismum Christi. Secundo ondit quos-
dam qui dicendos ipsius. Hic ergo
Secundo deciat de ipso quantum ad su-
scipientes. Sic considerandum est.
Primo intendit quod baptismus Iohannis
fuit in primo. Quos enim Iohannes
baptizabat penitentiam docebat sed
non fuit in remissionem peccatorum. Ba-
ptismus vero Christi datus est in peccatorum
remissionem et de hoc patet Mathei
3 ubi dicit Iohannes Ego baptizo
vos in aqua etc. Deinde dicit
Ad quid ergo. Querit ad
quid erat utilis baptismus Iohannis. Re-
spondet ut per hoc homines assuefi-
erent ad baptismum Christi etc. Deinde
querit cur dicatur baptismus Iohannis

sicut veritas ait Mathei 21 baptismus
Iohannis unde erat etc. Respondet quod lic
illa operatio Iohannis esset a deo et baptismus
ille esset a deo et non ab homine tamen
quia ibi nichil gerebat quod non ageret
homo, non enim conferebat gratiam sed potior
fuit in ablutione, non dicitur esse baptismus
Iohannis etc. Deinde querit an fuit sa-
cramentum. Respondet quod sic simpliciter como
quo signa legalia dicuntur sacra
quia prefigurabat baptismum Christi et remis-
sionem peccatorum in baptismo Christi etc. Dein-
de. Hic considerandum est in-
tendit hanc conclusionem quod baptizati
a Iohanne nescientes spiritum sanctum esse re-
dicit Actuum 19 nescientes si spiritus sanctus
est audimus et cum hoc ponentes spem
in illius baptismo rebaptizati
sunt baptismo Christi et hoc probat per Bedam
super Ioelem super illud 2 Effundam
spiritum etc. Et etiam baptismus Iohannis tra-
debat in nomine venturi ut dicit Ieronimus super
Ioelem, sed ut recedit magister, qui spem non posue-
runt in baptismo Iohannis et patrem et filium | ф.
et spiritum receperunt etc. Sed in hoc magister
communiter non tenetur. Augustinus de baptismo
parvulorum libro 4 dicit Iohannes tamen baptizatus
baptizavit quia accepto esset bap-
tismum etiam necesse. Tercia distinctio

Post hoc videndum est
quid sit baptismus. Deinde
postquam magister deciavit de signis quae pertinent
ad sacramenta nove legis
hic incipit deciare de eis et
dividit in septem sicut patet ibi

ф. credebat postea non sunt baptisati
sed impositione manuum super eos facta spiritum

de tract de baptismo / 2o de confir=
matione / d(istinctione) x / Nunc de sacramento
confirmationis / 3o de eucaristia / hoc
d(istinctione) 8 / post sacramentum / 4to de penitentia
d(istinctione) 14 / post hoc de penitentia / 5o de
extrema unctione / d(istinctione) 23 / preter
premissa / 6to de ordine / d(istinctione) 24
Nunc ad consideracionem / primo de matri
monio / d(istinctione) 26 Cum alia sacramenta
summa in 1 / primo de tract de bap
tismo / 2o de tract pro comparatione ad re
cipientes / d(istinctione) 4 / Hic dicendum est / 3o
pro comparatione ad dantes / d(istinctione) 4 / post
hoc sciendum est / 4o de eius usu et
frequentatione / d(istinctione) 6 / Nunc quibus li=
ceat / summa in 2 / primo ostendit quid
sit baptismus / et quibus in terminis
2o ostendit quo tempore fuit institutus / et
in qua materia instituebatur / de
institutione / summa in 3 / primo ponit
baptismi de scriptionem / 2o de scriptionis
explanationem / Sed quia illud
verbum / 3o movet incidentem questionem ibi
Hic Queritur / primo ponit diffinitionem baptismi dicens
baptismus est ablucio corporis exterior
facta sub forma verborum prescripta / sed circa
ultimo / attendendum est verbo ad ele=
mentum fit sacramentum / non tamen eleme=
tum fit sacramentum sed potius ablucio facta
in elemento / unde augustinus super Johannem
omelia 80 / de hoc verbum / et quid
est aqua nisi aqua / et unde est tanta
virtus aque / ut corpus tangat / et cor

abluat / nisi faciente verbo / non quia
dicitur / sed quia creditur / nam et in ipso verbo
aliud est sonus transiens / aliud virtus manens
manens / dicitur / quod baptismus non recedit
dit / nec baptizatus ad hunc primum
lus est / pro defectu ne sibi baptismus
respondetur quod sufficit fides ecclesie
sicut dicitur / et dicit magister / quod eleme=
tum non sit sacramentum / cum tamen hugo
dicat / quod baptismus est aqua / abluendis
criminibus apta / per verbum dei sanctifi
cata / respondetur quod magister hic videtur
plenius loqui / quam hugo / et magister
omnes sic / dicat / sanctus thomas / et alii doc=
tores modernum / quod magister / vocat sacra=
mentum / ablucionem / que etiam includit
verborum debitam prolacionem / etiam ut
dicitur / quod hugo / non poluit aquam baptismum
vocat / sed aquam conatu verbis / et
virtute sanctificatam / et ut sic in=
cludit ablucionem / et ergo notat
dicit abluendis criminibus apta / ideo
dicit sanctus thomas / quod complete rationem ba=
ptismum complectitur diffinitio hec / quo=
rum / quod actus ablucionis / preter mittit
quod facit materiam proximam baptismi / quod
nobis quod alias / quod ponitur in te quod
possit / complectitur enim materiam in
hoc quod dicit aqua / formam in hoc / quod dicit
diluendis criminibus / formam in hoc
quod dicit / per verbum dei sanctificata / et
in hoc etiam intelligitur effusus est / Deinde
In duobus ergo consistit sacramentum / sic
magister infert / quod sacramentum baptismi in

Dubium

Dubium secundum

duobus consistit | s. verbo et elemento
| et ideo sunt de esse alia | que sunt ad
decorem | non tamen est sacramentum ||
| sicut et aliis sacramentis | quedam perti-
nent ad substantiam sacramenti | quedam autem
ad sollempnitatem et decorem | sic
etiam est et in isto | ut | Quemadmodum

Sed quod est illud verbum

Hic magister declarat dicta de sacramento
| et primo querit | quid sit illud verbum | quo
accedente ad elementum fit sacra-
mentum || Respondet | quod est invocatio
trinitatis | scilicet illa vox forma | scilicet quam
baptismus tradit | que expressa est | in textu vel
hec | verbi gratia | Baptizo te in
nomine patris et filii et spiritus sancti amen | Dicitur etiam
Zacharias papa | scribit Bonifacio episcopo
| quod immersio in aqua | sine predicta forma
verborum non sit vere baptismus | nec ideo angelus
ut habetur de conse. di. iiii. c. in synodo an-
gelorum || Sed contra | quia in actibus
apostolorum legitur | apostolos baptisasse in
nomine christi || Respondet | quod secundum Ambrosium in
libro de spiritu sancto | quod in hoc nomine christi
intelligitur tota trinitas | in textu. Cum enim
christum dicas patrem | a quo unctus est (et spiritus sanctus per quem unctus est)
| et filium qui unctus est | et hoc idem
allegatur de con. di. iiii. c. a quodam
videtur | Quemadmodum || Hic queritur

Hic magister querit | utrum esset verus baptismus
| si diceretur in nomine patris tantum | vel filii
tantum | sicut cum dicitur in nomine christi | Re-
spondet magister | quod sic videtur dicere

velle | Ambrosius libro primo de spiritu sancto
Quia nominato christo | nominatur tota trinitas
| sicut etiam spiritus dictum est | similiter nomina-
to patre | nominatur eius filius | et spiritus oris
eius | similiter nominato spiritu sancto | nominatur pater
a quo procedit | et filius cuius est spiritus | igitur
| si misterium trinitatis tenetur in fide
| et una persona nominetur | plenum est
sacramentum | Duo baptismus habeat de
bitum in trinitatem | baptizandi | et idcirco
| si tres nominentur | et non recte de ali-
quo sentiatur | vacuum est misterium
| et ut magister dicit | hoc intelligendum
est de illo | qui non intendit baptizare
| qui si non tantum fide | sed etiam in trinitatem
baptizandus | non habetur | quia ut dicit | Ambrosius
ibidem | non est plenum baptismum sacra-
mentum | nec premium | nec aqua species
baptismum confirmat | quod dicit contra eos | qui
dicebant | quod nominata una persona | ha-
betur forma perfecta baptismi | sed trinitas nominatur
perfecta | est baptismus | ac si diceret | quando
sacramentum non est plenum | et comple-
na fide | et in trinitatem | scilicet totius trinitatis
| tunc non est premium | nec aqua species
baptismi | etiam in non est premium | sed deus
| qui est premium et auctor baptismi | quia non
potest una persona esse sine alia | igitur
| qui sentit male de una | non percipi-
et | ab alia auxilium Nota ibi ||

Cum ergo baptisat in nomine

magister | subiungit | quod ergo baptizat in
nomine christi | baptizat in nomine trinita-
tis | tamen | et est | et tribus personis nominatis

ut dicat in no. p. et fi. et sp. s. in in-
vocacione et confessione p. et fi. et sp. s.
et non debet dici in nominibus quia si sic
diceret non esset sacramentum quia non fuat
forma baptismi est. Consequenter De insti-
tucione baptismi. Hic magister
determinat de baptismi institucione et dici-
tur quis primo fecit hoc 2o determinat de
materia eius celebratur autem 3o de ac-
tu in parvulis de immersione vero 4o
de cessacione circumcisionis Solet eciam
queri 5o de ea in sacerdotibus episcopi Cau-
sa vero Hic magister intendit quod baptismus
sit a quo institutus est per illud Johannis
3o nisi quis renatus fuerit etc. Secundum alios per id
Matthei ultimo Ite docete omnes gen-
tes etc. Sed hoc reprobat quia prius
misit binos et binas ad predican-
dum et baptizandum Luce 10 et ideo
dixit Matthei 10 In via gencium ne
abieritis et eciam discipuli ante ba-
ptizabant Jo. 3 quomodo dicatur
institutus baptismus quando post a Johanne fuit ba-
ptizatus in misterium trinitatis voluit
per quod Christo in tunc baptizatum Ieronimus dicit
post dispensavit hoc dispensative
fieri promisit ut baptizaretur a Johanne
Et si queris in qua forma apostoli baptiza-
verunt ante passionem Christi Secundum magistrum
sanctus dicit quod in nomine trinitatis scilicet
in illa forma qua postea baptiza-
verunt gentes quia forma fuit tra-
dita eis ante passionem licet non sit

scriptum et ita illa forma tunc primo
post non tradidit tamen eos mittens
ad ewangelizandum gentibus misit
Matthei ultimo Sed ante tradidit in
Judea eos mittens postea vero iterum
ut tunc eos ad gentes misit Matthei
ultimo etc. Consequenter Celebratur
autem Hic magister intendit quod
hoc sacramentum tamen celebratur in aqua
et non in alio liquore Propter illud Johannis
3o nisi quis renatus fuerit etc. et reddit
3es raciones quia sicut aqua abluit sordes
corporum ita baptismus animorum 2o ut
nullus in copia possit excusare 3o ut
teneretur communis materia apud omnes et
hoc sacramentum de sanguine et aqua qua
de latere Christi fluxit Johannis 19o Unde
sanguis sacramenti eukaristie signum
fuit etc. Consequenter De immer-
sione vero Hic magister ponit
duas opiniones quia semel vel ter vel 3o
per varias modos certe quia sic in 3bus
immersionibus designatur trinitas sic
in una divinitatis singularitas i. unitas
et tamen semel immergere ubi consuetudo
hoc non tenet vel quod asserere tamen
semel esse immergendum Secundum premittens
ista firmat confirmat per dictum beati Gregorii
et similiter Augustinus quod eciam dicunt quod per
trinam immersionem designetur tridua
sepulture sacramentum eciam contra
firmaz potest Haymo super epistolam ad
Ro. vi dicit quod Apostolus semel immerge-
bat in nomine unitate divinitatis tamen

dcliq̃/ qr ut dicit/ aug/ aliud scribebat
illius cene consuetudo/ vel quia una
tm esse fienda in persone asserebat
/ deinde dicit/ **Solet etiam queri**
Hic mgr ponit hanc questionem/ quia cetus
et alia legalia/ in morte xpi fue
runt / primo terminata/ quia si ante finem
habuisset/ non pueri in minore pasce
vetus pascha/ cum discipulis non ma-
ducasset etc/ deinde dicit/ **Causa
vero**/ Hic mgr/ intendit/ quia tamen
in parvulis bpi/ est renovatio men
tis/ iuxta illud/ ephes/ renovamini
spiritu mentis vestre/ et induite etc/ In
novatio igitur mentis/ et interior inno-
vatio/ est res huius sacramenti/ et per contra
dicit/ quia nunc bps/ nec circumcisio/ aditum
regni nobis aperuit/ sed hostia sal
vatoris/ que si tempore circumcisionis fuisset
illius temporis homines/ in regnum intra
ssent/ etc/ Quarta distinctio

Hic dicendum est de his
quarta/ distinctione/ mgr/ determinat
de bpo/ et de conditionibus que conveniunt
ei/ scilicet de generato/ hic determinat de
eius effectu/ per comparationem/ ad accipientes/
/ et dividitur in 2/ primo facit hoc de
effectu bpi/ generaliter quantum ad omnes
2o specialiter quantum ad parvulos/ ibi
Solet etiam queri si parvulis/ prima
3es/ primo ondit/ quo quidam recipi-
unt sacramentum/ et rem sacramenti/ 2o quo
quidam accipiunt sacramentum/ et non rem
ibi/ Qui vero sine fide/ 3o quo quidam

accipiunt rem/ et non sacramentum/ ibi
Sunt et alii/ primo/ mgr/ ponit hanc
conclusionem/ quia omnibus parvulis/ communicantur
ab originali peccato/ in bpo suscipiunt
sacramentum/ et rem sacramenti/ similiter et
adulti/ qui non ficte baptizantur/ quibus re
mittitur/ non solum peccatum originale/ sed
etiam actuale/ illud totum patet/ per aug
in enchiridion capitulo 3o/ licet quidam tamen dicunt/ par
vulis dampnandis non remitti peccata
in bpo/ contra quos loquitur ille/ verbo/ aug
Gratia in solis electis efficitur/ quia
sic ante intelliguntur/ est/ quantum
ad eternam salutem/ etc/ deinde ibi
Qui vero sine fide/ Hic mgr
ponit hanc conclusionem/ quia adulti accede-
ntes ad bpm ficte/ vel sine fide/ per-
cipiunt sacramentum/ et non rem sacramenti
pz per glossam/ super Eze capitulo 16/ similiter
per aug/ qui voluit/ quia adultus/ non con-
fertur/ gratia in baptismo/ qui non accipit
plena fide/ vel qui non penitet/ de
vita veteri etc/ deinde dicit/ **Videtur tamen**/ hic mgr
movet in statua/ quia dicit/ aug/ in
libro suo de bpo/ quia accedenti ad
baptisma ficte/ et ad hunc habenti con-
dicionem fictam/ in ipso momento/ quo
baptizatur/ via condonatur/ ut illud dictum
apostoli gal 3o/ quicumque in xpo baptizati
estis/ xpm induistis/ verum est/ sed sta-
tim/ post bpm omnia redeunt/ quia spiritus
discipline effugiet fictum/ sapie 1o
/ et ita fictus baptizatus/ induit cum xpm
/ exuit autem xpm/ propter fictionem

iuxta parabolam salvatoris de eo
quo omne debitum prius dimissum a do-
mino petiit qui pro conservo dimittere no-
luit et respondet magister quod augustinus non di-
cit asserendo sed sententiam premissam quam
quidam tenent recitat et hanc opinionem sic
confirmando non dicit in eodem libro de
baptismo contra donatistas. Si ad baptismum
ficte accedit aut dimissa sunt ei
peccata aut non sunt dimissa eligant
quod volunt. Item in libro primo de baptismo
dicit quod tunc incipit valere baptismus ad
salutem cum illa fictio veraci confessione
recesserit que corde in malicia perseve-
rante peccatorum non sinebat fieri ablu-
tionem. Non ergo ficte accedenti peccata di-
mittuntur. Queritur ergo quomodo intelli-
gitur hoc dictum apostoli gal. 3o quicumque in christo
baptizati estis christum induistis. Respondet
magister dicens Hoc modo scilicet quod qui baptizantur
in christo sic ut moriantur vetustati peccati
sic christum exemplum tegunt vetustati pe-
ne, illi induunt christum quem habent
per inhabitationem gratie. Secundo sic quod
omnes qui baptizantur induunt christum vel
quo ad sacramenti perceptionem et alii quo ad
sanctificationem sacramentum perceperunt, alii vero san-
ctificationem sicut etiam perceperunt rem sacramen-
ti. Et hoc innuit augustinus libro de baptismo
dicens homines aliquando induunt christum
usque ad sacramenti perceptionem et hoc potest
esse quod bonis et malis. Aliquando
autem usque ad sanctificationem quod
tantum est piorum et bonorum. Item de-
dei. Sed et enim illi[?] sicut
declarat de illis qui sine sacramento reci-
piunt rem sacramenti et primo facit hoc
quo incipit. Sed tales postmodum sus-
ceperunt sacramentum quod eis addatur si
solent quere de illis qui a morte prius
ducit virtute mundi. Secundo vindicet
tantum obiectionem. Ibi Istis autem videtur
obviare quod concludit unde erro-
rem. Ibi Et dicit de quibus homo in ge-
mendo hanc questionem quod aliqui su-
sceperunt rem et non sacramentum quod
per passionem propter fidem et
contritionem quod necessitas excludit sa-
cramentum et illud manifestat per
augustinum 4 libro de civitate dei ca. 2o. Ubi
hoc declarat de illis qui moriuntur pro
christo et in libro quarto de baptismo in
fine contra donatistas ubi de-
clarat hoc idem non solum de pa-
ssione sed etiam de fide et cordis
contritione. Illatio enim de quo dicitur
lo. 19 et luce 23 non pro christo nomine
crucifixus est sed pro demeritis suis et
quod credidit passus est sed dum pa-
titur credidit. Si igitur fides va-
leat in sacramento baptismi in illo la-
tue declaratum est dicente apostolo ro.
10 corde creditur ad iustitiam.
Quidam tamen dicunt augustinum hoc
argumentum retractasse libro 2o
retractationum ca. 18o. Respondet magister quod
non retractavit sententiam sed quod in
ductum de latrone de quo incertum
fuit quod an fuit baptizatus vel non. Et idem
de confirmat sententiam suam per idem

Queri- / tur ergo quomodo

ambr / q du differt bpm vale
nciani / usqz ad sollepne tpe
p more eccie / q tuc erat / i me=
dio tpe decessit / no de eo dicit
ventre meu doleo / Jere iiij° q
que regnat(us) era / amisi / vnepta
graz / ille q poposcit / no amisit
et(c) / Deinde / **Aug(ustinus) aute vult** //

Hic mgr / obicit p illud Jo 3° nisi
quis renat(us) fuit / et(c) / Soluit duplic(ite)r
p° q h° intelligendu est / de hijs / q
possunt bapri / et contepnut / 2° sic
nisi q salvabit(ur) / n(isi) renat(us) fuit / ea
regnacoe / q fit i eccia qn fit p
aqm et spm / lz qnqz eccia fiat
sine act(u) p p(ro)pria et sacmz / ideo
aplq ad hebreos 6 / plalit dicit
fidamentu baptismatu / q bps
no solu fit i aq / sed eciam i sagne
et pena / et q rone q si p(ar)vulis
no valentibus crede / sufficit bps
sine fide / mgs sufficiat fides adultis //
volentibq / s no valentibq bpm
/ qua pz p aug / in lio de vnico
bpo / q dicit / q fides contemptu(s)
aqua / si go q mq est / satisficere
pt / rone qmaq / id est / fides
/ de q xpus dicit / q credit in me
et s mortuq fuit / vivet / Joh 11 e(t)
/ Deinde / **Sed dicunt alij** //

Hic mgr / concludit / q 4 daz erro=
rez / dicentiu / nullu adultu habe(n)te
fidem et caritate ppri / sine bapo
vel effusione sanguinis p xpo / et p
consequens / nec aquib / alit pt saluari / q
confirmat p aug / dicente / in libro
de fide ad petru q° ca° / q nullus po=
ssit accipe vita eterna / absqz sacro
bapm / vel sanguinis p xpo fundat / et
complez firmaz / ponit / in lio / de eccle=
siasticis dogm ca° 17 / Soluit
mgr / q i hijs / mq exponit / i capitulis
supius positis / implevit / ho eciam
dicit / aug sup leviticum / i visibi=
lis sanctificacio quibusdaz affuit / et
pfuit / sine sacramento visibili / no
tn io sacm visibile / contemptu
est / q contemptor ci / i visibiliter sancti=
ficari no pt / hinc est cornelius et
q cu eo erant / ia spu sanctificati / bpti
sunt / no tn illa sanctificatio / visibilis /
superflua fuit / q(uo)co / q invisibilis
processit // pz igit / quo sanctificatio in=
visibilis / esse pt / absqz sacro vi=
sibili / et vt idem dicit / sanctificatio vi=
sibilis / q fit sacro / sine invisibili
adesse pt / s no prodesse / q(uo)co / q
sanctificatio invisibilis / est tota utilitas
ipius visibilis / et io symon magus
no pfuit bps visibilis / de quo di=
actus 8 / q no affuit invisibilis //

Nec tamen valet fides aliena / hic magister
ex hoc infert magister / quod fides ali-
ena non tamen valet paruulo / quantum prodest
adulto / quia paruulis non sufficit fides
ecclesie sine sacramento / et ideo si defu-
dcs cti fuerint / absque baptismo / etiam cum ad
baptismum conferuntur dampnabuntur / et hoc
satis patet per augustinum de fide ad pe-
trum 27 / ubi dicit paruulos qui in uteris
matrum viuere incipiunt / et ibi moriuntur
vel qui de matribus nati sine baptismo
decedunt / eterno supplicio puniendos /
et sic theologus innuens in fidelium asserunt /
ita quod baptizati fideles dicuntur / non
propter fidei virtutem / sed propter fidei sacramentum
perceptum etiam in / nuit augustinus in epistola
ad bonifacium 23 c / quemadmodum ibi

Solet queri / hic magister querit
quid baptismus illis conferat / qui ante per fidem
et karitatem iustificati fuerunt / et videtur
hic quod per fidem et karitatem sicut iustificati
sunt a peccato / ab eterne pene debi-
to tamen ad huc tenentur ad satisfactionem
temporalem / quia penitentes in ecclesia li-
gantur / per baptismum autem / ab illa satisfa-
ctione absoluuntur / et a peccatis / sed quod
in tantum post conuersionem contraxerunt
mundatur / et gratia adiutrix / et omnes
virtutes in eis augentur / et fomes peccati
plus debilitatur / ita / ut quilibet ta-
lis / tunc vere nouus homo / dici possit /
unde dicit / vero / quod in baptismo non habenti
alii datur fides / habenti autem / ut
plenius habeat / sic etiam est de ceteris
virtutibus in tergum [illegible] / quod autem co-
tior satisfactio vel a peccatis in baptismo /
patet per ambrosium super illum locum / sine
penitentia sunt dona dei et vocatio
ro 11 / ubi dicit / quod gratia dei in baptismo
non requirit gemitum et planctum / vel
aliquod [illegible] operibus / sed omnia gratis
condonat / sed hoc ut magister dicit intel-
ligi non potest / de gemitu interiori
sine quo nullus adultus renouatur /
sed de exteriori / quia in baptismo omnes
satisfactiones / et afflictiones dimi-
ttuntur / Ex hoc infert / quod prius iusti-
ficatus per fidem / accedens ad baptismum
quasi ramus a columba portatur
in archam / genesis 8 / quia licet prius
esset in archa in dicto dei / tamen post
baptismum est in ea in dicto ecclesie / ita quod
tunc sacramentum perficit eum esse in ecclesia
tamquam vincletum vel cum vinclo sedi

Cum vero in baptismo / hic querit magister
si non tollit penalitates in baptismo
tum pro peccato ad dictum sunt / secundum
magistrum / et est sententia / augustini in libro
de baptismo / si homines liberarentur omnino
a pena per baptismum / crederent talem
liberationem esse precium baptismi / et non que-
rerent aliam vitam / sed etiam ideo
manet penalitas in vita temporali
ut studiosius queratur eterna / non etiam

manet pena / ut sit materia certa-
di / et occasio vincendi homini fide-
li / q non vinceret / si non pugnaret
/ nec pugnaret / si in bapto fieret i
mortalis et cetera / ut dicitur Et si qu-
eritur an ig rei / hic magister / quid
eg rei sacramentum / sicut ille bapti-
zatur q dat ea iusto et cetera / secundum Thomam / q
rei / q precessit / scilicet remissionis pec-
cati per fidem / et etiam remissionis
temporalis pene / et cum hec pecta / si
q in tantum remitti / est etiam sacramentum
tantum nominaliter et mediate / i per partem et cetera
Queritur / quo pro rebus prodest sacramentum tamen
secundum Thomam / quia quando non est maior / tamen aliquis
sequitur / ut in illis / q ficte accedunt
/ et postea penitent Et si quis non pe-
niteret / nunquam rei sacramentum tunc esset
baptismus / ab eis susceptus / secundum Thomam
dicitur / q illi gratie / q i fiet / si non
illorum enormitas impediret et cetera / ut di-
citur Solet etiam queri
Hic magister declarat / de effectu bapti-
smi specialiter / quantum ad paruulos / et i
tendit / q de adultis maxime sit
/ q eis confert gratiam / qua perducuntur / si po-
ea mortaliter peccauerint et cetera / scilicet diu
facere continentiam spiritui sancto / secundum quod loquitur
apostolus ad Hebre 10 / Nam tunc talis
loquitur / quia spiritum gratie / sibi datam spo-

queritur an paruulis in bapto detur gratia
/ qua ad maiorem etatem venientes
/ possint velle / et operari bonum / et
videtur quod non / quia illa gratia / est fides /
et caritas separabilis voluntatem / ad
volendum / et adiuuans / que ad bonum op-
erandum / ut patuit / libro 2o di 26
Et quis vellet hoc dicere / quod paruuli
habent fidem et caritatem / quia dicuntur
/ et Sermone tamen circa / quia ipsi iustificati
sunt de peccato per baptismum / sequitur / si non
addatur eis gratia / per quam possint
esse boni / et bonum operari / postquam ad
etatem adultam peruenerint / non sit
eis imputandum / si tunc boni non fuerint /
vel opera bona non operarentur / et cetera / quia ut
sic / gratia data eis in bapto / non suffi-
cit eis / ad hoc / quod sint boni / in sta-
tu adulto et cetera / secundum Thomam / magister / quidam pu-
tant / quod omnibus paruulis in bapto datur
gratia / non in usu / sed in munere / sed ut
cum ad etatem maiorem peruenerint / so-
rtiantur usum ex illo munere tamen
liberi arbitrii concurrente / et ita quam qui
peccando usum muneris extinguunt / et
proprio eorum culpa / fiunt mali. distinctio
Post hoc considerandum
ergo quantum Hugo / ubi magister declara-
uit de bapto / per comparationem ad recipien-
tes / hic per comparationem / ad dantes / et
diuidit / in 3 / primo ostendit / a quibus

possit dari bps / qr a bonis et
malis / 2o assignat rone / qr mi-
sterium tm habet / 3o remouet qua-
dam dubitacozi / hic quit / sermo
mgr in tradit / hac 9clo3 / q sac-
mentu bpi dari pt / a bonis et
malis ministris / et sic accipit
a bonis et malis / nec magis nung
dat in bpo a bono q a malo / q q
ro est / qr nung hic no est homi
s dei / hec 9clo pz p aug / sup ioh
omelia v / vbi dicit / bps talis est
qlis est ille / nung pta dat / no
qlis est ille / p cuig ministeriu dat
et ponit in decretis de 9secr d. 4 c.
quo bps / et hoc de pz p pleras auc-
toritates q patet infra / etia ut
dicit aug / v sup / 9 ministros
tali iudicis / esse impios / s ante
voluerit esse ipsi / q sedet in ka-
thedra moisi / no mg sectr me
fecit mgr meg xpc / de quo ss dt
hic est q bapt / ioh sermo / etia
nouit dicit / de quo ss dicat / q ut
iohis sermo / habet ipse bapta
de xpo dixit / qui misit me bap-
tizare in aqua / ille m dixit / sup quem
videris spm descendentem et man-
tem sup eu hic e q baptizat
in spu sco / ergo spus scs i spe
columbe / sup xpm descendens testi-
moniu phibuit / quoz hic e q
baptizat / et h / sit aug v sup /

dicat / no timeo adulteru / nec
ebriosu / qr attendo columbam
p quam m dicit / hic est q bapt / sit
aug libro de fide ad petru / si ab
in heresi sacramentu accepit / vel in sci-
smate / integre accepit / no tam
re sacramenti accepit / qr q etiam
sacramentu habet / de ad ecctam re-
dierit / no ut sacramentu bpi iterum acci-
piat / ymmo debet in aliquo repe-
tere / s ut katholica vita accipi-
at / bps em q etiam nec ipe
deesse / em cuilibet prodesse pt
bps / vbi pt prodesse elemosina
s m ecctam / sit ysidorus / et ponit
de 9secr d. 4 c. romanus po-
tifex / dicit / romanus potifex
no hoiem iudicat q bpt / s spm
dei / sm sirac graz bpi / licz pa-
ganus sit q bpt et / ecclesie
Tercium misterium / hic mgr
assignat rom pdictoz / s quaè nu-
nq bpi / no iudicat / s 9dictoz mi-
stri vel dantis / qr deus sibi retinuit
potestatem dandi nung in bpo / ay
aut tm ministeriu 9misit / et hoc no-
uit iohes / cu vidit columbaz sup
xpm descendentem / io sermo / vn
aug sup ioh omelia v sup
q nouit iohes bapta / dnm / q
no nouerat potestatem dnici bpi / in
nullis hoies transferat / et hoc inuit
/ q in aqua xpm baptizet / hoc no

hoc non nouit sed dicit tu co=
lumbam super eum descendentem
videt et / vnde sed / hec / post tale
nole / quia Iohannes antequam intret
semini propter personaliter cognoverit
uit / qui quidem anuncione / tum fuit eius con=
natus sed tamen / et sciuit etiam dig=
nitate eius quod prophetica reuelacione sed
per longam moram / cum saltem vultus
eius ymaginem / ut personaliter eum non
cognosceret / propterea autem ad baptismum ve=
niente ita dicit / post sed / crisostomus /
quod ipse sit persona cuius ille / quod predi=
cauerat vel eius / sed / augustinus / dicit
quod habet potestatem / cum excellentie / qua
sibi retinuit / posset tamen eam hominibus
largiri / et hoc idem hominibus sciuit
in generali / sed tunc in speciali declarat
persona cognouit / sed secundum / dicitur
/ quod per baptismum cum gracia confert / non solu
mundamur a culpa / sed etiam ab omni
pena absoluimur / et hanc virtute
habet tantum ex passione sed / magister / quia
ea dicit / quod christus retinuit sibi potestate
baptismi / tamen si vellet potuit hominibus dare
/ ut tanta vis esset in baptismo hominum / se
nunc domini / sed noluit / ne spem in homine
spe ponerent / et tot essent baptismi quot
homines / ut sicut dicitur contra baptismum Iohannis
/ ita dicitur baptismus petri vel pauli esse / sed
etiam est ut dicit / augustinus libro 4 de
baptismo / quod nec dicitur baptismus meus / tu tamen

dicat euangelium meum / prudentia
tia mea / et racio est / quia aliquis alio / me
lius operatur in eiusdem / aliquis alio pru
dencior est / sed non potest dici quod ali
quibus maius vel minus baptizet / siue ab
inferiore siue a maiori baptizetur /
deinde ibi / Hic queritur / hic magister
remouet dubitacionem / et querit quae sit
illa potestas baptismi / quam christus retinuit
/ et tamen hominibus dare potuit / respondet
plurimi dicunt quod sit potestas dimitte=
ndi peccata in baptismo / sed cum talis po=
testas sit increata / eius non debet esse
a potestate / sed quod non posset eam dare creatu
creature / quia nulli creature dare potest / ut sit
ipse / etiam tunc si quis potestate creature
dare potuisset creatura creaturis / esset / respondetur
magister / quod potuit eis dare potestatem dimi=
ttendi peccata / non eandem / qua ipse potens
est / sed potentiam creatam / qua dimittere
posset peccata / sed tamen non ut auctor
sed ut minister / quia sic quoque tunc minister
habet sanctificacionem / ita in ministro habet
interius mundacionem / deo auctore / sicut eius verbo
velud quodam ministro vtitur / et ita
etiam deus per aliquem posset creare / tanquam
per ministrum / cum quo et in quo operaretur
/ sicut in omnibus operibus / ipse operatur et
nos / nec ipse tamen / nec nos tamen / sed
ipse nobiscum et in nobis etc. / deinde
ibi / Unde et dominus dicitur sanctificare
subditur magister / quod quo ad potestatem ita
data / sermo dicitur sanctificare / stro

visibili / dns aut gratia invisibi-
li / spiritum sanctum / ubi est totus fructus
visibilium sacramentorum / ut patet per augustinum
super leviticum capitulo 21 / ubi dicit ego
dominus / qui sanctifico / et etiam de mo-
yse dictum est / et sanctificabis eum

8o 6 **Nunc quibus liceat ba-**
ptisare / 2o scripta sunt sub his ver-
bis declaravit quintum / et absolute quis po-
ssit baptizare / hic declarante ostendit
quod quicumque possit baptizare / et etiam qualiter
et concludit magister 3o / 2o ostendit qualiter
quodcumque fiat baptismus / quod propter baptizatis
2o quod propter baptizandi / id est de illis vo
quod ab hereticis / 3o qualiter quocumque fiat
quantum ad ritum baptismi / Cognoscen-
dum est / primo magister intendit / quod mi-
nisterium baptizandi / solis sacerdotibus
traditum est / nec diaconibus / lici-
tum est / hoc in persona / nisi in articulo ne-
cessitatis / absentibus episcopo / et presbi-
tero / quod tunc etiam permittit laycis / quod
totum / patet per ysidorum de officiis libro
2o capitulo 24 / item / concilio carta-
ginensi / mulier quamvis sancta baptizare
non presumat / nisi necessitate / cogente
deinde / id est de illis / **De illis vo**
hic magister / ostendit / quo baptismus congrue-
fieri debeat / quod propter baptizandi / et
concludit / magister / primo ostendit / quod ab

sit rebaptizandus / quod propter defectu bap-
tizantis / 2o an propter defectu bapti-
zati / ibi / Illud etiam ignorandum non est / 3o
an propter defectu eorum / que pertinent
ad baptismum / ibi / Queri etiam solet / pri-
mo / primo ostendit / quod baptizati ab
hereticis non sunt rebaptizandi / 2o con-
cludit opinionem contrariam / ibi / Sunt tamen
non nulli / 3o removet similitudinem ab
errorem / ibi / Hoc etiam sciendum est / primo
magister / intendit hanc conclusionem / quod
baptizatus secundum formam ab ecclesia traditam
sive ab heretico sive a quocumque alio /
verum baptismum recepit / et rebaptizari
non debet / ut patet per venerabilem bedam /
omelia 36 / et ponitur in decretis
de consecratione di. 4a / Sunt hereticos
et patet / ibi / etiam per augustinum ad oro-
sium libro 2o / et ponitur / etiam in de-
cretis ubi supra / capitulo / quamvis unum
verum etiam dicit / quod hereticorum bapti-
zatum in nomine patris et filii et spiritus sancti
ecclesie unum est baptisma / et quod
hoc patet dicta conclusio magistri / sub-
dit / augustinus / quod qui foris etiam ba-
ptizatur / non accipiet baptismum ad
salutem / tamen accipiunt sacramentum
deinde / **Sunt tamen** ~~[illegible]~~
hic magister / concludit opinionem contrariam
/ et intendit / quod cyprianus / posuit he-
reticos / non posse baptizare / et scis-
maticos / dicebat / quod a quo non sunt //

ficatae pt / q pse in modo est tu dub
dicit in lege leuitici xi et xiiii / qui
q tetigerit inmundu immunda
erit / etiam quibus pt dac q ipse no
habet ... / aug in lib de ...
bps insinuat / eu in hoc errasse
eo q nimis detestatur hereticos / et
scismaticos / et subdit / nos qui bpi
vitate agnoscimus / et hereticorum in
iquitate / no ideo melioris sumus cyp
riano / sicut ... / q gentes iudaizare
no cogimus / de quo ad gal ii / ...
sub sentita passione cypriani / obum
bratos errores caritatis luce fuga
bat / et si quid purgandu erat / i eo
passionis falce tollebatur et / deinde i
Hoc etiam sciendu est / hic
subdit mgr / licet ... et si sit
i ... totu et unu bpa
et etiam sufficit ... / ut p
de ... / ... / deinde / ibi
Si vero opponit / hic
mgr / obicit q dicta / q legitur de
... bap ... / luc ... / et de ...
... / q in utero sanctificatus sit / q
etiam alii putant de iacob / ... et
mgr / q hoc e factu ... specialis pri
uilegio et diuino miraculo / sicut asina
balaam loquebatur / nu xxii / et ideo hoc
no est trahendu ad ...
exempla / ut p3 p aug in ubi supra /
... in libro ad dardanu / ubi etiam
ambigue loquitur / aug / de sanctificatione
in utero / primo ponens ...
...
...
...
...
dicit / no est deus / q ... in ...
in utero / sed ... / nec elizabeth
... in ... / sed ...
... in utero meo / et potuit ... sa
... esse indicium / seu et signum
... / no quidem a paruulo ...
... ad ...
... / [redacted] etiam / ut dicit
mgr / no diffinit ... in ...
sit ... sanctificatio / an sit signum ...
rei / an sit ... sanctificationis / ...
... / sed melius e ut dicamus illos
... lege sanctificatos in utero ...
deinde / **Queri etiam solet**
hic mgr / querit / utrum aqui ...
baptizandi / q ... [redacted] defectu ...
/ q ad ... / et primo ponit
hanc ... / ... corrupte ...
ferantur / ... sola ... latina
lingue / maneret ... / saltem
quo ad accomodatorem ...
... / no ... in ...
rorem / ... / ... sacramentu est
... zachariam ... / ...
... / et ponit / de ... hoc
Illud etiam no est ignorandu
hic mgr / ponit hanc conclusionem
q i matre ... nullus baptisari
pt / etiam si mater baptisetur
p3 q nondum pt ... sit natus
p3 / aug in lib ad dardanum / et
p ysidorum lib ... et ...
... qui in matre
... si uo / ut sup

id gerit et sit intus et talis sacerdos non est. Item aug. in lib. de bap. unico 6o ca. Et

Rettulerunt et cetera usque presbiteri. pont. hac questionem de quibus dubitatur an sint baptizati sive non sicut magister dicit nulla possunt de hoc haberi signa baptismi sic ne pereant necesse est eos baptizari in quibus non ostenditur baptismus sacramentum esse. Ita scribit leo papa. Item preveniens ipso et pont. de consecratione di. iiii. c. Si nulla et cetera

Solet etiam queri sic magister intendit hac questionem utrum si aliquis in magistrum minime in nomine trinitatis non est baptismus quia non in tinctione baptizati pont. de consecratione di. iiii. Solet quidam hoc videtur non diffinire quod dicit si totum minime ageret implorandum esset divine revelationis, in auxilium ad ostendendum utrum comprobandus esset baptismus quod sic dicitur sed sanctus thomas quod talis ludus quod quis concludit intentionem baptizandi tam respectu sacramenti quam rei sacramenti et tunc baptismus non intendit facere quod ecclesia facit. Et prius non est sacramentum quod autem talis ludus non concludit intentionem quod est circa sacramentum sed illam quod est circa rem sacramenti ita ut talis intendat baptizare non propter sanctificationem et tunc manet intentio que sufficit ad baptismum et ideo propter hoc dubium dixit augustinus implorandum est divinum iudicium et ideo quod puer athanasius ludendo simulans se episcopum baptizavit quosdam et revelatum est alexandro episcopo alexandrie ut non rebaptizaret quia ipse intendebat facere quod ecclesia videbatur in ecclesia et cetera

Cognoscendum est sic magister ostendit qualiter baptismus quis fiat propterea et dividitur in 2o primo ostendit tempus deputatum ad sollempne baptismi celebrationem 2o declarat de confessione quod precedit baptismum ibi pro eo tantum 2o de cathecismo et de exorcismo in quibus fit quedam professio ibi illa sabbati [illegible] cum interrogatio primo magister intendit [illegible] quod via celeritatis duo tempora in baptismo sunt statuta ut in sabbato pasce et pentecostes baptismi sacramentum celebretur si urgente necessitate omni tempore fieri potest et cetera

Porro cum sic magister intendit hanc questionem quod homines venientes ad baptismum tenentur confiteri et exponere ad quod petendum venit ad ecclesiam ideo albsendo quia quis venisti ad ecclesiam petere quod si adultus est ipse tenetur fidem sacramenti fidei et doctrina et ita per sin la interrogatus respondet se credere et in perversis et confessus autem parvulus quam eo respondeat sic etiam pro egris et surdis et mutis ut patet per ysidorum de officiis libro 2o et pont. de consecratione di. iiii. Parvuli etiam aliquo modo

agendum est de penitentibus eius
mutis vel surdis vel per linguam
ignorant possunt per aliam confiteri vel
sufficit signum bonitatis eorum et
subdit [illegible] unde patet quod re-
spondeat non eodem videlicet [illegible] dictum est
etatem habet ipse loquatur [illegible] secundo quod
deinde dicit **Si vero queri**
tur. Hic magister intendit hanc questionem quod cum
pro parvulo dicitur fidem peto intelligendum
est id est sacramentum fidei [illegible] sic acci-
pe similiter cum dicitur pro eo credo id est
fidei sacramentum suscipio et ideo
dicitur sic [illegible] ad deum [illegible] quoniam suscipiens
sacramentum sicut patet per Augustinum in libro
de unico baptismo et ponitur de consecratione
distinctione quarta. Nichil est aliud etc. Deinde
dicit **Sed adhuc** Hic magister
querit ex quo sponsor pro parvulo respon-
deat credo in deum patrem et [illegible]
et [illegible] quod hoc intelligitur de sacramento
fidei [illegible] notatum distinguitur pro sponsore
[illegible] autem de effectu fidei quo est
hoc utrum cum parvulus illo careat sponsor re-
spondeat quod sic intelligendum est quod parvu-
lus cum ad etatem debitam venerit [illegible]
fidem tenebit quia tunc sacramentum re-
cipit [illegible] sicut cum [illegible] omnibus dya-
boli pompis abrenuntiare tenetur [illegible] autem
sponsor parvulus tenebit non sponsor
[illegible] dummodo tamen faciet quantum in eo
est et a primo [illegible] ut sit di-
ligens circa eum pro quo respondit etc. De-
inde dicit **Illa etiam** Hic magister
ponit hanc questionem quod baptizandus sub se
cathecizandi id est instruendi simbolum
et rudimentis fidei. Dicitur enim simbo-
lum id est signum quia in eo fideles ab
infidelibus discernuntur vel dicitur collatio
quia in eo tocius fidei integritas est collata
sed post cathecismum facienda est
exorcizatio id est adiuratio qua [illegible] re-
pellitur spiritus immundus unde cathecismus
et exorcismus neophitorum magis
dicuntur dici sacramentalia quam sacra et precedunt
baptismum non quia sine eis non posset esse
verus baptismus sed quia baptizandus de fide in-
struatur ut sciat cuius debitor
fiat et ut in eo dyaboli potestas
minuatur sicut patet per Rabanum in
libro de institutione clericorum et per
Augustinum in libro de simbolo et ponitur
de consecratione distinctione quarta et dicitur neophi-
tus novicius [illegible] ad fidem conversus
vel dicitur rudis [illegible] reli-
gione et conversatione rudibus etc. Λ d. o

Nunc de sacro confirmationis
distinctio septima. Hic magister
determinavit de sacramento in tractatu
sed de baptismo hic determinat de confirmatione
quod pertinet ad [illegible] quod con-
firmatur in se [illegible] in confessione fidei
[illegible] et dividitur in 2 par-
tes [illegible] que sunt efficacia huius sacramenti
scilicet materia et forma secundo [illegible] que sunt con-
tra efficacia [illegible] quare sacramentum ab
aliis et illa in 2 [illegible] ostendit in

scdm huius sacramenti / 2o effectu eius
/ virtus aute huius sacramenti / 3o ri=
tu / Hoc sacramentum tm a ieiunis
/ pmo dicit / q forma huius sacramenti e
vera / q dicit eps / tu baptos in fro=
tibus / sacro / signat [struck] crismate / ubi
ep plurate tangitur mas / crisma /
/ et i plurate forma tangitur / q talis
est / ss / tho / consigno te signo crucis
/ et confirmo te crismate salutis / in no
p et fi et sps sci / Descendit / Quod
sacramentum / hic / mgr / intendit /
q hoc sacramentum / pfici non pt nisi ab
epis / et tpe aplor / non legitur p
actu ab aliis / qua ab ipis aplis
sed nunc non debet pfici ab aliis /
nisi q locum eor tenet / et si alit
factu fuit / non reputabitur nec etiam
sicut sacramenta / ita scribit eusebius
pp / et ponitur de con. d. 5 c. ultimo / manus q̄
Sed in scat / et Greg. / ita scribit ianu
ario epo / q lex aliqui scandalizati
erant / de hoc / q psbiteros baptizandos
in crismate tange / eos q baptise
/ credimus ne epi desunt / p psbiteri baptos
in frote crismate tange debeant
/ Attendet / mgr / q hoc p vitando scan=
dalo / tm scl crismat concessisse / Alit
dicit glosa de con. / ubi sup / p scan=
dalo vitando pmittitur / Greg. / sac
dotes constantinopolis / confirmat
/ vel hoc non in venit / de iure cm
factu esse / sequitur q de dispensacone / Et

subdit mgr / pbros benedi tan
gere baptos in pectore / secundo crisma
te in fronte / et Descendit / Spiritus
sanctus / hic / mgr / intendit / q virtus
huius sacramenti / est donacio sps sci / ad
robur / q in bapo datus est / ad remissio
/ istud pz p rabanum et etiam p verba
mr ipp ai / q dicit / de con. d. 5 c. / q
omnes fideles / p9 baptism / p manus
i posito eporum / spm s. accipe debz /
ut pleni xpiani inveniantur / Et
subdit / mgr / scitote utrumque esse
sacramentum magnum / s3 unum maiori
veneracione tenendum / sicut a maioribus
datur / q non m t gr ppe maiore v=
tute vel utilitate / qua confirat
s3 q a dignioribus datur / et in digni
ore pte corpis s3 fronte / vel q
precedente gra bapli / maius aug=
mentu virtutu prestat / et hoc in
nuit / rabanus / dicens / q in unctione
bapli s. s. descendit / ad habita=
cioz deo consecrandam / s3 i hac s3
/ q fit i confirmatoe / venit i ho [struck]
septiformis gra / cum de3 spt / cu
ei plenitudie scitatis / et virtutis
descendit / Hoc sacramentum
hic / mgr / intendit / q hoc sacramentum tm
ieiunis et a ieiunis tradi debz
/ sicut bapti / nisi necessitas / alit cogat
/ nec debz iterari / sicut nec bapt / vel
ordo / de bapo et ordine vertitur
dt / augu / q iterari non debz / et hoc
idem q de confirmatoe tenendum est

de aliis autem peccatis vide ubi dicitur. D.o 8.

Post sacramentum baptismi

Distinctio octava. Hic magister
determinat de sacramento eucharistie
et dividitur in 2. primo determinat
ea que pertinent ad ipsum sacramentum
2o determinat de dispositionibus ipsum
sacramentum. D.o 13. Solet etiam
queri. prima in 2. primo determinat ea
que requiruntur ad hoc sacramentum in
generali. 2o prosequitur de eis in speciali
D.o 10. prima in 2. primo determinat ea
que requiruntur ad hoc sacramentum. 2o
determinat usum eius. Et sic due sunt
res. D.o 9. prima in 3es. primo
determinat precedentia que figurant
hoc sacramentum. 2o concomitantia
quibus integratur quasi sub forma
et in sententia, ibi Hic etiam an alia
3o determinat consequentia que in hoc sacramento
efficiuntur vel figurantur, ibi Nunc que
ibi sacramentum sit. primo intendit
quia nunc est dicendum de sacramento euca-
ristie quo spiritualiter reficimur et
in bono confirmamur. Et ideo per excellentiam
eucharistia dicitur quasi bona gratia
quia in hoc sacramento non solum est
augmentum virtutis et gratie sed ille
totus sumitur qui est fons et origo
totius gratie. Et illius sacramenti figura
precessit quando manna pluit deus
patribus in deserto. Exo. 16. Unde
panem angelorum manducavit homo

de hoc Augustinus libro primo questionum ve-
teris et novi testamenti c. 22. Hic panis non nudi
lege, creatus est comprehensione electorum
sed desuper venit. Inter quod deus in su-
perioribus habet quia corporis alendi
administrationem dei virtute creatus
est. Ideo cum panis angelorum dictus
est quia ea virtute creatus est qua an-
gelica vita subsistit et vivit
sine deo enim nulli vita est. Propter quod ergo
quia de celo venisse dicitur panis an-
gelorum dictus est. Vel panis angelorum
id est prophetarum qui temporibus gratie et re-
velationibus populi dicti sunt angeli
manducatur hoc id est iudeis quia figura fuit
huius rei quod nunc in ecclesia offertur. Et
deinde Sumpsit illum panem. Hic
magister comparat adinvicem manna quod
fuit figura, ad hoc sacramentum quod est
figuratum. primo per differentiam quia qui man-
ducaverunt illum panem mortui sunt sed
qui manducat hunc panem vivet in
eternum. Io. 6. 2a differentia est quia manna
illud de celo, hoc super celum. 3a differentia
illud [illegible] putrescebat in
alterum diem reservatum, hoc ab omni
corruptione alienum, quicumque religio-
se gustaverit mortem non habebit
Sed tunc ponit convenientiam, nam da-
tum fuit hebreis post transitum maris
rubri et submersis egiptiis libera-
ti sunt ibi. Exo. 16. Ita hoc non nisi
regeneratis per sacramentum debetur. Et sicut ille
panis duxit populum antiquum ad
terram promissionis per desertum, sic hec

celestis esca / fidelibus in celum p[er]ueniunt / unde recte viaticum dicitur
/ quia nos in via reficiens / ad patriam
ducit et hic [con]ponitur gressus maris rubri
p[re]cessit figura baptismi / et manna
figura huius sacramenti est / sicut duo sa=
cramenta / ecclesia p[re]figurata sunt / que
de latere christi / sanguis et aqua
fluxerunt / Johannis 19 et / etiam huius sa=
cramenti ritum melchisedech ondit /
quia panem et vinum obtulit abra=
he / gen. 14 / et quod quidem datur in te gi=
tur ait ambr. / de sacramentis sermone
primo / anteriora / esse sacramenta christianorum
quam iudeorum / quia in hoc tamen dicitur / quantum
ad figuram / quia sacramenta / que in lege ne
fiebant / non erant figure sacramentorum / ve=
teris legis / secundum magistrum passionis christi / deinde
dicit /

Hic etiam dicitur alia

hic magister / determinat de co[n]stitutione /
quibus hoc sacramentum integratur / s[cilicet] de
forma et institutione / et dividitur in
3 / primo determinat de institutione / 2o
de forma / forma vero / 3o mouet qua=
dam questionem / et soluit / ibi / utrum conside=
ratione dignum est / primo / magister / intendit
hanc questionem / quod duobus / hoc sacramentum
institutum / quia post typicum agnum
corporis et sanguinis sui / discipulis
porrexit / mathei 26 / marci 14 / et luce 22 / et
deinde dicit /

Forma vero est

hic magister intendit / quod forma huius sacra=
menti est illa / quam christus protulit dicens
dicens / hoc est corpus meum / et post hic
est sanguis meus / qui / pro vobis et mul=
torum vobis / fit quippe panis et vi=
ni / in substantiam corporis et sanguinis
/ reliqua vero ad laudem dei dicuntur
/ sicut aut auctoritatibus / ambro. aug. et
/ ceteris ... / thoma / quod magister non
intendit hic distincte ponere / verba
quibus fit [con]secratio / sed quod explanare
quod fit verbis domini / non tamen omnibus verbis
quibus ipse posuit / nec ordo eisdem verbis
/ sed eisdem quo ad sensum / et deinde
dicit /

Ubi consideratione

hic magister / querit / quare illud sacra=
mentum / dedit discipulis / post cenam
/ sed dicitur / quod christus hoc / ut ostenderet sacramenta
veteris legis / in quibus principium erat
agni paschalis sacrificium / finem
accipere tunc / et nove legis sacramenta
substitui / in quo precellit eucharistie
sacramentum / secunda causa fuit / quod post
alia eius hoc dedit / ut arctius me=
morie discipulorum infigeretur / et ab
ecclesia deinceps frequentaret / sed
[con]mode non pariter dispensaret / ut
in posterum post alios cibos sumatur
/ sed potius a ieiunis sumi oportet / ut
singulariter venerand(um) ab aliis cibis dividi=
retur / ut patet / primo ad corinthios / xi
/ et hoc idem [con]firmat / per augustinum
eadem dicit / quod quo ordine deinceps
sumeretur / apostolis tradendum dereliquit / et
deinde dicit /

Nunc quid

hic magister / determinat / ea / que in hoc sacramento effi=
ciuntur / et significantur / et intendit
quod forma panis et vini / est in sacramentum

ex mltis mebris purissimis et
imaculatis gstat ita societas ecliastica

|et est sacri signu |s duplex
est res tunc sacramenti |una q gte=
ta et fta |ut caro xpi |qua traxit
de virgine |et sanguis |que xpus
bis fudit |Alia e significata
et no gteta |ut e unitas eccie
i pdestinatis |vocatis |iustificatis |
et glificatis |et hec est duplex
caro xpi |s vera |et mistica |ut pz
p beatu Jeronimu |q illud |Johis
6 |caro mea vere est cibus |eth ex=
ponit de carne xpi mistica |et qua
spualiter et divinaz vocat |illa n
|cui sit unitas eccie |in vera cari=
tate |cibat et potat |Deinde est

Sunt igitur hec tria

Sic magr |ex dictis |gcludit q i
hoc sacramento |tria sunt |unu q est
sacramentu tm |s species panis et
vini |sed q est sacramentu et res |s
caro xpi propria et sanguis |3m est
res et no sacramentu |ut est caro
xpi mistica |unde pz |q illa species
visibilis est sacramentu |gemine rei
|ita sicut panis pre ceteris cibis
corpus reficit |et vinu plus leti=
ficat |sic caro xpi spualiter hoc
plus impinguat |et sanguis
plus inebriat |iuxta illud psalte
|et calix meus inebrians quam preclarus est |Ro
tz iste species plitudiez |cui rei mi
stica |q est unitas fidelium |qz
sic ex multis granis gficitur
vnus panis

|et ex multis racemis |vinu |ita
unu gfluit |ex multis fidelium psō=
nis |unitas eccia gstat |unde
apostolus prima corinthios 12 |unus panis
et unu corpus |multi sumus |hoc
etiam probat |Augustinus |in libro de sa=
cramentis eccie |q eandem ponit simaz
|et cu hoc subiungit |q corpus xpi
verum |est etiam sacramentu corporis
mistici |qr sicut corpus xpi
ex multis psonis a omni macula
liberis |gsistit |et in tipum huius
rei |facta est archa dni de lig
nis sethim |exodi 26 |q quedam lig
na |sunt in pulchra et albis spi=
nis simila

Nona distinctio

Et sicut due sunt res

Distinctio nona |in qua magister de=
terminat de recto cibaripsa |s se=
quenti determinat de usu eius |et dividi
tur |primo distinguit duos modos
manducandi corpus xpi |2o ex de=
terminatis |gcludit quedam errore
s |hec verba et alia huiusmodi |3o
ex dictis manifestat quedam dubia
i |Secundum hos duos |primo magister
intendit |q sicut sunt due res illius
sacramenti |ita etiam duo modi |man=
ducandi |unus sacramentalis |quo boni et
mali edunt |alter spualis |quo soli
boni manducant |de hoc dicit |Augustinus |
in libro de blasphemia spiritus sancti |q xpm
manducare non est solum |corpus eius
in sacramento accipere |sed in ipso manere

et habet ipsum in se manducet
spiritualiter eum manducat qui
manet in unitate corporis christi
quod sacramentum significat et ad hoc
idem ponit plures auctoritates
inter quas dicit augustinus crede et
manducasti et inter cetera dicit
quod non efficitur membrum christi et ita
de hoc sexto ab eo dicit circa in-
terquam illum panem edat et ca-
licem bibat illius sacramenti bn-
ficio non potitur ille eum in ve-
nit esse hoc quod illud sacramentum
significat quod nos christi corpus si-
mus deinde ibi **Hec ver-
ba** hic magister concludit erro-
rem predictum quod corpus christi
non sumitur a malis sed solum
a bonis et ponit hanc conclusionem
quod a bonis sumitur sacramentaliter
et spiritualiter sed a malis autem
sacramentaliter tantum quartum per bernardum
et similiter augustinum de verbis evangelii
quod ad hoc allegat dictum apostoli
prima ad corinthios xi dicentis quod ma-
ducat et bibit carnem domini

in digne iudicium sibi madu-
cat et bibit et quod hoc dicat
supra hec in prima sed 8 parte 2
bonum dum male accipitur factum est
malum sicut econverso a apostolo malum
est factum bonum tum bene accipitur
sicut dum stimulus sathane patien-
ter portatur ideo habetur prima
corinthios 12 et subdit augustinus
ibidem quod manducat et bibit
in in esse non quod res illa ma-
la sed quod malus male accipit
quod bonum est et recte sic loquitur
apostolus de lege ad romanos 7 non est
deinde ibi **Secundum hos
duos modos** hic magister
intendit quod cum augustinus dicat
bonus accipit sacramentum et
rem sacramenti malus vero sa-
cramentum tantum Sacramentum hic
vocat corpus christi verum du-
ctum de virgine rem vero spiritua-
lem christi carnem sicut cum dicit
non manducas manducat
et manducas non manducat
sic intelligitur quod non manducans

sacmetalit / aliqs maducat
spualit / et ita veitate carnis
et sanguinis dicit sumere / qr
efficacia habet / i rmissioz
petoz / p qua orat / cu dici
pficiat in nobis dne / qs / tua
sacmeta / q gtinet / ut q nuc
spe gerimq / rez veitate capi
amq / vbi / veitate rez / efficac
cia seu effcm gre / vocat / tal
cia petit sacdos / ut xpus
q nuc sub spe panis et vini
sumit / pma ta visione sit in
essentia diuinitatis c / quez capiat /
·10· 80 Sunt item alij
preacedeciu / distico io /
pus ingre / ondit / q ta inuc
mut in hoc sacro / si aq q e
tm sacmetu / et aq q est res
et sacmetu / et aq q est res
tm / et s hoc duis / diuisio de
maducat / Vr / p sequit de sumi
tu dictoz in speali / et diui
miz / pmo detiat de vero corp
xpi / q est res / et sacmetu
Zo de speciebq panis et vini / q est
sacmetu tm / do 12 / 1 / Bz aut
quit de accidentibq / Zo detiat
de effcu sacmeti / q est tatu
res in fine / do 12 / Sn statutu
est hoc sactu / pma 12 / pro
ondit / vm corpus xpi / i altari
gtinei sub sacmeto / Zo detiat
de transsbtacoe / p qua fit / ut i
fit vm corpus xi / do xi / Bz
aut querit qualis / etc / pma
miz / pmo poit circa hoc er
rore quozdaz / cu suis p ba
cionibus / Zo soluit coz pro
bacoes / ibi / Hec go eadem
roe / Zo inducit auctoritates
ad pndu veritate / i Sz et hijs
silia / q / pmo intendit / q a
qui heretici dixerut / in altari
no esse vm corpus xpi / nec
sanguinez / nec sbam panis /
vl vini / in sanguinez vl carne
qua / Sz dicut xpm ita dixisse

Hoc est corpus meum / sicut
apostolus / dixit / prima ad corinthi-
os / propter autem erat Christus / di-
cunt enim corpus Christi ibi tantum
esse in sacramento sicut in signo
et tantum in signo manducari
a nobis / et isti sumunt occa-
sione erroris / a verbis Christi quae
dixit ad discipulos / Unde etiam
manifestum est / quod prima heresis
facta est in discipulis Christi
Cum enim Christus diceret / Nisi m-
si manducaveritis carnem / filii et
bi. eius sanguinem / non habebitis vitam in
vobis / illi non intelligentes di-
xerunt / durus est hic sermo / et
illis abeuntibus retro / inferius
r / quod verba sua exponat / dicens / spiritus est
qui vivificat / caro non prodest / verba
quae locutus sum vobis / spiritus et vi-
ta sunt / quasi diceret si intellexeritis
spiritualiter / spiritus et vita sunt. Si in-
tellexeritis carnaliter / adhuc spiritus
et vita sunt / sed non tibi / intelligere quo
spiritualiter / non enim hoc corpus quod
videtis / manducabitis / nec illum

sanguinem quem fundent cruci-
fixores mei bibetis. Est sacra-
mentum aliquod commendatum vobis / quod
spiritualiter intellectum / vivifica-
bit vos / caro autem non prodest
quod quidem Christo voluit inferre
/ quod nullus manducat vere corpus Christi
Hoc etiam confirmat per augustinum
/ qui dicit / quod Christus in divinitate
est ubique / secundum quantitatem in celo
est / deinde ibi Que rexti-
dem roe / Hic magister / solvit
per has rationes eorum / et dicit nisi secundum
exponit auctoritates / quas
pro se inducunt / et confirmat ex-
positionem suam / sanctorum testimoniis
Secundo ondit dubitationem quandam / de qua-
dam auctoritate / augustini / pro se in-
ducta / propter eius difficultatem
in est / Deinde addit quod magister mo-
vet / et 3o ea exponit i. Attende
hius diligenter / sermo intendit
/ quod verbis / primus verbis instruit
apostolos / et nos in eis / quod cor-
pus suum / nobis tradet invi-
sibiliter / sub forma panis / et

sanguine sb spe vini / no aut
visibilit in forma humana / ne
isto mo / q p ptes discerpet / ut
putauit illi discipli / q retro
ierut / et hoc gfirmat pdictu
augi / q pz in lra / hic etia i
telligedu est / corpus xpi esse
tm in vno loco / visibilit / in
for humana / licz tu ve sit in
di hostia gsecrata / sic etia in
telligendu est illud / me aut
no spr habebitis / visibilit
in for humana / gfmat hoc
p aug in / in lib ssnaz p spi
/ ubi dicit / q sacrificiu ecce du
obus gficit / s visibilit / spe
elementoz taqua sacro / et re
re sacri / q est corpus xpi / q etia
est sacramentu / et res sacramenti

Dut ibi [deinde addit] induat alia
auctoritate / augi / q dt / q caro
xpi / est / sub for panis opta
in sacro / incipig / et sanguis
eig / que sb vini spe / ac sapo
re potamg / et ibide subdit
illud / q difficultate ingit
locu dicens / q caro est sacratu
carnis / et sanguis sacramentu
sanguinis / ita intelligi q caro
invisibilis / intelligibilis

spualis / sit sacramentu / et signu
corporis xpi visibilis / 3z / mgr
hoc exponens dicit / q p carne
in visibilez i telligit spez pa
nis / q 8 illa / no vi caro xpi
/ 8 integit / et ita etia loquit
de sanguine / et ita pz / quo caro
invisibilis / s. spes panis / est
sacratu carnis visibilis / s3 corpo
ris xpi / q tu in sua for appa
ret / et visibile / et palpabile
/ et ita etia accipi dz de sang
/ et q isto mo queniet possit in
telligi dictu augi / pz ex hoc / q
res significates / si quodam tpu / so
let quasi fortiri vocabula ab
significat / sicut hoc ipsum apud
augi / aput / pz in lra / deinde i

[Hec et hiis similia] hic mgr
gfirmat vitate / p auctoritates
qbus manifeste dt / q vtute
gsecratois / sba panis et vini / in
utat in carne / et sanguinez xpi
xpi / et q sb specieb9 panis et
||| Ostra pcedente distinccoz
du / vtz sit dandu puris / rpon
so si / aliquo v sup / puris carentibg
vsu rois / q no put distingue
int cibu spualez et corpalez
/ no dz corpg xpi dari / q ad ip
exigit actualis deuocio / qua

||| vini verum corpus et sanguis ihu
xpi continet / et a fidelibus sumitur
/ et patet aucte patris in litera |||

talcs pm habet non possunt
Sz plus in ĩcipientibus / habet di-
scretionem / circa ante perfectam etate
puta cum sunt x vel xi annorum
potest dari [illegible] si in eis discretionis
signa / et devotionis appareat /

Secundum dubium / an corpus christi dari debeat
hiis qui per crimina sunt suspendendi
vel decapitandi / Respondeo si sunt con-
fessi / et penitent / non debet eis de-
negari / xxvi q. vi c. finaliter · ii · 8°

Si ante querit quia
sit hs illa conversio
distinctione xi / prius magister / declaravit
de re contenta huius sacramento
ostendens / quod ibi verum corpus christi
continetur / hic magister / de tractat / de conver-
sione panis in corpus christi / et primo
facit hoc / 2o ondit / quare secreta
tamen conversione / species remaneat ibi
sub alia aut specie / prima in-
primo proponit questionem / et de tractat
eam / quantum ad id / in quo omnes
conveniunt / 2o quantum ad id in quo
diversi diversa sapiunt / ibi / Quibusdam
videtur / et illam in 3 membra oppositas
2a ibi / quidam vero sic dicunt / 3a
ibi / alii vero putaverunt / et primo que-
rit / qualis sit illa conversio / an
formalis / vel substantialis / vel alterius
generis / Respondet / diffinire non sufficio
si tamen scio / quod non est formalis / quia

manet ibi species vini / que ante fu-
erat / et sapor et pondus / Deinde
ibi / Quibusdam / hic ponit
in tendit / quod quibusdam videtur illa
conversionem esse substantialem / quantum cum
substantia in substantiam / ut hec essentialiter
fiat illa / et quod ista forma videtur
esse auctoritatibus / in precedenti
distinctione / positis / et Sz quod hoc
arguunt alii / quia quo hoc sit / quod
cottidie aliqua substantia fiat corpus
et sanguis christi / que ante non
erat corpus vel sanguis christi /
sed contra / quia hodie est aliquod cor-
pus christi / quod heri non erat / sed contra
3o / quia cottidie augeretur corpus christi
/ et cottidie formatur / de aliqua
materia / de qua [illegible]
in concepcione non fuit factum / Respondet
magister / ad illud primo / quod ultro
in fertur / nego hoc / quod corpus christi
formatur de aliqua materia / non enim
ea ratione / dicatur corpus christi confici
verbo celesti / quod ipsum denuo for-
maretur / de aliqua materia / sed quod
eo / quod substantia panis et vini / que ante
non fuit corpus christi / vel sanguis
christi / verbo celesti fit corpus / et
sanguis / nec ideo augetur corpus
nec sanguis / sed in nichil ei quod
hoc additur / et si queris modum
quo id fieri possit / respondeo cum Augustino

in libro sniarum p spi / in secretu fidei
credi salubrit(er) pt / in vestigari
salubrit(er) no(n) pt / tn ut dicit / sctus
thomas / lig(itur) hoc vni sit / de illo / q(ui) p
suptuose apphende(re) intit / et no(n)
vult plus crede(re) / qua(m) roc pt
vide(re) / tn investigac(i)o de fidei
defensioe / utile est / et postea inr
rndz ad id / q(uod) p(rim)o et 2o infert / et
intendit / q(uod) licet / s(ub)ba panis / fiat
ead(em) xpi / h(oc) t(ame)n / no(n) est co(n)cedendu(m)
s(ub)ba panis / est ead(em) xpi / et ita etia(m)
h(oc) illud [illegible] q(uo)d erat panis
sit ead(em) / no(n) tn co(n)cedendu(m) est / q(uod) pa-
nis sit ead(em) xpi / et sic etia(m) illud
co(n)cedi pt / q(uod) p(rim)o infert(ur) / s(ed) q(uod) cotti(di)e
fiat aliqua s(ub)ba corpus vel sag-
wis xpi / q(uod) ante no(n) erat corp(us)
vel sagwis xpi / s(ed) nega(n)d(um) illud
q(uod) 2o infert(ur) / s(cilicet) q(uod) hodie est aliud
corpus xpi / q(uod) heri no(n) fuit cor-
pus xpi / nec etia(m) co(n)cedendu(m)
est / q(uod) de s(ub)ba panis vel vini / ut
de materia formet(ur) corpus xpi / s(ed)
ipa formatur in illud / et efficit(ur)
illud / q(uo)d t(ame)n / no(n) sacrificat(ur) / p(ro)pter ma(n)s-
sioib(us) / ut sit tam dignu(m) sacr(ament)u(m)
insp / opat(ur) i(n)visibilit(er) / sp(irit)u dei
/ et io(hann)es / ibn / pus dyxit / q(uod) s(ub)ba pa-
nis et vini / vo celesti / fit cor-
pus et sagwis / s(ed) hoc etia(m)
fiat in sp(irit)u sacerdotu(m) / et [Claudius] vo
dicit / q(uod) s(ub)ba panis et vini / resol-
uat(ur) in materia(m) preiacente(m) / vel
redigat(ur) in nichilu(m) / et loco eius
erit corpus et sagwis xpi / s(ub) ipsis e(is)d(em)
speciebus / et ad illu(m) int(enti)o(ne) / dicit q(ui)
qu(amquam) poss(it) intelligenda esse / et [Aly]
[no(n) putaverunt] / s(ub)ba(n)c(iam) panis et vini
ibi remane(re) / et ibidem corpus xpi
esse et sagwine(m) / et ita int(er)ligunt
illam s(ub)sta(n)ciam fieri ista(m) / q(uia) ubi est
h(ec) ibi et illa / s(ed) hoc improbat / in
p(ri)mo dicit / q(uod) miru(m) est / et ipi di-
cunt s(ub)bam panis vel vini esse sacra-
mentu(m) / 2o probat p(er) auctoritates
[ambro(sii)] / et [g(re)g(orii)] / q(uod) ibi no(n) manet s(ub)ba
panis vel vini / s(ed) t(antu)m corpus / et
sagwis ih(es)u xpi / et g(re)g(orius) in sua
auctoritate dicit / in ipa i(m)mo-
lacionis hora / celos aperiri / hoc
in t(er)mi(n)o p(ro)pt(er) efficacia(m) / d(ic)i(tu)r uterq(ue)
/ et etia(m) dicit / summa et yma so-
ciari / et q(uod) co(n)speciebus et corpore xpi
fit vnu(m) sacr(amentu)m / s(ed) etia(m) dicit / q(uod)
eo momento i(n) celu(m) rapi(tu)r / in sociu(m)
anglo(rum) co(n)sociandu(m) corpus xpi
/ et ante oculos sacerdotis i(n) alta-
ri / et in t(er)r(a) in celu(m) rapit(ur) / q(ua)ntu(m)
de uoto fideliu(m) / no(n) p(er)sistit i(n) spe(cie)
sacramenti / s(ed) fert(ur) p(er) desideriu(m) usq(ue)
ad xpm / s(ed) s(e)c(un)d(u)m q(uod) est in celo s(ub)ba
p(ro)p(ri)a spe(cie) est / de(ind)e ibi [Sub]

Alia autem species Hic primo
ondit quare facta conversione sub-
stanciali remaneant ibi species
et primo facit hoc, 2o ondit de
usu diversarum specierum sive distribucione
ibi, Colligit etiam ex predictis.
Prima in 3: primo ondit quare sub
alia specie corpus Christi apponatur
in sacramento, 2o quare sub dup-
lici scilicet quare sub duplici, 3o
de admixtione aque ibi Aqua
vero. Primo intendit quod Christus tra-
didit nobis carnem et sanguinem
suum sub alia specie et instituit
ita deinceps esse sumendum propter
tres causas: Primo ut fides habeat
meritum que est de non visis, 2o ne
habeamus errorem in sumendo car-
nem crudam et sanguinem, 3o ne
ridiculum a nobis fiat increduli,
dicentes occisi hominis cru-
orem nos bibere etc. Deinde cum ibi intendit
Sed quare Hic intendit quod licet
sub utraque specie sumatur totus Christus quia
valet ad utrumque, scilicet tamen ad tuicionem
anime quam corporis, tamen ut manifeste
significetur suscepcionem utriusque nature
scilicet anime et carnis in Christo et etiam
liberacionem utriusque in nobis, ideo
in duabus speciebus celebratur et
sumitur: panis enim manifeste ad car-
nem refertur, vinum autem ad animam
quia vinum operatur sanguinem, in quo
sedes anime esse dicitur a phisicis
et ipsum patet per dictum Ambrosii alle-
gatum in litera, ubi etiam dicitur quod
caro Christi pro corpore nostro offertur,
sanguis vero pro anima, sicut prefigura-
vit Moyses Levitici 17. Sed tamen
sub utraque specie sumitur quod ad utrumque
valet, sicut dictum est, si in altera tamen
sumeretur, tunc non significaret quod ad
utriusque tuicionem valeret sed alterius
tantum. Et tamen non plus sumitur sub utra-
que specie nec minus sub altera, quia ut
dicit Hilarius, tantundem est ibi, id est corporis
Christi, quod precessit in manna, de quo
dicitur Exodi 16 quod plus collegerat
non habuit amplius etc. Deinde
subdit quod non dicuntur duo sacramenta
sed unum, quia sub utraque specie idem sumitur.
Iterum quod iteratur dicitur hoc sacramentum
quia benediccio non repetitur super
eandem materiam, sicut est in aliquo
sacramento quod sanctificatio materie
autem non est de essencia huius sa-
cramenti et ergo potest iterari quo ad
usum etc. Deinde subdit quod non debet
offerri alie species quam panis et
vinum in sacrificium altaris, quia de
aliis non potest confici corpus Christi
vel sanguis etc. Deinde cum ibi ut
Aqua vero Hic intendit de-
terminat de admixtione aque et in-
tendit quod aqua est ad misteria

vino / ad designandu unione
p(o)pli cu xpo / p qua unioe ca
lix offert(ur) in aq(u)a / cu p(o)pl(u)s in te(llig)itur
in vino aut xpi sanguis / Si q(ui)s
igit(ur) vinu tm offerat / sanguis
xpi i(n)cipit e(ss)e sine nobis / q(uod) i(n)
tel(lig)itur / quantu ad significacoez sac(ra)
menti / Si queratur an vinu pt q(ue)
geri s(ine) aqua permittat(ur) / R(espo)ndet(ur)
q(uod) s(i) ex oblivione / vel ignoracia p(er)
mittitur / no c(or)rupitu sac(ra)mentu
sed ma(n)et / g(ra)ci dicu(n)t(ur) no appone(r)e
aquam vino / Unde dicit Cyprian(us)
et ponit(ur) de c(on)se(cratione) d(istinctione) 2a / Scriptura
q(uod) q(ui)s h(o)c obmiserit de antecesso
ribus n(ost)ris ignorans vel simplicit(er)
q(uod) nob(is) d(omin)us facere docuit / pt a
venia c(on)cedi / nobis v(er)o / no pt
ignosci / q(ui) nunc a d(omi)no in str(u)cti
sumus / ut calice d(omi)nicu cu vino
sicut q(uod) d(omin)us obtulit offeramus
Et s(ic) allegat(ur) [...] i opposit(um)
q(ui) i(n) mete p(ro)cedit ibidem / ubi et(iam)
dicit Cyprian(us) / q(uod) calix d(omi)ni no
e(st) aqua sola / vel vinu solu
n(isi) utrumq(ue) misceat(ur) / R(espo)nd(e)t mgr / q(uod)
h(o)c v(er)u e(st) n(isi) s(ecundu)m vel c(on)grans(?)
stat / vel integ(ri)t(atem) no pt i(d est) no d(e)z
subd(i)t / q(uod) q(ui)busdam videt(ur) g(ra)ua
lit(er) e(ss)e v(er)um e(st) / Deinde dicit / m(agiste)r
q(uod) aqua n(ec) lacte offerri pt in
sac(ri)ficiu / sine vino / nec panis
n(isi) de frumento / nec g(ra)nu frume(n)
ti n(isi) p(ri)us redactu fuerit in pane /
/ q(uia) xpus / pane se dicit / et g(ra)no
frumenti se c(om)parat / e(st) / Deinde subi

Colligit(ur) eciam / hic mgr / in
ferens p(ri)mu qo dictus c(um) pane / q(uod)
xpus dedit discipulis omni
mortu(?) aq(ua) e(st) / Deinde subdit / q(uod)
dedit tale corpus / quale p(ro) tu(n)c
habuit s(cilicet) passibile / nunc aut(em)
a nobis sumit(ur) impassibile /
nec tu maiore hab(e)t efficac(i)
(ci)am / quam tu(n)c habuit e(st) / Et subdit
q(uod) eukaristia i(n)tincta no deb(e)t
dari p(ro) plo(?) loco c(om)munionis / q(uia) no l(egi)t(ur)
xpm alicui discipulor(um) dedisse
pane i(n)tinctu / n(isi) iude / q(ui) in
h(o)c no accepit corpus xpi / s(ed)
ante cu aliis discipulis p(er)cepit
corpus et sanguine(m) xpi et(c). / 12. d(istinctio)

Si autem queritur de a
ccidentibus / distinctio
duodecima / s(e)q(ui)t(ur) / mgr / de tractat de
vino / tu i(n) q(ui)bus c(on)sistit integritas
h(uius) sacramenti / s(cilicet) de eo q(uod) e(st) res
et sac(ra)mentu / hic mgr / de tractat de
aliis duobus / et p(ri)mo de eo / q(uod)
e(st) sac(ra)mentu tm / 2o de eo / q(uod) e(st)
res tm / s(cilicet) / Instituitur est h(uius) sacra
menti / P(ri)ma in 2 / p(ri)o de tractat de
accidentibus / q(ue) s(un)t signa utriusq(ue)
corporis xpi / s(cilicet) veri et mistici

2o de actu sacerdotis q est sacra-
mentum sive signum passionis
xpi [illegible] ibi Post hoc q
ritur si q gerit Prima in 2 prima
determinat de ipsis accidentibus 2o de
fractione q in ipsis fundatur i Vo-
let etiam quod prima in tendit q
accidentia i hoc sacramento sunt
sine subiecto et manet ad
misterii ritum et ad gustus fidei et
suffragium q quibus corpus xpi
habet formam et naturam sua tegit
et dicendum ibi Solet etiam q
ueri hic intendit determinat de fra-
ctione et dividitur in 2 primo facit
hoc 2o determinat de partium significatione
ibi Quod autem partes ille prima
in 2 prima movet questionem 2o
determinat eam i ibi Solo quibusdam pla-
cet et etiam cum quatuor posit
opiniones Prima querit de fractione
et partitione q ibi sit utrum vera sit
et si vera est cuius rei sit et in qua
re fiat non enim potest esse i cor-
pus xpi cum tale sit i corruptibile
et etiam corpus mortuum reddatur
tunc aliquando per discipulos q puta-
bant tunc xpi dividendum et
morsibus dentium lacerandum 2o 3o
Quidam dicunt q ibi non sit fractio
sed videtur etiam ad illum qui dicunt
frangi q videtur frangi q quibus obicitur

q aut ambrosius nichil falsum pu-
tandum est in sacrificio veritatis
vel etiam nichil tale putandum est
i sunt quadam de lusione oculi fa-
llant et videatur esse q non est
Iste sit in magorum prestigiis Unde
isti q visu tum non fallit nobis
nec etiam fallitur q nobis non eadem
ita sicut fractione sic ab sic sed s
ita eadem quoque tunc ab decipimur
nec etiam ibi sit illusio q non sit
ad deceptionem sed ad utilitatem si
dicunt sic xpus [illegible] cum se duobus
discipulis in via in specie peregrini
ut legitur Luce ultimo et tamen non erat
forma peregrini Vel tertio dicit q xpus
eis ostendit sua specie naturalem et
sensus potior per ea movebatur
sed apud discipulos non iudicium veri oris
sensus i predicabat Unde ut dicit Gregorius
cum tulit i spiritualiter corpus tangi qua-
lis erat apud eos in tangit et
ita non erat deceptio ex parte sui
sed ex parte eorum fuit error vel sic
dicit tertio Sic non est deceptio
in scriptura sacra q hoc q fingunt
fingere a libris et dico non erat n ad
hoc fit ut in textu i eis remanebat
sed ut eos tam in cara fide q urgat
et ita etiam per speciem illam in qua
eis apparuit [illegible] ipsis duobus in tio-
rem ipsorum dispositionem Aliqui dicunt

q ibi est fractio / et tamen incomplis
frangitur / et hoc est quod potentia
dei ipse ibi est albedo / tamen in ea nichil
sit per eam adz / et alii dicunt corpus
xpi essentialiter frangi et diui=
di / et tamen integrum et incorrupti=
bile conservari / et colligunt hoc ex con=
fessione berengarii / qui confessus
est coram nicolao papa / corpus xpi
in sacramento manibus sacerdotum
frangi / et fidelium dentibus atteri
Sed dicendum / quod hoc videtur quod opinio
Her dicendo sit tenenda / quia in principio huius
confessionis dicitur / consentio romane
ecclesie / et sancte apostolice sedi / ergo nullus
licet aliter tenere est / Respondetur / sicut
/ quod quia berengarius negavit verum
corpus in altari esse / non coactus
fuit / hanc confessionem facere / dicitur de qua
ut liberam / et non intendit ad ipsum
quod verum corpus xpi / sit sub illis
speciebus / in quibus est fractio / et
Dicit hoc ipse consentire apostolice sedi
/ aberrare contrarius reversus est
demde / **Sed quia corpus xpi** / hic magister ponit unam sententiam
que tenenda est / scilicet quod ibi sit vera
fractio / que frangit visibile sa=
cramentum / scilicet species panis / non autem
corpus xpi / ideo apostolus dicit / panem
ad corinthios 10 / panem quem fran=
gimus etc / quia forma panis ibi
frangitur / et hanc sententiam / confirmat
predictum augustinus in sermone de verbis
evangelii / ubi dicit / quando xpus
manducatur non occiditur / sed mortuos
vivificat / non decoquitur / sed re=
ficit / nec partes de illo facimus
sed sic fit in sacramento / sicut quando
fideles manducant / unusquisque
suam partem accipit / quia unicuique
sua gratia perfectibiliter datur / etiam uni=
cuique datur ut ipse / de visibili sacra=
mento / ubi tamen corpus in tegere
accipitur / manet enim in integro totus in ce=
lo / manet etiam in integro totus in
corde / sicut totus sumitur / et fideli
mente tenetur / etc / demde ibi
Quid autem partes ille /
hic magister / declarat / de hoc pau=
/ in quas hostia dividitur / de hoc dicit
sergius papa / quod pars oblate missa
in calice / signat corpus xpi
quod surrexit a mortuis / sed pars
comesta / sicut corpus ambulans
super terram / sed pars manens usque ad
finem misse / corpus iacens in se=
pulchro / quia usque in finem mundi
corpora sanctorum in sepulchris
erunt / et ideo primum est / quia pro uni=
one corporis / cum sanguine / in ca=
lice / denotatur unio corporis / et
anime in resurrectione / sed non secundum est / quia anim=

bulas in tra laboribus et p
secutorum dentibus terebat / secundum ro
z' videtur esse notandum et licet in
principio cene / sumatur una parti-
cula usque ad finem tamen ille modus
iam cessavit / nichilominus tamen re-
manet eadem preceptum sicut dicto / et sic de-
inde sequitur / quod sicut presbiter habet
scilicet in specie / sic fractio pa-
ssionis christi / et mortem [illegible] rep-
resentat / unde ipse ait / mathei 26 / hoc
facite in meam commemoracionem / id est in
memoriam [illegible] passionis et mortis
mee / et hoc confirmat auctoritate
ambrosii / qui michi cottidie dicat / in dignus
est qui aliter celebrat misterium / quam
christus tradidit / scilicet qui habet mo-
rtale peccatum accedit / unde aliter
dicitur celebrare / qui non servat de
bitum ritum / ab ecclesia institutum
deinde cum **Post hoc querit**
hic magister / dicitur / de actu sa-
cerdotis / qui est signum passionis
christi / et in tendit / quod illud quod off-
ertur et consecratur a sacerdote / dicitur et
sacrificium / et oblacio ex eo / quod est
representacio veri sacrificii / et im-
molacionis / que facta est in ara crucis
/ cum se obtulit hostiam deo / tamen
cottidie tamen immolatur / in sacramento
/ non quod ibi de novo occidatur / sed quia
ibi commemoracio immolacionis / scilicet facte
nobis exponatur / et ita moueamur
in / ex recordacione passionis
christi / tanquam videamus dominum
iam in cruce / et hec similiter pro-
bat / auctoritate augustini super psalmum
20 / et in sequentibus prosequitur / et auctori-
tate / ambrosii super epistolam ad he-
breos 10 / deinde ibi / in statutum || hic magister
ostendit effectum huius sacramenti / et
in tendit / quod institutum est dua-
bus de causis / scilicet in augmentum
caritatis / et in medicinam cotti-
dianae infirmitatis / quod probat
per auctoritates / ambrosii / et augustini
qui dicunt / quod quia cottidie peccamus
et labimur cottidie pro nobis christus
in sacramento immolatur / et sequitur / si quod
est / utrum cottidie communicandum sit / secundum
dictum / augustini / cottidie accipe eucha-
ristiam / nec laudo / nec [illegible] vitu-
pero / omnibus tamen diebus com-
municandum hortor / et si non frequen-
ter / saltem ter in anno / scilicet diebus
sollemnibus / scilicet in pascha / in pen-
thecosten / et natali / in quibus et
in malibus impediatur / tunc eum
magis sumatur / de cuba et precepto
sed prius / et licet quibus saltem
non omnibus in mortali mordeatur
peccato / scilicet peccandi tamen de cetero
non habet voluntatem / salus fa-
ciat lacrimis / et accedat secu-
rus **Tredecima distinctio quarti**

Solet etiam queri. distinctio ii.

Superius magister determinavit de eukaristie sacramento. Hic determinat de ministris eius, et dividit in quatuor. Primo inquirit utrum peccatis consecrandi tollatur a ministro pro peccato. Secundo ostendit que requirantur in ministro ad hoc quod possit conficere hoc sacramentum, ibi Quecumque autem ministerium. Tertio ostendit a quibus sumi possit hoc sacramentum, ibi Illud etiam sane. Quarto epilogat, ibi De hoc celebrandi ministerio. Summa in 2. Primo inquirit utrum sacerdos malus possit consecrare. Secundo utrum precisus ab ecclesia, ibi Illi vero qui excommunicati. Primo intendit quod sacerdotes licet sint heretici et non sint in ecclesia quo ad vitam, dummodo sint in nomine et sacramento [?] ad hunc vero consecrant, quia hoc sacramentum non in merito consecrantis sed in verbo creatoris et virtutibus spiritus sancti, ideo quia nichil magis perficitur a bono nec aliquid minus a malo ministro. Istud satis patet per Augustinum in libro de corpore Christi et etiam per beatum Gregorium qui eandem sententiam dicit et Et magister dicit quod inter se nomine et sacramento sunt heretici et scismatici, quia si ipsum non sunt

consecrare est. Istud confirmat idem Ysidorus ethimologiarum libro vi in fine, ubi primo premittitur quod misterium ideo dicitur quia secretam et reconditam dispositionem habet, sed sacrificium dicitur quia sacrum factum, quia prece mistica consecratur pro nobis in memoriam dominice passionis, sed sacramentum est in aliqua celebracione, ut cum res ita fit ut aliquid sumatur(?) significari quod divina virtus secretius operatur. Unde sacramenta dicuntur a secretis seu sacris virtutibus et tunc presentia in sorte celebrantium pro ponitur in lectura, scilicet quod hoc sacramentum per eukaristie nec bonorum dispensatorum minus(?) amplietur nec malorum attenuatur, et hoc etiam de baptismate et confirmatione tenendum est, de medio. Illi vero. Hic magister intendit quod excommunicati et manifeste noti de heresi non possunt hoc sacramentum conficere, licet sint sacerdotes, quia in ipsa consecratione sacerdos non dicit offero sed offerimus, quia in persona ecclesie loquitur ut est. Et hoc probat per Augustinum dicentem quod missa dicitur eo quod celestis missus ad consecrandum et vivificandum corpus adveniat iuxta dictum sacerdotis dicentis: Iube hoc perferri per manus sancti angeli

Nota bene

Sed si sacerdos vsurpat sibi hoc ministerium non videtur quod deus angelum de celis mittat ad consecrandum eius oblacionem. tunc sacerdos per aspersionem et cetera quo miatis sit dictus malediccio benedictionibus vestris maledicam &c. 2 quos ergo hostia
benediccio est quod semper a deo fore maledictum tunc sua benediccione iniqua benedicta maledicti per
uale potius et ad in consilium re
digere vana vilissima comminatus
dei secundum sacerdotem quod magister hic non
tenet nec probatur est ad propositum
nec auctoritas angelus enim
sacris misteriis interesse credendus est non ut consecret quod hanc
potestatem non habet sed ut oraciones
sacerdotis et ipsius deo representet
secundum illud apocalipsis ascendit fumus
aromatum in conspectu dei de manu angeli quod sunt oraciones sanctorum
spectat ergo sacerdotis ut hic. i. secundum ta
per hec scilicet corpus misticum per manus
angeli i. ministerio angelorum perferantur in sublime altare i. in
celestem triumphantem ecclesiam plena
scriptura est dominus quia dominitas seu
trinitas ipsa dicitur sublime altare
secundum illud exodi 20 non ascendes ad
altare meum per gradus i. non fa-

ciasgradus in trinitate. vel etiam
per angelum intelligitur christus qui est
magni consilii angelus qui corpus
suum misticum coniungit deo patri
et ecclesie triumphanti et quod dicitur
in auctoritate augustini nunquam deus
mittit angelum de celo ad oblacionem
eius consecrandam intelligitur i. consecratam
deo reputandam ut accepta sit
in conspectu dei quantum ad illos
qui offerunt et quantum ad eos qui
sumunt licet sit deo accepta et
sibi non intelligi debet conspicua i.
eadem auctoritate augustini posita
et dictum apostoli quod dicit male
dicam benedictionibus vestris sic intelligitur sicut ad propositum augustini quod hostie
benediccio prius est a deo hec est sententia
sancti thome de medio. Sequitur autem
misterium. hic magister intendit
sic ad eius misterii complecionem
et sanctam formam ita ex ministerio
esse sacerdotem et in tunc ad
hoc est sed non credit recte de eo
ministerio tunc etiam non intendit
conficere et per quis non conficit et
contra hoc unum vult magister quod sacerdos
non conficiat. et scilicet aliquis tamen dicitur
quod non recte sentit de illo ministerio possit intendere non quidem
ut conficiat sed illud agat quod ab

aliis concilii / dum illud conficit / et
ita misterium impletur / et ¶ Deinde dicit
Illud etiam sciendum / Hic magister
intendit / quod corpus christi nunquam
sumitur a brutis animalibus / licet
quandoque / cum hoc appareat nobis / ut
si mus / de uoraret hostiam / et
¶ Deinde querit / quid ergo sumit mus
quod manducat / respondet / deus nouit
et ¶ Deinde dicit / De hoc cele-
sti misterio / Hic magister intendit
quod aliqui iam per heresiarchas / de hoc
sacramento / quod a catholicis fide-
libus sunt tenenda / et quibus contradicit
hereticus indicat / et pro ea / scilicet
gitur in decretalibus / quod sic patet / per hy-
larium libro 2o de trinitate / Aliqui
male interpretantur uerba scripture
/ et ita surgit heresis / non de scrip-
tura / sed de mala intelligentia
/ et / ut dicit augustinus / in libro de uti-
litate credendi / hereticus est qui gignit
uel sequitur / Nota hereticus
dicitur ab heresis grece / quod est electio
latine / et secundum electionem sunt communes bonis
et malis / Tamen hereticus non est qui doctorem
deserit / sed qui sua voluntate et propria
auctoritate accipit aliquam sumptam
sectam / qua patet et pertinaciter
defendit / siue ipse inuenit / siue
alius / Unde hereticus est qui dum e le-
gibus contemptu pertinax in ue-
tor erroris / aut alicui secta /

integra vel

Opiniones falsas / uel nouas / propter commodum
temporale / et maxime propter gloriam / et prin-
cipatum sui

tor / sicut de unitati / inuoluit ad
ursam / qua subiici Quartadecima 14°

Post hoc de peni- tentia agendum est

Distinctio 14 / Hic magister de tractatu
de baptismo / quod est sacramentum ingre-
dientium / et de confirmatione / et de
eucharistia / que sunt sacramenta progre-
dientium / ordinata ad perfectionem in
bono / hic de tractat de penitentia / que
ordinatur ad amotionem mali / quod pro-
uenit per actum progredientium / in ista
uita / et diuiditur in 2 / primo de tractat
de hiis / que pertinent ad essentiam sacramenti /
2o de tractat / quedam accidentia huius
sacramenti / que ei sunt tempore / et hic quidem
ibi / Concedendum est etiam / quod
tempore / prima in 3s / et primo de tractat
de hoc sacramento / 2o de eius misterio
ibi / hic queri solet / prima
in 2 / primo de tractat de penitentia quantum
2o descendit / ad eius partes / ibi
ibi / in perfectione aut penitentie / prima
in 2 / primo de tractat / quod sit de ratione
penitentie / 2o de integritate ipsius / ibi
ibi / Et sic de predictis aucto-
ritatibus / prima in 2 / primo facit
quod dictum est / 2o concludit erro-
rem quorundam addentium ad rationem
penitentie / ut quod non est de ratione ipsius
in hiis uerbis quedam et / Ad hoc
prima in 2 / primo ostendit ueritatem

penitencie / 2o in quirit quid sit ibi / baptismus
tamen est / primo intendit / quod sicut prius
processum / penitencia est 2a tabula / post
naufragium / penitencia enim tabula
est baptismus / ubi de ponitur vetus homo /
et in duitur novus / sed penitencia est 2a
/ qua per lapsi post baptismum reno=
vari valet / quia licet homo sepe pe=
niteat sed non baptizari etc. / de cons. di.

[B]aptismus

/ Antequam mortem
post diffinitionem penitencie / premittit in
quo genere sit / et etiam ostendit doc=
trina / que nos hortatur ad penitenciam
/ et intendit / quod baptismus est tamen sacra=
mentum / penitencia autem est sacramentum
/ et cum hoc virtutibus mentibus / quedam
enim est penitencia interior / et illa est
virtutibus mentibus / quedam exterior / et
illa est sacramentum / et utraque est
causa iustificationis / et salutis / sed
an dicitur exterior penitencia / sit sacramentum
quantum per causam investigabitur / et statim
subiungit doctrinam / hortantem nos
ad penitenciam / quia predicatio christi / in=
cepit a penitencia / Matthei 3o / et similiter pre=
dicatio christi / Matthei 4o / et subdit
quod penitencia dicitur a puniendo peccata
commissa / virtutibus autem penitencie / timore
concipitur / iuxta illud Ysaie
26 / a timore tuo domine concepimus
/ et peperimus spiritum salutis etc. / de

mente subiungit / diffinitionem penitencie
/ est autem penitencia / ut ait / Ambrosius / ma=
la preterita plangere / et plangen=
da ultra non committere etc. / Item
Gregorius / penitere / est ante acta peccata
deflere / et flenda non committere
ma quod sic deplorat / quedam peccata
/ ut committat alia / non agit vere
penitenciam / quia enim per desit / si quis lu=
xuriam deflerat / et adhuc
avaricie servit etc. / de cons. di. ibi

[H]ys verbis quidam

/ sic magister / excludit errorem / quo=
dam / addentium / ad verbum penitencie
perseverantiam usque in finem / et
concludit in 3 / primo ponit errorem
dictum habentes occasionem / ex premissa
dicta diffinitione / 2o ostendit eorum
confirmationem / per alias auctoritates
ibi / Quod etiam alibi / 3o ex=
cludit ipsum ibi / sed Ambrosius / primo
intendit / quod aliqui eliciunt ex
dictis verbis vere penitentem
non ultra posse peccare dam=
pnabiliter et quos post peracta dampnabiliter pe=
ccavit / penitencia vera non precessit
/ et hoc confirmat aliis auctorita=
tibus / dicit enim Ysidorus de su=
mo bono libro 2 capitulo 15 / irri=
sor est / et non penitens / qui adhuc
agit / quod penitet / talis enim non
tanquam humilis subditus / deum

posat | sed tanquam superbus
sub sannat | et est tanquam ca-
nis reversus ad vomitum | penitens
redieus ad peccatum | 1. pe
2o | ite aug | in amb | est penitentia
| qua sequens culpa contaminat
| ite gg | quod talis se pene contu-
ori subiciat | quia admissa plangit
| nec tamen deserit | ite amb
quis semel penitentiam agit in proposito | itera-
dum non putet | quod sicut unum baptismum
ita una penitentia est | deinde ibi
Sed ambrosius | hic magister | con-
cludit predictum errorem | quod amb
dicat | quod vera penitentia est cessare a
peccato | et magis compunctus | est re-
nunciasse errori | ideo dicit | magister
sic diffiniri potest | penitentia | est gratia | qua
commissa mala | cum emendationis
proposito | plangimus et odimus
et plangenda ulterius committere
nolumus | deinde ibi **Un-
de illa verba** | hic magister
respondet | ad auctoritates | primo
ad diffinitionem gregorii | que dicit | quod
penitere | est ante acta deflere
et flenda non committere | hoc enim intelligitur
eo tempore | quo deflet commissa | non
committit mala voluntate vel opere
flenda | et hoc aut quod videtur in ea
auctoritate sequentibus | ubi dicitur
| Ita qui sic alia plorat ut

Secundum hoc etiam dicit | aug |
in enchiridion xxii capitulo | ubi vult | quod
non est credendum | elemosinis posse
redimi peccata | sed tamen | quod ma-
neat in crimine eadem perpetrandi | et
hoc idem in multis | pig pp | sed quod qui
ita commissa plangit | ut plangenda
non velit committere | et non negli-
gat | satis facere | ille vere penitet
| et si post ea | ex infirmitate pec-
caverit | non tamen ista est vera penitentia |
sed quia sic commissa plangit | ut non
desperat committere plangenda |
voluntate vel opere | verior est
et non penitens | et qui post lacri-
mas repetit | quia deflevit | non
habet mundicia sufficientem ad
salutem | deinde respondet ad illa
auctoritate | augustini | in ambrosius est
penitentia | qua ~~sequens~~ sequens culpa
contaminat | vita eterna | que soli perse-
veranti datur | Sed tamen iterum de peccato
semper agitur penitentia | tunc penitentia prece-
dens et opera bona reviviscunt
| saltem illa | que fiebat ex caritate
| quia cum sine caritate fiunt | si fuerint
mortua | et ergo non possunt reviviscere
| et ita etiam intelligende sunt alie
auctoritates | cum dicit nichil prodesse
sunt lamenta etc. | et item nichil valet
etc. | quod quo semper peccatum | dimissa peccata
redeunt | vel quod in ingratitudinem | ita

||| sic enim intelligitur | quod pro ea non consequitur
mercedem quam haberet | si peccatum non sucederet
| isto

rez constituitur / ac si deleta redi-
ret / et eodem modo intelligendum
est dictum aliud / augustinus / cum dicat
penitentia est vindicta dolentis / semper
in se puniens quod dolet admis-
sise / ergo ubi finitur dolor / ibi
deficiat penitentia / et per quibus michil
relinquitur de venia / non quod dominus
dixit / Jo 8 / vade amplius noli
peccare / non dixit / non peccabis
sed nec voluntas in te peccandi
oriatur / quo autem hoc servari poterit
nisi dolor in penitentia continue custo-
diatur / semper igitur homo doleat de peccatis
et de dolore gaudeat / et non semper
doluisse doleat / Cum enim in dicta
auctoritate / augustinus / dicat penitentia est
vindicta / semper puniens etc / in textu
de penitentia per scriptorum / quod continuat eam
usque ad finem vite / et tunc ibidem
dicitur / si penitentia finitur / nichil relin-
quitur de venia / probatur / quia alias preterita
peccata replicantur / alias ita rez consti-
tuitur sicut ante / et hoc declarat
de suo manu misso / quod semper offen-
sam in servitute revocatur / etc / de-
inde ibi **Illud autem quod am-
brosius ait** / hic magister po-
suit auctoritatem / ambrosius / et primo
facit hoc / 2o ponit auctoritatem
et exponit eam / quod penitentia possit iterari
ibi / Quod vero penitentia / primo dicit

quod cum / ambrosius / dicat reperiuntur etc / et
sicut unum baptisma / ita et una penitentia
in te dicitur est / non secundum generalem
sed secundum specialem morem / quia ecclesie
de penitentia sollempni / quod apud ecclesi-
am semel celebrata non iteratur /
talis enim penitentia / et ibidem / ambrosius
autem sit quod contingit in fine / et ali-
cuius per criminibus concedibus / quod non est
iteranda propter reverenciam sacramenti / et ne
vilescat / et contemptibilis fiat
hominibus / et hoc idem innuit / augustinus
ad macedonium epistola 36 / et hic
subiungit / si ecclesia post talem penitentiam
corruptis se laqueis iniquitatis ob-
stringit / quis audeat dicere / deus
quare / Quia iterum parcis etc / similiter
sic genere super leviticum / si nos
in veniat aliqua culpa morta-
lis / quod non in crimine mortali / scilicet
blasphemia fidei consistit / illa
semper reparari potest / quod generalis quod propter
in crimina / semper penitentiam recipiunt / sed de
criminalibus criminibus / tamen semel conceditur
penitencie locus / et magister / dicat / quod
generalia dicit venialia / et forte quedam
mortalia / numquam generalia sunt de criminosi-
bus si iterentur / iteratur bene penitentia
sed non sollempnis / quod tamen in quibus-
dam ecclesiis non fuerat etc / et sacer-
dos sicut tho / quod culpa mortalis
videlicet tollit gratiam / semper causa est

vita aucte/ tn quedaz est magis
gnuibus/ et mi^{us} gniuo^{sus}/ q^{da}z est
specialit^{er} qt voc^{a}z ut puerum/ q^{u}e
daz gtra na^{ta}z ut sodomia/ q^{da}z
aut est ewe/ qt^{re} dig^{n}u est acu=
satoe in iudicio/ quedaz est bl=
asphemia/ q est i posito aliq^{d}
falsu in deu/ vl ci s^{i}b trahendo
q in est/ vl ci attribuendo q no
in est/ Iste tu dicat^{ur} q tn in q=
busdaz casibus no fuiat/ in tedu
est s^{e}/ s^{i}cut^{i}o/ de pnia publica
s^{e} sollepnibus/ ut q^{d}am dicunt
nu^{n}qua iterat^{ur}/ Deinde ibi

Quod vera penitencia

Hic mgr/ pbat auctoritatibus
et exeplis/ pnam iterari posse/
dicit enim/ augg i libro de vra
et fsa pnia gtra q^{o}sdaz hete=
ros/ dicentes/ tm s^{e}l post bpm
pniaz utilez/ q pbant/ q^{d} s^{e}
dus ff peccatibus subuicit/
dando eis graz/ ingit est in
citator ad malu/ ymo et ei
placet/ et quis etia/ no ff
peccacet/ s^{i} ff redire posset/ Hec
et r^{ur} impso pctoz/ in=citatio ad
pctm/ s^{e}/ augg/ gtra eos dicit
ipi sapiut/ plus qua o^{p}z/ et
no sobrie/ et loquit^{ur} iuxta
modu loq^{n}di apli/ ro 12/ gsat
enim ei multa pcta displice^{n}t/ q

ff pso est/ ea de sorte/ Item
ad macedoniu/ m epa 36
dicit/ quaius in ecca/ locus pe=
nitetie illis no gcedat^{ur} illis/ q^{ui}
post pacta pniaz/ silia al^{iq}u gni=
ora gmittunt/ deq tn se eos sic
paticiat/ no oblniuscat^{ur}/ io si
aliquis eoz a nobis querat
an q^{d} sit sibi ad vita/ si penite=
do se affligat/ et pcta desfleuit/
et opa vite gplevit/ quis nrm
ita depipit/ et illi dicat/ michil
tibi pderit/ vade fere
suavit^{er} reliq vite/ auctat deq
ta immane/ sacrilegaz q^{ue} deme=
ntiaz q^{d}/ Item pz pulis gclo/ p
Ioh Crisost^{om} de repacoe lapp
ubi dicat/ q si q^{u}o ad sumu p
ueniat maloz/ et inde gurti
velit/ deus eu libent^{er} suscipit
si no pt oez satis suacdi ordie
exple/ q^{d} titulacuiz tn breui
tpe gesta/ no respuit pniaz q^{d}
Ite pbatur h^{o}c exeplis/ q^{d} dauid
p pniaz/ venia gseruti/ de ad
ulterio sl et homicidio/ 2° regu
11/ pq ea gtut peccauit/ in enu=
mera^{ce} de ppli/ 2° regu ultio/ et in
du anglo/ pcuc^{te} plebe/ se ob=
tulit/ dicens/ ego q^{ui} ipte q^{d} fecit
fiat man^{us} i me/ sciat diguq
indicatu est/ nec miru cum

moysës / offendo sed per plebis
errore / peccata diluerit / xxxii.
Dubitatur / quo pena sit 2a ta
bula / dicit Bon[aventura] / quod mare est
magis ille / ut in psal[m]o / Hoc mare
magnum etc. / navis per quam tran
sit sup undas / fluctus maris
est gratia sancti spiritus / tale est enim
que incta est glutio caritatis
naufragium vero fuit corruptio et
fractio in ada / et fractio omnes
filii eius iactati sunt sup undas
huius maris / per concupiscentiam et pe
na / et naufragio primo liberatur
homo per baptismum / quod restituit innocen
tiam et gratiam perditam / ideo est
prima tabula / et quia frequenter
plures relinquit gratiam baptismalem /
et illa tabula / per quam liberatur
homo ideo indiget alia / que est pe
nitentia / et utraque dicitur tabula
/ quia sufficit ne quis periclitetur
per culpam / non tamen ita potest in tuto
/ sicud erat primum homo. 14. d[istinctio].

Actus ut de predictis

d[istinctio] 14 / Sub[sequenter] magister / de habitu
de pena / quantum ad sui virtu
te / ones quod sit 2m vacua sua rote /
et removet errores / quorundam /
qui ad racionem pene volebant

addere futuram perseveranciam /
hic de tractat de ea / quantum ad
sui integritatem / removet errorem
ponencium unum peccatum dolere
per penam / prima aa / quod est quod in te
gritate pene / et dicitur in 2 primo
soluit vocis errorem in ducendo /
2o improbat errorem ibi / satis
arbitror / prima in 2 / quod predicti
errores duos habuit mo
dos positionis / in prima ita
parte reprobat vocis corum qui dice
bant quod prima / de uno peccato
possit agi fructuose pene aa /
et hoc simpliciter / secundo illorum qui po
nebant / quod hoc non erat fru
ctuosum / quantum ad prius / sed
quantum ad futurum / cum de peccatis
aliis / primum agetur / dubium /
datur tamen videtur / prima in 2 primo
concludit probationes eorum q
quod auctoritatibus canonis
procedebat / 2o probationes
ex auctoritatibus sanctorum supplectas /
de aliis quodque / prima in 2 primo
primittit oppositionem suam probat
ve / 2o soluit / ibi de hiis vero
etc. / Opinio fuit ista / quod quis po
ssit vere penitere / de uno peccato
et quod postea veniam / in alio / ita
quod talis pena sufficiat pro

illo peccato sine tamen pena alicuius peccati quod patet per illud naum primo non iudicabit deus bis in idipsum iuxta aliam translationem non consurget duplex tribulatio sed quo ad quis confitetur de uno peccato tacito alio et quod placuit de illo satisfactionem iniunctam sibi non est de isto peccato amplius iudicandus ut patet Secundum magister quod dicta auctoritas prophete intelligitur de hiis quorum pena temporali emendatur et sciendum est virtuosi quod vero inter penas temporales sunt diuiciones et de tiores ut probatur ab de quo tertio responsionibus eterna qui fuit illa responsio patet quod dicitur Augustinus super illud deut. 32 ignis succensus est in furore meo et vnde quinque modis flagella contingunt primo ut iusti per patientiam augeantur merita ut iob de quo iob primo secundo ad custodiam virtutum ne superbia eos temptet 2a cor. 12o de paulo tertio ad corrigendam peccata ut maria soror de lepra numeri 12o quarto ad dei gloriam ut ceco nato quinto quo quasi ad inicium pene quatenus hic videatur quid in inferno sequatur secundum illud Iere. 17o dupplici contere contere illos ut herodi actuum

12o et de deserto super eandem loquitur propheta naum dicit quod deus genus humanum diluvio genesis 7o sodomitas genesis 19 egyptios mari exodo 14 israelitas in heremo numeri 16 datan et abiron qui viui descenderunt in infernum cum tota substantia sua sed ignis consumpsit a domino interfecit ducentos 50 viros qui offerebant incensum cum chore et de [redacted] ecca patet ibidem 14o qui illa in eandem multitudinem vastabat in deserto qui murmurabant contra moysen et aaron dicentes vos interfecistis populum domini Si ergo deus ideo temporaliter pro peccatis punisse nec in eternum puniret ergo non iudicat deus bis in idipsum ut patet Secundum magister quod secundo modo dicendum est de hiis qui inter flagella primum egerunt tradentes in deum sacrificiorum qui autem per flagella non corriguntur post eternaliter puniuntur ut patet per ieronimum ibidem vbi in te[redacted] quod sic deus stat inequales omni rege et supplicio et ideo per temporalem penam non potest prevenire summa iudicis sed magnum peccatum ... magnis

et diuitiis creatoribus / s leuis
culpa / punit supplicio / q pense
et io q ipsi rite male dixe cat
leuitici 24 / et q in sabbato li=
gna collegat / nu 15 / tpali mo=
te no eternali puniebant / c / 18 / de
inde / i / Alias eciam ex aucc
toritates / hic mgr / ondit
ꝓbatoes eoz / qs in ducebat
ex auctoritatibus scoz / et primo
facit hoc / 2o soluit / i / Hijs vi=
deri pt / Prima auctoritas est
greg super ezechi / dicentis deus
pluit super vna ciuitate / et no
super alia / et eande ciuitate
ex pte ꝯpluit / et ex pte ar=
ridaz relinquit / ita q daz / a qua
vicia re secat / et in aliis gut
ꝑdurat / aliquis eni ꝓximu
odit / et tn ab aliis vicijs se
corrigit / 2a auctoritas / est / ambr
dicentis / q prima ꝯsolatio est
/ q no obliuiscat misereri deus /
2a vo est p puniciez / vbi et
si de sit fides / pena satis fa=
cit et releuat / ite ꝓbant
roc / q si a quibus ꝯfite vnu
pctm / alio tacito / et satisfa=
tioz a sacerdote i iunctaz / eo
ꝑleuit / tande qz ꝯfiteri ꝯfi=
tea peccatu / prius tacitu

tu q de nouo ei prima ꝑ vtiqz
i iungat / ecia eni illis dixit in
ponit primaz ꝑ eo / ergo prior satis=
factio ꝯdigna fuit / vn et pctm
deletu fuit / deinde / i / Hijs
respondere pt / hic mgr
rndet et primo ad auctoritate
greg / cu dicit pluit deus et
/ q hoc no est referendu / ad ciuitas
venia / s ad opus ꝯ tiorib / de
scoz / et io pluuia illa / qua
vna pars ciuitatis ꝯpluit / vo
cat ꝯpunctio / qua ab ope pti
rusticant / qz eo fonte diuine gre
id / in stillat cordi / ut tel sic
paulati ad pniaz veniat / vel
conuiq puniat / q aut pluuia
talis / ad reatu / in dulgencioz
re fri no possit ꝓbat / qz si
ipm in maz / q quis ꝓximo suo
no miserit / peta dimissa re=
plicat ad pena / ut pz / mt 18o
multo magis / q no du dimissa
sut / ipm frem odiu / ad pena
re suai ꝓbant / eciam ut / aug
dicit / ille / q est arbiter / sue vo=
luntatis / no pt in eccia no=
ua vita / in pcitat cu / vetis
vite / quo grg ad nouitate in=
dulgencie puciat / q vetustate
odij no de posuit / c / 19 / deinde / i
Illud eciam / hic mr / rndet

ad auctoritatem / amb / dicitur / si
fides desit / pena satis facit
/ quia licet non in toto / de fide qua
creditur in deum / sed de gracia de-
licti / est enim aliquando peccatum in homine
/ qui non habuit graciam / ut dicit apostolus
per carnem suam / nichil micchi
conscius sum / sed non in hoc iustificatus
sum / sic ergo aliquis punitur pro peccato
/ quod non est confessus / et tamen paciens
fert penam / cogitabis sic forte
habere peccatum / quod non in toto / talis
pena / satisfacit / et relevat peccatum
de modo suo / **Adhuc autem quia**
abicit / hic magister / solvit racionem
eorum / et intendit / quod in illo casu / in
quo quis reservat unum peccatum / tunc
penitencia quam agit pro aliis peccatis / non
est fructuosa / nec est vera satis-
factio / et ideo si aliquis confessus / peccatum
tacitum fuerit confessoribus / de ultimo
est ei satisfactio imposita / quia de peccato
non satisfecit condigne / quia ut ait
augustinus de ecclesiasticis dogmatibus
capitulo 22° / satisfactio penitencie est
peccatorum causas excidere / nec sug-
gestionibus earum aditum indulgere /
Item / augustinus enchiridion capitulo 49 / dicit / quod
qui scelerate vivunt / et elemosi-
nas frequentant / frustra sibi ble-
andiuntur / in hoc / quod dominus ait luce
xi / date elemosinam / et omnia munda

sunt vobis / ipsi enim / non intelligunt
/ qua late hoc pateat / multa enim
sunt elemosinarum genera quibus iuvamur
ut dicit / augustinus ibidem / capitulo 40 / et ut
dicit autem capitulo 45 / non solum dat
elemosinam / qui dat esurienti cibum
et huiusmodi qui dat veniam peccatori / et qui emen-
dat alium / vel quia / dat ei potestatem verberis
vel disciplina / vel qui orat pro aliis
/ vel qui dimittit / quod tenetur / quia quibus
in eo peccavit / et illa est maior
elemosina / ut dicit / augustinus ibidem capitulo
41° / et / ut ibidem dicit / capitulo 60
qui vult ordinate elemosinam dare / debet
ipsi primum dare / est enim elemosina opus
misericordie / et ergo verissime dictum / est ecclesiastici
30 / miserere anime tue placens / deo /
qui enim diligit iniquitatem / odit
animam suam / et non est misericors
ei / sed crudelis / diligendo enim eam
secundum seculum / odit eam secundum deum / si ergo vult
ei dare elemosinam / per quam sit munda
/ odit eam / secundum seculum / et diligit eam
secundum deum / tali namque elemosina / mundatur
interiora / ad quod hortabatur christus ut
matthei 23 / mundate que intus sunt / quia im-
mundis nichil est mundum / ut ait
apostolus ad titum 2° / inmundi enim
sunt omnes / quas non mundat fides
/ qua creditur in christum / de qua scriptum est
/ actuum xv / mundans fide corda eorum
et [redacted] subdit ibidem / set ne
operibus elemosinarum / quas fecit / de fructu

bus tunc vero spiritualiter prius vi / dixit
hoc oportuit facere / i. iudicium et
caritatem / et illa non omittere / i.
elemosinas / fructum decimarum / et quod
hoc infert magister / quod nichil prodest
ieiunare et orare / et alia bona
opera agere in mentis ... / a peccato
deinde dicit / **Quibusdam tamen**
desseruit hic magister [illegible] ponens
aliquas partes / et primo ponit ea / ...
sibus probationibus / 2o solvit i. ...
hec dicta / Unde ponit quod stat in tempore /
quod in tamen ... quod ... peccato / satisfactio talis
non est fructuosa / et quia dum talis
perseverat in alio peccato / sed tunc incipiet
esse fructuosa / cum aliquis peccata
peccavit / et tunc precedens satisfactio
vivificatur / quia prius fuit mortua /
sic corpus ... ficte / tunc vero cum
ficto per penitentiam a mente recedit /
et hoc confirmat primo per augustinum
de vera et falsa penitentia capitulo quod /
ubi dicit / quod cum quis in homine de-
struit mala tunc etiam reminat [remunat]
opera bona / 2o per ysidorum super aggeum
dicentem / si cum videas inter multa
peccata / quod quis faciat aliqua opera iusta
non est tamen iniustus deus / ut propter multa
mala obliviscatur paucorum bo-
norum etc. / deinde dicit / **Sed hec**
dicta / hic ostendit magister / dicens
primo sic / quod hec dicta in textu ...

de illo quod in caritate / a quo tempore
facit opera bona / et alio tempore pec-
cat / non quasi eo tempore / peccata facit
et bona opera / sed diversis temporibus
/ et ita etiam loquitur apostolus ad he-
breos 6o / ... fundamentum
penitentie / ab operibus mortuis / ubi opera
mortua vocat opera bona / que per
sequens peccatum erant mortua / et iterum
per penitentiam reviviscunt etc. / 2o in textu
possunt de operibus bonis / que ab aliquo
fiunt cum malo est / talia enim licet
non proficiat ad vitam eternam / valent tamen
ad tollerabilius iudicium in iudicio su-
plicium sentiendum / sic augustinus / declarat
de 1o / quod sine caritate / inter multas
persecutiones in fide perseverat / sicut quis
... non ... / et quod hoc ultra
infert magister / quod sicut per ezechielem 18o
Si autem se iustus ... a iusticia sua
/ et fecerit iniquitatem / omnes iusticie
eius non recordabuntur / super quo dicit
glossa / cum mala committunt / sine ea
ad memoriam ... bona re-
vocantur / quod in textu ... est / quod non pro-
ficiunt ad vitam / ad quam proficerent
si peccatum non fuisset sed servitur
proficiunt tamen ad minorem penam se-
quendam etc. / deinde dicit / **Gratius ex**
vitatur / improbat dictum errorem
et ponit concludit veritatem / quod sit ...
... et vera penitentia / 2o principa-
... / quod non possit agi
penitentia vera / de uno peccato / alio tamen

resuato / probat / aug. de va et
fea pma / cao 8o / primo p illud
mt 12 / q obpus fil mutu et sur=
du liberauit / a demone / secudo
nos / nunquam sanauit / nisi de oibus
scilicet ab habete septe demonia
expulit / no solu unu / nec solu
sex / vno resuato / sed septe / ut dia
xima fil elicieda docet / scde ci=
ciens legione demonu / ab alio /
luc 8 / et mt 4 / ulterius reliqui / om=
denus / q de oibus petis / oz pemte
scde / nunquam duos aliquem sanauit
q no tu liberauit / totu em hoie
sanauit / i sabbato / luc 13 / tertia
quo ad corpus qua ad aiaz / m=
ditas / pemtete / fil debe dole
de oi crime / sicut oi crimo po / dubi
est i inuig / sed go vno crime res=
uato / de alio quis recipere veiaz
/ tuc sine amore dei / q consequetur ve=
ma / sine quo tu nemo vnquam
i venit graz / scde quedaz i pietas
in fidelitatis est / ab illo q i iustus
et iustitia est / dimidia sperare
venia / scde tuc sine vera pma
tibi inveniet graz / vera em pma
/ ad hoi puritate / tota deducet
/ ita ut que pemtes / ac si sordis
post puu fecatoz hoi q traxerat /
abluit / sicut lacrimis mentis
/ sed tu patis duriq z / cuiq mentis
dolore oculi / no decerunt / et sciat
se culpabilit durius q de flet dam=
pna tpalia vel morte amici / et do=
lore lacrimis no emisit / qsimt / gre
sed scde hoi / sed q trigat de fletibus lac=
max quotiens / go de fletu doloris
/ ut si hoi mag doleret de pto / qua
de dampno tpali / qcludit go / aug
go hys / q go pemtet / dio pei
teat / pz hoc etia ide / p aug in
in sermone de pma / sibi i nuit / q
si ad hoc faciat mala / q scripsi no ca
ue peccatis / hoc de etia / pz p hi
nonem eiu qmq / q hoc go pmit sati
manifeste / demonstra / **Tercio pma**
tis / includit veritatem /
scilicet / sit va et sufficiens pma / et i
tendit / q illa est va pma / q affi
cit seu adducat odiu qmissi i
gmisis / et etia qmittedi / ac de s
decio sentis faciedi / illa em pecatum
abolet / et scelus corrigit et ideo
licz iudas pemtuisse legatur
mt 27 / no tu venia assecutus
est / q crime no corrigit / unde ciso
sup id mt 27o / retulit 30 arge=
teos etc / melius fecisset inde c=
gisse pma / sed qua scelus corrige
no potuit sed / sedit / sed sr peccat
i frustra / ut no valeat emedare
q peccauit / dumo tu cessat / sit
ei dimitti / sed si no cessat / sed ma
lis opibus / ymo potius addit
malu malo / tuc frustra sonit

penitenciam in ore / cum malicia maneat in corde / et ope / et ideo de cordiat. Et oracio eius fiat in peccatum / ut non solum emendare nequiet / predictis nephas sed quasi in homicidii scelus / addidit. Et subdit exponendo id quod dixit / ut emendare non valeat / quod peccavit / hoc enim uo sic est intelligendum / quod ad emendacionem illius / quod quis peccat sufficiat / uel etiam semper requisita rei dempte recompensacio / sed sufficit et requirit delicti exhortacio / et ab homicidio / cum desiderio satisfaciendi / quia enim aliquis demit alicui / ut iuste id quod ei restituere non valet / ut oculum uel vitam et huiusmodi / et tamen si vere penitet peccati / cum desiderio satisfaciendi / habet veniam / nullus tamen credat se consequi veniam / nisi restituat ablatum / si reddere potest / quamdiu enim ablatum non redditur si reddi potest / non penitencia agitur sed fingitur etc. 16. 8o.

Imperfectione autem comme- / diuus Augustinus / determinat de penitencia generaliter / hic distinguit partes eius / Et primo facit hoc / secundo movet quasdam questiones circa comparacionem earundem ad invicem / Distinctio 17 / Ubi dicitur quo autem. Primo dicit quod in 2a primo distinguit partes quasi principales integrantes / scilicet contricionem / confessione et satisfactione / secundo distinguit partes / quasi subiectas

ibi / Predicitur vero adiciendum est / Primus facit quod dictum est / secundo docet modum penitendi / si partes penitencie / ibi / ideo discretio penitenti etc. Primo intendit quod ad perfectam penitenciam tria sunt necessaria / scilicet compunctio cordis / confessio oris / satisfactio operis / hoc patet primo per Joh. Crisostomum / qui dicit / sicut tribus modis deum offendimus / scilicet corde / ore / et manu / ita tribus modis satisfaciamus etc. / Item patet hoc per Augustinum / in sermone domini in monte / qui dicit / quod tres sunt differencie peccati / in corde / in facto / in consuetudine / Unde dominus legitur tria genera mortuorum suscitasse / scilicet in domo / Matthei 9o / et Luce 8 / de filia Jayri / et illi morti correspondet peccatum in corde / 4o consuetudo / libi in 2a / Et portam / Luce 10 / de filio vidue / Illi correspondet peccatum / quod iam prodit in factum / Tercium Lazarum in sepulchro fetentem / Iohannis XI / cui correspondet peccatum male consuetudinis / quo grauatur primum animus / ut etiam iam armat quis ad defendendum errorem suum / et hoc etiam vocat peccatum in verbo / non solum ut quis peccet verbo / sed verbo peccatum defendat / Compunctio cordis commendatur / Joel 2o / scindite corda vestra / et non vestimenta vestra / confessio oris / Ysaias / iustus in principio accusator est sui / et impsum effundite coram ipso corda vestra / et Iacobi V / Confitemini alterutrum

peccata vestra | Et satisfaccio secundum
apostolum Mathei 3° | facite fructus dig-
nos penitencie etc. | Deinde ibi

Deo districto et cetera

Hic magister ostendit modum peni-
tendi Et primo ostendit modum
digne penitencie | 2° facte peni-
tencie | ibi | Et sicut sunt digni
fructus | prima in 3 | Primo ex verbis
Augustini | assignat modum pe-
nitendi | quantum ad contricione(m)
cordis | 2° quantum ad confessi-
onem oris | ibi | Caveat ne duc-
tus verecundia | 3° quantum
ad satisfactionem operis | ibi | Peniteat
at ne ipsa eciam etc. | Intendit
Augustinus in libro de vera et falsa
penitencia capitulo 4° dicens quod de
modo penitendi | scilicet ut peccatum
consideret cum circumstanciis perti-
nentibus modum quem tangit in
auctoritate posita in littera | consi-
deret eciam cuius etatis fuit | cuius
sapiencie et ordinis | consideret
eciam quanta virtute ipsum
caruit | et omnia defleat | revol-
vens illud Jacobi 2° | qui autem
offenderit in uno | factus
est omnium reus | quod primo intelli-
gitur de illo | qui plus plenus
virtutibus | postea peccat | tunc
enim | omnium reus efficitur | quia
de omnibus ingratus existit | et
eo fit culpabilior | quo deo fuit
acceptior | Et ideo adam plus
peccavit genesis 3° | quia omni
bono habundavit | et secundo intelligitur
| quod offenderit in uno factus
est omnium reus | quod omnibus virtutibus
evacuatur per unum vicium | defle-
at ergo peccator omnia | et puniat

se penitus in arbitrio sacerdotis
| ut paratus sit facere | omnia eo iubente
pro recipienda vita anime | que facit
pro vitanda corporis morte | et
antequam offerat spiritualia | prius o-
fferat mentem suam | quia respexit
enim dominus ad abel | et ad munera
eius genesis 4° | prius dicit ad abel
quam ad munera eius | Deinde ibi
| Caveat ne ex verecundia con-
fessorem dividat etc. | Deinde pe-
niteat ne ad corpus domini
accedat | nisi prius peccata defleat
| et in bona consciencia se con-
fortet | eciam a ludis et spec-
taculis huius seculi se prohibeat
| tales sunt digni fructus penitencie
| et infra dicit Augustinus | quod non
omnes digni fructus | sunt digni
fructus penitencie | quod in eis
que maior cumulus est | non
enim sufficiunt gravius delinque-
ntibus | que sufficiunt parum vel mi-
nus peccantibus etc. | Deinde ibi
Et sicut | Intendit quod sicut le-
ctio est scriptum | falsa est penite-
ntia | que non secundum auctoritatem sanctorum
pro criminibus imponitur | et ideo non
agit penitenciam | nisi illud
propter quod penitendum est | deus
desperat | qui ergo est in statu
vel officio | quod sine peccato ex-
erceri non potest | veram peni-
tenciam non agit | nisi offi-
cium deserat | non tamen ideo
debet desperare | sed faciat quod
bonum potest | ut deus cor eius
illustret etc. | Deinde ibi | Ut re-
dicibus vero | distinguit alias partes
penitencie | quas subiectivas
Et primo facit hoc | 2° prosequitur

dicebat: eciam ibi de penitencia veni
alium que habet specialem dubita
cionem ibi. Hec eciam pro venia
libus premo intendit quod secundum secundum
augustinum in epla est penitencia vna
de peccatis ante baptismum sicut dixit
petrus actuum 2o agite penitenciam
et baptizetur vnusquisque vestrum
et ab illa paruuli sunt immunes
alia est penitencia quod post ba
ptismum homines peccauerunt vel ex
gratia inmerant et tamen post
ea deflenda peccata prius et quasi
resiliunt. tercia est peniten
cia de peccatis venialibus nisi
peccatores fuerimus dicentes dimit
te nobis debita nostra et cetera. Augustinus
sexto et licet illa peccata sint leuia
tamen si non contemnimus de eis
agit penitenciam et collecta fu
erunt opprimunt nos sicut vnum
magnum peccatum sicut declarat
de multis guttis quibus collec
tis nauis submergitur ut deni
de ibi. Hec eciam pro venie
malibus hic intendit quod secundum Augu
stinum in euch. capitulo 40 quod oratio
diurna delet peccata venialia
delet eciam mortalia quibus
vero peni[illegible] in melius
conuictat ut sicut veraciter
dicit: di. no. de. ita veraciter
dicat sicut et nos di. de nob. tunc
enim magnam facit elemosinam qui
ignoscit petentibus veniam.
Vnde ad delenda venialia sufficit
oracio diurna cum aliquo ieiunio
et elemosina. Per se contricione et
addita confessione sufficit facul
tas [illegible] ad deletionem mor
talium vltra hec requiritur satisfa
cio quod dolor penitencie et
humilis gemitus. Capituli decre-

dis satisfaccio et capitulum elemo
sinis ut. Decima septima d.

Hic oritur questio multiplex

Magister prius distinxit premit
tens hic mouet questionem que est
de illis partibus Et deinde circa
premo mouet causam. 2o prosequitur
causam. Sicut enim quod. et 2a di
uiditur 3b premo prosequitur pro
ui[...] 2o ibi. Nam 2a
quoque aliud 3o 2a ibi. Nunc
adhuc prima in 3b premo pone
raciones ad partem dicta 2o
ad negatiuam ibi. Quod qui ne
gant. 3o dicitur veritatem ibi
quid ergo sup his ut. premo quod
vere peccatum pro sola contricione
aliquid dimittatur absque confessione
et satisfaccione. 2o quia aliquando
confessio soli deo confitendum. 3o
quia confessio layco fideli facta va
leat ut. de prima que dicit
aliqui sine confessione oris et satis
faccione operis neminem mundari
a peccato. Sed ipsi loquuntur illa facta
alii dicunt quod per solam contricionem
cordis peccatum dimitti si tamen
propositum habeat confitendi. Vnde
propheta dixi ps. 31. ad id: confes
sus me domino et tu re. i. pietatis
pecti quod proponens reasso dedi
dixi i. apud me deliberaui
confitebor et tu re. magna
pietas dei quod ad solam promi
ssionem peccatum dimittitur. Voto
enim pro opere iudicatur. et
hoc intelligendum et tam in bonis
quam in malis. quando est
votum plenum ita quod non recedat
dat ab executione nisi impotencia nisi
Vnde ibi dicit verum est in operibus
contrarium quando ad meritum

substanciale, non quantum ad actuale
exemplum / uel etiam tenet in
operibus satisfactoriis etc. Idem quis
plangit / qui dicit, non dicam
penitentiam se penitet et se penitu-
isse / et deliberat penitere etc. Item
sap. / deus scit quod. Item Ecclesiastici
liber 18 / quacumque hora peccator quod
sub ingemuerit / uita uiuet et non
morietur etc. Item leprosi / antequam
se ostenderent sacer-
dotibus / mundati sunt Luce 17. Ipse
lapsus autem antequam confiteretur fecerat
justificatus est. / Johannes 21 / nemo
enim confiteri potest nisi justi-
ficatus gratia / quia a mortuo
uelut qui non est perit confessio
Ecclesiastici 17. In oppositum arguitur

Quod qui negat
heretice dicitur capitulo quarto

aliud primo Ysaie 43o / dic iniqui-
tates tuas / ut iustificeris
/ et alia translatio habet narra
si quid habes / ut iustifi-
ceris etc. Item Ambrosius in li-
bro de paradiso / dicit / nemo po-
test iustificari a peccato / nisi
fuerit peccatum ante confessus /
et ibidem / non meretur iustifi-
cari / qui in uita sua non uult
peccatum confiteri etc. Item Joh.
Cris. / hoc idem innuit unde etc.
Sumitur / Augustinus in libro de penitentia
dicit agite penitentiam / qualis
agitur in ecclesia / et nemo dicat
ego ago penitentiam occulte
/ apud deum / et deus nouit / qui
in corde ignoscit / quia sine causa dic-
tum est / que solueritis in terra soluta
erunt in celo / Math. 16 etc. Item
Job 31 / Si erubui in confessione
mea peccata mea confiteri / et
uita templares habent / si abscon-

deus ut homo peccata mea / et ad
idem inducit / Ambrosius in libro
de paradiso / et similiter Augustinus super
illud Luce publicani, non ab sede
at uita conscientia. Item Lectio super
Math. ... Deinde
ibi ... Augustinus
debeat ...
Et intendit / quod proposito confitendi
dis peccatum / dimittit peccatum / quo
ad culpam / et etiam mortem de-
bitam. Illud autem / quod Augustinus dicit
nullius animi ueniam gratia
ore pene quod qualibet soluit
penam / etiam minorem / qua
debeat / ad interiorem penam
referri potest / uel tamen illud
qua tamen alia adducta proposito
sunt parte / intelligenda sunt de
pena extra / et referenda sunt
ad contempnentes uel negli-
gentes confessorem et satisfactionem
... cum hoc uera peniten-
tia nullus / nisi uera confessio
et satisfactio habeat etc. De-
inde / Adam xiii quorum dicitur Ysa-
iam ... nisi ... primo ...
... dicitur uera ...
... debeat ... Deus quod ...
... Opus sunt ista / quod non est
quod aliquis confiteatur
sed soli deo / iuxta illud Dauid
dixi confitebor etc. Item Am-
brosius super Lucam capitulo 23
dicit de petro / inuenio quod
fleuit / satisfactionem autem eius
non lego / lauat lacrime delictum
/ quod uoce pudor est confiteri /
... etiam dicit maximus Episcopus
Item / Crisostomus super epistolam ad
hebreos / dicit confiteri peccata

apud verum iudicem / ne occultes
delicta tua penitencia / non ligwa /
ait Idem super Matheum / non dico ut
confitearis peccata tua / sive sus
dicito deo / qui curat ea / hec ille
Quantum ad primum / qui dicit quod lacri-
mis vere contricionis restinguntur eterni
ignis incendia / et infra dicit
facilius deus placabitur / qui aut
propriis confessionibus crimen prodit
aut aliis nescientibus ipse nisi
voluerit / et quantitatis feriat
sentenciam / Et capitulo hoc / ex
nunciatis largiter quod tribuitur quia
aliquis se ipsum quo humilitate pro-
tralat a peccat / et quod hec sola
sufficit ad delendum peccati quod ab
dolens de peccato / sibi ipsi peni-
tenciam assignat / et per consequens non
requiritur confessio faciende / sacerdoti
ait / deinde ibi / Et quod sacerdoti
Hic ponit hanc conclusionem / quod
fiendum confessio facienda sacerdotis
facultas apostoli / patet primo / Jacobi
Jacobi Confitemini alterutrum et Item
Augustinus / qui dicit / quod sanare homo
plures vult suam saluberrime
et utilissime medicinam / veniat
ad antistites / et suarum cordis
membrorum iudicium / et confes-
sionis peccatorum accipiat satisfac-
cionis modum / et si peccatum
non solum fuit sibi [illegible] malo
sed aliis scandalo / tunc si videtur
antistiti / quod expediat utilitati
ecclesie / non recuset agere peni-
tenciam in noticia multorum
ut toti plebis / hec innuit lex
papa / Item Augustinus in libro de vera
et falsa penitencia / ubi quod peni-
tet / veniat vitium suam deo
et sacerdotem / preveniat iudicium

dei / per confessionem / quod declaratur de le-
prosis / Luce 17 / quibus dixit
Ite et ostendite vos sacerdotibus
Ubi dicit / Augustinus in lectura super
eis / ut ostenderet ora sacerdotibus /
et ut omnis se ostenderet / non unquam
pro omnibus / docens tocius plura
confitenda peccata / non per se ipsos
in absencia / nec per aliud / Quia
Beatus enim potentem habet remissi-
onis / unde infert / quanto pluribus
quis confitebitur crimen tuo fiat / nisi
vere / tanto facilius consequitur
graciam remissionis / quod non
est intelligendum / quod quis confi-
teatur pluribus dividendo peccata
sed integre omnibus / propter maiorem
erubescenciam / et successive plures
sacerdotibus / vel quod quod pluries confiteatur
idem / Item Leo papa illud idem
innuit / scilicet quod non oportet quod hec
publice peccata tota omnibus ne alia a pena
retrahere quod tunc possent per inimicos
puniri / et in legum constitucionibus / sed
sufficit quod primum deo offeratur
confessio et postea sacerdoti / deinde
Hunc prius quam persol-
vit / magister / tractat questionem
terciam / scilicet utrum sufficiat confiteri
fideli layco / et dicit / ubi / primo dicit
hec decretum auctoritas / secundo auctoritas / quod
sine sacerdotis videntur esse contra
iuxta katholicam veritatem
complanat / ibi / Cum igitur quod hic
venia ostendit hanc quem
ad confitendum / querendus est sacer-
dos sapiens et discretus / qui pe-
testatem habeat absolvendi / et di-
screcione iudicandi / Sacerdoti-
bus enim tradita est potestas ligan-
di atque solvendi / Hii tamen

Sacerdos haberi non potest, alii
confessio est facienda. hoc conclu-
ditur per augustinum de vera et falsa
penitentia capitulo 4o. ubi sic
[illegible] [illegible] dicens uti quilibet
querat sacerdotem discretum
et [illegible] non sit negligens
ne cum [illegible] indiscreto sacer-
dote in foveam cadat, sicut in
[illegible] [illegible] et ideo quis querat
meliorem quem potest. et si
peccatum occultum est, sufficiat quod
[illegible] [illegible] sacerdoti [illegible]
sacerdoti. et hoc innuebat dominus
in resuscitatione puelle. math
9o et marci 5o. quam cum
mortua fuit in domo, intus
resuscitavit eam relictis petro
Jacobo Johanne et patre et matre
puelle, quibus precepit [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] filium viduae
portam delatum resuscitavit
[illegible] turba [illegible] flente. luce 7o.
Lazarum autem resuscitavit [illegible]
et [illegible] flentibus et suppli-
cantibus et [illegible] turba que
etiam flebat, in quo docemur
publice peccantibus non privatim
sufficere [illegible] [illegible] si [illegible]
reddendum est eis per bonum exemplum
et etiam ecclesie et [illegible] iusti-
cie misericordie [illegible]
[illegible] [illegible] suam
[illegible] [illegible] nullus potest sacer-
dos per aliqua culpa [illegible]
[illegible] [illegible] deinde ibi si
Beda vero distinguit de confessi-
one venialium et mortalium dicens:
Beda super illud Jacobi: Confite-
mini alterutrum peccata vestra. [illegible] veni-
alia pandamus coequalibus, gra-
viora vero sacerdoti [illegible]

libus sunt pandenda. [illegible] sacer-
dos debet esse [illegible] peculio [illegible] [illegible]
qualibus sacerdos sit [illegible] ad-
[illegible] [illegible] venialibus coequali [illegible]
[illegible] et etiam sufficit ut [illegible]
[illegible] placet [illegible] [illegible]
[illegible] sacerdos [illegible] contemptu
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] peccata sacerdotibus
[illegible] quibus [illegible] stabi-
[illegible] atque solvendi [illegible] Et si
[illegible] [illegible] de resuscita-
tione puelle. ibi nobis innuitur
quod sacerdos debet esse peritus.
[illegible] [illegible] augustinus
iuxta illud Osee 4o: Quia tu sci-
entiam repulisti, repellam
te et ego ne sacerdotio fungaris
mihi. Item debet esse lo-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 6o. [illegible]
[illegible] [illegible] amabilem
facit. [illegible] autem [illegible]
[illegible] [illegible]. Item debet esse
[illegible] qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 19.
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] Item debet esse pater ad
generandum filios [illegible]
ad [illegible] 4o. [illegible] [illegible]
[illegible] ego vos genui [illegible]
Item debet esse mater que habet
[illegible] et consolatur filios.
prima thess 2o. facti sumus
parvuli in medio vestrum tamquam
si nutrix foveat filios suos.
Unde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] confessor dulcis
affabilis atque suavis prudens
[illegible] discretus mitis piusque [illegible]

Osee

benignius etc. Deinde ibi
Cum igitur ex hiis
que premisit auctoritatibus que videntur
esse contrarie sic declaratum sit de quo
Et primo ad auctoritatem Ieronimi
dicit quod sic intelligendum est quod
crimen est occultandum non dico se-
cundum multis publicandum sed sufficit
soli deo et sacerdoti dicere. Sic et
sic intelligit iterum illud consi-
lium docet magister confitendum debet
esse unde etiam idem dicit ibi
Si absolvi volueris peccatorum tuorum
tue recordaberis etc. Nam illi
qui publicabunt inconfessi erunt
omnibus inimicis et amicis et celestis
angelorum. Deinde solvit dictum
Ambrosii cum dicit lacrime lavant
delicta quod vere pudor est confi-
teri hoc referendum est ad pub-
licam penitentiam debet enim peccata
occultam confessionem quia
pudet aliquem publice confiteri
Sed etiam dicit quod non legimus
confessionem et satisfactionem
Petri. Sed hoc non excludit alia
facta cum facta sint quia scripta
non sunt. Vel forte non dum
facta erat institutio confes-
sionis quomodo modo est etc. Aliud
dictum Ipsi ad publicam
satisfactionem referri dicit quod sic in-
telligatur quod facilius deum placat
qui crimen eius penitentiam
publicam agendo se reputat
vel seipsos occulte castigando
iuxta consilium tamen sacerdo-
tis quod nemo et iudicio et consilio
non potest aliquis seipsum
ligare etc. Unde se reconciliare
confitere igitur peccatum tuum

Ista etiam illud ambrosii

sacerdoti sanctitatis enim peccata cum
superbia premunt et ypocrisis sibi
vero superbia sicut ypocrisis tegat
humilitatis locum non habet sine
humilitate vero aliam veniam
petere non licet etc. Deinde ibi
Cum ergo querit ad quid necessaria
sit confessio cum in contritione iam
deletum sit peccatum. Respondet
quod per confessionem intelligit sacerdos
qualiter debet iudicare de crimine
Sed etiam quia peccator sit cautior
et humilior quia confessio est
pars quedam satisfactionis
Hic queri solet 18 D.o

Distinctio 18.

Magister supra determinavit de pena quan-
tum ad totum et postea hic incipit de-
terminare de potestate ministrorum quibus
huius sacramenti dispensatio committitur
Et dividitur in 2. Primo determinat
de ipsa potestate que claves ecclesie
dicitur. Secundo de huiusmodi clavibus de ex-
communicatis ibi. Postquam ostensum est
Prima in 2. Primo movet questionem
ex predictis de potestate ministrorum
Secundo determinat eam ostendendo quod
dicuntur claves ecclesie et ad quid se
extendat ibi Claves iste sunt
etc. Primo querit quare cum Deus
cordis ante confessionem deus
etiam purgat a peccato et re-
laxat eos debito eterne pene
quid ergo dimittit sacerdos
et ubi sunt claves ille quas
dominus dedit Petro et successo-
ribus eius dicens tibi dabo cla-
ves Mat. 16 etc. Deinde ibi Cla-
ves iste sunt quas sequitur de te
questionibus determinatione Et dividitur
in 2. Primo determinat de clavibus

ecclesie ordinatis ad remissio-
nem peccatorum. 2o ostendit quod
sit illud quod a solo deo remitti-
tur, ibi: Hic queritur que sit illa.
Summa in 3. Primo ostendit quod
sunt claves. 2o declarat de earum
usu, ibi: Usus vero harum. 3o de
earundem effectu, ibi: Sed queritur
utrum a peccato. Primo intendit
quod claves iste non sunt corporales
sed spirituales, scilicet scientia discernen-
di et potentia solvendi et li-
gandi. De hoc dicit Ambrosius
in libro de paradiso: quod qui non
ius habet solvendi nec habet
ius ligandi. Hoc igitur ecclesia recte
sibi vendicat que veros sacer-
dotes habet. Heresis autem
sibi non vendicare potest hoc
ius, quia veros sacerdotes non habet
etc. Usus autem harum clavium
quod discernunt ligandos et solven-
dos et tunc hoc digne ligare
et solvere. Qui enim indigne li-
gat et solvit dignum se privare
se facit etc. Deinde ibi etc.

Sed queritur utrum a peccato

Hic inquirit de effectu clavium.
Et primo ostendit quod solus deus
sit culpam remittere. 2o ostendit
hic quemadmodum sacerdotes dicun-
tur peccata dimittere, ibi: Nec ideo tamen
negemus. Summa in 3. Primo ponit
opinionem dicentem quod potestas
clavium se extendit ad remissi-
onem pene eterne quamvis non
ad remissionem culpe. 2o ponit
opinionem contrariam, ibi: Alii vero
dicunt. 3o opinionem 2am confir-
mat per rationes et auctoritates et ei
consentit, ibi: Cui sententie ra-

suffragatur. Primo querit utrum
sacerdos possit absolvere a peccato
et relaxare eterne mortis de-
bitum. Aliqui opinantur quod licet
solus deus dimittat peccata
et liberet hominem a tenebris in-
terioribus, tamen per quas peccan-
dus in tenebras exteriores
mittitur Mt 22o et 25o, et liberatum
ab hoc suscitat a morte peccati
non quod sacerdotem sed quod deum
iuxta illud apostoli ad Ephesios 5to
Surge qui dormis et illuminabi-
tur tibi Christus. Debitum tamen eterne pe-
ne solvere concessit sacerdotibus,
quod recte suscitatione Lazari signa-
tum est Joh. 11. Postquam enim
eum dominus vivificavit, prece-
pit apostolis ut eum solverent. Ali-
dicunt quod sicut Christus sibi reti-
nuit potestatem baptismi, ita et penitencie.
Et ideo solus interius sua gratia
illuminat, vel simul eterne mortis
debitum relaxat. Sacerdotes autem
habent potestatem remittendi
peccata et retinendi tanquam
ministri. Deus autem quasi ipsis
peccata penitentium tegit et
eterne pene debitum solvit, ut
Augustinus super illud locum psalmi
Quorum tecta sunt peccata, ubi
dicit: Si deus texit peccata, no-
luit advertere; si noluit adver-
tere, noluit animadvertere. Et
hoc idem patet similiter per Ieronymum
et Cassiodorum etc. Deinde ibi etc.

Cui sententie ratio

Hic probat illam sententiam istam
quod nemo habet rationem et
humiliationis nisi in caritate

Qui autem habet caritatem dignus est vita; nemo autem dignus est vita et morte. Ergo etc. Ideo dicit Ysaie 43: Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor etc. Item Ambrosius: Verbum dei dimittit peccata, sacerdos est iudex. Sacerdos quidem officium exhibet, sed nullius potestatis iura exercet. Hec ille. Idem patet per Augustinum, ut patet in littera. Deinde: **Nec ideo tamen.** Hic inquirit quomodo sacerdotes dicantur remittere peccata. Et dividitur in partes. Primo per auctoritates ostendit quod sacerdotes aliquo modo peccata remittunt. Secundo ostendit modum remittendi, ibi: Hec sane dicere. Tertio movet quandam dubitationem ex dictis, ibi: Quidam hos ligandi et solvendi modos. Primo intendit quod per ea que dicta sunt non est negandum sacerdotibus concessam esse potestatem dimittendi et remittendi peccata, cum hec veritas in Evangelio dicatur. Augustinus quoque de hac materia loqui videtur. Dicit enim super Lucam quod caritas dimittit peccata eis qui participes sui sunt; quicumque non communicat tenet peccata etc. Idem de vera et falsa penitentia capitulo 9 dicit quod sacerdotes possunt confitentibus parcere, et tamen deus peccata remittit. Unde Lazarum obtulit discipulis solvendum, per hoc ostendens potestatem solvendi sacerdotibus concessam. Dixit enim: Quecumque solveritis super terram etc.; non dixit quos putatis solvendos, sed in quos exercetis opus iustitie ac misericordie. Aliter autem non cognosco opera vestra in peccatoribus, quasi diceret: alia sunt opera vestra, vel ut populus iusto veniam infligat, vel populus misericordie de pena relaxet, vel parata penitentia eorum cum ecclesie reconciliet etc. Idem de baptismo parvulorum contra donatistas dicit quod peccata dimittuntur alicui a viris sanctis in caritate copulatis, sive compulit sive nostant sive non, et ibidem dicit quod spiritus sanctus ea dimittit. Dimittit cum peccata aliquorum tenentur, tenentur a spiritu sancto a quibus spiritus sanctus recessit; vel sic potest exponi quod peccata alicui dimittuntur a viris sanctis quibus ipse penitens coniungitur per caritatem, et etiam peccata retinentur ab eisdem cum peccator cordis sui duritate ab eis se iungitur, et tamen spiritus sanctus per se peccata remittit. Idem in 2o libro de baptismo dicit quod deus dat sacramentum gratie per malos, sed ipsam gratiam dat nisi per se ipsum vel per sanctos suos, et ideo peccatorum remissionem ipse per se facit vel per membra corporis columbe, id est ecclesie, quibus ait: Quorum remiseritis peccata. Io 20. Et ex hoc videtur quod mali habeant solum ministerium [illegible], boni autem etiam habeant dimittere peccata et [illegible] etc. Deinde ibi etc.

Hoc sane dicere etc.

Hic ostendit quomodo se habent sacerdotes in ligando et solvendo quantum ad culpam. Et dividitur in 3. Primo facit hoc. Secundo ostendit quomodo se habent quantum ad penam, ibi: Sicut sacerdos consti…

iniungendam. Ligant quoque sa-
cerdotes. Tercio quantum ad pe-
nam ex qua merito que infligi-
tur foro contencioso sibi. Est et alius
modus. Primo intendit quod deus
tantum mundat animam ab interiori
macula et a debito eterne mortis
soluit. Sacerdotibus autem
tribuit potestatem soluendi et
ligandi, id est ostendendi homines ligatos
et solutos. Unde dominus leprosos de lepris qui
prius erant mundati, hinc ad
sacerdotes [illegible] misit. Luce 17 ut
eorum iudicio ostenderent mundati.
Quando lazarus prius viuifi-
catus fuit et postea ablatus
fuit a discipulis soluendus. In signum
quod aliquis apud deum est so-
lutus, non tamen habetur solutus
in facie ecclesie nisi per iudicium sa-
cerdotis. Et istam sententiam
manifeste ponit Petrus super illud
Matthei 16 Tibi dabo claues
regni celorum. In soluendo eum
culpe uel retinendo ita quod
sacerdos [illegible] sicut olim le-
galis in illis qui contaminati
erant lepra. Leuitici 13 le-
pra eius peccatum figurat. Sa-
cerdotes enim ponunt nomen
dei super filios israhel, deus
autem benedicit iuxta illud
Numeri 6 [illegible] Inuoca-
bunt nomen meum super
filios israel et ego benedicam
eis etc. Deinde ibi etc.

Ligant quoque etc.

Hic intendit hanc conclusio-
nem, quod sacerdotes dicuntur
ligare dum satisfactionem peniten-
cie imponunt. Soluunt autem dum
ad de ea dimittunt uel penam

ad purgatorii satisfactionem quinque admit-
tunt. Et illud [illegible] notauit Leo
papa, ut patet supra dist. [illegible]
capitulo 10. Et quod sacerdotibus
hec eciam innuit Augustinus supra in
illa dist. eodem capitulo illo Christus ideo etc.
quando dixit quibus remiseritis
remittitur, deus in quos [illegible]
erant operibus iusticie ligandi
ad penam uel operibus misericor-
die dimittendi a pena
uel reconciliandi sacramento quinque.
Et magister subiungit notabile quod
eo ipso quod sacerdos ligat aliquem
penitencia ostendit eum so-
lutum a peccato. Nec imponit
satisfactionem nisi quod reputat peni-
tentem arbitratur. Alii uero imponunt
et in hoc peccata a deo retineri
indicant etc. Quod autem impositio
satisfactionis ad claues pertineat
ostendit in libro de penitencia
beatus Augustinus. Similiter et in
sermone de penitencia dicens sine (?) cla-
ues ecclesie qui sine arbitrio sa-
cerdotis penitenciam agit. Est et alius modus
Hic magister ponit tertiam conclusionem,
quod eciam est alius modus ligandi
et soluendi. Cum quis communione
[illegible] peccato satisfacere [illegible]
[illegible] penitencia etc. et
postquam penitenciam egit ad
communionem ecclesie admittitur. Et
deinde cum dicit: In hos ligandi.
Hic queritur quomodo predictos modos
ligandi et soluendi uerificat
illud Matthei 16 quodcumque ligaueris
super terram etc. Respondet magister quod
quos sacerdotes soluunt uel ligant
sacerdotes adhibentes clauem
discretionis meritis reorum illi
soluuntur uel ligantur apud deum.

Remittit / quos sententia ecclesie
eius merita exigunt / foris
sunt apud deum / qui autem
non meruit exigit ad senten-
tiam ecclesie non leditur / nisi se
contempnat / et hoc patet satis
per origenem super leviticum etc. / Deinde
ibi ¶ Hic queritur.

Hic querit / que sit illa macu-
la / et que sint ille tenebre
interiores / a quibus deus animam
purgat / Respondet primo de tene-
bris / quod cum quis mortaliter
peccat / amittit lumen gratie
et patitur elisionem in aliis bonis
et ita mens obvolvitur quadam
caligine / que pena peccati est /
et hanc deus per veram peni-
tentiam remittit / Sed de ma-
cula peccati / ad hoc dubitatur
que illa sit / Innuit quod cum quis
iam facit actum peccati mor-
talis / verbi gratia homicidium
ita quod nec est ibi actus / quod tran-
siit / nec voluntas ad talem
actum / quod illa etiam transivit etc.
Respondet magister / quod deiectio / et elon-
gatio anime a deo / que inest ei
ex peccato / est talis macula /
a qua purgatur per penitentiam
Hoc autem solus deus facit
sacerdotes autem / quamvis sint
medici anime / hoc facere nequeunt
Unde psalmi / numquid medici suscitabunt et
confitebuntur tibi / exponens augustinus / dicit bo-
ni doctores tamquam medici dicuntur
qui viventes curare infirmi-
tates possunt / sed non mortuos
suscitare / sola enim dei gratia
reviviscunt Decima nona d.

Postquam ostensum est

dicto capitulo / Magister postquam dixit / de clavi-
bus hic determinat de ministris quorum
est habere claves / Et dividi-
tur in tres / primo ostendit quod sacerdo-
tes habent claves / secundo movet
dubitationem / circa clave scie-
ntie ibi / Sed non videtur / tertio de cla-
ve potestatis / ibi / Cumque iam
constet / primo intendit quod iste
claves dantur alicui cum recipit
ordinem sacerdotalem / et hoc
per ministerium episcopi etc. / Et propterea
dicit / quod licet ante receptionem
sacerdotii plures habeant discre-
tionem / non tamen in eis est
clavis / quia clavem non re-
ceperunt / Sed cum promovetur
ad sacerdotium / tunc talis discretio
seu scientia discernendi fit in
eis clavis / ut ea uti valeant
etc. / Sacerdotes autem non
habentes scientiam / discernendi /
carent illa clave / Ostendens tamen
quod in hoc magister / sit non tenen-
dus / quia sunt cum ordine sacerdotii
confertur utraque clavis / quia
tam potestas iudicandi / quam
ligandi et solvendi tunc tra-
ditur sacerdoti / Multi tamen ei qui
tamen indoctis / primo dicuntur ei usus
utriusque clavis / Unde patet quod
clavis discretionis / non debet
habitus scientie / sed potius aucto-
ritas iudicandi et discernendi
licet scientia sit necessaria / ad utendum
digne illa clave / sicut etiam ne-
cessaria est ad utendum digne
alia clave / scilicet ligandi et
solvendi / Deinde ibi etc.

Cumque iam constet

non bene

Hic movet dubitationem de clave
potestatis Et dividitur in 2 In
duas opiniones quas in hac dubi-
tatione tangit 2a ibi Aliis autem
videtur et illa dividitur in 3 primo ponit
opinionem 2o confirmat eam
ibi Quod vero hanc potestatem 3o
movet quedam que videntur
esse ei contraria ibi Sciendum tamen
augustinus prima opinio est quod ista cla-
vis scilicet potestas ligandi et solvendi
solis sit concessa sacerdotibus
qui doctrinam et vitam apostolorum
servant et hoc videtur probare per auc-
toritatem augustini posita super eo
precedenti capitulo illo Nec id
tamen sibi dicit remissionem
peccatorum Et sic ipse deus facit
vel quod columbe membra sunt de
super quod ipse dicit super illos et cetera aut
carinaeduca insistente sa-
cerdotis Et hec inquit significat fidu-
ciam bone vite quia qui vere
sacerdos habet solus potest pe-
ccata auferre et hoc idem con-
firmat per auctoritatem gregorii et ori-
Aliis autem videtur in lectura posita et cetera Secunda alia est
intentio magistri quod tamen sa-
cerdotes habent hanc clavem
non tamen recte et digne eam
habent nisi qui vitam et doc-
trinam apostolicam sequuntur et
ductores alienum postulasse non
aliud valuit nisi quod per deum tam-
quam vel per sanctos in quibus
habitat spiritus sanctus digne et
recte fit remissio vel retentio
peccatorum sed quod stat quod et
fit per illos qui non sunt sancti
licet indigne et hec probat per
bas per Nec est super illud locum

Tibi dabo claves et cetera Sunt 16
vobis dicit quod eandem potestatem
petro traditam habent alii apostoli
et omnis ecclesia in episcopis et presbi-
teris sed ideo petrus claves spe-
cialiter recepit sunt intelligatur
quod quicumque se ab unitate ecclesie
separat nec a petris potest ab
solui nec celum ingredi Item
augustinus in libro contra (?) et
no. t. dicit quod deus tenetur facit
hominibus graciam ut ministe-
rium aliquid ad hoc ordinati
nec voluntas sacerdotum ab ce
vel prodesse potest sed nullum
presentis benedictione Unde
et de nequissimis caypha dictum
est hoc a semetipso non dixit
sed cum esset pontifex anni
prophetavit Jo. xi per quod
ostendi spiritum gratie non semper
operatur digni vel indigni
sed ex vera sacerdotis Unde sciendum
quod in verbis cayphe qui fuit
sunt spiritus inspiratio invenissa
quod quid utilitatis passionis christi
inspirata fuit cordi eius a
spiritu sancto 2o intellecta quod ipse
de illa inspiratione concepit
Tertio intentio exprimendi in-
tellectum suum et ad effectum pro-
ducendum Secundo verba ipsa prolata
primum fuit quod prophetans prophe-
tie et fuit a spiritu sancto Secundum
fuit falsus intellectus a se ipso Tertium
iniqua intentio que etiam fuit
a se Quartum fuit verba locuta
spiritu sancto regulante verba eius
sunt consonantent inspirationi
ab eo facte et cetera Deinde ibi

263

sit ep aute e sicut

Dicit tamen aug(ustinus)

Hic removet duas obiectiones
tamen. Premisse vero sententie
primo opponitur quia constat benedictionem
et sacerdotes non esse bene
dicendum nisi quod virtutem dei
habeat in eis. Sed quod hoc vi
quia malus sacerdos non potest
audire et econtra quia non sacerdotes
possunt benedicere quorum contrarium
est contra premissa dicta augustini.
Respondet magister quod est alia be
nedictio que solum sacerdotibus
congruit, alia que ab omnibus
quandoque exhibetur et soli sacerdotes
boni digne et licite benedicunt
aliis subditis tamen non ledit
mala vita sacerdotis si ipsi sa
piunt bona ut dicit beatus gregorius
ibi deinde ibi

Premisse vero sententie

Hic removet aliam obiectionem
et dividitur in duas. primo ponit
eam, secundo ponit plures alias
ad eam ibi Sed illud capitulum
tercio incidentaliter ostendit
qualis esse debeat qui recte
debet clavibus uti ibi Qualis
autem. Et tamen ex dictis solucione
patet colligit ibi Illud autem ma
lachie. Obiectio est ista. dominus dicit
per prophetam malachie 2o. maledicam
benedictionibus vestris etc. Item ezechiel 13o ve
hiis qui mortificant animas que non
vivunt et vivificant que non mo
riuntur. Ex hac videtur quod mali non
transfundunt gratiam benedictionis
Respondet quidam quod primum dictum
sit intelligendum de hereticis et
excommunicatis quorum benedictiones
sunt maledictiones. hiis qui servant
eorum errores aliter autem dictum
dicitur intelligi de omnibus hiis
qui absque clave scientie et
forma bone vite presumunt ali
os solvere vel ligare. nullus
enim officio sacerdotali uti debet
nisi criminibus sit ab illis que
in aliis iudicat et condempnat
alias se ipsum condempnat etc. Qualis autem oportet

Deinde ibi incidentaliter subdit
qualis esse debeat qui constituitur
iudex aliorum. de hoc enim dicit
aug(ustinus) de vera et falsa peni
tentia capitulo 20, inquit quod
sacerdos cuiuscumque cuius peccato
constitutus in nullo casu debet esse
iudicandus quam in alio iudicare
est promptus. ideo dominus dixit
Jo. 8. qui sine peccato est, primus
in illam lapidem mittat. et
quia nullus erat qui lapidem mitte
ret, dominus peccatricem ipse li
beravit. in quo intelligitur in omnibus
eis fuisse peccatum criminale. cum
venialia per cerimonias legis
remittebantur. et ideo sacer
dos qui solum habet venialia
ex hoc non redditur indignus
officio suo etc. debet etiam spiritua
lis iudex habere scienciam di
scernendi. et debet esse diligens
ad investigandum peccata que
peccator forsitan ignorat vel vere
cundia velit occultare. cognito
autem crimine investiget circum
stancias. Item varietatem locorum
et temporum et aliorum de quibus
dictum est de penitentia capitulo
primo distinctione. ubi sciendum quod sa
cerdos debet presentem confitentem

peccatoribus in confessione quasi
medicus volnus et ut medicus
causam quia frequenter qui con-
fitetur confitens tacet nisi interrogatus
revelat. Sed in interroga-
tionibus faciendis tria sunt attendenda.
Primo ut quilibet peccator inter-
rogetur de peccatis que con-
venit in hominibus illius conditionis
habitudinis. Non enim decet quod a mi-
lite queratur de peccato clericorum
aut religiosorum aut econverso. Secundo
ut non fiat explicata interro-
gatio nisi de illis que omnibus
manifesta sunt. De aliis autem
adiunctis peccatorum ita
debet a longinqua fieri inter-
rogatio ut si commisit dicat, si
non commisit non addiscat. Tertio
ut in peccatis carnalibus non
descendat ad circumstantias parti-
culares, quia quanto quidam delectabilia
quanto magis in speciali conside-
rantur tanto magis innata sua
concupiscentia movent. Videat
ergo discretus confessor ne magis
eo dicatur defererit sentent-
tiam. Item subdit magister
dicens quod exigitur omnia peccata
confessor sit erga benivolus
erga peccatores et pardonet
peccata, sit tamen cautus in-
stat quod non statim quis restitu-
at in pristinam potestatem quod merit
de hac severitate quod concordant a quarto
vna canonica etc. quod impedit illa
restitutionem, alia tamen vetat
non tamen repugnat quod quis
exigit gravitas peccati et
longa consideratio non est statim
restitutio facienda in statu pristino.

quando autem oppositum agitur
discretus confessor statim hoc in-
dicat etc. Deinde ibi Illud at-
tendat magister Primo
ad autoritatem Malachie quod
ista mittit de omnibus predic-
tibus malis ipsos maledicta
benedictionibus vestris. Ideo ea
que possidet inter benedicta
sibi mittit redeunt vobis in ma-
ledictionem vel quia illud a vo-
bis benedicitur erit a me ma-
ledictum. Vos enim benedicitis
inique agentibus et adula-
mini peccatoribus divinis dimi-
tens sunt etc. vicesima distinctio

Sciendum est etiam

distinctio 20. Magister prius determinat
de penitentia et de potestate in-
ducendi quibus imponit deffen-
dendo, hic de qui sit debeat quod
pars huius quasi sive hic deciat. Quod
que penitentia consequunt
et dividitur in tres. Primo determinat hic
penitentie. Secundo monet quasdam
questiones incidentes ibi de
rei. Solet etiam queri. Tertio determinat
quedam pertinentia ad efficaciam
penitentie distinctio 21. Vides
actibus aut hec prima in tres. Primo
ostendit quod hic penitentie durat
usque ad finem vite et quod pe-
nitentes in fine vite consequuntur
remissionem peccatorum quamvis sit
debitores pene temporalis quam
suscipiebunt in purgatorio. Secundo osten-
dit quod eadem pena debetur eius
qui in hac vita condignam
satisfactionem non implent
ibi. Si vero queritur. Tertio cum

qualiter sit agendum cum illis qui
in fine vite penitent ibi Post
etiam queri· Prima in 3 partes
facit quod dictum est 2o obicit in
contrarium ibi Augustinus tamen 3o
soluit ibi Sed quare hoc dixit
Augustinus Primo intendit hanc
conclusionem quod tempus peni-
tentie est usque in extremum
articulum vite. Unde Augustinus
in sermone de penitentia dicit
quod agenti sero penitentiam
non negamus quod petit· Item
et non sumus negamus cum
confitenti remissionem petere
non tamen presumimus quod hic
bene exeat· penitentiam dare
possumus securitatem vero non
age ergo penitentiam dum sanus
es. Si vis agere penitentiam
quando peccare non potes pec-
cata te dimiserunt non tu ea
ibi deinde Sed quare soluit magister
Et primo confirmat conclusio-
nem suam per hoc quod peniten-
tia que in fine agitur in psalmis
vocatur sacrificium vespertinum quod
erat acceptabile in lege levitica
et num 28. Item Ezechiel
18 in quacumque hora peccator
ingemuerit et quasi fuerit
vita vivit et non morietur
ibi deinde Sed dicit quod Augustinus in-
tendit loqui de illis qui usque
in finem vite peccaverunt et tunc
non ex dei amore sed pene ti-
more volunt penitere et illud
intendit apertius in libro de vera
et falsa penitentia capitulo 9o dicit

nullus expertus qui peccare non
potest debet libertatem quam
non necessitatem caritate non
tantum timore et ideo postea
dicit quod si quis coniungitur alicui
in fine vite non est desperandum
de eius remissione quia opus
dei est et non hominis sed peri-
culosissimum est tam diu protrahere
etiam si sic quasi vita vivat
tamen purgandus est igne
purgatorii illa pena excellit
omnem penam quam umquam
aliquis passus est in hac vita
et tamen magister innuit quod
illam penam sentiat sic con-
versus nisi forte tanta sit
vehementia gemitus et con-
tritionis que sufficiat ad delic-
ti punitionem etc. deinde ibi

Si vero querimus

hic ostendit quod pena pur-
gatorii restat illis qui hic
condignam de satisfactione
non agunt. Et magister
primo ostendit hoc de illis qui
penitentiam iniunctam non
explent 2o de illis quibus
condigna satisfactio non est
iniuncta ibi Si vero de illis
queritur primo intendit quod illi
qui in hac vita penitentiam
iniunctam non compleverunt
si tanta fuit in eis contritio
cordis ut sufficiat ad puni-
endum peccatum sine aliis pe-
nis transeunt ad vitam si
vero non fuit quidem tanta sen-

nent ignem purgatorii et grauius
punientur quam si penitentiam
hic explevissent hoc reddere
enim horrendum est incidere in manus dei viuentis
ad hebreos 10 et hec vera
est quantum ad statum qui est
in extremo ubi locum habet iusti-
tia [illegible] pura sed in statu huius vite
ubi est locus misericordie vera est
quod dicit idem rex Salomon nichil
est ut incidere in manus domini
quia tunc cadit in misericordiam eius
sed quia in manus hominis sicut
consuluit Augustinus de vera et
falsa penitentia capitulo 9o ut
quisque sibi studeat delicta corri-
gere ut post mortem non oporteat
penam tollerare quedam enim
peccata mortalia in penitencia
fiunt venialia non quod de mortali
peccato fiat veniale sed quod venia
de eis prestatur certa videlicet quod
soluta eis correspondet pena tem-
poralis sive hic sive in purgatorio
et ergo ut subiungit qui bene
languet vetus qui prius est
moriturus qui autem iniquus
viuens moritur quando moritur
[illegible] et eternaliter contra
quia si semper viueret semper
peccaret est enim spiritus vadens
et non rediens et ergo quan-
tum deus est iniquam posset a
peccatis liberari Decimus ibi

Si uero de illo le-

gitur ponit talem conclusionem
quod idem est iudicium de illo qui
compleuit penitentiam que non
fuit condigna peccato sicut de illis
qui penitentiam non complent
quia si non suppleat dolor interior
tunc deus addet penam ut vero
autem interior dolor quandoque suffi-
ciat manifeste patet per latronem
qui statim paradisum ingredi
meruit Luce 23 et intelligen-
dum est hoc potuisse de pa-
radiso spirituali qui est gloria fruitionis
quia ad locum quem in-
terim gloria nullus intrauit
ante Christi ascensionem Christus enim
prius non duxit eum ad pa-
radisum terrestrem eo quod descendit
ad inferna ut dicitur ergo di-
spensatores ecclesie omnibus leges
penitentie constituunt cum
dolor cordis quandoque sufficiat
Respondet magister quod hoc ideo
quia eis non est datum intelligere
occulta cordium et ideo studere
debent ad hoc ut dolore cordis
quantum satis est requirunt et
secundum ipsius modum satisfactionem
iniungunt et hoc satis innuit
Augustinus eodem capitulo vii ubi
etiam adiungit quod recte consti-
tuuntur ab hiis qui preesse ecclesie
tempora penitentie ut satisfaciat
etiam ecclesie in qua peccata re-
mittuntur ipsa enim spiritus sanctus pignus
accepit iuxta illud apostoli ad ephe-
sios 1o qui est pignus hereditatis
nostre Sed sine spiritu sancto non
remittuntur peccata ut supra est
conuictum Secundo Dicunt quod
apud deum non tantum valet
mensura temporis quantum do-
loris et ideo pro fide et qualitate
penitentium penitentie sunt
abreviande et per neglicentiam
sunt protelande quibus tunc dicit

madi penitencie sunt imposite se
(margin: oppressione) compulsor et peccatis publice
ut deinde ibi | Sed etiam queri
Ostendit qualiter sit agendum
cum illis qui in fine vite peni-
tent Et primo facit hoc quantum
ad satisfactionis iniunctionem
secundo quantum ad reconciliationem
ibi | Oriendum etiam | primo inten-
dit | quod in periculo mortis consti-
tuto non est iniungenda peniten-
tia | sed innotescenda | ut ha-
beat propositum complendi eam si con-
valescit vel ut precet quod amicos
et elemosinas expiat si decesserit
ut deinde ibi | Oriendum
etiam || Hic ponit hanc
conclusionem | quod tempore necessitatis
nulli denegari penitenciam | et
reconciliationem | et si aliquis tantum
gravatur egritudine ut illud quod
ante postulat | si presens sacerdos
valeat | tunc debet ei prodesse te-
stimonium fidelium | circumstantium
ut beneficium reconciliationis
consequatur ut | Subiungit | hic
quod presbiter | non debet recon-
ciliare | penitentem inconsulto
episcopo | nisi ultima necessitas cogit
et hoc intelligendum est | de so-
lempniter penitentibus | in ex-
quirat ab episcopo | in irregula-
ribus | in interdictis | in
natione | unde in decre-
tis | statutum est | ut
crisma ut reconciliatio | peniten-
tium | et puellarum consecratio a
presbiteris | non fiat ut est cum
non liceat presbitero quemquam
reconciliare in publica missa
quod refertur ad excommunicatos |

ex precepto tamen episcopi | potest presbiter
consecrare virgines | et recon-
ciliare penitentes | crisma vero
nunquam potest conficere ut
Sed sanctus Thomas | dicit quod hoc
non sit de iure | quin ut presbiter
consulto episcopo | possit consecrare
virgines | quia solus episcopus
qui gerit vicem sponsi | cum
petit desponsare | uni viro vir-
ginem castam exhibere ...
Unde modo locum non habet | sed
fuit ex aliqua dispensatione facta
in aliquo loco | vel loquitur
de benedictione viduarum | que
et per presbiteros fieri potest ut
deinde | ibi | Si autem queri ||
tur | hic querit | si ad penitenciam
festinans | non valens interim
ne sacerdotem decesserit | utrum
oblatio | sit recipienda ut
Sed dicet magister | quod sic | quia hoc est
decretum | in glosis asserentes
| quod penitentes cum vel amici
faciunt oblationem pro eo | et
dent redemptionem | pro peccatis

Vicesima prima d.

Solet etiam queri

Utrum post hanc vitam ...
21 | Magister | prius determinat de
tempore penitentie | hic movet
quasdam questiones | et determinat
et eas solvit | Et dividitur in 2 | primo
movet quosdam item tempore prime
secundo etiam confessionem | que de
penitentibus requiritur | ibi | post
hoc considerandum est | prima in 2
primo movet questionem | et
eam determinat auctoribus sanctorum
secundo ex veritate determinata | quandam
dubitationem movet | ibi | Hic

obici potest. Tercio refellit quorundam
responsionem ad auctoritates inductas
ubi dicit Sed forte dicetur quoniam quedam
in eternum post hanc vitam aliqua
peccata remittantur etc. Respondet
quod sic et hoc manifeste innuitur
mathei 12 ubi dicit qui peccaverit in
spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc
seculo neque in futuro. Et ex hoc datur
intelligi secundum doctores sanctos quod
quedam peccata in futuro dimittentur
saltem eis qui in hac vita me-
ruerunt hoc. Unde augustinus de civi-
tate dei li. 21o capitulo 20 dicit quod
qui edificaverunt super fundamentum
quod est christus ligna fenum sti-
pulam invenient ignem tran-
sitorie tribulacionis venialia cremantem
et hec omnia satis innuit apostolus
prime corinth. 3o etc. tamen ut
dicit augustinus enchiridion capitulo
68 aliqui tardius aliqui citius sal-
vi fiunt secundum quod magis vel minus
bona temporalia dilexerunt. Unde
apostolus prime corinth. 3o non
sine causa distinxit illa tria scilicet lignum fenum stipulam
quedam cum diversis sicut lignum
quedam minus sicut fenum quedam
minimum ut stipula ignem
sustinebunt. Qui vero super hoc fun-
damentum edificat aurum argentum lapides
preciosos de utroque igne securus erit.
Deinde ibi Hic obici potest
dicta instat quod si per lignum fenum stipulam intel-
ligitur venialia et quilibet etiam
ita perfectus sic venialiter peccet
ergo qui edificat aurum argentum lapides
etiam edificat lignum fenum stipulam. Et ergo
per ignem temptabitur etc. Respondet
quod non omnis venialiter peccans
edificat lignum fenum stipulam. Sicut non omnis
qui exempla dei diligit prius
et bona opera facit edificat aurum
argentum lapides quia quandiu in actu intelli-
gat contemplacionem dei [illegible] di-
lectionis primi et in cap. quod bona
opera. Sed hic dicit et capitulo edi-
ficat qui scilicet ista prima facit et co-
gitet que dei sunt et quomodo placeat
deo prime cor. 7o et non curet
placere mundo qui etsi venialiter
aliquando peccet fervore tamen
caritatis hoc ita absumitur sicut
gutta in camino ignis. Qui autem
licet ista opera facit scilicet contemplando
deum diligendo prius et opera mi-
sericordie exercendo quod ad hunc
maneat dedita affectionibus car-
nalibus terrenis diviciis et possessi-
onibus iuste acquisitis de quibus
perfecte non curat talis dicitur
edificare lignum fenum stipulam qui non tam
deo quam mundo placere cogitat
deum tamen preponit qui si mundum
perderet non super edificaret
sed destrueret fundamentum. Unde
videndum iste affectiones diversas
in cordibus mundi possunt [illegible]
qui [illegible] talibus edificatis sed
sunt sed displicent in igne. Ipsi
vero [illegible] fundati salvi erunt.
Ostendendum tamen quod lignum fenum stipulam
non ad peccatum mortale [illegible] peccata
[illegible] sed est locutus me-
taphorice. Deinde ibi Sed forte
dicetur. Hic fallit responsionem
[illegible] quia glosa super illud matthei 12 qui
peccaverit in spiritum sanctum dicit
quod ex hoc datur intelligi quod que-
dam peccata in futuro remittentur.
Forte quis dicet hoc accipiendum
esse de pena peccati non de peccato.
[illegible] qui edificat lignum fenum stipulam in
caritate de hac vita transierit
habuit veram penitenciam

quia omnia peccata ibi dimissa sunt
etc. Respondet Hugo quod hoc non
sequitur quia in vera peniten-
cia que est in caritate stant peccata
venialia quod homo non relinquit
in hac vita sed quasi affectu
cupiditatis amauit sic peregrina
moritur et tamen saluabitur ergo
post hanc vitam a peccato ille pur-
gabitur quia si de pena peccati
aliud intelligi voluissent aucto-
ritates et Hugo quemadmodum asperi-
tatem quam grauiam quod tamen etiam
grauior pena luenda inexpleta
post hanc vitam restat etc.
deinde ibi Post hoc con-
siderandum est. Hic mouet
questionem circa dictam partem de
confessione et primo ex parte con-
fitentis 2º ex parte confessionem
audientis ibi Caueat autem
sacerdos. Circa primum duo querit
primo querit vtrum post confessionem
vbi singula peccata que occurre-
runt non exprimuntur sufficit quod
criminalia quorum memoriam habet
oportet saltem semel in con-
fessione exprimere venialia vero
et criminalia quorum memoriam
non habet sufficit generaliter
confiteri vnde cottidie fit con-
fessio in cena pro venialibus et
pro illis in quibus fatemur quorum memoriam
non habemus si tamen aliqua
venialia frequenter sunt iterata
perfectius est illa exprimere sicut
etc. Ista patent per Augustinum supra
positum circa vero alia pe[regri]nis
cavens 2º queri potest vtrum
aliquis sic humiliatus debeat
se facere reum illis quos non nouit

commisisse. Respondet quod non
ut patet per Augustinum de verbis
apostoli vbi dicit Si humiliat te me-
tiris si non eras peccator antequam
mentireris mentiendo efficeris
quod vitaueras etc. Deinde ibi etc.
Caueat autem sacerdos.
Hic dicit duo ex parte confessoris
quorum primum est quod peccatum
celet et si grauia venerit deponendus
est et omnibus diebus vite sue
ignominiose peregrinando pergat. Vnde dicit
Gregorius et secundum est quod licet non
presumat alterius parochianum
iudicare sed tamen ob tamen
tedium et ignorantiam potest vi-
tare et saltem cum consensu
alteri se committere etc. 22. d.º
Quinque multis auctoribus
dicitur etc. Inquantum hic querit dictum
quedam ad effectum penitencie
pertinencia qui quidem effectus
est remissio peccatorum. Et diuiditur
in 2 et primo inquirit an peccata
dimissa quandoque redeant 2º
inquirit quod sit ficcio et reus in
penitencia ibi Post dicta restat.
Prima in 3 primo mouet questionem
et ponit ad eam vnam opinionem
2º obicit in contrarium et sol-
uit ibi Sunt autem qui 3º ponit
opinionem aliam ibi Sed quia
ab primo videtur primo quod sic
ut sit manifestum quod cordibus con-
tritorum peccata dimittuntur etiam
ante confessionem si aliquis con-
tritus postea confessionem contemp-
serit vel impie peccatum iterauerit
an peccata dimissa redeant
etc. Quidam dicunt quod sic quod ho
manifeste dicit Ambrosius super

epistolam ad hebreos | innitens
dicto apostoli | in .x. | dessus | qui sibi g
seruo misereri noluit | Item
Iuliane | innitens eidem dicto dicit
quod eciam peccata originalia
in baptismo sibi dimissa replicantur
| Quibus concordat | Petrus q
innitens eidem dicto | et Augustinus q
assumens illud | luce .vi. | dimittite et
dimittetur vobis | Et similiter Beda as-
sumens illud | luce .xi. | recidat
in domum meam | videntur ex
quibus illud idem | quibus oppositum | hic
Sed contra | tunc dubitatur primitus
in id ipsum | ad est contra dictum supra
Ilarium primo | Respondetur negando
consequenciam | quia talis | qui
recidivat | non digne satisfecit
| quia ad dignam satisfaccionem re
quiritur perseverancia | ut homo habe-
at usque memoria recordacionem
dei | et ipsius insuper gracias
agat | Sed sanctus thomas | dicit
quod hoc verum est | si intelligatur | que
de iusticia dei | quantum ad concomitancias | aliis
falsum est | eciam perdit fructus corde
mericionem | ita scilicet ut si a pe
nitencia non cadat aliquis | si
vera sit etc. | Alii dicunt | quod peccata
dimissa nunquam redeunt | nec
computantur | sed dicuntur redire
| quia per ingratitudinem | ita reus
peccatoris constitutus | sicud ante
fuit | et magister | dicit | quod utrumque pro
questionibus | approbati doctores
sentiunt | et iudicium lectori relin-
quo | addens nichil tutius fore
sub incerta duorum | nec ubi sede
sunt .14. | capitulum .1. etc. | Deinde ibi
Post predicta | querit quid sit sacramentum
et quid sit sacrum | in penitencia | et
ponit duos opiniones | quarum una
dicit | quod exterior penitencia | sit
sacramentum | interior vero res sacramenti

Et si obicitur | quod non sunt sacramenta nove legis
conficit illud | quod figatur | eo quod exte-
rior satisfaccio | nunc causa interior
contricionis | sed potius econverso | Respondet
Iste | de hac opinione | quod hoc intelli-
gendum est | de sacramentis instituti | in novo testamen-
to | penitencia autem | sicud et
coniugium | a primordio humani
generis fuit | Secundum quod eum in-
stitutum fuit | in primis parentibus | sed
liberat | tunc res | quas predicat sacramentum |
Respondetur | quod hoc non est magis ut
quia hoc sepe in aliis sacramentis contin-
git | quia timorem efficiunt | quod sequi
vidit | Alii dicunt | exteriorem
penitenciam et interiorem sit
esse unum sacramentum | et non duo
| et sacramentum primum et primum | et compun-
ctionem penitencia | sit res et
sacramentum | et cum res exterioris
sacramenti | et sacramentum remissionis peccati
| et res, dei est sacramentum tamen. 23. d.o

Preter premissa est alia.
Hic magister | prius de hiis
de baptismo | qui est sacramentum intuicio
| et de confirmacione | eucaristia | et pe-
nitencia | quae sunt sacramenta progredien-
cium | Sed hic .4. liber | determinatur | de extrema
unctione | que est sacramentum exeuncium
| Et dividitur in .2. | primo determinat
de ipso sacramento | Secundo de eius iteracione
ibi | Queritur autem | primo di-
stinguit hoc sacramentum ab aliis unccio-
nibus | Secundo determinat eius | que ad hoc
sacramentum pertinet | ibi | Hoc sacramentum pro-
hibendit | quod quamvis premissa sit
aliud sacramentum | scilicet unccio | intus
| que sint in extremis | dicitur
consecratio episcoporum | Deinde distinguit
tria genera unccionum | quedam

[Left margin, beside "Sed contra":] | Augustinus | ar[ticulus] .iii. ad a[rgumentum] a[d] ..az.. pte

[Left margin, boxed, beside "vera sit etc.":] Sed quia abso-
num videtur
| hic agitur dicit quod

[Left margin, beside "sunt .14. | capitulum":] Ubi considerandum | quod
mensa et paca sibi
tua | Sed non sunt doctores
cognite | sed autem
pue

[Right margin, beside the third line of the right column:] veritte

unccio confirmacionis / et illa est pontificis
/ quia in ea principaliter datur spiritus
sanctus / et in signum habundancie
gracie / duas habet res permixtas scilicet
/ scilicet oleum et balsamum / oleum con-
sciencie / et balsamum fame / Istius
enim crisma dicitur grece [illegible]
[illegible] unccio latine / Non sit sine
oleo / ad unccionem confirmacionis
crisma dicitur / Sed illud speciale / ad mi-
sterium balsamo / quo capita re-
gum [illegible] et pontificum unguntur / quo
eciam sacerdos inungit baptizatos in
vertice // et pontifex confirmandos in fronte
Secunda est unccio / qua cathecumini
/ et neophiti unguntur in pectore
/ et inter scapulas / in percepcione baptismi
Tercia est unccio / que dicitur oleum
infirmorum / de qua nunc agitur //
Dubitatur tamen de regibus modo ser-
vatur consuetudo / ut inungantur
crismate in capite / sed oleo in
scapulis / Respondet sanctus
thomas / quod secundum spiritum sanctum / quod ista unccio
regum / non est sacramentum / et ideo ...
... potest dici
similiter fieri / Secundo sciendum ut quod conveniat
regum et pontificum / Illi enim qui
habent sacerdocium regale / ut ipsi
regum et pontificum ad capulam
pertinet / etc. / Deinde ibi etc.

Hoc / sacramentum

hic ponit magister duas questiones
prima quod sit ... institutum
ab apostolis / Unde de hoc habetur
Jacobi ultimo etc. / Secunda / quod si
fieret quod dicitur Jacobi / sicut ...
sacramentum institutum est / ad peccatorum
remissionem / ad instrumentum
corporis alleviacionem / et sicut est
unccio exterior / corporis ita ...
est unccio interior / scilicet remissio
peccatorum / et virtutum amplior
/ et ex hoc infertur / quod si hoc sacra-
mentum ex contemptu / ut ne-
gligencia omittitur / periculosum et
dampnabile est etc. / Dicit tamen
sanctus thomas / quod hoc magis est in-
telligendum de copulacione / quod re-
putatur / non enim quelibet negli-
gencia / sed solum illa / que ex contemptu
prodit / et contemptum inducit /
/ dampnabilis est / Secundum sciendum
quod licet aliqui dicant hoc sacramentum
non esse institutum a christo sed ab apostolis
/ tamen opinio contraria probabilior est /
que dicit / omnia sacramenta nove legis esse in-
stituta a christo / de hoc vide supra
distinctione ... / hoc enim tenet
sanctus thomas / et scotus / et ad dictum
magistri respondet quod / quod pro tanto
dicit ab apostolis institutum / quia
per doctrinam apostolorum est eius in-
stitucio nobis promulgata etc. / Deinde

Querunt aliqui etc.

hic declarat / de usu huius sacramenti
/ et querit / utrum possit iterari
/ et videtur quod non / quia dicit augustinus
de baptismo libro primo / quod sacramentum
non est iterandum / non est enim
iniuria sacramento facienda / ex hoc videtur
quod nullum sacramentum possit iterari
/ quia tunc ei fieret iniuria etc.
Deinde / ibi / Sed hoc dicit / Re-
spondet secundum duas opiniones / quarum
una dicit quod sacramentum unccionis
possit iterari / sicut sacramentum
altaris / penitencie / et conu-
gii / quia si morbus non redit
medicina non est iteranda / si
vero morbus non potest co-
hiberi / quare medicina debet
prohiberi / unde de dicto augustini
non videtur / generaliter accipiendum

sed de sacramento baptismi confirma-
tionis et ordinis quia Augu-
stinus dicit contra [?] ait de sacramento
baptismi et ordinationis. Alii
dicunt de omni sacramento esse intel-
ligendum quod non est iterandum
saltem secundum totum illud quod per-
tinet ad sacramentum. Quedam enim sepius
accipiuntur et quedam non et
tamen illa que sepius sumuntur
non totaliter iterantur, ut sacra-
mentum altaris et unctionis
que licet sepius sumantur tamen
quia unctio non benedicitur eadem
hostia vel idem oleum non ite-
ratur sacramentum, sicut in tertia questione di-
ceretur. Sic licet aliquis sepe
baptizetur tamen baptismus
non iteratur, dummodo eadem aqua
non benedicatur. Respondet quod non
est simile quia sanctificatio aque
non est de essentia sacramenti sed
solum pro reverentia et decore. Sed
unctio autem est in unctione sancti-
ficatio materie pertinet ad veri-
tatem sacramenti. Similiter nun-
quam benedicitur aliquis tantum
semel scilicet in prima unctione et
non in secunda, ut ait Ambrosius.
Ex hac patet quod cum dicitur quod sa-
cramentum non est iterandum si
referas rationem dicti ad
sanctificationem rei qua sacra-
mentum expletur, de omni sacramento
generaliter verum est. Si vero
ad susceptionem sacramenti, de
quibusdam verum est quod iterantur
de quibusdam non. vicesimaquarta d°.

Nunc ad considerationem
distinctionis 24 quarte principaliter determinat
de sacramentis quibus designantur va-
rie velut omnes status quibus ecclesia
fit specialiter ad vitam spiritualem que

est ut debet esse. Membra ecclesie.
Hic determinat de sacramentis pertinentibus
ad statum specialem in ordine ad qua-
litatem totius ecclesie. Et dividitur
in 2. Primo determinat de sacramento
ordinis quod pertinet ad spiritualem
multiplicationem et gubernationem ecclesie.
2° determinat quod ordinatio ad multi-
plicationem valens fidelium, quo ad distinctionem
26. Cum alia sacramenta. Primo
in 2. Primo determinat de sacramento ordinis,
2° de conferentibus hoc sacramentum, distinctione
25 ibi: Solet queri si heretici pro-
fitentur quod dictum est. 2° determinat de sin-
gulis officiis vel dignitatibus
que ad ordines constituuntur ibi:
Sunt et alia quedam. Primo in 2.
Primo determinat distinctionem de ordinibus,
2° quod omnes qui habeant ibi: Si
autem queritur. Prima in 2. Primo
ponit numerum ordinum, 2° de eis
prosequitur ibi: Justos igitur. Prima
in 3. Primo ponit numerum, 2° effec-
tum quem habent in suscipien-
tibus ibi: Illi vero imperiores ac.
Tertio gradus que in eis re-
quiruntur ibi: Tales autem ad mi-
nisterium etc. Primo intendit
quod septem sunt ordines spiritualium
officiorum sicut patet ex dictis
sanctorum patrum et ostenditur
hoc capite Christi qui omnium ordinum
officia in semetipso exhibuit
et ecclesie sue corpori tradendas
reliquit ut testatur apostolus ad
Ephesios 4° primo. Septem autem
sunt propter septiformem gratiam
spiritus sancti, qui non sunt participes
sed gratia cum ad eos indigne
accedunt etc. Effectus autem
digne recipientium est augmen-
tum gratie spiritus sancti. Conditiones

autem recipiendi debent esse
ut gratiam spiritus sancti sint decori
et alios efficiant vita et doctri-
na nec integritatis divinorum
officiorum predibus se dedicentur
cumulet iuxta dictum 2 ut
1o deinde ibi **Ministro igitur**

Hic determinat distinctionem de ordinibus
Et dividitur in 3 primo determinat
quiddam quod exigitur ad ordines
scilicet corona 2o prosequitur de or-
dinibus ibi hostiarii 3o ostendit
quando dicti ordines ibi ce-
terum omnes spirituales sunt primo
intendit quod septem sunt gradus
ecclesiastici scilicet hostiarii lectores
exorciste acoliti subdiaconi di-
aconi presbiteri et omnes vocantur
clerici de quo dicit ysidorus li-
bro ethimologiarum clericos et clerus
appellatos esse ordinatos quia
mathias electus est sorte ut
primo actuum apostolorum legimus
ordinandos clericos enim grece
sors vel hereditas dicitur ideo
ergo dicti sunt clerici quia de sorte
sunt domini vel quia partem domini
habent Corona enim ut dicit
hugo et concordat hugo libro
2o parte 3a capitulo primo est signaculum
quo signantur in parte sortis mi-
nisterii divini Corona autem rega-
le decus significat ideo dicit petrus primo pe.
2o Vos estis electum genus re-
gale sacerdotium Summitas capitis
desuper nudatur ut cor mentis addu-
latur monstret que revelata
facie gloriam dei contempletur
ut loquitur apostolus 2o corinthiorum
3o Capilli etiam sunt tondendi
usque ad revelacionem sensuum scilicet
oculorum et aurium ne ad au-
diendum et intelligendum verbum

dei impediat mentis Usus autem
coronam tonsure a nazareis ex-
ortus videtur qui prius crine servato
postea ob continentiam vite caput
radebant et capillos in igne
sacrificii ponebant sicut ad ezechiel
dicitur fili hominis sume gladium
acutum et duc super caput tuum
et barbam ezechiel 4o etiam
actuum ut legimus priscillam et
aquilam hoc fecisse 18 Item
paulus et alii quidam discipuli
capillos fecerunt actuum 21o 21
deinde ibi **hostiarii** hic prosequitur
de ordinibus Et dividitur in septem
partes quia de septem ordinibus prosequitur
et partes per se patent in littera Ho-
stiarii et ianitores sunt idem
scilicet qui in veteri testamento electi sunt ad
custodiam templi ut non in-
grederetur immundus primo paralipomenon
23 et 21 et 2 paralipomenon 8 hoc offi-
cium dominus in sua persona suscepit
cum vendentes et ementes de
templo eiecit ipse enim se hosti-
arium significat cum dicit ego sum
hostium Jo. 10 2us gradus est
lectoribus isti tenentur ut exortet
ad compunctionem eos audiendum ad
quos pertinet lectiones in veteri et
novi testamenti lectores et prophetias
in ecclesia legere et ideo traditur
eis ab episcopo codex divine lectionis
et debet esse instructi scientiam
ut debite sciant accentuare et
debite ad lectionem legere hoc
officium christus implevit cum in
medio seniorum librum ysaie aperuit
ut dicitur luce 4to distincte legit
spiritus domini super me etc. ysaie 61o
hic ordo formam a domino apostolis
accepisse videtur quibus dicitur cla-
ma ne cesses etc. ysaie 58.

Tercius ordo est exorcistarum. Unde exorciste grece dicuntur latine adiurantes vel increpantes, ad quos pertinet super cathecuminos in exorcisando manus imponere et spiritum malignum expellere. Debet autem esse mundus qui spiritibus immundis imperat ne ei dicatur: Medice cura te ipsum. Hii accipiunt de manu episcopi librum exorcismorum. Hoc officio usus est dominus quando saliua sua tetigit aures et linguam surdi et muti dicens effeta, quod est aperire, Marci 7o. Et cum demoniacos multos curauit. Hic ordo videtur descendisse a Salomone, qui quosdam modos expellendi demones ab obsessis adinvenit. Erat enim sapientior cunctis hominibus, 3o Regum 4o. Officio igitur incantatorum exorciste vocati sunt, de quibus dicitur Mt 12: Ego in belzebub eicio demonia, filii vestri in quo eiciunt etc. Quartus ordo est acolitorum, qui latine ceroferarii dicuntur. Ad portandum cereos cum euangelium legitur et cum sacrificium offertur. Hoc enim est eorum officium, scilicet parare luminaria in sacrario et portare cereum et parare urceolum cum vino et aqua pro eucharistia. Hoc officium dominus se habere testatur dicens: Ego sum lux mundi, Jo 8. Huius figuram gerebant illi in veteri testamento qui lucernas candelabri componebant, Exodi 27 etc. Quintus est ordo subdiaconorum, qui grece ypodiacones vocantur, quia subiacent preceptis et officiis levitarum. Oblaciones in templo a fidelibus accipiunt et levitis superponendas altaribus deferunt. Hii apud hebreos nathinnei vocabantur, Esdre 2o. [illegible] in humilitate domino servientes. Ad subdiaconum pertinet calicem et patenam ad altare deferre et levitis tradere, et ut in lectione quibus episcopus manum imponit illud ysaie: Mundamini qui fertis vasa domini. Et cum ordinantur accipiunt de manu episcopi patenam et calicem vacuum, ab archidiacono urceolum cum aquamanili et manutergium. Debet enim tenere urceolum et aquamanile et manutergium episcopo et presbiteris et levitis ad lavandum ante altare manibus. Hoc officio usus est dominus cum linthea se precinxit, Jo 13o. Sextus ordo est dyaconorum. Hic ordo in veteri testamento nomen traxit a tribu levi, a qua dicuntur levite. Precepit enim in levitico dominus moysi ut de tribu levi applicarent ad ministeria cultus divini. Et hii grece dicuntur dyacones, latine ministri, [illegible] et super eum missi sunt [illegible] in tabernaculo. Ad dyaconum pertinet ministrare sacerdotibus in omnibus que aguntur in sacramentis, scilicet in baptismo etc. Et sicut huic ordini statutum est in lege moysi ut portarent archam ad tabernaculum, hoc tantum in novo testamento dyacono super levum humerum stola ponitur et [illegible] casula complicata [illegible] labores et sustinet in hac vita tollerat [illegible] in leva [illegible] donec in dextra in eternitate requiem habeat. Hic ordo ab apostolis celebratus est cum viros plenos spiritu sancto elegerunt, Actuum 6o. Hii sunt septem angeli

angeli tuba canentes apoca. 8
Dyaconi enim habent evangelium
predicare et calicem pro popu
lo dare et ammirare. Hii qua
les esse debeant scribit apostolus
prima thymotheum 3o dicens
dyaconos similiter pudicos non
bilingwes non multo vino dedi
tos etc. Hii autem primo probentur
et sic ministrent. Multum tamen
habentes quibus ponit episcopus
stolam super levum humerum
ut ipse intelligat se accepi
sse suave iugum domini quo subi
ciantur timori domini ad sinistre
pertinentia. Accipiunt et textum
evangelii ut intelligant se
esse preccones evangelii. Hoc offi
cium Christus est operatus quando post
cenam sacramentum corporis et sanguinis
discipulis dispensavit et eos dor
mientes ad orationem excitavit
etc. Septimus ordo est presbite
rorum presbiter grece senior inter
pretatur latine non pro etate sed pro
dignitate iuxta illud sapie(ntie)
4o Senectus venerabilis est
non diuturna neque annorum numero
computata. Unde et sacerdotes vo
cantur quia sacra dant. Non tamen
habent apicem pontificatus quia nec
crismate frontem signant nec
paraclitum dant. Hoc enim solis episcopis
deberi ostendit actuum 8. Ad
presbiterum pertinet sacramentum corporis
et sanguinis domini in altari confice
re etc. Hic ordo a filiis a
aron sumpsit initium. Dominus
enim pontifices et sacerdotes mino
res instituit deus per moysen etc.

ex precepto dei aaron in summum pon
tificem filios vero eius mino
res sacerdotes exo. 28 et leviti
ci 8. Dominus etiam elegit 12 apo
stolos (Mt. 10) quorum vicem gerunt in
ecclesia maiores pontifices. De
inde designavit alios 72 luc
10 quorum vicem tenent in ecclesia
presbiteri. Primus inter apostolos
erat princeps petrus cuius vicarius
et successor est pontifex summus.
Hoc officium Christus est operatus cum
se ipsum in ara crucis obtulit ut
sacerdos et hostiam mt. 26 et cum
post cenam panem et vinum
in corpus suum et sanguinem muta
vit Io. vi. Et inter omnes or
dines istos canones tantum du
os sacros appellant propter hoc ut
dicit Urbanus papa quia habent altaris
super ipsum sacramentum sed subdiaconi
us super vasa sacra tantum etc. eadem

Ordo autem queritur

Hic intendit quod creatur spiritualis
ubi traditur potestas spiritualis
ordo vocatur et dicitur ordo sa
cramentum quia in eius perceptione
sacra res id est gratia confertur
quam figurat etc. Deinde ibi
Sunt et alia hic dicit de nominibus
quibusdam non ordinum sed dignitatum
vel officiorum exprimuntur. Et divi
ditur in 2. Et primo dicit de nominibus
dignitatum secundo officiorum ibi Nutus. Se
cundum quibus primo ponit nomen episcopatus
quod ad dignitatem pertinet secundo post maiorem
ad dyaconem ibi Ordo episcopatus secundo
ponit distinctionem eorum originem ibi
Horum autem discretio. Primus in
tendit quod quedam sunt nomina
ordinum quedam dignitatum quedam officiorum

Notandum est quod magister hic loquitur secundum ca
nones antiquos sed a tempore gregorii
sacer ordo fuit qui eos ad continentiam
astrinxit ut habetur d. 31 c. ante triennium
habet petrus de tarantasio et richardus

inter que cuius est nomen simul
officii et dignitatis. Et in de. a
scopin grece quod est intendere
latine quia debet intendere
super curam subditorum. et ergo
episcopi grece speculatores dicantur
et inter primus pontifex pri-
nceps sacerdotum est quasi via se-
quendum uo. Ordo autem e-
piscoporum quadripartitus est scilicet
in patriarchis etc. Patriarcha
grece summus pater interpretatur
quia tenet locum apostolorum scilicet ro-
manus, anthiocenus, allexandri-
nus. Archiepiscopus princeps episco-
porum et possidet sedem metropo-
litanus quia episcopus ceteris. Metro-
politani autem a mensura civi-
tatum vocantur. sive quibus multis
reliquis episcopis agere. et solicitudo
autem tocius provincie cuius
commissa est. et omnes dicti ordines
episcopi vocantur. sed specialiter romanus
utuntur quidam pro distinctione
potestatum quas singuli acceperunt
hec ysidorus libro 7o ethymologiarum
li. et sicut ut dicit magister quod archi-
episcopi nomine primates sepius
significasse videtur. metropolita-
nos autem nunc archiepiscopos di-
cimus et distinctio horum a gentilibus
introducta videtur. qui suos fla-
mines alios simpliciter flamines
alios archiflamines alios pro-
toflamines appellabant. ut dicitur
in de. ibi. Patres exponit nomina
officiorum ubi interdum. 21. dist.

Petrus et richardus
qui sunt predecessores pa-
triarchales sedes est
patriarcha
romanus
constantinopolitanus
alexandrinus
anthiocenus
iherosolimitanus

Solet queri si heretici

et cum magister prius de sacris or-
dinibus hic declarat de ascendentibus
et suscipientibus hos sacros. Et divi-
ditur in ii. Primo declarat de ascendentibus. Secundo

contiauit

de suscipientibus ibi. Queri in specie
ne. Prima in .2. Primo inquirit
de hereticis utrum possint ordinare
secundo specialiter de simoniacis ibi. De
simoniacis vero. Primo in 3. Primo
probat quod heretici non possint
sacramenta conferre. Secundo ponit auctores
ad contrarium ibi. Ecclesia autem
tertio solvit ibi. Hoc autem quidam
in primo querit utrum heretici
qui sunt ab ecclesia possint dare sacros
ordines et si ab eis ordinati
redeuntes ad ecclesie unitatem
debeant reordinari. Et videtur
primo [illegible] quod non
possunt heretici tradere sacros or-
dines nec ab eis ordinati gra-
tiam accipiunt. Dicit enim Inno-
centius quod clericus [illegible]
solum hoc nomen esse permittit
quibus nomen et si ... propria
Sed non videtur suscipiendi eum
dignitate sacerdotii vel alicuius
ministerii. Non enim possent dare
spiritum sanctum quod ammiserunt. Item
dicitur quod ordinati ab hereticis
habent caput vulneratum. Nec
ad accipiunt. Si in medicina multi
erant et etiam eis tantum et rebuenda
quis laycalis. nec aliquis ex
eis debet subrogari in hono-
re clericatus. etiam qua-
tuordecimus exiguum. Et ad eandem
sententiam ponit alie que auctores
sanctorum ponitur in textu. Idem ibi

Contra autem in-

Hic ponit auctoritates in con-
trarium quibus innuitur quod sacri
ordines traditi ab hereticis et
in sanctis valeant sicut episcopi. Nec
redeuntes ad ecclesiam sunt re-

ordinandi / qui ab eis sunt ordinati
/ sicut et baptizandi / qui sunt
ab eis baptizati / De hoc scri-
bit / Augustinus contra epistolam Par-
meniani libro secundo / quod sicut
non licet iterari baptismum eorum /
qui baptizati sunt / ab hereticis /
et precisis ab ecclesia / quia baptismum quod
quis ab eis accepit non amittit
/ sic etiam ius dandi baptismum / quia in
ordinatione aliquis datur / etiam
non amittit / et ideo precepti he-
retici / sed etiam redeuntes
quos non permittant / exercere offi-
cia / que agebant / propter tamen
ordinationem sacra non detrahunt
/ et sicut est in baptismo / quia per eos
potest dari / sic in ordinatione ha-
bent ius dandi / Utrumque quidem
ad perniciem suam / sed aliud non
habere / aliud perniciose habere
/ aliud salubriter habere / Item
sicut baptismus non recte habetur
ab unitate recedentibus / sic etiam
non recte datur / qui ab unitate re-
cedit / sed tamen datur / et ideo
qui ab eo accepit veniens ad
unitatem / non iteratur / et hoc
idem sentit / auctor Gregorius
posita in registro deinde ibi

Hec / autem / quidam

Hic solvit dictam questionem
Et ponit / quatuor / solutiones / Quarum

p^e oppinio [margin]

opinio / quidam enim dicunt / quod
heretici / quamdiu tolerantur / per sen-
tentiam ecclesie divisi / ab unitate
ecclesie / sed tollerantur / habent po-
testatem / conferendi ordines / non
autem / postquam ab ecclesia sunt
precisi / per sententiam ecclesie / similiter
vel degradati / et alii heretici

Et hec est / opinio prima / quam improbat
magister / quia sicut
consecratio alicuius sacri / in nullo
casu annichilari potest / quia altare
vel ecclesia / semel consecrata
semper manet consecrata / sic et
potestas / que datur / in consecratione
tolli non potest / Unde in qua-
libet statu sit quandam consecratione
dotatus / quia per eius manet / quamvis
aliquibus graciis vel ab-
ecclesia precisus / Alii vero dicunt

[x] oppinio [margin]
Non ulli vo t du[...] [margin]

quod precisi ab ecclesia / qui tamen in
ecclesia potestatem episcopalem / seu ordinandi
receperunt / et habuerunt / retinent
potestatem / alios ordinandi / et
promovendi / sed penitencia abstat
precisis / non tamen ceteris / Et hec est
secunda / quam arguit / magister
/ quasi illi / qui fuerunt
promoti in ecclesia / per precisionem
retinent potestatem / quam acce-
perunt [illegible] / quia exsequendo sua
potestatem / peccant conferendo sa-
cramentum / Et ideo vere tribuunt
eam potestatem / que in conse-
cratione datur / et sic ab eis pro-
moti / tandem habent potestatem
/ quam et ipsi / Alii dicunt quod

oppinio 3a [margin]

precisi ab ecclesia / possunt ordines
conferre / et alia sacra / et hoc
intelligendo tam quantum ad
effectum primum / qui est collatio sacri
/ quam quantum / ad ultimum / qui
est collatio gratie / dummodo
formam debitam / et intentionem
servent / Si autem aliud fiat quam
in ecclesia / fieri solet / non sunt sacra
Et hec est / opinio 2a / quam
sancta ecclesia / tenet / salva quo ad hoc

q in ea minuit de colla de gra
quia ex hoc ipso q aliquis hereticus
precisus ab ecclesia in sacramentis
communicat peccat et etiam suscipiens
et gratiam non consequitur non potest
nisi forte in hora mortis articulo
Alii dicunt q dant vera sacramenta
sed non effectum seu gratiam
quid propter inefficaciam sua sed propter
peccata dantium et recipientium
Et hec opinio est 3a que vera est
ut dicit ibi [illegible]

De symoniacis vero

Sciendum primo q licet symo
niaci dicantur ipsi qui infra
bilem gratiam spiritus sancti conducere
volunt ad instar symonis magi
actuum 8o / Giezite vero qui
pro ministerio sacro precium recipiunt
ut in iiii regum v
Omnes tamen et dantes et accipi
entes communiter symoniaci dicuntur
deinde subdit q qui scienter
a symoniacis consecrantur et con
secratos esse dicentur qui
vero ordinantur a symoniaco quem
ignorant esse symoniacum ex
ab ecclesia [illegible] sunt [illegible]
ordinatos [illegible]
Sciendum tamen q quo ad
primam partem dicti magistri
rente quia ut dicit sanctus
Thomas preterea symonie [illegible]
suscipiendum impedimentum [illegible]
tamen tollit [illegible] tamen impedit
[illegible] sed [illegible] sit peccatum
q potest recipiens [illegible] symo
niaci aliquis suspenditur
ab execucione ordinis vel officii

sed in hoc distinguendum est quia si
aliquis dicatur ex hoc symoni
acus q recepit ordinem symo
niace tunc non recipit execu
tionem et ideo ipso iure su
spensus est et quo ad se et quo
ad alios et ultra hoc symoniacus
est Si autem dicatur symoni
acus qui contulit ordinem sy
moniace vel qui dedit vel re
cepit beneficium symoniace vel
quia mediator est symonie
si sit occultus suspensus est ipso
iure quo ad se sed manifeste
suspensus est quo ad se et quo
ad alios et ultra hoc ille qui
recepit beneficium symoniace
tenetur ad restitucionem tam fruc
tuum percepto et beneficio re
nunciare [illegible] deinde subdit
[illegible] Si vero aliqui
non digne se esse consecratos
sed res que [illegible] consecra
tione [illegible] videntur
tamen quisquis alteri non ven
dit sine quo alterum non habe
ret vendere [illegible]
De hoc dicit sanctus Thomas spirituale
q sub spiritu [illegible] non debet
esse [illegible] ipsa res sacra
ut sacramenta et actus spe
ctantes alicui sacro ex officio et
[illegible] hoc etiam dicitur annexum
spirituale quod ipsis sacris
sicut vasa sacra et [illegible]
quedam officiis sacris sicut
decime et [illegible] patronatus
et utrumque [illegible] symo
niam [illegible] ad id q de spi

probitate habet etc. / Deinde ibi

Symoniaci autem heretici

hic ingerit subdit / quod speciali est distinctio symoniace heresis / alii enim symoniace a symoniacis ordinantur scilicet eo promovendi promoventem corrupit / alii symoniace a non symoniacis scilicet eo promovendi familiares episcopi ipso ignorante corrupit / alii non symoniace a symoniacis scilicet eo dum nescit promovendi ipso nescito corrupit promoventem / Deinde ibi etc.

Daci inquit canones

hic intendit quod subdiaconus non debet ordinari citra quartum decimum annum / nec diaconus citra 24 / nec presbyter ante 30 / et sic per fieri episcopus / Sciendum tamen / quod hoc est statutum antiquitus / sed nunc abbreviatum est tempus / quia subdiaconus per quem recipitur / pervenit ad annos discretionis / ut cognoscere possit votum continentie / diaconus circa 24 / presbyter 24 attingere / ... in 30 / 26. distinctio

Quinam autem sancta etc.

post peccatum / 2° ... ingre- ... de sacratis ordinibus / quod ordinatur ad spiritualem multiplicationem filiorum ecclesie / hic dicitur de matrimonio / quod ordinatur ad multiplicationem naturalem filiorum / Et dividitur in partes / primo dicitur de initio / in quantum est peccatum / 2° de tempore

distinctione 21 / i / post hoc advertendum / 3° de personis contra habentibus distinctionem / 3° sibi ... super est attendere / primo in quo primo ostendit / 2° ubi ... institutum / 2° ostendit / dicitur illa / i. prima institutio / 3° concludit / quedam ex toto / qui ex dictis possit habere occasionem / ibi / Sicut autem ... Ubi ostendit / figuram matrimonii et significationem / i / Cum ergo coniugium / primo intendit / quod alia sacramenta post instituta / post peccatum et propter peccatum / matrimonium autem ante peccatum / non in remedium / sed in officium / i / et actus ... ante facta fuit / Deinde causa / ... intelligens in spiritu dixit in / ... officium ad quod ... facta est / hinc dixit / hoc nunc os ex ossibus meis / ... hoc relinquat homo patrem et matrem etc. / genesis 2° / et plus 19° / Deinde / Coniugium autem institutum / dicit / quod duplex est institutio coniugii / una ante peccatum / ad officium / genesis 2° / alia post peccatum / in remedium / genesis 9° / crescite et multiplicamini / et sic duplex institutio / contesta / augustinus / ut patet in textu etc. / Deinde ponit talem differentiam / quod prima institutio fuit ex precepto / ut ibi genesis 2° / crescite et multiplicamini / ... hominibus ante peccatum intelligatur dictum sub precepto / 2a autem institutio ex precepto fuit / respectu ad homines / multiplicationem / Deinde autem secundum indulgentiam / et non secundum preceptum

ubi prima institutio

Et quia indulgentiam meliora non eligit / remedium habet ipsum matrimonium / non enim ut intelligendum est / de aureola virginitatis etc. / Postea dicit /

ubi Indulgentiam / id est indulgentia dupliciter modo accipitur / pro concessione remissione et remissione / Unde nota. / est remissio de maioribus bonis et de minoribus malis / de minoribus bonis est conniventia / quod non meretur palmam / quia est aureola virginum / de minoribus malis / est venialibus est coitus / qui fit inter personas legitimas / ita ut ingrediente et non propter intemperantiam conplebis / propter quod tamen non peccant / Et sciendum / quod prophetia a dei principio tacta / etiam referenda est ad misterium et ecclesie et Christi / quod incarnationis misterium concludit / quod sub casum continet / etc. / Deinde ibi etc.

Nota.

Fuerunt autem etc.

Hic recitat hereticos / qui tatiani dicti sunt / nuptias dei detestantes / contra quos est facta instantia / a domino / qui in cana galilee nuptiis interfuit / et eas suo miraculo commendat / Io. 2o / Unde patet error eorum / qui dicunt actum carnis non posse fieri sine peccato / quod probat sanctus thomas / extra ad aliqua / quod pertinet ad ve constitutionem / et tota natura / esset tota mala / quod est impossibile / Ipsa bona / secundum quosdam iniquitas / quod tunc tempore parte sunt male

a deo etc. / Deinde ibi etc.

Cum igitur coniugium

Hic declarat / de sexto matrimonio / Et primo facit hoc / 2o excludit quandam falsam opinionem / que habuit de eo ex dictis / ibi / Unde est / Primo intendit quod ex quo coniugium est sacramentum / tunc est signum sacre rei scilicet coniunctionis Christi et ecclesie / Sicut ait apostolus / ad ephe. 5o / Christus cum copulatus est ecclesie spiritualiter / quantum ad caritatem / et corporaliter quantum ad nature conformitatem / et ideo signum est in coniugio consensus cum coniugio / copula spiritualem Christi et ecclesie / quod fit per caritatem / Et commixtio sexuum illam significat / que fit per nature conformitatem / etiam coniugium signum spiritualis coniunctionis et amoris / qua inter se coniuges uniri debent / Unde apostolus ad ephe. 5o / Viri debent diligere uxores suas etc. / Deinde est

Unde est

Hic intendit quod aliqui dixerunt / non esse verum coniugium / ubi non est carnalis copula / quod probat / auctoritas augustini / et leonis pape positis in textu / sed contra tunc inter mariam et Joseph non fuisset verum matrimonium / quod negandum est secundum etc. / Auctoritates autem adducte pro opposita parte intelligende sunt / de matrimonio / quod plenam habet significationem et

ecclesie matrimonium autem quod est
per carnali copula significat illam
quam unionem Christi et ecclesie que est
in carne sed non illam que est in unione
conformitatis non tamen minus
est coniugium quia ut dicit Au-
gustinus plus valet animi unitas
castitatis et recta quam fecunditas
carnis ibi vicesima septima d.

Post hec advertendum

est quod 27 capitulum prius declaravit
de matrimonio institutione et eius bonitate
hic incipit declarare de causis
eius Et primo de causis constitutivis
matrimonii Secundo de consequentibus Vide
21 ibi Post hec descripsimus Huius partis
in 2 primo de causa efficienti
secundo de finali post medium dicit
Tertio Et primo ergo quod sit efficiens
prima in 2 primo declarat de causa
efficiente secundo ponit impedimenta illius
cause dicens Quia oportet
autem consensus prima in duas primo
ostendit quod consensus facit ma-
trimonium secundo ostendit qualem opor-
teat esse illum consensum dicit Quia
hic queri debet primo in 2 primo
proponit intentum dicit matrimonium
secundo prosequitur de causa efficienti
ibi Efficiens causa Diffinitur
autem matrimonium sic est viri et
mulieris coniunctio maritalis
inter legitimas personas individu-
am vitam consuetudinem retinens
Et Philosophus de individua
vita coniunctio quod absque consensu
alterius neuter continentiam profiteri
potest ut in lege et habet
describere tantum includit ma-
trimonium fidelium et matrimonium
infidelium potest scribi ut in
sequentibus postea patebit ergo
idem de ibi ut non

Efficiens autem causa

hic prosequitur intentum Et primo
ponit secundo probat conclusionem Secundo
autem consensus Tertio excludit
errorem Quarto Videre tamen assu-
primo intendit quod causa effici-
ens matrimonii est consensus et
expressus per verba de presenti non
enim sufficit consensus mentalis
vel per alia signa licet per ver-
ba de futuro Si autem verba
explicit quod tamen corde non
volunt si non sit coactio ibi vel
dolus obligatio contrahit matrimonium
fiat Advertendum tamen quod etiam
potest fieri per litteras absentium
vel procuratorem habentem
ad hoc speciale mandatum sicut
de ipsa et ceteris vel per evi-
dentia signa loqui vel audire
non valentibus Etiam sciendum
quod non quibus dolus impedit ma-
trimonium sed qui facit manife-
stum si alius nec sic quibus notares
vel si parte dolos intercessit
ut Sciendum tamen quod licet di-
spositio in animo non impediat in
foro etiam ut dicunt magistri hic communiter
quia ecclesia non credit eis si
dicant se non intendisse con-
sensum quibus posset dici Hec ra-
tione tamen quod ad foro
conscientie si vel ut alter dissen-
tit animo non est matrimonium quod
declarat sanctus Thomas in scripto de
ipso Si aliquis ablutionem
exteriorem reciperet non inten-
dens accipere sacramentum sed ludo
et dolo facere non esset baptizatus
tamen ecclesia haberet eum pro baptizato
quod indicatur de manifestis et non occultis

Ostendit etiam quod coactio impe-
dit nisi cessante coactione ratifi-
cetur vel per verba vel alio
modo de quo infra distinctione
xxx. deinde ibi

Quod autem

et cetera. probat auctor dictorum doctorum
quod consensus coniugalis facit ma-
trimonium etiam si non expresse
vel secuta sit copula carnalis. Et
ulterius probat quod inter solum co-
niuges veri coniuges sint sponsus
et sponsa quos iniciat consen-
sus voluntarius ad matrimonium
et cetera. deinde ibi **Cum autem tempore**
hic excludit errorem. Et primo
ponit eum oppositum, secundo ponit
secundo excludit eum ibi **Hoc autem**
et cetera. Unde dicit aliqui dixerunt
non esse verum coniugium ante
carnalem copulam. Unde
a prima fide desponsionis vir
sponsus et mulier sponsa et
non sunt. Saepe tamen sponsus et
sponsa vocantur coniuges non
quia sint, sed quia tales futuri
sunt et cetera. Hoc autem, scilicet sponsos
et coniuges, probant auctoritates, pro-
bant quod licet sponsus ante car-
nalem copulam inconsulto vel
nolente sponso monasterium e-
ligere. Quo facto licet sponso contra-
here aliam ducere uxorem coniugatam
ut coniugata nec continentiam
nisi ex quo consensu prout
nec monasterium petere, secundo probat
convenienter per rationem et cetera.
ceteram partem autem probant
primo auctoritatibus et cetera. deinde ibi
Hoc autem adducit auctoritates
quibus probatur secundam partem autem
et patet littera et cetera. deinde

Praemissas auctoritates

hic ostendit quomodo solvuntur auctoritates
per intentionem quae sunt contra eos
dicentes quod consensus mutuus facit co-
niugium. Licet autem sicut dicunt quod consensus
de futuro mutuus faciat sponsalia in-
tentionis. Non enim sunt pares qui
talibus intelliguntur ratio carnalis
et cetera. deinde [redacted] ibi **Hinc ait**
ista videntur quae hic excludit dicta
opinionem respondendo ad probatam
eorum. Et dividitur in 3. Primo post
distinctionem quandam qua predicte
auctoritates solvuntur. Secundo probat illa
distinctionem per ipsas auctoritates
auctoritatibus. **Aliquando enim**. Tertio
probat etiam per rationem. Et est
sciendum primo hic intendit quod
aliquam est desponsatio per verba
de futuro et ibi tantum fuit spon-
sus et sponsa et non coniuges et
tales possunt licet [redacted] sine
quibus assensu continentiam profiteri
et monasterium eligere aliquis
et consensus per verba de praesenti et
inter alios desponsatos [redacted] coniugium
contrahitur et ab illis desponsa-
tionis prima fide vero coniuges
appellantur. Et secundum hanc
distinctionem desponsare
de sponsis vocare volunt auctores
et cetera. deinde ibi **Et est sciendum**
hic probat per rationem, quia illa
sponsa quae tempore nuptiarum
est pacta non sponsus vo-
catur vidua. Et ideo sponsus
etiam dicitur vel ad secundas et
consensum non prohibet. Ibi
vero mutuus consensus

de presenti mortuo sponso vidua re-
mansisset / cui copulatus coniu-
gio / ad sacros ordines procedere
non posset / licet ibi fuisset vir-
ginitas / Ubi patet tamen / quod
licet consensus per verba de presenti
verum faciat matrimonium / et
coniugium / quo ad vinculum spirituale
in hoc tamen magister non tenetur
quod dicit / quod coniunctus cum ... / qui prius
contraxerit cum alia / per verba de
presenti / et antequam cognoverit
copula carnali / mortua est / non
posset ad sacros ordines promo-
veri / quia contraxit cum vidua /

Vicesima octava distinctio

Hec queri debet. In
distinctione 27 / magister supra declaravit
quod consensus est causa efficiens
matrimonii / hic ostendit / qualis
debet esse consensus / qui coniugium
facit / Et dividitur in tres / primo facit
hoc / secundo ostendit in quibus sit
ille consensus qui coniugium facit
ibi / Hic queritur cum consensus
primam in 2 / primo dicit / secundo
secundo obiicit contra veritatem declaratam
ibi / Premisse autem sine / tertio
obviat contra illud / quod in precedenti
distinctione habitum fuit / ibi
Illi / Illa etiam [red patch] sine / Et utrumque
obiectum exponit sua solutione
In primo queritur utrum con-
sensus de futuro / addito etiam iuramento
coniugium efficiat / Respondet
magister quod non / quia qui promi-
sit se ducturum aliquam in futurum
non dicit eam ducit / ... etiam
si iuraret / se facturum in futuro
quod efficiat in presenti / non agitur

coniugium / sed futurum promittitur
tantum / Si ille post aliam uxorem
duxerit / et illa marito nupserit /
utrumque coniugium / ratum est / et non
potest dissolvi / sed precedens men-
dacium vel periurium / est penitentia
corrigendum / Et sic non
est / cum iuramentum coniugium /
sicut ... attestatur de sponsalibus
Et si post talem consensum quis
se alii copulaverit / etiam si per-
iurium perpetraverit / irritum fieri debet
et ipse ad priorem copulam
revocari / ut infra distinctione ...

Premisse autem sine

hic obiicit / contra hoc quod leges
tradunt / quod si quis tacite dimis-
sis testibus iuravit / mulieri / se
eam legitimam habiturum uxorem / vel
si in oratorio / ... tactis sacris
... dedit / sit illi legitima
uxor / Ad hoc respondet magister / quod
per hoc ostenditur quod fieri / tunc esse
debeat / non quod tunc fiat / licet
non sit uxor / sed fieri debet
propter iuramentum / etiam potest
intelligi hoc esse dictum / de
iuratis / ubi consenserunt de presenti
... Illa etiam sine /
hic obiicit / contra dictum in
distinctione precedenti / scilicet quod solus
consensus facit coniugium / contra hoc
dicit Evaristus papa / quod coniugium
non sit legitimum / nisi petatur
ab hiis / qui potestatem habere
super eam / et legibus dotetur
/ et a sacerdote benedicatur / et
a paranymphis custodiatur / et so-
lempniter accipiatur / aliter vero
presumpta / non coniugia / sed adulteria

et for inrationes sint etc. Respondet
magister quod hoc intelligendum
est non quod illa pertinent ad
essentiam coniugii sed ad deco-
rem et honestatem, scilicet ita quod
in facie ecclesie. Non videtur
esse coniugium consumatum quod
occulte contrahitur per verba de
presenti sed quasi adulteri et forni-
catores reputantur. Et tamen
eiusdem effectus volunt esse matrimonia
quod contrahuntur voluntate sua propria
suffragia. Et legitima vota sur-
hibentur ad sanciendum coniugium
quod sub occulte fide contractum
est. Unde dicit sanctus Thomas quod
consensus per verba de presenti expressus
est quod fiat cum legitimis per-
sonis ad contrahendum. Hec duo
sunt de essentia, sed alia omnia
sunt de solempnitate, sed et ideo
si obmittantur, non est irritum
quamvis peccent contrahentes
nisi quod aliqua legitima causa
excusent etc. Deinde ibi etc.

Sed queritur

Ubi queritur cuius rei sit ille con-
sensus qui matrimonium facit, an
carnalis copule, an cohabitationis. Et vi-
detur quod sit carnalis copule, sed con-
traque contrahere matrimonium, sed
cum carnalis copule inter Mariam et Jo-
seph non fuit, perfectum matrimonium
est ipsa postea dicitur. Contra
ut Dominus dicit facere unum et cetera
sicut dicitur. Beda super Lucam
quomodo fiet istud quia virum non cog-
nosco, id est me non cognituram
proposui. Respondet magister quod ille
consensus qui facit coniugium non
est cohabitationis vel copule carnalis
sed pactationis coniugalis etc. Oportet

cas cohabitationis nisi forte causa re-
ligionis pi casto corde separ-
rentur. Et ille consensus debet esse
expressus sub verbis sponsalibus, ut cum vir
dicit: Ego accipio te in meam
non dominam nec ancillam sed con-
iugem. Sed non inter supra est [redacted]
de latere viri, non de capite
vel de pedibus, Genesis 2. Unde
ait his intuptus: Non est bene-
dicto facere dotalibus. Et tamen
ibi est honestas matrimonii. Sed re- dubi
spondetur quod ibi non est honestas
equiparando ad presentem statum ma-
trimonii. Et ideo propter defectum
sed benedictus permittitur. Unde
sanctus Thomas dicit quod consensus
in matrimonium est consensus in
carnalem copulam implicite, quia
consensus in potestatem car-
nalis copule. Vide summa nona ergo.

Oportet autem con

sensus distincto casu hoc esse ex-
primendum, quod consensus in causa
constituit sunt essentia, et quibus
impedimenta consensus non nisi con-
sensu possit. Et dicit in-
fine de rati de impetu coacto
sed de impetu absoluto. Similiter 30
sed de solo coacto per ruz. Dicit
ergo faciat quod dictum est. Secundo ostendit
quod si per coactum liber consensus
adveniat, matrimonium perfectum esset
ibi. Veruntamen. Secundo ostendit
quod nisi ubi sit aliquis co-
sentire ibi. Consensus autem
homo intendit quod consensus
coacta qui vel consensus appel-
lari debet coniugium non facit
quod probat auctoritas Urbani pape
posita in littera etc. Et tamen

qui inviti et coacti quem sponsa habita ... dissedi sunt reclamandi / sine querela et contradictione cohabitaverunt // consentire videntur / et tunc sequens consensus supplet quod hactenus coactio vitiat / Subdit / consentire autem probatur / qui cum videntur non contradicit / quia tacens in sponsalibus / quasi in impuberibus / consensus requiritur / sed solum in matrimonio consentire videntur dissentiant / Sed sanctus tho[mas] / dicit quod licet quantum ad forum ecclesie / quantum ad forum conscientie / si autem dissentiat quamvis tamen non reclamat / non est matrimonium / Contra quos coactus potest esse coactus cum in voluntate non possit esse coactio / Respondeo quod ibi non potest esse coactio simpliciter / sed adiectiva / sed ... 3o ethicorum / aliquid de violento mixto / Et ideo coactus ... / ... / ... ante qui cadit in constantem virum / tollit matrimonium / quia consensus coactus ... non est sufficiens ad faciendum matrimonium 3o distinctio

Nec solum coactio

distinctio 3o / Hic ... ostendit quod consensus matrimonii impeditur coactione / hic ostendit quod impeditur per errorem / Et di[vidi]tur distinctio / impeditur 3b primo dicit / ... error / ... / qui fuit in matrimonio ... / ibi ... / ... 3o decretum finalis / ma-

trimonii / Exposito quod sit error / ... primo ostendit quod error matrimonium impediat / ... / ibi ... de Jacob / ... ibi ... quod ibi fuit ... / primo intendit quod error ... / quadruplex / ... ut cum putat esse iste / ... / et est alius / et fortune ut quando putat esse dives et est pauper / et qualitatis ut cum putat esse bona qui est mala / et condicionis / cum putat esse liberam / que servilis / error fortune / consensum conjugii non impedit / nec error qualitatis / ut cum quis ducit ... corrupta / quam putat esse virginem / non potest ... dimittere / error autem / ... matrimonium impedit / ... autem ... tractandum est / ... / Item error persone matrimonium impedit / ... de Jacob ... supposita / Respondeo / ... consensus ... / ... et ... matrimonium ... / ... factum est / ad designandum ... / et ... / Ille ... / a fornicatione / quia maritali affectu ... / ... affectu ... debitum ... putans lege [illegible] ... / et ... copulata / ... et hodie excusatur ... / ... error ... / ... ... / ... ...

sed detestaretur illa tamen simile spe-
coniugii species mane debet
quod probatur per simile quia
si diabolus transfigurans se in
angelum lucis et ut loquitur
apostolus 2 cor. 11 credat esse
bonus non est error periculosus
Similiter si aliquis hereticus
nomine catholici aliquem traheret
ut consentiret in sue fidei i-
mitatione ille non consensisset
in hereticorum secta sed in integ-
ritatem fidei quam ille hereticus
mentiebatur habere ut patet. Sic
thomas dicit quod hoc intelligendum
est quando angelus sathane non
pretendit ad orationem aut quando
pretendit sub gaudio si est tristis
alias cum esset contrarius volun-
tati. Similiter quando hereticus
procedit ad consentiendum ei de
aliquo articulo erroris ex
professo esset peculiaris infidelita-
tis etc. Deinde ibi Promissa
Hic declarat devotionem que fuit
in mente beate virginis
Et primo facit hoc. Secundo ostendit
quod illud votum fuit perfectum
ibi Inter quos ut ait Augustinus
Primo intendit quod beata virgo
ut dicit Augustinus de nuptiis
et [illegible] concupiscentiis proposuit
in corde se permansuram vir-
ginem nisi deus aliud revelaret
et ita etiam suam virginitatem
divine dispositioni committendo
consensit ad obediendum deo
in carnalem copulam non
quidem primo eam volendo sed
se divine dispositioni committendo

et ita etiam fuit de Joseph et
postea expressit beata virgo suo
viro suum votum et ita virgi-
ni virginitate permansit. Unde
patet quod beata virgo in coniu-
galem societatem non con-
sensisset nisi familiari dei co-
(n)silio illud iussisset etc. Deinde ibi ut

Inter quos contracta

Hic intendit quod secundum Augustinum
fuit perfectum coniugium inter
beatam virginem et Joseph
quia sanctitas sui coniugii pri-
vata continentia servata et
perfectum fuit secundum triplex bonum
coniugii scilicet fidem prolem sa-
cramentum ut patet per Augustinum de
nuptiis et concupiscentiis
in pluribus cognoscitur apud
divinum fidem quia nullum adul-
terium sacramentum quia nullum
divortium etc. Dicit Ambrosius
dicit perfectum fieri coniugium
per carnalem copulam. Respon-
deo quod hoc intelligitur quantum ad
speciem quia perfectius unionem
et ecclesie sunt significativum
autem quantum ad sanctitatem ut
coniugii veritatem etc. Deinde
Exposita quasi sit causa efficiens
Hic intendit quod generalis
causa precipua matrimonii
est proles iuxta illud genesis
primo Crescite et multiplicamini
secunda est vitatio fornicationis ut
supra etiam alie causae honeste
ut integratio pacis et propter
et alie cause minus honeste scilicet
pulchritudo divitie

et complexus / et nomine con-
iugium / nec etiam coniugium factum est
separatum / quia fit ex verbis de
presenti ex quibus consensus expressus / Sed
Iacob videns Rachel pulchram
septem annis serviit / Genesis 29.
Item Deuteronomii 21 / dicitur Si vi-
deris in medio captivorum mu-
lierem pulchram / et adama-
veris eam volueris que uxorem
habere / introduces eam in domum
tuam etc. / Dicendum tamen / quod pu-
lchritudo non fuit causa principalis
propter quam Iacob dilexit Rach-
el / sed gratia. et hoc sine peccato
esse sive peccato / vel quandoque cum
peccato veniali / Si autem
libido pulchritudinis est causa
principalis / non excusatur a peccato
mortali / et hoc si talis libi-
do esset effrenata / ut Sanctus
Thomas dicit / Deinde ibi
Dubitat magister / quod coniugium ma-
trimonium / Ioseph habuit ali-
as causas spirituales / scilicet ut pro-
geo [illegible] sustentaret
/ et ut a diabolo partus celaretur
/ et ut Ioseph esset testis casti-
tatis / defenderet eam ne ut
adultera damnaretur. 3a distinctio

Post hoc de bonis

coniugii agit / ubi primo determinat
de causis / quibus constituitur matrimonium
hic determinat de causis honestatis
ipsius / scilicet de bonis coniugii
quibus actus matrimonii honestatur
Et dividitur in duas partes / Primo determinat
de bonis matrimonii / quantum ad
matrimonium / secundo quod [illegible] / Secundo
ostendit quod hec tria bona erant
in matrimonio antiquorum patrum / di-
stinctione 33 / Primo in duas / Primo
determinat de bonis coniugii / quibus
actus matrimonii excusatur / Secundo de
actu qui per talia bona excusatur
sive [illegible] habet rationem debiti / ibi
32 / Primo ostendit tria bona coniu-
gii / Secundo qualiter se habeant ad
matrimonium / ibi Et est sciendum / Tertio
ostendit quod talia bona actus
matrimonii excusant / ibi Circa
bona / Primo intendit quod ut dicit
Augustinus super Genesim ad litteram / triplex
est bonum coniugii / scilicet fides / proles
et sacramentum / In fide attenditur ne
post vinculum coniugale cum alio
vel alia coeat / In prole ut amanter
suscipiatur / et religiose educetur
In sacramento / ut coniugium non separetur
/ et dimissus aut dimissa causa
fornicationis / nullatenus alteri
coniungatur / Licet enim tolerabiliter
possit separari / sed tamen
non possunt / quia semper manet
inter eos vinculum coniugale / Et
dicit magister / quod tertium bonum
est sacramentum / non quod sit ipsum coniugium
sed quia sit signum sacre rei / scilicet
spiritualis / et inseparabilis coniunctionis
Christi et ecclesie / Et est sciendum hic
ostendit / qualiter dicta bona
se habeant ad matrimonium / Et primo
dicit / quod unum eorum scilicet sacramentum
inseparabiliter inest / sine quo
non alia duo / dicit enim quod in
coniugio est fides / et pro-
lis bonum / sine quibus tamen est
coniugium / Secundo [illegible] que
[illegible] adulterium non [illegible]
culpa cum committitur / sed
coniugium non dissolvitur / Et [illegible]

quia aliqui fuerunt continentia
sine voto / alii generaliter non
omnes / alii / licentia prolem gene
rent / non tamen bonum prolis
habent / quia bonum prolis dicitur
non ipsa proles sed spes ac desiderium
quo proles ad hoc queritur ut
religiose nutriatur / patet ergo
inter istos esse coniugium / qui bonum
prolis non habent / tertium patet
quod manet sed inter coniuges nimis
culum coniugale / ita ut etiam
inutiliter dimissis / causa
fornicationis / vinculum coniugale
... plura / deinde ibi ...

Cum vero coniugium

ubi intendit secundum augustinum in
libro de bono coniugali / quod cum
...ur causa prolis ... utrumque li
bidinose / et ... ut
ille sit maritus et illa uxor
... filios procreare
/ sed tali fide media quod nec ille
... alteram / nec illa cum altero hoc
idem faciat / coniugium est / Deinde
... sibi placuit / quod ... usque ad
mortem / aliquis ... / dicitur et
inter eos tale vinculum / et duo
conditione non ... / in
... malo non agatur / nec
... sibi ... / si alter
... adulterium / quam
coniugium est // Qui vero vene
na ... intendit / quod qui venena
sterilitatis procurant / non coniuges sed
fornicatores sunt / et si non ab
talis sunt / ... ut illa meretrix
... est / vel ille adulter ... /
illud patet per augustinum de nuptiis
et concupiscentia / deinde ibi

Quia queri potest / de hiis /

Ubi intendit / quod parentes ab
... fieri / sicut homicide di
cuntur / qui procurant aborsum
sunt / et ... sua autem sunt
infirmitate / non ut homicide
condempnantur / nec reddunt debitum
... / sed permanet ...
ut patet ... / et per augustinum
ibidem / Cum igitur / ubi ostendit
quo per dicta bona actus coniugalis
excusatur / et intendit quod co
niuges qui ... excusant
... bonis coniugii / predictis / et
hoc ... quod ... sicut ...
... habet ... culpam
/ Cui vero ... tamen
... fide / venialis habent
culpam / si autem ambo bona
desunt / scilicet / fides et proles / non
videtur esse ... / sic
peccatum mortale / illud patet per au
gustinum in libro de bono coniugali
Comitum ... / qui etiam
addit / quod ... non ...
... / veniam non
... / et amatores
se exhibeant ... uxoribus / sed
... / patet
quod non ... peccatum mortale
... sed forte
probabilius ... / de ... .
absque / Sed si ... / ubi
... / quod actus
coniugalis non possit ... sine
culpa / etiam si fiat ... / quod
apostolus ... secundum
indulgentiam ... /
/ sed nulli ... indulgentia

sed venia nisi culpe Respondet
aug9 in libro de bono coniugali
quod concubitus causa generandi
inculpabilis est et ille solus nup
cialis est et ille non indiget
venia quia illum ab omni pcto
defendit apostolus dicens si nupserit
virgo non peccat prima causa secundo
ille qui concubitus quo coniuges ex
pescunt non progeniei voluntate
sed libidinis voluptate sub indul
gentiam conmitti 1o tamen pt
in concubitu coniugum est malum
sed peccati malum illius concubitus
propter bonum coniugale fit veni
ale tercia actio polica univ te
pt progredientem quoniam tene
reddere coniugi ne forte Exigere
tamen sine peccato non pt tercia
inuge dicit quod impetrie indulge
indulgenciam concesso et sic
concubitus qui fit causa prolis
concubitus vero qui fit quod ne
cessitate generandi sed in quantum ne
cessitatem indulge sub permissione
est ibi culpa est sed levis venialis

Sed forte et cetera

Sic obicit 1o quod omnis delectatio
que est in coitu est inordinata
et ex peccato est omnis est mala
Respondet iuge gradu quod sit
mala sed quod est favet pena
peccati sed non sit est peccatum

Videtur tamen sic obiat 2o
quia beatus gregorius dicit quod vo
luptas que est illicita admixta
coniugi sine peccato non pt esse
et ideo vir suam non uxore dor
miens in loco aliquo ierias in

gredi non debet et ille fuit anti
quior usus ecclesie Respondet
iuge quod hoc intelligendum est in
istis qui non causa prolis quoniam sed
explende libidinis et hoc patet
per gregorium qui quoniam dicit si quis
coniuge sua non tantum causa pro
creandorum liberorum ille perfecto
sine de ingressu ecclesie sed absti
nendo coitu quo mixtus suis lotus
est relinquendus Tricesima secunda distinctio

Notandum est etiam

distinctione 32 Magister prius
dicto de bonis coniugii hic determinat
de ipso actu sed quod ultra accipitur
ratione debiti si bona coniugis
Et dividitur in 3 primo ostendit
quod vir et coniux alteri debitum redde
tenetur 2o quod peccatum super illud
vero sine consensu 3o ostendit
quod petere debiti pro quibusdam
temporibus impeditur Etiam licet debi
tum posenti 1o ostendit quod est
aliquo temporibus impeditur celebratione
impeditur Nec solum in opere 2o
intendit hanc dicens quod licet
vir sit caput mulieris ut dicit
pro toto tamen in reddendo
debito pares sunt immo quod
mulier non habet potestatem
sui corporis sed vir similiter vir non
habet potestatem sui corporis sed
mulier sicut cum aliud sit corpus
quando potest ut continentia
suadet in mutuo consensu continen
cia quod non solum causa prolis p
creande sed etiam causa incon
tinencie vir tenetur reddere de
bitum mulieri posenti et ergo

et neuter debet alteri negare | ne
peccator inducatur | in dampnabi-
les corruptelas | quia reddere
debitum coniugale | nullius est
criminis | exigere autem voluptate ge-
nerandi necessitate | culpe e
venialis | fornicationis uero ut me-
dicum puniendi est criminis | deinde

Si uero sine consensu

huius peccat | quod uelut coniugium | con-
tinentiam deo offerre sponte | sine con-
sensu meo alteri debitum negare
| etiam hoc putet | dicente augustino | ipse

3 stat in re | non enim deus ei
benigne | quibus ex alterius alterum
voluit | sed potius confite petere al-
terum vetat | unde et si alter
4 coniugum | sine communi consen-
sucontinentia vovit | uotum est re-
vocandum temeritas | et quam
absoluenda promissio | quia apostolus
voluit | coniuges fraudari debito
carnali invicem | etiam adeo
sicut poterint orationi | unde ex consen-
5 su | item dicit | augustinus | lex su-
feminam | luit | etiam sub viros esse | ut
nulla eorum vota | que ea abstinen-
tie causa reddatur | sed viros
permittente | hunc si vir puni-
bit mulierem | unde continentia
et pacta prohibuit | adhuc lex
non dicit | quod mulier uotum imple-
at | sed tamen dicit | esse peccatum
si abnuit | et si concessisset fu-
erat iubet | et mulier conseruat
salutem viri | deinde ibi infra

Si uero quilibet

huius dicat | pingit | quod ex tacito
tempore | quod si vir coniugum alterum
lapsus unde absolutus | et hic

----

posset eum ad continentiam fruitis re-
ferat | respondet pingit | quod dic-
tum | augustini | intelligi | in tali casu
vbi non quasi iniustum prouideq
continentia | et ante tacitum saltem
publicatum | probatis impletur | quod
in inimicum habitum reuocari
non potest | et sanctus thomas dicit
quod [illegible] dictum | augustini | intelligitur cum
mulier dispensavit | ante plenam
deliberationem | quia quod dispensavit
consensit quidem cede | si autem
expresse consensisset | non posset
petere reuocare | loquitur [illegible]
consensu ad iudicium erit | quando
promissio non posset probari |
vnde per peiurium talia uota
occulta | non sunt approbanda | deinde

Et licet debitum

hic intendit hanc conclusionem | quod licet
petenti debitum sit solvendum
non tamen semper est petere | quia
in diebus processionum | et ieiunii
et solemnium festiuitatum
non licet petere | ut dicit | augustinus |
et | ambrosius | dicit | si ex precepto
deo filios duxerit | vxor | no
nullus tempus concessum videtur
ad horum usum | quia dies festi
et dies processionum | et com-
munionis | mulier conceptus
eius pariet | iuxta legem leui-
tici | et sequitur | ubi se esse
ab usu carnis | continendum | nō
| sanctus thomas | dicit | quod non est
peccatum mortale petere
debitum in die festiuitatis infra
| deinde | Si tibi autem | hic obiicit
contra hoc quod dictum est | quod licet
reddere debitum | et | secundum quod

dicit/ quod quicumque debitum reddit
coniugi/ debet abstinere/ ab esu agni
paschalis/ cum panibus propositionis/ de quibus
numquam vide/ ab hiis qui uxores
suas tetigerant/ comedi non
putavit/ ipse regi [illegible]/ Respondeo
dicendum/ quod hoc capitulum pertinet ad
ministros ecclesie/ quibus non lice-
bat sacra officia celebrare tempore
quo erant amplexui [illegible]/ Item sancta
[illegible]/ quod abstinere [illegible]
alia [illegible] dissolvatur/ Unde non
tenetur debitum uxori/ quia [illegible]
ad [illegible] conservationem/ non ad de-
structionem [illegible] Deinde [illegible]

Item capitulum nec/ in

Quo intelligitur/ quod nuptie non
sunt celebrande/ a [illegible] usque in-
[illegible] pasche/ et [illegible] octa-
vam [illegible] festum Iohannis
et ab adventu domini/ usque post
epyphaniam/ [illegible] fuit
[illegible]/ quo [illegible] Et [illegible]
ad [illegible] penitentiam agant
de hoc quod statutum ecclesie sunt
transgressi [illegible] manet
[illegible] Advertendum tamen ca-
pitula hec [illegible]/ quod sic
supra patuit distinctione 31
quod cum [illegible] coniugatus fit sine
[illegible]/ causa [illegible]/ causa
reddendi debitum/ non alio
[illegible] sicut ibidem
dictum est [illegible]
fit sine peccato/ sed [illegible] in-
[illegible] et [illegible]
[illegible]/ in tali ergo casu
ut dicit [illegible] in-
[illegible] relinquendi Tricesimatertia [illegible]

Queritur hic de antiquis
patribus distinctione 33/ ubi [illegible]
quo bona coniugii erant in
[illegible] patrum antiquorum/ Et dividitur
in 2 partes/ primo ostendit/ quod erant
in [illegible] patrum ante legem
secundo quod tempore legis/ legis vero
tempore/ prima in 2/ primo facit quod
dictum est/ secundo inquirit/ quod [illegible]
[illegible] bonum fidei
[illegible]/ Cui quis opponat/
prima in 2/ primo movet questionem
de pueri [illegible] secundo [illegible]
[illegible] ibi/ Ad quod dicimus/ secundo
solutionem/ quod [illegible]
ibi/ De hoc Augustinus [illegible]/ Item
queritur utrum antiqui patres
[illegible]/ qui leguntur simul
habuisse plures uxores/ [illegible]
[illegible]/ Respondeo magister/ quod
[illegible]
[illegible]/ in hoc dispensatio [illegible]
quia [illegible]/ [illegible] duas
scilicet adam et evam inchoatum
est coniugium/ et ita permansisse
[illegible] non [illegible]
post hoc scilicet post copulata [illegible]
[illegible] fratres et sorores
copulabantur/ quia non erant
alie mulieres ut viri/ [illegible] unus
tantum [illegible] ante [illegible]
lamech/ duas legitur habuisse uxores
[illegible] gentes
[illegible]/ ad ydolatriam declinarent
[illegible] in cultu dei [illegible]
[illegible]/ dei consilio [illegible]
unus sibi plures [illegible] in [illegible]
copulare/ ut [illegible] populus dei [illegible]

Ideo de abraham legi' gen 16
et de iacob gen 30 q plures
habebant et etiam maledicta
erat sterilis in lege q non
relinquebant semen super
terram exo 23 propter hoc
sacerdotibus coniugia decreta sunt
quia in successione familie
successio erat officii etc. Et ex hac
parte responsio ad quosdam q no
pertinuit illorum eum coniugia
decet equantur coniugium hoc
hoc confirmat Augustinus in li
bro de bono coniugali ubi dicit
q sicut apostoli auditoribus suis
ministrantibus doctrinam suam
delectabantur act 20 ita an
tiqui patres laude sua carnis se
minando exercebant sic patriarche
coniugibus miscebantur non propter
voluptatem sed propter prolem sicut de
alibi dicit q eo ad hunc salu
tare misterium velaret usu
officio propagandi nuptias co
hiberent. Hoc idem patet per ambro
sium libro de patriarchis qui
ducit illud gen 16 de sara
et illud gen 19 de filiabus loth
que cubuerunt cum patre generis
humani defectu et ideo pubescent
numeris generatione. Sicut etiam
rabanus exponit etc. Sed sicut
patet dicit sancta thomas q quia
loth recedebat communis a peccato
mortali sic et in eo non erat
corrupcio a peccato mortali
licet ex parte ex intencione eius
peccaverit. Sicut etiam levius
estimando sicut quasi se fecerunt
Unde et si per eos cum castitatis
humanum genus debuisset
preservare tunc debuisset eorum aplaud
et patris expetivisse mira ho
rribili facto considerat q eca prima
auctores nuptiarum ubi pater vivere
prohibebat gen 20 propter hoc re
linquet homo patrem suum et item
scriptura prohibet quod Augustinus in li
bro de bono coniugali qui dicit
q licet iusta dicat cum apostolo plus
eligendo sive coniugio despiciens et ergo
cum castitate sicut abstinendum ut ma
neat q necessarium est propter ali
os ista misteria sanctis nuptiarum iure
officiosa sunt sanctis viris non
libidinose etc. Deinde ibi
Quod vero castitas
Hic magister probat eos plus dictis
Et intendit q castitas con
iugalis non preferat quo ad
meritum castitati coniugali abrahe
hoc patet per Augustinum in libro de
bono coniugali qui comparat castitatem
abrahe ad castitatem Johannis
Evangeliste patet hoc etiam ex
decreto ut ponitur in textu. Et in
dicit q uxores antiquorum pa
trum quas scriptura vocat uxores
quasi concubinas etc. Et sancta
thomas dicit aliqui dicunt q non
erant vere uxores sed q uxoris
affectu et intencione plus eis co
niungebantur ideo quasi uxores
dicuntur alii dicunt q vere ux
ores erant sed dicuntur con
cubine quia ab ille manebat
et filii non erant sed duas sectio
nem nascebantur et hoc videtur
verius ut dicit sancta thomas etc.
Deinde ibi De quibus etc.
Hic magister intendit q antiqui
patres fidem thori non viola
bant q nec alius sed propter uxoribus

et quilibet misceatur ei / deinde

Veteris vero tempore

[illegible]

Sed numquid

3° [illegible]

Melior est aut virginitas

primo [illegible] carnale [illegible] fieri cum patre, cum noverca cum sorore, cum nepte [illegible] ut patet leuitici 18 [illegible] dato libello repudii deut 24 [illegible]

Sed numquid quaerit si sub lege licebat habere plures uxores [illegible] deut [illegible] non habebit plures uxores [illegible] david [illegible]

[illegible]

Trecesima quarta distinctio ut supra est attendere

Primo determinauit magister de matrimonio et causis eius hic determinat de [illegible] matrimonio et diuiditur in duo primo determinat de impedimentis matrimonii que non faciunt personas penitus illegittimas ad contrahendum 2° de illis quibus penitus illegittime redduntur ad matrimonium [illegible] Fuit igitur quidam ordines [illegible] primo determinat de impedimento quod consistit in defectu [illegible] 2° de impedimento condicionis [illegible] seruitute [illegible] de condicione [illegible] primo determinat de [illegible] quod impedit matrimonium contrahendum 2° de impedimento per quod actus matrimonii [illegible] [illegible] et non [illegible] 2° [illegible]

De hijs enim primo [illegible]

q ppone indicat legittie ad
ghendu mrio m statuta
patru q diusa st fm diu'ter
tpm st an lege z sb lege z
tpe gre st in pmitiua ecclia q
erat legittie q modo no sut
Sz qu m ad pnt tpb queda
sut plene legittie qbz nllm
impedimtu obuiat qd sut
plene illime st p votu per
ordmie p ggnaco p disparre
cultu queda sut medie st
p frigit vl gdicoz q sitles
iugut ignant a quibz cau
accide bz pnt gmane z eis
desci bz pnt didi Vnde ibi

Quare frigit pscriptur in speciali de impedimto frigidi fit p° cudit q ip pcedes matrimo m ipedit ne ghat 2°

De frig et mal

z° ond q pire m
mrio m ip dissolue no posst
s illud aliud scindiu est pma
m 3b p° dicat d' impedi to
[illegible]
impedi to quo na impotens
reddit ad gficiendu i colos
giugalez i furiose q z°
d' impedi to pti s d' incestuu
de hijs z qui tu duabus
sororibz p° facit qd dctm est
z° dicat d' impedi to malefii
i' De maleficij aut impedi to
pognited d' hijs q ca fgi
debitu redde no posset copu
lit hto ecc ut simul maneat
z vir habeat eam p soror
qua vti no pt vt [illegible] vxore

Quo nata ipotes redditur ad opus carnale z° de

Si aut vtq retinacilm giugale
voluit resinde maneat vtq
i mpti Sz hoc pnt z z° m
tho q ex utq z impedi tum
alias ille tn debet i mptu
mane ex aug pte impedi tu
pmit Si p vir alia vxore
vt accipe mai ta z racio
fraudis z io p alios acce t
debet ab ea separi z cognde
est ad pma reverti Si aut pe
impotes z vir z mlr dicat
volo ee mat z pcreale filios
tuc vtq eoz tacit satisfacit
reliquius septima manu pp
mquoz iurabt q mq sit
effcta vna car tc mlr pt q
se fias impacas vir aut
sine spe coniugij maneat z
si tu alia gpcit cogat ad
pma redie Vn vt dt B tho
diuorciu debet h° mo fieri
ad impon coeundi allegat
Si vtq cofitet sz vir e pro
vt si est impedi tu euidens vt
i enuchis sati pnt separi Si
aut no z euides pspi dum
est eis vt ad h° colsiti boa
fide carnali copla opam da
tes q si usq ad triennu fici
nequi tc iurabt vtq q boa
fide opam dabes carnar co
iugi no potant z requirit
q ad hoc septe d' ppinquibz q
melius de hoc pnt p signa

pbar sic cnitate ŋ / iuret / q' cedat
eos cum dixisse ffi tn / ut dr
in lra / ille alia accepit / tuc
illi p pur' curie teneat / qd
mt 3 / 2 m / B thō / no q illi
ppinqui pium fiat / si eos cum
dre credebat / Sz testiom coz
ita p mickl cputat / ac si p-
iuria fuit / S' inde subdit in
lra / qu vir asst carnalez cōlez
pressisse / z mlr negat / standū
3 pura to viri / z addit / B thō
nisi & appetitu corpori mulier
pbare possit / vira ce mētitu
/ S' inde ibi

De malefic

hic / mgr intedit / q qn coeubitz inpedir
ex maleficio / hortadi sunt
quiby / ita evenint / ut spitu
cotrito z humiliato cofitean
z bonis opiby invigilez / et
ministri ecce p exorcismos / z
cetra ecta de disciplme mu-
nimina / eos sanare pcurez / q
si no potuerit / sepai valebt
z si pq ea expetierint alias
nupcias / cu post tas gcubed
eis reddita fuit / q diu vixit
illi / cu quiby scdario gcerunt
/ no pnt porib reddi / Sz mgr
dt / q hoc mgr intedit / z / ex-
rigore / quia ex canonica equi-
tate / vl intedit / z / no posse
recociliari porib / nisi iudio
ecce / quo diuii o sca sunt / S'
/ / S' inde ibi

De furiosis coniug

hic / mgr intedit / q furiosus dū
i amecia sūt / mrio m ghere
no valet / Si si gtractu fuerit
/ dū habebat lu da intervalla
/ pp furias supervenietez / no sunt
sepandi / z eo o est de aliis
impedimētis / q pq gtractu mrio m
capia r evenert / q pp ea
mrio m / no est dissoluendu
/ S' inde ibi

De his qui dormiunt cum cognatis

hic / mgr intedit / q qui pq gsuatu
mrio m dormierit cu sorore
uxoris sue / nequaquam habeat
/ q nt adultere coplari / pt / n r
uxori carlit' comiscri / uxor
aut / si no fuit gscia crimins /
pq morte viri nube pt alti
/ sed adulter / z adultera sine
spe coniugii pmaebut / z dt
mgr / q i eo o casu vir non
pt redde debitu mulieri sue
/ pq q cognouit eius sororez
/ in hoc mo / no tenet / z posset
tn pt intelligi / q ipe no habebit
ius petedi debitu / quamvis
uxori ius suū n reuocaty no
peccauit / Si vero tn / ut dt B
thō / q i dcto casu vir debet
manere absq spe coniugii / nisi
cu eo dispenset / Si tn pter
dispensaco contrahat peccat contra
statutu ecce / no tn pp hoc
mrio m sepandu est / Illud z hic mgr
intedit / q pmella macula pt
infirmitate carnalis ligii vio dimitte
uxore sua / vl eq mus plum

formicaciōl ca Tricesimaquinta dº

Hoc z nondū est/ p̄g mgr̄ dtrauit dī mp̄o coerendi ꝗ actum mrio q̄ iṁped ͭ hic dtriat de sepacōe a thoro/ pp̄ pctm formicacōis/ vinclo tn̄ mrioali durate/ z diuī in duos/ pmo ont ͭ quo ꝗ formicaºͤ sepab mrioᵐ sepat/ a thoro/ maente vīclo mrioali/ 2º ont ͭ quoº adultiud precdēs mrioᵐ z mrialem ꝙ tm̄ tollit/ i/ Solet z queī/ pa in duos/ pmo ont ͭ/ ꝗ liceat dimitte vxore/ pp̄ fornicaōē/ 2º inquīt/ vtꝝ sit neca ͨ dimitte ꝗn liceat eam retinē/ i/ Dicit tn̄ Johes crisosto9/ p̄o fac ͭ ꝗ dctm est/ 2º ondit/ ꝙ qūp ꝗ sibi eīn subiacet/ alrm ca fornicacōis/ nō pt dimitte/ i/ Si vero quit/ pmo ītendit/ ꝙ sic dnb̄ qred ͭ/ sicut 19º ꝙ vir possit dimitte vxore/ ca fornicacōis/ ita z mlr/ pp̄ eand cam pt dimitte virū/ lig libei 9 viri mlieb adulteab accupare consueuīt/ ꝙ eqº/ z io pdito crīne/ mlieby quincē/ illd p̄z p auc ͭᵉˢ/ Jerōᵐ z ambrōꝗ/ hic/ possitab in lra/ dī Jndi

Si vero queritur/ hi mgr subdit/ ꝙ adult nō pt dimitte adultam/ nᶜ eqº/ ꝙ vir nō pt dimitte vxore causa fornicacōis/ nisi ipe sit expt fornicacōis/ vt p̄z p auc ͭᵉˢ aug̃ possitas i lra/ ꝗ allegat iº apsti Roma9 hꝙ/ in quo altm̄ iudicas te ipm cōdēpnas eī/ Deinde/ Si quis ait/ dīscit Magr subdit/ ꝙ ꝗ forte/ ait/ cū laicis nō pt/ cōtine oz/ vt ad dimissā redire/ eqº est/ si mlr dimittit vir ca fornicacōis/ vt p̄z p dctm apli p̄e cor 1º/ hijs ꝗ mrōmonis iūcti sūt precipio/ nō ego s dnb/ vxore a viro nō discedē/ ꝙ si discessit/ maneat ī nupta/ aut viro reqiliai/ z dī viro addit/ z vir vxore sua nō dimittat/ hꝛ amb dt ͭ ꝙ io nō subdi ͭ dī viro/ sicd de mliere/ ꝙ lig viro alia ducē/ Rndet/ mgr/ ꝙ hº a falsarijs in libº amb positū credit ͭ quia/ aug̃/ dt ͭ/ ꝙ id pute dicū est/ dī viro/ quad pmist de mliere eī/ Dicit tn̄ Johes crisost ͭ/ mᵉ hic ut dt ͭ/ eqᵒ 9/ sic crudelib z inīquꝗ z/ qui castaꝗ dimittit/ sic fatuꝗ z iniquꝗ/ qui tn̄ mettrē pronꝗ ī turpitūdinᵐᵇ z qui celat crīne vxorꝭ hꝛ z p̄ut p̄ Jerōᵐ/ qui ad hꝗ º allegat/ i d pūbioꝛ 18º/ ꝗ tn̄ adultra fuerit/ z ipꝗ est eī/ Itm mgr ondit/ ꝙ i a mlr̄ dā sūt dīsta ꝗ in adultio p durat/ si at pmaꝗ egit dimitti nō debz/ vt ia dimissa reqiliai potest vt dt ͭ/ aug̃ Nō eīn est difficilib pꝗ pctā adulti reqilia º quuꝗ/ vbi p claueꝗ regni celoꝝ/ nō dubitat ꝗ [redacted] cessio

petor hoc idem pt. p. (...) ext. qr.
2 (...) put allegat i lex
d' inde | **Soler eum qui**
Magr | intendit q̄ s̄ dt leo p̄ intellig pt
ducē in uxorē i a quā p̄o pol
luit adulterio | 2 hoc si de fidē
adultē q̄ p̄ morte ducēt eā
in uxorē | vl' si i morte viri
machinati fuit | sz ubi talia de
fuerint | p̄ pacto p̄mo mo
rtuo marito | p̄nt cōiungi | ut
aug. | d. t. pt. i. a. | q̄ p̄ fuit gar
bitia | tipice | pt ad honestum
pla tu | supriciorum | si castitatē
2 fidem fuorē velit 36 distinctio

Nunc ad d'ri videatur | hic | magr | detiat d'
impeto | cōdicionis sumli | 2 di
ui 3b | p̄o detiat d' impeto cōdi
sumli | 2o d' impeto ex destu
etat | i | hoc 2 scindit | 3o epi
logat | cōtinuat pre cia ad seq̄ua
i | duo i a cōsecuti | p̄ in duo
p̄mo detiat de fui te | q̄ pret
unio | 2o de fui te | q̄ unio
sup inducit | i | illud 2 nondū 3
p̄ in duo | p̄o detiat d' fui te
q̄ pred. t unio | q̄ tū est ex
altā pte cōtinenū | 2o d' i a
q̄ est ex utraq̄ pte | i | Quit ecc
si suus unq | p̄o intendit q̄ vir
igenuus duces ancillam
| cuius suitate nouit | eā dimi
tte nō pt | q̄ unū unio it
ecc est | Si aut ignorauit cōdico
eius pt eā retine si ut | si nō
ut | pt eā dimitte | 2 aliam
duce | idem est iudi in p̄ omia
| p̄ mlr̄ ingenua | unibus suo

d' inde i | **Quuerit ecc**
magr | intendit q̄ si suus unq | accept
ancillam alteri | unū est unio
| 2 d' unū nō deset | si i uno co
iugio | p̄manentes | dnis suis
seruiat | 2 hoc in illis obseruād
est | ubi fuit legalis cōiunctio
ex voluntate dnorum | 2 | magr | pt
Attende | q̄ ex hoc vi int suus
2 ancillam nō posse cōtrahi ma
trio | pt voluntate dnorum | vel
si cōtraxit nō ee ratū | cōse
tā vi int eos posse si q̄ uiq
dnis ignorantibus | Vn sā d. t d. t
| ll | tho | q̄ mis poitum | pcedit
a uie nā li | 2 io suis | q. 3,
d' pure poito | nō pt preiudicare
unio | q̄ est ad cōsuāce p̄i
p̄ cōsuacoes | 2 ita est d' pure
nā li | Vn p̄d suus nō subdit
dno | q̄ posset libe comede |
dormire | 2 alia huiusmodi facē
| q̄ ad nature corporis ptinet | ita
nō subdit ei | q̄ ad hō | q̄
nō possit libe unio contrahe
| 2 dno nesciente | a t cōdicente
| Vnde suus est res dni sui | q̄
ad ea | q̄ nālibus supadduntur
q̄ | ad nā lia | oīb sunt pa
res | cf | Sciendū eā | 2 | pt
dt | ll | tho | si suus volute dno
unio cōtraxit | te uxorē petete
debitū te ei redde | x pmitte
seruicium dni impantis | Si at dno
ignorante l' cōdicente unio cōtraxit
tunc p̄ tē obedire dno | q̄ redde
redde debitū | Si utrumq̄ simul
ee nō possit | si tū in hiis mul
ta p̄ ea cōsidere debeat | sz
picim castitatis imminens uxoris

Nō

papue si domin9
p̄us g̃sensit in
matrimo[m] sui sc̃oꝫ
ē si no

et cũ hoc impetu quod ex reddi-
ce debiti sunto impuito gnatur
et alia similia quibus omnibus rite
pnsatis indicari pt tn mgr sup
obedie teneat dno vl vxori
Sꝫ quid si dns vendit suum in
exteneas regiões ad quas vxor
eu sequi no pt Rndet Ꝭ theo
q dns cognidus est ne ille suum
vendat q faciat oneꝫ mrio
suaꝫ Deinde ibi **Illud etiam**
Hic mgr ponit
hanc q̄onem q si mlr viru
liberu accepit et ie ea dimo-
verit a q̃ sui fecerit ne vxorem
dimitte pt nc ia pt in sui ter
redigi se vinculo quugie est de
inde ibi **Hoc etiam** intend[t]
Mag
intendit q puer an . 14 . annos
et puelle an . 12 . mrio[m] i nec
nequit . 2 io pt co lati separi
possit si tn p9 annos puber-
tatis simul mane g̃sensint ita
q ho efficiunt quuges et dm
nequit separi Sꝫ sponsalia an
septenm gtrahi no pnt et
secundo tangit dr Ꝭ theo q si
puer an . 14 . ann et puella an
12 ad pforere debitu premat
ita q vigor re3 et rombs defectu
etatis supleat mrio[m] no di-
ssoluit 3 io si gtraheret an
annos pubtat tarlit inte
hs pdtim sunt co lat mich-
omnes mrio[m] pbue stat in-
dissolu le Tricesima septima

Sunt quidam
ordines Mgr po

detinat de impe tl q me9 mo
se habent ad hoc q faciant
psonas legitimas vl illegitimas
hic detiat de impe tl q faciut
psonas penitus illegittimas
et di in duo So detiat de-
impe tl q faciut psonas illegi-
timas sꝫ tn aug ltet persone
2o d impe tl q faciut psonas
illegitimas sꝫ tn a qd psonaꝫ
et no oim D9 39 si post hoc de
dispi etiam p a in duo pmo
detiat de impe tl or mis 2o vo
ti D 3 8 i Sunt d voto p
in duo 2 pmo ont quo9 ma-
trio[m] p ordines impediat
2o quo9 impedit p votu
Hiis addendum est
pmo intendit q sut quida
ordines sꝫ subdiaconatus di-
aconat et sacerdociu si qbus ma-
trio[m] gtrahi no pt et si co la
interfuit sit diuorciu Sꝫ in aliis
vo ordinibus inferioribus pmitti
gtrahi mrio[m] nisi habitus
religionis obstiti sꝫ pitu
gtine e 2d pt p pces auc-
toritas in lra Sunt quasi 2
di q in inferioribus ordinibus
gstits ducat vxorem virgine
no vidua vl repudiataꝫ q
mlr di est si ad clericatu re-
dire deprauit ad sacerdociu pm-
oueds est Deinde ibi **Hiis ad**
diciendu est intendit q mlr vs
vxore sine iudicio legibus q
no inuenit adulteriu vl for-
micaciõe homicida est ac
p hoc redigendus est ad pnias

tui et penitus denegatur qui-
tum iuris Sed contra videtur quia
quod permittitur maritis uxores quas
adulterio interficere Unde in
lra q non quia ecclesia non habet
gladium nisi spiritualem quo cri-
minosos ferire iubet et contendit
ut dicit s. tho. quod non non licet
viro interficere uxorem propria auc-
toritate sine iudicio sententiam
facere eam adulteram et hoc
ex actu adulterii Sed lex tempora-
lis qui licitum [.] computat
quod in ipso actu uxorem interficiat
in eo quod in huiusmodi homicidio pe-
nam non infligit propter maximam
incitamentum ad hoc vir in tali facto
ad occisionem uxoris Sed ecclesia in hoc
non est astricta legibus ut iudicis
cum sine reatu pene eterne
vel pene ecclesiastice iudicio in-
fligende iuris Post predictum ut dicit
s. tho. quod uxoricidium ex statuto
ecclesie matrimonium impedit quia
quando impedit contrahendum et non di-
rimit contractum quando si vir propter
adulterium aut propter odium occi-
dit uxorem tamen si timetur de in-
continencia eius potest cum eo dispensari
per ecclesiam ut liceat matrimonium
contrahat quando etiam dirimit contractum
ut quando aliquis interficit uxorem
suam ut ducat eam cum qua mecha-
tur cum effectu ultima persona
semper ad contrahendum cum illa ita
quod si de facto contraxerit matrimonium di-
rimitur Sed extra non effectus persona
semper ultima respectu aliarum
interim Non si cum alia contraxerit

contrahens fecit quod statutum ecclesie
faciens tamen matrimonium contractum non de-
rimitur propter hoc Tricesimaoctaua 8°

Dicit de voto spirituali
Distinctio 38ua. post quam dictum de
impedimento ordinis hic dicitur de impe-
dimento voti et dividitur in duo primo
ostendit quod impedit aliquis a matri-
monio contrahendo per votum quo se deo
obligavit 2° quod impedit a matrimonio
per aliud matrimonium iam contractum quo se
uxori obligavit ibi Cum vir et
mulier Prima in tres primo ostendit
quod sit votum 2° dicit votum esse facien-
dum ibi 3° ostendit quod votum impedit
matrimonium et quale ibi Sed cum prima
tum sunt 4° ostendit quod sacerdo-
tibus qui post votum nupserunt
ibi De virginibus autem primo diffi-
niendo votum dicit quod votum est tes-
tificatio quedam promissionis spontanee
que deo et de hiis que dei sunt
proprie fieri debet Secundum distinguit votum
est commune quod omnes in baptismo
faciunt renunciantes diabolo et
pompis eius aliud est singulare ut votum
virginitatis vel huiusmodi et subdividitur
in privatum et solempne ut ibi Deinde
ibi Qui privatum faciunt
Ostendit hic quod gelu quod facien-
tes votum continencie privatum non
debent matrimonium contrahere si tamen contraxe-
rint non est dirimendum Qui vero
solempniter continenciam vouerunt
ullatenus contrahere possunt et si coniuncti
separentur quod ullum est matrimonium et
illis non solum nubere sed velle
nubere dampnabile est ut probat p.

augustinus ad iulianam de statu
viduitatis / et probat hoc causa quia littera
per dominum apostoli prima ad thimotheum v.
vbi dicit / adolescentiores viduas de-
vita / cum enim luxuriate fuerint
in christo / nubere volunt / id est cum post
votum continentie / in deliciis vitam
egerunt / non dicit nubunt / sed nubere
volunt / in vero sequentibus apostolus dicit
/ habentes dampnationem / vbi dampnat
voluntatem / nubendi carum / quia continentie
fidem primam / quam in baptismo professe sunt
/ irritam fecerunt / in deliciis / vitam
agentes / voto violato / abrenuncia-
uerunt enim dyabolo et pompis eius
/ et violando votum / consentiunt se
dyabolo et pompis eius usque Si autem
propter voluntatem nubendi dampnatur contra-
stat / si eam effectui mancipauerit
reuocandum id esse in irritum / sed casus
sed antecedas / ad propositum redie-
runt / deinde ibi / de virginibus
autem / intendit / quod virgines
/ que votum continentie emiserunt / et in
virginali proposito / se perseuerant simula-
uerunt / permanere / licet velate non
fuerint / si postea nupserint / pe-
nitencia / eis agenda est / et in
matrimonio stare non possunt / saltem si
votum fuit solempne / Et intelligis
vidue / que habitum religionis as-
sumpserunt / [illegible] et deinde
ad pristinum vomitum sunt reuerse
premende sunt / et a toto fide-
lium / usque ad satisfactionem / sunt eli-

minande / et cunctibus tradende / Sic
uero ad penitentiam admittende sunt /
tamen virgines predicte / quia reducende
sunt / quibus nupserant / consimiliter re-
cesserunt usque Quod non est ita
intelligendum / ut magister / dicit / ut aliquam
excludatur a penitentia / sed est non sunt
admittende ad penitentiam / quamdiu a tota
incestu / recedere noluerint / Tunc
enim dilectum aliqua se coniunxerat
/ ei defunctus erit / tamen ab amplexi-
bus eius illicitis / hoc penitus re-
cesserit / deinde ibi / Cum vir
et mulier / Deciat de alio im-
pedimento matrimonii / quod est matrimonium contra-
ctum / et diuiditur in 3 / primus
est casus / quos dicit hoc dicit / 2a ibi
/ Hic querimus / 3a / Sed / Si quis
relicta / primo intendit / quod cum vir
et mulier / legitime coniuncti sunt / neu-
ter potest ad aliam totaliter transire / al-
tero viuente / alias adulterium
committit / de quo dicit / clemens
papa / quod inter omnibus peccatis / est adulterio
grauius / hoc 2 / et ibi tangitur / intelligitur
tempore adgruentis penitencie / quia secundum legem
pro adulterio infligitur lapidatio / et
in terra dei / quod fuerat secundum legem in
peccatis / quia secundum legem / lapidatio so-
lis blasphemis et adulteris / et
filiis / inobedientibus / debebatur / blas-
phemos autem in terra vocat / ab
errantes a deo / et in eo quod sunt in
obedientes computantur / quia quasi scelus
ariolandi / est nolle obedire / ut
primo regum 15 / Sed cum huius

g̃iug est p̃itin incestuosi | ut cu
m̃re ul' sorore misceri | et ob
hos eusecdur | q̃ uãm delique-
rit | deinde i | **Hic queritur** | hic
arg̃t intedit | q mlies | putates viros
esse mortuos in captiuitate | ul
p aliu modu | a p̃ribꝫ legicis | si
tusscerat | ad alicũ q̃ugia | reũs
viris | q pusse putaba rediri
dut | ad coꝝ q̃sortiu | q ex la q̃
legitĩa no fuit | et si sponte re-
uertũt | hũt aliquã excusationẽ
de p̃tõ | ita | q p earũ culpa leo
no iudica | s | si ãmsc p̃gliorũ
v̈roꝝ capti | malũt eis cohere |
q ad legittĩm q̃sortiũ redire | et
tlep̃ita quisoe sũt puade | **Sed
siquis** | intedit | q pos relicta
sua uxore | in p̃ria | in alia re-
gõe | alia duxit | deinde p̃ria
ductꝫ | ea dimitte velit | in' eam
p̃mittat | q rẽdat cu uxorem
verã h̃re | et d' c | q si no est
q̃iugiu | mlr tn p̃ p̃iguoratia ex-
cusa r | Et sedit | migr | q excõ
tagi disciplia ecce | tenẽ sedam |
licet debitũ no possit poste | ex-
cusa tn p obediaz | et timore
de hac | q mlr posteri ditũ
reddat r | Sed in h° | migr | no
tenẽ | qr pariꝫ de ex q̃uitatꝫ
mori | xp̃ia mane no iã | q no
e sua uxor r | Sed q | si vir-
gnia | et pꝫ ea macularse visus-
tet | mlrꝫ mrtiom e reintegrã-
dũ | q̃tta t'he | q no | qr virtu
incitiale | no hac vita soluũtur
mix | ed no · 1° Si mortuus e
vir eiꝫ soluta e a lege viri r

Tricesimanona distinctio

Post hac de dispari cultu | D° 39 | pꝫ declarauit magr
de impedit' mrioni q sunt
p̃psona illegitĩaz r v reg'bꝫ
p̃ pro simpl' | Hic it dcn de
impeto | qd fit illegitĩma r v
aliquoꝝ p̃psoaꝝ | et no oim
et dixit i 20 | p° de de impeto
qd fit p̃psoaz illegitĩaz r v dicit
alicꝫ p̃psone | q̃pt q̃staria | alioq
1 s' de | disparitate cultꝫ | 2° de de
impeto | qd fit p̃psoaz illegitĩaz
r v alicꝫ p̃pone q̃pt q̃p̃dicte ad
eã | D° 40 | hũc sup e de q̃tinõe
ipa in 2 | p° dcit d' mrio | qd
est i disparitate cultꝫ fidel | ad in-
fidele | 2° d' mrio | qd est inter
duos fideles i | Sut tn no vlti-
ma in qinz | p° ont | q disparitas
cultꝫ | precedes mrim | impedit q̃t-
hend' dirimit q̃tctu | 2° obiat i
q̃trũd i | Hic aut vi obuiatc | 3°
soluit i | Sed d' hac ec | 4° mgr
inter q̃pt da p̃cta | possit uxor di-
mitti | sic q̃pt in fidele | Hi aute
ep̃is | 1° in q̃ut | vtr fidel di-
mittes uxore infidele | possit al-
terã ducẽ i | Hic q̃ri' si fidel
p° intedit | q no licet fieri mrim
inter hos | qui sut diuse religi-
onis et fidei | illud pꝫ | p° ex le-
ge deuto 1 | no accipies uxores
de filiabꝫ alienigenaꝝ | et ideo
hesdras q̃iugia indecoꝝ | no ali-
enigenis inita sepauit | p° hesde
vltra | pꝫ etc ide p augm ad
pollentiũ | p̃ter p̃fabrũ | q de laude
xp̃iane | ne gentile | vel iudeam

vel alienigenam i. gentilem et
omnes aliorum a fide tua uxorem
accipias t. i. dist. ß. tho. q. gen-
tis impedit matrimonium contrahendum sed
non dirimit contractum nisi sit illis
gentilis q. hominem fidelem non de-
cepit vel non sit inferma circa
baptismum. Richardus dicit in 4 de gentilibus
non baptizata vel dicitur q. est propter quod
non tenetur statuto veritatis si con-
tractum fuit quod cuius adiungatur genti-
lem uxorem Deinde si Hic autem
dubitatur in gemma quia apostolus dicit
prima ad Cor. 1 si quis frater habet
uxorem infidelem et hec consentit
habitare cum illo non dimittat illam
et eodem modo si mulier habet vi-
rum infidelem etc. Secundum magistrum propter
augustinum q. in sermone domini in monte
in libro primo innuit q. predictum dictum
intelligitur de illis coniugiis fide-
lium et infidelium q. contrahuntur ab
eis in disparitate cultus manentibus talia
enim non fuit illicita ut dictum est
apostolus autem ait de illis q. vtrique
et eiusdem infideles fuerunt quando
coniuncti sunt sed cum vterque eva-
gelium alter eorum alteri credidit
dominus non iubet ut cum illo
tamen fidelis infidelem dimittat
nec etiam iubet q. non dimittat
quia si vult licite potest dimittere
quia infidelitas est maior impudi-
citia quam fornicatio sed a forni-
catore licet bene recedere hoc ergo
apostolus non iubet ut non dimit-
tat ut siquis aliter agat non
sit transgressor sue iussionis seu
precepti sed consulit id quod est

suasio lucrandi et ergo monet ad
hoc licet enim vir fidelis licite
possit relinquere uxorem infidelem
tamen tunc non expedit id quod licitum
est quamquam permittitur et non hoc usque ipsius
liciti alius affert impetum salu-
tis quia si maneat cum ea et non
dimittit forte per fidelem saluabitur
infidelis et ex istis patet q. etiam
inter infideles verum coniugium esse
potest etc. Deinde si Si autem quis h'mgr
credidit q. dicit augustinus de sermone domini
in monte q. non solum infidelitas
sed etiam quibus cupiscentia q. per-
niciose turpiter corrumpit animam
spiritualis fornicatio est propter q.
vir uxorem et uxor virum dimit-
tere potest et ut ait augustinus in libro
de fide et operibus rectissime et dimit-
titur uxor si dicat viro non
ero uxor tua nisi michi latrocinio
divitias congreges vel nisi solita le-
nocinia exerceas aut si quid
aliud facinorosum a viro exspectat
Deinde si Hic queritur que-
ritur si fidelis infidelem dimittat
vel infidelis a fidele discedat
an liceat fideli aliam ducere
et videtur q. non secundum ambrosium q. ex-
ponens verba apostoli prima ad Cor. 1 dicit
si discedit ab invicem et violatores
castitatis dimittit et alius vos
copulatur adulterium est sed contra
dicit ambrosius q. secundum apostolum si fi-
delis discedit discedat contumelia
n. creatoris solvit ius matrimonii
ita q. non est ei peccatum qui propter

deu reliquit / si alii se copulaverit
/ si infidelis discedens / peccat in deum
et in matrimonium / si vero ab eo recederet
propter contumeliam dei / consummatum coniugium
Deinde / si fidelis discedere / soluit matrimonium
/ tunc viro licet dimittere uxorem
infidelem / sibi contumeliam valere / nec
tamen ea vivente / aliam ducere / disce- 2
dente vero secus non est / et ea vi- 2
vente / aliam ducere licet / quia inter quos
est solum in tribus / qui in infidelitate
conti sunt / sed si uterque ad fidem
est conversus / vel uterque fidelis matrimonio
coniunctus / et post alter eorum a fi-
de discesserit / et odio fidei / con-
iugem reliquerit / dimissus
discedentem non comitabitur / nec tamen
ea vivente / aliam ducere poterit / quia
inter eos fuerat ratum coniugium /
quod non potest dissolvi etc. deinde ibi
Est tamen non nulli / concedit hic
magister (marg.) habeat conditionem / quia vera matrimonialitas / inter
infideles / est coniugium legittimum /
sed non ratum / Non enim est ratum / quod
sine fide / legittimum autem est / quod
ut patet / per / augustinum in libro de fide
et operibus / dicentem / uxor legittima
societate coniuncta / sine ulla culpa
relinquitur / si cum viro / christiano no-
luit permanere / et patet extra / qui in
fidelis / ad fidem conversus / compulit apertam
infidelem non dimittere / quod non faceret
/ si non esset legittimum coniugium / Le- 2
gittimum enim est / quod legali institutione
vel provincie moribus / non contra institutionem
divini contrahitur etc. / et si alii / quia augustinus

dicit non esse verum pudicitiam infidelium
cum fidelibus / in tantum quod est non / quia infidelium
coniugium non sit verum / sed quia non habet
perfecte / id triplex bonum / quod excusat
coitum / et meretur premium vite eterne / si
obicitur / id / apostoli ad romanos 14 / omne quod
non est ex fide / peccatum est / in tantum quod est
in omni / quod infidelis facit / peccat / non quia
id facit / sed quia non eo modo / id facit
quo deberet etc. / et similiter / ut dicit sanctus thomas quod matrimonium Nota
principaliter est institutum ad bonum prolis
/ non tamen generande / sed ad perfectum sta-
tum promovende / est autem multiplex
duplex perfectio consideranda / scilicet perfectio
nature / et cum quo ad corpus / et quantum quo
ad animam / pro ea / que fuit de lege nature /
/ et cum haec perfectio gratie / prima perfectio
naturalis est / et imperfecta / secundum vero fide
est / quia perfectio prima / communis esse potest
fidelibus / et infidelibus / secunda autem est
tantum fidelium / et ideo inter fideles / est
matrimonium secundum utramque perfectionem / sed inter
infideles / est quedam matrimonium / sed non
perfectum / ultima perfectione / sicut est inter fide-
les / et exigitur etiam patet / ut sanctus dicit sanctus
thomas / quia cum ipsis infidelibus / non competit
matrimonium / sed quia est sacramentum indispensa-
tione ministrorum ecclesie consistens / competit
tamen eis / sacramentum / est in officium nature
/ et etiam est aliquo modo sacramentum ha-
bitualiter / quamvis non actualiter / eo quod
actu non contrahunt / in fide ecclesie / et ex
hoc vult patet / quod disparitas cultus / im-
pedit matrimonium / non ratione infidelitatis
sed ratione disparitatis infidelitatis / quia
non solum impedit matrimonium talis perfectionis

*

n 3 scda | s(ed) cont(ra) p(ri)mu(m) | Du(m) putes p(ro)p(ter) ad
dispa the tedut | **Quadragesima**

Nunc superest | de consanguinitate | Et q(uia) in sp(eci)e
dicti impedimenti maioris | respicit
tradi(tur) ultima simp(liciter) | 2° aliqu(id)
propter dista(n)tia(m) ad ip(s)a(m) | Et
dicti impedimenti | quibus respicit red-
di(tur) simp(liciter) ultima | 2° aliqui(d) p(ro)p(ter)
p(ro)pinquitatem ad ea(m) | et dividi(tur) in 2
p(ri)mo dicit(ur) de impedimento | p(ro)pinquitatis
carnalis | 2° de impedimento p(ro)pinquitatis spiritua-
lis | dicit 42 | i(bi) | Sed de spirituali
cognatione | p(ri)ma in 2 | p(ri)mo dicit
de consanguinitate | 2° de affinitate
q(uae) seq(ui)t(ur) | i(bi) | Nunc de affinitate | p(ri)ma
in 3 | p(ri)mo ostendit | q(uo)t(us) gradus | consan-
guinitas matrimonium impediat | 2° ostendit
q(u)o gradus possunt | sunt computandi | i(bi)
Quomodo autem gradus | 3° ostendit q(u)o p(ri)mo
incepit | i(bi) | Quare vero sex gradus | dicto
obiicit m(atrimonium) | et plurit | i(bi) | Quis
autem | p(ri)mo incedit m(agiste)r | q(uod)
in 1 gradu consanguinitatis | vel infra
non dicit fieri tota coniugalia | et si
facta fuit | separantur | Hoc p(otes)t autem
in ter(r)a posita est | deinde ibi

Quomodo autem | incedit h(ic) m(agiste)r
q(uo)m(odo) considerat q(uo)d libe(r) ethy(mologiarum)
ca(pitulo) 4to | computat sex gradus consanguinitatis
pones fr(atre)m et sororem | a p(ro)truncto |
ita q(uod) non consistunt | a(t)q(ue) gradu(m) |
ex eis | tamq(uam) ex radice | ex gradu(m)
ramusculi | nepos et neptis constitu-
entes gradum primum | pro nepos et p(ro)
neptis 2m | et sic q(ui)nta(m) | Alii autem
qui 1 gradum ponunt | patrem ponunt

truncum | fr(atre)m et sororem in primo
gradu ponunt | tunc pro filios fratrum
in 2o | et sic quintum | et ita in continuo patri-
archas ipsa | et ita exerciunt au(c)to-
ritates | que consanguinitatis particula | usq(ue)
ad septimum gradum prohibent | q(uo)n(iam)
in nono gradum | unde istas diversas
computationes videt(ur) esse diversitas
nulla tamen contrarietas in se | et de
inde | i(bi) | **Quare vero** | ponit h(ic) m(agiste)r
rationem p(ro)p(ter) quam incepit | s(ed) rationem ysi-
dori | sic enim sex etatibus mundi
generatio et status hominis finitur | ita
p(ro)pinquitas generis | tot gradibus ter-
minatur | Sed secundum aliorum rationem
in 1te gradus computantur | ut ita per
septem gradus | sponsus sponse iungatur
sicut post hanc vitam in septem
diebus agitur | circa quod intelligendum
est primo | quod prima etas mundi dicitur
ab adam usq(ue) ad noe | in qua fuit
equale genus iustitie | et lapsus | 2a
a noe usq(ue) ad abraham | in qua
fuit equale genus destructionis per di-
luvium et renovationis | 3a ab a-
braham | usq(ue) ad david | in qua
circumcisionis et legis iustitie | 4ta
a david usq(ue) ad transmigrationem
babilonis | in qua lex floruit sub
regibus et prophetis | 5ta a trans-
migratione usq(ue) ad Christum | in qua
fuit populi captivatio | et liberatio
6ta a Christo | usq(ue) ad finem mundi
in qua est equale genus | redemptio-
nis nostre | quod equatur annorum numero | eta-
tes complectitur | S(ed) alia ratione tamen
computantur 1te etates | et tunc 3a dicitur
in [illegible] 2 | ita quod 3a dicitur | ab abraham

usque ad moysen et ita a moyse usque ad david et sic continue usque. Idem ibi **Hiis autem** obiit illud quod gregorius anglorum scribit episcopo dicens quod ista generatione quarta vel quinta fidelium sibi licenter coniungantur. Respondetur quod hoc specialiter permisit anglorum genti que nuper ad fidem venerat ut in fide consolidati non deserent matrimonium iungi usque ad septimam generationem. Et ideo post multum temporis gregorius prohibuit scilicet [illegible].

Quadragesima prima

Dicit de affinitate. In ista distinctione quadragesima prima de impedimento matrimonii agit et determinat quod provenit ex affinitate et dividitur in quatuor. Primo ostendit quomodo affinitas matrimonium impediat sicut et consanguinitas. 2o ostendit quomodo propter consanguinitatem et affinitatem sit matrimonium separandum et est primum. 3o dicit de incestu quo consanguinitatis et affinitatis fedus violatur per comparationem ad alia vitia eiusdem generis, ibi Sicut videndum est. Ista docet affinitatum nomina ibi Adtendendum est. Circa primum in 3o primo ostendit usque ad quem gradum affinitas matrimonium impedit. 2o obiicit in contrarium et solvit ibi Sed alii videntur credere. 3o inserit utrum affinitas maneat [illegible] matrimonio ibi Est illud etiam non est pretermittendum. Primo intendit quod sicut dictum est de consanguinitate prohibendo matrimonialis [illegible] et usque ad septimum gradum affinitas se extendit, quod probat per gregorium, quod dicit quod secundum duas personas sunt una caro, id est mihi et illi mea et sua puella una propinquitas efficitur, quo circa soror uxoris mee et ego in primo gradu sumus ita quod in quoto gradu aliquis de generatione uxoris mee est cum uxore mea in eodem est et mecum, et ideo de uxore mee in cunctis gradibus generationis mee quecumque observare sic uxorem propinqui in quocumque gradu sit, ita me oportet attendere. Idem agitur

ibi **Sed alii** obiiciunt in contrarium per duas auctoritates quibus videtur inter affines in quinto gradu coniungi, et si in quinto contractum fuerit non est separandum. Respondetur quod hoc dictum est dispensative. Potest enim ecclesia dispensare in copula affinium usque ad 3m gradum, sicut gregorius dispensavit in quarto gradu consanguinitatis. Deinde ibi **Illud etiam** ostendit quod sicut mulier alicui viro matrimonialiter coniuncta defuncto viro eius mulier alii copulata non miscet propinquitas affinitatis eo quod fuerunt una caro, et proles suscepta ex altero viri copulata propinquitatem prioris viri non potest legitime sociari quia mediante matre ad generationem prioris pertinet, cum quo et mater corpore una caro exstitit. Hoc autem observandum est usque ad septem generationes secundum veteris iuris rigorem, sed usque ad 3m vel quartum secundum dispensationem ut supra positum est.

Sed istud / ita pro noua iura abro-
gatum est / quia tollitur prohibitio
ista / qua prohibebatur ne proboles sus-
cepta / de secundis nuptiis congnationi
prioris viri copularetur / et sic prohibitio
de coniugiis in 2° et 3° affinitatis genere
minime obseruanda / ut extra de consang.
et affinitate Non debet / et dominus
ibi / **Et est sciendum** / intendit hic m.
tractare de ordine / quod quando inter personas
aliquas consanguinitas / sunt per ecclesiam se-
parandi / quod quandoque dicitur constat / testibus
consanguineorum / uel propria confessione / quod
cumque consanguinitas carnalis accusatione eos
non debet / sed potest in sinodo hoc ex-
poni / ut episcopus de consanguinitate inquirat
a propinquis etc. aut tota parochia
defecerit / ut ab antiquioribus et vera-
tioribus / quia propinquitas nota sit
episcopo canonice procedat / et si iuncta
fuerint / separentur etc. / Sed queritur
si ignoranter iuncti fuerint / in aspectu
ecclesie / et postmodum probata consanguinitate
eiusdem iudicio separantur / utrum tota
illa coniunctio fuerit / quedam dicunt / quod
non / quia non essent prolis legitime
sed tamen excusantur de crimine / ignorantia
quasi
ita / et coniugium reputatur / quia bona
fide / et primum ecclesie / conueniunt
tamen et eorum filii legitimi habentur /
alii dicunt / coniugium fuisse / licet
non esset prolis legitime / et dominus
ibi / **Sic videndum est** / intendit quartum
quod licet fornicatio / sit quandoque omnibus il-
licita coitus / tamen specialiter in tempore
in usu viduarum uel meretricum / uel

generibus / stuprum est illicita vir-
ginum defloratio / adulterium alieni
thori violatio / incestus consanguine-
arum uel affinium abusus / raptus
cum puella violenter a domo pa-
tris educitur / ut corrupta in uxorem
habeatur / et deinde ibi / **Videndum est** / Post nota affini-
tatis / et patet in littera etc. **Ex. D°.**

**Dicit de spirituali cogna-
tione** / D° ex. / supra dictum
de impedimento propinquitatis carnalis hic
dicitur de impedimento propinquitatis spiritualis
et diuiditur in 3 partes / 1° dicit propinqui-
tate spirituale / a carnalibus distinguitur
dicens est / 2° prosequitur / de spirituali
propinquitate / ibi **Spirituales filii** / 3°
ostendit / quomodo matrimonium impediatur
vel aut separetur / 4° inquirit utrum
iste nuptie sint licite / ibi / Queritur est
1° intendit / quod ita tamen dicunt / consanguini-
tas / affinitas / et spiritualis germa-
nitas Consanguinitas est inter iunctos
lineari generis Affinitas vero inter
eos / qui non generis / sunt iuncti / sed
inter generes / sunt sociati / ut est gra-
uxor filii fratris mei / quod non est de
genere meo / sed ipse / qui est de genere
meo / michi affinis facta est / et
ego illi Spiritualis propinquitas est
inter compatres / et commatres uel utrum
infra / Deinde ostendit / quod filii
spirituales sunt / quos de fonte leua-
mus / uel in cathezizatione per confirma-
tione tenemus / uel quos nos bap-
tisamus / uel qui nobis confitentur

pcta sua / et io papa siluester a
monet / q nullus sacerdos / ad sua
pniale accedat / ut scriptum est / eos
quos in pnia accepit / ita mri filii
sunt / ut in bapo accepti / et deni
ibi / **Quod autem** / dicit ostendit
/ quo spualis ppinquitas / mrion
impediat / et diuiditur in duo / primo ostendit
/ quo mrion impediat / ppinquitas
spualis / qua aliqua ppsona dicitur
ptingit / que appellatur ognatio / 2o
quo impediat mrion / illa q
indirecte ex uxore redundat in
virum / p mo cuiusda affinitatis
uel cognato / i / **Solet etiam quaeri** /
in duo / primo ostendit / quo spualis
ognatio / inter oppres spuale / et
mrez nalem / impedit mrion /
2o ostendit / quo impediat mrionium
inter filios spuales / et nales
ibi / **Quorum autem spuales** / primo fuit
qd dcm est / 2o obicit in ptrium
et soluit / i / **Quibus autem obuiare**
primo intendit / q oppr et mrz
sibi iungi nequeunt / qd no est
intelligendum / de viro et mre / ceterum sz propterea
leuat eandem prolem de fonte / qz
licet / illa plures / sit / ut fusus z filius
spualis / tn interesse no ptrahit ali
quam cognationem spualem / et io
no prohibentur ptrahere mrion / Sz in
telligi / pr de oppre / et de co =
mre / quorum vnus est spualis
/ et alter carnalis / iuxta hos
versus / quos pot / i / thos / vnus pr
est oppater spualis / alter carna =
lis / nec fallit regula talis

nec pr spualis / ut mr / filio uel
filie spuali / et si presumptum fuit
separandi sunt / **Ex hoc patet** / q ognatio
spualis / mrion precedens / impedit
ptrahendum / et dirimit contractum
Si aut sequitur / fit ognatio / ut tangitur
in littera / Si piuges legitimi / vnus uel
ambo / suscepint filium suum / de fonte
uel baptisant / **Secundum** est / vel quo
sit causa necessitatis / sic tu pr vol
mr / baptisant puerum / in articulo
mortis / et tunc ex necessitate pt impe =
dit actum mrionii / **Vel** propter necessitatem
/ et tunc / uel ex ignorantia / si tunc
ille ex nullo actu inducitur ognatio
spualis diligentia ad hibuit / eadem
eadem mre pt de sponso / **Si aut ex** in
dustria sciens / tunc ic ex nullo actu
induuntur / iuris petendi debitum a
mittit / et si vixerit post mortem
uxoris / artima pena mulctetur / et
sic ppe piugii uacat / quamdiu
diu tn ambo viuunt / debitum reddere
tenetur / q ex eius culpa / no debet
alter piux in omodum reportare
Ex hoc patet / q spualis ognatio
mrionio superueniens / ipsum no dirimit =
nuit / sz ut pluribus aut verbis ostenditur
in littera / et **Deinde** / ibi / **Quibus autem**
obuiare videtur / Obicit pt =
que dicta / sz auctoritate / in qua in =
nuitur / q viri et mulieres / q nesci =
entes filios de lauacro sus =
ceperunt / separandi sunt et no piui
vlterius aliis copulari / **Sed dicendum** / inge
duplicitur / primo / sic q dcm est / ad errore

non quod ita esset faciendum sed ne id
fiet semper caveat. 2º sic probatur
quia intellectus est de illis qui aliquando
fuerunt coniuges et postmodum filios suos
Nota de fonte susceperunt. Et sicut
circa hoc dictum quod spiritualis cognatio
3º habet species. Prima vocatur paternitas
spiritualis que est inter patrem
spiritualem scilicet baptizantem vel susci-
pientem de fonte et baptizatum. Et etiam est
inter confirmantem et tenentem coram
episcopo cum qui confirmatur et confirmatum.
2ª species est compaternitas que attenditur
inter parentes carnales et patres spirituales cuiusdam prolis.
3ª species dicitur fraternitas spiritualis que
attenditur inter filios spirituales et fi-
lios carnales cuiusdam patris. Unde omnes
filii carnales baptizati et etiam
carnales suscepti aliquo de
baptismo sunt fratres spirituales illius bap-
tizati et e converso. Quamvis licet pater
vel mater spiritualis non possit con-
trahere cum filio vel filia spirituali
ut dictum est. Tamen si pater spiritualis
contrahit cum patre carnali filie vel filii
spiritualis matrimonium non est dirimendum
ut patet 309. 3ª extra. Si pater spiritualis
contraheret cum filia carnali geni-
ta a suo filio spirituali non est di-
rimendum matrimonium quia spiritualis cognatio
Nota non habet aliquos gradus et cetera
tamen ut dicit s. Tho. quod cognatio
transit a patre in filium sed non e con-
verso et ex hoc patet ad id quod prius dictum

est scilicet quod inter filios spirituales et
carnales est fraternitas que est cognatio
spiritualis et cetera. Deinde ibi. Quia
autem spirituales et cetera quo dicta
fraternitas impediat matrimonium et in-
tendit hac conclusione quod filii spiritua-
les non possunt copulari filiis natura-
libus eiusdem patris. Sicut nec filii
adoptivi secundum leges possunt naturalibus
filiis copulari, ut dicit lex supra allegata. Sed tamen
tamen quidam dicunt intellectum esse tamen
de illis filiis quibus contrahentes fu-
erunt. Ita videlicet quod omnes liberi
ducentes patrem legittime possunt contrahere
excepta sola prole spirituali que contrahentes
patres effecti sunt. Quia si est masculus
nunquam potest legittime copulari alicui
carnali filie sui patris spiritualis
nec alicui eiusdem patris si fuerit
femella. Etiam aliquis pater spiritualis
pue spiritualis contrahens filiam naturale
ducere potest. Cuius ratio redditur. S. Tho.
quod ut dictum est spiritualis cognatio
ad filium spiritualem transit a patre in
filium naturalem sed non e converso et ideo
filii naturales contrahentes non sunt omnes
filii spirituales contrahentes et cetera. Compaternitas
tamen 29 prohibet post compaternitatem
contractos copulari. Sed secundum Tho. dicit
quod licet nunquam fuerit propter quandam ho-
nestatem quam propter aliquod vitium et
ideo iam prohibitio nunc locum non habet
sed per sententiam tenendum est ut
satis declaratum est in novo iure
et cetera. Deinde ibi. Solet etiam et cetera

Solet etiam queri / Deti de
ognatone spuali / q tnsit a
viro in uxore / et ecuso spo
fur tho 20 inquit / vtz possit
fil fici / spuat pntes aliciug
prolis / **Solet et queri** spo
ntendr / q vir qmrez sue
uxoris / pg eig obitu duce no
vz / qr vir et mlr sut vna
cas / no vir effin eig compr /
tug mlr est gmr / id pz p aur
toitate Nicolai ppe posita in
lra / qmi vident dne ducant
toitates posite in lra c / t ngr
rudz / q dom pe auctot / sz
Nicolai ppe / mtf de illo qui
uxori sue debitu reddidit.
postqua uxor / gmr altig ex
stitit / Sed alie auctes de illo
agut / cuig uxor / pgq a viro
suo delinqu / altig mlris gmr
effin / nec pg illa gmr mite
a viro suo ognosca / vl porig
de io mtf gu / q uxor mont
tanqua ab eo ognosca / t ille
intus vi vetor / qr ut di in
fine sequetis capti / piaculae
flagitiu gmisit / qui duabg co
matribus vel sororibus nupsit
et cor in tf 9 c / cu vna illaru
fca est gmr alti / pgqua per
carnale co la cst mrio gsua
tu / alias vo no phibetur / et
deinde ibi / **Solet etiam** : hic
ay[x] Subdit / q illa auctas phibet

q uxor tu vo fit / suscipiat pu
eru de bapo / ty ppt baptis pu
ritate / ut ab infamia gsuent
ador apparere no psumat / hec
est suma vrba ppe / et demu ibi
Sciendu enim est / intedit hac
gclusione / q no solu pmc ul 2e
nuptie / sut licite / sz etf 3e / qte /
qte / et ote / ut patz p auctes.
augq / et ysodi / potas in lra / et
auctes aptg in bigamos a
sacdotali hore excludit / pu Thi
motheu 3o / Et nudz / mgr / q ho
no sit q viris [illegible] biga=
mie / sz q sctn dtute / ut sit vna
vnig / sit vnita sz eccla / q est
sposa vnici sposi / sz xpi / t sz
adhuc insta / q incestrici co=
silio di / cu pma bigag indige=
at / quib eit pstr / qui stibus
nuptiis possit pbe consensu
Rnder / mgr / q hec intligi pt
de io / qui pme uxoi insidiam
puta / desideo 2e / vl mtf dom
esse psignaculo sctri / q i biga=
mo no sua / qr ibi no sit sol
lepis bndico / ut dit / scoamb
/ et ia e signatlin sctri / Sed ut
dit / s tho / ho mtf 9 c / q nup=
tie sut fnc / ta expte viri q
mlris / vl etf expte mlris tm /
qr si vgo ghat cu io / qui hunt
alia uxore / vl ... nuptie
bndicu / salua cm aliq nco
stm / qr xpi / et si vna eclias sposa

Nō bn.

habeat / habet tamen plures personas / Vnde sponsa alias in vna ecclesia / sed anima non potest esse alterius [illegible] sponsa / quam christi / et cum demone fornicatur / Inter eos ibi matrimonium spirituale est / et per hoc / quando mulier 2o nubit / nuptie non benedicuntur / propter defectum sacramenti

P

Quadragesimalia

Postremo de generatione resurrectionis / Sermo 93 /

Prius dictum est de sacramentis / que pertinent ad statum ecclesie presentis / Vel dictum est de quibusdam que pertinent ad ultimum tempus ecclesie / scilicet de resurrectione / et remuneratione / Vel sic prius dictum est de voluntatis hominis sanatione imperfecta et propter hoc initiata / Nunc dicitur de eiusdem hominis curatione perfecta / et supernaturali consummata / Prima curatio est gratiosa / 2a gloriosa / et dividitur in duo / Primo dicitur de ea / que pertinet ad corpus resurrectionis / 2o de ea / que pertinet / ad remunerationem / ad quam resurrectio ordinatur / Prologus quamuis / Postea sic procedo est / Prima in 2 / Primo dicitur de resurrectione et circumstantiis eius / 2o de qualitate resurgentium / 93 / Questio / Si soleret aut non ulli / Prima in 4 / Primo quod oportet resurrectionem esse futuram / 2o dicitur eius causa / ibi / Causa vero / 3o tempus / ibi / Media autem nocte / 4to movet vnam dubium incidentem / ibi / Hic queratur /

Quarto dicitur locus resurrectionis / ibi / Queri solet / Primo intendit / quod sic dicitur / Augustinus civitate dei 20 / omnibus quibus / de resurrectione satis facere non valeo / sed hoc dico / quod nullus christianus ambigit de futura resurrectione omnium / qui mortui sunt / et morientur / resurrectura esse dicit enim Ysaias capitulo 26 / Vivent enim mortui / interfecti mei resurgent / Item apostolus / prima ad Thessalonicenses quarto / nolumus vos ignorare fratres de dormientibus ut non sicut ceteri qui spem non habent / et causa atque ordo resurgentium / Causa autem etc. / Hic dicitur agi de voce tube / et dicit tamen nam tria in ista significantur vox tube / que in adventu iudicis ab omnibus audietur / et cuius virtute excitabuntur mortui / et resurgent de monumentis / Vnde psalmista dabit voci sue vocem virtutis et sic Ioh. 4 / Veniet hora / in qua omnes qui in monumentis sunt / audient vocem dei et cetera / Et si queritur / qualis erit ista vox / apostolus dicit prima ad Thessalonicenses quarto / quod erit archangeli .i. christi / qui est princeps archangelorum / vel erit vox alicuius vel plurium angelorum / Vnde eadem vox erit dicit Augustinus in libro de gratia novi et veteris testamenti / est illa / que tuba dei ab apostolo dicitur / et per evidens

et p̄clarū signū ē / et .io q.
vox filii dei dicit̄ / math 25 / cla
mor in media nocte appellat̄ / non
tn̄ etiā 3ª que cōmemorat apl'ꝯ
/ tū dicit / In iussu / et / vo. ar. / et
in tu / hec sunt / Iussio / scitꝫ ad po=
tentie / q̄ corpa mortuor̄ obedient
/ Vox ar. / i. x̄e qui ē princeps
angelor̄ / scitꝫ ad dignitatē p̄sencie
/ Tuba / q̄ntū ad euidencia / ut ius
sus / refert̄ ad causā p̄ncipalē / scꝫ
diuinā virtute / cui oīa obediūt.
/ Vox archa.li / ad ministeriū angelor̄
/ scꝫ tuba / ad apparicōz hominis xp̄i / ther
cum ta / in ꝯᵉ one operabit̄ / Deinde ibi / Media
at nocte
p̄dixit / q̄ dn̄s dicit̄ venturꝫ media
nocte / scꝫ / augꝰ / nō p hora tpis
sz / q̄r tunc veniet / tū nō sperat̄ / iux
illud p̄e thess 5 / dies dn̄i / sic
fur / ita nocte veniet / sit tn̄ intelligi
q̄ tpe medie noctis venturꝫ sit
/ q̄r ut dicit / cassiodrꝰ / hō tpe p̄=
mogenita egypti pcussa sunt / ero
xi / q̄r et sponsꝫ venturꝫ est
/ et hoc etiā in plibꝫ locis videt̄
velle auctores / dicentes q̄ aduentꝫ
xp̄i / dicit̄ dies dn̄i / nō p q̄n[titate] =
litate tpis / scꝫ r̄ ratione q̄r tunc cogi=
tacōes et ōsilia singulor̄ ptebunt
/ q̄r ut dicit̄ / danieli 7 / libri apti
sunt coram consilio cum sunt ōscie
singulor̄ / q̄ tunc aptie alijs / et tunc
implebit̄ illud / math 10 / nichil
[luc 8]
ocultū / qd nō reueletur / tunc enim
manifestabit̄ occulta hominū cordium

p̄ᵘ cuᵉ qꝰ / q̄r ut dicit / aug 20 de ci
dei cᵃᵖˡᵒ 101 / virtute diuina fiet / ut
cuiusqꝫ opa sua bona vl mala / cuncta
in memoriam reuocent̄ / et mētis in=
tuitu / mira celeritate cernant̄ / ut ex=
cuset vl accuset hominꝫ / ꝯ scia / ec[ce]
eꝫ teste salue vl dampnē / q̄ [de]
inde / sequit̄ ut ꝯ electis media as=
sit precedencium malor̄ / sue bonor̄
/ et vid / q̄ nō / q̄r dn̄m / Ysedi / sup id
ysaie 64 / Ego creo celos nouos
/ et t̄rā nouā / et nō erūt i memo=
ria priora / et nō ascendūt super
cor / et vos gaudebitis in etern[um] =
trū vide dicē / gg̃o / sup psalm
88 / vbi dicit / quō misericordias
in eternū cantabit / qui miserie nō
meminit / et quō erit plenā bn̄dic[ti]o
/ si memoria reatꝯ / mente tangit / Respondet q̄
sepe leti tristiū meminꝯ / et inde a=
pliꝯ leti sumꝯ / exemplo ptꝫ / q̄ si
sunt in memoria hēbunt / priora mala
hoc nō erit eis ad penā / vl ad
glie diminucōz / sꝫ ad gratiarū
actōz / et ita etiā pt intelligi dictū
ysedi / et oīa sibia / postea m̄gr / q̄rit ibi / Sed
vō queritur / utrū tunc pctā electorū
venient in noticiā oīm / sicut re=
pbor̄ / Respondet de hoc nichil le=
ginꝯ expssꝯ / in scripturā / sꝫ dicit pt
pctā sunt ppriꝯ tecta / cū alijs
/ alijs tegi / aliā vō nudē propa=
lari / q̄ / Deinde ibi / Querī solet / m̄gr
detis ꝯ roīs tim / et p̄mo tim / a
quo / s. a morte / 2º tim ad que

ibi Hic querit̄ vtrū
hic m̄gr

In hoc m̄gr hic nō
re. ymo. et pctā
elector̄ p̄ p̄marꝯ
deleta ētiā sciēt=
mania ꝯ rō ad ꝯfusiōez
sꝫ i diuinā maz et in
sciā ꝯmēdandaꝫ

sz integrite corpis i. Cuiqz ex pre=
dictis. Primo intendit q de illis qui
in adventu xi repient vivi dici
pt q obviam xpo rapien et mi=
ra celeritate moient et reuiui=
cat. iuxta dcm apli ut sup. Tess
4 et iux 1a pe cor 14. Omnes qd
resurgemus sz ta boni q mali sz no
omes immutabimur sz i pfeccionatem
nri omnis et ibid paulo an q scimus
no vivificabitur nisi prius moiatur 14 ita
ibi ante dr q in xo omes vivifi=
cabuntur. De hac causa dt Amb q
in raptu cor qui vivi repient
mors erit et resurrectio ... sed
eg Ieronimus scribens ad marcellam
vr dicere quosdam in fine sti adhuc=
mente pono no esse mortuos. Pro
magr dit q hor verus sit no z
tenuai iudicium differt et s. tho dt
quod dicunt q pedg no dixit qr
asserendo sz opinionem cuidam gra recitan
Hys aut addi du | De et deinde pdit Magr id qd
dr xpc est iudicaturus vivos et
mortuos. Dupr posse intelligi
ita ut vivi dicantur qui in eius
adventu vivi repientur et mortui
qui an decesserant vel vivi et
mortui intelligantur iusti et iniusti
Cumqz ex pdictis | et deinde pdit q omes resurgent
incorrupti sine membrorum diminu=
tione. Non tamen omes glia et spe
impassibilitatis induentur. xx d o

Sentent autem non
nulli. D o q e pg dicunt

Lay. De conditionibus resurgentium hic dicit de con=
dicionibus resurgentium et divi in =
2 primo dicit de condicionibus resur=
gentium qui ad perfectionem humanam non
pervenerunt. 2o de condicionibus eorum
qui in presenti vita perfecta perfectio
caruerunt ...
Illud etiam investigari oz. Prima
i duo. po ... sent. qd diuin e de
electis. 2o de reprobis i. De re=
probis aut. Pu in 3o. po dicit re=
surgentium etate et statura. 2o
corporum integritate i. Nec enim pt
deo. 3o eorum gloriam i. Hec ante
interioribus. Primo pot hic conclusio
q omes resurgent i eadem etate
in qua xpc mortuus e et resur=
rexit et unusquisque recipiet suam
mensuram corporis quam iuventute
habuit si senex obiit vel quam ha=
buisset iuvenis si ante defunctus
est. Istud pz per Aug de ci di
libro 22 co 14. No tm apls
dit ad ephe 4to donec occurramus
omes in virum perfectum i mensuram
etatis et plenitudinis xpi no eadem
assignat resurgentibus statura sz
etate. Et ut dit Aug v sup
calo pz. Corpora maiora no sunt re=
digenda ad mod dnica corporis. Pe
ritzem multum de illis rationibus
tu tamen n capillis pituris sit ut
ait dus luc 21 c. Nec in aucte
aug ponitur q xps cat 30 duor

anorum et trium mensium / et ss. tho. dicit
quod est intelligendum / secundum opinionem / que ponit
xpm / in prima tricesimi anni baptizatum
fuisse / sed secundum opinionem / ecclesie / que ponit
/ quod dum xpc fuit baptizatus / erat 30
annorum / et incepat esse 31 / ergo
dicendum / quod xpc vixit 30 3bus annis
et 3bus mensibus / 3bus annis
enim predicavit / et mensibus circiter 3bus
/ Deinde ibi / Non enim perit / hic respondet
Ponit hic conclusionem / que est / augustini enchi-
ridion capitulo 11° / quod materia / de qua creatur humana
na caro / sive resolvatur in aliud
i. in vapores humidos / qui ab huma-
no corpore resolvuntur / sive in auras
i. fumos siccos / sive in corpora ali-
orum bestiarum corporum vertatur / divina
virtute / in puncto temporis / redditur illi anime
que prius eam animavit / non tamen oportet quod
partes / que in alias species versae sunt ad
easdem corporis partes / ubi fuerunt re-
vertantur / sed sicut statua liquefacta / mich-
il interest ad eius integritatem / que particula
cui membro statue reddatur / dum tamen to-
tum ex quo fiat constituta / resumatur
/ ita deus artifex mirificus / de toto quo
caro nostra extitit / eam mira celeritate
restituet / nec est vis utrum capilli
ad capillos / et ungues ad ungues
redeant / an quicquid eorum / quod perierat
mutetur in carne / et in alias partes
corporis / Deinde ibi / Hoc autem / hic movet
conclusionem / quod corpora sanctorum
sine omni vitio / fulgida sicut sol.

resurgent preter de sanitatibus / ipsis
que habuerunt / et / Deinde ibi //
Audire reprobis / determinat conditiones
reproborum / et primo quantum ad naturam corporum
2° quantum ad pene passionem / ibi vero
quia / et iam in 2 / quia primo facit hic
quantum ad corpus / 2° quantum ad spiritum
ibi / Verum etiam solet / primo intendit quod
de reprobis non est asserere declaratum
an cum defformitatibus que habuerunt re-
surgant / vel non / quia ut dicit / augustinus
enchiridion capitulo 10° / non fatigare nos debet
incerta eorum habitudo vel pulchritudo
quorum erit certa sempiterna dampnatio / Deinde ibi / Et vero quia / hic augustinus dicit
De corporibus autem malorum / quod igni-
ne ardeat / et non consumantur / augustinus
de ci. dei / libro 21° / capitulo primo / et 2°.
variis exemplis declarat / sicut anima
dolorem pati potest / sed mori non potest /
/ sic erit / in corporibus dampnatorum
/ Deinde ibi / Verum etiam solet / hic ingreditur
intendit quod sicut patet per / augustinum de ci.
dei / libro 21 / capitulo 10° / quod spiritus incor-
porei ab igne corporeo / in infer-
no affliguntur / sicut enim nunc spiritus
hominum includuntur / membris corporalibus
/ sic etiam tunc / suorum corporum vinculis
alligabuntur / et igne infernali cor-
poreo cruciabuntur / qui cruciabit cor-
pora hominum solida / et corpora demo-
num aerea / et hoc dicit / augustinus secundum
opinionem / que ponit demones habere cor-
pora naturaliter sibi unita / et si queritur
de igne qualis sit / et ubi sit

Rndet [redacted] augg ubi sup / thor
nemine sic arbitror / in cui di=
uis spc ont c / Deinde ibi / Cum
autem constet / Mout hat gone
/ q aie corpibz / no solu assupt
corpibg affliget / ss eam ante
resurrectioz corpm / igne malifma=
but / ut pz p Julianu toletane
ecclie epm / qui i tc dom [redacted] ggo
scrutg est / et i intit dict 3 luc
16 / de diuite in ifno sepilto / ste
pz p augu 12 sr gen ad lram
Deinde s i / Illud etiam / Inferdt
ca / q sm / augm euch ca 8 / fe=
tus abortiui ca formati / etiam
resurgent i iudicio informes at
non fuer mors capituntur eis no=
riam / dummo uiua fuerit / ad res
ptinet / no quid in ea mo sit
/ sed potius correcta emedata q
na / sicut declat de una homine=
bri / qui fuerit hunt duo capita
/ et duo corda / q no sit resurgz
ss potius duo hoies si debita si
gura / quare resurget & e4. d°

Preterea / sciendum est / d° q71 / prius dcit de
his / que / ad resurrone p
tinet / hic dcit de his
que ptinet ad remunera=
tione / ul puniiooz resurge=
tiu / et diui in 2 / pmo de
rit / de remuneratione et pu=
nitioe que pcedit iudiciu gnale
/ 2o de ea que sequi / hoc q.1

Volet ea quei / prima i duo pso
sit qd dom est / 2o ont qualit
cm iustitia / et iniqz remunatio
et punitio dispesent / hoc 95
i / Si quei / Quit de ualde ma
lis / pmo in 3o / pmo ont quo aic
pg morte habebit diusa recep
tacula / p diusitate meritor / 2o ont
quar mortui iuuar suffragiis
uiuor / i / Neqz negand e / 3o
inquit / quo pini iuuer pribz
sctor / i / Sed forte q ris / pmo
intedit q sic dit / augg sup iohem
et ost / in / euch. ca. 28 / cu aie
exierit / de hoc seclo / diusa hre=
but recepla / iuxt sua merita / et
in ratione maior erit pena ma
lor / et maig gaudiu btor / Sed
hoc intd est / no solu / ss q de
plibz gaudebut / ut intdd est
de gaudio aialis / Deinde ibi
Neqz negandu est / Quod / quo
mortui iuuent suffragiis uiuo
rum / et diui in 3o / pmo ont
que sit ia / que scta a uiuis
prosit mortuis / 2o q sit illa
q no psit / i / de pmpis vco / 3o
inquirit utru obsit illis / pro
quibz / no fiut suffragia / i / Volet
mouei quo / pmo itendt / q sic
volt augg ubi sup / sz / euch ca
28 / Suffragia scta p ualde
malis / no sit eis iuuamcta
sit in gslatoes uiuor / et sit ea

que sunt que ualde bonis sunt gratiarum
actiones / si autem sunt pro mediocriter
bonis uel mediocriter malis pro sunt
eis uel ad pene mitigationem / uel ad
plenam remissionem / unde hoc est con-
firmatum apostoli / ad ro 12 / dicentis omnes
stabimus ante tribunal christi / ut unusquisque
pro se rationem reddat deo / quia etiam hoc me-
ruit quis / quamdiu in corpore vi-
uens comparauit / ut ei suffragia pro-
desse possent / etc. / Deinde ibi **Ideo**
pompis / Intendit quod sumptuosa
et pomposa diligentia sepulture non
releuat mortuos / et hoc / augustinus
de ciuitate / de diuite et de lasaro
/ luce 16 / tamen sicut tamen sepeli-
endi mortuos et construendi se-
pulturam non est obmittenda / quia hec
in scripturis sanctis / inter bona opera
computantur / tobie 2o / et etiam non hi
qui ista fecerunt / in corporibus patriarch-
arum / et aliorum sanctorum / sed etiam ipsius domini
domini / ut habetur / mat 2A / et marci
14 / laudati sunt etc. / Deinde ibi
Solet moueri questio / Intendit sensum
quod si duo mediocriter boni omnino pares
in meritis simul decedant / et pro uno fi-
ant orationes generales / et etiam speciales
les et elemosine multe / pro alio
uero non fiant nisi orationes generales / non
magis ualet uni quam alteri / sed diuiti generalia
et specialia quam alteri / sed pauperi genera-
lia tantum / et tamen diuiti specialia proficiunt
non quidem ad aliud quam generalia / sed
ut ex pluribus / et diuersis causis
unum percipere emolumentum / et subiun-
git quod tamen diues / illa plura subsidia
consecutus fuisse diuitiis celeriorem remissionem
non pleniorem / Deinde ibi **Ideo**
tamen queritur / Intendit quod mediocriter
bonorum indigens suffragiis / deci-
dens in puncto consumationis mundi / sic
quod pro eo non fiant sufficientia uel orationes
ecclesie militantis / saluabitur tamen per ignem
et per multa / et intercessiones ecclesie
triumphantis / propter enim esse / ut multi-
tudo pene / suppleat breuitatem temporis
/ et etiam terror futuri iudicii / et tamen
hoc potius melius / et intercessio-
nes sanctorum / etc. / Deinde ibi **Ideo**
forte / Querit quod suffragia mor-
tuorum sanctorum / uiuis proficiant / et dicitur
in 3o sententiarum de hoc apponit / Secundo quod
intendit / 3o confirmat causam per scripturam non
angelorum / unde et dicitur angeli
3o concludit intentum ibi / Si autem
angeli / 4o intendit / quod etiam sanctorum
audiunt preces supplicantium / eas deo
offerendo / et intelligunt enim in contemplacione
uultus diuini / tempus illis ad gaudium
/ et nobis ad auxilium pertinere / quod
declaratur in ille / quia ut dicit / augustinus
de orando deum / ad probam / angelis
innotescunt peticiones uestre / ut eas
deo offerant / et de hiis consulant
/ et quod deo iubente / in pleno non erit
cognouerint / hoc nobis / uel euiden-
ter uel latenter reportant / unde tobie
12o / quando orabas cum lacrimis et

sepeliebas mortuos etc. ego obtuli
orone tua dno. et ut dicit augus.
in de civitate dei li. 10 c. 12 angeli dicunt
deo non nulla nunciare non ut ipsa ab
eis discat. sed ut ipsi in veritate eius
incommutabiles quid sit faciendum quicquid et quid
nunciandum sit eius impleat volun=
tate. sic etiam est de sanctis qui et
intercedunt pro nobis intercessione illorum
vita suffragantur nobis [redacted] et affectu. dum nostra
vota cupiunt impleri quod tamen non fa
ciunt nisi in voluntate dei impleda
didicerint etc. Quadragesima sexagesima 80

Sequitur hic de ver
de malis. primo quo ad pecca angeli
deli de receptaculis eorum quo quinque
puniuntur vel puniantur an ratione
gaudeat et de suffragiis quibus in=
uantur mortuos vel iuuantur
ab eis. sit delectat de divina ius=
titia et misericordia quibus omnia provida dis=
pensantur et dividitur in duo. primo delectat
de divina iustitia et misericordia. 2o comparati=
one ad penam dampnatorum 3o
delectat de hiis in generali. Sed
[redacted] quod iustitia supra 31
primo arguitur quod dei misericordia non habeat
locum in penis dampnatorum. 2o argu=
it in contrarium ibi sed hiis obstat.
3o delectat veritate et soluit auctoritates
in contrarium ibi unde non in quantum
dicit est. primo ergo videtur quod in puni=
tione malorum non sit dei misericordia quia

illud Jacobi 2o Iudicium sine misericordia
fiet illi qui non fecit misericordiam. iste
augustinus super octonarium iam dicit
misericordia sine iudicium iniustum iste in
alia auctoritate dicit ubi deus non
miseretur vindicte vitas dat. ergo videtur
aliquid a deo fieri ubi non miseretur
sed in contrarium videtur esse illud quod
ait Cassiodorus super psalmum 100
ubi loquens de misericordia et pietate
dicit quod hec due res iudicio dei
semper adiuncte sunt iste iudicio et misericordia
ait quod nimia pietate sibi in
gratur iste augustinus enchiridion c. 92 dicit
aliqui volentes adversari scripturis
dominis quod pro tamen modo dicit a quibus
plectitur in summas leviorem credentes
penam dampnatorum dicunt sancti puta
tant cum ea quod dicuntur de pene
eternitate poenis exprimunt terrorem
qua veritate non cum in quibusdam ob=
liviscitur misereri deus etc. Sed quod
hos dicit augustinus quod id dicitur psalmi
inter de hiis qui sunt vasa misericordie
et non ire. etiam si de corporibus intelligitur
non obstat quod dampnatio eorum quibus dicitur
in supplicium ibunt eternum Mathei
24 tempore summam ne cito puterent quod
eternitatis eorum finitatem finem habeat
quibus dicitur providentie iustitie aut in
vita eterna. Sed si eis placet suffragiis
penam eorum certis temporibus relevari et
interrumpi et in hoc augustinus assentit penas
reproborum non esse finiendas

non tamen improbat / si dicat / tempus rele-
vari penas eorum etc / Ubi sicut / quod
sicut patet per augustinum / libro 22 / de ci-
vitate dei / Iste fuit error origenis / quod de-
mones tempore per dei misericordiam / essent libe-
randi / et ut ibidem dicit / aliqui etiam
ab eius errore declinaverunt / qui po-
suerunt demones perpetue puniendos /
sed omnes homines tempore liberari a pena
Alii autem dixerunt / hoc de solis
christianis / qui fidem katholicam tenent
/ et adhuc / alii presumpserunt hoc solum
illis christianis / qui nunc operibus
persistunt / quamvis in aliis criminibus
decidant etc / Sed contra ista est
scriptura / in multis locis / Math. 25
Ite maledicti in ignem eternum etc
Item prima cor. 6 / neque fornicarii
neque adulteri / regnum dei possi-
debunt etc / Dicendum est quod ex
dictis in littera non sequitur quod / augustinus
approbet / penas dampnatorum / tempus
relevari vel interrumpi / Sed dicit
quod ex dei misericordia / non sequitur / pena
dampnatorum / tempore finiri / quamvis in tempore
relevarentur / adhuc dicit dei misericordia
non tamen finiretur etc / Idem solvit ibi
Non magister — magister / pulcre dicens / quod licet deus
iuste posset punire malos sine
misericordia non tamen hoc [illegible] fit / Sed
eos citra condignum punit / Auc-
toritas Iacobi / qua dicitur / iudi-
+++ cium sine misericordia miseris puniet etc
Et tamen dicitur misericordia hic / iudicium in futuro
iniquis est / quod multis modis intelligitur

+++ sine misericordia etc intelligitur de iudicio
dampnatorum quod est sine misericordia
liberante non tamen est +++

hic / quamvis non impossibile tamen / vocat
enim nunc procedes / et iniustitiam / quod non
sit tamen / sed manifeste iudicabit quod
nunc occulte iudicat / Utrum occul- — hic magister determinat de occulto dei iudicio
tum iudicium / Dicendum secundum augustinum occultum
dei iudicium / dicitur pena / qua deus hic
iudicat / quosdam convertendo / quosdam
purgando / et quosdam scilicet contempnentes
excecando / Etiam iudicia dei interdum
appellantur / dispensationes eius / de
omnibus rebus / unde idem / 20 de civitate dei / qua
in quantum huiusmodi sunt iudicia / eius
Sed iudicium in futuro / est summum / quod
dividentur loca boni a malis / minis-
terio angelorum / et revelabuntur archa-
na etc / Deinde ibi / Sed quo — hic magister
determinat de iustitia / et misericordia dei / et primo
/ et primo inquirit / quo dicantur / 2o quo
ad idem opus concurrant / ibi / post hoc querere oportet /
Primo in 3o / primo movet duas
questiones / 2o solvit eas / ibi / Iustitia au-
dei patet / 3o determinat / quod est in solutione
pretactum / ibi / utrum aut que opera / Primo
querit / quo / ratio dicatur / dicit iustitia
dei / et misericordia / duabus rebus / cum tamen non
sit aliqua divina essentia / quod mi-
sericors et iustus essentia dedo-
ducitur / et ex hoc incipit ques-
tio 2a / utrum opera misericordie et iustitie
dei distinguuntur / in scriptura / non tamen misericordia
et iustitia idem sunt etc / Dicendum / quod
tamen in scriptura distinguuntur / opera dei
sunt / quod quedam attribuuntur iustitie / quedam
misericordie / quedam bonitati / non designatur diversitas

rei significate / p iusticia mia et
bonitate / s varietas effectuum i caritu
ras / q que sunt / quia deus ondit
iudex / et equus distributor / econtra at
quia ondit misator misiacors cum
est i mia misator in exhibitione
et / ita lz illa vobula miaz cum
diusitate habeat in caritate / tn diuersi
ficant s roes / quia ononiant caritu
ras / sicut / digl / dit / q xpt est
sapia dei / iustia / fortdo / stultas / pvi
dencia / et lz vnu sit i essencia
tn q varietate effectum / duersis vobul
nuncupat et / Deinde sibi / Ex
autem / ontedit / q nia c / quo
queda opa iustic / et que mie / dif
ferunt / ad trim / s quo differunt / que
attribuat mie / et que bonitati / augq
dotz dicens / illa opa pte / ad mias
ptinet / quia / aliqui a miseria libe
ram / mia go celi / no indigz / vbi
nulla e miseria / s ad bonitate no so
i^a ptinet / s et scientia / et guber
natio omni entium / mia go est er
ga miseros / bonitas erga essibz
/ quinz tn mia large accipitur bonitas
tas et / Deinde sibi / Post hoc
consit opportet / ondit / quo
mia et iustia dei / cocurrant ad opus
ipius / et contra / ex quo sp^o dicat
illud psalmi / vniuerse vie dm mia
et vitas / fundet / magis sepius est /
iste / q vniuerse vie dm / quia ad
nos venit / ut dit / augq sup psalmu /
interfgunt duo aduentus / primus miaº

maia mias nob exhibuit / 2º i
quo reddendo mita iusticia ex
hibebit / Alius seq est / q vniui
se vie dm / quia ad dum ascedius
sunt iustia / qua a malo declinas
et mia / qua bonum facis / sed ceteri
am i omi ope sibi cocurrant / quidam
dicunt q no / salte quo ad effectu
q ecentra / no dicunt mia / a
iustia / procedit tn deum / circa misi
cordie [illegible] et iuste agendo re
spende hor ad effectus / s ad dei
volun / que iustia / et mia est
et / Alius vide / i oi ope dei
iusticia et miaz esse / s effectu
aut sgm / q nu est opus dei si
quo no sit effectus vl sgm / cari
tatis et clemencie / quia occulte quia
manifeste / aliqn enim manifesta
est clemencia / et occulta equitas /
aliquin ecouso //

Quadragesima septima d°

Solet etiam queri

Sº ex supius dctis de re
munerat onne aiarum / et punicoe /
que precedit iudicium gnale / sic
incipit declarae / de remuneracoe
et punicoe / que erit post iudicium
gnale / et dicitur in duo primo de
clarat de ipso iudicio gnali / 2º de
remuneracoe / et pena q iudicium
consequetur / Solet autem queri / post vero
vox / prima in duo primo dcit / ca
/ que ptinet ad modum iudicii / et ad

iudicis iniusticia 2o dicit causa que
pertinet ad iudicis personam | 3o dicit quod
ibi Solet etiam quaeri | prima in duo
primo dicit de iudicio modo 2o de
iniusti iudicis ibi Non autem solus
xpc | primo quaerit | qualiter dabitur
sententia iudicii | secundo dicit | quod hoc scriptura
non diffinit | aperte | an verbis
prolatis an ... bredictis et iste male-
dictis | an per hoc solum significetur consummatio
qui sit virtute iudicis | sanctorum co
pientius attestabo | etiam plurimi pu-
tant in 2 | in primi | et non deprimitur
magis exprimenda quam sentientis | quod
apostolus in monicione | in ultima iniuste-
rum (?) | et dicit secundum corpus dicetis
sententiam iudicii | verbis exprimenda | de
apostolis | refertur ad resuscitatos | sta-
tum non ad iudicium est causa | 4o dicit
dicit | quod quamvis hec sententia vera sit |
quod modo diffiniri non potest | tamen probabilius
estimatur | quod tamen id iudicium | quo ad
discussionem | et quo ad accusacionem
malorum | et commendacionem bonorum | et
quo | ad sententiam de illis memoratus
protinus sicut ... sanctorum sancta
narratur | et stabilis magnitudo
temporis | ad hoc exigitur | sicut etiam augustinus
dicit 20 de civitate dei | quod si liber ex-
tunc scriptura | omnes iudicabuntur | sicut
dicit apocalipsis | carnaliter cogitetur
quis eius magnitudine | aut longitudine
valeat estimare | aut quanto tempore
legi possit | in quo scripte | sunt vite
omnium | et dicetis tamen

augustinus 28 de civitate dei dicit | quod quod dicetis
quatuor futurum iudicium tendentes | incertum
est | quod non est solum metaliter
fiet et credetis | quod augustinus quatuor dicit
prelato | quod metrum est | iuxta metha-
ut vocaliter pronuncia | et descendens
Non autem solus xpistus | h magister
dicit de iniusti iudicis | et dividitur
in 3o primo ostendit | quod qui omnes | cum xpo
iudicabunt | 2o iniusti | agetis
in iudicio exhibebuntur | ibi | Non aut
in extra | 3o inquirit | an per hoc iudi-
cium | de modis possunt aliqui dampna-
tis | eas tanquam ibi | Et solet
quaeri | prima in duo | primo ostendit | quod quod
omnes | cum xpo iudicabunt | 2o enumerat
quatuor ordines hominum | qui ad iu-
dicium veniunt | ibi | Erunt aut quatuor
ordines | primo intendit | quod sancti cum xpo
iudicabunt | iuxta id | sapiencie 3o
iudicabunt naciones | et dicabuntur
apostolis etiam | quod sedebitis
vos super sedes xii | iudican-
tes | xii tribus israel | ubi per sedes
xii | intelligitur | per sancto tribunalis in-
universo iudiciaria | quos sancti
iudicabunt non solum comparacione | sed
auctoritate et potestate | que aut illa potestas
sit | puto non posse | sciri | ut dicit
magister | quam videtur | misi divina re-
velacione | scribitis dicitis | ubi sancti
sancti thomas | dicit | quod iudicare dicitur multi-
plici modo | et in causa | et alia dicitur

iudicis iniusticia / 2o dicit ca / que
ptinet ad iudicis psona / Quod autem dicit
ibi Solet etiam queri / premittit duo
primo dicit de iudicii modo / 2o de
iniustorum iudicis / ibi Non autem solus
xpc / primo querit qualiter dabitur
sententia iudicii / Respondit / quod hoc scriptura
non diffinit / utrum / an vocalia
prolacione / vel sive verbis / et ista intelle=
ctu / an per hoc solum significetur effectus
qui fit virtute iudicis / secundum glosam co
sicut conscientiis attestantibus / etiam plurimi pu=
tant id esse verum / et non dependenda
magis exprimenda quam secretis / eo quod
apostolus in momento / in ictu oculi / iniuste=
rum consuandorum dicit / sed contra dicens
sententiam iudicii / verbis exprimenda / dicens
apostoli / referunt ad resuscitatos sta=
tum / non ad iudicium / Contra / Thomas /
dicit / quod quantum hanc questionem verum sit /
quando diffiniri non potest / tamen probabilis
estimatur / quod totum illud iudicium / quo ad
discussionem / et quo ad accusationem
malorum / et commendationem bonorum / et
quo / ad sententiam de utrisque mentaliter
perficietur Si enim voce singulorum facta
narrarentur / inestimabilis magnitudo
temporis / ad hoc exigeretur / Sicut etiam / augustinus
dicit / 20 / de / ci / dei / quod si liber ex
cuius scriptura / omnes iudicabuntur / sicut
dicitur / apocalipsis / carnaliter cogitetur
/ quis eius magnitudinem / aut longitudinem
valeat estimare / aut quanto tempore
legi poterit / in quo scripte / sunt vite
universe virorum universorum / et / dicens tamen
augustinus / 20 / de / ci / dei / dicit / per quod dies
hora futuri iudicii tendat / incertum
est / quod non etiam sciri possit utrum mentaliter
fiet et Respondet / quod augustinus hoc dicit
per statu / quod incertum est / utrum mentaliter
vel vocaliter perficiatur / et / deinde sequitur
Non autem solus cristus
dicit de iniustorum iudicis / et dividitur
in 3o / primo ostendit / quo honores / cum xpo
iudicabunt / 2o iniusticiam [illegible] agit
in iudiciis exhibebunt / ibi / Non autem
in curia / 3o inquirit / an per iudi=
cium / demones punietur cum aliqui capita
tibus / cassis tertius / ibi / Et solet
queri / premittit in duo / primo ostendit / quod quidam
honores / cum xpo iudicabunt / 2o ostendit
quatuor ordines hominum / qui ad iu=
dicium venient / ibi / Sunt autem quatuor
ordines / primo intendit / quod sancti cum xpo
iudicabunt / iuxta id / sapiencie 3o
iudicabunt nationes / et dominabuntur
populis et intelligitur iq Sedebitis [illegible]
[illegible] vos super sedes xii / iudica=
ntes / xii tribus israel / ubi per sedes
xii / intelligitur / per sedes tribunalis / in
universo iudicantium / quos sancti
iudicabunt / non solum comparatione / sed
auctoritate et potestate / que autem illa potestas
erit / puto non posse comprehendi / ut dicit
magister / quam videt / nisi divina re
velatione / hijs didicerit / ubi sanctus
Thomas / dicit / quod iudicare dicitur multipliciter
uno modo / est causaliter / et aliquid dicitur

iudicare [illegible] iniqitu corꝝ qpe alii
merito iudicari ondut' iux illud
mt 12 [illegible] uiuinite surgꝫ
i iudicio cu gnac illa et gdep-
nabut ea et sic iudicare i iudi-
cio gmt' bonoꝝ et maloꝝ est
Alio' dici' iudicare sicut in splanc
et qui gstituent iudici eiq snaꝫ
approbando iudicare dicut' et hoc
om electoꝝ est iux illud sapie
3o iudicabut sci naciones Tercio
iudicare est qi splene rp is sci
iudicez iudic' hut in qm sedet
in loco sr iudex et assesso-
res iudic' iudicare dicut' et hos
queit vri pfcti quibq mt 19
Di' Sedebit et vos sup sedes 12
Hoc tn no vi' suffire p cit io
est spcta modq iudicii qui gnat
i eis i qualu in eis gtinie' de-
creta diuie iustic ex quibus
homes iudicabut' sic p liber
totietur i quo lex iudicie dicit in ap
paralips 20 iudicium sedet et
libri apti sut Solus aut xp
cappia aut te iudicat siuas
sede is sci iudicat sctera
tata p mitt qz alios dicit
i ggtone diuie iustic ut sciat
q eis iuste puiut debeatur
Deinde i Erunt autem quatuor
ordines Intendit q se-
cundu sctera beati gregorii
Quatuor erunt ptes in iudicio
sz electoꝝ et reprboꝝ et utraqꝫ
duos gtinet ordines 2e erunt
quatuor ordines Alii n iudi-
cant' et pereut sz qui pfessioz
fidei sn opibq habent quibq
dicet' 1o mt 25 esuriui et
no dedist m maducare Alij
no iudicant' et pereut sz infi-
deles qui tn apta dapnacoe
sue infidelitat vcient qui
n no credit ia iudicatq e io 3o
Alij iudicat' et regnat qui
vita lacrimis et elemosinis
tergut quibus iudex dicet esu-
riui et dedist m maducare
Alij no iudicant' et rgnat
qui n solu prepta iplere
gtenti sut s etl qd ad pfctoz
gsulit' implere studet de
quibq ysaye 3o Dns ad iudiciu
veniet cu senatoribq ppli sui
Deinde ubi Cum autem in
ewangelio legat' sic magr
intendit p ministerio angeloꝝ
sepabut' mali de medio iustoꝝ
mt 13 et ggabut' electi a 4or
ventis mt 24 iste dns veniente
pcedet eu ignis qui purga-
bit hunc mundu inferiore et
tm ascendz sicut ascenderut
aque in diluuio et ille ignis
gsumet malos q p tnc i' pieri'
viui Boni vo sm quibq pur-
gandu aliq fuerit p illu
igne purgabut' alios vo
nllaz ingeret pena sz i qby
nichil est purgadu sic fuit

de tribus pueris in camino
ignis / daniel 3° / mundo aut
p igne purgato / ventilabit
arca / ministerio / angelorum /
qui boni congregabunt de quatuor
ptibus orbis / et rapient ob-
viam xpo in aera / rep̄bis
in terra / q̄ dilexerit remane-
tibus / et tunc pferent / illa pro-
mia bonorum / esurivi et dedistis
michi manducare / et increpa-
cones malorum / esurivi et non de-
distis mi manducare / Et hec
vel sono vocali / ut alio°. / Item
pferetur sua sup vestes venite
benedicti patris mei / ite / et / ite
maledicti / in igne eternum / itemq̄ /
unde ibi / Et solet qri utrum
hic / mgr / intendit / q̄ post iudi-
cium / s̄m opinionem aliquorum / demo-
nes non habent ptatem cruciandi
dampnatos / Sz sicut demones /
ita et dampnati / diuina virtute
cruciabuntur / Et ro corum e quia
tunc cessabit omnis plato / ut dr
p° corinth. 14 / Sz alij dicunt q̄
sicut sicut homines tortores in
pena / sic extiterunt incento-
res in culpa / nec hoc obviat
auctori aplus / q̄ et si dicat tunc
nec demones demonibus / nec homines
hominibus presse / non tm diffinit an
demones hominibus possint ad torq-
dum / Et sciendum tria predes-
talia / q̄ ut dicit / s. Thomas / ignis
ille aget ut instrumentum diuine
iusticie / in diuersos diuersimode

et non sic consumet impios / sicq
annichilet / Sz q̄ in cineres corum
corpa resoluet / Et quo ad hoc
est dentia ad bonos / q̄ illi
licet etiam corum corpa resoluantur
p illum ignem in cineres / non tamen
senciunt dolorem / ut pueri in
camino ignis / Vel non sentient
tantum dolorem / quale impiissimi
aliqui in eis fuerit purgandum
Sequitur Quadragesima octaua d°.

Solet etiam qri in qua /
Ista e distinctio 48 / et contia
ad precedentia / sic / Postquam / mgr / de-
terminauit / de diuino iudicio / qntum ad
modum iudicandi / et qntum ad mistos
iudicis / hic dtiat ea / q̄ ptinent
ad psonam iudicis / et diuidi
in tria / p° ondit in qua forma
xpc iudicabit / 2° in qua forma
mortuos resuscitabit / ibi / Et
sic xpc / 3° determinat de hijs / que
iudicium consequuntur / ibi / putant
quidam / Primo intendit / mgr / q̄
xpc iudicabit / in forma sui glosa
/ que omnibus in iudicio apparebit
/ ut mali videant in quem crucifixe-
runt / Zacharie 12 / iohis 19 / et
apoc 1 / diuinitate autem mali
non videbunt / q̄ soli mundo corde
videbunt / mt. 5 / et hec e eis
vita eterna / ioh 17 / Vnde ysaie
26 / qui iniqua gessit non videbit
gloriam dni / Et ro q° est patet per
aug.in / qui est dt / q̄ licet in forma
humana apparebit in iudicio / quia
ioh 5 / dt. ptatem dedit ei iudicium facere

quia filius hominis est / non tn
ex virtute hominis iudicabit //
Nec etiam solus filius / sed pater
et spiritus sanctus iudicabit / Sz ho
ideo dictum est / quia tunc in forma hua
apparebit / non in firma / Sz glosa / et
terribilis impijs / mitis vero iustis
Idem ibi **Et sic dicit secundum form**
Hic mgr / subdit / quod etiam xpc eciam
dicitur suscitaturus corpora mor:
tuorum / quia in humanitate susce:
pit illud / quod est causa nostre
resurrectionis / per passionem et resur:
rectione / non quod virtute humanitatis
fiat / Sz virtute divinitatis / quia filium
misit ad suscipiendum carnem
in qua per suam passionem et re:
surrectionem meruit / mear re:
suscitatione / Et id satis innuit
aug9 sup ioh / ubi cum dicit / quod xpc
in eo quod filius est est vita / que vi:
uificat animas / in eo quod filius
hominis / iudex / Et postea dicit / in
terra / quod cum tam pater est vita
Sz eam filius / et cum eo spiritus sanctus
eadem vita est / quod pertinet ad animas
non ad corpus / quod ita intellige:
dum est / quod corpus non potest vita esse
principalis ius vite / per cognitionem
et amorem / sic anima / Deinde ibi
Putant quidam dominum descen
Hic mgr / Declarat ea / quod constat
iudicium / et primo ea / quod concomita:
tur / secundo ea / quod consequuntur / ibi / Qua
aut fuerit factum / primo in duo
primo declarat locum adventus
secundo effectum iudicis venientis / ibi

Veniente autem / Primo intendit / Primo
quod dominus iudicabit / sedens in
aere / super vallem iosaphat
iuxta illud iohelis 3° / Congre:
gabo omnes gentes / et deducam
eas in vallem iosaphat / et
ibi disceptabo cum eis / Et aliqui
putant ex hoc / quod dominus descen:
surus sit usque ad terram / quod est
friuolum / ut ibidem in glosa / Secundo
Tunc etiam angeli signum crucis
deferent / ante eum / Sz Crisostomum
super matheum 24 / Tunc apparebit
signum filij hominis / Et Sanctus Tho:
mas / dicit / quod signum crucis / non accipi
tur pro ligno crucis domini / Sz pro
aliqua representatione eius / Et
Crisostomus super math dicit / quod crucem
et alia testimonia passionis / Sz
vulnera / lanceam / et clauos / apparebunt
in corpore xpi / ut impleatur illud
zacharie 12 / et aspicient
ad me / quem confixerunt
Idem ibi **Veniente autem ad**
Hic mgr / subdit / quod domino venien:
te ad iudicium / sol et luna
dicuntur obscurari / non sui luminis
privatione / Sz superveniente / maioris
luminis claritate / et tunc etiam
virtutes celorum movebuntur
per angeli / matheum 24 / non quidem motu
turbationis / Sz quadam admiratione
uel sim tiore reuerentiali
in ministerij exhibitione / Et de
hoc dicit / ambrosius / non est mirum / ti:
mere homines / cum in aspectu iudicis

tremunt angeli

tremuit angeli dñi / iob 26°
columpne celi pauent / ad nu:
tu eius / ysaie iohelis 3°. Sol et
luna obtenebrati sunt / et stelle
retraxerunt splendorem suum
Item ibi / Cum aut factum fuerit
Hic magister intendit dicere / quod
cum fuerit factum celum nouum
et terra noua / sicut dicit
ysaie ultimo / tunc erit lux lune
sic lux solis / ysaie 30 / et lux
solis septemplex / sic lux vii
dierum / quod minorata fuit lux
solis et lune / alio quod sideret
per peccatum primi hominis / sed tunc re:
cipiet sol mercedem laboris
sui / et septemplum lucebit / si
lux erit in quadruplo septem dierum
ante peccatum primi hominis / Tunc etiam
non erit vicissitudo diei et noctis
sed tunc dies unus i° zacharie
ultimo / et erit dies una que
nota est dño / et non erit dies
neque nox / et ut dicitur ysaie 60.
ibi alloquitur sanctos / non erit
tibi inquit amplius sol / ad lu:
cendum per diem / neque splendor
lune illuminabit te / sed erit tibi
dñs in lucem sempiternam / Et
hijs non negatur [illegible] tunc sole
et luna lucem / sed sanctos eis
non indigere / Et potest sic intelligi
quod sol et luna / tunc non habebunt
ortum et occasum / sicut nunc / Et
hoc est quod dicit ysidorus / quod sol et
luna stabunt in ordine / quo
creati sunt / ne impij sub terra

positi in tormentis / fruantur
luce eorum / Vnde abacuk 3°. Sol
et luna steterunt in ordine
suo / sed hic vide ysidorus sen:
sisse / quod infernus sit in alia sup:
ficie terre / tamen ab alijs dicatur
quod sit in profundo terre / sed quod ex
alia superficie terre / sit aliquis
terre magnus hyatus / unde lumen
solis ad illos / qui sunt in inferno
peruenire possit / si sol terram transiret
quod verum verum sit / omnino certum
non est Quadragesima nona d°

Post resurrectionem vero
ista est distinctio 49
prius magister determinauit de
hijs / que pertinent ad iudicium ge:
nerale / hic incipit determinare
de premijs et penis / que consequuntur
iudicium / Et diuiditur in duas / p°.
determinat de premijs bonorum
2° de penis malorum / hoc 50.
ibi / Hic oritur questio / prima in 3
primo ondit / qualis est beatitudo
sanctorum / que erit in premium dabitur
2° ondit / quomodo ad eam
consequendam / omnis humanus appetitus
tendat / ibi / Solet etiam queri de
beatitudine / 3° ondit qualem
eam habentes / dumsmodo eam parti:
cipauerint / ibi / Solet etiam queri
primo intendit / quod iudicio facto
finem suos habebunt due ciui:
tates / una christi / altera dya:
boli / et in utraque sunt angeli

et istis / sz in ciuitate celi / voluntas
illis facultas peccandi / non poterit
esse / et ideo sine fine durabunt
Sed isti in beatitudine / aliq tn alio
prestabilis / Unde Io. 14 / In domo
patris mei / mansiones multe sunt / et
licet omnes percipiant / unum denarium
qui est vita eterna / de quo Mat. 20 / sunt
cuius vnius parabolam saluator / Mat.
20 / tn diffusius fructus eorum sunt
cum sit diuersis claritas corporum / ita
diuersis gloria animarum / Unde id est ad Cor.
17 // Stella a stella differt / in claritate
illi autem in miseria / aliq alio tollerabilius
/ comparacionem / ut sit diuersitas
in premiis / ita in penis eciam

Volet enim querere de beatitudine

Hic / magister / intendit hanc conclusionem
/ que est Augustini 13 de trinitate capitulo quinto
quod omnes homines volunt esse beati / et ar-
dentissimo amore beatitudinem appetunt
/ et apposita eam / quamvis recta appetunt / et
quamvis magna amate sint / quod non noscit
vel quale sit / sed quod omnes beatam
vitam sciant esse / Sed si obicitur / quod
bene viuere / est secundum virtutem animi viuere
/ quo quidem vult bene viuere / hoc
non vult / forte videtur aliquibus bene
viuere nichil aliud est / nisi viuere secundum
sua delectacionem / Contra quod arguit Augustinus
ibidem / quod velle / quod non decet est
esse miserrimum / non tam miserum est
non adipisci / quod velit / quam adipisci
velle / quod non oportet / cuius ita tertio
est / ut dicat aliquis / non bene / quia
viuit / ut vult / mala cum voluntate
sola / miser quisque efficitur / sed miserior
tn desiderium male voluntatis imple-
tibus eius non est / in qui habet omnia que
vult / et nichil vult mali / tn eius
ex quibus duobus constat vita eterna / sed
quia licet ab in angustiis sciri quamquam
sit bonus / non tn est beatus / in similibus
omnibus malis est / Deinde Augustinus
concludendo dicit / beatos aut esse se
velle / omnem hominem esse / beatos se esse
[ ] velle / omnis in corde suo videt
/ et tn omnium esse fides / quia ad beatitudinem
peruenitur / et per quam plures obtineatur
/ quia licet / omnes sciant et velint bene
viuere / et beatitudine vera / non tn diuersi
ea tendunt / ut via ad eam veniendi
sciunt / quod bene innuit / Boecius 3o
de consolacione prosa 2a / dicens / Omnis
mortalium cura / quam multiplicium studiorum
labor exercet / diuerso quidem calle pro-
cedit / sed ad vnum tn finem beatitudinis
nititur peruenire / et paulo post impossibile
credit / est enim mentibus hominum [ ] veri
boni / naturaliter inserta cupiditas / sed ad falsa de-
uius error abducit / et tunc declarat
in quo / quod alii credunt summum bonum / in
honoribus / alii in diuiciis / alii in potes-
tatibus ut / et inde prosa 3a / dicit / Vos
quoque o terrena animalia / tenui licet ymagine
/ vestrum tn principium / sompniatis / vm
quia illud beatitudinis finem / licet minime
perspicaci / qualicumque tn cogitacione
prospicitis / eo quod vos / ad verum bonum
naturalis ducit intencio [ ] et abeo de

multi error abduxit etc / de quo est
dicit s. tho / secundo quantum ad id / quod
in ipsa est ipse voluntas principaliter obiectum
est omnibus non / Sed ad id quod accidit
per se obiecto non est non / omnes con-
gregantur perfectum bonum / errorem appetit
sed quo perfectum bonum esse voluptate
vel divitias vel virtute vel huiusmodi quod
est per accidens / et ideo circa quod non est
inconveniens multos esse errores etc
Dicit i **Solet quaeri utrum ad**
Dicit magister / ubi primo quaerit utrum
dimissionem ea principaliter et dividitur in
3° primo autem dicit quod bonum nec
accidit / expectare cognitionem / 2° expectare
gaudium et delectationem / ibi Solet etiam
quaeri / 3° inquit / de augmento etc ibi
quod accidit ex resumptione corporis
Post hoc quaeri solet / primo intendit /
quod quamvis electorum / circa quod spectat quod
ad bonum nec spectat / nihil enim [illegible] de
maius nostra intellectualis / dignius quod [illegible] quia
cum intelligere verum et unum [illegible]
in non videndo [illegible] / aliquod enim ad
magis / ideo primo fulgebit etc / de
inde ibi **Solet etiam quaeri** etc
Dicit magister / intendit quod diebus bonis erit
per gaudium non refundo particulare
ad intentionem affectus gaudentium
sed ad visum [illegible] / de quibus gaude-
bunt quod de eo re unde gaude-
bit unusquisque / gaudebunt etc / dicit i
Post hoc quaeri solet etc
Dicit magister intendit quod [illegible]
maior erit sanctorum gloria / post resurrectionem
et tertio resumpto / quod anima / quod de-

cetur autem / Leo / et augustinus / post in
beata / et non est dicendum / quod extrinsece
sit gaudium maius / sed intensio / magister
videtur / quod est erit maius intrinsece / et con-
cordat s. tho / et tho de argentina
Item tenet dicens / quod dominus
augustinus / dicit / quod anime deposita car-
ne / non possunt videre deum sicut angeli /
quod ideo plato dicit / quod anima [illegible]
quod [illegible] possunt / sed non sicut anime sepa-
rate / quod expectant corpora sua etc / Sed
circa de dotibus / quod [illegible] ponuntur 3°
dotes anime / et quatuor corporis in [illegible]
dotes anime / dimissione assignantur ut dicit
s. tho / quod enim dicitur / quod dotes anime
3 sunt visio / delectatio / et fruitio / quod
quod sunt visio comprehensio et delectatio
reducuntur / tamen omnes in idem / unde frui-
tio / prout comprehensionem includit / distin-
guitur a visione et delectatione / alio tamen modo
quia visio et delectatio inter se / quod visio
et delectatio / diversos habitus nominant / secundum
unus pertinet ad intellectum / alius ad
affectum / sed comprehensio / vel fruitio / etc
quod ponitur / quod comprehensio non importat
aliquem habitum / ab illis duobus / sed importat
remotionem impedimentorum / ex
quibus efficiebatur ut non posset
mens [illegible] spiritualiter deo con-
iungi / Dotes autem corporis / quattuor
sunt / subtilitas / claritas / impassi-
bilitas / et agilitas etc / distinctio
quinquagesima et ultima

mlti^x error abduxit etc / de quo est
dicit s. tho / secundo quantum ad id / quod
in ipsa esse voluptas principaliter obiectum
est omnibus non / Sed ad id quod accidit
per se obiecto non est non / omnis con-
sequitur perfectum bonum / ergo appetitur
sed quo perfectum bonum esse voluptate
vel divicias vel virtute vel quodcumque aliquid
est per accidens / et in rei veritate non est
inconveniens multos esse errores etc.
Dom. i. Solet quaeri Utrum ad
beatitudinem / magister consequenter in quo consistens beatitudo
divisione / eam principaliter / et dividitur in
3o primo dicit duplex quod in beatitudine
accidit / ex parte cognitionis / 2o ex parte
gaudium et delectationis / ibi Solet etiam
quaeri / 3o inquit / de augmento beatitudinis
quod accidit ex resumptione corporis / ibi
post hoc quaeri solet / primo intendit /
quod quilibet electorum / etiam quantumcumque
ad beatitudinem spectat / uniquique eorum / in eo
maior nostra / dignus quod videlicet / quia
cum intelligere verum et unum / sed
in non videndo c diva / Alius enim ad
magis / ideo magis fulgebit etc. / De
inde ibi Solet etiam quaeri etc.
dicit / magister / intendit quod duobus beatis erit
par gaudium / non referendo partem
ad intentionem affectus gaudentium
sed ad visionem. ut / de quo quis gaude=
bit quod de omni re unde gaude=
bit unus / gaudebit omnes etc / Dom. i.
Post hoc quaeri solet etc.
dicit / magister intendit declarare quod
maior erit sanctorum gloria / post resurrectionem
et corporum resumptionem / quod anima / quod de

dicit autem beatus Deo / et augustinus / ponit in
lib. / et non est dicendum / quod extensive
sit gaudium maius / sed intensive / magister
videlicet / quod erit maius intensive / et co
cordat s. tho / et tho de argentina /
plures tamen doctores tenent dicentes / quod dominus
augustinus / tamen dicit / quod anima deposita carne
ne / non potest videre deum / sicut angeli /
quod quo plato dicit / quod angeli / ita beati
corpora habere poterit / sed non sic anima separa
te / quod expectat corpora sua etc. / Sci
entia de dotibus / quod quidam ponunt 3o
dotes animae / et quorum corporis in sanctis
dotes animae / divisione assignantur / ut dicit
s. tho. / quidam enim dicunt / quod dotes animae
3o sunt / visio / delectatio / et fruitio / quidam
vero quod sunt / visio comprehensio et dilectio
reducuntur / tamen omnes in idem / Nam frui
tio / sunt comprehensionem includit / distinguitur
enim a visione et dilectione / alio tamen modo
quia visio et dilectio inter se / quod visio
et dilectio / diversos habitus nominant / sed
unus pertinet ad intellectum / alius ad
affectum / sed comprehensio vel fruitio / 2m
quod ponitur / quod comprehensio non importat
alium habitum / ab illis duobus / sed impor=
tat remotionem impedimentorum / ex
quibus efficiebatur / ut non posset
mens / quod spiritualiter deo con
iungi / Dotes autem corporis / quatuor
sunt / subtilitas / claritas / impassi=
bilitas / et agilitas etc. Distinctio
quinquagesima et ultima

Hic oritur questio ii
Visa est distinctio 1 os
ultima prius de gla
storum qua habebunt post iudicium
generale hic dicit de penis impiorum
et primo dicit propositum 2o post totius
operis epilogum ibi hic de pedibus
sedentis primo in duo primo dicit de pe
nis dampnatorum quantum ad affectum 2o
quantum ad intellectum ibi hic queri potest primo
querit quo modo sit malos peccare non
posse post diem iudicii cum in aucte
augustini peccata continuare tunc in malam
habeant voluntatem respondeo quod dicitur
illa voluntas mala non esse peccatum sed
supplicium tamen alii volunt sacre eam
esse peccatum licet per se non mereantur penas
quia non est tempus merendi et ita illud
peccatum non est meritum supplicii sed suppli
cium mali meriti quod in hac vita
precessit et habuit vim consonantie
id quod dicit augustinus de fide ad petrum
scilicet quod posuit in hac vita est tempus me
rendi et fructuose penitendi et ideo
dampnati licet habeant penitentiam pe
nitentibus nullam tamen indulgentiam conse
quentur quia non est in rectitudo voluntatis
voluntas enim eorum talis est quod semper ha
beat in se malignitatem sic suppli
cium nunquam tamen tempore possit voluntas
eorum boni habere affectum sed semper manebit
eorum malignitas ad accumulationem
pene et de confessionibus ceterum quia natura
ipso gratie ad eternam gloriam respondet
scilicet thomas dicit quod in dampnatis potest duplex
voluntas considerari scilicet naturalis et deli
berata naturalis bona est deliberata
tiva autem non quia per se causa sint
ab ultimo fine et si aliquod bonum
volunt non tamen bene volunt Sed
quo modo possunt de peccato penitere respondet
scilicet thomas quod non penitebunt de peccatis
quantum est de se quia non abhomi
nantur peccatum in quantum est peccatum sed
penitebunt de eis per accidens in quantum
affligentur pena quam pro peccatis sus
tinent Sed nunquid dampnati odi
unt deum respondeo secundum scilicet thomas quod
deus in se apprehensus cum sit per
essentiam bonitas nullus voluntati dis
plicere potest tamen tamen effectum dap
nati deum odiunt quia puniunt penas
sustinent que sunt effectus divine ius
titie Sed nunquid dampnati de
merentur sua mala voluntate respondetur ut
dictum est in litera et de medicibi
Hic queri potest Quare
hic magister dicit de penis malorum
quantum ad gaudium scilicet in tertio
dividitur in 3o primo ostendit quo excludu
a gaudio dei 2o quia sunt inte
nebris exterioribus 2o ostendit quod
se habeat eorum gaudio ad ea que
in hoc mundo agunt ibi postea queri
solet scilicet de rebus 3o quia se ha
bent ad cognoscenda ea que

erga sctos agunt ibi / Et uel etia
solet / po quer / quare i e tenebre
/ quiq in volutc mali / dura exterio=
res / Resp 2m / aug[ustinus] / sup psalm 6m /
/ qui dicit / q hic / m incipiunt tenebre
in pstante / cu ab interiori luce se=
cludit / Is no penita / qua diu est
in hac vita / sibi dicit / tebre exterio=
res erunt / q tunc petores penitq ex
deu erunt / Et uid em est penitq ex
deu esse / ni / in summa caritate ee /
siquidem / deq / luce in / tutat i amplexe
pu / thi / so / Sed quo int / im se=
clusis sunt q / ino videbit deu / per /
spez / Is nec hic ad deu videt per
spez Ian p distiume / qua fit p=
ratu int deu et hoiez Sed et h
mlti tat elonga a deo / an quia
deu odiunt / Is et hic mlti deu ode
runt / / de quiq scptu est / supbia
eoz / qui te oderunt a / Resp[ondeo] dicendu
q tebre exteriores / dicunt inligitas
volut / et oblinio dei / q ipse tor=
menta interiora et exteriora / mirhil
cogitat de deo / q sit eis ad so=
larium / Is ia penitq ma i hac vita
secludi / a cogitatoe dei ef / Un
dit / s. tho / q deq 2m se consideratq
nllo / s mec delectatioe cogitai pt
/ et nllo cogitabit a dapnatis / q
no considabunt cu / ni ut punitorem et
phibitorem / et sbdit / mgr / q / aug[ustinus] /
dit illas p scudisstas / et exteriores
tenebras / Resp[ondeo] ponens pq iudiciu ipses
suos / exponens cu de divite / lo / qui
[Luce]

in inferno positq / elevans oclos vidit a
braha / et in sinu eiq lazaru / eq compa=
ratione coarctq est conteri / pcta sua in
tm / ut fres eiq ab hiis caveret / Rnsione
Resp[ondeo] dicendu q hoc lc sem / an iudiciu / Sed
post iudiciu / in p fudissimis tenebris
erunt impii / vt nllaz luce videbunt
cui conficantur ef / Deinde ibi =

Preterea solet queri Si anime

Hic / mgr / quaerit / an aie / ea quibus
in inferno / tenent notitia eorum / q ea
suos i hac vita gerunt / et si aliquo
doleat de infortuniis caroz suoz
hac q[uesti]onem solvit / aug[ustinus] i euch
dicens / q e rna mortuis / de suis cars
nit de divite legi Luce 16 / et ex
hoc quibus e / q suos carnes / stunt quoz
vivunt hic in terris / q divs ce nec
scru in penis vidit fres suos / nec i
requie bto / vbi lazaz et abraha
/ quius longe cognoscebat / no tn paupi
cos delicte sicq ita carnes suos / agn[oscunt]
hic / vl leta ul tristia ef / Sed nunq
dives i / dilexit fres suos / cu tn dap=
napti / cupiat penas hre i penis ef
Resp[ondeo] dicendu s. tho / q sic sci gaudebunt
de oibq bnis / ita et mali / de oibq bonis
dolebunt / Unde vellet oes bonos esse
dapnatos Sed tn mq i videt / ppinqs
qua alios / et ad eu eoz peca / si os
ppinqui dapnarentur / et alii salvarentur
/ qua si aliqui / de suis ppinquis salvarentur
/ et exim fuit / q dives petiit fres
suos a dapnatoe eripi / Sciebat em
/ q aliqui eripen / maluisset tn fres

suos / cu oibus aliis dapnatis / Non no cupiuit eorum saluatorem dicere / Sz sue pene mordaciam ec / Deinde sequitur in littera Siquis autem ec / Queritur illud quod dicitur in ewangelio de diuite et lazaro ostendet / augustinus super gen ad litteram libro 12 / quod anima quondam corporalis sed putabat diuitis se fuisse in loco corporali et lingwa corporea passe / et stilla de lazari digito cupisse / Sed melius est dubitare de occultis quam litigare de incertis / diuitem in suppliciis / et pauperem in refrigerio esse non dubitatur Sed quomodo intelligatur lingwa diuitis / flamma inferni / sinus abrahe / et huiusmodi vix a mansuetis / a contentiosis nunquam inuenitur / Et sanctus thomas dicit / quod non est dubitandum / an anima separata / corporalem lingwa habeat / sed metaphorice nobis statum anime separate ec / Deinde ibi in littera

Fieri etiam solet utrum dampnati

Hic magister ostendit / quomodo boni et mali se inuicem videant / et dicitur in 3o primo sancti vidit quod dampnati in quantum sunt sancti videntes dampnationem miseriam eis comparantur / Sed in sancti 3o inquit videntes gloriam eorum gloria minima sunt / pertinere quod 2o intendit / quod possunt inuicem / boni quidem ante diem iudicii / boni malos / et econuerso vident Sed post iudicium / mali gaudia bonorum non possunt contemplari / sed eos videbunt cum boni videant malos ec / Deinde / sequitur / vnde sancti videntes malos in tormentis / comparantur eis ut cupiet eos de tormentis liberari / sequitur / p c^d Luc … 16 inter nos et vos / magnum est chaos firmatum est / ut hii qui volunt hinc ad vos transire non possunt / neque inde huc / Id est chaos non est aliud / nisi distinctio iusticie / Inde / iniquitatis / quia peccati non vult … cum adeo dei iusticie sunt addicti / ut nulla compassione / ad reprobos transire valeat ec / Sz sequitur / quomodo volunt hinc transire ad illos / ut dicitur in ewangelio / si non possunt / Respondeo quod ita hoc intelligitur / si iusticia dei admitteret / hinc sancti transirent / ad illos / per compassionem / sed sunt intelligendum / non quod velint et non possint / Sed quod si vellent / non possent eos iuuare ec / Deinde / hoc est quod dicit augustinus super luca / quod anime iustorum / licet in nulla sui bonitate minus habeant / tamen tanta rectitudine constringuntur iusticie / auctoris sui / ut nulla / ad reprobos compassione moueantur ec / Deinde ibi

Postremo queritur utrum

Hic magister ostendit / quod possunt dicit beatus gregorius / super luca / gloria sanctorum / et leticia / non minuitur ex eo / quod videt penam reproborum / Sed potius est / hoc ad augmentum gloriae eorum / quod videt penas / quas euaserunt per gratiam / quia cum dei claritatem videant / nichil in creatura agitur / quod videre non possunt / Unde ysaie vltimo / egredientur et videbunt cadauera virorum / qui preuaricati sunt in me / Per cadauera vero / ut augustinus dicit 28 de ciuitate dei / significatur / pena euidens corporum / quia nisi / cadauera non nisi carnis exanimis solent nuncupari / ita vero animata erunt corpora / alioquin nulla penitus possent tormenta sentire / nisi forte / quia mortuorum secunt corpora / i. eorum qui in iam mortem cadunt / non absurde / sicut cada=

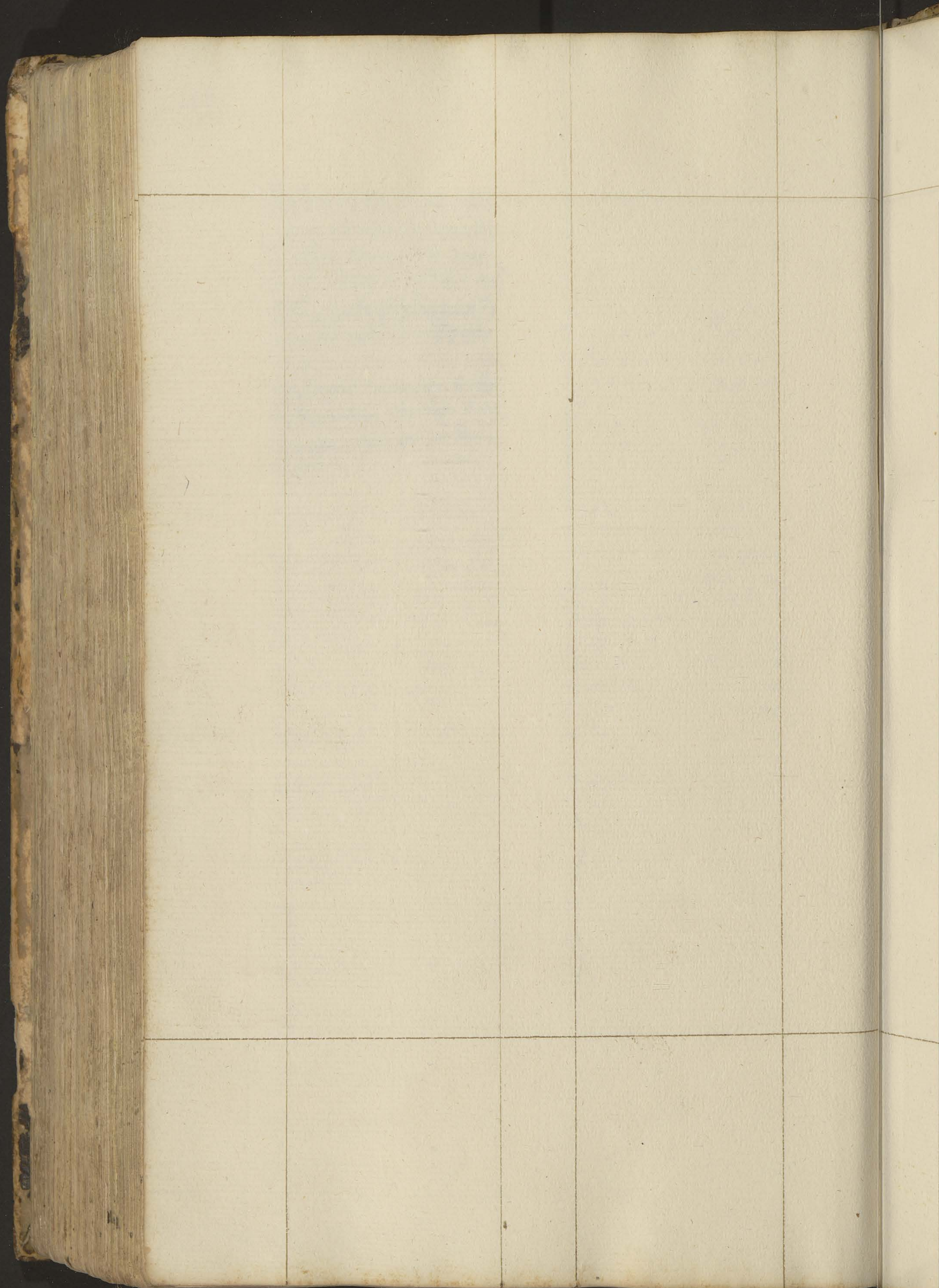
ibi Ezechielis sancti malos videat / augustinus

ucta dici pnt/ipu est/et id/sy ab
ea ppheta/ia sup posui/sca vo im
pioru cadz/ysaie 26/vo nos h(ic)
tra gigantu dectes in ruina/sed
Nota qti de fletu dapnatoru quo fiat
sendz/s. tho/q in fletu cordi duo
i veniut sept vm e lacrimaru resolu(ci)o/
/et qum ador/fletu corlis i dapna=
tis ee no pt/qr pq die iudicij no
erit gna(ti)o et corrupo/ut hus altao
corlis/ad/qd i veni(t) fletu corli/s(cilicet)
que qmocio/t q(ua)rbacio capitis/et ocilo=
ru/et qum ador fletu in dapnatis
ee potit re(s)po(n)s(i)o/sec(un)dm dapnatoru
no solu affligu(n)t/ab exteriori/sed
et ab interiori/s(ed) q(uod) corg i muta/ad
passioz aie i bonu ul malu/et qm
ad hoc/fletu secus carnis induat
/et corrudet delitatori sepe/q fuit i aia
et in corpore et c/Deinde ibi
Dicit de pedibus sedentis
Hic magister post epilogu/totius opis
/et tagit quada visioz/ysaie/dcm
ysaie 6o/dr/vidi dnm sedete sup
soliu excelsu/et eleuatu/et plena
erat dns/maiestate eius/et ea que
sub ipo erant replebat teplu/et sera=
phim stabat sup id/sex ale vni/t
sex ale alti/duabq velabat facie eius
/et duabq velabat pedes eius/et dua=
bq volabat/que quid visio a sco
alleg(oric)e expon(itu)r volente/p sedete
sup se/xpm sigri/p soliu aut excelsu
z eleuatu aglor/in quib dns sedz/ut dr i ps(almo)
qui sedes sup cherubin/p domu
aut eccias triuphate/q dei maies=
tate imple/p teplu/vo eccias mi=
litante/q in fidibq dcis p(er)ficitur/

et no videz eccie dne maiestate c(on)sp(e)x
diomisij/p sedente in solio/dit designari ipm
deu/p soliu at excelsu. eminencia
dne n(atur)e/p domu/vo supiores catuas
excelleciores. deo magis ppinqs/q eius
maiestate pleni rutat/p teplu vo in=
feriores in feriores catuas/sz cozles/q in=
feriori mo/diuina p(ar)ticipat bonitate
quia aut sedens sup thronu/facies ipam
diuina essentia designat/seu ea/q i eternit=
tate fuerunt/an qstitu(ti)one mundi/pedes
vo ea/q pq mo erunt/in gla btoru/t
in penis dapnatoru/media vo ea/q i temp=
pis medio agunt/seraphin go facie
sedentis sup thronu/dum velac/duabq
al(is)/et eius pedes/duabq alis/qr misteria
eterne diuinitatis/et future btitudinis/et misterie mob
ad plenu no reuelant/sed duabq alis
volabat/qr de hijs/q in medio tpe agunt
nos qum opq e noscibilis/misterie agelorum/
int quos cherubin p(ri)ncipatu tenent/
velaq go eoru/et p(ro)cess(us) reuelatores eoru
i nos demrat/que est cum motu ipoz
duos/nociat/in po talo de diuinis noibq
q(uo)d thige go/in ho libo/ex corpore .i. capi=
tis/a facie sedentis/sup tronum .i. ab
ipsa trinitate t vnitate dei/de qua i po libo
egit/p(ro)cedens/p media/q du duat mundus
agitur/ut sunt creature/et p(ec)ta/de quibq
egit i 2o/reparator/et virtutes/de quib
egit 13o/creatura sera/de quib egit
in sma pte 4ti/duce xpo/q e via/p(er)=
uenit usq ad pedes .i. usq ad ea/q
in fine mundi/et etia pq mortem agent
/sit ext(er)o corpm/puniro dapnatoru/et
gla btoru/q in dei visioe qsistit/ut
sic a deo incipies/eius doctrina et t(er)mine(tur)
in deo/q est principiu/a quo oia/et finis//
/ad q(uo)d oia ordinantur/ip=
sum e honor t gla i s(ecu)la s(eculorum). amen.

Hec lectura q̄rti sniarz ac oim
librorz textualis cōpleta est
in alma vniuersitate wien:
nensi Anno a nti^te dni mil
lesimoquadrīgētesimotricesi
pmo die vndecia mēsis Octo:
bris Laus deo ac graz actio
Per mgrm Johannem Bachs
de Nurenberg Theologie Bacc
Baccalarius formatus ac electus
mgrm

.121. anni
1551

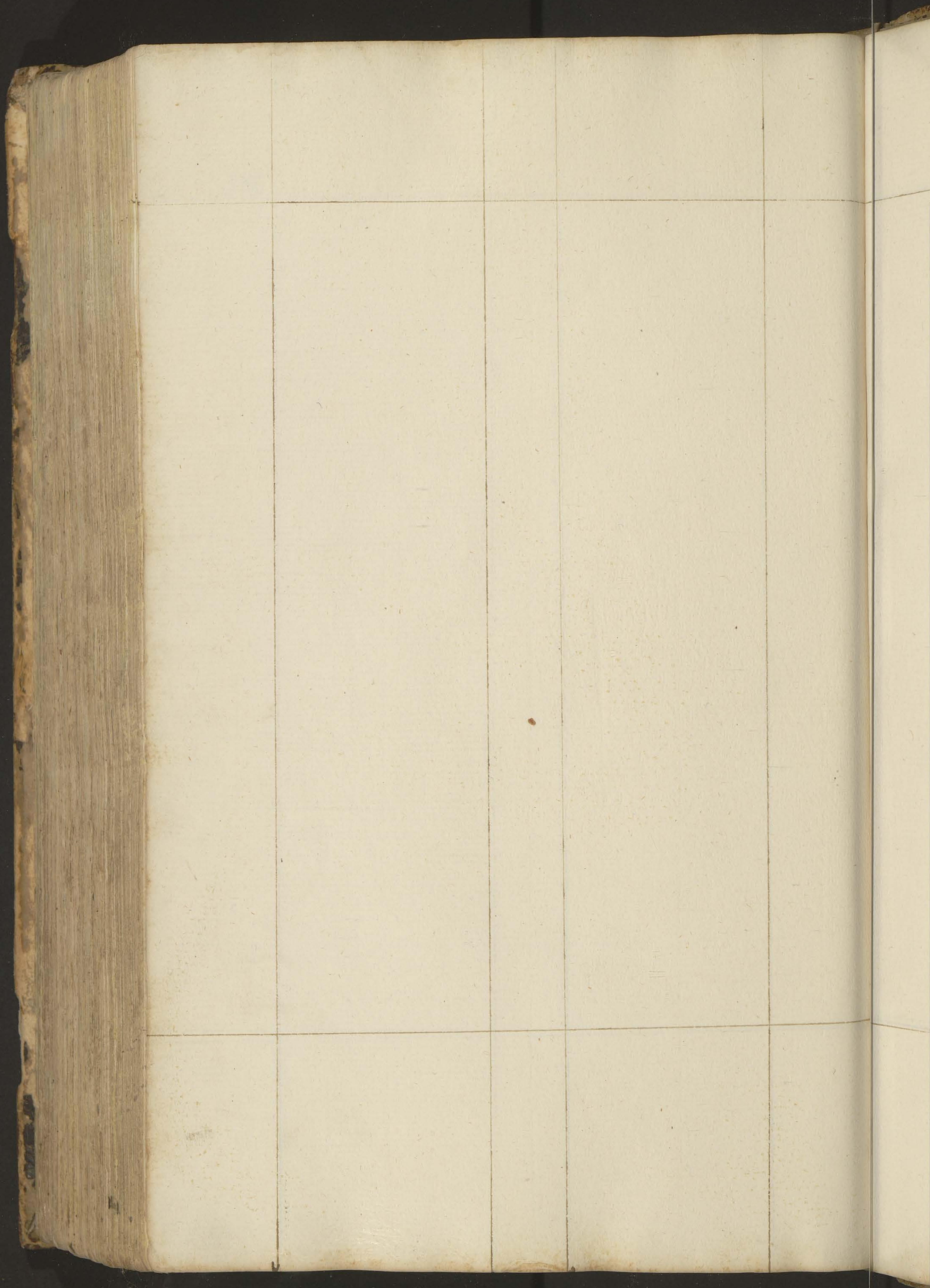

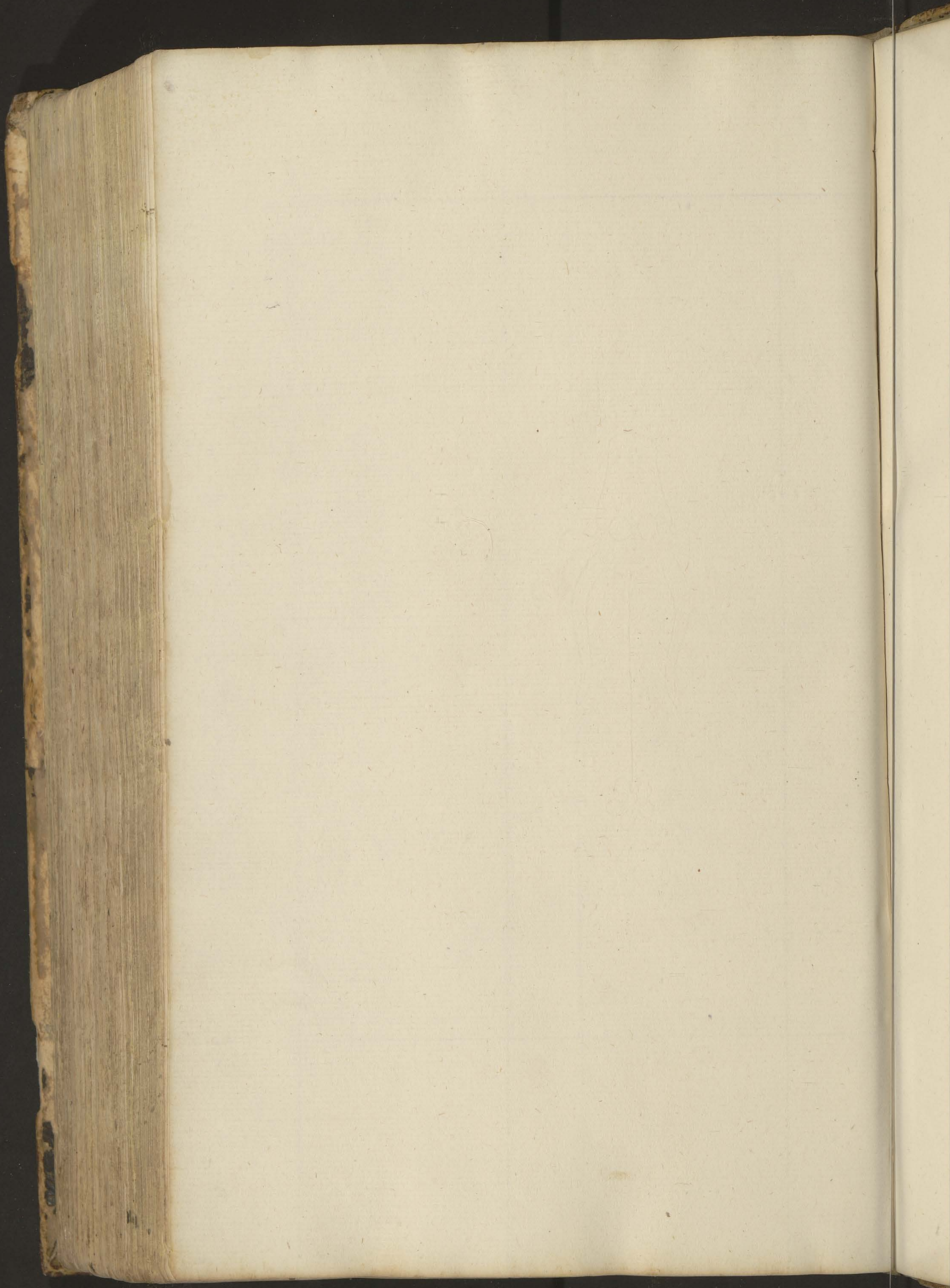

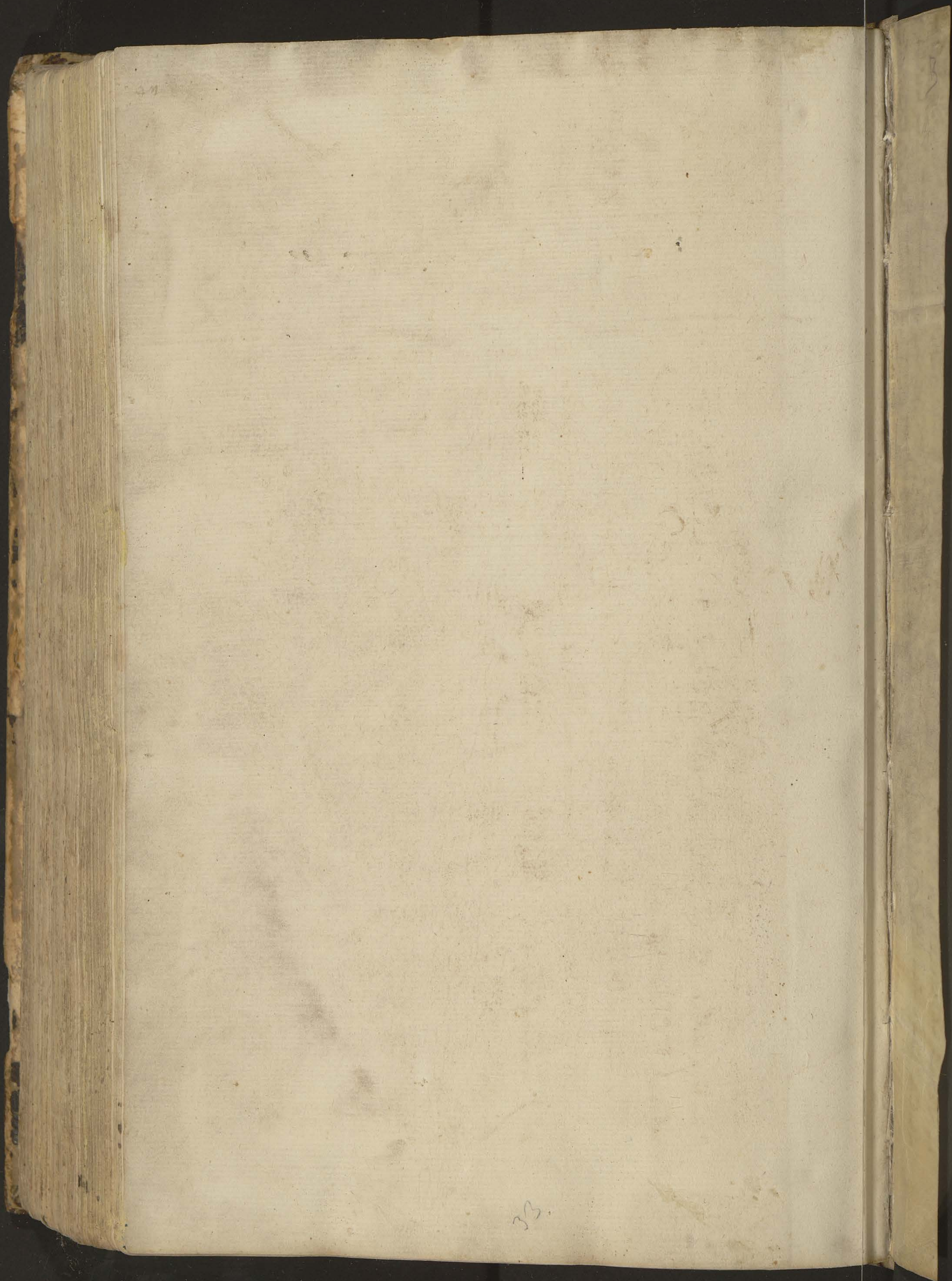

B

ואחר ישקה את האשה את המים והשקה את

בה המים המאררים למרים וצבתה בטנה ונפלה
ירכה והיתה האשה לאלה בקרב עמה ואם לא נטמאה
האשה וטהרה הוא ונקתה ונזרעה זרע זאת תורת

יהוה אל

איש כפי עב
הבקר ויתן
ואת ארבעת

וידבר יהוה
בניו לאמר כ
להם
יהוה פניו א
אליך וישם ל
על בני ישרא

להקים את ה
כלכליו ואת
ויקדש אתם
אבתם הם נש
ויביאו את
עשר בקר ע
ויקריבו אות
יהוה אל מ

Jo: Ryzynsk Bartholo Raszkowsky
de Lazany S Bacc: anno 33 aeta: 5 aetat

והשביע אתה הכהן ואמר אל האשה אם לא שכב איש
אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים
המאררים האלה ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת
ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך והשביע הכהן
את האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה יתן
יהוה אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בתת יהוה
את ירכך נפלת ואת בטנך צבה ובאו המים
המאררים האלה במעיך לצבות בטן ולנפל ירך
ואמרה האשה אמן אמן וכתב את האלת האלה
הכהן בספר ומחה אל מי המרים והשקה את האשה
את מי המרים המאררים ובאו בה המים המאררים למרים
ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאת והניף את
המנחה לפני יהוה והקריב אתה אל המזבח וקמץ
הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה
ואחר ישקה את האשה את המים והשקה את

הבקר ויתן
ואת ארבעת
ובה והיתה האשה לאלה בקרב עמה ואם לא נטמאה
האשה וטהרה היא ונזרעה זרע זאת תורת

